

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Anabilim Dalı

**TÜRK ERKEKLERİYLE EVLENMİŞ VE TÜRKİYE’DE
YAŞAMAKTA OLAN ÇİNLİ KADINLARIN SOSYAL UYUM
SÜREÇLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Liping HU

Doktora Tezi

Ankara, 2022

TÜRK ERKEKLERİYLE EVLENMİŞ VE TÜRKİYE'DE YAŞAMAKTA OLAN ÇİNLİ
KADINLARIN SOSYAL UYUM SÜREÇLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Liping HU

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2022

KABUL VE ONAY

Liping HU tarafından hazırlanan “Türk Erkekleriyle Evlenmiş Ve Türkiye’de Yaşamakta olan Çinli Kadınların Sosyal Uyum Süreçleri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı bu çalışma, 28.01.2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Feryal TURAN (Başkan)

Prof. Dr. Nevin GÜNGÖR ERGAN (Danışman)

Prof. Dr. Esra BURCU SAĞLAM

Prof. Dr. Türkan ERDOĞAN

Dr. Öğr. Üyesi Sevgi ÇOBAN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

28/01/2022

Liping HU

1 “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir. Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Prof. Dr. Nevin GÜNGÖR ERGAN** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Liping HU

TEŞEKKÜR

Türkiye'deki doktora eğitimi almaya başlamamdan tezimi tamamlamama kadar geçen sürede bana yardımcı ve destek olan kişi ve kurumlara teşekkür etmek istiyorum.

Benim Türkiye'de doktora programımı maddi olarak destekleyen Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na (YTB) minnettarım. YTB'nin verdiği burs sayesinde Türkiye'ye gelip Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde değerli hocalardan eğitim almam ve Doktora yapmam mümkün olmuştur. Yabancı bir ülkede, yepyeni bir dilde Doktora dersleri almam, Doktora Tezi hazırlamam/yazmam benim için birtakım güçlükleri beraberinde getirmiş olsa da, buradaki yaşam deneyimim hayatımın mutlu ve çok değerli bir safhasını teşkil edecektir.

Hacettepe Üniversitesinde doktora eğitimime başladığımdan beri tezimi tamamladığım tarihe kadar değerli bilgilerini benimle paylaşan, her türlü desteği verip bana referans olan, kendisine her zaman kolaylıkla ulaşabileceğim bir ortam hazırlayarak yalnızlık hissettirmeyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Nevin GÜNGÖR ERGAN'a çok teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, Tez izleme komitemde yer alan ve tezimi yazım sürecimin her aşamasında metodolojik yönlendirmeleri ve rehberliğiyle desteğini ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Esra BURCU SAĞLAM'a çok teşekkür ediyorum. Tez izleme komitemde yer alarak kıymetli görüş ve değerlendirmeleriyle tezimin oluşmasına ve tamamlanmasına değerli katkılarda bulunan Prof. Dr. Feryal TURAN'a da müteşekkirim.

Hacettepe Üniversitesindeki doktora eğitimim boyunca derslerini aldığım tüm hocalarıma teşekkür ederim. Kendilerinden aldığım dersler hem akademik bilgimi zenginleştirdi, hem de tez çalışmamda bana çok ilham verici ve yardımcı oldu. Prof. Dr. Birsen ŞAHİT KÜTÜK'ün kendisi ve dersi tez konumu belirlemem konusunda ilham kaynağı oldu. Prof. Dr. Cahit GELEKÇİ ve Prof. Dr. M. Demet ULUSOY'un dersleri tezime teorik rehberlik ve destek sağladılar. Doç. Dr. Abdulkarim SÖNMEZ'in metodoloji dersi tezimin tasarımında metodolojik rehberlik sağladı.

Tezimin şekil olarak düzenlenmesi ve resmi prosedür icabî gerekli belgelerin hazırlanmasındaki değerli emekleri için Arş. Gör. Orhan Samet PENÇE'ye teşekkürlerimi sunarım.

Türk erkekleriyle evlenmiş olan ve Türkiye'de yaşayan, benimle görüşmeyi kabul eden ve hayat deneyimlerini ve hikayelerini çekincesiz paylaşan tüm Çinli kadınlarla olan görüşmelerim için onlara teşekkür ederim. Görüşme sırasında gösterdikleri çabalar, ayırdıkları zaman ve verdikleri cevaplardaki samimiyeti hiçbir zaman unutmayacağım. Bu Çinli eşlerin katılımı olmasa tezim tamamlanamazdı.

Türkiye'deki eğitimim ve hayatım boyunca bana entelektüel destek ve manevi rahatlık veren tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim. TÖMER'deyken ilk Türkçe öğrenme deneyimimin hüznü ve zorlu kısmında ve doktora eğitimimin başlangıcında bana eşlik eden ve teşvikler, destekler ve yardımlar veren ve Türkiye'de eğitim alan Çinli arkadaşlarıma teşekkür ederim; dostluklarını bir ömür boyu hatırlayacağım.

Aynı zamanda bana çok yardımcı olan Türk arkadaşlarıma teşekkür ederim. Onların yardımları olmasa, Türkiye'deki eğitimim ve hayatım daha zor ve daha hüznü olabilir. Doktora eğitimime başlamamdan tez yazma sürecimin sonuna kadar Türkçemin zayıf olması nedeniyle Türk dili konusunda yaşadığım zorluklarda yardımına koşan Türk arkadaşlarıma, özellikle Fırat AKDOĞAN, Ayşe Neşe YORGANCILAR, Tefik AYKANAT, Pakize GENEL ve Burcu GEDİKLİ'ye teşekkür etmek isterim. Onların yanı sıra isimlerini anmadığım birçok Türk arkadaşım sayesinde Türkiye'deki eğitimim ve hayatım nispeten kolaylaştı.

Türkiye'de eğitimim boyunca aramızdaki mesafelere rağmen her zaman yanımdaymış gibi hissettiğim Çin'de yaşayan birkaç arkadaşına teşekkür etmek isterim ki özellikle istediğim zaman Çince olan makaleler ve tezleri okuma ihtiyacımı karşılamak için CNKI hesabını doğrudan bana veren Yu BAO, Tez yazım sürecinde Çince kaynaklar istediğimde benim için indirip gönderen Yonghua Lİ'ye özel teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak aileme sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunmak istiyorum. Özellikle tüm hayatım boyunca maddi ve manevi en büyük desteği veren, bütün başarımları ve başarısızlığımı paylaşan açık fikirli ve bilge annem ve babama çok teşekkür ediyorum.

Hayatımda bana çok fazla özgürlük verdikleri için, neredeyse 30 yaşında ancak hala bekar durumdayken yurtdışında eğitim almama izin verdiler. Bana gösterdikleri sonsuz hoşgörü, anlayış ve destekler sayesinde tek başıma, yabancı bir ülkede yaşama ve eğitim alma cesareti buldum, burada rahatlıkla eğitimimi tamamladım.

Liping HU

ÖZET

HU, Liping. *Türk Erkekleriyle Evlenmiş Ve Türkiye’de Yaşamakta olan Çinli Kadınların Sosyal Uyum Süreçleri Üzerine Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Ankara, 2022.

Bu çalışma Çinli kadınlar ile Türk erkekleri arasında gerçekleşmiş olan evlilikler ve bu tür evlilik yapmış Çinli kadınların Türk toplumuna uyum süreçleri hakkında nitel bir araştırmadır. Son yıllarda, uluslararası evliliklerin dünya çapında yaygınlaşmasıyla birlikte, bazı Çinli kadınlar Türk erkekleriyle evlilik yapıp Türkiye’ye yerleşmeyi tercih etmektedirler. Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınlar için Türkiye’nin dil öğrenimi, yemek kültürü, dini inancı, kültürel gelenekleri ve yaşam tarzı açılarından yepyeni bir yaşamsal deneyim sağlamaktadır. Bu çalışmada Türk erkekleriyle evlenmiş olan Çinli kadınlar örneği olarak Çinli kadınların Türklerle yaptığı evliliklerin nedenleri, dil öğrenme, beslenme alışkanları, dini inançlar, aile hayatı, sosyal hayat ve çevreleri, meslek hayatı, siyasal hayat dahil bu perspektiflerden onların Türkiye’deki hayatlarında karşılaştıkları zorluklar ve Türk toplumuna uyum sürecinde yaşadıkları kültürel şoklar ele alınarak Türk toplumu ile bütünleşmeleri incelenmeye ve Türk toplumuna uyum sağlamalarında karşılaştıkları sorunlarla nasıl başa çıktıkları tartışılması hedeflenmektedir.

Araştırmanın ampirik verileri Türkiye’de (Ankara, İstanbul, Konya, Antalya gibi büyük şehirlerde) yaşamakta olan toplam 32 Çinli kadınla 25 Ağustos -10 Ekim 2020 tarihleri arasında yüz yüze ve çevrimiçi olarak yapılmış olan derinlemesine görüşmeler vasıtasıyla derlenmiştir. Derinlemesine görüşmelerle toplanan veriler MAXQDA20 nitel analiz programı kullanılarak analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Çalışmanın önemli bulguları arasında bu Çinli kadınların yaşadıkları aşk nedeniyle ya sınıf arkadaşı ya iş arkadaşı ya ortak arkadaş çevreleri yoluyla ya da internet üzerinden bir Türk erkeğiyle evlenip Türkiye’ye yerleştikleri yer almaktadır. Onlar bir Türk ile evlenmeye karar verirken "sevgi" ve "duygu" unsurlarına çok önem verdikleri için bu erkeğin kişiliğine, ailesinin uyumlu olup olmamasına, birbirleriyle konuşabildikleri ortak konular ve benzer bir yaşam felsefesine sahip olup olmadıklarına önem verdiklerini vurgulamışlardır. İkinci olarak, bu kadınların Türk toplumuna uyum

sağlama sürecinde belirli bir dereceye kadar bazı zorluklarla karşılaştıkları, ancak bütünleşme ve ayrılma ile birlikte var olan çeşitlendirilmiş bir uyum stratejisi benimseyerek Türk sosyal yaşamına temelde uyum sağlayabildikleri ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda, Çinli kadınlar Türk toplumu ile bütünleşmelerinde Türk toplumuna kimlik ve aidiyet duyguları çok güçlü olmasa da, mevcut yaşamlarından memnun olduklarını ve gelecekte Çin'e dönmek yerine Türkiye'de yaşamaya devam etmeye istekli olduklarını belirtmişlerdir. Zira Türkiye'de kalmak konusunda onlar için birçok çekici faktör bulunmaktadır.

Anahtar sözcükler

Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınlar, Türkiye'de yaşamak isteği, uluslararası evlilikler, Türkiye'de evlilik ve aile yaşamı, sosyal uyum stratejisi, kültürel şok, sosyal bütünleşme, kültürleşme.

ABSTRACT

HU, Liping. *A Research on Social Adaptation Processes of Chinese Women Married to Turkish Men and Living in Turkey*, PhD Thesis, Ankara, 2022

This study is a qualitative research on the marriages between Chinese women and Turkish men and the adaptation of Chinese women in Turkish society. In recent years, with the spread of international marriages around the world, some Chinese women choose to marry a Turkish man and settle in Turkey. Living in Turkey for Chinese women provides a brand new life experience in terms of Turkish language learning, food culture, religious belief, cultural traditions and lifestyle. This study takes an example of Chinese women who have married Turkish men to research the reasons for the marriages between these Chinese women and Turkish men, the difficulties that these Chinese women faced in their life in Turkey from the perspectives of Turkish learning, food culture, religious beliefs, family life, social life and relationships, professional life, political life, and cultural shocks they experienced in the process of adaptation to Turkish society, it is aimed to inquiry their integration with Turkish society and discuss how they cope with the problems facing in which they are adapting to Turkish society.

The data for this study have been collected between August 25 and October 10, 2020 by indepth interviews with 32 Chinese women who have made an international marriage with Turkish men and live in Turkey (large cities in Turkey such as Ankara, Istanbul, Konya, Antalya). Then, MAXQDA20 qualitative analysis program have been chosen as the method of analyzing ve evaluating the data.

As a result of the analysis of these data obtained during the interview, firstly, it turned out that these Chinese women who settle in Turkey mostly have met with Turkish men through either classmates, colleagues, a mutual circle of friends or the internet, and because of love married their Turkish spouses. As they have given great importance to the elements of "love" and "feeling", when deciding to marry a Turkish man, they emphasized the personality of Turkish man, whether his family was happy and harmonious, whether they had common topics and a similar outlook on life. Secondly, it is found that these Chinese women faced some difficulties to a certain extent in the

process of adapting to Turkish society, but they could basically adapt to Turkish social life by adopting a diversified adaptation strategy that exists with integration and separation. In addition to, it should be pointed out in the research that although the Chinese women's identity and belongings to the Turkish society is not very strong in the integration with the Turkish society, they are satisfied with their current life situation, and in terms of whether continuing to stay in Turkey in the future, most of them prefer to continue to live in Turkey instead of returning to China. The reason is that there are many attractive factors for them to stay in Turkey.

Keywords:

Chinese women who have married Turkish men, living in Turkey, International marriages, Marriages and family lives in Turkey, The strategy of social adaptation, Cultural shock, Social integration, acculturation.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar DİZİNİ	xvi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM ÇALIŞMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ	6
1.1. ÇALIŞMANIN KAPSAMI.....	6
1.1.1. Çalışmanın Konusu.....	6
1.1.2. Çalışmanın Amacı.....	9
1.1.3. Çalışmanın Önemi.....	11
1.1.4. Araştırmanın Problem Cümleleri.....	12
1.2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ.....	13
1.2.1. Veri Toplama Teknikleri -Süreci ve Araştırmanın Katılımcıları.....	13
1.2.2. Verilerin Analizi.....	18
1.2.3. Araştırmada Karşılaşılan Güçlükler.....	20
2. BÖLÜM KAVRAMSAL VE KURAMSAL ARKA PLAN.....	22
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	22
2.1.1. Uluslararası Evlilik.....	22
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini.....	26
2.2. KURAMSAL ARKA PLAN.....	28
2.2.1. Kültürleşme Teorisi.....	29
2.2.2. Sosyal Bütünleşme Teorisi.....	32
3. BÖLÜM DÜNYADA, TÜRKİYE’DE VE ÇİN’DE ULUSLARARASI EVLİLİKLER ÜZERİNE LİTERATÜR	37
3.1. DÜNYADA ULUSLARARASI EVLİLİKLERE İLİŞKİN LİTERATÜR.....	37
3.2. TÜRKİYE’DE ULUSLARARASI EVLİLİKLERE İLİŞKİN LİTERATÜR.....	46
3.3. ÇİN’DE ULUSLARARASI EVLİLİKLERE İLİŞKİN LİTERATÜR.....	52

4. BÖLÜM ARAŞTIRMANIN BULGULARI	64
4.1. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	64
4.2. ÇİNLİ KADINLARIN EVLİLİK SÜREÇLERİ.....	75
4.2.1. Eşleri ile Tanışma Şekilleri.....	75
4.2.1.1. Üniversite Arkadaşlığı ve Kampüs Aşkı.....	76
4.2.1.2. İş Vasıtasıyla Tanışma	77
4.2.1.3. Arkadaş Çevresinde Tanışma	78
4.2.1.4. Tesadüfen Tanışma	79
4.2.1.5. İnternet Üzerinden Tanışma.....	80
4.2.2. Türk Erkekleriyle Evlenme ve Türkiye'ye Gelme Nedenleri.....	81
4.2.2.1 Türk Erkekleriyle Evlenme Nedenleri	81
4.2.2.2. Türkiye'ye Gelme Nedenleri	90
4.2.3. Evlilik Yaparken Aldıkları Sosyal Destekler.....	98
4.2.3.1. Kendi Ailelerinin Bu Evliliğe Yaklaşımı.....	99
4.2.3.2. Eşlerinin Ailelerinin Bu Evliliğe Yaklaşımı	107
4.2.3.3. Akraba ve Arkadaşlarının Bu Evliliğe Yaklaşımları	110
4.2.4. Çinli-Türk Uluslararası Evliliklerinin Kuruluşu.....	113
4.2.4.1. Düğün Töreni.....	115
4.2.4.2. Başlık Geleneği.....	116
4.3. ÇİNLİ KADINLARIN AİLE, AKRABALIK ve SOSYAL İLİŞKİLERİ.....	118
4.3.1. Çinli Kadınların ve Türk Eşlerinin Ev İçi Rol ve Sorumlulukları.....	119
4.3.1.1. Çinli Kadınların Ev İçi Rol ve Sorumlulukları	119
4.3.1.2. Türk Eşlerin Ev İçi Rol ve Sorumlulukları	123
4.3.2. Aile İçi İlişkileri.....	124

4.3.2.1 Eşleriyle İlişkileri.....	125
4.3.2.2. Ebeveyn-Çocuk İlişkileri	137
4.3.2.3. Gelin-Kayınvalide İlişkileri	140
4.3.3. Akrabalarıyla İlişkileri.....	145
4.3.3.1. Kendi Akrabalarıyla İlişkileri	146
4.3.3.2. Türk Eşlerinin Akrabalarıyla İlişkileri.....	148
4.3.4. Arkadaşlarıyla İlişkileri.....	152
4.3.4.1. Türkiye’deki Türk Arkadaşlarıyla İlişkileri.....	153
4.3.4.2. Çin’deki Arkadaşlarıyla İlişkileri	156
4.3.4.3. Türkiye’deki Diğer Çinli Kadınlarla İlişkiler	158
4.3.5. Komşularıyla İlişkileri.....	160
4.4. ÇİNLİ KADINLARIN TÜRKİYE’DE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER VE GELİŞTİRDİKLERİ UYUM STRATEJİLERİ.....	164
4.4.1. Dil Öğrenmede Güçlükler ve Uyum Stratejileri.....	164
4.4.1.1. Dil Öğrenmede Güçlükler.....	164
4.4.1.2. Dil Öğrenmede Uyum Stratejileri.....	166
4.4.2 Dini İnanç Konusunda Yaşanan Sıkıntılar ve Uyum Stratejileri.....	169
4.4.2.1. Dini İnanç Konusunda Yaşanan Sıkıntılar.....	169
4.4.2.2. Dini İnanç Konusunda Uyum Stratejileri	173
4.4.3 Beslenme Konusunda Karşılaşılan Zorluklar ve Uyum Stratejileri.....	173
4.4.3.1 Beslenme Konusunda Karşılaşılan Zorluklar	173
4.4.3.2 Beslenme Konusunda Uyum Stratejileri.....	175
4.4.4. Aile Hayatında Uyum Stratejileri.....	176
4.4.5.Sosyal Hayatları ve Çevreleriyle Uyumları.....	179
4.4.5.1 Sosyal Hayatları ve Çevreleriyle Uyum Sorunları.....	179

4.4.5.2. Sosyal Hayatları ve Çevreleriyle Uyum Stratejileri.....	182
4.4.6. İş Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar ve Uyumları.....	185
4.4.6.1. İş Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar	185
4.4.6.2 İş hayatında Uyum Stratejileri	190
4.4.7. Çinli Kadınların Siyasî Hayata Katılımları.....	191
4.4.7.1. Türk Vatandaşlığına Geçmiş Çinli Kadınların Siyasi Hayata Katılımları	191
4.4.7.2. Türk Vatandaşlığına Geçmemiş Çinli Kadınların Siyasi Hayata Katılımları ..	192
4.4.8. Türkiye’de Yaşadıkları Kültürel Şoklar ve Uyum Stratejileri.....	195
4.4.8.1. Türkiye’de Yaşadıkları Kültürel Şoklar	196
4.4.8.2. Türkiye’de Yaşadıkları Kültürel Şoklara Uyum Stratejileri	203
4.5. ÇİNLİ KADINLARIN TÜRK VE ÇİN TOPLUMU AÇISINDAN OYNADIKLARI ROLLER.....	204
4.5.1.Kültür Elçiliği Rolü.....	204
4.5.2. Türk ve Çin Kültürünü Öğrenmede Kanal Olma Rolü.....	206
4.5.3. Türklerin ve Çinlilerin Birbirlerini Anlamalarına Yardımcı Olma Rolü.....	206
4.5.4. Çin Büyükelçiliğinin Faaliyetlerine Katılım.....	209
4.6. ÇİNLİ KADINLARIN TÜRKİYE’DEKİ HAYATLARINI DEĞERLENDİRMELERİ VE GELECEK İÇİN PLANLARI.....	211
4.6.1. Türk Toplumuna Aidiyet Duyguları.....	211
4.6.2.Türkiye’deki Hayatlarından Memnuniyetleri.....	217
4.6.3. Bir Türk ile Evlenme Konusundaki Görüşleri.....	220
4.6.4. Gelecek İçin Hayat Planları.....	225
4.6.4.1. İleride Türkiye’de Yaşamaya Devam Edeceğini Planlayanlar	226
4.6.4.2. İleride Çin’e Geri Dönmeyi Planlayanlar	229
4.6.4.3. İleride Çin ve Türkiye Dışında Başka Bir Ülkede Yaşamayı Planlayanlar	230
4.6.4.4. İleride Nerede Yaşayacaklarına Duruma Göre Karar Verecekler	230
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	232

KAYNAKÇA.....	243
EK 1. GÖRÜŞME SORULARI.....	267
EK 2. ORİJİNALLİK RAPORU.....	273
EK 3. ETİK KURUL RAPORU	275

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik özellikleri	65
Tablo 2. Çinli Kadınların Türk Toplumuna Uyum Sürecinde Geliştirdikleri Bazı Uyum Stratejileri.....	237
Tablo 3. Çinli Kadınların İleride Çin'e Dönmek Yerine Türkiye'de Kalmaya İstekli Olmaları İçin Çekici Ve İtici Faktörler	240

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Katılımcıların Türk Eşleriyle Tanışma Şekli	76
Şekil 2. Katılımcıların Türk Erkekleriyle Evlenme Nedenleri	81
Şekil 3. Çinli Kadınların Türkiye'ye Gelme Nedenleri	91
Şekil 4. Katılımcıların Kendi Ailelerinin Evliliklerine Karşı Çıkma Nedenleri	101
Şekil 5. Katılımcıların Türk Eşleriyle Ev İşleri Yapma Konusunda İşbölümü Şeması	126
Şekil 6. Çinli Kadınların Türk Arkadaş Çevreleri	153
Şekil 7. Çinli Kadınlar Arasında İletişim Biçimi ve Sıklığı	158
Şekil 8. Çinli Kadınların Komşularıyla İlişkileri	160
Şekil 9. Katılımcıların Türkçe Bilmemelerinden Dolayı Karşılaştıkları Güçlükler	164
Şekil 10. Çinli Kadınların Boş Vakit Geçirme Şekli	180
Şekil 11. Katılımcıların İş Hayatında Karşılaştıkları Sorunlar	186
Şekil 12. Çinli Kadınların Türkiye'deki Hayatlarından Memnuniyetleri	218
Şekil 13. Çinli Kadınların Kendi Evlilikleri Hakkındaki Görüşleri	221
Şekil 14. Katılımcıların Gelecekteki Hayatları Hakkındaki Planları	225

GİRİŞ

Küreselleşme, bilim ve teknolojinin gelişmesi sadece dünyada farklı ülkelerden gelen insanlar arasındaki iletişimi güçlendirmekle kalmamış, aynı zamanda ulus ötesi evlilikleri de mümkün kılmıştır. 1960'lı ve 1970'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Avrupa ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerde yaşayan erkekler uluslararası evlilik ajansları yoluyla Asya veya Avrupa'daki nispeten fakir ülkelere gelen kadınlarla evlenmeye başlamıştır (Xiao, 2000; Wan vd., 2013). Bu bağlamda, uluslararası evlilik bir evlilik modeli olarak insanların görüşlerine girmiş ve bir evlilik seçimi haline gelmiştir. Küreselleşmenin hızlanması ve internet teknolojisinin gelişmesiyle birlikte, özellikle internet iletişim teknolojisinin gelişmesi, ulus ötesi evliliklerin oluşmasında büyük kolaylıklar sağlamıştır. Bu süreçte ulus ötesi evlilik dünyada her geçen yıl artmakta ve yaygınlaşmaktadır. 2010 yılında 30 ülkeden elde edilen istatistiklere göre Avrupa ülkelerindeki her 12 çiftten 1'inin eşinin farklı bir uyruğa sahip olduğu tahmin edilmektedir. Yine İngiltere'deki yaklaşık her 11 çiftten 1'inin eşinin farklı bir uyruğa sahip olduğu, İsveç'te bu oranın daha yüksek olduğu, beşte bire ulaştığı tahmin edilmiştir. Avustralya'da uluslararası evlilikler yapma oranı 2014'te evliliklerin üçte birine ulaşmıştır. Singapur'da uluslararası evliliklerin oranı 2003'te %23 iken 2004'te %37'ye ulaşmıştır. ABD Nüfus Sayım Bürosu tarafından açıklanan veriler, ABD'deki evli ailelerin % 21'inde en az bir eşin yurt dışında doğduğunu göstermiştir¹.

Araştırmacının uluslararası evlilik yapan kadınlara olan araştırma ilgisi, Çin'de yaşayan Vietnamlı eşlerden kaynaklanmaktadır. Araştırmacı Doktora çalışması yapmak üzere Ekim 2016 yılında “Türkiye Bursları” kazanıp Türkiye'ye geldikten sonra Türk erkekleriyle evlenmiş olan birkaç yabancı kadınla karşılaşmış, tanışmış ve onların Türkiye'deki evlilik ve gündelik yaşamlarını duymuştur. Öncelikle TÖMER'deyken Türk erkeklerle evlenen bir Bulgar kadınla tanışmıştı. Bu Bulgar kadın Türkçesini geliştirmek ve Türkiye'deki yaşamını daha kolaylaştırmak için TÖMER'deki derse katılmıştı. Daha sonra tesadüfen, Türk bir erkekle evli bir Rus kadınla tanışmış ve onun evlenerek Türkiye'de yaşarken Ortodoks dinine inanmaya devam ettiğini öğrenmişti. Araştırmacı bu Rus kadının Türk Müslümanı ile evlendikten sonra hala orijinal dini

¹ <http://www.chinaqw.com/hwmt/2016/06-20/92479.shtml>, Erişim Tarihi:20.06.2016.

inançlarına devam ettiğine biraz şaşırmıştı. Çünkü önceden, gayrimüslim olanların bir Müslümanla evlendikten sonra dini inançlarını değiştirerek İslam dinini kabul etmek zorunda kaldıklarını duymuştu. Bu iki kadının hikayeleri araştırmacıyı Türk erkekleriyle evlenen yabancı eşlerin Türkiye'deki yaşamları üzerine düşünmeye sevketmişti. Bundan sonra, araştırmacı bir Türk erkek ile evlenen birkaç Çinli kadının Türkiye'de yaşamının hikayesini duymuş ve Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye'de yaşamakta olan Çinli kadınların yaşantılarına yönelik merak etmişti. Dolayısıyla, araştırmacı Türk erkekleriyle evli Çinli kadınlara ilişkin biraz araştırma yaparak internette Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye'de yaşayan Çinli kadınların oluşturduğu bir grubu bulup onlarla sohbet ederek onların Türk erkekleriyle evlenme sebepleri, Türkiye'de yaşarken karşılaştıkları güçlükler ve bu zorluklarla başa çıkmak için kullandıkları stratejiler vb. konularda ilginç bilgiler edinmişti. Araştırmacı yaptığı literatür taraması sonucu Türkiye'de uluslararası evlilik yapmış olan Rusya, Azerbaycan, Ukrayna, Kırgızistan, Gürcistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kazakistan gibi ülkelerden gelen yabancı eşler üzerine yapılmış birçok araştırma bulunduğunu tespit etmişti. Türk erkekler ile evlenmiş Çinli kadınlar hakkında haberler sadece Türkiye'deki medyada görülebilmektedir, ancak akademik alanda Çinli kadınlar üzerine çalışmalar bulunmamıştır. Türkiye'de yaşayan Çinli kadınların sayısı yukarıda bahsedilen ülkelerden gelen yabancı eşlerin sayısı kadar fazla olmamasına rağmen onlar yine de göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle bu konunun bilimsel olarak araştırılması önemlidir.

Aynı zamanda, araştırmacının kendisinin de dört yıldır Türkiye'de yaşayan bir Çinli kız öğrenci olması da bu konuyu Doktora tez konusu olarak seçmesinde etkili olmuştur. İlk olarak, araştırmacı da Çinli olduğu için bu Çinli kadınların Türkiye'deki yaşamlarını çok iyi anlayabilmektedir. Araştırmacı sadece eğitim almak için Türkiye'ye gelmişti ve birkaç senedir Türkiye'de yaşamaktadır. Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe hiç bilmiyordu ve Türkiye'de yaşadığında Türkçe öğrenirken çok zorlanmış ve Türkiye'de yaşadığı süre boyunca birkaç defa kültür şoku atlatmıştır. Görünene göre, Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınlar evlenmeden önce araştırmacının Türkiye'ye gelmeden önce olduğu gibi hiç Türkçe bilmemektedirler ve Türk kültürü hakkında da pek fazla bilgiye sahip değildirler. Bu yüzden, araştırmacı bu Çinli kadınların Türk

hayatlarında karşı karşıya kaldıkları problemler ve zorluklar hakkında empati yapabilmektedir. İkinci olarak, bilindiği üzere saha araştırmasında dil çok önemli bir rol oynamaktadır, özellikle mülakat sürecinde dil, bir mülakatın ilerleyip ilerlememesini etkileyen önemli bir faktördür. Bu kadınlarla görüşmeleri esnasında anlaşabilme açısından Çinceyi kullanmak araştırmacıya büyük bir avantaj sağlamaktadır.

Türkiye-Çin diplomatik ilişkilerinin resmen başladığı 1971'den bu yana iki ülke arasındaki sosyo-kültürel ve ekonomik işbirliği ilişkileri sürekli inişli ve çıkışlı bir zeminde artmaktadır. Son yıllarda Türkiye'nin “Orta Koridor” girişimi ve Çin'in “İpek Yolu Ekonomik Kuşağı” ve “21. Yüzyıl Deniz Yolu İpek Yolu” gibi girişimlerinin ilerlenmesiyle birlikte, Çin-Türkiye halkları arasında ya iş yaşamı veya eğitim almak veya gezmek için sürekli iletişim kurulmaktadır. Bu durumda Türkiye ve Çin arasında uluslararası evlilikler ortaya çıkmaktadır ve sayıları da artmaktadır.

Bilindiği üzere, Çin ve Türkiye, bambaşka dile, dine, kültüre, örf, adet ve geleneklere sahip iki ülkedir. Bir Türk ile evlenmiş Çinli kadınlar Türkiye'ye gelip hayatları boyunca Türkiye'de yaşayacağı zamanda Türkiye'deki her şey onlar için yabancı ve yeni olduğu için bu süreçte kullanılan dil, yemek kültür, dini inançlar, örf, adet ve gelenekler dahil birçok alanda kültür şoku yaşama ihtimalleri bulunmaktadır. Bu durumda, Türkiyeli erkeklerle evlenmiş ve Türkiye'de yaşamakta olan Çinli kadınların konu olarak alındığı bu çalışmada Türkçe öğrenmesi, beslenme alışkanlıkları, din inancı, aile hayatı, sosyal hayat ve çevreler, mesleki hayat, siyasi hayat dahil olmak üzere konulardan bu Çinli kadınların Türk toplumuna uyum sürecinde karşılaştıkları zorluklar, bu süreçte yaşadıkları uyum sorunları ve kültürel şoklar tespit edilmeye ve bu sosyo-kültürel uyum süreçlerini ve Türk toplumuna uyum sağlamak için kullandıkları stratejileri nitel araştırma yönteminin görüşme tekniği ile incelenmeye çalışılmıştır. Bu temelde Çin-Türkiye uluslararası evliliğinin durumu, bu süreçte ortaya çıkan sorunlar, bu sorunların çözülmesi konusunda geliştirilen stratejiler ve getirilen öneriler bu evliliği yapan Çinli kadınların bakış açısından ele alınmıştır.

Bu Çalışma Giriş bölümünün dışında dört bölüm halinde düzenlenmiştir. Çalışmanın “Çalışmanın Konusu, Kapsamı ve Yöntemi” başlıklı birinci bölümünde yapılan araştırmanın konusu, amacı ve önemi, problem cümleleri, kullanılan metodoloji ve

yöntemi, verilerin toplama ve analiz teknikleri, yapılan mülakat süreci ve karşılaşılan güçlükler hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde araştırmanın konusuna ilişkin kavramsal ve kuramsal arka plan ele alınmıştır. Bu bölümde öncelikle Çinli kadınlar ve Türk erkekleri arasında evliliklerin tanımlanmasına yönelik kavramsal tartışmalar yer almıştır. Bu bölümün ikinci kısmında araştırmada kullanılan teorik çerçeveler açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde uluslararası evlilik üzerine Türkiye'nin ve Çin'in ve bu iki ülke dışında dünyadaki başka ülkelerin akademik çevrelerinde mevcut literatür taraması yapılmıştır. Literatür taramasında öncelikle, dünyada uluslararası evliliklere ilişkin literatür, bundan sonra Türkiye'de ve Çin'de uluslararası evlilikler üzerine mevcut literatür taranmış ve tanıtılmıştır.

Araştırmanın dördüncü bölümü olan bulgular bölümünde önce katılımcı kadınların sosyo-demografik özellikleri hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Bundan sonra araştırmanın problem cümlelerini cevaplamak için beş odak çerçevesinde sonuçlar ele alınmıştır. İlki Çinli kadınların Türk erkekleriyle yaptıkları evlilikler nasıl ve neden oluşturulmuştur. İkincisi, Çinli kadınların ve eşlerin ev içi rol ve sorumlulukları, aile içi ilişkileri, kendilerinin ve eşlerinin akrabalarıyla ilişkileri, arkadaşlarıyla ilişkileri ve komşularıyla ilişkileri dahil olmak üzere 5 açıdan bu Çinli kadınların aile ve akrabalık ilişkileri ve sosyal ilişkileri ele alınmıştır. Üçüncüsü, dil öğrenme, dini inançlar, beslenme konusu, aile hayatı, sosyal hayat ve çevrelerle ilişkiler, meslek hayatı, siyasal hayata katılım açılarından Çinli kadınların Türkiye'deki hayatlarında karşılaştıkları güçlükler ve Türk topluma uyum sürecinde yaşadıkları uyum sorunları ve kültürel şoklar ele alınmıştır. Dördüncüsü, Çinli kadınların Türk ve Çin toplumu açısından oynadıkları kültür elçiliği rolü, Türk ve Çin kültürünü öğrenmede kanal olma rolü, Türklerin ve Çinlilerin birbirlerini anlamada yardımcı olma rolü dahil rolleri tartışılmıştır. Beşincisi, Çinli kadınların gözünde Türkiye'deki hayatlarını nasıl betimlemekte oldukları ve gelecek için planları hakkında bilgiler verilmiştir.

Sonuç kısmında ise çalışmaya ilişkin sonuç ve değerlendirmeye yer verilmiştir. Bu bölümde Çin-Türkiye ulus ötesi evliliklerinin genel durumu ve bu tür evliliklerde Çinli

kadınların Türk toplumuna uyum durumları sosyolojik bakış açısı ile özetlenerek tartışılmıştır. Bu temelde, ileride Türk erkekleriyle evlilik yapacak olan Çinli kadınlara Türkiye'de yaşam sürecinde karşılaşacakları problemleri azaltmak ve bunardan kaçınmak için öneriler sunulmuştur. Aynı zamanda bu araştırmada yaşanan sınırlılıklar dikkate alınarak Çin-Türk uluslararası evlilikleri hakkında ileride yapılacak araştırmalara ilişkin bazı öneriler getirilmiştir.

1. BÖLÜM

ÇALIŞMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Çalışmanın birinci bölümünde önce çalışmanın kapsamı, daha sonra yöntemi açıklanacaktır.

1.1. ÇALIŞMANIN KAPSAMI

Çalışmanın kapsamı açıklanırken konusu, amacı, önemi ve araştırmanın problem cümleleri ele alınacaktır.

1.1.1. Çalışmanın Konusu

Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler sayesinde dünyada uluslararası göç hızlandırılmış ve dünya çapında halklar ve ülkeler arasındaki iletişimler gittikçe pekiştirilmekte, özellikle uluslararası göçün hızını, göçmenlik yapısını değiştirmiştir. Uluslararası göç dalgasında 1960’lardan itibaren kadın ev işçileri, eğlence endüstrisinde yer alan işçiler, yasadışı işçiler, vasıflı işçiler ve evlilik göçmenleri önemli aktörler olmuşlar (Wan vd., 2013:106-114) ve kadın göçmenlerdeki sayı büyümüştür. Özellikle 1980’lerin başından itibaren kadın göçmenlerdeki sayı eğitim, iş ve evlilik yoluyla bir artış göstermektedir. 2020 yılında yayınlanan Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Raporu’na göre, 2019’a kadar dünya çapında toplam yaklaşık 7,700,000,000 nüfus içinde uluslararası göçmen nüfusu 272,000,000’dir. Bu nüfus içinde kadın göçmenlerin oranı yaklaşık ise %48’dir (IOM, 2019). Bu durum “uluslararası göçün kadınlaşması (feminization of international migration)” olarak açıklanabilir. Bu bağlamda uluslararası evlilik uluslararası bir göç biçimi haline gelmiş olup gittikçe daha yaygınlaşmıştır

Dünyadaki çoğu toplumda hala kadınlar evlendikten sonra eşlerinin yanına gidip onlarla beraber yaşama modelini takip ettiğinden, ulus ötesi evliliklerdeki kadınların çoğu, eşlerinin yaşadığı ülkeye göç etmeyi seçmektedirler. Bu nedenle, ulus ötesi evliliklerde kadınların sayısının erkeklerinkinden daha fazla olduğu görülmekte ve bu haliyle, uluslararası evliliklerde kadınlar akademik çalışmalarda dikkat çekmekte ve bu alanda önemli çalışma konusu haline gelmektedir.

Dünyadaki uluslararası evliliklerin tarihi üzerine araştırma yapan Xiao (2000:48-54), Wan ve diğerleri (2013: 106-114)'nin bu araştırmalarının sonuçları çerçevesinde uluslararası evliliklerin oluşumu ve gelişimi aşağıdaki dört aşamayla ifade edilebilir:

Birinci aşama, 1960'lardan önceki ulus ötesi evliliklerin tomurcuklanma dönemidir. Bu dönemde kadınlar genelde akraba, arkadaş ve mektup yoluyla yurtdışında yaşayan aynı ülkeden gelen erkeklerle tanışıp evlenmiş ve kadınlar evlendikten sonra eşlerinin yanına gitmişlerdir.

İkinci aşama, 1960'lı yıllar uluslararası evliliklerin oluşum dönemidir. Bu dönemde hızlı sanayileşme ve kentleşme sayesinde, gelişen bilim ve teknolojinin etkisi ile çöpçatanlık hizmetleri ve internet vasıtasıyla kurulabilen arkadaşlıklar yoluyla uluslararası evliliklerdeki kadın göçmenlerin sayısı artmaya başlamıştır.

Üçüncü aşama, 1970'lerde ulus ötesi evlilik göçünün gelişim dönemidir. Bu dönemde, uluslararası evlilik farklı şekilde ajanslar tarafından desteklenmiş ve geliştirilmiştir. Asya ülkelerinden veya daha fakir Avrupa ülkelerinden gelen kadınlar uluslararası evliliklerin hedef grubu haline gelmiştir. Bu kadınların çoğu zengin Avrupa ülkeleri ve Amerika gibi gelişmiş ülkelerde yaşayan erkeklerle evlenip bu gelişmiş ülkelere gitmişlerdir. Özellikle 1975'ten sonra Asya'daki gelişmekte olan ülkelere gelen kadınlar ve Batılı gelişmiş ülkelerde yaşayan erkekler egemen pazarın oyuncularını olarak "mail-order gelin" (mail-order bride) olarak çöpçatanlık hizmetleri veren ajansların hızla artmasıyla uluslararası evlilik yapan kadın göçmenlerin sayısı daha da artmıştır.

Günümüzde dünyada "mail-order gelin" esas olarak Güneydoğu Asya ülkelerinden ve Doğu Avrupa ülkelerinden gelen kadın evlilik göçmenlerini içermektedir. Bu dönemde, kadınların evlilik göçü olgusunun sermayenin uluslararasılaşmasıyla çokça yakından ilgili olduğuna inanılmaktadır. Sermayenin uluslararasılaşması uluslararası işbölümünün eşitsizliğine, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki gelişimin dengesizliğine yol açmaktadır. Uluslararası evlilik ulus ötesi evliliğin, gelişmekte olan ülkelerdeki kadınlar için yukarı doğru hareket edebilmelerinin bir yolu olduğu görülmektedir. Uluslararası kapitalizmin dünya çapında genişlemesiyle birlikte, uluslararası evliliklerdeki gelişmekte olan ülkelere kadınlar pazardaki metalara benzetilmekte olup

"ticarileştirilmiş" anlama sahip oldukları görülmektedir (Wan vd., 2013:106-114). Dolayısıyla bu dönem, uluslararası evliliğin "ticarileştirilmiş" bir evlilik oluşturduğu düşünülmektedir.

Dördüncü aşama, 21. yüzyıla girdikten sonra uluslararası evlilik göçü yeni bir gelişim aşamasına girmiştir. Küreselleşme ile birlikte uluslararası ekonomik entegrasyonun gelişmesi, farklı ülkeler arasındaki kültürel değişimlerin derinleşmesi ile ulus ötesi evlilikler giderek artmaktadır. Günümüzdeki uluslararası evlilik, evlilik kapsamının genişletilmesi, evliliğin formu ve yolunun çeşitlendirilmesi, evlilik nedenlerinin çoğalması vb. özelliklerini göstermektedir. Yeni dönemdeki uluslararası evliliklerin daha fazla kültürel değişime yol açma gibi farklı sembolleşme anlama sahip olduğuna ve farklı kültürel özneler arasında kültürel bütünleşmeyi sağlayabilmek üzere bir yol olduğuna inanılmaktadır.

Çin, uzun zaman öncesinden bu yana yurt dışına göç vermeye başlayan ülkelerden biridir. Uluslararası göçmenler olarak Çinli kadınlar 19. yüzyılın ortalarından sonra işçiler (özellikle kadın hizmetçiler) olarak, kaçırılıp eğlence mekanlarına satılan ve hayat kadını olmaya zorlanan kadınlar veya aile kurmak için yurtdışında yaşayan ailenin üyeleriyle beraber göç eden kadınlar (Fan, 2002:108-122) şeklinde uluslararası göçte pasif ve ikincil bir role sahip olarak yer almışlardır. Ancak Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla, özellikle son otuz-kırk yıldan beri, Çin'in reformist ve açılım hedefli politikalarının uygulanmasıyla Çinli kadının uluslararası göçmen sayısı eğitim alması, iş bulması, ufuklarını genişletmek istemeleri ve evlenmeleriyle daha aktif bir rol çerçevesinde artış göstermiştir. Özellikle uluslararası evlilik bu dönemde Çinli kadınların uluslararası göçünün bir yolu olarak gündeme gelmekte; bazı Çinli kadınlar yurtdışına gitmek veya kendi yaşam durumlarını geliştirmek üzere Amerika, Avrupa ülkeleri, Kore ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerde yaşayan erkeklerle evlenmeyi seçebilmektedirler. Dolayısıyla, bu kadınlar için ulus aşırı evlilik gelişmiş ülkelere göçü gerçekleştirebilmelerin bir yolu haline gelmiştir. Ancak, uluslararası evlilik yapan tüm Çinli kadınlar gelişmiş ülkelerde yaşayan erkeklerle evlenmeyi seçmemekte olup, bazı Çinli kadınlar Çin gibi gelişmekte olan ülkelerde yaşayan erkeklerle evlenmektedirler.

Yukarıda belirtilenlerin ışığında bu çalışmada, Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınlar örneği üzerinden uluslararası evlilik göçmenleri olan Çinli kadınların evlilik deneyimleri ve Türkiye’deki yaşamları anlaşılmaya çalışılmaktadır. Daha açık bir ifadeyle bu çalışmada Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların Türk erkeği ile evliliği tercih etme nedenleri ve Türkiye’de yaşama kararları üzerinde çalışılmaktadır. Aynı zamanda, kendi ülkelerinin dışında farklı gündelik yaşam pratikleri, beslenme alışkanlıkları, dil, dini inanç ve geleneklerin hakim olduğu bir toplum olan Türkiyede yeni bir yaşamı inşa eden Çinli kadınlar için evlilik deneyimlerinde ve Türk toplumuna uyum sürecinde karşılaştıkları zorluklar, çatışmalar ve onların Türk toplumuna uyum süreçleri anlaşılmaya çalışılmaktadır. Bu temelde Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamını sürdüren Çinli kadınların evliliklerinin sosyo-kültürel arka planının ortaya çıkarılması da çalışmanın konusuna girmektedir.

1.1.2. Çalışmanın Amacı

Küreselleşmeyle birlikte özellikle teknolojinin ve küresel iletişim yollarının gelişmesiyle kültürler arası iletişim daha kolaylaşmış ve adeta dünya daha küçük hale gelmiştir. Farklı ülkelerde ve farklı kültürlerde yaşayan insanlar arasındaki mesafeler azalmış, kişiler arası ve kültürler arası iletişimde bulunmak mümkün hale gelmiştir. Bu bağlamda uluslararası evlilik yapanların sayısı hızla artmaktadır. Türkiye’de de benzer bir durum gözlemlenmektedir. Son yıllarda Türk erkekleriyle evlenerek Türkiye’de yaşayan yabancı kadınların oranı artış göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye’deki uluslararası evliliklerin sayısı 2018’de 22743 olarak hesaplanırken, bu uluslararası evlilikler toplam evliliklerin %4,1’ini oluşturmaktadır. Uluslararası evlilikler yapan kadınlar uyruklarına göre incelendiğinde, %15,7 ile Suriyeli kadınlar birinci sırada yer almakta, %13,9 ile Azerbaycanlı kadınlar ikinci sırada, %10,9 ile Alman kadınlar de üçüncü sırada yer almaktadır². Aynı zamanda, Türkiye’de bulunan uluslararası evliliklere ilişkin çalışmalar incelendiğinde, Türkiye’de uluslararası evlilikler yapan kadınlar için, Türkiye ve kendi ülkesi arasında

²<https://www.aydinlik.com.tr/bosanmalarda-rekor-artisti-yasanirken-yabanci-gelin-sayisi-artti-toplum-mart-2019>, erişim tarihi: 1.3.2019, saat: 13:11.

hem tarihi ve kültürel yakınlıklar olmasından kaynaklanan “tanıdık” olma hissiyatı, hem de fiziki mesafenin daha kısa olması açısından Azerbaycan, Kazakistan gibi ülkelerden gelen yabancı eşler üzerinde çalışmalar yoğunlaşmıştır. Ancak Türkiye’de yaşayan farklı kültüre sahip olan ve uzak mesafeli ülkelere gelen yabancı eşler üzerine yapılmış çalışmalar çok azdır. Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınlar hakkında sosyal medyada çeşitli haberler çıksa da bu kadınların sayısı resmi istatistiklerde yer almamaktadır, dolaylı olarak bu durum bu evlilikleri akademik alanda göz ardı edilen bir konuma sokmuştur.

1971 yılından bu yana Çin-Türkiye diplomatik ilişkilerinin resmî olarak başlamasından itibaren iki ülke arasındaki siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel ... her alandaki iş birliği sürekli inişli- çıkışlı bir zeminde seyretmekte ve artış göstermektedir (Çolakoğlu, 2012:53-66). Son yıllarda Türkiye'nin “Orta Koridor” girişimi, Çin'in “İpek Yolu Ekonomi Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz Yoluyla İpek Yolu”nun tekrar canlandırılması gibi girişimlerinin artmasıyla Çin-Türkiye arasında gerek çalışmak için gerek eğitim almak gerekse de gezmek için sürekli iletişim kurulmaktadır. Kurulan iletişimlerden biri de Çin ve Türkiye halkları arasında uluslararası evliliktir. Bu araştırmaya konu edilen Çin-Türk evliliklerinin sayısı hakkında kesin bir rakam yoktur. Bazı tam olmayan istatistiklere göre, Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadın nüfusun sayısı dört yüzden (bu sayı Çin’de yapılan bir sosyal iletişim yazılımı olan WeChat grubuna katılan kadınların sayısına dayanmaktadır) daha fazladır.

İlk olarak, Çin ve Türkiye’nin dilleri, dinleri, kültürleri, alışkanlıkları ve gündelik yaşam pratikleri birbirinden doğal olarak farklılık göstermektedir. Çinli kadınların çeşitli nedenlerle Türk erkekleriyle yaptıkları evliliklerle geldikleri bu farklı kültürel özelliklere sahip toplum onlar için şüphesiz yeni bir yaşam alanıdır. Zira artık yaşadıkları toplumda birçok şey onlar için yabancı ve farklıdır. Böylece, Çinli kadınları bir Türk ile evlilik yapmaya ve Türkiye’de yerleşmeye iten nedenlerin açıklanması bu çalışmanın amaçlarından biridir.

İkinci olarak, Çinli kadınlar için farklı kültürden biriyle evlenmek ve Türkiye’de yaşamaya başlamak, Türkiye'deki hayatlarında çeşitli zorluklar ve sorunlarla karşılaşma olasılıklarını artırabilir. Bu nedenle bu çalışma Türk erkekleriyle evlenmiş ve

Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların Türk sosyal hayatına uyum sağlama durumlarını, Türk toplumuna uyum süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları, bu zorluklarla nasıl başa çıktıklarını, eşleriyle, çocuklarıyla ve akrabalarıyla olan aile içi ilişki ağlarını, komşularıyla, arkadaşlarıyla olan sosyal ilişkilerini ve geliştirdikleri stratejilerin Türk toplumuna entegre olmalarına yardımcı olup olmadığını ele almayı hedeflemektedir.

Üçüncü olarak, Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınlar Türk sosyal hayatına uyum stratejileri de geliştirerek Türkiye'deki hayatlarına uyumu ve evliliklerini sürdürülebilme gayreti içinde olabilirler. Tüm bu durumların Çinli kadınların gözünden nasıl yaşandığının anlaşılması ve böylece Çin-Türk evliliği örnek alınarak uluslararası evliliklere ilişkin kültürler arası etkileşiminin sosyal ve kültürel özelliklerini anlamaya ulaşmak bu çalışmanın temel amaçları arasındadır.

1.1.3. Çalışmanın Önemi

Mevcut literatür perspektifinden bakıldığında, dünyadaki uluslar arası evlilik çalışmaları esas olarak şu temellere dayanmaktadır: (1) Evlilikteki kadın göçü dünyadaki göçün Batı Göç Teorisi ile uluslar arası evlilik olgusu üzerine araştırmalar, (2) uluslar arası evliliklerde kadının vatandaşlığı ve ulusal politika gücü üzerine araştırmalar, (3) uluslar arası evliliklerde "akraba ve yabancılar" ağının sosyal uyuma etkisi üzerine araştırmalardır (Li, 2013). Aynı zamanda, Çinli kadınların yabancı erkeklerle evlenmeleri üzerine yapılmış literatüre bakıldığında, Çinli kadınların çoğu Japonya, Güney Kore, Amerika veya Avrupa ülkeleri gibi gelişmiş olan ülkelerde yaşayan erkeklerle uluslar arası evlilik yapmaları nedeniyle Çin akademik alanında daha fazla bu evlilikler dikkat çekmektedir ve bu alanda yapılan araştırmalar çoğalmaktadır. Çinli araştırmacıların Çinli kadın ve gelişmiş ülkelerdeki erkekler arasındaki evlilikler üzerine yaptıkları araştırmalar esas olarak Çin-Fransa, Çin-Almanya, Çin- İngiltere, Çin-Amerika, Çin-Japonya, Çin-Güney Kore arasındaki uluslararası evliliklere odaklanmaktadır. Ancak Çin akademik alanında Çinli kadınların Çin gibi gelişmekte olan ülkelerde yaşayan erkeklerle yaptıkları uluslararası evlilikleri üzerine araştırmalar yer almamaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye'de yaşamakta olan Çinli kadınları araştırma konusu olarak ele alarak bir yandan uluslararası evlilik yapan Çinli kadınlar üzerine literatüre katkı sağlaması ve

literatürdeki boşluğu doldurması umut edilmektedir, diğer yandan, Türk akademik çevrelerinde uluslararası evlilikler alanındaki araştırma içeriğini zenginleştirecektir.

Aynı zamanda, Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların konu olarak alındığı bu çalışmada bu Çinli kadınların Türkiye’de karşılaştıkları zorluklar incelenerek Türk toplumuna uyum sağlayabilmeleri için hayatlarında geliştirdikleri uyum stratejileri ve olası sorunlarla başa çıkma stratejileri, bundan sonraki Türk-Çinli evlilikler açısından önemli olacaktır. Dolayısıyla, belirtilmelidir ki bu çalışma sonucu elde edilen veriler Çin ve Türkiye arasındaki uluslararası evliliği yapanlar, özellikle Çinli kadınların Türkiye’de yaşamlarına ve evliliklerine uyum sağlamaları için bazı referanslar ve yönlendirmeler yaparak katkı sağlayabilir.

1.1.4. Araştırmanın Problem Cümleleri

Yukarıda belirtilen konu, amaç ve önem çerçevesinde bu çalışmada aşağıdaki problem cümlelerine cevap aranacaktır:

1. Çinli kadınları uluslararası evlilik yoluyla Türkiye’ye yerleşmeye iten nedenler nelerdir?
2. Çinli kadınların Türk erkekleriyle olan uluslararası evlilik süreci nasıl gelişmiştir?
3. Çinli kadınların gözünden evlilik deneyimleri nasıl anlatılmaktadır ve aile içi ilişkileri nasıldır?
 - 3.1 Çinli kadınların ev içi rolleri ve sorumlulukları nelerdir?
 - 3.2 Çinli kadınların eşleriyle ilişkileri nasıldır?
 - 3.3 Çinli kadınların çocuklarıyla ilişkileri nasıldır?
 - 3.4 Çinli kadınların kayınvalideleriyle ilişkileri nasıldır?
 - 3.5 Çinli kadınların kendilerinin ve eşlerinin akrabalarıyla ilişkileri nasıldır?

4. Çinli kadınlar Türk toplumsal yaşamına uyum sürecinde dil öğrenimi, dini inanç, beslenme kültürü, aile hayatı, sosyal hayat ve çevreleriyle ilişkiler, mesleki hayatı, siyasi hayata katılımı dahil olmak üzere bu konularda hangi problemlerle karşılaşmışlar ve bu karşılaştıkları problemlerle nasıl baş etmişlerdir?
5. Çinli kadınlar Türkiye’de yaşarken hangi kültür şokları yaşamakta ve bunlar hakkında ne düşünmektedirler?
6. Çinli kadınların Türkiye’deki yaşamlarında Türk ve Çin toplumu ile bağlantıları nasıldır?
7. Çinli kadınlar Türkiye’de yaşama ve Türk toplumu ile toplumsal bütünleşme konusunda ne gibi önerilerde bulunmaktadır?

1.2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu alt bölümde araştırmanın veri toplama teknikleri ve süreci açıklandıktan sonra araştırmanın katılımcılarının nasıl tespit edildiği ve elde edilen verileri analiz etme teknikleri üzerinde durulacaktır.

1.2.1. Veri Toplama Teknikleri -Süreci ve Araştırmanın Katılımcıları

Metodoloji bir araştırma için çok önemlidir ve sosyolojik metodoloji, sosyolojik araştırma, araştırmacıların toplumun doğası, bireyler ve toplum arasındaki ilişkiler hakkındaki varsayımlarına dayanmaktadır. Bu varsayımlar, nasıl bir araştırma konusunun seçileceğini, verilerin nasıl analiz edileceğini ve sonuçlarının açıklanacağını vb. konuları dahil edilen tüm araştırmaya rehberlik etmekte araştırmacıların veriler topladığında benimsenen araştırma yöntemlerini ve elde ettikleri veri türlerini etkilemektedir (Ye, 1996: 91-93). Metodolojinin, sosyal araştırmanın tüm sürecini etkilediğini ve araştırmacının araştırma yönelimini ve düşünme tarzını belirlediğini söylemek mümkündür.

Bu çalışmada Türkiye’de yaşamakta ve Türk erkekleriyle evlenmiş olan Çinli kadınların ele alındığı nitel bir araştırma olarak yorumlayıcı metodoloji ilkeleri izlenmekte olup,

Çinli kadınların Türk erkekleriyle evlenme nedenleri, uluslararası evlilik deneyimleri ve Türkiye'de sosyo-kültürel hayatta karşılaştıkları zorluklar ve sorunlar incelemeye ve bu zorluklar ve sorunlar ile karşı karşıya kaldıklarında nasıl çözüm ürettiklerini açıklamaya ve Çin -Türkiye arasında yapılan uluslararası evliliklerin bu iki ülke için potansiyel sosyal anlamı yorumlamaya çalışılmaktadır.

Bu çalışmanın saha araştırmasında veri toplamak için nitel araştırma yönteminin “derinlemesine görüşme” tekniği kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme saha araştırmasında nitel verileri elde eden çok önemli bir tekniktir. Derinlemesine görüşme, göz önünde bulundurulmuş sosyal gerçekliği anlayabilen ve sosyal koşullara bağlı olarak zengin verileri oldukça hızlı toplayabilen en sık kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Morris, 2015: 5). Bu noktada, derinlemesine görüşme, araştırılan konunun bütün boyutlarını kapsayan, daha çok açık uçlu soruların sorulduğu ve detaylı cevapların alınmasına imkân veren, yüz yüze, birebir görüşülerek bilgi toplanmasına imkân veren bir veri toplama tekniğidir (Nakipbayeva, 2020: 56). Dolayısıyla ideal bir şekilde, derinlemesine görüşme esnek ve serbest akışlı bir etkileşim olmalıdır ve derinlemesine görüşmede araştırmacı katılımcılara istedikleri herhangi bir fikri kendi ifade ve sözleriyle anlatma izni verebilir. Ancak, görüşme sürecinde katılımcıların mümkün olduğunca araştırmanın belirtilen önemli konularını kapsayan daha fazla bilgileri vermeleri için araştırmacı konuşmayı dikkatli bir şekilde yönlendirmelidir ve böylece araştırmacı katılımcıların ayrıntılı olarak açıklaması aracılığıyla araştırılan konu hakkında daha fazla netlik ve ayrıntı elde edebilir (Morris, 2015:4).

Derinlemesine görüşmede, elde edilen verilerin daha fazla ayrıntısına ve derinliğine ulaşabilmek ve açıklayabilmek üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla, araştırmacılar görüşme temasına odaklanıp katılımcılarla nispeten daha özgür olarak görüşüp konuşarak zengin ve canlı nitel veriler elde edebilir ve bu temelde öznel ve derin analizler yoluyla bazı önemli sonuçları ortaya koyabilirler (Feng, 2001:254). Bu anlamda, yarı yapılandırılmış görüşmede, araştırmacının zengin ve canlı nitel veriler elde edebilmesi için tüm önemli konuları kapsayan görüşme rehberi hazırlamasının dışında, uygun olduğunda müdahale etme fırsatı olacaktır. Bundan başka, yarı yapılandırılmış görüşme araştırmacıya katılımcıların gerçekte neden bahsettiklerini ve niçin bu cevabı verdiklerini açıklamaya

yardımcı olur ve bu durumda detaylı bir tartışma için fırsat sağlayacaktır (Morris, 2015: 10). Bu nedenle, yarı yapılandırılmış görüşmede araştırmacı öncelikle araştırılan konunun önemini açıklayacak ve daha fazla bilginin elde edilmesi için gereken hususları vurgulayan tematik blokları dahil olan genel konuşma planı yapacaktır. Bu araştırmada araştırma konusuna ve amacına göre, araştırılan katılımcıların bilgileri, Türk aileleriyle yaşama deseni, Türk erkekleriyle tanışma yolları ve evlenme nedenleri, Türk erkekleriyle evlendikten sonra Türkiye’deki yaşamlarında sosyo-kültürel uyum sürecinde karşı karşıya kaldıkları zorluklar ve sorunları gibi konuların dahil edildiği bir Çince ve Türkçe mülakat soruları formu hazırlanmıştır.

Katılımcı bulmanın zor olduğu durumlarda, her katılımcının görüşmeye katılmak için tanıdığı başkalarını tanıtması istenerek kartopu tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmanın saha araştırmasında, Türkiye’de yaşamakta ve Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınlar bulunmak üzere kartopu tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmanın uygun katılımcılarına ulaşmak için öncelikle araştırmacının tanıdığı Türk erkekleriyle evlenmiş bir Çinli kadın bu araştırmanın ilk örneği olarak alınmış ve sonra bu katılımcı tarafından daha fazla Çinli kadınlara tanıştırılmıştır. Aynı zamanda, araştırmacı Çinliler arasında yaygın bir sohbet yazılımı olan WeChat Uygulaması vasıtasıyla Türkiye’de yaşayan Çinlilerin kurdukları birkaç WeChat grubu bumaş ve katılımcıları bulmak için bu gruplardan yardım almıştır. Bu WeChat gruplarında araştırmaya katılmak isteyenler bulunduktan sonra onların tanıştırmasıyla araştırma için daha fazla sayıda ve veri toplanabilecek uygun katılımcılar bulunmuştur. Yeterli veriler toplanıncaya kadar kartopu örneklemeyle katılımcı bulmaya devam edilmiştir.

Tez çalışmasının konusunda belirtildiği üzere, saha araştırmasında Türkiye’de yaşamakta olan ve Türk erkekleriyle evli olan Çinli kadınlarla mülakat yapılmıştır. Saha çalışması sürecinde tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de COVID-19 salgını devam ettiğinden, uygulanan tedbirler çerçevesinde, bazı katılımcıların yüz yüze görüşmeleri kabul etmemeleri durumunda mülakatlar yüz yüze, Skype Programı üzerinden ve Görüntülü WeChat görüşmesi olarak üç görüşme türüyle gerçekleştirilmiştir. Mülakatlara, Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından verilen onayın ardından 25 Ağustos 2020 tarihinde başlanmış ve mülakatlar 10 Ekim 2020 tarihinde tamamlanmıştır.

Mülakat süreci esas olarak iki safhada gerçekleştirilmiştir. İlk safhada (25-31Ağustos 2020) 5 pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışma mülakat sorularının içeriği bakımından istenen veri akışını sağladığını ve kendisinde değişiklik yapılmasına gerek olmadığını ancak mülakat sorularının yapısı ve soruların sorulma sırasının değiştirilmesine gerek olduğunu göstermiştir. Görüşmenin başında, bazı katılımcılar araştırmacıyı çok iyi tanımadığı için hızlı bir şekilde temel güven oluşturmak zor olmuştur. Böyle durumlarda kendi kişisel bilgileri konusunda konuşmaya açık olmazlar. Pilot çalışma aşamasında, örneğin bir katılımcıya mülakat başlamadan önce araştırmanın amacı, katılımcıların hakları ve mahremiyetlerinin korunması hakkında bilgiler anlatılmıştır fakat bu durumda bile katılımcı kendisinin ve eşinin istihdam durumu, maaş durumu gibi sosyo-demografik bilgileri sorulduğunda görüşmeyi reddetmiştir. Özellikle maaş durumunu tanımadığı birine söylemek istememiştir. Bu katılımcıdan sonra, araştırılan katılımcıların sosyo-demografik bilgileri görüşmenin sonunda sorulmuştur. Bu nedenle pilot çalışma araştırmacı için katılımcılara erişim ve mülakat yapmanın zorlukları konusunda önemli bir anlayış ve iç görü kazandırmıştır. Bu mülakatlardan derlenen veriler de araştırmada dikkate alınmıştır.

Mülakat sürecinin ikinci safhası ise 1 Eylül - 10 Ekim 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu mülakat aşamasında Türkiye’de yaşamakta olan ve bir Türk ile evlenmiş Çinli kadınların sayısı azdır ve bu kadınlara ulaşmak zordur. Bazı sebepler de araştırmacının bu kadınlar arasındaki potansiyel katılımcılara ulaşmasını oldukça zorlaştırmıştır. Yaşanan zorluklardan bazıları; potansiyel katılımcıların kendi evlilikleri hakkında konuşmak istememeleri, mülakat yapılmadan önce bazı potansiyel katılımcıların mülakata katılacaklarını bildirmeleri ancak yine bazı bilinmeyen sebeplerden dolayı mülakat yapılacağı zaman görüşmeyi reddetmeleri ve bazı potansiyel katılımcıların COVID-19 salgını nedeniyle psikolojilerinin bozulmasından dolayı görüşmeyi reddetmeleridir. Bunların dışında, bazı potansiyel katılımcıların ilk görüşme esnasında kendileri mülakata katılmayı kabul ettikleri halde ertesi gün onların Türk eşlerinin izin vermemelerinden dolayı görüşmeler gerçekleştirilememiştir.

Günümüzde internet ve iletişim teknolojisinin yarattığı Skype Programı ve Görüntülü Wechat gibi iletişim ortamları sayesinde Dünya çarpında COVID-19 salgını döneminde araştırmaları devam ettirmek mümkün olacaktır. Salgın dünya çapında yaygınlaştığında

çoğu insan kendisini korumak için evde kalmak zorunda kalmış ve yüz yüze görüşmemiştir. Bu bağlamda hem katılımcıların sağlıkları hem de araştırmacının sağlığı için bu çalışmada çoğu görüşmeler Skype Programı üzerinden ve Görüntülü Wechat görüşmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. İnternet üzerinden araştırma yapılması yüz yüze yapılan araştırmalardan daha fazla reddedilse bile, araştırmacılar için birkaç yönden faydaları da olmuştur: Birincisi, katılımcılara ulaşmak üzere araştırmacının farklı şehirler arasındaki ulaşım ücretlerinin maliyetinden tasarruf edilmiştir; ikincisi, araştırmacı, farklı şehirler arasında seyahat etmenin zaman maliyetinden tasarruf etmiş ve esnek bir şekilde zamanı kullanabilmiştir. İnternetin uygun ve iyi olduğu herhangi bir yerde ve görüşülen katılımcıların müsait oldukları herhangi bir zamanda mülakatlar yapılabilmektedir. Bu durumda araştırma artık zaman ve mekânın sınırlı olmadığı herhangi bir şekilde gerçekleştirilebilmiş ve böylece görüşmenin verimliliği büyük ölçüde artırılmıştır. Araştırmacının görüşmeyi nispeten kısa sürede tamamlayabilmesinin nedenlerinden biri de budur.

Katılımcılarla kurulan ilk temas esnasında ve görüşmeyi kabul etmeleri halinde her bir mülakat başlamadan önce araştırmanın amacı, gönüllü katılımcı formunda belirtilen katılımcı hakları, gizliliğin korunma şartları katılımcılara tekrar açıklanmış, verilerin sağlıklı ve güvenilir toplanması için rızaları alınmış ve kendilerinin rızalarına dayalı olarak görüşmelerde ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Bu ses kayıtları daha sonra araştırmacının kendisi tarafından çözümlenerek yazılı bir metne dönüştürülmüştür ve bu yazılı metinlerin oluşturulması bir ay içinde tamamlanmıştır.

Bu çalışma kapsamında 32 katılımcı ile mülakat yapılmıştır. Mülakatlar katılımcıların kendilerince uygun buldukları ortamlarda gerçekleştirilmiş, bunlar arasında 4 katılımcı yüz yüze olacak şekilde, 1 katılımcı Skype Programı üzerinden ve 27 katılımcı ile Görüntülü WeChat görüşmesi yoluyla mülakat yapılmıştır. Yüz yüze olarak görüşmeye katılan katılımcılar öncelikle yüz yüze görüşmeyi tercih etmişler, sonraki aşamalarda araştırmacı evlerine veya iş yerlerine ulaşmış ya da iş yerlerinde onlarla belirli bir sosyal mesafenin sağlandığı bir ortamda görüşmeyi gerçekleştirmiştir. Mülakatlarda en uzun görüşme 2 saat 35 dakika 41 saniye ve en kısa görüşme ise 38 dakika 16 saniye sürmüştür.

Türkiye’de Türk erkekleriyle evlilik yapmış Çinli kadınların sayısı hakkında hem Çin’de hem de Türkiye’de kesin bir sayı bulunmamasına rağmen bu Çinli kadınların kendilerinin oluşturduğu bir sayı vardır. Çevrimiçi sohbet yazılımı olan WeChat’ta Türk erkekleriyle evlilik yapan Çinli kadınlar tarafından kurulan “Türkiye’de Türk erkekleriyle evlilik yapan Çinli gelinler” adlı gruptaki bu kadınların sayısına göre bu şekilde aşağı yukarı 400 Çin-Türkiye uluslararası evlilik gerçekleşmiştir. Ancak bazı Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınlar sosyal çevrelere katılmaya istekli olmadıkları için bu grupta yer almamaktadır ve bu sayı grupta olmayan Türk erkekleriyle evlilik yapan Çinli kadınları kapsamamaktadır. Bu sebepten dolayı Türkiye’de yaşamakta olan ve Türk erkekleriyle evli olan Çinli kadınların gerçek sayısının bu sayıdan çok daha yüksek olduğu bilinmektedir. Bunun dışında, Türkiye’de yaşamakta ve Türk erkekleriyle evlilik yapan Çin vatandaşlığı olan Uygur kadınlar da Çin-Türkiye uluslararası evlilik kategorisinde yer almaktadır. Bilindiği üzere, Çinli Uygurlar ve Türkler arasında inanılan dinler aynı, kültürler, yemek alışkanlıkları, bazı kültürel gelenekler ve konuşulan diller çok benzer olduğu için bu kadınlar Çin uyruklu başka milletlerden kadınlardan daha hızlı Türkiye’de sosyal hayata uyum sağlayabilirler. Bu nedenle bu araştırma Türk erkekleriyle evlilik yapan Çinli Uygur kadınları içermemektedir.

Daha önce bahsedildiği üzere, saha araştırması sürecinde tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de COVID-19 salgını yaygınlaştığından, saha araştırması sırasında yapılan mülakatların çoğu İnternet üzerinden yapıldığı için bu kadınların yaşadıkları şehirler sınırlanmamıştır. Bu çalışma kapsamında görüşmeye katılan 32 kadın arasında, 13 kadın Ankara’da, 12 kadın İstanbul’da, 3 kadın Konya’da, 2 kadın Antalya’da, 1 kadın Çanakkale’de, 1 kadın Alanya’da yaşamaktadır. Bu da bize gösteriyor ki genelde Türk erkekleri ile evlenmiş Çinli kadınların çoğu İstanbul, Ankara gibi Türkiye’nin büyük şehirleri veya Antalya, Alanya gibi Türkiye’nin turizm şehirlerinde yaşamaktadırlar.

1.2.2. Verilerin Analizi

Araştırmanın verilerinin analiz edilmesi sürecinde Nitel veri analiz yazılımı olan MAXQDA 20 programı kullanılarak saha araştırmasından elde edilen ham veriler kodlanmış ve analizi yapılmıştır.

Saha araştırmasında elde edilen verileri analiz etmek nitel araştırmanın çok önemli bir parçasıdır. Elde edilen verileri analiz etmenin, verileri yorumlamak ve sunmak ile beraber saha araştırmasının doruk noktası olduğunu söylemek mümkündür. Nitel veri analizi, katılımlı gözlem, içerik analizi, derinlemesine görüşmeler ve diğer formlardan elde edilen verilerin dijital olmayan bir değerlendirmesidir (Babbie, 2005:360). Nitel veri analizinde, araştırmacı o kadar tam olmayan, doğru olmayan, dağınık ve parçalanmış kayıtlı metinlere bağlı olup nispeten daha öznel ve algısal analiz yöntemleri kullanarak araştırılan katılımcıların sosyal yaşam olaylarını tanımlamakta ve sosyal yaşamın anlamını ifade etmektedir. Bu nedenle, nitel veri analizinin ilk adımı, dağınık, parçalanmış ve yapılandırılmamış verilerin düzenlenmesi ve temel amacı, elde edilen çok sayıda ve spesifik detaylı verileri açık bir tabloya, özetlenmiş bir modele veya birbirine bağlı olan bir kavrama dönüştürmektir (Feng, 2001:299-230). Bu demektir ki veri analizinde, elde edilen verilerin arkasındaki gizli anlamların ve kalıpların aranmasını da içermektedir. Bu araştırmada verilerin analizi aşamasında öncelikle yapılan mülakatlarda kaydedilen ses kayıtları yazılı belgeye aktarılmıştır. Araştırmacı ve katılımcılar ikisi de Çinli olduğu için görüşmeler Çince gerçekleştirilmiştir. Ses kayıtlarının metinleştirilmesi Çince ile yapılmış ve daha sonra Türkçeye çevrilerek aktarması tamamlanmıştır.

Nitel araştırmada kodlama, veri analizinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kodlama toplanan ham verilerin kategorik bir analizidir ve kodlamanın amacı verilerin sınıflandırılmasını kolaylaştırmak, verilerin kütledeki gizli anlamı bulmak ve özetlenmiş bir model veya yapı yaratmaktır. Strauss (1987: 55), nitel verilerin kodlanması için açık kodlama, eksen kodlama ve seçici kodlama olmak üzere üç kodlama türü önermiş ve tanımlamıştır. Açık kodlama, nitel verilerin analizinde ilk kodlamadır ve bu aşamada ham verilere odaklanılır ve verilerin temalaştırılması için kodlar etiketlenir (Neuman, 2008:664, 667). Eksen kodlama, nitel verileri kodlamanın ikinci aşamasıdır ve verilere ilişkin kategorilerin sistematik olarak geliştirilmesi ve alt kategorilerle bağlanmasıdır (Sağlam, 2018: 127-128), bu aşamada, elde edilen verilerin analiz sürecinde sürekli olarak çeşitli kavramsal kategoriler veya temalar düzenlenmekte, aynı zamanda eksen olarak temel kavramları belirlenmektedir ve bu temelde temalar veya kategoriler arasındaki bağlantılar keşfedilmekte ve kurulmaktadır (Neuman, 2008: 667-668). Seçici kodlama

nitel verileri kodlamanın son aşamasıdır ve bu aşama geliştirilmiş olan kavramsal kodlama kategorilerinin arıtılması ve bütünleştirilmesidir (Sağlam, 2018: 128). Diğer bir ifadeyle, seçici kodlama yapılma sırasında, önceki belirlenmiş ve tanımlanmış olan belirli temalar yeniden düzenlenmekte ve gözden geçirilmekte ve birden fazla ana tema detaylandırılmaktadır (Neuman, 2008:669).

Bu çalışmada verilerin analizinde görüşmelerde elde edilen ham veriler derlenip parçalarına ayrıldıktan sonra açık kodlama yapılmıştır. Daha sonra, açık kodlar arasından problem cümlelerine cevap olmaya doğru götüren bağlamsal ilişki kurulmuş ve eksen kodlara ulaşılmıştır. Bu aşamada, daha önce oluşturulan açık kodlardan başlayarak katılımcıların söylemleri benzerlik ve farklılıklar üzerinden eksen kodlama ile birleştirilmiştir. En son aşamada ise seçici kodlama yapılırken, belirlenmiş ve tanımlanmış eksen kodlar yeniden gözden geçirilmiş ve son düzenlemesi yapılmıştır. Bu aşamada seçici olarak temalara ulaştıracak bağlar eksen kodlar üzerinden kurulmuş ve son seçici koda ulaşılmıştır. Böylece çeşitli karşılaştırmalar yapılarak, bu temelde elde edilen verilerin alanla ne kadar benzer ya da farklı olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada saha araştırmasından toplanan veriler transkript edilerek öncelikle açık kodlara ulaşılmıştır. Daha sonra açık kodlar arası bağlar üzerinden eksen kodlara ulaşılmış ve son olarak da seçici kodlamalar üzerinden araştırmanın problem cümlelerine cevap olan temalara ulaşılmıştır.

1.2.3. Araştırmada Karşılaşılan Güçlükler

Araştırmacı, bu araştırmayı tamamlamak için ağırlıklı olarak sahada veri toplama sürecinden ve elde edilen verilerin derlenmesi ve analiz edilmesi aşamasından itibaren bazı zorluklarla karşılaşmıştır.

Sahada veri toplama aşamasında, COVID-19 salgını yüzünden Skype ve WeChat sohbet yazılımları yoluyla çevrimiçi olarak görüşmecilerle derinlemesine görüşme yapılarak veri toplama işlemi gerçekleştirilmiş ve bu araştırmacıya bir ölçüde kolaylık sağlamış olmasına rağmen bazı zorluklarla da karşılaşmıştır. Mesela, araştırmacı, potansiyel

görüşmecilere kartopu yöntemiyle ulaşp araştırmanın konusunu ve amacını detaylı açıklamış ve katılımcı hakları ve gizlilik şartları dahil araştırma etiğini tanıtmış olsa bile, bazı görüşmeciler kendi hayatlarını daha fazla kişiye göstermek istememelerinden dolayı akademik çalışma amacına şüpheli bakmış ve bu görüşmeyi reddetmişlerdir. Dahası, bazı katılımcılar bu görüşmeyi kabul etmiş ve araştırmacı onlarla görüşme için randevu almış olsa da görüşme yaklaştığında, bu görüşmeye ilişkin Türk eşleri aynı fikirde olmadığı için görüşmeyi reddetmişlerdir. Sahada bazı Çinli kadınların, görüşmeyi kabul etmemeleri nedeniyle uygun görüşmeci bulmakta zorlanılsa da araştırmacı yine de bunun üstesinden gelmek için çaba göstermiş ve diğer görüşmecilerin tanıtımı altında veri toplamayı tamamlamıştır.

Toplanan verilerin derlenmesi ve analizinde ve araştırma metninin yazılmasında, anadili Türkçe olmayan araştırmacı için en büyük zorluk Türkçedeki yetersizliğidir. Öncelikle, verileri toplamak hem görüşülen kadınlar hem de araştırmacı Çinli olduğu için görüşmeyi kolaylaştırmak üzere Çince yapılmıştır. Sonra elde edilen verilerin derlenmesi sürecinde, araştırmacı önce Çince ile görüşmeleri metinleştirdikten sonra Türkçeye çevirimini yapmıştır. Dahası yapılan görüşmeler nispeten uzun zaman sürmüş, bu haliyle verilerin metinleştirilmesi ve Türkçeye çevrilmesi sadece gereken süreyi daha artırmakla kalmamış, aynı zamanda araştırmacının çevirmesinin zorluğunu da arttırmıştır.

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ARKA PLAN

Çalışmanın bu bölümü iki alt bölümden oluşmaktadır; kavramsal çerçeve ve kuramsal arkaplan.

2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu alt bölümde öncelikle uluslararası evliliklerle ilgili temel kavramlar, daha sonra çalışmanın alt bölümlerinde yer alan toplumsal cinsiyet rolü kavramı üzerinde durulacaktır.

2.1.1. Uluslararası Evlilik

Modern dünyada, dünya ekonomisinin, teknolojisinin ve kültürünün gelişmesiyle birlikte, küreselleşme bağlamında, farklı kültürler giderek yakınlaşmakta ve kaynaşmaktadır. Özellikle iletişim ve ulaşım teknolojisinin gelişimi ve uluslararası kültürel değişimler, farklı kültürlerden bireyler arasında doğrudan temas ve etkileşimin gerçekleşmesini ve güçlendirilmesini sağlamaktadır. Sosyal etkileşimde bağlamsal bir ikili ilişki ve tanıdık bir durum olarak evlilik ilişkisi küreselleşmenin etkisi altında tüm dünya çapında artık farklı kültürlerarası ve uluslararası seviyede gerçekleşerek ve gelişerek açıkça bir küreselleşme eğilimi göstermektedir. Bu bağlamda, dünyadaki farklı toplumlarda sosyal etkileşim ve sosyal hareketlilik olgusu olarak uluslararası evlilikler de artmaktadır.

Dünya çapındaki uluslararası evliliklerin artmasıyla beraber, uluslararası evlilik gittikçe akademik alanlarda farklı bakış açılarından tartışılmakta ve araştırılmaktadır. Yapılan literatür çalışması ışığında bu evliliklerin 20.yüzyılın ortaları ve sonundan itibaren ele alınmaya başlanan yeni bir konu ve tartışılan sıcak bir mesele olduğunu da söylemek mümkündür. Özellikle son 10-15 yıl içinde yapılan çalışmalarda bu evliliklerin artış göstermekte olduğu ifade edilmeye başlamıştır ki bu durum son yıllarda araştırmacıların konuya ilişkin ilgisinin artmakta olmasının nedenini de açıklayabilmektedir (Nakipbayeva, 2020:81).

Uluslararası evliliklerle ilgili mevcut literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında onların farklı kavramlarla adlandırılmakta olduğu görülmüştür. Çin'in akademik dünyasında kadınların uluslararası evlilikleri ilgili literatürde “yabancı gelinler”(Xia, 2000; Xiao, 2000; Xia, 2002), “yabancı eşler”(Ye, 2004; Lin ve Zhou, 2007; Zhang ve Sun, 2016), “ticarileştirilmiş evlilik”(Wan vd., 2013; Xia, 2000; Xia, 2002; Li , 2006; Wang ve Zhang, 2003; Pan, 2004; Wang, 2011; Wang ve Li, 2017), “kadın evlilik göçmenleri”(Tan, vd., 2003; Chen, 2008; Quan, 2012a; Saihan, 2014; Li, 2015; Wu, 2019) , “kültürlerarası evlilik”(Li, 2007; Li, Luo ve Long, 2007), “kadın yabancı erkeklerle evlilik”(Quan, 2007, 2012b; Yang, 2012), “sınır ötesi evlilikler” (Luo, 2006; Li, 2013; Zhou ve Bao, 2015; Dai ve Zhao, 2016; Lu, 2017; Chen, 2018; Xia, 2018; Chen 2019), “uluslar arası evlilikler” (Li ve Lü, 2006; Shi, 2009; Li, 2010; Wang ve Cui, 2013; Li, 2015; Guan; 2016) vb., pek çok kavramla ifade edilmektedir.

"Uluslararası evlilik" olayı ile ilgili yukarıda bahsedilen kavramların anlamları ve çağrışımları birbirleriyle büyük ölçüde örtüştüğünden dolayı bunlar bazı durumda birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Kavramsal farklılıklardan kaynaklanan karışıklık ve yanlış anlamalardan olabildiğince kaçınmak için, bu kavramları açıklığa kavuşturmak gerekmektedir.

“Yabancı gelin” kavramı genellikle 1970’li yılların sonlarında Tayvan toplumunda Çin Tayvanlı erkekleri ve Güneydoğu Asya’daki az gelişmiş ülkelerden gelen kadınlar arasında yapılan uluslararası evlilikler üzerine araştırmalarda çok kullanılmıştır. Bu araştırmada, Çinli erkeklerle evlenmiş ve Çin’de yaşayan yabancı kadınlar “yabancı gelin” olarak adlandırılmıştır. Bu kadınların Çin’deki toplumsal statüsü nispeten düşüktür, ayrıca, "gelin" kocasına bağlı olarak rolü açıklanan bir kavramdır. “Yabancı gelinler” kavramı bu uluslararası evlilik yapan kadınların yerel halkın gözünde her zaman sadece burada yerleşmek ve yerel topluma entegre olmak yerine Tayvanlılar ile evlenmiş olan “gelinleri” göstermektedir. Ayrıca, bu olgu ile ilgili olarak bazı sosyal medya kuruluşları arkasını göstermemiş birçok “sorun” hakkında rapor verip yerel toplumun olumsuz bakışlarını derinleştirmektedir. Onlara göre, yoksul ve ekonomik açıdan geri kalmış Güneydoğu Asya ülkelerinden gelen bu “yabancı gelinler” grubunun, Çin’deki toplumsal statüsü nispeten düşüktür. Dahası, medya “yabancı gelinler” hakkında “sahte evlilik, gerçek fuhuş” olarak damgalı rapor vermekte ve onları AIDS

gibi hastalıklar ile eşleştirerek, topluma çocuklarında büyüme problemlerinin olduğunu ifade etmektedir (Wang, 2011: 93-135). Dolayısıyla, Çinli erkeklerle evlenmiş yabancı kadınlara “yabancı gelinler” denirken genelde önyargı, dışlama ve ayrımcılık anlamları öne çıkmaktadır.

Çinli erkekler ile uluslararası evlilik yapan kadınların damgalanma ve dışlanma durumunu değiştirmek için, 2004-2005 yıllarında, Tayvan'daki bazı sivil örgütler tarafından “Bana Yabancı Gelin Demeyin, Lütfen Bana Yeni Göçmen Kadınlar Deyin” diye bir sosyal hareket gerçekleştirilmiştir. Bu hareketin etkisi oldukça sınırlı kalmış olmasına rağmen akademik çevreler uluslararası evlilik yapan bu kadınları “yeni göçmen kadınlar” veya “yabancı eşler” olarak isimlendirmeye başlamıştır (Wan vd., 2013:106-114).

Tayvanlı erkekler ve Güney Asya ülkelerinden gelen kadınlar arasında yapılmış evlilikler üzerine çalışmalarda, bazı araştırmacılar emtia teorisi, dünya sistemi teorisi gibi teorileri kullanarak bu evliliklerin nedenlerini ele alırken, bu evlilik olgusunun sermayenin uluslararasılaşması ile yakından ilgili olduğuna ve sermayenin uluslararasılaşmasının itici gücü ile “uluslararası evlilik” olgusunu metalaştırdığını ve eşitsiz bir dünya sistemini yansıtan toplumsal bir fenomen olduğunu belirtmişlerdir (Li, 2015; Wan vd., 2013). Başka bir ifadeyle, bazı araştırmacılar kapitalist gelişme mantığı ve sermayenin uluslararasılaşması bakış açılarından, Güney Asya ülkeleri gibi gelişmekte olan ülkelerdeki zayıf ekonomik koşullarda hayatını sürdürmekte olan kadınlar ve Tayvan'daki daha yüksek ekonomik düzeyleri olan erkekler arasında yapılmış evlilikleri, uluslar arası alana yayılan kapitalizmle birlikte pazardaki mallara benzetmekte olup "ticarî" bir şey olarak adlandırarak, bu uluslararası evlilikleri “ticarileştirilmiş evlilik” olarak adlandırmışlardır(Xia, 2000; Xia, 2002; Li, 2006; Wang ve Zhang, 2003; Pan, 2004; Wang, 2011; Wan vd., 2013; Wang ve Li, 2017).

“Sınır ötesi evlilik”, kavramı genellikle iki ülkenin sınır bölgelerinde yaşayan ve bu iki ülkenin halkları arasında yapılmış evlilik olaylarını ifade etmek üzere kullanılmaktadır (Luo, 2010; Dai ve Zhao, 2016; Lu, 2016; Lei ve Wang 2016; Xia, 2018). Çin’in sosyo-kültürel gerçekliği üzerine yapılan bir araştırmaya göre, sınır ötesi evlilik aslında sınır

ötesi etnik grupları³, arasında yapılan bir evliliğdir(Zhou, 2002: 145). Bazı araştırmacılar, sınır ötesi evliliklerin ekonomik faktörlere ek olarak, daha çok karşılıklı kültürel temaslar ile ulusal kimlik ve sosyal ilişkilerin birleştirilmesine bağlı ve doğal olarak ortaya çıktığına inanmışlardır (Luo, 2010: 57-61). Başka bir deyişle, sınır ötesi evlilik olgusunun ortaya çıkmasında hem tarihte aynı milliyet olması gibi tarihsel miras faktörleri hem de komşu ülke gibi jeopolitik faktörler etkilidir (Dai ve Zhao, 2016: 54-65).

Türkiye’deki Türk erkekleri ile yapılan evlilikler üzerine mevcut literatüre bakıldığında, bu türlü evlilikler “yabancı evlilik” ve “karma evlilik” (Altun ve Dinç, 2016), Türk-Alman evliliğini “karma evlilik”(Sağlam, 2006: 231-241), Rus kadınları ile Türk erkeklerin evliliklerini de “ulus-aşırı evlilik”, “melez evlilik” (Deniz ve Özgür, 2013: 151-175), “uluslararası evlilik”, “karma evlilik” (Erkeç, 2017: 21-43), Türkiye-Suriye sınırında Mardin’de yaşayan Türkler ile Suriyeli kadınların evliliklerini “sınır-ötesi evlilik” (Yıldırım, 2015:132-159), Türk erkekleri ile Kazakistanlı kadınlar arasındaki evlilikler “yabancı ile evlilik” (Nakipbayeva, 2020) olarak adlandırılmıştır.

İngilizce dilin yapılmış çalışmalarda Asya ülkelerindeki (Güney Kore, Japon, Çin, Singapur, Malezya) yaşayan vatandaşların diğer yabancı ülkelere gelen vatandaşlar ile yaptığı evlilikler çoğunlukla “uluslararası evlilik (international marriage)” (Knight, 1995; Piper, 1997, 1999, 2003; Lee, vd., 2006; Morgan ve Hoffmann, 2007; Lee, 2008; Jones ve Shen, 2008;Tan, 2008; Lee, 2009; Chee vd., 2012; Seah, 2012, Lee vd., 2016) ve “ulus ötesi evlilik (transnational marriage)” (Shim ve Han, 2010: 237-255) olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, Filipin halkı ve Amerika vatandaşları arasında yapılan evlilikler “uluslararası evlilik (international marriage)” (Rosario, 2005: 253-273), Filipinli kadınlar ile Avustralyalı erkeklerin evlilikleri “ırklar arası evlilik (interracial marriage)” (Tapales, 1990:311-322) olarak adlandırılmıştır. Bundan başka, ABD’deki Çin ve

³ Sınır ötesi etnik grup, iki ya da daha fazla ülkenin sınırı arasında yaşayan aynı etnik grupları işaret eder. Sınır ötesi etnik grup, tarihte oluşturulmuş ancak günümüzde iki veya daha fazla ülkede dağıtılan ve ilgili ülkelerin sınırında birbirine bitişik olarak yaşayan aynı etnik grubu ifade eder. Aslında, sınır bir etnik grubun farklı ülkelerin siyasi güçleri tarafından bölünmesinin bir sonucudur. Onlar aynı veya benzer dil, aynı yaşam tarzı ve kültürel gelenekler gibi ortak veya benzer milli kültürel özelliklere sahipler, birbiriyle aynı veya benzer etnik grup algılayışı bile vardır (Wang, 2014: 75-82).

Filipinler'den gelen kadınlar ve Amerikalı erkeklerin evlilikleri “mail order evlilik (mail order marriage)” olarak ifade edilmiştir (Constable, 2003: 2).

Yukarıda belirtildiği üzere, araştırmacılar farklı ülkelerin vatandaşları arasındaki yapılan evliliklere yönelik araştırma konularına göre farklı tanımlar kullanmışlardır. Örneğin kültür veya ırk odaklı çalışmalarda araştırmacılar bu evlilikleri “kültürlerarası evlilik” veya “ırklar arası evlilik” olarak adlandırmaktadırlar. Göç, kimlik ve vatandaşlık ile ilgili konular üzerinde yapılan çalışmalarda araştırmacılar “uluslararası evlilikler”, “ulus aşırı evlilikler” veya “yabancı ile evlilik” gibi kavramlar kullanmışlardır. Fakat ülkelerin coğrafi sınırı odak noktası alınarak yapılan çalışmalarda ve etnik grupların evlilikleri üzerine araştırmalarda araştırmacılar bunları “sınır ötesi evlilikler” olarak isimlendirmişlerdir.

Yukarıda bahsedilen tanımlar ışığı altında bu çalışmada iki ülkenin vatandaşları üzerinde çalışıldığından, kimlik ve vatandaşlık odağında Çin ve Türkiye vatandaşları arasında yapılan evlilikler “uluslararası evlilikler (international marriages)” ve Çinli kadınlar ve Türk erkekleri tarafından kurulan aile “Türk-Çin uluslararası ailesi” olarak adlandırılmaktadır. Bunun yanında, Türklerle evlenmiş Çinli kadınların başkalarına kendilerini tanıtırken “Çinli gelinler” ifadesini kullanmalarından dolayı bu çalışmada bazen Çinli kadınlar yerine “Çinli gelinler” kavramı da kullanılacaktır.

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Roller

“Rol” (Role) aslen dramda bir terimdir, oyuncuların senaryoya göre dramda oynadıkları karakterleri ifade eder, yani oyuncular rol oynayarak sahnede birbirleriyle işbirliği yaparak bir hikaye oynarlar. Akademik bir kavram olarak, “rol” ilk olarak Mead’in sosyal psikoloji araştırmasından kaynaklanmış ve G.H. Mead, 1934 yılında yayınlanan *Mind, Self and Society* isimli kitabında rol kavramını ön plana çıkarmıştır. Bundan sonra, sembolik etkileşim teorisinin gelişiminde “rol” ve “rol oynama” kavramlarını yoğun bir şekilde kullanmıştır, özellikle de Goffman’ın Sosyal Dramaturjik Teorisinde “rol” kuramını daha derinleştirmiştir. Sosyal antropoloji açısından, Ralph Linton, insanların sosyal rolleri toplumdaki statüsüyle, yani rolleri belirli bir sosyal yapı veya sosyal sistemdeki çeşitli sosyal statülerin hakları ve yükümlülükleriyle ilişkilendirmiştir,

bundan sonra ise rol sosyolojinin temel sözcüklerinden birisi haline gelmiştir (Wang, 2010: 124)

Cinsiyet rolü, toplumsal cinsiyete dayalı bir rol düzenlenmesidir. Toplumsal cinsiyetin bir kişinin toplum, ekonomi, kültür gibi birçok faktör tarafından belirlenen toplumsal cinsiyet özelliklerini ve cinsiyet rollerini düzenlemek için sosyal bir standart olduğu düşünülebilir, erkekler ve kadınlar arasında sosyal ilişki ve farklılıklar olduğu gösterir. Daha açık belirtmek gerekirse, "toplumsal cinsiyet" belirli bir toplumda sosyalleşme sürecinde toplumun attığı erkeklerin ve kadınların grupsal özellikleri, rolleri, davranışları ve sorumlulukları anlamına gelir (Bao, 2013,19). Kadın ve erkek arasındaki sosyal ilişkiyi analiz etmek için önemli bir kavram olan toplumsal cinsiyet, kültürün cinsiyet farkındalığının, cinsiyet kimliğinin ve cinsiyet davranışının oluşumunda anahtar rol oynadığını vurgular, erkek ve kadın iki cins arasındaki farklılıklar fizyolojik faktörlerle değil, ama sosyal-kültürel yapılar tarafından belirlenir (Shen, 2005: 3). Toplum ve kültür tarafından erkek ve kadına erkeklik ve kadınlık olarak çeşitli özellikler atfedilir. İnsanlar bu temelde toplumsal cinsiyet hakkında daha tutarlı bir bilişi ve anlayış oluştururlar. Burada, daha tipik olanı, erkeklik ve kadınlığın tanımıdır. Örneğin, erkeklik her zaman başarı, şöhret, saygı, güçlü, cesur, kararlı, uzun boylu, bağımsız, güvenilir, dış işleri yapma ve aile ekonomisinin ana destekçisi gibi özellikler ile ilişkilendirilir. Kadınlık temelde erkekliğe karşılık gelir. Kadınlığın özellikleri her zaman hassasiyet, yumuşaklık, güzellik, zayıflık, titizlik, değiştirilebilirlik, fikir eksikliği, aile iç işlerinin sorumluluğunu üstlenebilme, sıkı çalışkanlık, dayanma ve hoşgörü ile ilişkilendirilir (Bao, 2013; Shen, 2005).

Toplumsal cinsiyet rolleri (gender roles), toplumun, insanların biyolojik cinsiyetine göre erkeklere ve kadınlara belirli sosyal sorumluluklar ve haklar verdiğini ifade eder. Mesela aile sisteminde cinsiyetler arası işbölümü ve anne ve babaların farklı sosyal roller üstlendiği sorumluluklar ve haklar gibi bir dizi kurumsal düzenleme oluşturmaktır. (Bao, 2013: 32). Rol-toplumsal cinsiyet uygulamalarında temel olarak bireyin eril veya dişi oluşunu vurgulamaktadır, çünkü toplumda her zaman erkek rolü ve kadın rolü bu iki cinsiyet rolü mevcut olmuştur.

Kadın ve erkeğin cinsiyet mizaçlarına dayalı olarak oluşan cinsiyet kimliği, toplumsal cinsiyet rolleriyle yakından ilgilidir. Kadınların sosyal rollerinin, ev işleri yönetimi, yaşlılara ve çocuklara bakma gibi cinsiyet özellikleriyle tutarlı olduğunu ve erkeklerin sosyal rollerinin ise üretimi yönetmek, rekabet etmek için cesur olmak ve ailenin hayatta kalmasının destekçisi olmak gibi cinsiyet mizacıyla tutarlı olduğu düşünülür. Hiyerarşik düzene ve cinsiyet ilişkileri sistemine dayalı cinsiyet mizacı ve cinsiyet kimliği, cinsiyet rollerinin bölünmesini normalleştirir ve meşrulaştırır. Ev içi işbölümü perspektifinden, toplumsal inşa sürecinde toplum kadınların yumuşaklık, kibarlık, naziklik ve başkalarını düşünme gibi "kişilik özellikleri"ni vurgulayarak onlara çocuklarına bakma ve aileleriyle ilgilenme rolleri verirken; erkeklerin maceracılık, cesurluk, bağımsızlık ve saldırganlık gibi erkeklik özelliklerini vurgulayarak onlara avcı ve (veya) savaşçı rolü atfetmiştir (Tong, 2011: 25).

Cinsiyet kimliği cinsiyet rolü beklentileri ile ilişkilidir. Cinsiyet rolü beklentileri, erkek ve kadın iki cins sosyal yaşamda farklı roller oynarken, insanların erkekler ve kadınlar için de farklı beklentileri oluşmaktadır. Toplum, "iyi bir erkek" ve "iyi bir kadın" hakkındaki cinsiyet mizacının şekillenme görüşlerini ideal toplumsal cinsiyet rollerinin değerlendirilmesi ile gerçekleştirmektedir. Mesela, toplumun kadınlara yönelik "iyi anneler" veya "büyük anne sevgisi" gibi beklentileri vardır ve "anne sevgisi" ve "anneliğin" biçimlendirmesiyle kadınlara bebeklere bakma sorumluluğu vermiş ve kadınlar bilinçli olarak fedakar sosyal rolle özdeşleştirilmiştir(Tong, 2011: 27).

2.2. KURAMSAL ARKA PLAN

Sosyo-kültürel uyum bir sosyalleşme sürecidir. Sosyo-kültürel uyumun tanımlanması açısından, Napoli vd., (1996) uyumu insanın kendisinden, başkalarından veya çevresinden kaynaklanan talepler karşısında verdiği reaksiyon olarak tarif etmektedirler (Akt.: Gençöz, 1998: 1-7) . insanlar sosyo-kültürel yaşama ve topluma uyum sağlama süreçlerinde çeşitli problem ve sorunlarla karşılaşarak, bu problemleri çözerek, çevrelerine uyum sağlayarak ve yeni toplumsal desteği sağlayarak yeni bir yaşam biçimini öğrenmektedirler.

Alandaki literatüre göre, sosyo-kültürel uyum kuramları temel olarak genelde kültürlerarası iletişim araştırmalarında kullanılmaktadır. Sosyo-kültürel uyum üzerine ortaya konan teorilerde, “Asimilasyon”, Kültürleşme ve bu ikisinin temelinde geliştirilen Sosyal Bütünleşme çok sıcak tartışılan ve kullanılan teorilerdir. Bu çalışmada Çinli kadınların Türk toplumuna uyum süreçlerinde karşılaştıkları problemleri ve bu problemlerle başa çıkmak için geliştirilen bazı stratejileri Kültürleşme ve Sosyal Bütünleşme teorileri kullanılarak ele alınmış ve açıklanmış, bu temelde Türk toplumuna uyum durumları tartışılmıştır.

2.2.1. Kültürleşme Teorisi

Kültürleşme (acculturation), kültürlerarası uyum üzerine çalışmalarda ortaya konan önemli bir kavramdır. "Kültürleşme" terimi ilk olarak Amerikalı JB. Powell tarafından kullanılmıştır. Sonra 1930'larda Amerikalı antropolog Robert Redfield, Ralph Linton ve diğerleri "kültürleşme" üzerine net bir açıklama yaparlar: "Farklı kültürlerle sahip olan bireylerin bu iki kültür arasında sürekli ve doğrudan bir kültürel temasta bulunmakta olup, bunlardan bir veya iki kültürel düzendeki bir değişikliğe neden olma olaylarıdır (Redfield vd., 1936:149-152).

J.W. Berry'e göre, “kültürleşme”, farklı özelliklere sahip sosyo-ekonomik ve kültürel grupların birlikte yaşama ve birbiriyle etkileşimi sonucu ortaya çıkmakta ve iki grubun kültürel kimliklerinin birbirinden bağımsızlığı ve farklı kültürlerin tanınmasıyla değişecektir(Berry, 2005, 2009). Bu anlamda, Berry'in "kültürleşme" üzerine tanımlamasında, farklı kişilerin veya grupların temas etmelerinden kaynaklanan kültürel ve psikolojik değişikliklerde ikili bir süreç ortaya çıkar.

Kültürleşme sürekli bir süreçtir. Farklı kişiler veya gruplar kültürel temas halinde olduğu sürece de birbirlerinin dillerini öğrenmek, birbirlerinin yemek alışkanlıklarını paylaşmak ve kendisine özgü kıyafet ve sosyal etkileşim biçimlerini benimsemek gibi çeşitli biçimler kullanarak kültürel temas ortamına uyum sağlarlar ve bu uyum uzun süreli olmaktadır (Berry, 2005: 697-712).

Kültürleşmenin iki düzeyi vardır: Birincisi, kültürel grupların temas etmesinden dolayı sosyal yapısındaki, ekonomik temelindeki ve siyasi örgütlenmesindeki değişiklikleri ifade eden kültürel düzeydir; buna grup düzeyi denir. İkincisi ise kültürel temasta bulunan bireylerin konuşma, kıyafet, diyet, değer gibi bireysel düzeyde bulunan değişiklikler olarak psikolojik seviyede kültürleşmedir (Berry vd., 2002: 345-383).

Kültürleşme sürecinde, dışarıdan gelenler bir yandan evsahibi toplumdaki yeni kültürü kabul ederler ve kendilerini bilerek değiştirirler, diğer yandan kendi kültürlerini korumanın bazı özellikleri ve çağrışımlarını taşırlar. 1980’li yıllarda John W. Berry "kültürlerarası bir uyum modeli" (cross-cultural model of acculturation) önermiştir.

Bu modelde "kültürel bağdaştırıcı, özgün kültürel kimliğini ve kültürel özelliklerini korumak istiyorsa ve aynı zamanda, ana akım toplumun üyeleriyle homojen bir ilişki kurmak ve sürdürmek istiyorsa, bu bir entegrasyon stratejisidir" (Berry, 1980: 9-25) der. Bu demektir ki, bu uyum modelinde dışarıdan gelen bireylerin ana toplumlarla sosyal olarak gerekli ilişkileri sürdürürken kendi kültürel özelliklerini nasıl koruyabilecekleri çalışılmaktadır (Berry vd., 2006:303-332).

Bu modelde, bir birey ana kültürle temasa geçerken, sadece onu kendi kültürüyle özdeşleştirmeyi derinleştirmez, aynı zamanda orijinal kültürün ve ana kültürün kabul derecesi oranında farklılıklar ve farklı formlar ortaya çıkar. Berry sosyo- kültürel perspektiften uyum sürecini “entegrasyon (intergration)”, “asimilasyon (assimilation)”, “ayırma (separation)” ve “marjinalleşme (marginalization)” dahil olmak üzere 4 boyutta incelemekte ve açıklamaktadır.

Burada, asimilasyon, azınlıkların ana kültürü kabul etmesi ve ana kültürün bir parçası haline gelmesi beklentisidir. Ayırma, azınlıklar kültürleşme sürecinde kendi kültürünü sürdürmekte ve ana kültürden uzak durmaktadır. Marjinalleşme ise azınlıkların ne kendi öz kültürel gruplarıyla ne de ana toplumla özdeşleşemedikleri, her ikisinden de uzak oldukları durumdur. Entegrasyon, bir kişinin kendi kültürünü korurken, aynı zamanda ana toplumun bir parçası olmaya çalışması anlamına gelmektedir. Bu nedenle dışarıdan gelen grup kültürel bütünlüğü korumak için iki kültürün özelliklerini benimsemeye çaba göstermektedir (Berry, 2005: 697-712).

Berry de kültürleşme sürecinde insanların uyum stratejileri, davranış değişiklikleri ve uyum baskılarına dikkati çekmiş ve ona göre, bireyler veya gruplar, kültürleşme sürecinde stresle karşılaştıklarında farklı reaksiyonlara ve uyum stratejilerine sahip olurlar (Berry, 2005:697-712).

Berry ve arkadaşları gençlerin uyum stratejileri üzerine yaptıkları araştırmada kültürlerarası meselelerle ilgili kültürel uyum stratejileri, kültürel kimlik, dil kullanım yeterliliği, akran ilişkileri ve aile ilişkileri değerleri dahil edilen beş faktör belirlemişlerdir. Kültürel uyum stratejileri incelendiğinde, uyum tarzı ve gençlerin uyum derecesi arasında yakın bir ilişki vardır, bütünleşik özelliklere sahip olanlar psikolojik ve sosyo-kültürel uyuma daha iyi geçmişler, dışlama özelliklerine sahip olanlar psikolojik ve sosyo-kültürel uyumda sorunlarla karşılaşmışlardır. Gençler, kendi kültürel mirasları ve kültürel kimlikleri hakkında farkındalıklarını korurken, ana kültürle yakın bir ilişki kurmaya teşvik edilmelidirler (Berry vd., 2006: 303-332).

Kültürleşme süreci üzerine araştırmalarda, kültürel antropolog K. Oberge 1960 yılında ilk olarak, “kültür şoku” (culture shock) kavramını önerir. Ona göre, “kültür şoku” genellikle balayı, depresyon, ayarlama, adaptasyon gibi dört aşamada yaşanan bir değişiklik sürecidir. Balayı dönemi, bireyin yeni bir kültürel ortama yeni girmiş olduğunda kültürel ortamda her şeyi çok merak etmesi ve psikolojik olarak bunların daha hoş olduğunu hissetmesi anlamına gelir. Depresyon dönemi, yeni bir kültürel ortama girip uyum sürecinde kısa süreli bir yenilik duygusu aşındıktan sonra kayıp ve yalnızlık hissi yaşadığı bir dönemdir. Ayarlama süreci, bir birey balayı dönemi ve bunalım döneminden sonra yine kültüre ilişkin rasyonel bir algıya sahip olup kültüre daha iyi uyum sağlayabilmek için bilinçli ve özerk bir şekilde kendi kültürüne ve yeni kültüre uygun ayarlamalar yapmaya başladığı bir süreçtir. Adaptasyon/Uyum dönemi, bireylerin yeni bir kültürde yaşadıkları balayı dönemini, depresyon dönemini ve uyum sürecinden sonra yavaş yavaş yeni kültürü tanıyıp hayata uyum sağlamaya başladıkları ve hatta tamamen bütünleştikleri anlamına gelir (Guan,1995: 340-341).

Koreli psikolog Young Yun Kim (1980: 45) dinamik bir bakış açısıyla, bireyin farklı kültürlerdeki davranışlarını analiz etmiş ve adaptasyon teorisini önermiştir. Ona göre, bir kültürdeki birey veya grubun diğer bir kültürü öğrenmesi ve ona uyarlanması uzun

vadeli bir birikim sürecidir ve bunun "basma - ayarlama- gelişme" olarak dinamik bir şekilde olduğu görülmektedir. "Basma - ayarlama- gelişme", bir bireyin yeni bir ortama girdiğinde, tanımadığı çevreler ve yeni kültürlerden gelen baskılarını hissetmesi, yeni ortam veya kültüre uyum sağlamak için gerekli ayarlamaları yapması ardından bu uyum sağladığı süreçte bazı stratejiler geliştirmesi anlamına gelir.

2.2.2. Sosyal Bütünleşme Teorisi

"Sosyal bütünleşme" (social integration), sosyal uyum ve sosyal çatışmayı yorumlayan temel kavramdır ve bu teori sosyal çatışma sorunlarını çözmek için önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Klasik sosyoloji çalışmalarında, Durkheim'in "sosyal entegrasyon" kavramını ve teorisini ortaya koyan ilk kişi olduğu kabul edilmektedir (Li, 2001: 99-105). Durkheim, bireysel intiharın arkasında sosyal faktörleri analiz ettiğinde ve yorumladığında, yüksek heterojenliğin bireysel intiharın ana nedeni olduğunu ve iş bölümünün getirdiği "organik dayanışmanın" bireysel sosyal bütünleşmeyi destekleyebileceğini keşfetmiştir (Durkheim, 2008). Durkheim'den Parsons'a kadar sosyologlar özellikle "paylaşılan değerlerin" sosyal sistemin dengesinin korunmasında önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadırlar (Ding ve Jiang, 2019:73-83). Daha sonra, David Lockwood da "sosyal bütünleşme meselesinin aktörler arasında düzenli veya çelişkili bir ilişki" olduğunu öne sürmüştür (Lockwood, 1964: 245).

Bir toplumda yeni göçmenler için, sosyal bütünleşme, sadece yeni gelenler olarak göçmenlerin sorumluluğu değildir. Hem göçmenlerin kendisi hem de evsahibi devlet, kurumlar ve toplumlar bütünleşmeden sorumlu olmaktadır (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015; Şahin, 2010). Sosyal bütünleşme, farklı gruplar arasındaki daha yakın bir sosyal mesafeye ve daha tutarlı değerler ve pratiğe katkıda bulunmaktadır (Özçetin, 2013:40). Sosyal bütünleşme zorunlu asimilasyon anlamına gelmez, güvenli, istikrarlı ve doğru hareket etme ihtiyacına odaklanır. Burada sosyal dışlanma, sosyal parçalanma ve kutuplaşma olmamakta olup, geniş bir birlikte yaşama alanı ve barışçıl toplumsal ilişkiler, işbirliği ve uyumun merkez olduğu bir sistem sosyal entegrasyon ile sunulmaktadır. Dolayısıyla, daha geniş bir ifadeyle, sosyal bütünleşme, barışçıl sosyal ilişkileri başarmak ve sürdürmek için tüm üyelerin diyaloga katıldığı dinamik ve yapılandırılmış bir süreçtir(Zhang, 2011:71-74).

Sosyal bütünleşme, sosyal etkileşim, kimlik ve ekonomik yaşam gibi birçok boyutta göçü içeren çok boyutlu bir kavram ve teoridir. 1960'ların başlarında, Milton M. Gordon, göçmen sosyal bütünleşmesinin yapısal boyut ve kültürel boyut olarak "iki boyutlu" bölümünün olduğunu önermiştir. Ona göre, yapısal bütünleşme, göçmenlerin göç alan topluma girdikten sonra kurumsal ve örgütsel düzeyde sosyal katılımlarının olduğunu savunur. Kültürel bütünleşme ise, göçmenlerin girdikleri toplumun diğer kimliklerindeki değişimle ilgilidir. Bu temelde Gordon, kültürel uyumu, yapısal asimilasyonu, ırklar arası evlilik olan evlilik asimilasyonu, kimliği, tutumu, davranışı, kamusal yaşamı olmak üzere yedi ölçüm aşamasından göçmenlerin kültürel uyumunu ve sosyal bütünleşmesini ölçmüştür(Gordon, 1964).

John Goldlust vd., 1974 yılında öne sürdükleri göç bütünleşme modeli, göçmenlerin ve göç alan yerlerin heterojen olduğunu ve her bir göçmenin uyum sürecinde kişisel özelliklerinden etkilendiğini ve yaşadığı çevrenin aynı zamanda göç yerindeki çeşitli ekonomik, kültürel, sosyal ve diğer faktörlerden etkilendiğini ileri sürmektedir(Goldlust and Richmond, 1974:193-225). Bu nedenle, göçmenlerin evsahibi topluma uyumu üzerine farklı bütünleşme türü ve modeli vardır. Aynı zamanda, göçmenlerin sosyal bütünleşme modelinde çok boyutlu ölçüm göstergeleri vardır. Onlara göre, bir sosyal bütünleşme modelinin ölçüm göstergesi, ekonomik bütünleşme, kültürel bütünleşme, sosyal bütünleşme, siyasi bütünleşme, değer tanımlama, değerlerin öznel içselleştirilmesi ve göçmenlerin yaşam memnuniyeti olmak üzere yedi göstergeyi kapsar (Shen, 2018: 106-108).

Junger-Tas, Milton M. Gordon iki boyutlu göçmen sosyal bütünleşme teorisinin temelinde, yapısal bütünleşme, sosyal-kültürel bütünleşme ve politik-yasal bütünleşme de dahil olmak üzere üç boyutlu göçmen sosyal bütünleşme modelinin olduğunu ileri sürmüştür. Bu görüşe göre, göç edilen toplumda, ikinci sınıf vatandaş olarak kabul edilen azınlık göçmen gruplarının çoğu sosyal ayrımcılık ve ırkçılık ile yaşamaktadır. Bu nedenle, göçmenlerin vatandaş olarak eşit haklarını garanti altına almak ve azınlık göçmenlerin bütünleşmesini teşvik etmek için özel yasa ve siyasi sistem düzenlemesi gerekir (Junger, 2001: 5-29).

Bunlara ek olarak, Entzinger Han "ekonomik bütünleşme, siyasi bütünleşme ve kültürel bütünleşme"den ibaret üç boyutlu bütünleşmeye dayanarak "anaakım toplumun göçmenleri kabul etme veya dışlama derecesi" ölçüm boyutunu eklemiştir ve "ekonomik bütünleşme", "siyasi bütünleşme", "kültürel bütünleşme" ve "anaakım toplumun göçmenleri kabul etme veya dışlanma derecesi"ni içeren dört boyutlu göçmen sosyal bütünleşme teorisini öne sürmüştür. Entzinger Han, göçmenlerin göç alan toplumla bütünleşmesinin sadece göç alan yere kendi adaptasyonlarını kapsamadığını, aynı zamanda yerel insanların göçmenler ile karşılaştıklarında kabul etme veya dışlama derecesini de içerdiğini belirtmektedir (Shen, 2018: 106-108). Dolayısıyla, eğer evsahibi toplumunun üyeleri, göçmenlere rasyonel bir şekilde ve tutumla davranıp kabul edemezse, göçmen gruplara yönelik dışlayıcı bir tutum alarak davranırsa, göçmenlerin sosyal bütünleşmesini engelleyebilir ve iki grup arasındaki çatışmayı ve yalıtımı derinleştirebilir.

Çin'nin akademik dünyasında, "sosyal bütünleşme" üzerindeki çalışmalarda, Juhua Yang şöyle belirtir: "Sosyal bütünleşme" iki yönlüdür; bu, göç alan yerin kültürünün ve göç veren yerin kültürünün bir araya gelip belirli bir derecede bir yeni kültürel sistem oluşturmaları anlamına gelir (Yang, 2009:17-29). Zhang ve Lei (2008: 117-141) sosyal bütünleşmenin yeni göçmenler, yerel sakinler ve yerel devletler arasında çoklu bir işbirliği mekanizmasının kurulması gerektirdiğini vurgulamaktadırlar.

Sosyal bütünleşmenin ölçüm boyutu üzerine araştırmalar, genelde "sosyal bütünleşme, ekonomik bütünleşme, kültürel ve psikolojik bütünleşme" yi içeren üç boyutlu sosyal bütünleşme modelini tespit eder (Dong ve Zhang, 2011:19-25). Ancak, sosyal bütünleşme üzerine en temsil edici düşünce dört boyutludur ve "kültürel bütünleşme, psikolojik bütünleşme, kimlik bütünleşmesi ve ekonomik bütünleşme"yi içerir. Bu sosyal bütünleşmenin farklı boyutlarında; kültürel bütünleşme, evsahibi yerlerde yaşayan insanların dilleri, yaşam tarzları ve sosyal geleneklerine aşinalık ve uygunluk seviyesidir. Ekonomik bütünleşme, göçmenlerin kendi ekonomik ve yaşam koşullarını algıladığı derecedir. Psikolojik bütünleşme, göçmenler göç ettikten sonra yaşam memnuniyet ve mutluluğunun derecesidir. Kimlik bütünleşmesi, göçmenler ile yerliler ve özgün aile üyeleri arasındaki psikolojik mesafe, aidiyet duygusu ve kim oldukları hakkındaki algılarıdır(Zhang ve Lei, 2008: 117-141).

Sosyo-kültürel uyumun (ya da sosyal bütünleşmenin) ölçüm boyutlarına ek olarak, bazı akademisyenler sosyo-kültürel uyumu etkileyen faktörlerle ilgilenmektedirler. Meng Xia'ya(2010:19) göre, sosyo- kültürel uyum, kişilik, sosyal destek ve aile işlevi gibi birçok faktörle yakından ilişkilidir. Onun çalışmasına göre, bir kişinin karakteri, kişinin çevre ve insanlarla olan ilişkisini de etkileyebilir. Genel olarak, iyimser, canlı ve cesur insanlar çevreye daha kolay adaptasyon sağlayabilmekte ve sosyalleşmeyi başarabilmektedirler. Bu nedenle, bu özelliklere sahip insanların daha fazla sosyal destek alma olasılığı daha yüksektir. Ahenkli ve açık iletişimsel ağlar, kendi ihtiyaçlarını eşit ve özgür bir şekilde ifade etme kabiliyetlerini geliştirebilir, insanların ihtiyaçlarına saygı duyulduğunda, kabul edildiğinde ve gerçekleştirildiğinde, insanlar kendi çevrelerine veya kendi iletişim ağlarına daha fazla güvenirler. Dolayısıyla, sosyo-kültürel adaptasyon, bireyin çevreye uyum sağlayarak, çevreyi düzenleyerek ya da değiştirerek, sosyal yaşamdaki sosyal koordinasyonunu ifade etmekte ve nihayet birey sosyal çevre ile etkileşiminde sosyal çevre ile uyumlu ve dengeli bir dinamik ilişki kurmaktadır. Bu iki tanım, sosyo-kültürel uyumun sosyo-kültürel etkileşimde yeni sosyal ilişkiler kurmanın dinamik süreci olduğuna işaret etmektedir (Zou vd., 2015:29-36).

Uluslararası evlilik yapan kadınlar göç etmiş oldukları ülkenin toplumuna uyum sağlamak isterlerse, yeni yerin yaşam tarzını, değerlerini ve kültürünü içselleştirmeliler; eğer psikolojik olarak tatmin olmak istiyorlarsa, kent sakinleriyle ve özellikle de komşularıyla olan etkileşim, kadınların evliliğe uyum sağlamalarının başlıca yoludur (Wang ve Cui, 2007: 1-9). Lili Zhao(2008: 135) Doktora Tezinde kadın evlilik göçmenlerinin sosyo-kültürel uyumlarını incelerken sosyo-kültürel uyum durumunu etkileyen mikro, mezo ve makro faktörleri özetlemiştir. Burada “mikro faktörler” temel olarak, evlilikte kadın göçmenlerinin eğitim derecesi, ailenin statüsü gibi kadınların kendi kaynaklarını içerir; “mezo faktörler” temel olarak kadın evlilik göçmenlerinin sosyal desteklerini ve sosyal destek ağını ifade eder; “makro faktörler” ise kurumsal faktörleri ifade eder.

Bu çalışmada Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınların Türk toplumsal yaşamına uyumları süreci dil öğrenimi, dini inanç, beslenme alışkanlığı, aile hayatı, sosyal

kişilerarası iletişim, mesleki yaşam ve siyasi hayata katılım dahil olmak üzere yedi açıdan ele alınmıştır.

3. BÖLÜM

DÜNYADA, TÜRKİYE’DE VE ÇİN’DE ULUSLARARASI EVLİLİKLER ÜZERİNE LİTERATÜR

Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların sosyo-kültürel uyum süreçlerini anlamak açısından dünyada, Türkiye’de ve Çin’de uluslararası evlilikler üzerine mevcut literatürün incelenmesi fayda sağlayacaktır.

3.1. DÜNYADA ULUSLARARASI EVLİLİKLERE İLİŞKİN LİTERATÜR

Günümüz dünyasındaki uluslararası evliliklerin kökeninin 1970’lerde Amerika ve Avrupa ülkelerinde keşfedilen "mail-order gelini" kavramına dayanmakta olduğu görülmektedir. Lee 2008 yılında yazdığı “International Marriage and the State in South Korea: Focusing on Governmental Policy” isimli makalesinde uluslararası evlilik (international marriage) konusunun (İngilizce yazılmış) batı literatüründe geniş ölçüde tartışıldığını belirtmiştir ki ona göre uluslararası evlilik genelde 1970’lerde Amerika ve Avrupa ülkelerinde "mail-order gelini"nin keşfedilmesiyle başlamış ve 1990’lar’da "mail-order gelini" olan çöpçatanlıklar yoluyla Japon, Güney Kore, Singapur, Çin (Tayvan) gibi Asyalı ülkelerdeki (veya bölgelerde) uluslararası evliliklerin sayısı yıldan yıla daha da artmaktadır (Lee, 2008:107-123).

Bir yandan, 1970’lerden itibaren Amerika ve Avrupa ülkeleri, Japon, Güney Kore, Singapur gibi gelişmiş ülkelerde kentleşme, kırdan kente göç, kadınların eğitim düzeylerinin artması, kadınların daha bağımsız ve özerk hale gelmeleri gibi nedenlerle, ülkelerin bazı yerlerinde, özellikle kırsal bölgelerinde “kadın kıtlığı” olgusu ortaya çıkmıştır; kimi erkeklerin evlenmeleri için evlenebilecek uygun bir kadın bulmaları zorlaşmıştır. Bu sorunun çözümü için daha az gelişmiş ülkelerde yaşayan kadınlar onlarla evlenebilecekleri bir hedef grup haline gelmişlerdir (Knight, 1995; Piper, 1997, 1999; Constable, 2003; Lee, 2003; 2008; Gernsheim, 2011; Chung ve Kim, 2012). Diğer yandan, Vietnam, Filipinler, Tayland gibi az gelişmiş ülkelere gelen kadınlar daha iyi yaşam koşullarını gerçekleştirmek için "evlilik ajansları" yolu ile Amerika, Japonya, Güney Kore, Singapur gibi gelişmiş ülkelere yaşayan erkeklerle evlenmeyi tercih etmişlerdir (Knight, 1995; Piper, 1997; Piper, 2003; Rosario, 2005; Morgan ve

Hoffmann, 2007; Jones ve Shen, 2008). Ancak, çöçatanlık olan ticarileşmiş evlilik ajansları tarafından düzenlenmiş uluslararası evliliklerde bu türlü evlilik yapan kadınların düşük statülerini ve ekonomik durumlarını değıştirmeleri ve vatandaşlığı ve sosyal güvenliği kazanmaları için "sahte evlilikler" sorunu gibi sorunların ortaya çıktığına şahit olunmuştur (Lee, 2008:107-123). Bu nedenle, bu türlü uluslararası evliliklerde "evlilik ajansları" olan "çöçatan"ların önemli bir rolünün olduğunu söylenmek mümkündür.

Elisabeth Beck Gernsheim'e göre (2011: 60-68) günümüz küreselleşme çağında uluslararası evlilik, ekonomik ve politik koşulları açısından zor durumdaki fakir ülkelerde veya bölgelerde yaşayan genç kadınların sosyal yaşam koşullarını geliştirmek, sosyal hareketlilik imkânı kazanmak ve göç isteklerini gerçekleştirmek için benimsedikleri bir stratejidir. Literatüre bakıldığında, günümüz dünyasındaki uluslararası evlilik yapan kadınların çoğu Vietnam, Myanmar, Tayland, Endonezya, Filipinler, Çin gibi az gelişmiş olan Asya ülkelerinden gelmişlerdir (Knight, 1995; Piper, 2003; Jones ve Shen, 2008; Chung ve Kim, 2012; Chung vd., 2016).

Genellikle, Japonya ve Güney Kore gibi ülkelerde yaşayan uluslararası evlilik yapan kadınlar çoğu Vietnamlı, Tayland ve Çinli kadınlar, Singapur'da yaşayan uluslararası evlilik yapan kadınlar daha çok Çinli, Vietnamlı, Filipinli ve Endonezyalı kadınlar (Lee, 2008; Chung ve Kim, 2012; Chung vd., 2016), Çin Tayvan'da yaşayan uluslararası evlilik yapan kadınlar çoğu Vietnam, Tayland, Endonezya, Filipinler gibi ülkelere gelen kadınlar(Wan, vd., 2013:106-114), Çin'in anakarasında yaşayan uluslararası evlilik yapan kadınlar çoğu Vietnam, Myanmar, Laos, Kuzey Kore gibi Çin'den daha az gelişmiş olan ülkelere gelen kadınlardır(Zhang ve Bao, 2013; Dai ve Zhao, 2016).

Dünyada uluslararası evliliklerle ilgili araştırmalarda bazı araştırmacılar, uluslararası evliliklerin nedenlerini ekonomik, politik, kültürel ve toplumsal açılardan ele almaktadırlar. Örneğin, Rosario (2005:253-273) Filipinli kadınlar ve Amerikalı erkekler arasında yapılmış evlilikleri araştırırken, siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan bu evlilikleri etkileyen faktörleri vurgularken, bireyciliği, özgür seçimi, demokrasiyi ve adil rekabeti vurgulayan Amerikan kültürel avantajları ve Amerikan ekonomik refahı Filipinli kadınların uluslararası evlilik tercihleri için cazip koşullar sağladığına

inanmıştır. Dolayısıyla, "süt ve balın meşhur ülkesi" olan Amerika Birleşik Devletleri Filipinli kadınların ilk tercih ettiği yerdir, çünkü beyazlar, özellikle Amerikalılarla evlenmek Filipinli kadınların sosyal statüsünün yükselmesine katkıda bulunur. Ancak, bu Filipinli kadınların evlilik yoluyla göç stratejileri ilgili ekonomik faktörlerin yanı sıra ekonomik olmayan ve “değer odaklı” faktörleri de içermektedir. Bu nedenle küresel evlilik göçü bağlamında uluslararası evlilik yapan Filipinli kadınlar sosyal hareketlilik yapmak için “emek ve aşk” arasındaki çoklu rolleri ile evrilmişlerdir (Lauser, 2006: 321-337). Amerikan erkekler ve Çinli kadınların uluslararası evliliğine bakılınca, küreselleşme, yabancı kültürlerin özlemi, maddi cazibeler, evlilik araçları ve kişisel nitelikler gibi faktörler, bu uluslararası evliliğin artmasının önemli nedenleri haline gelmiştir (Li, 2010).

Benzer bir şekilde, Chee ve arkadaşlarının araştırmalarında kötü ailesel yaşam koşullarına sahip olan bazı Vietnamlı kadınlar evlilik araçları aracılığıyla Malezya'ya gelerek Malezya'da uygun eş bulup uluslararası evlilik yapmış ve bu Vietnamlı kadınlardan bazıları evlilikten sonra Vietnam'daki ailesine yardım etmek için para göndermişlerdir(Chee, vd., 2012: 91-115). Filipinler'deki ekonomik zorluklar nedeniyle düşük gelirli ailelerden gelen bazı Filipinli kadınların evlilik ajansı aracılığıyla Avustralya'ya gelip Beyazlarla yaptıkları evlilik bir kumar olarak kabul edilmiştir(Tapales, 1990:311-322).

İngiltere'de beyaz erkeklerle evlenmiş Çinli kadınların uluslararası evlilik yapma nedenleri çeşitli olmasına rağmen, ekonomik faktörler önemlidir ve bazı kadınlar yoksulluktan ve mutsuz aile yaşamından kaçmak, İngiltere'de daha iyi bir yaşam bulmak için İngiltere'de beyaz erkeklerle evlenmeyi tercih etmişler, ancak bu Çinli kadınların İngiltere'deki beyaz erkeklerle evliliklerinin nedeni yukarıda bahsedilen sebepler dışında, bazıları romantik aşk ve sevgidir (Lee vd., 2002:607-618).

Irastorza ve DeVoretz (2009:1-20) uluslararası evlilikleri devam ettiren faktörleri mikro (bireysel), mezo (kültürel) ve makro (devletin entegrasyon politikası) bakış açısından ele almıştır. Yazarlara göre, bireysel bakış açısından, uluslararası evlilikler yapanların eğitim seviyesi yüksekse, evsahibi ülkenin dilini biliyor ve kullanıyorsa, meslekleri iyiye ve gelirleri yüksekse, bu özellikler bu evlilikleri devam ettirmekte etkili olur.

Kültürel faktörlere bakıldığında, toplumsal geleneksel kültür ve dini inançlar uluslararası evliliklerin devam ettirilmesinde ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynar. Makro bakımdan, devletin olumlu ve teşvik edici göç ve entegrasyon politikası uluslararası evliliklerin kurulmasına ve sürdürülmesine katkıda bulunur.

Jones ve Shen (2008:9-25) Doğu ve Güneydoğu Asya bölgelerindeki uluslararası evliliğin artmasının temel sebebinin iletişimin genişletilmesi, iletişimdeki ve teknolojiadaki gelişmeler olduğunu belirtmiş, bu bulguya dayalı olarak da Japon, Koreli ve Singapurlu erkeklerin daha çok Çinli, Vietnamlı, Filipinli ve Endonezyalı kadınlarla evlenmekte olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin, Filipinler gibi Güneydoğu Asya ülkelerinden gelen kadınlar genellikle yaşam koşullarını iyileştirme, ailelerine para(döviz) gönderme (Knight, 1995; Piper, 1997, 2003) gibi bazı ekonomik faktörler yüzünden Japon erkeklerle evlenerek Japonya'ya yerleşmişlerdir. Bazı Filipinli kadın başlangıçta evlenmeden önce eğlence, satış asistanları, garsonlar, fabrika işçileri veya 'öğretmenler' gibi işçiler olarak Japonya'ya girmişler ve bazıları iş aramak veya sürekli ikamet etmek için Japon erkeklerle evlenmeyi seçip Japonya'da yerleşmişlerdir(Piper, 2003: 457-469). Ayrıca, Japon erkeklerle evlenmiş Çinli kadınların bu uluslararası evliliği seçmelerinin nedenlerinden biri ekonomik gelişmeye göre Japonya Çin'den daha gelişmiş olmasından dolayı Japonya'da daha fazla iş fırsatı ve daha yüksek ücretli işler bulunmasıdır. Bunun dışında, sosyal imkanların geliştirilmesi, ulaşım teknolojisinin gelişimi ve Japonya'nın kentleşmesi ve kadınların bağımsızlığı, Çin'in geleneksel sosyal yapısının itici etkisi ve coğrafi yakınlık gibi faktörler dahil olmak üzere Japon erkeklerle evlilik yapan Çinli kadınların sayısının artmasının sebepleridir (Guan, 2016).

Güney Koreli-Vietnamlı uluslararası evlilikleri inceleyen Hee-Kang Kim (2012: 531-563)'e göre, son yıllarda, Güney Kore'nin düşük doğum oranı ve kırsal kesimde bekar erkeklerin yüksek oranı Güney Kore'deki uluslararası evliliklerin yaygınlaşmasının önemli bir sebebidir. Bu bağlamda, Güney Kore toplumunda bazı erkeklerin evlenme sorununu çözmek için, evlilik ajansları aracılığıyla Vietnam, Filipinler, Çin gibi diğer ülkelerde evlenebilecek kadınlar bulmaya çalışmak gerekmektedir. Aynı zamanda, Vietnamlı kadınların Koreli erkeklerle evlenmelerinin önemli nedenlerinden biri de kötü yaşam koşullarını iyileştirmektir (Lee vd., 2016). Güney Koreli erkeklerle evlilik yapmış Vietnamlı kadınların çoğunluğu da yoksul ailelerden gelen ve ailelerine para

göndermek zorunda olan kadınlardır(Kim, 2007: 100-122). Güney Koreli erkeklerle evlenmiş Vietnamlı kadınlar üzerine bir araştırmaya göre, Vietnamlı eşlerin yaklaşık yüzde 70'i Vietnamlı ailelerine para göndermiştir ve onların Vietnam'a gönderdikleri paralar sadece Vietnam'daki ailelerinin hayatta kalmaları için bir güvence değil, aynı zamanda Vietnam'ın sosyo-ekonomik gelişimi için de önemli bir destektir (Seol et al, 2005'ten aktaran Kim, 2012:551). Dolayısıyla, Güney Koreli erkeklerle uluslararası evlilik yapan Vietnamlı kadınların evlenme nedenleri olarak Güney Kore'nin daha iyi ekonomik duruma sahip olması ve istikrarlı politik çevre, daha iyi yaşam standartları, daha fazla iş imkanları ve modern Güney Kore kültürü gibi çekici faktörler bulunurken; Vietnam'da istikrarsız politik çevre, düşük ekonomik durum, ailelerin zorlayıcı yaşam koşulları, dengesiz evlilik platformunda kadın sayısının daha fazla olması gibi itici faktörler vurgulanmaktadır (Lee, 2008; Jones ve Shen, 2008; Kim, 2012; Lee vd., 2016).

Güney Koreli erkeklerin Çinli Chaoxian etnik grubu olan⁴ kadınlar ile uluslararası evliliklerine ilişkin araştırmalarda, bazı araştırmacıların görüşlerine göre, Çin ve Güney Kore arasındaki diplomatik ilişkilerin resmi olarak kurulmasıyla, bazı Koreli iş adamlarının Çin'de yatırım yapmaları veya fabrika kurmaları, Çinli Chaoxian etnik gruptan olanların Kore'ye gidip okumaları, çalışmaları ve ziyaret etmeleri, Çin ve Güney Kore arasında evlilik için uygun fırsatlar yaratmaktadır. Aynı zamanda, Kore'deki üstün yaşam koşulları ve Çin ile Güney Kore arasındaki işgücü ücretlerindeki farklılıklar gibi çeşitli faktörler çok sayıda Çinli Chaoxian kadınların uluslararası evlilikler yapmaları için çekici faktörlerdir(Quan, 2007: 99-105).

Ulus ötesi etnik gruptan Çinli Chaoxian kadınların sahip oldukları etnik grubun kültürel kimliğine ait olması, Güney Kore kültürü ve diline olan benzerlikleri, benzer yaşam alışkanlıkları, Güney Koreli erkekler ve Çinli Chaoxian kadınları arasında yapılmış evliliklerin yaygınlaşmasının önemli sebepleridir (Quan, 2012: 87-94). Bu nedenle,

⁴ Çinli Chaoxian etnik grubu, Çin'in Kuzeydoğusunda yaşayan azınlık etnik gruplarından biridir ve Çin vatandaşlığına sahip olan Koreliler olarak adlandırılırlar. Çinli Chaoxian azınlık olan etnik grubu, eski dönemde Ming Hanedanlığı sonunda ve Qing Hanedanlığının başlarında (1600-1644), Çin'e bitişik olan Kore Yarımadasından yavaş yavaş Çin'e göçmüşler, yüzlerce yıldır Çin'in Kuzeydoğusunda yerleşen bir Çin Vatandaşlığına sahip olan Çin'deki sınır ötesi etnik gruplarından biridir.

Güney Koreli erkeklerle uluslararası evlilik yapan Çinli Chaoxian kadınların evlenme motivasyonları bakış açısından, Çinli Chaoxian kadınları için, Güney Kore’de daha fazla iş fırsatları, daha yüksek ekonomik gelir, diller ve kültürlerdeki benzerlik, Güney Kore’nin dizileri ve Güney Kore’nin modern kültürü gibi çekici faktörler vurgulanırken; Çin’de düşük gelirli ailelerin yaşam durumu, yoğun iş rekabeti ve zorlayıcı iş bulma koşulları gibi itici faktörler de bulunmaktadır(Saihan, 2014; Quan, 2012; Lee, 2009).

Yukarıda bahsedilen uluslararası evliliklerle ilgili literatürde bu evliliklerin artmasını etkileyen faktörler önemlidir. Uluslararası evliliklerle ilgili yapılan çalışmalarda, günümüzde gelişmiş olan ülkelerdeki yaşanan uluslararası evliliklerde "evlilik ajanslarının" önemli bir rol oynadığını söylemek mümkündür ve evlilik ajanslarının görevleri vurgulanmaktadır. Bu uluslararası evlilikleri etkileyen faktörler üzerine çalışmalarda genellikle siyasi faktörler, ekonomik faktörler, kültürel faktörler, toplumsal faktörler vurgulanmıştır. Daha açık bir deyişle, ekonomik açıdan, dünyada uluslararası evlilik yapan kişilerin ülkeleri arasındaki sosyo-ekonomik kalkınmadaki farklılıklar, ülkeler arasındaki bireyler için farklı istihdam ve kalkınma fırsatlarıdır. Evlilik bu kadınların kendi kendine seçim ve karar verme eylemidir. Ancak, yukarıda bahsedilen açıklamalardan da anlaşılacağı gibi bu uluslararası evliliğe karar vermede onların seçim özekliği önemsiz kalmaktadır.

Dünyada uluslararası evlilik yapan kadınların karşılaştıkları sorunlara dair yapılmış araştırmalarda, bu kadınların yeni ve yabancı bir ülkede yaşadıklarında evlilik deneyimlerinde ve sosyo-kültürel uyumlarında çocuk büyüme (Shipper, 2010; Chung ve Kim, 2012), marjinalleşme, dışlanma, ayrımcılık veya önyargı (Tapales, 1990; Shipper, 2010; Chung ve Kim, 2012) gibi problemlerle karşı karşıya geldikleri bulunmuştur. Örneğin, "mail-order bride" olarak Avustralya'ya gelip yerli beyaz erkeklerle evlenmiş Filipinli kadınlar da ırk ayrımcılığı, sosyal dışlanma gibi sorunlarla karşılaşmışlardır (Tapales, 1990:311-322). Japon erkekleriyle uluslararası evlilik yapan Güney Asya ülkelerinden gelen kadınlar Japonya'daki hayatlarında marjinalleşme, sosyal dışlanma, çocuk yetiştirme gibi konularda problemlerle karşılaşmışlardır (Shipper, 2010; Chung ve Kim, 2012).

Çinli araştırmacılar Dongmei Li ve Lü'nün Çin-Japon ulusötesi evliliğinin yasal meseleleri üzerine yaptıkları araştırmada, Çin-Japon iki ülkenin sosyal sistemi ve hukuk sistemindeki yasal farklılıklar Japon erkeklerle evlenmiş Çinli kadınların karı-koca ilişkilerinde ve evlilik deneyimlerinde çatışmaya yol açtığını gösterilmektedir (Li ve Lü, 2006: 36-41).

Çin ve Japonya arasındaki dil engelleri, kültürel farklılıklar, gelenek ve alışkanlıklardaki farklılıklar ve karı-koca ilişkisindeki eşitsizlik gibi sebeplerden dolayı, Çinli kadınların evliliklerinde karı-koca ilişkisindeki yüksek boşanma oranı ve aile içi şiddet dahil olmak üzere evliliklerin sorunlarının ortaya çıktığı düşünülmektedir (Shi, 2009:17-21).

Çinli araştırmacı, Risheng Guan (2016), Japon erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınların Japan toplumuna ve evlilik yaşamına uyumlarını araştırmak için Japonlarla evli olan 22 Çinli kadın ile derinlemesine görüşmeler yapmış, bu Çinli kadınların sosyal uyumlarını balayı dönemi, depresyon dönemi, ayarlama dönemi ve uyum dönemi gibi dört aşamayı açıklamış, uyumlarında kimlik sorunları, sosyal entegrasyon ve sosyal statü, aile ilişkileri, yasal kimlik, siyasi tutum ve isteklilik ve kadın bağımsızlığı gibi sorunlarla karşılaştıklarını tespit etmiş ve bu sorunların çözülmesi için bu Çinli kadınlara demokratik siyasi faaliyetlere katılmaya teşvik etmek ve yardım ağı kurmak gibi önerilerde bulunmuştur.

Vietnam, Filipinler, Çin gibi gelişmekte olan ülkelerden gelen kadınlar ve Güney Koreli erkekler arasındaki uluslararası evliliklerin büyük bir kısmı çöpçatanlık veya arabulucu ajanslar olan ticarileşmiş evlilik ajansları tarafından düzenlendiği için evlilikte bu kadınların düşük statüsü ve vatandaşlığı, ekonomik durumu, sosyal güvenliği gibi nedenlerden dolayı 'sahte evlilikler' sorunu (Lee, 2008:107-123), Kore ailesinden ve toplumdan dışlanmaya tabi tutulma ve kendi kültürlerini zayıf bir konumda tutma gibi sorunlar ortaya çıkmıştır (Lee, 2009: 48-53). Ancak, bu kadınlar için en çok karşılaştıkları sorunlar vatandaşlık kimliği (Chung ve Kim, 2012; Quan, 2012a, 2012b; Kim, 2013; Lee vd., 2016), dil öğrenme ve yemek konusu (Lee, 2003; Lee vd., 2006) dahil olmak üzere Kore kültürü ile ilgili meselelerdir. Bundan başka, Güneydoğu Asya ve Doğu Asya'daki uluslararası evlilikte kadın göçmenlerin emeklerinin (ücretli ve ücretsiz) sosyal gelişime yönelik çok çeşitli zorlukları vardır; bu zorluk, göç ve

kalkınma arasındaki ilişki olan tipik çerçeve ve makroekonomik alan olmakla birlikte Asya içindeki uluslararası evlilik hareketini de etkilemiştir (Chung vd., 2016: 463-472).

Bu sorunlarla baş etmek ve uluslararası evlilik yapan kadınların Kore toplumuna daha iyi entegre olmalarına yardım etmek için Güney Kore hükümeti bir dizi sosyal politikalar formüle etmiştir (Chung ve Kim, 2012; Kim, 2013; Lee vd., 2016). Örneğin, Minjeong Kim'in çalışmasında vatandaşlık kimliği sorununun çözülmesi için "Koreli anneler" vatandaşlık politikası önermiştir (Kim,2013:455-481).

Bazı araştırmacılar bu yabancı kadınların dil engellerinin çözülmesi için Kore dili kursları açılarak ve Kore yemek kültürü öğrenmeleri için yemek pişirme dersleri verilerek Güney Kore yerel toplumuna uygun sosyalleştirilmelerinin amaçlanmasını önermişlerdir (Lee, 2003; Lee vd., 2006) . Bununla birlikte, bu yabancı kadınlar evlilik deneyimlerindeki ve sosyal hayatlarındaki adaptasyon sorunlarıyla başa çıkma konusunda, sadece Güney Kore devletinin politikalarından yardım almamakta, aynı zamanda, onlar kendilerini gerçekleştirme yolları bulmaya çalışmaktadırlar. Örneğin, Çinli sosyolog Jinhai Cui (2017: 125-131) Çin-Kore uluslararası evliliklerinde Çinli kadınların aile hayatına uyumları üzerine yaptığı çalışmada bu Çinli kadınların Güney Kore'de evlilik deneyimlerindeki ve sosyal hayatlarındaki adaptasyon sorunlarıyla başa çıkmaları için, "sürekli çaba sarfetme", "itaat etmek zorunda olma", "pozitif düşünce ile sabretme", "değişmeye çalışma" ve "akma" dahil olmak üzere beş uyum stratejisi geliştirdiklerini iddia etmiştir.

Eugene K.B. Tan (2008:73-89) Singapur'daki uluslararası evlilik yapan kadınların kimlik ve vatandaşlıkları ve uluslararası evlilikte doğan çocukların vatandaşlıkları sorununun çözülmesi konusundaki, çalışmasında Singapur hükümetinin Vatandaşlık Yasası'ndaki değişikliği uygulamaya koymasının toplumsal arka planını ve gerçekliğini cinsiyet eşitliği perspektifinden tartışmış ve bu Yasa'nın uluslararası evlilik yapan ve vatandaşlık kaydı olmayan kadınlara kamu hizmetleri ve menfaatlerini sağlamak ve uluslararası evliliklerde yeni nesillerin vatandaşlığını genişletmek için pratik önemi olduğuna inanmıştır.

Yabancı erkeklerle evlilik yapmış Çinli kadınların yerel topluma ve aile hayatına uyumlarına dair araştırmalarda, bazı araştırmacılar Çinli kadınlar ve Amerikalı erkeklerin uluslararası evliliklerindeki duyguların ifade ediliş tarzı ve mahremiyet, aile görüşü ve cinsel özgürlük, aile finansı, kültürel iletişim dahil olmak üzere beş perspektiften Çin-Amerika iki kültürdeki farklılık ve farklı kültürden gelen değerlerin etkisi nedenleriyle Çin ile Amerika arasındaki uluslararası evliliklerdeki çelişkilerin kolayca ortaya çıktığına inanmışlardır (Li, 2010; Wang, 2014; Hu, 2015).

Liyuan Li (2010) yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezinde bu Çinli kadınların sorunlarla başa çıkmaları için en yaygın olarak “kontrol etme, sentez, uzlaşma, teslim olma ve kaçınma” olmak üzere beş yöntemi kullandıklarına şahit olmuş, ayrıca, kültürlerarası evlilikte yaşanan çeşitli çelişkileri konuşma ve sözlü iletişim yoluyla çözmeyi veya azaltmayı önermiştir. Luming Wang (2014: 169,191) bu türlü uluslararası evliliklerde farklı kültürlerden kaynaklanan çatışmayı çözümlmek ve kültürel önyargıyı azaltmak için en uygun yolun “empati” ve “anlaşma” olduğunu düşünmüştür.

Çinli araştırmacı Yanfeng Mao Çinli kadınların Alman erkeklerle uluslararası evlilikleri üzerine yaptığı araştırmada uluslararası evliliğin uzun vadeli istikrarını sağlamak için, “uluslararası çiftler”in kendi kültürlerinde kimliklerinin temelinde özgün kültürlerarası kimliklerini geliştirmek ve kültürlerarası iletişimini genişletmek, farklılıkları kabul etmek ve sürdürmek, farklılıklar arası ortak bir zemin bulmak, birbirlerini anlamak ve saygı duymak gerektiğini önermiştir (Mao, 2015: 108-113).

Çinli Zhan Wang ve arkadaşı Fransız erkekler ve Çinli kadınlar arasında uluslararası evlilikler üzerine yaptıkları araştırmada Çinli kadınlar ve Fransız erkeklerin evlilik anlayışlarındaki, yaşama alışkanlıklarındaki ve düşünme biçimlerindeki kültürel farklılıklar nedenleriyle Çin ve Fransız uluslararası evliliklerindeki aile çatışması, çocuk büyütme, ebeveynleri desteklemesi gibi evlilik ve aile engelleri ortaya çıktığına ve bu sorunlarla baş etmek için farklılıklar arasında ortak bir zemin arayabildiklerine, eşit bir şekilde iletişim kurabildiklerine ve tamamlayıcı avantajları koruyabildiklerini iddia etmişlerdir (Wang ve Cui, 2013: 89-92).

Yukarıda belirtildiği üzere, dünyada uluslararası evliliklerde ortaya çıkan problemlerle başa çıkma konusunda yapılmış araştırmalarda evsahibi devletin politikasının rolü vurgulanırken, uluslararası evlilik yapan kadınların evliliklerde yerel hayata uyumda gösterdikleri çabalara da önem verilmekte, ancak, uluslararası evlilik yapan kadınların yaşadıkları evsahibi ülkeler ve kendi ülkeleri arasında sosyo- kültürel alanda kurdukları ilişkilerini de ele almamaktadır.

3.2. TÜRKİYE’DE ULUSLARARASI EVLİLİKLERE İLİŞKİN LİTERATÜR

Son yıllarda Türkiye’de uluslararası evliliklerin yaygınlaşmasıyla birlikte, Türk akademik çevreleri uluslararası evlilik konusuna gittikçe dikkat çekmektedir. Türk erkekleriyle uluslararası evlilik yapmış ve Türkiye’de yaşamakta olan kadınlar üzerine yapılmış araştırmalar incelendiğinde bu kadınların uyruklarının bazı faktörlerle ilişkili olduğu görülebilmektedir. Örneğin coğrafi açıdan kaynaklanan fiziki mesafenin daha kısa olması sebebiyle Rus, Suriyeli veya Gürcistanlı kadınlar; kültürel yakınlıklardan kaynaklanan "yakınlık" hissiyatı açısından Kazakistanlı, Kırgızistanlı kadınlar; hem tarihi ve hem kültürel yakınlıklar olmasından kaynaklanan "yakınlık" hissiyatı hem de fiziki mesafenin daha kısa olması açısından Azerbaycanlı ve Kosovalı kadınlar yaygın olarak Türk erkekleriyle uluslararası evlilikler yapmaktadırlar.

Cevdet. Kırpık 2009 yılında yazmış olduğu “Şehzade Evliliklerinde Değişim” isimli eserinde Türkiye’de bulunan uluslararası evliliklerin yapılma nedenlerini ele almış ve Osmanlı döneminde başlamış uluslararası evliliklerin, özellikle Osmanlı hanedanlarındaki şehzadeler ve yabancı hanedanlardan gelen kızlar arasında yapılmış evliliklerin siyasi bir sebebe ve arka plana sahip olduğunu göstermiştir. Osmanlı dönemindeki şehzadelerin evliliklerindeki değişimler konusunda şehzadelerin farklı bir politika izleyerek yabancı hanedanlardan gelen kızlarla aralarındaki evliliklerin tarihi üzerine bilgiler vermiştir (Kırpık 2009:165-192).

Selim Parlaz da “Osmanlı Hanedan Evlilikleri Üzerine Bazı Notlar” isimli makalesinde uluslararası evlilikler üzerinde durmuş ve Osmanlı hanedanları ve yabancı hanedanlar

arasında yapılan evliliklerin iki hanedanlık arasında destek almak ve tahtı, hükümdarlığı savunmak için yapılan bir "politik evlilik" olduğunu ifade etmiştir (Parlaz 2013: 57-89).

Ülviye Filiyeva Erkeç 2017 yılında yayımlanmış olan “Evlilik Yoluyla Kadın Göçü ve Türkiye’de Rus Gelinlerin Durumu” isimli makalesinde yeni tarihsel dönemde, farklı ülkelerden gelen yabancı kadınlar ve Türk erkekleri arasında yapılan uluslararası evliliklerin nedenlerinin artık sadece politik değil, çeşitli olduğunu belirtmiştir. Örneğin, Türk-Rus uluslararası evliliklerinin yapılma nedenlerine ilişkin eserinde Erkeç evlilik yoluyla Türkiye’de yaşamakta olan “Rus Gelin”lerin durumlarını araştırmış, 1990’lı yıllardan itibaren Rus kadınların genelde resmi yolla, yarı resmi yolla veya yasadışı yolla olmak üzere Türkiye’de yasal statü kazanmak için gerçek veya sahte evlilikler gerçekleştirdiklerini ortaya koymuştur. İtme- Çekme teorisini kullanarak bu Rus kadınların Türk erkekleriyle evlenme nedenlerini ele alan yazara göre, Rus kadınlar için Türkiye’de enformel işgücü piyasasının genişliği, yasadışı çalışma olanakları, iklim, Türk erkeklerinin yoğun ilgisi gibi çekici faktörler rol oynamıştır. Rusya’da ekonomik durum, evlilik alanındaki dengesizlik ve Rus erkeklerinin alkol bağımlılığı gibi itici faktörler tespit edilmiş; ayrıca, internet, sosyal medya ve çöpçatan siteleri, Türk dizileri, Türkiye’ye vize kolaylığı, erişilebilir turistik seyahat imkânları gibi faktörler onların Türkiye’deki uluslararası evliliklerinde olabilecek iletici faktörler haline gelmiştir. Erkeç’in araştırmasında Rus kadınlar çocuklarının dil öğrenmeleri için Rus okulları ve dernekleri kurmuşlardır (Erkeç, 2017: 21-43).

Çisel Ekiz Gökmen, 2011 yılında yayımlanan “Türk Turizminin Yabancı Gelinleri: Marmaris Yöresinde Turizm sektöründe Çalışan Göçmen Kadınlar” isimli makalesinde Marmaris’te yaşayan ve masöz, rehber, acenteci, tur operatörü, animatör gibi turizm sektöründe çalışan Rusya, Azerbaycan, Ukrayna, Kırgızistan, Gürcistan, Özbekistan, Türkmenistan uyruklu yabancı göçmen kadınlarıyla derinlemesine görüşmeler yaparak bu kadınların Türkiye’de iş bulmak veya Türkiye’de oturma iznine sahip olmak için Türk erkekleriyle sahte veya gerçek evlilik yaptıklarına işaret etmiştir (Gökmen, 2011: 201-232).

Gökmen’e göre Rus gelinler üzerine yapılmış bazı çalışmalarda, bazı araştırmacıların eserlerine göre, Türk erkekleriyle evlenmiş bazı Rus kadınlar genellikle genç yaşta

oldukları ve eğitim seviyelerinin yüksek olduğu için Türkiye’deki hayata alıştıkları ve Türkiye’nin geleneksel kültürünü, örf ve adetlerini daha kolay kabul ettikleri için Türkçe öğrenebilseler de, Türkiye’deki hayatlarında ve kültürel uyumlarında dil, çocuk yetiştirme tarzı gibi bazı sorunlarla karşılaşmışlardır (Gökmen, 2011).

Nurullah Altun ve Aybike Dinç 2016 yılında yayımlanmış olan “Yabancı Gelinlerin Türk Ailesi İçindeki Yerine Sosyolojik Bir Bakış” isimli bildirilerinde Türkiye’de yaşayan Azerbaycan, Rusya, Kırgızistan Kazakistan, Ukrayna, İngiltere gibi ülkelerden gelen kadınlar ile Türk erkeklerinin evlilik yapma nedenleri, Türkiye’de yaşayan yabancı kadınlar için, iki ülke arasında hem tarihi ve kültürel yakınlıklar olmasından kaynaklanan “tanındık” olma hissiyatı hem de fiziki mesafenin daha kısa olması düşüncesine dayandırılabilir görüşündedirler. Onlara göre evlilik sebebiyle Türkiye’ye gelerek burada yaşamaya başlamış kadınlar eşleriyle genellikle arkadaş ortamı, internet ortamı, tesadüfen aynı yerde bulunma gibi yollarla tanışmış ve evlenmeden önce belirli bir arkadaşlık süreci yaşamışlardır (Altun ve Dinç, 2016).

Altun ve arkadaşının araştırmasında sadece az sayıda katılımcının evlilik sonrası hayatında kültürlerin benzer olması nedeniyle kültürel uyum sorunu yaşamadıkları, ancak bazı katılımcıların kendi ülkeleri ve Türkiye arasındaki dil, mutfak kültürü, aile hiyerarşisi, gelenekler, sosyal hayat gibi konulardaki farklılıklar nedeniyle evliliklerinin ilk dönemlerinde çeşitli uyum sorunları yaşadıkları, bazılarının iki ülke arasında aile yaşamında dini bayramlar, özel günler, törenler, misafir ağırlama ve ikramlar, toplu yenen aile yemekleri gibi geleneksel unsurlar bakımından büyük farklılıklar nedeniyle Türkiye’deki aile hayatlarında uyum sorunlarıyla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu kadınlar dil engelini çözümlmek için Türkçeyi öğrenmeyi seçmişlerdir (Altun ve Dinç, 2016).

Zhanar Nakipbayeva “Umutların ve Hayal Kırıklıklarının Sosyo-Kültürel Arka Planı: Türk Erkekleriyle Evlenen Kazakistanlı Kadınların Evlilik Memnuniyeti Üzerine Nitel Bir Çalışma” (Ankara 2020) isimli Doktora Tezinde, Türk erkekleriyle evli ve Türkiye’de ve Kazakistan’da yaşayan 22 Kazakistanlı kadınla derinlemesine görüşmeler yaparak, bu evliliklerde Kazakistanlı kadınların ve Türk erkeklerin arkadaş çevrelerinin, Türk erkeğin ekonomik gücünün, aşk duygusunun, Türk toplumu ve Kazakistan

toplumu arasındaki dini ortaklıklar ve kültürel benzerliklerin, Kazakistanlı kadınların evde kalma korkusu ile duydukları yaş kaygısının ve kader gibi faktörlerin etkili olduğunu ortaya koymuştur (Nakipbayeva, 2020).

Nakipbayeva'nın çalışmasında, Türk erkekleriyle evli olan Kazakistanlı kadınların Türk toplumuna uyum sürecinde Türkiye ve Kazakistan iki ülke arasındaki benzer etnik kökene, dini ortaklıklara ve kültürel benzerliklere sahip olmalarına rağmen kendilerini zaman zaman yalnız ve dışlanmış hissettiklerine, ayrıca, evlilik memnuniyeti bakımından, bu Kazakistanlı kadınların ve Türk eşleri arasında karakteristik farklılıklar, sosyo kültürel farklılıklar vb., sebeplerden dolayı çocuk yetiştirme gibi konularda anlaşmazlıklar yaşadıklarına işaret edilmiştir. Bu çalışmanın bulgusuna göre, Türkiye'ye yerleşen Kazakistanlı kadınlar Türkiye'deki sosyo-kültürel yaşamlarında genellikle ayırma, asimilasyon, marjinalleştirme ve entegrasyon dahil olmak üzere dört temel kültür stratejisinden birini kullanmışlardır. Bu Kazakistanlı kadınlar evliliklerinin ilk yıllarında kültürel farklılıklardan dolayı adeta kültürel şok yaşadıklarında kendileri tarafından topluma 'kendileri' ve 'ötekiler' bakışı ile tepki verilirken, aynı tepkiyi toplum ve çevreleri tarafından da hissettiklerini belirtmiş ve böylece bu kadınlar ayırma ve marjinalleşme süreçlerinde evlilik memnuniyetlerini de olumsuz değerlendirmişlerdir. Ancak zamanla Kazakistanlı kadınların Türk toplumu ile daha fazla temas kurmalarıyla birlikte "kendilerinden olanlarla" bir sosyal ortam oluşturmaları onların Türkiye'deki uyum sürecini kolaylaştırmış ve böylece bu kadınlar zaman geçtikçe adeta Türk toplumunun bir parçası olma yönünde içinde bulunduğu toplumun kültürünü kabullenerek, topluma asimile ve entegre olmaya başlamışlardır (Nakipbayeva, 2020).

Barbara Push 2013 yılında Sosyoloji Dergisi'nde yayımlanan "Karşı İstikametten Göç: Türkiye'deki Yüksek Vasıflı alman Kadınlar" isimli makalesinde 2010-2012 yılları arasında İstanbul'da yaşayan Türkiye kökenli olan ve olmayan 15 Alman vatandaşı kadınla görüşmeler yaparak, bazı yüksek vasıflı Alman kadınların âşık olma ve aileleri nedeniyle Türk vatandaşlarıyla evlenerek kalıcı olarak Türkiye'ye yerleştiklerine işaret etmiştir (Pusch, 2013: 123-149).

Oi Ting Chan'ın 2017 yılında İstanbul'daki Türklerle evli olan Vietnam, Filipin, Çin (Tayvan dahil), Güney Kore ve Tayland gibi Uzak Doğu ülkelerinden kadınlar üzerine yaptığı "Daughter (-in-law) of Turkey": An Account of International Marriages from South East Asian Women in Istanbul" isimli çalışmasında bu Uzak Doğulu kadınların dil farklılıklarından, ailevi ve kültürel farklılıklardan, yemek kültürlerindeki farklılıklardan dolayı Türk toplum yaşamı ile entegre olmalarının zorlaştığını; yemek konusu, din konusu, çocuk yetiştirmesi, eşlerin aileleriyle ilişkileri, kendi sosyal ilişkileri gibi konularda bazı problemlerle karşı karşıya geldiklerini, ayrıca, bazılarının evlilik sonrası hayatlarında Türk eşlerine finansal bağımlılık nedeniyle yaşam memnuniyetlerinin ciddi şekilde zayıfladığını tespit etmiştir. Bu çalışmada yazar bu Uzak Doğulu kadınların Türkiye'de karşılaştıkları uyum sorunlarıyla baş etmek ve Türkiye'deki hayata uyum sağlayıp, kültürel şoku atlatıp önyargının üstesinden gelmek ve aidiyet duygusu oluşturmak için Türkçeyi ve yerel kültürü öğrenmelerini, Türkiye'deki yasal hakları ve gerekli yasal prosedürleri bilmelerini, kendi kendine yardım amacıyla diğer yabancı gelinlerle sosyal medya araçları yoluyla sosyal ağlarını kurmalarını önermiştir. Zira yazara göre, bu kadınlar için sosyal medya araçları yabancı arkadaşlarla tanışmak, güncel bilgileri paylaşmak, eğlenmek ve aileleriyle iletişim kurmak gibi konularda fırsatlar sağlar, yabancı bir ülkede yalnızlıklarını hafifletir ve yurtdışındaki toplumsal uyumlarını güçlendirmeye yardımcı olur (Chan, 2017).

Selda Adiloğlu "Kosovalı Kadın Göçmenler ve Sosyal Motivasyonları" isimli makalesinde kartopu örnekleme ile Bursa'da yaşamakta olan 24 Kosovalı kadın göçmenle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapmış olup, bu kadınların Türkiye'ye göçü deneyimlemiş akrabaları aracılığıyla Türk erkekleriyle evlendiklerini ve evlilik yapmalarında aile, hısım/akraba ve akran/arkadaş teşviki veya desteği gibi üç belirleyici motivasyondan bahsetmiştir (Adiloğlu, 2018: 830-857).

Ayşe Yıldırım "Sınır Ötesi Evlilikler ve Sınır Çokkarınlılığı: İthal Kadınlar" isimli makalesinde Suriyeli kadınlar ve Türk erkekleri arasında yapılmış evlilikleri araştırmış, Suriyeli kadınların bu tür evlilik yapmalarının en önemli nedenlerinden birinin ekonomik faktör olduğunu ifade etmiştir. Yıldırım Türkiye-Suriye sınırında Mardin'de yaşanan Suriyeli kadınlar ve Türk erkekleri arasında sınır-ötesi evlilikler üzerine yaptığı araştırmada, bu Suriyeli kadınların Suriye'deki kötü yaşam koşulları olan yoksulluktan

kurtulmak ya da daha iyi yaşam koşullarına kavuşmak için bu evliliği yaptıklarını, bu evlilikte erkeğin yaşı, fiziksel görünüşü, medeni hali gibi durumlar çok önemsenmezken, onlar için başlık, çeyiz gibi ekonomik faktörlerin etkili olduğu daha çok faydacı bir yaklaşımın olduğunu tespit etmiştir (Yıldırım, 2015:132-159).

Yukarıda belirtildiği üzere, yeni tarihsel dönemde, Türkiye’deki uluslararası evliliklerin yapılma sebepleri çeşitlidir. Ekonomik faktörlere bakıldığında, Türkiye’nin ekonomik durumu nispeten gelişmiştir ve yabancı kadınlar için daha iyi eğitim, daha iyi sağlık olanakları, kent hayatına duyulan özlem ve iş imkânları bulunmaktadır. Türk erkeklerin ekonomik durumu da nispeten güçlüdür ve böylece bazı kötü yaşam koşullarına sahip olan kadınlar için evlilik yolu ile Türkiye’ye göç etmek yoksulluktan kurtulmak mümkündür. Toplumsal bakış açısından, evlilik piyasasındaki dengesizlik, internet, sosyal medya ve çöpçatan siteleri, Türkiye’ye vize kolaylığı, erişilebilir turistik seyahat imkânları gibi faktörler Türkiye’de uluslararası evliliklerde etkili olmaktadır.

Ayla Deniz ve E. Murat Özgür, “Antalya’da Rus Gelinler: Göçten Evliliğe, Evlilikten Göçe” isimli araştırmalarında Türk erkekleriyle evlenmiş bazı Rus kadınlar genellikle genç yaşta oldukları ve eğitim seviyelerinin yüksek olduğu için Türkiye’deki hayata alıştıkları ve Türkiye’nin geleneksel kültürünü, örf ve adetlerini daha kolay kabul ettikleri için Türkçe öğrenebilseler de, Türkiye’deki hayatlarında ve kültürel adaptasyonunda dil, sosyo-kültürel uyumsuzluk, ayrımcılık, taciz ve sosyal baskı gibi sorunlarla karşılaştıklarını; bu sorunlarla baş etmek için dernek kurmak, Türk hukukunu öğrenmek gibi stratejiler geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Yukarıda bahsedildiği gibi, Türkiye’de yaşamakta olan ve Türk erkekleriyle evlenen bazı yabancı kadınların dil farklılığından ve mutfak kültürü, aile hiyerarşisi, gelenekler gibi kültürel farklılıklardan dolayı Türk toplumuna entegre olmaları sorun olmuş ve Türkiye’deki hayatlarında uyumsuzluk ve ayrımcılık gibi bazı sorunlarla karşılaşmışlardır. Bazıları Türkiye ve kendi ülkeleri arasında kullanılan dillerde benzerliklere, dini ortaklıklara benzer kültür, gelenekler ve yaşam alışkanlıklarına sahip olsalar da, çalışma hayatına katılma, çocuk yetiştirme, eşlerin ailesiyle etkileşim gibi bazı açılardan sosyo-kültürel uyumsuzluklar yaşamışlar ve bu sorunları çözmek için çeşitli stratejiler geliştirmişlerdir.

3.3. ÇİN'DE ULUSLARARASI EVLİLİKLERE İLİŞKİN LİTERATÜR

Çin son otuz kırk yıldan beri, Reform ve Açılış sonrasında devletin ekonomik ve sosyal kalkınmasının hızlı gelişmesi ve küreselleşme, dünyadaki nüfus akışının hızlanmasıyla, yavaş yavaş göç veren bir ülkeden göç alıcı ülkeye dönüşmektedir. Dünyada uluslararası evliliklerin oluşumu ve gelişimiyle, Çin de kadınların uluslararası evlilik yoluyla göç etmeleri için çok önemli bir göç edilecek ülke haline gelmektedir. Dolayısıyla, Çinli erkeklerle evlenip yaşayan yabancı kadınların sayısındaki artışla birlikte, Çin'de yaşanan uluslararası evlilik ve bu yabancı kadınlar da yavaş yavaş Çin akademik çevrelerinin araştırma alanına girmiş ve Çin akademik alanında sıcak tartışılan bir konu haline gelmiştir.

Tayvan'ın ve Çin anakarasının⁵ sosyal gelişmeleri farklı olduğu için Tayvan'daki ve Çin anakarasındaki akademisyenlerin araştırma perspektiflerinin de farklı olduğu görülmektedir. Tayvan bölgesindeki uluslararası evlilik üzerine yapılan literatüre bakıldığında, Tayvan bölgesindeki uluslararası evlilik 1970 yılının sonunda ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu dönemde, bazı eski askerler (veterans) eş seçiminde zorluklarla karşılaştıklarından dolayı, Endonezya, Tayland, Malezya, Filipinler gibi Güneydoğu Asya ülkelerindeki Çin kökenli kadınları, özellikle bu ülkelerdeki yoksul ailelerdeki Çin kökenli kadınlar bir evlilik ajansları aracılığıyla bu Tayvanlı eski askerlerle evlenmişlerdir (Chen, 2010: 72-86).

Çin Tayvan bölgesinde 1990'lı yıllarda Güneye doğru Politikasının uygulanması ve Tayvanlı yatırımın Güneydoğu Asya ülkelerinde yapılması ile, sosyo-ekonomik açıdan zayıf olan ve evlilik pilatformunda evlenebilecek bir kadın bulamamış olan Tayvanlı erkeklerin evlilik ajansları vasıtasıyla Güneydoğu Asya ülkelerden gelen kadınlarla evlenme eğilimi de giderek artmıştır (Xia, 2000: 45-92). Günümüzde Tayvan toplumunda çeşitli evlilik kanalları aracılığıyla Tayvan bölgesinde yaşayan ve Vietnam,

⁵ Çin'in anakarası kavramı 1949 yılında Çin'in Kurtuluş Savaşından sonra Çin Halk Partisi(Kuomintang) ve Çin Komünist Partisi arasındaki Tayvan Boğazı'nın bölünmesinden dolayı ortaya çıkan bir kelimedir, şimdiye kadar hala kullanılmaktadır. Çin anakarası olarak da bilinen anakara bölgesi, Çin'in Tayvan, Hong Kong ve Macao da dahil edilen bölgelere ek olan Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti tarafından doğrudan yönetilen tüm bölgeleri içermektedir. (<https://baike.baidu.com/item/中国大陆/5944925?fr=aladdin>, Son Erişim Tarihi 6.4.2020)

Tayland, Endonezya, Filipinler, Myanmar, Kamboçya gibi Güneydoğu Asyalı ülkelerden gelen "yabancı gelinler" bulunmaktadır (Xiao, 2000; Ye, 2004; Chen, 2010; Lai, 2011; Wan, vd., 2013).

1978 yılından bu yana, Çin'in anakarasındaki Toplumun Reform ve Açılış uygulamasından dolayı, Çin'in ekonomik ve sosyal kalkınmasının hızlı gelişmesiyle, Çin anakarası bazı yabancı kadınların uluslararası evlilik yapmakta tercih ettikleri bölgelerden biri haline gelmiştir. Özellikle 1990'larda, Çin sınır bölgelerinin ekonomik kalkınmasına yardımcı olan politikaların uygulanmasından dolayı bu bölgelerin sosyal ekonomisi hızlı gelişmesi ve sınırdaki komşu ülkeler arasındaki sosyal, ekonomik ve kültürel alışverişler gittikçe artması ile, Çinli erkekler, Kuzey Kore, Vietnam, Laos, Myanmar, Kamboçya gibi Çin'in komşu ülkelerinden gelen kadınların ulus ötesi evlilik yaparken tercih edilen ülkelerden biri haline gelmiştir. Çin anakarası bölgesel farklılık gösterdiği için, Çin anakaradaki uluslararası evlilik yapan kadınların anavatan farklılıkları vardır. Mesela, Çin'in Kuzeydoğusunda Kuzey Kore ile sınırlı olması nedeniyle Kuzey Kore'den gelen kadınlar (Li, 2009; Wu, 2011; Li, 2016) daha fazladır, Çin'in güneybatısı Vietnam, Myanmar, Kamboçya vb. birkaç ülkeler sınırlandırmasından dolayı, buralardaki yaşayan uluslararası evlilik yapan kadınlar esas olarak Vietnam(Li vd., 2007; Luo, 2013; Lu, 2016), Myanmar(Dai ve Zhao, 2016; Wu, 2019), Laos (Dong, 2013; He, 2017), Kamboçya (Dong, 2013; He, 2017) gibi ülkelerden gelmişlerdir.

Çin anakarasındaki komşu ülkeler sınırlandırmasından dolayı sınır bölgelerinde çok sayıda kayıtsız ulus-ötesi evlilik bulunmaktadır. Ancak, bu ulus ötesi evliliklere ilişkin halen hükümetin istatistiklerinin gerçek durumla tamamen tutarlı olmamasından dolayı, Çin'in anakarasındaki uluslararası evliliklerin tam sayısı bulunmamaktadır. Mesela, Çin'in güneybatısındaki Yunnan ilinde yapılan uluslararası evlilik olan örneği alınarak, Mayıs 2012 itibariyle, Vietnam, Myanmar ve Laos gibi ülkelerden gelen yaklaşık 33.771 kadın ve Yunnan sınırındaki halklar uluslararası evlilikler yapmışlar ve sadece Yunnan ilindeki Dehong şehrinde, Dehong Kamu Güvenlik Bürosu tarafından sağlanan verilere göre, 20 Haziran 2012 itibariyle, Dehong'daki Çinli erkeklerle evlenmiş ve Kamu Güvenlik Bürosunda kayıtlı olan 8.461 Myanmarlı kadın vardır (Zhang ve Bao,

2013: 84-90). Diğer tam olmayan istatistiklere göre, Çin'de sadece Vietnam'dan gelen kadın evlilik göçmenlerinin toplam sayısının 100,000 kişiyi aştığı tahmin edilmektedir⁶.

Çin'de bulunan uluslararası evlilikler üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında, bazı araştırmacılar küreselleşmenin gelişmesi, yabancı kültürlerin özlemi ve üstün malzemenin cazibesi, ülkeler arasında çok boyutlu değişim ve işbirliğinin artması ile, çok sayıda yabancı kadının Çinli erkeklerle evlenerek Çin (Tayvan dahil)'e yerleştiklerine şahit olmuşlardır (Wan vd, 2013; Lei ve Wang, 2016; Chen, 2017; Tao, 2017; Fang, 2018).

Öncelikle, bazı araştırmacılara göre Güneydoğu Asya ülkelerinde giderek daha fazla kadının Çinli erkeklerle evlenmeyi tercih etmelerindeki ana faktörlerden biri ekonomik faktördür(Luo ve Long, 2007; Yang, 2012; Li ve Yuan, 2015; Dai ve Zhao, 2016). Bir yandan, günümüzde Çin toplumunda yüksek maaş ve daha iyi yaşam koşulları, Güneydoğu Asyalı kadınları Çinli erkekler ile evlenmeye çeken ana faktörlerdendir.

Son yıllarda Çin hükümetinin güneybatı sınırındaki bölgeleri geliştirmek için birkaç destekleyici politika uygulamasıyla Çin'in güneybatı sınırındaki birçok şehir ekonomik açıdan kalkınmış ve bu bölgelerdeki yaşayan sakinlerin yaşam standartları da gelişmiştir(Luo ve Long, 2007; Luo, 2010;Wang, 2011; Yang, 2012). Bununla birlikte, Laos, Myanmar ve Vietnam gibi Güneydoğu Asya ülkelerinin ekonomisi genelde tarıma dayanmaktadır ve Myanmar, Birleşmiş Milletler tarafından dünyanın ekonomik açıdan en az gelişmiş ülkelerinden biri olarak kabul edilmektedir (Dai ve Zhao, 2016: 54-65). Bu yüzden, Çin'in sosyo-ekonomik açıdan hızlı gelişimi, toplumsal istikrarı ve sosyal yaşam koşullarının iyileştirilmesi Çin'deki uluslararası evlilikler yapan Laos, Myanmar ve Vietnamlı kadınlar için büyük bir cazibe haline gelmiş, hızlıca gelişmekte olan ülke olan Çin bu Güneydoğu Asyalı kadınlar için daha fazla kişisel gelişim fırsatları ve daha yüksek maaş veren iş bulma ve yaşam standardını iyileştirme imkanı sağlayan bir ülke

⁶ Guangxi Minzu Üniversitesinde Profesör LUO Wenqing'in yazdığı makalde bulunulan verilere göre, 2010 yılında, Çin ankarasında yasal evliliğe sahip olan Vietnamlı eşlerin sayısı 47,000'e ulaşmıştır (Luo, 2013:1-6) ve Xiamen Üniversitesi'nde sosyoloji doktoru LIU Jifeng tarafından yazılan bir makalede, 2011'de Guangxi Kamu Güvenliği Bölümü'nden gelen istatistikler resmi Evlilik Belgesiz olan Vietnamlı eşlerin sayısının 65,000'in üzerinde olduğu tahmin edilmiştir(Liu, 2011: 64-68). Bu ikisini bir araya getirerek, Çin'deki toplam Vietnamlı gelin sayısı 100,000'i aşmıştır.

olmuştur (Luo ve Long, 2007; Luo, 2010; Wang, 2011; Yang, 2012; Dai ve Zhao, 2016; Lei ve Wang, 2016; Chen, 2017; Tao, 2017).

Tayvan'da yapılmış bir araştırmaya göre, Tayvan'da yaşayan çoğu uluslararası evlilik yapan ailelerin ekonomik geliri büyük ölçüde Tayvanlı erkek eşlerin maaşlarından elde edilmiş ve Tayvanlı erkeklerle evlenen yabancı eşlerin çoğu (%73.16) kişisel harçlıklarını eşlerinden almışlardır (Chen, 2010: 72-86). Böylece, Çinli erkeklerle evlenmek bu Güneydoğu Asyalı kadınların yoksulluktan kurtulmaları ve yaşam standardını iyileştirmeleri için etkili bir yol haline gelmiştir.

Diğer yandan, Çinli erkekler için Güneydoğu Asyalı kadınlarla evlenme maliyetleri düşüktür. Çin geleneksel kültüründen etkilenen evliliklerde genelde erkek tarafının evleneceği kadına belirli bir başlık parası ödemesi gerekir. Son yıllarda, Çin'in evlilik platformunda kadın için ödenen başlık parası çok yüksektir ve bazı bölgelerde ödenen başlık parası iki, üç yüz binden daha fazla olabilir. Çin'in güneybatı sınırındaki bölgelerde ekonomik ve sosyal kalkınmanın görece gecikmesi nedeniyle, ekonomik durumu iyi olmayan Çinli erkekler, yüksek olan başlık paralarını ödeyememektedir. Ancak uluslararası evlilikler üzerine yapılmış, bazı araştırmalara göre; Vietnam, Myanmar ve Laos gibi Güneydoğu Asya ülkelerden gelen kadınlarla evlenmek için çok az başlık parası ödemek yeterlidir (Chen, 2010; Li ve Yuan, 2015), hatta bazı durumda Çinli erkekler Vietnamlı kadınlarla evlenmek için ödenen başlık paraları daha azdır ve sadece birkaç bin Çin parası olan başlık paraları ödemeleri gerekir (Luo, 2006; Tao, 2017). Bu nedenle, yüksek olan başlık paralarını karşılayamayan Çinli erkekler Vietnam, Myanmar ve Laos gibi Güneydoğu Asya ülkelerinden gelen kadınlarla evlenmeye yönelmişlerdir (Luo, 2006; Li ve Yuan, 2015; Dai ve Zhao, 2016).

İkinci olarak, bazı araştırmacılar kültürel yakınlık açısından Çin'de uluslararası evliliklerin yapılma nedenlerini ele alırken bu türlü uluslararası evliliklerin oluşması için tanıdık bir kültürel çevre bulunduğunu keşfetmişlerdir (Luo, 2006; Chen, 2010; Luo, 2010; Wang, 2011; Li, 2016; Tao, 2017; Chen, 2017). Çin'in sınır bölgelerindeki sınır ötesi evlilikler üzerine araştırma yapan Çinli araştırmacıların görüşlerine göre, bu bölgelerde bulunan sınır ötesi etnik gruplar ortak kan akrabalıklarından ve belli bir etnik kimlik algısına sahip olmalarından dolayı uzun süreli birbirleriyle çok yakın temasları

ve sıklıkla nüfus hareketleri sürecinde aynı veya benzer etnik dilleri kullandıkları, yüksek benzerlik derecesinde kültürel kimliğe sahip oldukları için bazı sınır ötesi evlilikleri yapan kadınlar için tanıdık bir kültürel çevreye girmişler; böylece belirgin şekilde bir yabancılaşmaya da gitmeyeceklerdir. Özellikle, aynı veya benzer etnik dilleri kullandıkları için bu yabancı kadınlar ve Çinli eşleri ve eşinin aile üyeleri arasında iletişimin önünde büyük bir engel yoktur (Luo, 2006; Li, 2016, Wu, 2011; Tao, 2017).

Tayvan bölgesinde uluslararası evlilikler ortaya çıkmaya başladığında, Tayvanlı erkeklerle evlenen kadınların çoğu Endonezya, Tayland, Malezya, Filipinler gibi Güneydoğu Asya ülkelerindeki Çin kökenli kadınlardır, kültürel yakınlık Çin'de yaşayan yabancı eşler için kültürün şokunu azaltır ve yeni yaşam ortamına uyum sağlamalarını kolaylaştırır (Chen,2010: 72-86).

Üçüncü olarak, bazı araştırmacılar toplumsal açıdan, uluslararası evliliğin, Çin'in cinsiyet dengesizliğini bir dereceye kadar hafifletebildiğini düşünmüşlerdir(Luo, 2006; Chen, 2010; Dong, 2010; Wang, 2011; Lei ve Wang, 2016; Tao, 2017). Uzun yıllardır geleneksel ataerkil ideolojinin etkisi nedeniyle, Çin toplumunda, özellikle Çin'in bazı kırsal bölgelerindeki erkeklerin sayısı kadınlarınkinden daha fazladır(Luo, 2006: 52-56). Ayrıca, kadınların eğitim alma olanaklarının artmasıyla birlikte Çin'in kırsal bölgelerinde yaşayan bazı kız çocukları eğitim nedeniyle kırsallardan ayrılmış, aynı zamanda kırsaldan göçmen işçilerin ortaya çıkmasıyla birlikte birçok kız çocuğu çalışmak için kente gitmişlerdir. Bu bağlamda eğitim görmek ve çalışmak için kırsal bölgeleri terk eden kız çocuklarının sayısının artması bir dereceye kadar, Çin'in kırsal bölgelerindeki cinsiyet dengesizliğini daha da şiddetlenmiştir (Tao, 2017: 90-103). Dolayısıyla, Çin toplumunda evlenebilecek bir yerli kadın bulamayan erkekler, özellikle güneybatı bölgelerindeki erkekler, Vietnam, Laos ve Myanmar gibi Güneydoğu Asya ülkelerinde evlenebilecekleri kadın bulmaya çalışmaktadırlar (Luo, 2006; Chen, 2010; Dong, 2010; Wang, 2011; Lei ve Wang, 2016; Tao, 2017).

Dördüncü olarak, bazı araştırmacılar devlet politikasının da bu türlü uluslararası evliliklere olumlu destek sağladığına işaret etmişlerdir (Chen, 2010; Wang, 2011; Lei ve Wang, 2016). Bazı Çinli araştırmacılar Çin'in anakarasındaki sınır ötesi evliliklerin oluşturulma nedenlerini ele alırken 1990'lı yıllardan beri Çin hükümeti tarafından

önerilen Güney Asya ülkeleri ile işbirliğini güçlendirmek için Büyük Mekong Alt Bölgesi İşbirliği⁷, Çin - ASEAN Serbest Ticaret Bölgesi⁸ ve Deniz İpek Yolu'nu⁹ inşa etme gibi politikaları ve Çin'in güneybatı bölgesini geliştirmek için "Köprübaşı Stratejisi" ¹⁰ gibi birkaç sosyal politikanın bu sınırlardaki bölgesel uluslararası hareketlilik ve uluslararası evlilik için bazı kolaylıklar sağladığına işaret etmişlerdir (Chen, 2010; Wang, 2011; Lei ve Wang, 2016).

Tayvan'daki uluslararası evlilik üzerine bazı araştırmalarda Tayvan yerel hükümetinin Tayvanlı erkeklerle evlenen ve Güneydoğu Asya ülkelerinden gelen kadınlar için uygun ve verimli bir politik ortamı sağladığı kabul edilmiştir (Xia, 2000; Xiao, 2000; Ye, 2004; Chen 2010; Wan vd., 2013). Örneğin, Wen Chen'in çalışmasında Tayvan'ın 1994'te uyguladığı "Güneye Yönelik Olma Politika"sının uygulanmasının ikinci yılında, Tayvan'daki Vietnamlı eşlerin yaklaşık beş kat arttığına şahit olunmuştur (Tang ve Zou, 1999'dan aktaran Chen, 2010: 72-86). Bu araştırmanın sonucuna göre Tayvan hükümeti Tayvan'da yaşayan Güneydoğu Asyalı eşler için vize alma, ikamet için başvurma, işte

⁷ Büyük Mekong Alt Bölge İşbirliği (Great Mekong Subregion Cooperation, GMS), 1992 yılında Asya Kalkınma Bankası tarafından başlatılmıştır, Çin, Myanmar, Laos, Tayland, Kamboçya ve Vietnam dahil edilen ülkeler arasındaki ekonomik bağlantıları güçlendirilmeyi ve Büyük Mekong alt bölgedeki ekonomik ve sosyal kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlanmaktadır. (<https://baike.baidu.com/item/%E5%A4%A7%E6%B9%84%E5%85%AC%E6%B2%B3%E6%AC%A1%E5%8C%BA%E5%9F%9F%E7%BB%8F%E6%B5%8E%E5%90%88%E4%BD%9C>, Erişim Tarihi : 11.10.2019).

⁸ Çin - ASEAN Serbest Ticaret Bölgesi. ASEAN: Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (Association of Southeast Asian Nations)'nin kısaltmasıdır, üye ülkeleri Malezya, Endonezya, Tayland, Filipinler, Singapur, Brunei, Vietnam, Laos, Myanmar ve Laos bulunmaktadır. Çin ve ASEAN arasındaki diyalog ve alışverişler 1991'de başladı ve 1 Ocak 2010'da Çin -ASEAN Serbest Ticaret Bölgesi resmi ve kapsamlı olarak başlatıldı. (<https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%96%E7%BA%AA%E6%B5%B7%E4%B8%8A%E4%B8%9D%E7%BB%B8%E4%B9%8B%E8%B7%AF>, Erişim Tarihi: 23.1.2018)

⁹ Çin ile ASEAN arasındaki işbirliğini daha da derinleştirmek için Ekim 2013'te Çin Cumhurbaşkanı Xi Jinping ASEAN'a ziyaret yaptığında stratejik konsepti ortaya atılmıştır.

(<https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%96%E7%BA%AA%E6%B5%B7%E4%B8%8A%E4%B8%9D%E7%BB%B8%E4%B9%8B%E8%B7%AF>, Erişim Tarihi: 12.4.2020)

¹⁰ "Köprübaşı Stratejisi", Temmuz 2009'da Çin Başkanı Hu Jintao'nun Yunnan'ı ziyaret ettikten sonra, Yunnan'ı Çin'in güneybatıya açılması için önemli bir köprü olarak görmesiyle başlamıştır. "Köprübaşı stratejisi", Çin'in güneybatıya açılmasını teşvik etmek ve komşular ile dostane ilişkiler kurmak için oluşturulmuş stratejik bir ihtiyaçtır. Aynı zamanda Yunnan'ın "sınır bölgelerini iyileştirmek ve halkı zenginleştirmek" projesini teşvik etmek ve sınırdaki azınlıkları yoksulluktan kurtarmak ve iyi bir toplum kurmak için gerçekçi bir ihtiyaçlar silsilesini oluşturmaktadır. Kısacası "köprübaşı stratejisi", Yunnan ekonomisinin ve toplumunun iyi ve hızlı bir şekilde gelişimini teşvik etmek açısından büyük önem taşımaktadır. (<https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%96%E7%BA%AA%E6%B5%B7%E4%B8%8A%E4%B8%9D%E7%BB%B8%E4%B9%8B%E8%B7%AF>, Erişim Tarihi: 25.1.2016).

çalışma ve uyum sağlama konularında çeşitli kolaylıklar ve yardımlar sağlamış, 1988 ile 2006 yılları arasında 46,912 Güneydoğu Asyalı eş Tayvan vatandaşlığını almıştır (Chen, 2010: 72-86).

Beşinci olarak, coğrafi konumdaki yakınlığın Çin ve komşu ülkeleri olan Vietnam, Myanmar, Laos gibi Güneydoğu Asya ülkeleri arasındaki uluslararası evlilik yapma konusunda kolay koşullar sağladığını söylemek mümkündür. Bazı araştırmacılar ülkeler arasındaki topografya ve jeomorfoloji şekillerinin yakınlığı nedeniyle Çin ve Myanmar, Vietnam ve Laos gibi Güneydoğu Asya ülkelerinin sınır bölgelerinde yaşayan halkların birbirlerine ulaşmak ve birbirleriyle alışveriş yapmak kolay olduğu için birbirleriyle evlenmelerinin çok yaygınlaştığına dikkat çekmişlerdir (Luo, 2010; Tao, 2017).

Kısacası, Çin’de yaşanan uluslararası evliliklerin nedenleri üzerine çalışmalarda, bu ilişkinin esas olarak evlenen erkek ve kadın ikilisinin ekonomik durumuna, coğrafi yakınlığa ve etnik kökenlerindeki benzerliğe, kültür ve dillerdeki benzerliğe, Çin’in sınır bölgelerinde cinsiyet dengesizliğine, iki ülke arasındaki ilişkilere ve devlet politikalarına odaklanılmıştır (Luo, 2006; Wu, 2011; Yang, 2012; Li, 2016; Chen, 2017). Diğer bir deyişle, Çin’deki uluslararası evlilikler yapan Kuzey Koreli, Myanmarlı, Vietnamlı kadınlar için Çin’in iyi ekonomik durumu, istikrarlı politik çevresi, daha iyi yaşam standartları, daha fazla eğitim olanakları ve daha iyi eğitim koşulları, daha fazla iş fırsatları gibi çekici faktörler bulunurken; onların kendi ülkelerinde doğal kaynakların eksikliği, tarımsal üretim maliyetlerindeki artış ve düşük ekonomik gelir düzeyi, düşük ekonomik durum ve istikrarsız politik çevre gibi itici faktörler belirlenmektedir.(Xia, 2000; Tan vd., 2003; Li vd., 2007; Wang, 2011; Li, 2016; Lu, 2017; Tao, 2017).

Çin’de uluslararası evlilik yapan kadınların Çin toplumuna uyumlarında karşılaştıkları sorunlar üzerine literatüre bakıldığında, Tayvanlı akademisyenler uluslararası evlilik çalışmaları üzerine yoğun bir şekilde araştırma yapmakta ve kimi araştırmacılar bu kadınların Tayvan’daki mevcut hayatlarında dil ve kültürel farklılıkların düzeltilmesi, kimlik karmaşası, marjinalleşme, sosyal dışlanma, sosyal ilişkiler ve kaynakların eksikliği, çocukların eğitimi vb. sosyal sorunlara dikkat çekmeye başlamışlardır(Xiao, 2000; Ye, 2004; Lin, 2006; Xia, 2006; Chu ve Sun, 2010; Zhu ve Sun, 2010).

Tayvan akademik çevresindeki bazı araştırmacılar dünya sistemi teorisinde küresel yapısal eşitsizlik açısından, Tayvan'da bulunan uluslararası evlilikleri incelemiş ve uluslararası evlilik yapan kadınların hem kendi ülkesinde hem de Tayvan toplumunda sınıf ve ırk eşitsizliği nedeniyle sürekli marjinalize edilen dezavantajlı bir topluluk haline gelerek sosyal piramidin dibinde kaldıklarına şahit olmuşlar (Lin, 2006), bu kadınların Tayvan'daki hayatlarında işgücünden kaynaklanan dışlanma, ekonomik dışlanma, siyasal dışlanma, kişilerarası yalnızlaştırma, kültürel dışlanma vb. gibi problemlerle karşılaştıklarına işaret etmişlerdir (Chu ve Sun, 2010; Zhu ve Sun, 2010; Xiao, 2000; Ye, 2004; Xia, 2006; Wang, 2001). Örneğin, Yuhan Wang'ın Güneydoğu Asyalı kadın evlilik göçmenleri üzerine yaptığı araştırmada, bazı medya kuruluşların bu kadınları yoksul ve ekonomik açıdan geri kalmış ülkelere geldikleri için "sahte evlilik, gerçek fuhuş" olarak damgaladıkları ve olumsuz bir bakışla rapor vermiş olup, topluma da çocuklarında büyüme problemlerinin olduğunu yansıttıkları ortaya çıkarılmıştır (Wang, 2011: 93-135). Böylece medya tarafından hazırlanan objektif olmayan bazı raporlarda yabancı eşler hakkında "sorunlaştırma" tartışmasıyla, Tayvanlı erkek ile evlenen yabancı kadın "fakir bir öteki" imgesini inşa ettirmiş ve bu yabancı kadınların toplumsal dışlanma ve marjinalleşme gibi sorunlarına yol açmıştır (Pan, 2004: 85-131). Aynı zamanda, uluslararası evlilik yapan kadınların karşılaştıkları sosyal dışlanma ve marjinalleşme gibi sorunlara ek olarak, bazı araştırmacılar bu kadınların çoğunun yaşam alanları izoleleştirildiği ve ekonomik kaynakları kontrol edildiği için sosyal ağlarının genelde küçük ve homojen, yaşam ortamlarının kapalı ve kişisel ilişkilerinin sınırlı olduğunu (Chu ve Sun, 2010:12-23) ve Çinceyi bilmedikleri veya iyi kullanamadıkları için anaakım kültürden ayrı kaldıklarını (Zhu ve Sun, 2010: 1-52) gözlemlemişlerdir.

Uluslararası evlilik yapan Güneydoğu Asyalı kadınların Tayvan'ın hayatına uyum durumları üzerine yapılmış araştırmaların gösterdiğine göre, bu Güneydoğu Asyalı kadınlar Tayvan hayatındaki damgalanma, sosyal dışlanma, marjinalleşme, çaresizlik vb., zayıf durumları ile başa çıkmak için yerel dili öğrenme (Lin, 2007; Chen, 2008; Wang, 2011), Tayland mutfağı ve Vietnamlı aperiatifler gibi yerel özel kültürel manzaraları açma (Wang, 2007; Wang, 2008; Qiu, 2007; Wang, 2006; Zhang vd., 2008; Chen, 2008; Feng vd., 2008; Lai, 2011) stratejileri geliştirip kullanmışlardır. Örneğin,

H. Wang (2007: 706-727)'ın makalesinde bu kadınların, Tayvan'daki hayatlarında Tayvanlı eşlerinin kontrol ve baskısına direnmek için, kayınbiraderleriyle birlikte yaşamamaları ve Güneydoğu Asya tarzı yemekhaneler açmaları gibi bir "gizli mekân" şahit olunmuştur.

Bazı araştırmacılara göre, Tayvan toplumundaki uluslararası evlilik yapan kadınların sayısının artmasıyla, Güneydoğu Asya tarzı diyet ve tüketim yeri daha fazla görünmüş ve Tayvan sokaklarında gitgide Tayland mutfığı, Vietnamca aperatifler, Güneydoğu Asya tarzlı restoranlar ve yemek manzaraları görülmekte ve böylece egzotik kültürel özellikleri olan besin tüketim alanları ve Güneydoğu Asya geleneksel diyet kültürleri, bu kadınların Tayvan toplumuna uyum sağlamasına ve entegre olmasına yardımcı olmaktadır (Lin, 2006; Qiu, 2007; Wang, 2006; Wang, 2008).

Yuefeng Lin ve arkadaşının araştırmasında uluslararası evlilik yapan kadınların dil boşluğu probleminin "kültürel sermaye birikimine" çevrilmekte olup, yalnızca okuma-yazma eğitiminde Çince dinlemesi, konuşması, okuması ve yazmasının yetenekleri değil, aynı zamanda iş çalışmasında özgüven ve kendine saygı kazanmış, işlerini bağımsız olarak yürütmeyi başarmış, ekonomik kapasitelerini ve çocuklarını eğitme yeteneklerini de geliştirdikleri belirtilmiştir (Lin ve Zhou, 2007: 125-138).

Yihan Wang (2011: 93-135)'ın çalışmasında, toplumsal cinsiyet kültürü bağlamsal perspektifinden bakıldığında, bu kadınların Tayvanlı ailede kalmaya devam etmeyi doğrulamak ve güvenlik duygusu kazanmak için genelde "annelik" sosyal rolünü benimseyerek kendi yeni toplumsal rolünü tanımladıklarına ve buna alıştıklarına tanık olunmuştur.

Çin anakarastındaki uluslararası evlilik üzerinde mevcut literatüre bakıldığında, uluslararası evlilik yapan kadınların Çin toplumuna uyumlarında dil öğrenme, kimlik krizi, marjinalleşme, sosyal dışlanma, çocukların eğitimi vb. sosyal sorunlarla (Luo, 2006; Wang ve Li, 2017; Liu, 2018) yüzleşmekle kalmayıp aynı zamanda, bazılarının yasadışı yollarla Çin'e gelme vb., sebeplerden dolayı "vatansız"¹¹ durumda kalma

¹¹ Çin yasasına göre, Çinli erkekler ile evlenip Çin'de yaşayan bu Vietnamlı kadınlar Çin vatandaşlığını başvurup alınabilirler, ancak, bazı sebeplerden dolayı Vietnam'dan ilgili yasal kimlik belgelerini

(Wang ve Huang, 2007; Long ve Li, 2007), Çin'in sosyal düzenine ve sosyal yönetimini olumsuz etkileme gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır (Lu, 2017; He, 2017).

Çin anakarasında yaşayan uluslararası evlilik yapan kadınların karşılaştıkları kimlik krizi konusu Çin akademik çevresinde çok tartışılan bir konudur ve bu konu üzerine yapılmış çok fazla araştırma bulunmaktadır (Luo, 2006; Li, 2007; Li vd., 2007; Long ve Li, 2007; Lei ve Wang, 2016). Juan Li (2007: 76-82)'in çalışmasına göre, bu kadınların "vatansız" durumda kalmalarından dolayı belirli bir dereceye kadar sosyal etkileşimde güven eksikliği, kamusal yaşam alanındaki kimlik eksikliği, ulusal aidiyet duygusu ve kimlik belirsizliği gibi sorunlarla yüzleşmekle kalmayıp, aynı zamanda çocuklarının da ulusal kimlik kriziyle karşı karşıya kaldıkları söylenebilir. Long Yao ve Li Juan'ın (2007: 50-59), Çin Guangxi Eyaletinde bir köyde yaşanan Çin- Vietnam uluslararası evlilik olgusu üzerine yaptıkları araştırmaya göre, güneybatı sınırındaki uluslararası evlilik yapmış ailelerde doğan çocuklar "Çin Vatandaşlık Hukuku"na göre doğduktan sonra, Çin uyruğu ile yerel hane halkı kayıtlarına ve kendi Çin kimliğine sahip olmaktadır, ancak anneleri Çin vatandaşlığına sahip olmadıkları için kendi ülkelerine ait olma anlamında bir eksiklik duymaktadırlar.

Bazı araştırmacılara göre Çin'in sınır bölgelerinde bulunan sınır ötesi evliliklerde bazı kadınların yasadışı yollarla Çin'e girmeleri nedeniyle evlilikleri resmi nikahsız kalmış ve bu durum da bölgelerde küçük yaşta evlilik ve erken çocuk doğurma, tekrar evlenme ve evlilik aldatmaları (Lu, 2017; Wang ve Li, 2017) gibi sorunlara da yol açmaktadır. Ayrıca, bu kadınların evlilikleri resmi nikahsız kalmasından dolayı aile işlevleri normal yapılamadığı için bu durum köy yönetiminin zorluğunu artırmaktadır (Wang ve Li, 2017: 16-18), yasadışı göçmenler, yasadışı sakinler ve yasadışı çalışanlar arttıkça bu durum Çin'deki sınır köylerinde kamu düzenine gizli tehlikeler de getirmektedir (Lu, 2017; Tao, 2017).

alamadıkları için Çin vatandaşlığı için başvuruda bulunamazlar ve Çin vatandaşlığı alınamazlar. Ayrıca, Vietnam yasalarına göre, eğer bir yabancıyla evlenen Vietnamlı bir kadın Vietnam yasasına göre evlilik prosedürlerini yapmazsa ve üç ay içinde Vietnam'a dönmezse, üç ay sonra, bu Vietnamlı kadın Vietnam vatandaşlığını kaybeder (Lei ve Wang, 2016: 73-74). Ancak diğer araştırmaya göre, yurtdışında yaşayan Vietnamlı kadınlar altı ay içinde Vietnam devletlere kayıt yaptırmazlarsa hanehalkı kayıtlarını çıkarılırlar (Lu, 2016:48-53). Dolayısıyla, Vietnamlı kadınlar Çinlilerle evlendikten sonra sürekli Çin'de yaşadıkları için Vietnam vatandaşlığını kaybederler. Bu bağlamda, onlar "vatansız kadın" olarak durumda yaşamaktadırlar (Li vd., 2007:7-14).

Çin anakarasındaki uluslararası evlilik yapan kadınların evlilik deneyiminde ve sosyal hayatta karşılaştıkları sosyo-kültürel adaptasyon sorunları üzerine araştırmalarda, örneğin, Ming Fang(2018: 82-89), Çin'in doğusundaki bir kasabada yaşayan Vietnamlı eşlerin uyumu üzerine araştırmasında kimlik, kültürel adaptasyon, davranışsal uyum ve politik ve ekonomik entegrasyon dahil olmak üzere dört boyutlu adaptasyon stratejilerini önermektedir ve bunlar arasında kimlik başlangıç noktasıdır, kültürel uyum temelidir, onların yerel sosyal hayata uyumluluğunda, bu boyutlar birbirleriyle ilgilidir, birbirlerini etkiler ve onları "ötekiler"den "biz"e dönüştürmektedir.

Qiaomei Li(2015) Çin'in ortasında bulunan bir kasabada yaşamakta olan ve Çinli erkeklerle uluslararası evlilik yapan Vietnamlı kadınların yaşam durumuna, kültürlerarası yaşamına odaklanmış ve kültürlerarası uyum teorisi açısından bu evlilikte Vietnamlı eşlerin kültürlerarası uyumlarının durumunu incelerken, bu Vietnamlı eşlerin kültürel uyumluluğunun yüksek düzeyde olduğunu, günlük yaşamda, aile yaşamında ve kişilerarası iletişimde uyum durumu, yaşam süresinin uzamasıyla yerel yaşam tarzına yavaş yavaş adapte olduğunu ve iyi bir kişilerarası ilişki kurduğunu düşünür ve farklı kültürel ortamda bu Vietnamlı kadınların sadece bir uyum stratejisini değil, aynı zamanda entegrasyon, asimilasyon, ayırma ve marjinalleştirme stratejilerini de esnek olarak kullandıklarına ve onların sadece kültürlerarası yaşamda pasif uyumcular değil, aynı zamanda yeni yaşamın aktif yapımcıları olduğuna inanmıştır.

Çinli araştırmacı Yanhua Wu(2019: 30-38) Çin'de bulunan uluslararası evlilik yapmış Myanmarlı kadınların kültürel uyumu ve sosyal bütünleşmesi üzerine yaptığı araştırmada, bu kadınların ekonomik zorluklar, sosyal güvencelerinin olmayışı, refah eksikliği, evliliklerinin illegal oluşu, çocuklarının gelişimindeki zorluklar, kimlik sorunu, sosyal kimliklerin karışıklığı gibi uyum zorlukları karşısında "seçme, uyum, entegrasyon ve entegrasyonun olgunlaşmasından sonraki dönüşüm" olmak üzere dört aşamadan oluşan adaptasyon sistemini ileri sürmüştür. Yazar'a göre bu kadınlar Çin'de sosyo-kültürel çevrede sosyal bütünleşmeyi yalnızca sosyal rol ayarlamalarıyla değil, aynı zamanda bireysel özerklik ve sosyal politikalar yoluyla da sosyal entegrasyon beklentilerini etkileyip kültürel ve sosyal uyumu gerçekleştirmektedirler.

Bing Li'in (2016) etnolojik ve kültürel antropolojik açıdan, Çin'de bulunan uluslararası evlilik yapan Kuzey Koreli kadınların sosyo-kültürel uyumları üzerine araştırmasında; bu Kuzey Koreli gelinlerin Çin toplumuna sosyo-kültürel uyumlarında, Çin'e geliş zamanı, kocalarının sosyal ve ekonomik statüleri, kendi yetenekleri ve yasadışı göçmenlik statüsü gibi birçok faktörden etkilenmelerinden dolayı toplumsal ilişkiler ağını genişletme zorluğu, çocuk eğitimi, yüksek gelirli çalışma fırsatlarının az olması, yerel topluma entegre olamama gibi sosyal sorunlara rastladıklarına işaret etmiştir. Yazara göre, bu Kuzey Koreli kadınların günlük yaşamda, aile ilişkilerinde, sosyal ilişkilerde ve ekonomik uyum bağlamlarında farklı uyum özelliklerigöstermişlerdir ki onlar günlük yaşam uyumu boyutunda ayrılığı ve bütünleşmeyi birleştiren uyarlanabilir bir stratejiyi benimserler; sadece günlük yaşam alışkanlıklarını korumakla kalmazlar, aynı zamanda yerel kültür geleneklerini de öğrenirler. Aile ilişkilerinin uyum stratejileri son derece bireyselleştirilmiştir. Onlar sosyal ilişkiler ve ekonomik uyum bağlamında, hem yerel sosyal ilişkileri kullanarak kendi çıkarlarını elde ederler, hem de yerel sosyal ilişkilerde belli bir mesafeyi koruyarak kendi güvenliklerini korurlar

4. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çalışmanın bulguları altı başlık altında analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir: Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, evlilik süreçleri, aile, akrabalık ve sosyal ilişkileri, Türkiye’de karşılaştıkları problemler ve geliştirdikleri uyum stratejileri, Türk ve Çin toplumu açısından oynadıkları roller, Türkiye’deki hayatlarını değerlendirmeleri ve gelecek için planları.

4.1. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Daha önce belirtildiği üzere, bu çalışmada Türk erkekleri ile evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan toplam 32 Çinli kadın ile görüşme yapılmıştır. Katılımcıların anonim kimliklerini koruma temel etik ilkesi gereği araştırma sürecinde görüşme yapılan kadınların kimlik bilgilerinin gizli kalması amacıyla bu çalışmada araştırmacıların kimliklerinin belirlenmesinde kodlar kullanılmıştır. Katılımcılara kodlar verilirken katılımcı 1 (K1), katılımcı 2 (K2) şeklinde K1’den K32’ye kadar kodlar sıralanmış ve onların sosyo-demografik özellikleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tabloda yaş, öğrenim düzeyi, meslek, inanç durumu, Türk eşin yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı, aile tipi, ailenin mali durumu, Türkiye’ye geldiği tarih, evliliğin sürüp sürmediği ve kaçınıcı evliliği olduğu ... gibi katılımcı bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik özellikleri

Katılımcı / Kod isim	Yaş	Öğrenim düzeyi	Meslek	İnanç durumu	Türk Eşin yaşı	Evlilik süresi (yıl)	Çocuk sayısı	Aile tipi	Ailenin mali durumu	Türkiye'ye geldiği tarih	medeni hali	Evlilik Sayısı
K1	60	Ön Lisans	Öğretmen	Hristiyan	62	9	0	Tek başına	Düşük orta gelirli	1996	Boşanm ış	İlk
K2	40	Ön Lisans	Öğretmen	İnancı yok	44	12	1	Çekirdek	Orta gelirli	2011	Evli	İlk
K3	31	Yüksek Lisans	Serbest iş	Budizm	33	2	0	Çekirdek	Orta gelirli	2019	Evli	İlk
K4	37	Yüksek Lisans	Ev hanımı	İnancı yok	33	10	2	Çekirdek	Orta gelirli	2010	Evli	İlk
K5	62	Doktora	Öğretmen	İnancı yok	70	38	2	Çekirdek	Orta gelirli	1982	Evli	İlk
K6	57	Lisans	Öğretmen	İnancı yok	67	16	1	Çekirdek	Düşük	2000	Evli	İkinci

									orta gelirli			
K7	42	Lisans	Ev hanımı	İnancı yok	52	19	2	Çekirdek	Orta gelirli	2005	Evli	İlk
K8	25	Lisans	Ev hanımı	İnancı yok	28	2	0	Çekirdek	Düşük orta gelirli	2019	Evli	İlk
K9	31	Lisans	Serbest iş	İnancı yok	31	3.5	1	Çekirdek	Yüksek gelirli	2017	Evli	İlk
K10	42	Lisans	Ev hanımı (Yarı zamanlı iş)	İslam	44	19	2	Çekirdek	Orta gelirli	2015	Evli	İlk
K11	38	Lisans	Personel	İnancı yok	41	12	2	Çekirdek	Orta gelirli	2012	Evli	İlk
K12	33	Lisans	Kendi işi	İnancı yok	29	4	0	Çekirdek	Orta gelirli	2017	Evli	İlk
K13	32	Doktora	Araştırmacı	İslam	36	6	0	Çekirdek	Yüksek gelirli	2016	Evli	İlk
K14	38	Ön Lisans	Kendi işi	İnancı yok	48	9	1	Çekirdek	Yüksek gelirli	2020	Evli	İlk
K15	39	Lisans	Ev hanımı	İnancı yok	37	6	2	Çekirdek	Orta gelirli	2016	Evli	İlk
K16	36	Lisans	Serbest iş	İnancı yok	37	6	2	Çekirdek	Yüksek gelirli	2014	Evli	İlk

K17	32	Doktora	Öğretmen (Profesör)	İnancı yok	35	9	2	Çekirdek	Yüksek gelirli	2011	Evli	İlk
K18	38	Lisans	Ev hanımı	Budizm	61	5	0	Çekirdek	Orta gelirli	2016	Evli	İlk
K19	32	Lisans	Personel	İnancı yok	33	7	1	Çekirdek	Yüksek gelirli	2014	Evli	İlk
K20	41	Lisans	Kendi işi	İnancı yok	31	4	0	Çekirdek	Orta gelirli	2016	Evli	İlk
K21	36	Lisans	Personel	İnancı yok	34	8	1	Çekirdek	Yüksek gelirli	2012	Evli	İlk
K22	39	Lisans	Ev hanımı	İnancı yok	46	12	1	Çekirdek	Orta gelirli	2017	Evli	İlk
K23	31	Lisans	Ev hanımı	İnancı yok	41	4	0	Çekirdek	Orta gelirli	2016	Evli	İlk
K24	35	Lisans	Garson ve aşçı	İnancı yok	45	9	1	Tek başına	Düşük orta gelirli	2013	Boşanm ış	İlk
K25	29	Lisans	Ev hanımı	İnancı yok	28	3	0	Çekirdek	Yüksek gelirli	2017	Evli	İlk
K26	35	Lisans	Serbest iş	İnancı yok	37	4	0	Çekirdek	Orta gelirli	2017	Evli	İlk
K27	34	Lisans	Yarı zamanlı iş	İnancı yok	54	9	0	Çekirdek	Orta gelirli	2012	Evli	İlk
K28	38	Lisans	Öğretmen	İnancı yok	45	12	1	Çekirdek	Yüksek	2009	Evli	İlk

									gelirli			
K29	38	Lisans	Personel	İnancı yok	44	12	1	Çekirdek	Orta gelirli	2008	Boşanm ış	İlk
K30	27	Yüksek lisans	Serbest iş	İnancı yok	31	2	1	Çekirdek	Yüksek gelirli	2017	Evli	İlk
K31	28	Lisans	Personel	İnancı yok	29	1	0	Çekirdek	Düşük orta gelirli	2019	Evli	İlk
K32	31	Lisans	Personel	İnancı yok	46	5	2	Çekirdek	Orta gelirli	2015	Evli	İkinci

Bu araştırmanın saha çalışmasında, Türk erkeklerle evlenmiş Çinli kadınların demografik özellikleri şu bilgileri içermektedir: Çinli kadınların ve Türk eşlerinin doğum yeri ve yaşamlarının büyük bölümünün geçtiği yer, şu anki yaşları ve evlilik yaptıkları yaş, eğitim düzeyleri, meslekleri, ortalama aylık gelirleri, kardeş sayıları, doğdukları ailenin maddi durumu, Türkiye’de yaşadıkları mekan, evlilik süresi, çocuk sayısı, aile büyüklüğü ve tipi, medeni durum, kaç kere evlilik yaptıkları, kendilerinin ve çocuklarının vatandaşlık durumları.

Çinli kadınların doğum yerlerine bakıldığında, Çin’in birçok eyalet ve şehrinden geldikleri görülmektedir; fakat çoğunluğunu Çin’in doğu ve güney kıyı bölgelerindeki eyalet ve şehirlerden gelenler oluşturmaktadır. Çin’de yaşamlarını geçirdikleri bölgeler incelendiğinde katılımcıların çok büyük kısmı şehirde doğmuş ve büyümüşlerdir, bazıları kasabada veya kırsal bölgelerde doğmalarına rağmen şehirde büyümüş ve eğitim almışlardır, hayatlarının büyük kısmını kasabada geçiren kadınlar bile şehirlerde yüksek öğrenim görmüş ve şehirlerde çalışmışlardır.

Katılımcıların Türk eşlerinin doğum yerlerine bakıldığında ise onların da Türkiye’deki çeşitli şehirlerden gelmiş oldukları görülmektedir; ancak çoğunluğu İstanbul, Ankara, Antalya, Konya, İzmir gibi büyük şehirlerden gelenler oluşturmaktadır. Hayatlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer bakımından, katılımcıların Türk eşlerinin hepsinin şehirlerde yaşadıkları görülmektedir.

Katılımcıların yaşları konusuna gelince, genel olarak 30 ile 40 yaşları aralığında oldukları görülmektedir. Katılımcılar arasında en genç kadın 25, en yaşlı kadın ise 62 yaşındadır. Katılımcıların ortalama evlenme yaşı 27-28’dir (27.88’dir). Bu çerçevede katılımcılar arasında en genç evlenen 23, en geç evlenen kadın ise 41 yaşında evlenmiştir. 2 katılımcının Türk erkekleri ile olan evlilikleri onların ikinci evliliğidir. Diğer tüm katılımcıların Türk erkekleri ile olan evlilikleri ise onların ilk evliliğidir. Dolayısıyla iki katılımcı hesaba katılmadan bakıldığında diğer katılımcıların ilk evliliklerini yaptıkları ortalama yaş 27.47’dir. Yani ilk evliliklerini yaptıkları yaşlara bakıldığında, nispeten geç evlendikleri söylenebilir.

Katılımcıların eşlerinin yaşlarına bakıldığında, yaş aralığının genel olarak 30 ile 50 yaşları arasında değiştiği görülmektedir. Katılımcıların eşleri arasında en genç erkek 28, en yaşlısı ise 70 yaşındadır. Katılımcıların eşlerinin ortalama evlenme yaşı ise 32-33'tür. Katılımcıların eşlerinin içinde en genç evlenen kişi 25, en geç evlenen ise 56 yaşında evlenmiştir. Katılımcıların eşlerinden 4'ünün Çinli kadınlarla olan evlilikleri onların ikinci evliliğidir. Dolayısıyla bu 4 kişi hesaba katılmadan bakıldığında diğer katılımcıların eşlerinin ilk evliliklerini yaptıkları ortalama yaş 30'dur. Bu durumda onların da, Çinli eşleri gibi nispeten geç evlendikleri söylenebilir.

Çinli kadınların yaşları ile Türk eşlerinin yaşları arasında çok fark görülmemesine rağmen eşleri ile arasında yaş farkı görülen katılımcılar da mevcuttur. Çoğu katılımcının (26 kişi) yaşının eşininkinden daha küçük olduğu görülmektedir. Yaş farkının en fazla olduğu katılımcı eşinden 23 yaş daha küçüktür. Bazı evliliklerde ise erkeklerin yaşı kadınların yaşına göre daha küçüktür (6 kişi) ve bu katılımcılar arasında eşinden 10 yaş daha büyük bir kadın bulunmaktadır.

Katılımcıların eğitim düzeylerine baktığımızda, Türk erkekleriyle evlilik yapmış Çinli kadınların eğitim seviyelerinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Katılımcılardan 22 kadın lisans eğitimi almıştır, 4 kadın yüksek lisans mezunu, 3 kadın doktora mezunu, 3 kadın ön lisans mezunudur ve ön lisans mezun olan 1 kadın halihazırda Türkiye'de lisans eğitimini tamamlamaktadır.

Bununla birlikte, katılımcıların Türk eşlerinin eğitim seviyelerine bakıldığında, onların eğitim seviyeleri ile Çinli kadınların eğitim seviyeleri benzerdir ve büyük kısmının yüksek eğitilmiş olduğunu söylemek mümkündür. Katılımcıların eşleri arasında lisans mezunu olan 21 kişi bulunmaktadır. Diğer eşlerden 6'sı yüksek lisans, 4'ü doktora eğitilmiş olup 1'i de lise mezunudur.

Katılımcıların meslekleri ve iş durumları incelendiğinde, Türkiye'de yaşamakta ve Türk erkekleriyle evlilik yapmış olan Çinli kadınların çoğu (23 kadın) çalışmaktadır. Kadınların bazıları ailesinin ekonomik ihtiyacı olmasa bile kendi istekleri ile çalışmaktadırlar. Katılımcılar ticaret, kültür, eğitim, medya, hizmet sektörü, akademi, bilim, bilgisayar teknolojisi gibi farklı alanlarda çalışmaktadırlar. Katılımcılar arasında

Çin-Türkiye arasında ithalat-ihracat yapanlar, ticari tercüme gibi işlerle meşgul olanlar, kendi işlerinde çalışanlar, özel sektörde personel olarak çalışanlar, öğretmenlik yapanlar (bunlardan 3'ü üniversitede öğretim görevlisidir), serbest iş yapanlar veya garson, aşçı gibi hizmet sektöründe çalışanlar olduğu görülmektedir. Ev hanımı olan 9 kadından 3'ü COVID-19 salgını yüzünden işsiz kalmış, 1'i çocuğunun çok küçük olmasından dolayı çocuğuna bakmak için işini bırakıp ev hanımı olmuş; 1'i hamile kaldığı için ev hanımı olmuş, acak çocuğu doğup büyüdükten sonra iş hayatına başlayacağını belirtmiştir. Yapılan görüşmelerde ev hanımı olan 9 katılımcı fırsat bulduklarında iş hayatına başlayacaklarını belirtmişlerdir; birkaçı boş zamanlarında tercümanlık ve /veya turist rehberliği gibi yarı zamanlı işlerle uğraştıklarını ifade etmişlerdir.

Bununla birlikte, katılımcıların Türk eşlerinin mesleklerine bakıldığında, katılımcıların eşleri inşaat, ticaret, bilim, kültür, devlet memuru, eğitim, hizmet sektörü, bilgisayar ve uçak teknolojisi gibi farklı alanlarda çalışmaktadırlar.

Ailenin ortalama aylık geliri, bir ailenin ekonomik durumunu ölçmek için önemli bir göstergedir. Ailenin mali durumu açısından bakıldığında, Türk erkekleriyle evlenen Çinli kadınların ailelerinin ekonomik durumunun iyi olduğu görülmektedir. Çalışan kadınların ortalama aylık geliri incelendiğinde, çoğunun ortalama aylık gelirinin 5.000 TL üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 9'unun ortalama aylık gelirinin 5.000-10.000 TL, 3'ünün ortalama aylık gelirinin 10.001-15.000 TL ve 3'ünün ortalama aylık gelirinin 15.000 TL üzeri olduğu görülmektedir.

Çinli kadınların Türk eşlerinin ortalama aylık gelirin bakıldığında, çoğunun (27) ortalama aylık gelirinin 5.000 TL'nin üzerinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, katılımcıların büyük kısmının ailelerinin mali durumunun iyi olduğunu söylemek mümkündür. 20 ailenin ortalama aylık geliri 15.000 TL üzeri iken; iyi gelir durumuna sahip olan ailelerden 4'ünde hem erkek hem de kadın çalışmaktadır ve aylık hane geliri genelde 25.000 TL üzeridir. Aylık geliri 10.000 TL.den az olan 6 aile bulunmaktadır ve bunların ekonomik durumunun orta-alt düzeyde olduğu söylenebilmektedir. Orta-alt gelir düzeyinde olan ailelerin bu gelir düzeyinde kalmalarının bazı nedenleri arasında yalnızca erkeğin çalışması, yeni evlenen çiftlerin işlerinde yeni olmaları, boşanmış kadınların tek başlarına çalışıyor olmaları yer almaktadır.

Katılımcıların evlenmeden önceki ailelerinin maddi durumlarına bakıldığında, çoğunun orta sınıftan ailelerden geldikleri ve ailenin gelir seviyesinin düşük olmadığı görülmektedir. Katılımcılardan 17 kadın orta gelirli aileden, 9 kadın yüksek gelirli aileden, 6 kadın düşük orta gelirli aileden gelmişlerdir.

Katılımcıların eşlerinin evlenmeden önceki ailelerinin gelir düzeylerine bakıldığında, durumun eşlerinininkiyle benzer olduğu görülmektedir. Çinli kadınlar gibi, çoğu orta-üst düzey gelirli ailelerde yaşamışlardır. Diğer bir ifadeyle, evlilik öncesi Çinli kadınların ve Türk eşlerinin aile gelir düzeyleri arasında çok büyük bir fark bulunmamaktadır.

Katılımcıların kardeş sayısına bakıldığında, çoğunun kardeşe sahip olduğu söylenebilir; 18 kadının 2 kardeşi, 4 kadının 3 kardeşi, 1 kadının 4 kardeşi ve 1 kadının 6 kardeşi bulunmakta, 6 kadın ise ailelerinde tek çocuk pozisyonunda bulunmaktadırlar. Yapılan görüşmelerde kardeşe sahip olan kadınlar Türklerle evlenip uzakta yaşıyorlarken hala Çin'de kendi ebeveynlerine bakabilecek en az bir kardeşleri olduğunu, ebeveynlerini önemsemelerine ve özlemelerine rağmen ebeveynlerinin yaşlılık sorunları konusunda daha az endişelendiklerini söylemişlerdir. Ancak kardeşleri olmayan katılımcılar ailelerindeki tek çocuk olarak ebeveynlerinin yaşlılık sorunları karşısında daha fazla endişelendiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların Türk eşlerinden 3'ü tek çocuktur, 13'ü 3 kardeşe, 8'i 2 kardeşe, 5'i 4 kardeşe, 2'si 6 kardeşe, 1'i 5 kardeşe sahiptir.

Katılımcıların dini inançlarına bakıldığında, Türk erkekleriyle evlilik yapan Çinli kadınlardan çoğu (27 kadın) hiçbir dine inanmamaktadır. Hiçbir dine inanmayan kadınlardan 2'si evlilik yapmadan önce İslam'a geçmiş olup, biri sadece formel olarak İslam'ı kabul etmiş ve İslam'a inancı hiç yoktur; diğeri zamanla İslam'a inanmayı bırakmıştır ve şu an dini inancı yoktur. Bunun dışında, 1 kadın İslam'a geçmeyi düşünse de yapılan görüşmelerde hala İslam'ı kabul etmekte tereddüt ettiğini, büyük ihtimalle yakın zamanda İslam'a geçeceğini, ancak halihazırda dini inancının olmadığını söylemiştir. Katılımcılardan 2'sinin dini mensubiyeti İslam'dır ve bu iki kadından biri Çin'deki Müslüman azınlık olan Hui'lere mensuptur, yani İslam'a sonradan geçmemiştir; diğeri ise evlenmeden önce İslam'ı kabul etmiş ve Müslüman olmuş ve

İslam'a geçtikten sonra her zaman İslami yaşam tarzına göre yaşamıştır. Buna ek olarak, bu katılımcılardan 2 kadın Budizm'e, 1 kadın Hristiyanlığa inanmaktadır. Aynı zamanda, bu katılımcıların eşlerinden bazılarının kimliğinde dini mensubiyeti İslam olarak görünse de inanç bakımından İslam'a inanmamaktadırlar.

Evlilik süresi açısından bakıldığında, evlilik süresi en az olanın 11 aylık (yaklaşık 1 sene), en çok olanın ise 38 yıldır evli oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların evlilik süresi ortalama 8-9 yıldır. 12 kişinin evlilik süresinin 6 yıldan az bir süre, 11 kişinin 6-10 yıl, 6 kişinin 11-16 yıl, 3 kişinin 16 yıldan fazla evlilik süresi olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların büyük kısmının evlilik süresinin nispeten kısa olduğu söylenebilir.

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri başlıklı Tablo 1'de Türk erkeklerle evlilik yapmış kadınlardan bazılarının evlilik süreci ve Türkiye'ye geldiği tarihin farklı olduğu görülmektedir. Bunun nedeni Çinli kadınlar ve Türk eşlerinin Çin'de evlenip birkaç sene yaşadıkten sonra bazı sebeplerden dolayı Türkiye'ye gelmiş ya da evlendikten sonra iş veya okuma amaçlı yurtdışında birkaç sene yaşadıkten sonra Türkiye'ye geri dönmüş olmalarıdır.

Çocuk sayısı açısından bakıldığında, Çinli kadınların büyük kısmının (20 aile) çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Yapılan mülakatlarda çocuk sahibi olan ailelerde bir çocuklu ve iki çocuklu aileler eşit olarak dağılmaktadır. Bunun yanında, çocuk sahibi olmayanların da nispeten fazla (12 aile) olduğu görülmüştür. Bu aileler nispeten yakın zamanda evlilik yaptıkları için çocuk sahibi olamamışlardır ve birkaç aile çocuk sahibi olmaya hazırlanmaktadır.

Çinli kadınların büyük kısmının (30 kişi) Türk erkekleriyle yaptığı evliliği ilk evlilikleridir ve yalnızca 2 kadının ikinci evliliği olduğu ve ilk evliliğinden çocuğa sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak, katılımcıların eşlerinin içinde dört kişinin Çinli kadınlar ile yaptıkları evlilik onların ikinci evliliğidir ve içlerinden üçünün ilk evliliklerinden çocukları bulunmaktadır. Dolayısıyla, ikinci evliliklerinde çocuk sahibi olmamışlardır ancak, ikinci evliliğini yapanlardan biri ikinci evliliğinden de çocuk sahibi olmuştur.

Aile yapısına bakıldığında, yapılan görüşmelerde boşandıktan sonra tek başına yaşayan iki kadın ve boşandıktan sonra küçük bir oğluyla yaşayan bir kadın dışında Türk erkekler ile evlilik yapmış diğer Çinli kadınların aile tiplerinin hepsi karı-kocadan veya karı-koca ve çocuklardan oluşan çekirdek aile yapısına sahip oldukları görülmüştür. Bazı kadınlar evlendikten sonra geçici bir dönem eşlerinin ailesiyle birlikte kısa süre yaşadıklarını, ancak bu geçici dönemden sonra eşlerinin ailesinden ayrılıp kendileri bağımsız bir aile kurduklarını söylemişlerdir. Ayrıca, hanedeki kişi sayısı açısından bakıldığında, Çinli kadınlar ve Türk erkeklerinin kurdukları aileler daha küçülmekte ve çekirdekleşmektedir. Çinli-Türk karma ailelerinin yapısı günümüzdeki Türk aile yapısının küçülmesi ve çekirdekleşmesi eğilimi (Doğan, 2016: 154-157) ile tutarlıdır.

Katılımcıların medeni hallerine bakıldığında büyük çoğunluğun (29 kişi) evli olduğu söylenebilmektedir. Buna ek olarak, 3 kadın şu an boşanmış durumdadır ve boşanmış kadınların ikisi çocukları dolayısıyla Türkiye’de yaşamaya devam etmeye karar vermiş, biri ise Türkiye’deki hayata alıştığı için Türkiye’de yaşamayı tercih etmiştir. Boşanmış katılımcıların evliliğinin bozulmasında eşleri ile aralarındaki anlaşmazlıkların ve karakter farklılığının etkili olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca boşanmış bir kadın, eşi ile arasındaki anlaşmazlıklar ve karakter farklılığının yanı sıra, aile içi şiddetin de boşanmasının önemli bir nedeni olduğunu açıklamıştır.

Bilindiği üzere, Türkiye çifte vatandaşlığı kabul eder, genel olarak Çin çifte vatandaşlığı kabul etmez. Ancak Çin’in sosyal politikalarındaki farklılıklar nedeniyle Tayvan ve Hong Kong gibi bazı bölgeleri çifte vatandaşlığı kabul eder. Türk erkekleriyle evlilik yapmış Çinli kadınların vatandaşlığı açısından bakıldığında, görüşmelerde sadece 2 kadının çifte vatandaşlığa sahip olduğu, çoğunun ise Çin vatandaşlığı ya da Türk vatandaşlığı olmak üzere tek vatandaşlığa sahip olduğu görülmüştür. Sadece Çin vatandaşlığına sahip olan katılımcılar gelecekte kendi vatandaşlıklarını değiştirmeyeceklerini ve Çin vatandaşlığını kaybetmeye istekli olmadıklarını belirlemişlerdir. Çifte vatandaşlığa sahip olanlardan biri Hong Kong’da doğmuş ve çocukken ailesiyle Kanada’ya taşınıp Kanada’da yerleşmiş ve Kanada vatandaşlığı almıştır; diğeri Tayvanlı ve 1980’li yılların sonunda Türkiye’ye gelmiş, sonra Türk eşiyle evlenmek için Türk vatandaşlığına geçmiştir. Ayrıca 3 kadın Türkiye’de iş bulma veya oturma izni alabilmek için Türk erkekleriyle evlendikten sonra Türk vatandaşlığına

geçmiştir. Çin'in çifte vatandaşlığı kabul etmemesinden dolayı Türk vatandaşlığını kazanan bu 3 kadın Türk vatandaşlığına geçtikten sonra otomatik olarak Çin vatandaşlığını kaybetmiştir.

Katılımcıların çoğunun çocuklarının tek vatandaşlığına sahip olduğu, 4'ünün hem Çin vatandaşlığı hem de Türk vatandaşlığına sahip olduğu görülmektedir. Bu çocukların çoğu Türkiye'de doğmuş ve doğar doğmaz otomatik olarak Türk vatandaşlığına alınmışlardır. Ancak, bazıları Çin'de doğmuş ve doğduktan sonra otomatik olarak Çin vatandaşlığına alınmışlardır. Çin'de uluslararası evliliklerde doğmuş bir çocuk, uyruklu çatışması olan bir çocuk olarak adlandırılmaktadır. Çocukların annesi veya babası hangi tarafı Çin vatandaşı olursa, bu çocuklar, bir uyruklu çatışması durumuna ait olmalı, Çin devleti bu çocuklara seyahat izni verecek, onlar 18 yaşına gelince ve bağımsız olarak kendi vatandaşlığını seçme hakkına sahip olduklarında istediği uyruklu seçeceklerdir. Bu durumda, Çin'de çifte vatandaşlık kabul edilmese bile, uluslararası evlilik yapmış Çinli ebeveynler çocukları Türkiye'de doğsa bile çocukları için Çin vatandaşlığını Çin'in ulusal politikasının belirsizliğinden yararlanarak almaya çalışmaktadırlar.

4.2. ÇİNLİ KADINLARIN EVLİLİK SÜREÇLERİ

Türk erkekleriyle evlenmiş çinli kadınların evlilik süreçleri üzerine bulgularımızı beş başlık altında açıklamak mümkündür.

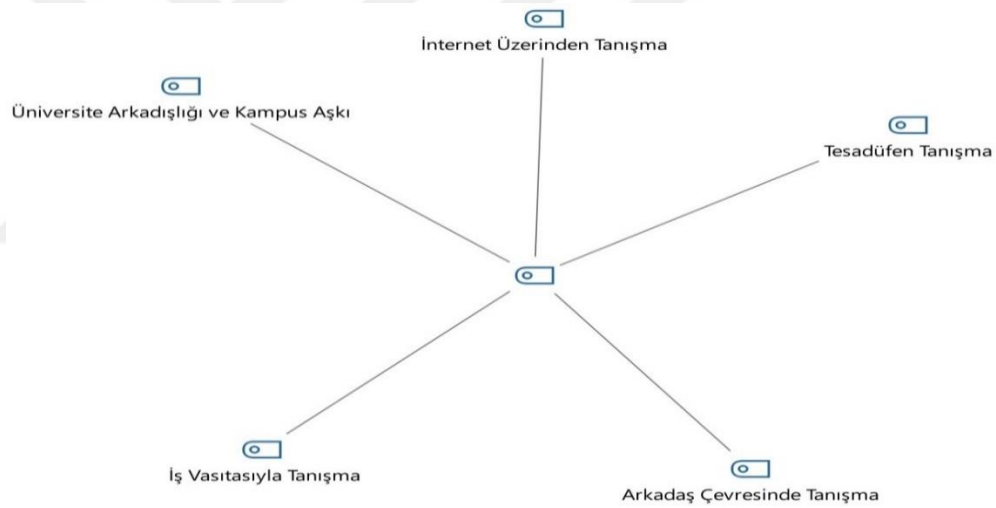
4.2.1. Eşleri ile Tanışma Şekilleri

Yapılan görüşmelerde Türklerle evlenmiş Çinli kadınların eşleri ile tanışma şekilleri farklılık göstermektedir. Katılımcı kadınların büyük kısmı eşleri ile Çin'de iş ya da eğitim alma nedeniyle yahut arkadaşları aracılığıyla tanışmışlardır. Çinli kadınların Türk eşleri kısa ya da uzun süreli işlerde çalışmak veya üniversitelerde eğitim almak amacıyla Çin'de bulunmuşlardır.

Çinli kadınların Türk eşleriyle tanıştıkları mekana bakıldığında, 20 kadının Çin'de çalıştığı işyerlerinde, üniversitelerde veya özel sektör alanlarında Türk eşi ile tanıştığı, 5

kadının iş, eğitim ya da gezme gibi vesilelerle Türkiye’de eşiyle tanıştığı tespit edilmiştir. 7 Çinli kadın Çin ve Türkiye dışında Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri veya Almanya gibi ülkelerde eğitim aldıkları sırada ya da çalıştığı sırada Türk eşiyle tanışmıştır. Böylece, Çinli kadınların eşleriyle tanışma şekilleri de çeşitlidir, onlar çalıştıkları işyerlerinde veya eğitim gördükleri zaman üniversite arkadaşları aracılığıyla yahut internet üzerinden veya tesadüfen tanışmışlardır.

Başlangıçta Çinli kadın Türk erkeğiyle tanıştıktan sonra sadece sıradan bir dostluk ilişkisi kurmuş, iki taraf arasındaki uzun süreli temas ve anlaşmadan sonra yavaş yavaş aralarındaki ilişki git gide derinleşmiş ve duyguları daha da gelişmiştir. Böylece arkadaşlığın ötesinde duygular doğmuş ve sevgili olmuşlar, bir süre geçtikten ve anlaştıktan sonra karar vermişler ve evlenmişlerdir.

Şekil 1. Katılımcıların Türk Eşleriyle Tanışma Şekli

Yukarıdaki şemada görüldüğü gibi, Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınların eşleriyle tanışma şekilleri olarak; üniversite arkadaşlığı ve kampüs aşkı, iş vasıtasıyla tanışma, arkadaş çevresinde tanışma, tesadüfen tanışma ve internet üzerinden tanışma temalarına ulaşılmıştır.

4.2.1.1. Üniversite Arkadaşlığı ve Kampüs Aşkı

Çinli kadınların çoğunun Türk eşleri kısa ya da uzun süreli yurt dışı eğitim amacıyla Çin’deki üniversitelerdeyken Çinli kadınlara âşık olmuşlardır. Bununla birlikte, bazı

Çinli kadınlar kısa ya da uzun süreli uluslararası eğitim almak amacıyla Türkiye'ye veya Türkiye dışında Birleşik Krallık'a, Amerika Birleşik Devletleri'ne veya Almanya'ya geldikten sonra, bu ülkelerde eğitim görmüş Türk erkekleriyle tanışıp âşık olmuşlardır. Örneğin, K26 üniversitedeyken Çin'de kısa süreli Çince eğitimi görmüş Türk eşiyle tanışıp âşık olmuştur.

Biz Çin'de tanıştık. O sırada o Çin'de Çince öğreniyordu, Donghua Üniversitesinde tanıştık, biz aynı üniversitedeydik, O zamanlar ben üniversiteye yeni girdim, hala birinci sınıftaydım. O bizim üniversitemizde bir öğrenciydi, ama sadece dil (Çince) öğreniyordu ve iki yıl kadar Çince öğrenmiş olabilir. O zamanlar zaten Çinceyi çok iyi öğrenmişti. Eşimle üniversitede tanıştıktan sonra o benim peşimden koşmuştu, o sırada hiç aşk ilişkisi yaşamadığım için onunla aşk ilişkisi kurmayı denemek istedim. Sonra ikimiz bu şekilde uzun bir süre aşk ilişkisi yürüttük. Aramızda hiçbir çelişki yoktu.(K26)

Bazı Çinli kadınlar yurtdışında eğitim alırken yurtdışında eğitim görmüş olan Türk erkekleriyle tanışıp âşık olmuşlardır. Örneğin, K7 bu duruma şunları söylemiştir:

1999'da Almanya'daki bir üniversiteyi kazandım, sonra Almanya'daki üniversitede eşimle tanıştım. O sırada aynı üniversitede okuyorduk, aynı apartmanda oturuyorduk, aynı mutfak ve banyoyu paylaşıyorduk. O benimle çok ilgileniyordu. O zamanlar ilk yurtdışı tecrübemdi, böylece temasımız ilerledikçe birbirimize âşık olduk. (K7)

Yapılan görüşmelerde Türkiye'deki üniversitelerde eşiyle tanışıp âşık olmuş Çinli kadın da bulunmuştur.

Ben Hong Kong Baptist Üniversitesindeyken 2010-2011 yılında Koç Üniversitesi'ne altı aylık Öğrenci Değişim Programları (Erasmus) kapsamında geldim. O sırada İstanbul'daki Koç Üniversitesi'nde Erasmus yaparken eşimle tanıştık. Sanırım yabancı bir kız olduğum için ilgisini çektim ve bir gün o bana merhaba dedi, sonra tanıştık. Sonra arkadaş ve sevgili olduk. Sınıf arkadaşaydık ve aynı okuldaydık.(K9)

4.2.1.2. İş Vasıtasıyla Tanışma

İşyeri de sevginin doğduğu önemli alanlardan biridir. Dünya ekonomisinin küreselleşmesi bağlamında, Çin ve Türkiye arasındaki ekonomik ve ticari alışverişlerin gelişmesiyle birlikte birçok Türk erkeği çalışmak için Çin'e gelip uzun veya kısa bir süre Çin'de bulunmuş, çalışma yerlerinde iş nedeniyle Çinli kadınlarla tanışmışlardır. Tanıştıklarında birbirlerinin karakterinden, fikirlerinden ve dünya görüşlerinden etkilenmişler, onların arasındaki iletişimin derinleşmesi ile birlikte, ikisinin ilişkisi

meslektaşlıktan sevgililiğe dönüşmüş ve nihayet evliliğe gitmişlerdir. Örneğin K2 eşiyle Çin'de dış ticaret işi yaparken onlarla tanışmışlardır.

Çin'de tanıştık. O sırada eşim ve arkadaşları Çin'de dış ticaret işi yapıyorlardı ve ortaklaşa bir dış ticaret şirketi kurdular. O İngilizce tercümanlık yapıyordu. 2005 yılında Onlar çalıştığım fabrikaya gelip kontrplaklar ithal etmek istediler, ben fabrikamızda İngilizce tercümanıyım. Çalıştığımızda eşimin (o zaman biz sadece iş için beraber çalıştık) iyi huylu, alçakgönüllü ve iyi bir insan olduğunu hissediyordum ve sonra tanıştıkça ve konuştukça birbirimizle daha iyi anlaştık ve sevgili olduk. Üç yıl sonra 2008 yılının sonunda evlendik. (K2)

Bazı Çinli kadınlar iş nedeniyle Türkiye'de bulundukları sırada Türk eşleri ile tanışmışlardır. Örneğin K28 İstanbul'daki ticari bir gösteriye katılırken tercümanlık yapmış olan eşiyle tanışmıştır. K28 eşiyle tanıştığı zaman, onu olası evlenebilecek bir kişi olarak değil, gelecekte işte potansiyel bir müşteri olarak görüyordu. Ancak, Türk eşinin onunla sık sık hayat hikayelerini paylaşması ve Türkiye'nin kış aylarında Çin'de yaşamış olan K28'nin kalkması için Çin'in sabah erken saatlerinde onu aramakta ısrar etmesi dahil olmak üzere hayattaki bu küçük detaylardan dolayı eşinin onun peşinde koştuğunu zamanla fark etmiş ve sonra birbirlerine âşık olmuşlardır.

Çin'deyken uluslararası ticaret yapıyordum. 2007 yılında İstanbul'da bir ticari sergiye katılmaya gittiğimde eşim tercüman olarak arkadaşlarına yardım ediyordu, biz de sergide tanıştık. Tanıştıktan sonra birbirimize kartvizitlerimizi bıraktık ve ona sadece potansiyel bir müşteri gibi davrandım, dış ticaret yapan kişiler/şirket olarak bazı potansiyel müşterileri çekmek gerekiyor. Sergi bitince ben Çin'e döndükten sonra da iletişimimiz devam etti, ancak o zamanlar iletişim şu an olduğu kadar kolay değildi. O sırada e-posta ile hayatından bazı kesitleri benimle paylaşırdı, örneğin, güzel çiçek fotoğrafları çekip bana gönderirdi. O zamanlar Türkiye kış ve yaz saatlerini uyguluyordu. Kış aylarında kalkmam için Çin'in sabah erken saatlerinde beni arardı. Hayattaki bu küçük detaylardan dolayı benim peşimden koşmak istediğini düşünmeye başladım. (K28)

4.2.1.3. Arkadaş Çevresinde Tanışma

Arkadaşlar, bir insanın sosyal hayatındaki önemli bir aktördürler ve onun hayatına bir yardım ve destek sağlayabilirler. Bununla birlikte, arkadaşlar aracılığıyla bir kişi sosyal çevresini genişletebilir ve yeni dostluklar kurabilir. Ortak bir arkadaş çevresi, Çin ve Türkiye'deki genç erkek ve kadınların birbirleriyle tanışmaları ve anlaşmaları için koşullar ve olanaklar yaratmaktadır. Fakat ortak arkadaş çevresi, ticari bir evlilik ajansı gibi değildir, sadece genç Çinli kadın ve Türk erkeğinin arasındaki karşılıklı anlayış ve

tanışmak için bir şans ve fırsat sağlamaktadır, sonunda onların bir araya gelip gelmeyeceği veya evlilik yapıp yapmayacağı her iki tarafın duygusal etkileşimine bağlı olarak belirlenmektedir. Örneğin, o sırada hala yüksek lisans öğrencisi olan K13, arkadaşları ile buluşmak için Pekin'e gittiğinde Hong Kong'da doktora yapmakta olan eşiyle tanışmış, ortak arkadaşları nedeniyle birkaç defa buluşup sohbet etmişlerdir. Onlar birbirini tanıdıkça ve dostlukları derinleştikçe sevgili olmuşlar ve sonunda bir evlilik kurmuşlardır.

Ortak arkadaşlarımız vardı, 2013'te ben hala Yüksek Lisans yapıyordum ve o da bir Doktora öğrencisiydi. O sırada ben arkadaşlarımı görmeye Pekin'e gittim ve o da Pekin'deymiş. Sonra arkadaşlarımı görmeye gittiğimde hepimiz birlikte yemek yedik ve sonra bu şekilde onunla tanıştım. (K13)

Bunun yanında, üniversiteden yeni mezun olmuş ve yeni işe başlamış K25 bir arkadaşının onu yabancı bir gençle tanıştırmak istediğini duyduğunda içten içe direnmiş onunla tanışmak istememiş, ancak arkadaşı yüzünden isteksizce yemek randevusuna gidip eşiyle tanışmıştır.

2016 yılında Şanghay'da ortak bir arkadaşımız tarafından tanıştırıldık. O sırada üniversiteden yeni mezun oldum ve Şanghay'daki bir reklam şirketinde çalışıyordum. Eşim Şangay'da okuyordu ama o zaman onun okuldaki son yılıydı, ben de evliliği düşünmedim, ama arkadaşımın çok ısrar etmesiyle ben sadece görevi tamamlama zihniyetim ile onunla buluşup bir yemek yedim. Böyle bir şekilde tanıştık (K25).

Türk tarihini ve kültürünü sevdiği için boşandıktan sonra kızıyla Türkiye'ye gelip Antalya'da yaşamış olan K6, bir komşusunun evine çay içmeye gittiğinde komşusunun eşinin arkadaşı olarak komşusunun eşini ziyarete götüren Türk eşiyle tanışmıştır. K6 komşusu aracılığıyla eşiyle tanışmak için tekrar buluşup derin sohbetlerde bulunmuş ve sonunda bir aşk ilişkisi kurup evlilik yapmışlardır.

Eşimle Türkiye'de, Antalya'da tanıştım. Boşandıktan sonra kızım Türkiye'ye geldim ve o sırada kısa süre Antalya'da yaşamıştık. Aslında Türkiye'ye geldikten sonra ikinci bir evlilik yapmayı hiç düşünmemiştim. Bir gün komşumun evine çay içmeye gittiğimde, komşumun eşinin bir arkadaşı vardı. Sonra komşum bizi tanıştırdı. (K6)

4.2.1.4. Tesadüfen Tanışma

İncelikli, saf ve karmaşık bir ilişki olan aşk, bir insanın hayatında çok önemli bir duygusal deneyimdir, bazen bir anın kıvılcımı gibidir, kişi sıradan bir olayda veya

belirsiz bir durumda beklenmedik bir şekilde aşkla karşılaşır. Çoğu kız beklenmedik bir aşkla karşılaşmayı bekleyebilir ve romantik bir aşk yolculuğuna başlamak ister. Yapılan görüşmelerde pek çok Çinli kadın eşleriyle beklenmedik bir şekilde tanışmıştır, Çince olan bir şarkı sözlerinin söylediği gibi: “Sırf kalabalığın içinde sana daha çok baktığım için yüzünü asla unutmazdım”, sırf kalabalıktaki tesadüfî bir karşılaşma nedeniyle bir aşk efsanesi sergilemişlerdir. Örneğin, aşağı yukarı 40 yıldır evli olan K5, eşiyle Çin'de bir mezuniyet partisinde tanışmıştır ve mezuniyet partisinde Türk eşi ona ilk görüşte âşık olmuş ve o zamandan beri onunla tanışmak için her türlü fırsatı yaratmıştır.

1980’de bir yabancı arkadaşımın organize ettiği mezuniyet partisinde eşimle tanıştım, eşim beni ilk görüşünce bana âşık oldu. Mezuniyet partisinden sonra eşim çeşitli nedenlerle bana çıkma teklif etti ve sonra âşık olduk. (K5)

Bazı insanlar için aşkın harika ve beklenmedik bir yolculuk olduğu ve yolculuk sırasında aşkla karşılaşmalar yaşandığı söylenebilir. Örneğin, K20 eşiyle Türkiye'deki bir yolculuğunda karşılaşmıştır ve onun eşiyle aşk hikayesi, romantik bir Kapadokya gezisinde başlamıştır.

2015 yılının Çin’in Cumhuriyet Bayramı tatilinde Kapadokya’da seyahat ederken eşimle tanıştım. O zamanlar Kapadokya’da geziyordum, eşim tur rehberiydi ve seyahat etmemiz için grubumuzu o aldı. Eşimle birbirimize ilk görüşte âşık olduk. Onunla tanışmam, bence bir tesadüftü. (K20)

4.2.1.5. İnternet Üzerinden Tanışma

Bilim ve teknolojinin gelişimi dünyayı daha da küçültmektedir ve dünya “küresel bir köy” haline gelmiştir. Bu bağlamda teknoloji ve internetin gelişmesi, dünyadaki farklı yerlerde yaşayan insanlar arasında iletişim ve temas kurmak için daha fazla olanak ve kanal sağlar, insanlar birbirlerine gittikçe daha yakınlaşabilir ve birbirleriyle iletişim kurabilirler. Böylece farklı yerlerde yaşayan ve birbirleriyle tanışmayan yabancılar nispeten hızlı bir şekilde aşına olabilirler. Bilgi çağında Facebook, Instagram gibi çeşitli sosyal yazılımlar insanların arkadaş edinmesi için bir platform sağlar. Bu durumda bu sosyal yazılımlar, insanların potansiyel evlenebilecek birini bulmaları için de bir araç haline gelmiştir. Yapılan görüşmelerde katılımcı kadınlardan 2’si, yurtdışında eğitim alırken veya çalışırken internet üzerinden yurtdışında eğitim görmüş ya da çalışmış olan Türk eşleriyle tanışmışlardır. Bu iki katılımcı eşleriyle internet üzerinden tanıştığında eş

bulma amacı olmasa da, eşleriyle daha yakınlaştıktan sonra aşkları yavaş yavaş gelişmiştir. İnternet sayesinde yabancı iken tanıdık olup sevgili olmuşlar ve nihayet evlilik sürecine girmişlerdir. Örneğin K3 yurtdışında uluslararası eğitim alırken internet üzerinden Türkiye’den gelen ve aynı şehirde yüksek lisans yapan eşiyile tanışmıştır.

Eşim ve ben Amerika Birleşik Devletleri'nde okurken tanıştık. Biz internette oldukça tesadüfen tanıştık. Bir sohbet platformunda tanıştık, internette üç-dört hafta sohbet ettikten sonra, eşimin kötü insan olmadığını hissettim. Bu yüzden görüşmek için bir kafeye gittik ve ardından yavaş yavaş arkadaş olduk ve daha sonra sevgili olduk. (K3)

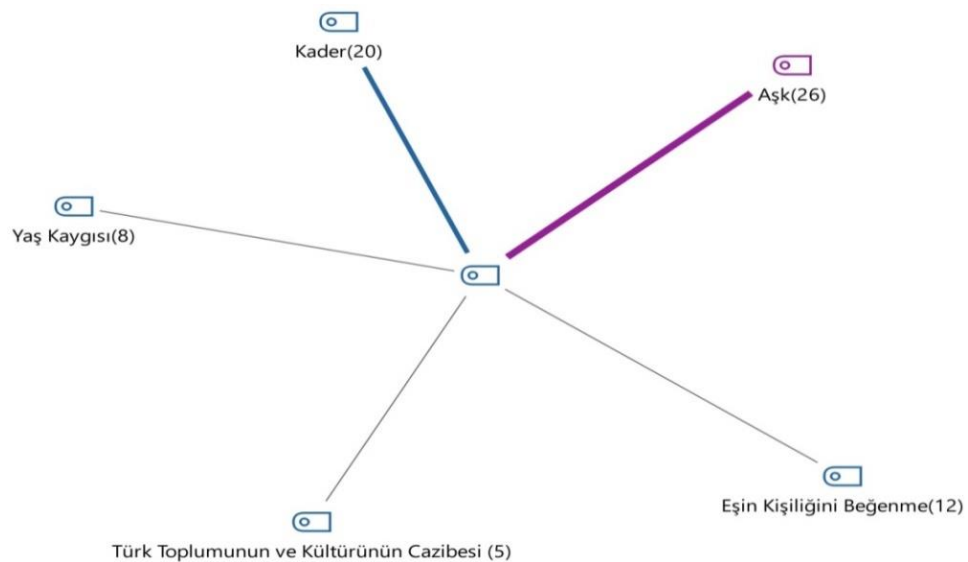
Benzeri bir şekilde, K16 ABD’de çalışırken internet üzerinden kısa bir süre çalışmak için Türkiye’den gelen eşiyile tanışmıştır.

2012 yılında ABD'nin Biato şehrinde internet üzerinden tanıştık. O sırada eşim ABD, Biato'da çalışıyordu ve işine yeni başlamıştı, ben de orada çalışmışım. Biz önce internette tanıştık sonra şehri tanımak için bir araya gelip görüştük. (K16).

4.2.2. Türk Erkekleriyle Evlenme ve Türkiye’ye Gelme Nedenleri

Bu başlıkta öncelikle Çinli kadınların Türk erkekleriyle evlenme nedenleri sonra da Türkiye’ye gelme nedenleri üzerinde durulacaktır.

4.2.2.1 Türk Erkekleriyle Evlenme Nedenleri

Şekil 2. Katılımcıların Türk Erkekleriyle Evlenme Nedenleri

Yukarıdaki şemada görüldüğü gibi, Çinli kadınların Türk erkekleriyle evlenme nedenleri olarak; *evliliğin oluşumunun en temel faktörü olarak aşk, eşin karakterini beğenme, tesadüfen tanışma ve evliliğe gitme, kader, belli yaşa kadar evlenme geleneği: yaş kaygısı, Türk toplumunun ve kültürünün cazibesi temalarına ulaşılmıştır.*

Evliliğin Oluşumunun En Temel Faktörü: Aşk

Evlilik kurumuna tarihi açısından bakıldığında, insanlar farklı dönemlerde evlilik konusunda farklı görüşlere ve hedeflere sahip oldukları için evlilik yapma konusundaki motivasyonları da farklıdır. Örneğin, evlilik kurumunun ilk aşamalarında, evliliğin amacı ve nedeni hayatın devamı veya yaşamın yeniden üretilmesi bu nedenle de çocuk yetiştirmek iken, modern toplumda evlilik yapma nedenleri yavaş yavaş psikolojik motivasyona dayanmıştır ve giderek daha fazla ruhsal doğa vurgulanmaktadır. Bu nedenle, aşk, zamanla insanların evlenmesinin en temel nedeni haline gelmiş (Hu, 2015: 147) ve âşık olmak sağlıklı ve mutlu bir evlilik için gerekli koşullardan en önemlisi olarak görülmektedir.

Araştırmamızda yapılan görüşmelerde, Türklerle evlenmiş Çinli kadınların çoğunun evlenmelerinin en önemli faktörünün aşk olduğunu görülmüştür; 27 katılımcı doğrudan aşk nedeniyle evlendiğini ifade etmiştir.

Örneğin, yüksek gelirli bir aileden gelen ve Türk eşiyle internet üzerinden tanışmış olan K3, eşiyle tanıştığı zaman, evlenmek istiyorsa bunun başka herhangi bir sebeple değil, aşk için olması gerektiğini söylemiştir.

Tanışmamız gerçekten tamamen bir tesadüftü. Onunla konuştukça onun çok nükteli, komik [espirili demek istiyor], düşünceli ve bilgili bir insan olduğunu gördüm, zaten Amerika'da olduğum için farklı kültürlerle karşı açık ve kabullenici bir tavıram vardı. Bu yüzden onun Türk olduğunu öğrendiğimde onu reddetmedim. Ayrıca, farklı kültürlerle karşı açık bir tavıram olduğum için gelecekte evleneceğim kişinin hangi ülkeden olduğu fark etmezdi. Eğer evleneceksem, sadece aşk için.
(K3)

Amerika'da yüksek lisans yaparken Türk eşiyle tanışıp âşık olan K4, ailesi özellikle babası evliliğine son derece karşı çıkmasına rağmen, yine de Türk eşiyle evlenmekte

ısrar etmiş ve Türkiye'ye yerleşmiştir, bu evliliği aşk nedeniyle yapmıştır. Evlenip çocuk sahibi olduktan sonra babasıyla yavaş yavaş uzlaşmıştır.

Erkek arkadaşı ya da evlilik partneri hakkında, ne ülke ne millet, olsun, benim için farketmez, ama benim prensibim ve fikrim vardı, yani aşk nedeniyle evlenirdim. Ben üniversiteden mezun olmadan önce yaklaşık iki ay içinde (mezun olmak üzereydim), eşimle tanıştım ve birbirimize âşık olduk. Biz birbirimizin ilk âşkıydık, bu yüzden bu aşk ve ilişkimize çok ciddi bir şekilde davranıyorduk. Belki o benim ilk âşkımdır, bu çok basit bir aşk, âşkımızın temeli çok derindir. Bu yüzden onunla evlendim. Aslında eşimle evlenmeye karar verdiğimde, ailem, özellikle babam, bir yabancı özellikle bir Türk ile evlenmeye kararına çok karşı çıktı ve bunu hiç kabul etmedi. Kızım doğduktan sonra babam benimle konuşmaya yavaş yavaş başlamıştı, benim evlendiğimden altı yıldan sonra yaşadığımız çevreyi görmek için Türkiye'ye geldi. Şimdi babam için çok suçlu hissediyorum, ama o zamanlar hiç suçlu hissetmiyordum, sadece kendi âşkım ve mutluluğumun peşindeydim. (K4)

Eşin Kişiliğini Beğenme

Modern toplumda evlilik geleneksel toplumdaki evlilikten farklıdır. Günümüzde evlilikler daha çok bireyin romantik duygulara dayalı gönüllü seçimidir, bu nedenle bireysel özgür seçim ve sevgi, evliliğin oluşumunda önde gelen faktörler haline gelmiştir. Mevcut bazı araştırmalara bakıldığında, modern toplumda, Çinli kadının eş tercihinde sorumluluk, duygusal odaklanma, sadakat, samimiyet, adamlık, dürüstlük, neşelilik, açık görüşlülük, hoşgörölülük dahil olmak üzere kişisel/karakter özelliklerine daha fazla önem verildiği tespit edilmiştir (Tian, 2000; Zhang, 2010; Wu ve Lin, 2016).

Saha araştırmasında, “Neden bir Türk erkeğiyle evlenmeyi tercih ettiniz” sorusuna katılımcı kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında “aşk”tan sonra ikinci olarak en çok vurgulanan özellik eşinin kişiliğidir. Dolayısıyla, Çinli kadınların Türk erkekleri ile evlilik kararında karşılıklı aşk ve Türk erkeğinin karakteristik özelliklerinin önemli rol oynadığı söylenebilir. Daha açık bir ifadeyle Daha öncesinde bir yabancı ile evliliği hiç düşünmeyen Çinli kadınlar Türk erkeği ile tanışıp tanıdıkça onların çekici kişilik/karakter özellikleri onlarda aşk ve sevgi duygusunu geliştirmiştir. Çinli kadınlar eşlerinde değer verdikleri kişilik/karakter özellikleri olarak samimiyet, düşüncelilik, açık fikirlilik, açık sözlülük, hoşgörölülük, yardımseverlik, iyi insan olma, kibarlık, centilmenlik, dürüstlük, içtenlik, iyi huyluluk, bilgililik, kendileriyle benzer kişilik

özelliklerine sahip olma, sabırlılık [beklemesi olarak dile getirildi], güvenilirlik ve ısrarcı olmayı dile getirmişlerdir. Birkaç örnek vermek gerekirse;

Beraber çalıştığımızda eşimin iyi huylu, alçakgönüllü ve iyi bir insan olduğunu hissediyordum, bana çok iyi davranıyor, sakın, iyi huylu ve ben ne söylersem söyleyeyim sinirlenmiyordu. O sırada belki gelecekte onunla beraber yasarsam kavga etmeyeceğiz, mutlu olacağız diye düşündüm, sonra tanıştıkça ve konuştuğumuzda birbirimizle daha iyi anlaştık ve sevgili olduk. (K2)

Onunla konuştuğumuzda onun çok nükteli, komik [espirili], düşünceli ve bilgili bir insan olduğunu gördüm. (K3)

İlk tanıştığımızda kafamız çok uyuştu. Dinsiz olsam da, ikimizin fikirleri ve dünya görüşlerimizin pek çoğu benzerdi. Bu şekilde tanıştık ve âşık olduk, çok şaşırtıcı bir şeydi. (K11)

Onunla[eşimle] tanıştıktan sonra sohbet ettiğimde daha eğlenceli geldi ve konuşabildiğimiz çok ortak konularımız vardı. Sonra birbirimizin benzer bir kişiliği olduğunu hissettim ve başka pek çok yönü göz önünde bulundurmadan evlendik ve buraya geldim. (K29)

Tesadüfen Tanışma ve Evliliğe Gitme: Kader

Çinli kadınlara “Evlenmeden önce bir yabancı ile ya da bir Türk erkeği ile evlenmeyi düşündünüz mü?” diye sorulduğunda, çok ilginç bir şekilde neredeyse tamamının "düşünmedim" veya "hiç düşünmedim" şeklinde cevap vermişler; dolayısıyla Türk eşleriyle tanışmalarının ve evlenmelerinin bir tesadüf ya da kader olduğuna inanmışlardır. Bu Çinli kadınların Türk eşleriyle tanışmadan önce ideal evlilik partnerleri aslında aynı kültürel geçmişe sahip Çinli erkeklerdi, Türk erkekleriyle tanışmaları onları için bir tesadüf olmuştur, aynı zamanda yaptıkları bu uluslararası evlilik beklenmedik bir evliliktir.

Eşimle tanışmadan önce, aslında Çinli biriyle evlenmek istiyordum. Eşimden önce birkaç erkek arkadaşım vardı, ama hepsi Çinliydi. Sonra eşimle âşık olduk ve aşk nedeniyle evlendik. Evlilikten dolayı Türkiye'ye geldim, belki benim evlilik kaderim buradaydı. (K16)

Bu bir kısmet, benim kaderim. Kadere çok inanıyorum, İslam'a inanıyorum, Allah senin kimle evlenmeni isterse, farklı kanal veya yolla ikinizi tanıştırır, dini inanç da bu böyledir. (K10).

Sahada görüşülen katılımcılardan K9, K13, K17, K18, K26, K30 ve K31 dahil olmak üzere birkaç kadın eşiyle tanıştığında hala öğrenci olduğu için duygusal ilişkileri için kaderden başka bir neden bulamamışlar, Türkiye'de Erasmus yapmış olan K9 bile bir Türk erkeği ile evlenmeyi hiç düşünmemiş ve Öğrenci Değişim Programını bittikten sonra hemen Çin'e geri dönmeyi düşünmüş, ancak sonunda bir Türk erkeğiyle evlenip Türkiye'ye yerleşmiştir.

Tarih ve kültürle ilgilenen K6'nın birkaç akrabası Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da yaşadığı için, boşandıktan sonra başlangıçta oralara gitmeyi planlamış, ancak bir arkadaşının tavsiyeleriyle Türkiye'ye gelip burada kısa bir süre yaşamış. Ancak Çin'e geri döndükten sonra hala Türkiye'yi unutmadığından istifa etmiş ve kızıyla Türkiye'ye gelmeye karar vermiş. Türkiye'ye tekrar geldikten sonra yeniden evlenmek istememiş, ancak yine de Türk eşiyle tanışmış, evlenmiş ve sonra Türkiye'de yerleşmiş, bunu da kadere bağlamıştır.

Benim için bir Türk erkeğiyle evlenmek kader gibi görünüyor. Amcam ve teyzem gibi birkaç akrabam Kanada, Amerika gibi ülkelerde yaşadıkları için boşandıktan sonra yurtdışına gitmek istedim. Ben tarih ve kültürle çok ilgilendiğim için önce Türkiye'de çalışmış ve Türkiye'ye karşı güçlü bir duyguya sahip olan bir arkadaşının tavsiyeleriyle Türkiye'ye geldim. 1999 yılının sonunda Türkiye'ye ilk geldim ve İstanbul'da bir ay kaldım ve 2000'in milenyumunu Türkiye'de geçirdim. Çin'e geri döndükten sonra rüyalarımnda birkaç kez İstiklal Caddesi'nde dolaşmışım gibi görünüyor. Sonra Türkiye'ye tekrar gelmek gerektiğini düşündüm. 2004'te istifa edip kızımın Türkiye'ye ikinci kere geldim. Aslında kızımın Türkiye'de eğitim almasını ve burada biraz para kazandıktan sonra Türkiye'den Avrupa'ya gitmemizi istedim. Buraya [Türkiye'ye] yerleşmeyi hiç düşünmedim. Ama burada eşimle tanıştım ve bir daha evlendim (K6)

Belli Yaşa Kadar Evlenme Geleneği: Yaş Kaygısı

Çin'in kentleşme düzeyinin yükselmesi, ekonomisinin gelişmesi ve Çinli gençlerin eğitim yıllarının uzaması ile Çin toplumunda geç evlilik yaygınlaşmaktadır. 1980'de değiştirilmiş Çin Halk Cumhuriyeti Evlilik Kanunu" Çinli vatandaşların evlilik yaşı üzerine düzenlemeler yapmıştır. Buna göre, 25 yaşını doldurmuş erkeklerin ve 23 yaşını doldurmuş kadınların yaptıkları ilk evlilik geç evlilik olarak kabul edilmektedir. "Çin Evlilik Raporu 2021"adlı araştırmaya göre, 2005'ten 2019'a kadar, 20-24 yaş arası evlilik yapanların oranı (ikinci evlilik yapanlar dahil) %47,0'dan %19,7'ye düşerken, 25-

29 yaşları arasındaki evlilik yapanların oranı %34,6'ya yükselmiştir. Bununla birlikte 30 - 34, 35-39 ve 40 yaş üstü evlilik yapanların oranı sırasıyla %9,9'dan, %4,9'dan, %3,9'dan %17,7'ye, %8,1'ye ve %19,9'a yükselmiştir.

Bir yandan günümüz Çin toplumunda birçok genç Çinli kadın gittikçe kendiliğinden veya pasif olarak geç evlenmeyi tercih etmektedir. Diğer yandan, Çin toplumunda "erkekler ve kadınların belli yaşına geldiklerinde evlenmeliler" geleneği bulunmaktadır. Bazı araştırmalarda göre, evlenmemiş ve/veya erkek arkadaşı edinmemiş 28 yaşı üzeri olan kadını "evde kalan kadın" olarak adlandırıldığı belirtilmektedir (Zhu, 2008: 4). Bazı Çin topluluklarında evlenmemiş veya erkek arkadaşı edinmemiş 25 yaş üzeri olan kadın "evde kalan kadın" olarak kabul edilmiştir (Yu, 2013: 5). Bu durumda, kadının ebeveynlerinin onun evliliğinden endişeleneceği söylenebilmektedir. Bu yüzden 30 yaş üzeri kadın hala evlenmediğinde veya erkek arkadaşı edinmediğinde ebeveynlerinin kadın için daha endişelenmeleri ve /veya kadını evlilik yapmaya teşvik etmeleri mümkündür.

Bu araştırma da Çinli kadınların Türk erkeği ile evliliğinde onların yaşlarının etkileyici bir neden olduğunu göstermektedir. Daha açık bir şekilde söylemek gerekirse Çinli kadınlar Türkler ile evlilik yapıp yapmama kararı alırken kendi evlenme yaşının geldiğinin farkında olmuşlardır. Bu bağlamda zaten yaşının farkında olan kadınların kararında toplumsal etkinin de önemli rol oynadığı söylenebilmektedir. Burada Çinli kadının yaş faktörünü evlilik kararında etkili rol oynadığı tartışılırken, bir yandan kadın kendi evlenme yaşının geldiğinin farkında olmuş, öbür yandan ebeveynleri onun evlenme yaşının geldiğine inandığı için kadına bir yabancıyla evlilik yapmaya karar almasında karşı çıkmamışlardır.

Daha önce "Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri" bölümünde vurgulandığı üzere, katılımcıların ilk evliliklerini yaptıklarında ortalama yaşları 27-28'dir (27.47'dir). Evlilik yaşına geldiğinin farkında olan birkaç Çinli kadın, Türk erkek arkadaşı edindiğinde veya Türk erkeği onun peşinde koştuğunda, ailelerinin veya ebeveynlerinin güçlü muhalefet etmelerine rağmen, kararlılıkla Türklerle uluslararası evlilik yapmaya karar vermişlerdir. Örneğin, 1990'lı yıllarda eski eşiyle evlenmek için Türkiye'ye gelen K1 (halihazırda boşanmış) 29 yaşındayken kendi yaşının büyük olduğunu fark etmiş,

ancak Çin'de hala bir erkek arkadaşına sahip olmadığından, eşi ona evlenme teklifi ettiğinde onu kabul etmiştir.

Eski eşim Türkiye'ye geri döndüğünden sonra yaklaşık üç yıldır, bir gün aniden beni aradı ve bana evli olup olmadığını sordu. Ben hayır dedim. O, o zaman benimle evlenir misin diye sordu bana. Ben de düşündüm, o sırada 29 yaşındaydım. O dönemde 29 yaşında evlenmeyen kadın çok yaşlı olarak görülür ve memleketimde 28 yaşında olan kadınlar orta yaşlı kadınlar olarak kabul edilir. Benim evliliğimin son şans olarak belki onunla olacağını düşünüyordum. O memleketine üç yıl önce geri dönmüştü ve bu üç sene içinde ben de evlenebilecek kimseyi bulamadım, bu yüzden onun teklifini kabul ettim. (K1)

Çin'de otuz yaşın kadınlar için bir engel olduğu söylenebilmektedir. Çin toplumunda her zaman "Bir kişi otuz yaşında bağımsız olmalı" bu söylem evrensel olarak tanınmaktadır. Geç evlilik ve geç doğumun hüküm sürdüğü günümüz Çin toplumunda bile, bireyler için 30 yaş hala çok kilit ve ritüel bir yaştır. Çevremizdeki insanlar bize her zaman şunu öğretir, ister kariyer olsun ister yaşam olsun, "her yaşta ne tür şeyler yaparsınız ve (veya) yapmalısınız", yaş özellikle kadınlar için çok önemlidir. Kadınlar doğum dönemine sahip olduğu için genellikle 30 yaş evlenme yaşı ve doğum yapma yaşı olarak kabul edilmektedir. Çevremizde yaşanan derin bir "yaş kaygısı" kadınların yaş kaygısını güçlendirmektedir, özellikle 30 yaşına yaklaşan ya da 30 yaşını doldurmuş ve evlenmemiş kadınların "yaş kaygısı" hissi daha güçlü olabilir. Örneğin, K26 üniversitedeyken Türk eşiyle tanışmasına rağmen ailesinden gelen muhalefet nedeniyle ayrılmış, ancak 30 yaşına yaklaşırken tanımadığı başka bir erkeği tanıyıp evlendikten sonra kısa sürede doğum yapmanın riskli olacağını düşünüp Türk eşiyle evlenmeyi tercih etmiştir.

Eşimle üniversitede tanıştım ve sonra ikimiz uzun süre aşık ilişkisi kuruyorduk. Sonra anne babam yabancı bir erkek arkadaş edindiğimi öğrendikten sonra kabul etmediler ve bizi birkaç kez durdurmaya çalıştılar. Ailemin karşı çıktığı için ayrılmış gibi yaptık ve yaklaşık iki yıl sürdü. Sonra bencil düşüncelerime göre, bu kişiyle çok uzun zamandır birlikte olduğum için onun ne tür bir insan olduğunu ve ailesinin nasıl bir aile olduğunu biliyorum. Aynı zamanda o sırada 30 yaşında olacaktım, tanımadığım diğer bir adam bulursam, ona aşına olmayabilirdim, ancak sonra evlilik ve doğum gibi bir dizi çok aceleci gelecekle karşı karşıya kalacağım, bu böyle ise benim için iyi olmayacak diye düşündüm. O sırada düşündüm ki, eğer onunla evlenmezsem, sonra çok tanımadığım bir adam bulacağım, hatta kısa bir süre içinde onunla evleneceğim ve sonra beni çocuk sahibi olmama veya başka bir şeyi yapmama zorlayacaksa, ne yapabilirim? Bu yüzden onunla evlenmeye karar verdim. (K26)

Çin'in küçük bir kasabasında doğan, üniversiteden mezun olduktan sonra çalışmak için şehirde yaşamış olan K2 henüz 25 yaşında iken yaş kaygısı yaşamıştır. Çünkü tatilde eve döndüğünde komşuları ona sık sık erkek arkadaşı olup olmadığını sormuşlardır. Çevresindekilerden gelen yaş baskısı nedeniyle, 25 yaşındayken Türk eşiyle tanışıp iyi biri olduğuna inandığında evlenmek için erkek ve kız arkadaş olarak tanışmışlardır. Onlar tanıştıktan iki yıl sonra evlenmeye karar verdiklerinde K2'nin ebeveynleri onlara fazla karışmamıştır, çünkü ebeveynleri 27 yaşındaki bekar kızlarının evlenmesi gerektiğini düşünmüşlerdir.

Yaşadığım yerdeki bazı kızlar yaklaşık 22 yaşında evlendiler ve insanlar 25 yaş üstü evlenmeyen kızının yaşlı olduğunu ve evlenmesi gerektiğini düşünüyor. O zamanlar ben yeni mezun olduğumda staja başlamak üzereyken birkaç tanıdık, özellikle komşum bana erkek arkadaşım olup olmadığını sık sık sordular. Sonra eşimle evlenmeye karar verdiğimde, ebeveynlerim dedi ki, eğer gerçekten evlenebilecek birini bulamazsan, onu da kabul edebiliriz. Ebeveynlerim eski düşünce tarzları [geleneksel demek istiyor] yüzünden yaşıma çok büyük diye düşünüyorlardı, ayrıca, dışarıdaki insanlar da sık sık ebeveynlerime kızınızın erkek arkadaşı var mı veya kızınız ne zaman evlenecek diye sorarlardı. Böyle sorduklarında ailemi utandırıyorlardı. Bu yüzden benim yaşıma büyüdükçe evlenmemden beklentileri de azaldı. Hangi ülkeden olduğu önemli değil, yeter ki erkek olsun. Bu yüzden, bana kim uygun olursa, onunla evlenebileceğimi düşündüler. (K2)

Benzer şekilde, görüşülen K15, 30 yaşına gelince eşiyle karşılaşp eşi onun peşinde koştuğunda, yaşadığı çevrenin etkisi nedeniyle hiçbir zaman uluslararası bir evliliği düşünmese bile, kendi yaşını düşündüğünde eşinin teklifini kabul etmiş ve onunla erkek- kız arkadaş olarak beraberliğe başlamıştır. Sonra evlenmeye karar verdiğinde daha geleneksel aile anlayışına sahip baba bile onu engellememiş, K15 de babasının ona yaşından dolayı engel olmadığını zannetmiştir.

Yaşam ortamım ve eğitimim yüzünden açık bir düşüncem olsa bile, ben kendim çok geleneklere bağlıyım ve yabancıyla evlenmeyi hiç düşünmedim. Ama eşimle tanıştığım da ben otuz yaşın üzerindeydim, yaşıma büyüktü. Sonra onunla tanıştıkça onu kabul ettim. Sonra 2014 yılının başında evlendiğimizde, ailem de bizi engellemediler. Ailem Kaoshan'lı, bildiğimiz gibi Kaoshan'dan gelen insanlar çok geleneksel olduğu için genellikle kızlarının dışarıdan gelenlerle evlenmelerine izin vermiyorlar. Ama eşimle evlilik yapmaya karar aldığım da babam sadece bana bunun için zihinsel olarak hazır mısın diye sordu ve bundan başka [bir şey] söylemedi. Sanırım ailem benim otuzun üzerinde olduğumu ve sonunda birisi benimle evlenmek istediğini, o zaman acele evlenebileceğimi düşünmüş olabilir. (K15)

Türk Toplumunun ve Kültürünün Cazibesi

Bu araştırmada görüşülen birçok kadın Türk erkeğiyle evlenme ve Türkiye’de yerleşmeye karar almasında Türk toplumunun kültüründen gelen çekiciliği vurgulamıştır. Bu Çinli kadınlar evlenmeye karar verdiklerinde Türk toplumunu ve Türk eşinin ailesini tanımak ve anlamak için Türkiye’ye gelip Türkiye’de bir süre yaşamışlardır. Türkiye’de kısa süre kaldıklarında Türkiye’nin temiz havası ve iyi iklim koşulları evlilik kararının itici gücü haline gelmiştir. K12 evlenmeden önce Türkiye’yi tanımak için Türkiye’ye gelip kısa bir süre buradaki kültürü ve yaşam ortamlarını tanıyıp sevdiği için Türk erkeğiyle evlenmeye ve burada yerleşmeye karar vermiştir.

Benzer şekilde, 1980’lerin başında Türkiye’ye gelen katılıcı K5, Ankara’ya ilk geldiğinde Ankara’nın temiz ve düzenli sokakları, temiz havası ve nispeten özgür sosyal ortamından etkilendiği için Türkiye’yi sevmiş, aynı zamanda evlilik yapmaya kararında eşinin sahip olduğu ahenkli aile ilişkisi ve sıcak bir yaşam çevresinin onun için güçlü bir çekicilik yarattığını vurgulamıştır. Türkiye’nin doğal, sosyal ve kültürel ortamı ve eşinin evinin yaşam atmosferi ona yaşamak istediği yerin burası olduğunu hissettirmiştir, bu nedenle burada evlenmeye ve yerleşmeye karar vermiştir. Onun hikayesi şöyledir:

Ben 1980lerde eşim bana evlenme teklif etti, o zamanlar çok kapalıyım, Türkiye’nin nasıl bir ülke olduğunu bilmiyordum, evlenmeden Türkiye’yi tanımam için Türkiye’ye gelmeye karar verdim. O zamanlar Türkiye İslam ülkesi olmasına rağmen toplum görece açık ve çok laik bir ülkeydi. Kızılay zaten çok modern bir alışveriş merkeziydi ve şehrin sokakları çok temiz ve düzenliydi. Ama Taipei hava yüzünden çok kirli gibi görünüyordu. Aynı zamanda Türkiye’ye geldikten sonra eşimin ailesinde herkes bana çok iyi davrandı. Kayınpederim Türkiye’deki Yüksek Öğretmen Koleji’nin müdürüydü ve kayınvalidem de öğretmendi, bu entelektüel bir ailedir. O sırada eşim ve ailesi yüzünden ailesinde sürekli toplantıları vardı, toplantıya gelenlerin çoğu edebiyat ve sanat çevrelerinden ve eğitimde uzmanlar ve ünlülerdi, ben de sohbetlerini sık sık dinlerdim ve çok şey öğrendim. Aynı zamanda benim kayınpederimle konuşacağım pek çok konu vardı. Ama kendi ailemde, ebeveynlerimin eğitim seviyeleri görece düşüktü, onlar ikisi de sadece ilkokul mezunuydu, kardeşlerim arasında konuşulacak konu da daha azdı, aslında ben de edebi bir gençtim ama ailemde edebiyat hakkında konuşulabilecek böyle bir ortam yoktu. Ayrıca, o zamanlar Tayvan’ın siyasi ve sosyal ortamı pek iyi ve özgür değildi ve konuşma da çok özgür değildi, ama o dönemde Türkiye çok özgürdü ve Türkiye’deki yaşam ortamının istediğim şey olduğunu, bana ait bir yere geldiğimi hissediyorum. Bu yüzden evlenip burada yaşamaya karar verdim (K5).

Yapılan görüşmelerde K20 de, Türk eşinin uyumlu aile ortamının evlenme kararlarında anahtar faktör olduğunu dile getirmiştir. Onlar ikisi biriyle evlenmeye kararlı olduklarında, onu sevseler bile makul bir bakış açıyla öncelikle sizinle evlenilecek kişinin yaşam çevresine gidip ailesini ve ebeveynlerini tanımak ve anlamak gerektiğini düşünmüşlerdir. Bir kişinin evliliğinin, ebeveynlerinin evliliğinin devamı olduğu, onun orijinal ailesinin atmosferi, özellikle ebeveynleri arasında bilinçsizce temas ve iletişim biçimi, kişinin evlilik ve aile hakkındaki görüşünü ince bir şekilde etkileyeceği söylenebilir. Bu durumu K20 şöyle anlatmıştır:

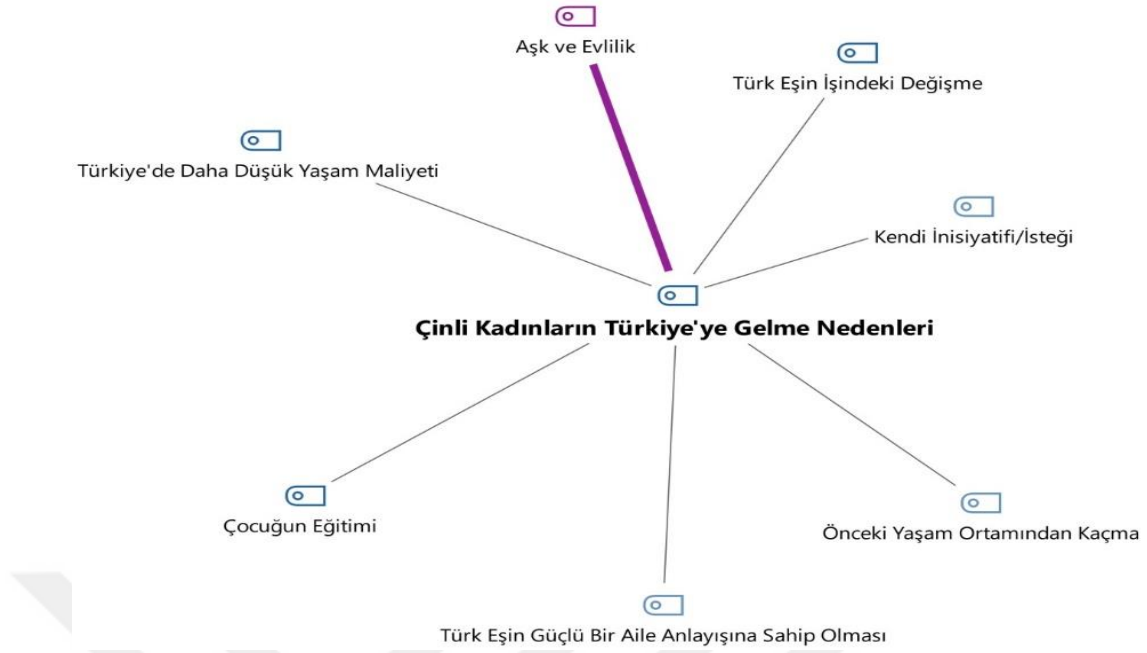
Evlenmeden önce eşimin ailesini tanımak için Çin'den Konya'ya uçtum. Eşimin ailesi çok açık ve uyumlu bir aile. Bana göre siz evlenmeye karar verirken öncelikle evleneceğiniz diğer tarafın ailesini tanımanız gerekir. Eğer fırsatınız varsa önce kesinlikle onun ailesine bakmanız gerekir. Mesele, Çin'de evlilik yapınca karşı tarafın ailesine bakması ve ailesini tanıması gerekiyor, bir yabancıyla evlilik yaparken kesinlikle onun ailesini tanıması ve bilmesi gerekir. Bu çok önemlidir. Konya'ya geldiğimde onlar ailece herkes oradaydı, bu çok büyük bir aile ve çok uyumluydu. Sonra ablasının evine gidip birlikte yemek yedik, hepsi çok sıcak ve misafirperverdi. (K20)

Benzeri bir şekilde, Türk eşinin ailesi, özellikle kendi kayınvalidesi ve kayınpederinin nasıl bir insan olduğunu öğrendikten sonra evlilik kararını veren K25, şunlara değinmiştir:

Benim eşimle evlenmeye ve Türkiye'ye gelmeye karar vermemin nedeni eşimle aramızdaki ilişkinin derin olması değildi. ... Bir kişiyi ne kadar sevsem bile, gelecekteki kayınpederimin ve kayınvalidemin nasıl biri olduğunu bilmediğimden böyle bir karar vermeye cesaret edemezdim. Sonra Türkiye'ye gelip onun ailesiyle birkaç ay yaşadım. Beraber yaşadığımızda ebeveynlerinin ne tür insanlar olduğunu gördükten sonra onunla evlenmeye karar verdim. O sırada aramızda dil engeli olmasına rağmen ailesini görünce ebeveynlerinin çok sevgi dolu olduğunu ve sevgi dolu bir ailesi olduğunu hissettim. (K25)

4.2.2.2. Türkiye'ye Gelme Nedenleri

Çinli kadınların Türkiye'ye geliş nedenleriyle ilgili soruya verdikleri cevaplardan şu temalar çıkarılmıştır: *Aşk ve evlilik, önceki yaşam ortamından kaçma, çocuğun eğitimi, Türkiye'de daha düşük yaşam maliyeti, Türk eşin işindeki değişme, kendi inisiyatifi ve isteği ile, Türk eşin güçlü bir aile yapısına sahip olması.*

Şekil 3. Çinli Kadınların Türkiye'ye Gelme Nedenleri

Aşk ve Evlilik

Çinli kadınlar “Türk Erkeğiyle Evlenme Nedeni” başlıklı bölümde vurgulandığı üzere aşk nedeniyle evlenmektedirler ve evlilik onların Türkiye'ye gelme nedenlerinin birincil faktörüdür. Görüşmelerde katılımcı kadınların neredeyse hepsi evlilik sebebiyle Türkiye'ye geldiklerinden bahsetmişlerdir. Onların Türkiye'ye gelme nedeni olarak en çok dile getirdikleri ifadeler "evlenmek için Türkiye'ye geldim", "evlilik nedeniyle Türkiye'ye geldim", "çünkü eşim burada" olmuştur. Temel neden olan evlilik ve aşkın yanı sıra, “Önceki yaşam ortamından kaçmak”, “Yurtdışında yabancıların yaşaması çok zordur”, “çocukların eğitimi için”, “Türkiye'de daha düşük yaşam maliyeti vardır” ve “eşimin işinin değişmesinden dolayı” gibi sebepler de Çinli kadınların Türkiye'ye gelip buraya yerleşmelerinde teşvik edici unsurlar haline gelmiştir. Bu faktörler, özellikle Türk eşleriyle evlenip birkaç yıl Çin'de veya başka ülkelerde yaşayan Çinli kadınlar için motive edici önemli faktörlerdir ve bu faktörlerden biri veya birkaçı onları tanıdık ve orijinal yaşam ortamlarından ayrılıp yeni bir yaşam ortamına uyum sağlamaları hususunda motive etmiştir. Örneğin K3, K4, K7, K23 ve K31 bu durumu şöyle ifade etmişlerdir:

Aşk ve evlilik için ABD'deki her şeyi bırakıp Türkiye'ye geldim. Bir kuzenim dedi ki, aşk için evlenmeni kısıtlıyorum. Ona göre aşk için her şey bırakıp her yere gidebilirim.(K3)

O sırada evlenmek için gelinliğini alıp Türkiye'ye geldim.(K4)

Evlendikten sonra eğitimime devam etmek için yaklaşık dört yıl daha Almanya'da yaşadım ve o sırada eşim Türkiye'de devlet memuru olarak çalışıyordu, ben sadece tatillerde Türkiye'ye geldim. Sonra hamile kaldım, eşim ve evliliğim için Almanya'daki eğitimimi bıraktım ve Türkiye'ye gelip buraya yerleştim. (K7)

Aşk ve eşim yüzünden Türkiye'ye geldim. Eşimle tanıştığımda Çin'deki bir hastanede hemşire olarak çalıştım. Eşimin işi Türkiye'de, evlendikten sonra ben de Türkiye'ye geldim. Bana göre, Çin daha iyidir ve Çin'de yaşamayı hala çok seviyorum, eğer kocam burada değilse, buraya gelmek istemiyorum. Burada eşim dışında, beni başka hiçbir şey çekmiyor. (K23)

Eşim [o zamanlar erkek arkadaşımı] yüzünden Türkiye'ye geldim. Eşim yüzünden olmasaydı, bence Çin'de yaşamak daha iyi olacaktı.(K31)

Önceki Yaşam Ortamından Kaçma

Birkaç Çinli kadın, ailevi yaşam ortamı, çalışma ortamında yaşanan baskılar, Çin'in iklimi ya da diğer nedenlerden dolayı orijinal yaşam ortamlarından kurtulmak istemişlerdir. Evlilik kadınlar için güvenli bir sığınak olmasa da, evliliğin daha önceki tatminsiz yaşam koşullarından kurtulmak isteyenler için bir imkan ya da fırsat sağlayabileceği söylenebilmektedir. Bu durumda yaşam ortamlarından kaçmak isteyen Çinli kadınlar için, Türk erkeğiyle evlenmek, kendi yaşadıkları orijinal ortamdan kaçmak için bir tercih haline gelmiştir. Görüşmelerde, görüşülen kadınlara “Neden Türkiye'ye gelmeyi tercih ettiniz?” diye sorulduğunda, K1 doğrudan “kaçmak” kelimesini kullanıp "sadece kaçmak istiyorum" diye dile getirmiştir.

Şangay'dan gelen K20, çalışma ortamının baskısı nedeniyle ve işyerindeki kişiler arası ilişkilerden yorulmasından dolayı, ruh halini değiştirmek ve rahatsız edici çalışma ortamından geçici olarak kurtulmak için yılda bir veya iki kez yurtdışında gezmeyi tercih etmiştir. Türk erkeğine âşık olduğunda da, Çin'deki yüksek maaşlı işini bırakıp eşiyle evlenerek Türkiye'ye yerleşmeyi seçmiştir.

O zamanlar Şangay'da çalışıyordum, işim fena değildi ve oldukça karlıydı. Ancak Çin'de çalışırken iş baskısı, insan ilişkileri ve diğer yönlerden çok fazla baskı

vardı. Bu yüzden kendimi rahatlatmak için, seyahat etmek için her sene iki veya üç kez yurtdışına çıkardım. Huayang Jiejie adlı bir gezi programının Türkiye'deki çekiminden sonra, Türkiye'nin çok heyecan verici ve romantik bir ülke olduğunu düşündüm. Sonra buraya seyahat etmeyi seçtim ve Kapadokya'da şimdiki eşimle tanıştım. Daha sonra onunla evlenmek için işimi bıraktıktan sonra Türkiye'ye geldim.(K20)

Pekin'de çalışmış olan K12, evlendiği sıradaki iş baskısının yanı sıra Pekin'de kışın görülen sis gibi hava koşullarının da rahatsız edici yaşam koşullarına neden olduğundan bahsetmiştir.

Evlenmeden önce eşimi ziyaret etmek için birkaç kez buraya geldim ve sonra burada yaşamayı seçtim. O zamanlar iş yüküm ağırdı. Ayrıca birkaç yıl önce Pekin'deki duman da çok ciddi şekilde fazlaydı. Özellikle kışın duman daha etkili oluyor ve benim boğazlarım buna dayanamayabiliyordu. Belki de Guangxi'li olduğum için ve memleketimdeki hava daha iyi olduğundan duman beni daha çok etkiliyordu. Kış geldiğinde boğazım her zaman bir şey sıkışmış gibi oluyordu. Bu çok kötüydü. Birkaç kez Türkiye'ye geldiğim için burada yaşamak daha rahat olabilir diye düşünmüştüm (K12)

Bir diğer örnek olan K22 ise, Türk eşiyle Çin'de evlendikten sonra 2 yıl Türkiye'de yaşamış ancak buradaki hayata uyum sağlayamadıkları için yaşamak için Çin'e geri dönmüş, ardından Şanghay'da çalışmış ve orada doğum yapmıştır. Çocuk sahibi olduğu zaman aile ve işin çifte baskısı altında sürekli ev ve iş yeri arasında koşturulan yorulmuştur. Bir yandan çocuğuna iyi bakamamış ve aile hayatında eşinin şikayetleriyle karşılaşmış, diğer yandan iş yerinde iş için bütün gücü tükense bile patronu tarafından fark edilmemiş, bu nedenle tekrar Türkiye'ye dönmeyi tercih etmiştir. Böylece, Türkiye onun yorgun yaşam ortamından ve iş baskısından kaçabileceği bir sığınak olmuştur.

Çin'de yaşarken hem çalışmak hem de çocuğa bakmak zorunda kaldım. O zamanlar işte çok meşguldüm, işten eve geldiğimde enerjim olmuyordu, ama çocuğumuz çok fazla ilgi isteyen bir çocuktu, her zaman bana çok bağlıydı. Bu yüzden her yönde birden başarılı olamazdım. Mesela, çalışırken patronum, çocuğunu doğurduktan sonra işini ihmal ediyorsun ve tembellik yapıyorsun diye söylemişti. Sonra evde eşim, gözünde sadece işin var, her zaman çalışıyorsun, çocuğa iyi bakmıyorsun diyordu. Çocuğumun anaokulu öğretmeni bana sordu ki, neden her zaman seninle telefonla iletişim kuramıyorum, telefonunu her zaman açmıyorsun? Çok meşgul müsün? O zamanlar çok kötü bir durumdaydım, sinirlerim sık sık bozuluyordu ve geceleri iyi uyuyamıyordum. Bazı meslektaşlarıma bunları iyi yapmak için gücümün %200'ünü kullanıyorum, ama yine de kimse beni anlamıyor ve kabul etmiyor, dedim. Bu darbe benim için bir iki gün değil, uzun bir zaman sürdü. Böylece vücudum da pek iyi değildi, depresyonda olduğumu hissettim. Bu yüzden Çin'deki her şeyi bırakıp eşim ve çocuğumla beraber Türkiye'ye geri döndüm. (K22)

Çocuğun Eğitimi

"Her şey çocuklar için, çocukların her şeyi içindir" düşüncesi çağdaş Çinli ebeveynlerin karar vermedeki en önemli faktörlerden biri gibi görünüyor. Bu nedenle çocuk bu Çinli kadınların, özellikle de anne olan Çinli kadınların, Türkiye'ye gelme nedenlerinden önemli biri haline gelmiştir. Görüşülen K10'un Türkiye'ye gelmesinin en önemli sebebi çocukların eğitimiydi. O Çin'de, özellikle Çin'in büyük şehirlerinde, ortaokul ve lise eğitimindeki şiddetli rekabetten dolayı çocukların çok fazla baskı yaşadıklarını, sadece çeşitli sınavlarla uğraşmaları gerekmediğini, aynı zamanda birçok ilgi kursuna katılmaları da gerektiğini, bu nedenle Çin'deki mevcut eğitim sisteminin çocukları çok yordüğünü düşünmüştür. Çocuklarının bu kadar rekabetçi bir ortamda eğitim görmesini ve çok yorulmasını istemediği için eşi ve çocuklarıyla beraber Çin'den ayrılıp Türkiye'de yaşamaya karar vermiştir. Ona göre, Türkiye'deki eğitim ortamı nispeten daha rahattır ve çocuklar üzerindeki baskı o kadar fazla değildir, çocukların da çok fazla ilgi kursuna gitmesine gerek yoktur.

Biz Çin'de evlendik ve eşim de Çin'e yerleşmek istiyordu, çünkü eşimin işi de Çin'deydi. Biz evlendikten sonra Şanghay'da ve Guangzhou'da yaşadık. 2015'te buraya çocuklarımızı okutmak için taşındık. Çünkü Çin'de çocuklar okula gittiklerinde derste çok çok yoruluyorlar, bir sürü ödevleri oluyor. Bunun dışında dersten sonra çocuklar sadece İngilizce, Matematik, Fizik vb. gibi çeşitli yardımcı ders kurslarına gitmek zorunda değil, aynı zamanda piyano, resim, dans gibi ilgi kurslarına da gitmek zorunda kalıyorlar. Diğer çocuklar bu tür derslere katılırken sizin çocuklarınız bu kurslara katılmazlarsa iyi hissetmiyorsunuz. Bu durumda çocuklar derslerden çok yoruluyorlar. Biz çocuklarımızın o kadar stres yaşamalarını istemiyorduk, sonra okulda daha az yorulmaları için onları alıp buraya taşındık. (K10)

Bundan başka, on yılı aşkın süredir Çin'in Guangzhou kentinde yaşamış ve 2020 yılında Türkiye'ye geri dönmüş olan K14, Türkiye'ye geri dönmelerinin nedenlerinden birinin de çocuklarının eğitimi olduğunu vurgulamıştır. K22 de Türkiye'ye geri dönmesinin nedenlerinden biri çocukların eğitimi de olmuştur. K22'nin Türk eşi bazı Çinlilerin çocuk yetiştirme şeklini ve Şangay'daki bazı anaokulların eğitimini kabul etmemiş, çocuğun titiz bir eğitim çevresinde birçok kısıtlama yaşayabildiği için böyle bir ortamda okumaya devam edemeyeceğini düşünmüştür. Bu nedenle ailece Türkiye'ye dönmeye karar vermişlerdir.

Çocuk sahibi olduktan sonra eşim Çinliler ve Çin toplumu ile daha çok temas etmeye başladı. Onun çocuğumuzu dışarıda oyun oynamaya götürmesi gerekiyordu, bu yüzden sık sık Çinlilerin nasıl yaşadığını ve çocuklarına nasıl baktıklarını görmüş ve öğrenmişti. Bazı Çinlilerin çocuklara bakma şekillerinden çok memnun olmadı, anaokulundayken öğretmenlerin çocuklara karşı bazı davranışlarından da pek memnun değildi ve ona göre anaokul eğitimi çok titiz olmalıdır. Ona göre, anaokulunda çocukların sabit bir zamanda tuvaletlerini yapmaları, sabit bir zamanda su içmeleri, sabit bir zamanda uyumaları, sabit bir zamanda yemek yemeleri gerekiyor, öğretmenler çocukları yetişkinler gibi titizlikle eğitirler çocuk yemiyorsa çocuğa zorla yedirebilirler. Sonra eşim Çin'de kalmak istemedi, Türkiye'ye geri dönmek istedi. (K22)

Türkiye'de Daha Düşük Yaşam Maliyeti

Çin'in Pekin, Şanghay, Guangzhou veya Hong Kong gibi birkaç büyük şehrinin yaşam standartlarıyla karşılaştırıldığında, Türkiye'de yaşam maliyeti nispeten daha düşüktür. Bu durum Çin'de yaşamış ve bir Türk erkeğiyle evlilik yapan bazı Çinli kadınların Türkiye'ye geri dönmeleri için teşvik edici bir faktör haline gelmiştir. Örneğin iki çocuğa sahip olan K12, Türkiye'ye dönmeden önce eşiyle birlikte Çin'in büyük bir şehrinde bir dış ticaret şirketi açmış, ancak 2012 yılındaki ekonomik kriz nedeniyle dış ticaret işlerinde bazı sıkıntılar yaşamışlardır. O sırada Çin'de yaşamaya devam etmeleri halinde, iki çocuğunun iyi yetiştirilmesi için gerekli masrafları karşılamaları çok zor olacağından Türk eşiyle birlikte Türkiye'ye geri dönmüştür.

Biz evlendikten sonra eşimle dış ticaret yapmak için Çin'in HeBei kentinde bir fabrika açtık. 2011, 2012 yıllarında finansal kriz ve Avrupa borç krizi ile karşılaştık. Almanya'daki müşteriler bize birkaç konteynır için para vermediler ve sonra iflas ettiler. Bu durumda eğer Çin'de yaşamaya devam edeceksek, iki çocuk ile ilgilenmek daha zor olacaktı. Çin'de fiyatlar Türkiye'ninkinden daha pahalı. O yüzden 2012'nin başında Türkiye'ye geri döndük. (K11)

Evlendikten sonra Türk eşiyle Çin'in Nanjing kentinde yaşamış olan K19 ve eşinin ikisinin de farklı şehirlerde çalışmaları sebebiyle yaşadıkları ve çalıştıkları şehirler arasındaki ulaşım masrafları zaten pahalı olan şehir hayatı maliyetini daha da artırmıştır. Bu sebeple Türkiye'ye taşınmaya karar vermişlerdir. Türkiye'nin nispeten düşük yaşam maliyetinin hayatlarını rahatlattığı ve kolaylaştırdığını dile getirmişlerdir.

Biz evlendikten sonra Çin'de yerleşmeyi planladık, eşim arkadaşının tanıştirmasıyla Jiangsu İlindeki Changzhou şehrinde bir iş buldu ve orada altı ay çalıştı. O sırada ikimiz Nanjing'de yaşıyorduk, ama farklı şehirlerde çalışıyorduk ve onun işyeri Changzhou'daydı, benimki Nantong'daydı, biz sürekli Nanjiang,

Changzhou ve Nantong arasında yüksek hızlı tren ile haftada birkaç kez hareket ediyorduk. Hem yolda çok yoruluyorduk hem de ikimizin de birikimlerini altı ay içinde harcadık, ama eşim maaşlarını alamamıştı, bu yüzden benim aileyi desteklemem gerekiyordu, ama o sırada gelirim ikimizin yaşamamız için yetiemedi. O zaman Çin'deki işimde büyük bir gelişme olduğunu düşünmedim. Sonra Türkiye'ye taşındık ve Türkiye'ye geri döndükten sonra iki hafta içinde eşim bir iş buldu. Sonra ben de işe gitmeye başladım. Şu anda burada her şey var, işimiz, evimiz, arabamız da vardır (K19)

Çin, Hong Kong'dan gelen K9 için, Türkiye'ye gelmesinde en büyük etken aşk ve evlilik olsa da, Türkiye'deki görece düşük yaşam maliyeti de ikinci önemli etken olmaktadır. K9 ve Türk eşi, ikisi de çalışmaktadır ve maaşları düşük değildir, ikisinin toplam ortalama aylık geliri 30.000 TL'nin üzerindedir. Hong Kong'da yaşıyorlardı, kazandıkları maaşla bir ev satın alamayabilecekleri gibi, yaşadıkları evin küçük ve eski olacağına, hayatlarının çok zor olacağına, ancak aynı maaş ile Türkiye'de sahip oldukları yaşam şartlarının çok daha rahat olduğuna, arabaları ve evleri olduğuna, yaşadıkları evin büyük, çok güzel ve rahat olduğuna değinmiştir.

Buradaki ev fiyatı düşük, ama büyük ve güzeldir. Buradaki yaşam kalitesi görece yüksektir. Ama eğer Hong Kong'da olsaydık evimiz çok küçük olabilirdi, orada aynı parayla bizimki gibi bir ev almak imkansız, burada yaşadığımız evi artık kendimiz satın aldık ve çok iyi. Buradaki konut fiyatları gerçekten çok yüksek değil. Bence bu Türkiye'ye gelmeme çekici bir şeydir. (K9)

Türk Eşin İşindeki Değişme

Görüşülen bazı kadınların, eşlerinin iş değişikliği nedeniyle eşleriyle birlikte Türkiye'ye geri dönmeleri gerekmiştir. Türk eşiyle evlendikten sonra başlangıçta Çin'e yerleşmek isteyen K2 eşinin KPSS'yi kazanmasından dolayı Çin'deki işini bırakıp eşiyle Türkiye'ye geri taşınmıştır.

Biz Çin'de evlendikten sonra hemen Türkiye'ye gelmedik. 2010 yılında dış ticaret işi yapmak pek iyi değildi. O zamanlar annesi eşimin Türkiye'ye dönüp KPSS'ye girmesini istedi. Sonra eşim Türkiye'ye gidip KPSS sınavına girdi ve KPSS'yi kazandı. Eşim iş değiştirdiği için Türkiye'ye geri döndü, ben de onunla geri döndüm. (K2)

K2 gibi, eşinin işindeki değişiklikler nedeniyle Türkiye'ye gelmiş olan Çinli kadınların sayısı az değildir. Örneğin, evlendikten sonra Çin'in Guangzhou kentinde 10 yıl yaşamış

olan K14, eşinin işi büyük ölçüde Çin'den Türkiye'ye taşındığından, aile birleşimi için 2020 yılında oğluyla beraber Türkiye'ye gelmiştir.

Kendi İnisiyatifi/İsteği

Bazı Çinli kadınlar Türk eşleriyle tanışmadan önce çalışmak veya eğitim görmek için Türkiye'ye gelmişlerdir. Örneğin, K32 Çin'deki eski eşiyle boşandıktan sonra iş nedeniyle Türkiye'ye gelmiş ve Türkiye'de mermer üzerine bir iş yaparken çok tesadüfi bir durumda şimdiki Türk eşiyle tanışmış ve sonra evlenip Türkiye'ye yerleşmeye karar vermiştir.

Ben boşandıktan sonra Türkiye'ye geldim, gerçekten sadece işim için buraya gelmiştim, bir Türk ile evlenmeyi beklemiyordum ve düşünmemiştim. (K32)

K32'ye ek olarak, günümüzde Türkiye'de ünlü bir üniversitede Türk Osmanlı Tarihi Bölümü'nde doktora yapmakta olan K13 Türk eşiyle Çin'de tanışmış olmasına rağmen, eşiyle tanışmadan önce Orta Doğu ülkelerinin tarihine ve kültürüne ilgisinden dolayı bu alanda araştırma yapmak istediği için Türkiye'ye gelip Türkiye'de yaklaşık bir yıl Türkçe öğrenmiş ve Türkiye'yi tanımıştır. Eşi Çin Hong Kong'da doktora yaptığı için evlendikten sonra eşiyle Hong Kong'da bir süre yaşamışlardır. Eşinin doktora eğitimi bittikten sonra hem eşi geçici olarak Türkiye'ye dönmek istemiş hem de kendisi Ortadoğu ülkelerinin tarihi ve kültürü, özellikle Türkiye'nin tarihi ve kültürü üzerine akademik araştırmalar yapmaya devam etmek istemiştir. Bu amaçla bir süre Türkiye'de yaşaması gerektiğini düşünerek eşiyle birlikte Türkiye'ye geri dönmüştür. Yapılan görüşmelerde K13 bu durum hakkında şunları anlatmıştır:

Aslında onu[eşim] tanımadan önce zaten Türkiye'deydim. O sırada Singapur'da yüksek lisanstan mezun olduktan sonra Orta Doğu ile çok ilgilendiğim için Türk tarihi ve kültürünü araştırmak istiyordum. Türkiye'de yaşarken Türkiye bende çok iyi bir izlenim bıraktı. Onunla tanışıp evlendikten sonra Hong Kong'da bir süre yaşadık. Türkiye ile ilgili bir araştırma yapmak ve buradaki kültür hakkında daha fazla bilgi edinmek istiyorsam, buraya geri dönmemiz daha iyi ve mantıklı. Türk kültürünü öğrenmem için daha faydalı olacaktı, bu yüzden eşimin doktora eğitimi tamamlandıktan sonra Türkiye'ye geldik ve burada doktora eğitimime başladım. (K13)

Türk Eşin Güçlü Bir Aile Anlayışına Sahip Olması

Daha önce, K7 Türkiye'ye gelmesinin nedenlerine ilişkin yaptığı açıklamada, Türkler güçlü bir aile anlayışına sahip oldukları için eşinin ailesini terk etmek istememesinden dolayı Türkiye'ye geri dönmeyi seçtiğinden bahsetmiştir. K2 de eşinin annesinin onun Türkiye'ye geri dönmesini istediği, eşinin de ebeveynlerinin yaşlandığını düşündüğü için Türkiye'ye geri dönüp KPSS'ye girdiğinden bahsetmiştir. K11'in eşi de Türkiye'deki yaşlı annesine bakmak için Çin'deki fabrikasını kapatıp Türkiye'ye dönmeyi tercih etmiştir. Örneğin, K2, K7 ve K11 bu durumu şöyle anlatmışlardır:

Biz Çin'de yaşarken eşimin annesi Türkiye'ye dönüp KPSS'ye girmesini istedi. O zamanlar ticaret işi yapmak pek iyi değildi, eşim de ailesinin yanında yaşamak istedi, sonra eşim Türkiye'ye gidip KPSS sınavına girdi ve KPSS'yi kazandı.. (K2)

2012 yılının başında Türkiye'ye geri döndük. O sırada eşimin babası karaciğer yetmezliğinden muzdaripti. Eşimin babasına karaciğer nakli yapıldı. Ama babası ameliyat sonrasında da iyileşemediği için vefat etti, eşim de annesini yalnız bırakmak istemedi ve onun yanında kalmak istedi. O yüzden Türkiye'ye geri döndük. (K11)

2001'de Türkiye'de evlendik. Ama evlilikten sonra eğitimim henüz bitmediği için eğitime devam etmek için Almanya'da yaklaşık dört yıl daha yaşadım. Eşim küçük bir şehirden geliyor, Eskişehirli, aile şartları pek iyi değildi, Türklerin güçlü bir aile anlayışı var ve evini terk etmek istemiyordu. Sonra Türkiye'ye gelip buraya yerleştim. (K7)

4.2.3. Evlilik Yaparken Aldıkları Sosyal Destekler

Bir birey yeni bir yaşam ortamına girdiğinde, aldığı sosyal destek onun yeni çevreyle bütünleşmesine yardımcı olur ve onun yeni çevredeki sosyal hayata kolay ve hızlıca uyum sağlamasını temin edebilir. Bu araştırmada esas olarak Çinli kadınların Türk eşleriyle evlilik yaparken edindikleri destek durumları, hem kendilerinin ve eşlerinin ebeveynleri gibi aile üyelerinden gelen iç destekler hem de arkadaşları ve akrabaları dahil olmak üzere sosyal ağdan gelen orta destekler yönünden analiz edilmektedir. Bu çerçevede kendi ailelerinin bu evliliğe yaklaşımı ki evliliği desteklemeleri ve desteklememeleri doğrultusunda iki başlıkta incelenebilir.

4.2.3.1. Kendi Ailelerinin Bu Evliliğe Yaklaşımı

Türk erkeğiyle evlilik yapmaya karar verirken, çok az kadın anne-babası gibi aile bireylerinin desteğini almış, çoğu kadın ise aile üyelerinden destek alamamış, hatta ebeveynlerinin şiddetli muhalefetiyle karşılaşmışlardır. Bazı Çinli kadınlar ebeveynlerinin itirazlarıyla karşılaşmasa bile, ebeveynleri onları “desteklediklerini” doğrudan söylememiş, sadece onları engellememişlerdir. Araştırmada sadece iki kadının evlendiği zaman anne-babası gibi aile bireylerinin desteğini aldığı, 14 kadının evlilik kararı verirken ebeveynlerinin müdahale etmediklerini söylediği, yarısının ise (16 kadın) Türk erkekleriyle evlenmelerine anne-babalarının şiddetle karşı çıktıkları bulunmuştur. Çinli kadınların kendi ailelerinin bu evliliğe yaklaşımları ile ilgili soruya verdikleri cevaplardan iki tema çıkarılmıştır: *Bu evliliği destekleme ve desteklememe*.

Kendi Ailelerinin Bu Evliliği Desteklemeleri

Evlilik yapmak mutlu ve keyifli bir şeydir, bir kişi evlilik yaptığı zaman anne ve babasının desteğini alabilirse, evliliğin mutluluğunu ve keyfini artırabilir. Ancak katılımcılardan çok az sayıda kadın evlenmeye karar verirken kendi ebeveynlerinin desteğini almıştır. Örneğin, K6 ve K8'in evlendikleri sırada ebeveynleri evliliklerini deteklemiş ve kabul etmişlerdir.

Annem ve babam benim evleneceğimi öğrendikten sonra eşimi tanımak için Türkiye'ye geldiler. Onlar eşimle tanıştılar ve birkaç gün beraber kaldılar. Babam hiç Türkçe konuşmuyor, eşim de hiç Çince konuşmuyordu. Sonra ikisi beden diliyle anlaşmaya başladılar. Onlar beraber vakit geçirirken annemle babam onun nasıl biri olduğunu anladılar, bu yüzden evliliğimizi kabul ettiler. Babamın bakış açısına göre aşta millet yok, ırk yok, sınırlar yok. Hâlâ hatırlıyorum ki babam bana, "İnsan, kim olursa olsun, hangi millete ya hangi kültüre ya da hangi ırka ait olursa olsun, birbirinizi gerçekten sevdiğiniz sürece, dünyadaki hiçbir şey sizi engellemeyecektir" dedi. (K6)

Evlilik kararım babamın etkisinden kaynaklanıyor. Mezun olur olmaz evlendik, aslında bu kadar erken evlenmeyi beklemiyordum. Mezun olduktan sonra Çin'de iş bulmak istemiştım. Ama babam bana şimdi evlenmezseniz, sen burada çalışacaksın, o orada çalışıyor, ikinizin kendi yaşamları şekillendikten sonra belki başka bir yere taşınmak istemeyeceksiniz, dolayısıyla evlenebilme ihtimaliniz gittikçe azalır dedi. Çünkü babam eşimle tanışmıştı, onun nasıl bir insan olduğunu biliyordu. Böylece babam beni bu şekilde ikna etti, sonra evlendik. (K8)

Yapılan mülakatlarda, görüşülen bazı kadınların evlilik yapmaya karar verme aşamasında ebeveynleri kabullerini veya rızalarını ya da desteklerini ifade etmeseler de, müdahale de etmemişlerdir ve kadınlar kendileri karar vermişlerdir. Katılımcıların evliliğine itiraz etmemiş olan ebeveynlerinin bakış açısından, evlilik, çocukların kendi işidir ve kiminle evlenmeyi seçtikleri kendi işleridir, evlenme kararı verdiklerine göre, bu sonuçtan sorumlu olacak yetenek ve kararlılığa sahip olmalılardır. Bu nedenle, bu ebeveynler uzun mesafeli evliliklerden endişelenseler de, Çin ve Türkiye toplumları arasındaki kültürel farklılıklar nedeniyle kızlarının gelecekte Türkiye’deki hayatlarında öngörülebilir veya öngörülemez zorluklarla karşılaşacağından endişe duysalar da, aynı zamanda Türkiye’nin siyasi güncel durumu nedeniyle kızlarının ileride Türkiye’de yaşamının güvenliği ve istikrarı ile ilgili endişelenseler bile, kızlarının evlilik kararlarına çok fazla müdahale etmemiş ve çocukların kendi evliliklerine kendilerinin karar vermesine izin vermişlerdir. Küçüklüğünden beri kendi kararlarını kendi verebilen K17 bu durum hakkında şöyle düşünmüştür:

Ebeveynlerimin evlenme kararına karşı özel bir tavırları olmadı. Bence, herhangi bir ebeveyn uzun mesafeli evlilikten dolayı endişelenebilir ve ailem endişelendi ama onların endişelileri kulağıma gelmedi ve duymadım, onlar da söylemediler, çünkü bu benim seçimimdi. Çocukluğumdan beri, benim seçimim olduğu sürece, bunun nasıl bir şey olduğunu ve sonucun ne olacağını kendim biliyorsam sonuçlarını gördükten sonra buna katlanabileceğim, o zaman kendim karar verebileceğimi söylediler. Onlar yaşam seçimlerime müdahale etmezler ve etmeyeceklerdir. (K17)

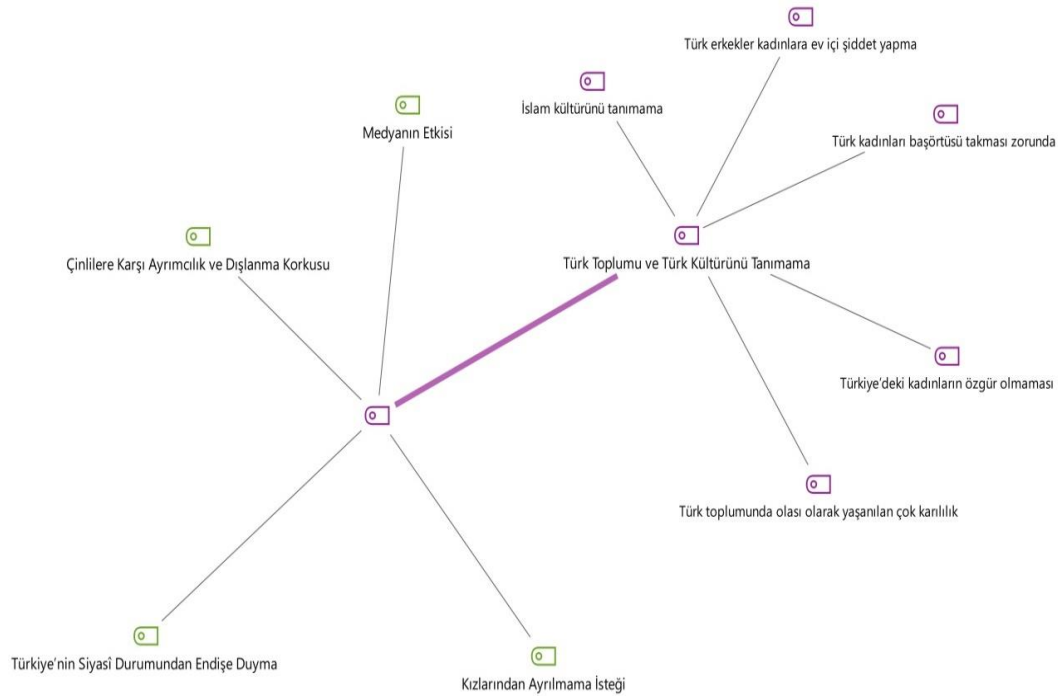
Yukarıdaki bölümlerdeki analizlerde, bazı katılımcıların ebeveynlerinin kızlarının evlenme yaşına geldiğini düşündükleri için evliliğine müdahale etmediklerinden bahsedilmiştir. Bu ebeveynler müdahaleleri veya muhalefetleri yüzünden çocuğun evlilik yaşını kaçırmasına ve hatta çocuğun ilerideki evlilik hayatının mutsuz olmasına neden olurlarsa yazık olacağını düşünmüş olabilirler. Örneğin K22’nin annesi bir Türk erkek arkadaş edindiğini öğrenince önce aşırı karşı çıkmış, ancak sonra K22’nin olası evliliği hakkında endişelendiği için danıştığı falcının, K22’nin belli bir yaşta evlenmesi gerektiğini ve o yaşı geçirirsa evlenmesinin zor olduğunu söylemesi üzerine evliliğine karışmayı bırakmıştır.

Ailem yabancı bir erkek arkadaşım olduğunu duyunca önce karşı çıktılar, özellikle annem çok karşı çıktı. Onlar esas olarak Türkiye ile Çin arasındaki mesafe çok uzak olduğu için ve Türkler ile bizler Çinliler arasındaki kültür, dil ve yaşam alışkanlıklarının çok farklılığından dolayı evliliğimize karşı çıktılar. Ama annem evlilik

hakkında falcılık konusuna inanmaya daha istekliydi ve evliliğim hakkında bir falcıdan yardım almaya gitmiş, sonra bu falcı anneme evliliğimin gecikeceğini ve 27 ile 30 yaşım arasının benim için çok önemli olduğunu ve bu yaş aralığını kaçırsam sonra evlenmeyebileceğimi söylemişti. Annem bu falcının söylediklerini duyduktan sonra evlenmememden biraz endişelendiği için pek itiraz etmedi, sonra o bana bu erkek ile tanışıyorsun, onun karakterinin nasıl olduğunu ve senin için uygun ve iyi olup olmayacağını bilmelisin, evliliğine kendin karar verebilirsin diye söylemişti. (K22)

Kendi Ailelerinin Bu Evliliği Desteklememeleri

Yapılan görüşmelerde birçok Çinli kadınlar bir Türk erkeğiyle evlenmeye karar verdiklerinde, ebeveynleri de dahil olmak üzere aile üyelerinden gelen muhalefetle karşılaşmışlardır. Bazı kadınlar, aile üyelerinin muhalefeti yüzünden Türkiye'ye gelip burada eşleriyle evlendikten sonra bir süre aileleriyle iletişim kuramamış, aileleri onlarla konuşmayı reddetmiş, ancak zamanla ailelerinden yavaş yavaş anlayış görmüşlerdir. Hatta birkaç katılımcı bunun için psikologdan yardım bile almıştır. Bununla birlikte, birkaç Çinli kadın ebeveynlerinin muhalefet ve müdahaleleri karşısında, o zamanlar hala erkek arkadaşı olan Türk erkekten ayrılmak zorunda kalmıştır. Aşağıdaki şemada katılımcıların kendi ailelerinin bu uluslararası evliliklerine karşı çıkma nedenleri gösterilmektedir.

Şekil 4. Katılımcıların Kendi Ailelerinin Evliliklerine Karşı Çıkma Nedenleri

Kendi Ailelerinin ve Yakınlarının Evliliklerine Karşı Çıkma Nedenleri

Ailelerin Çinli kadınların Türk erkekleriyle evlenmelerine karşı çıkmalarının nedenleri çeşitlidir: Coğrafi uzaklık açısından, Türkiye ile Çin arasında altı-yedi bin kilometrelik düz çizgi mesafesi olması nedeniyle bu evliliği kabul edememişler, ayrıca iki ülkede konuşulan dillerin, inanılan dinler dahil olmak üzere kültürlerin son derece farklı olması nedeniyle iki ülkede yaşamakta olan halklar birbirlerinin toplumunu ve kültürünü karşılıklı anlamamışlardır. Aynı zamanda, sosyal medyada sıklıkla çıkan Ortadoğu'daki İslam ülkeleri hakkındaki olumsuz haberler bu ebeveynlerin Türk toplumu ve kültürü hakkındaki yanlış algılamalara sahip olmalarını getirmiştir. Bu nedenle Türk erkekleriyle evlilik yapan bazı Çinli kadınların ebeveynleri Türkiye'nin Ortadoğu'daki Irak, Afganistan, Suriye vb. ülkeler gibi olduğunu, mevcut siyasi durumun da istikrarsız olabileceğini ve savaşların sürekli şiddetlenebileceğini düşünmüşlerdir. Bazıları Türk toplumunda hala diğer Arap ülkeleri gibi çok kadınla evlenildiğine, burada yaşayan kadınların çok kısıtlanmış olduğuna ve özgür olmadığına inanmışlardır. Böylece, bu ebeveynler Türk siyasi durumunu yanlış değerlendirmelerinden ve Türk toplumu ve kültürünü bilmemelerinden dolayı kızlarının bu ülkedeki gelecekteki yaşam koşullarıyla ilgili endişelenmişlerdir. Ayrıca, bu iki ülke arasındaki binlerce kilometrelik coğrafi mesafe nedeniyle burada yaşayacak kızlarının yaşam durumları hakkında bilgi alamayacaklarından da endişelenmişlerdir.

Türk Toplumu ve Türk Kültürünü Tanımama

Türklerle evlilik yapmış olan bazı Çinli kadınların ebeveynleri Türk toplumu ve Türk kültürünü bilmedikleri ve Türk toplumunda erkekler arasında çokeşlilik bulunabileceğini düşündükleri için Çinli kadınların Türk eşleri tarafından aldatılabileceğinden endişelenmişlerdir. Örneğin K23 bu konuda şu açıklamalarda bulunmuştur:

Türkiye Çin gibi değil, küçük bir ülkedir. Aile üyelerim daha önce Türkiye hakkında hiçbir şey bilmiyordu ve hiç bir Türk ile tanışmamışlardı, Ben de eşimi tanımadan önce Türkiye'nin nasıl bir ülke olduğunu bilmiyordum. Sonra ailem Türkiye'yi tanımak için internette gezdi ve internet üzerinden Türkiye hakkında bazı bilgiler edindi ve dedi ki: Türkiye bir İslam ülkesi, oradaki bir erkek 4 kadınla evlenebilir. O sırada eşim beni tanıdığında 33 yaşındaydı. Ailem onun yaşının çok

büyük olduğunu, çoktan Türkiye’de evlenmiş olması gerektiğini ve beni kandırdığını düşünmüşlerdi. Esas olarak aile üyelerim aldatılmamdan endişelendiler. (K23)

K28 ailesine bir Türk erkeğiyle evleneceğini söylediğinde babası bu evliliğe Müslümanların yoğunlukta olduğu Türk toplumunda erkekler arasında çokeşlilik olabileceğini, İslam kültüründe yaşayan kadınların hayatta birçok kısıtlamaya tabi olacağını, bir Türk ile evlenirse gelecekteki hayatında çalışmasına izin verilmemesi, gelirinin olmaması, aile hayatında düşük bir sosyal statüye sahip olmak gibi zorluklarla karşılaşabileceğini dile getirerek karşı çıkmıştır:

O zamanlar Çinliler Türkiye gibi bir İslam ülkesi hakkında pek bir şey bilmiyordu, herkesin bildiği şey İslam ülkelerinde erkeklerin dört veya daha fazla eşi olabileceği idi. O sırada aileme bir Türk ile evleneceğimi söylerken, hatırlıyorum babam bana dedi ki, bir şey bilmen gerekiyor, oraya gittikten sonra belki başörtüsü takacaksın, işe gitmene izin verilmeyebilir ve çalışmazsan gelirin olmayacak, o zaman evde konuşma hakkın da olmayacak, hayatın boyunca başkaları tarafından yapılmış bir kafeste yaşayacaksın, eğer orada çok eşlilik gerçekten varsa, Çin’de büyümüş ve yüksek öğrenim görmüş bizler çok eşli bir Müslüman ile evlenmemeliyiz, çünkü gelecekteki hayatın gerçekten çok zor olabilir, yaşamın, hatta bir şeyler satın almak için tek başına dışarı çıkman yasaklanabilir. Bu yüzden o zamanlar babam Türk kültürünü bilmediği için çok endişeliydi ve beni engellemeye çalıştı. (K28)

Birçok Çinli kadının ebeveyni Türk toplumunda erkekler arasında çokeşlilik olması ihtimalinden bahsetmişlerdir. Örneğin, K3’ün ebeveynleri sadece bu çokeşlilikten bahsetmekle kalmamış, aynı zamanda Türklerin göçebe bir millet oldukları için erkeklerin kadına aile içi şiddet yapabileceğinden ve gelecekteki hayatında ev içi şiddet görebileceğinden endişelenmişlerdir de endişelenmişlerdir.

Babama göre Türkler göçebe oldukları için çok vahşi olmalıydı. Bu yüzden bir Türk ile evlendikten sonra yaşamımın nasıl olacağından endişelenmişti. Annem ise eşimin diğer Arap erkekler gibi dört kadınla evlenmesinden endişelendiği için bana eşimin kaç tane kadınla evleneceğini sordu. (K3)

Çin çok dinli ve çok etnik unsurlu bir ülkedir. Günümüz Çin toplumunda yaşamakta olan Müslüman nüfusu yaklaşık 25 milyonu¹² bulunmaktadır. Bununla birlikte, Çin

12

<https://zh.wikipedia.org/wiki/%E4%B8%AD%E5%9B%BD%E4%BC%8A%E6%96%AF%E5%85%B0%E6%95%99>, erişim tarihi: 24 Şubat 2018, güncelleme tarihi: 28 Mayıs 2021.

toplumunda çoğu insan dini bir inanca sahip değildir, dinler ve İslam dini hakkında bilgisi eksiktir. Bu bilgi eksikliği sosyal medyada İslam dinine yönelik yer alan olumsuz haberlerle birleştiğinde, İslam dininin yaygın ve Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkeler hakkında kötü bir izlenime sahip olunmasına sebep olmaktadır. Onların algısına göre Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkelerde kadınlar başörtüsü takmak zorunda kalmakta, hayatta pek çok kısıtlama ile karşılaşabilmekte ve özgür olmamaktadır. Bu bağlamda, bazı Çinli ebeveynler İslam'ı duyduklarında alışlagelmiş bir korkuya kapılmışlar ve Türkiye'nin laik bir ülke olduğunu bilmediklerinden kızlarının İslam dininin yaygın olduğu bir ülkeden gelen Türk erkekleriyle evliliklerine karşı çıkmışlardır. Saha araştırmasında K26 bu durum hakkında şunları söylemiştir:

Memleketim Hunan da üçüncü, dördüncü kademe olan bir küçük şehirdir. Ailem o kadar açık fikirli değildir, Türkiye'nin dünyada çok ünlü bir ülke olmadığını, sonra bu ülkenin ideoloji ve kültür açısından özellikle geri kalmış olduğunu düşünüyorlardı ve sonra daha çok panik oldular, özellikle İslam hakkında pek bir şey bilmiyorlar. Memleketimizde de Hui insanlar olmasına rağmen sadece Hui Müslümanların domuz eti yemediğini biliyorlar, din hakkında hiçbir fikirleri yoktu. (K26)

Kızlarından Ayrılmama İsteği

Çoğu Çinli için Çin'e 6-7 bin kilometre uzaklıkta olan Türkiye çok uzak bir yerdir, bu yüzden bazı Çinli ebeveynler kızlarının bir Türk erkeğiyle evleneceğini duyduklarında kızlarının uzaktan gelen biriyle evlenmesine karşı çıkmak için doğal olarak çeşitli engeller üretirler. Bir yandan kızlarının uzaktan gelen biriyle evlenmesi anne babalar için artık istedikleri zaman kızlarını göremeyecekleri ve kızlarını özlemenin acısına katlanmaları gerektiği anlamına gelir; bir yandan da kızları hakkında haber alma yollarının ve olanaklarının olmaması nedeniyle, kızlarının gelecekteki yaşamlarını bilemezler. Öte yandan, mesafe engeli nedeniyle müstakbel damadın, ailesinin ve yaşadığı çevrenin bilinmemesinden dolayı kızlarının ilerideki hayatlarının mutlu olup olmayacağından endişelenmektedirler. Bu nedenlerle bazı Çinli kadınların uzaktan gelen Türklerle evliliklerinin ebeveynleri için dayanılmaz bir yük haline geldiği söylenebilmektedir. Dolayısıyla, genel olarak konuşursak birçok Çinli ebeveyn kendi kızının uzaktan gelen biriyle evlilik yapmasını istemez, kızlarının yakınlarda olan ve

kendi kültürlerinden insanlarla evlenebilmesini ve Çin’de kalmalarını isterler. Bu durumu K28 şöyle açıklamıştır:

Annem babam benim aynı kökten ve aynı ırktan biriyle evlenmemi umuyorlardı. Şöyle söyleyeyim, her şeyden önce, sizin büyüdüğünüz çevre, öğrenme ortamınız aynıysa iyi anlaşabilirsiniz ve geçinebilirsiniz, gelecek hayatınız sizin için daha kolay olabilir, sonra ebeveynlerinize veya çevremizdeki arkadaşlarınıza karşı aynı veya benzer düşüncelere veya tutumlara sahip olabilirsiniz. İnaniyorum ki anne babam o zamanlar böyle düşünmüş olmalı. İkincisi, eğer bir yabancıyla evlenirseniz, ebeveynleriniz, sizin hayatınızın iyi olup olmadığından kesinlikle endişeleneceklerdir. Mesela, bir Çinli ile evlenecek olsaydım, annem babam evlilikten sonraki hayatımızı bize doğrudan sormasalar bile, çevremdeki arkadaşlarıma hayatım iyi mi kötü mü diye sorabilirdi, ama bir yabancıyla evlenince, hayatımızın durumu konusunda endişelenirlerse bile yapabilecekleri bir şey yok, çünkü kullanabilecekleri ortak bir dilleri yok? Dahası, ebeveynlerimin iyi yaşayıp yaşamadığımı başkalarından öğrenmelerine imkân yoktu, belki onların karşı çıkışlarının en büyük nedeni budur. (K28)

Yapılan görüşmelerde bazı ebeveynlerin kızlarının uzaktan birisiyle evlenmesine karşı çıkmalarının nedeni ise kızının uzak mesafeli evliliğinin yol açtığı hasret acısına dayanamamalarıdır. Örneğin K11’in babası, kızının uzaktan gelen bir Türk erkeğiyle evlenmesini engellemek için, eğer K11 bir yabancıyla evlenirse onun eve geri dönmesine ve ona baba demesine izin vermeyeceğini söylemiştir.

Evlenmeye karar verdiğimde, ebeveynlerim çok karşı çıkmıştı. Özellikle babam çok itiraz etmişti. Çünkü Guangdong daha güçlü bir ekonomiye sahip ve Guangdong’da her şeyi bulabilmek mümkün, bu yüzden ebeveynlerim oradan bir erkekle evlenebileceğimi umuyordu, hatta Guangdong’un çevresindeki kırsal bölgelerden gelen erkekler bile onlar için olurdu, yakınlarda, aynı şehirde olan birisiyle evlenmemi istiyorlardı, çok uzakta yaşamamı istemiyorlardı, bu yüzden yabancı bir erkek arkadaş bulduğumu duyduklarında bana çok kızdılar. Hatırlıyorum ki babam ilk defa eşimi gördüğünde yüzü karardı[çok kızmıştı] ve bana bir yabancıyla beraber olmak istiyorsan, gelecekte bize geri gelemezsin ve bana baba diyemezsin dedi. (K11)

Türkiye’nin Siyasî Durumundan Endişe Duyma

Orta Doğu’da Arap ülkelerinde "Arap Baharı"nın neden olduğu siyasi kargaşaların, Afganistan Savaşı, Irak Savaşı, Suriye İç Savaşı vb. çatışmaların yıllar boyunca devam etmiş olması, aynı zamanda, uluslararası sosyal medyanın bu bölgelerdeki istikrarsız güncel durum hakkında çok fazla haber yapması sebebiyle Ortadoğu’da özel bir jeopolitik öneme sahip olan Türkiye, pek çok kişinin gözünde tehlikeli bir ülke haline gelmiştir. Örneğin, K16’nın annesi Türk erkek arkadaş edindiğini duyunca “Türkiye

nasıl bir ülke ya? Uluslararası toplumun gözünde çok tehlikeli bir ülkedir” diye bu görüşü dile getirmiştir. Bu nedenle bazı Çinli ebeveynler, Türkiye'deki güncel durumu yanlış değerlendirdikleri için kızlarının bir Türkle evlenme kararı almasına karşı çıkmışlardır. K22 ailesinin bu konudaki görüşünü şöyle dile getirmiştir:

Ailem yabancı bir erkek arkadaşım olduğunu duyunca karşı çıktı. Onlar Türkiye'nin coğrafi konumu oldukça özel olduğu için siyasi durumun istikrarlı değil, İran, Irak gibi Türkiye'nin çevresindeki bazı ülkeler ABD ile sürekli savaşıyor, bu ülkenin güvenli ve istikrarlı olmadığını ve her an savaş çıkacakmış gibi hissettiklerini söylediler. (K22)

K32'nin ebeveynleri, evliliğin uzun mesafeli olmasını ve İslam dinini tanımamanın yanı sıra, Türkiye'deki güncel siyasi durumla ilgili endişeleri nedeniyle evliliğine karşı çıkmış, evlenip hamile kaldığı zaman bile, kürtaj yaptırıp eve (Çin'e) dönmesini istemişlerdir.

Bir Türk erkeğiyle evleneceğimi duyunca ailem bana çok karşı çıktı. Bu yüzden babam benimle uzun süre konuşmadı, hatta sonra hamile kaldığımda bile, babam onu aldırma ve eve (Çin'e) dönmem gerektiğini söyledi. Onların bana itiraz etmelerinin nedenleri çeşitliydi. En önemlisi, Türkiye onlar için çok uzak bir yer, onlara göre Türkiye çok tehlikeli bir ülkedir, televizyonda veya internette sürekli burada sık sık patlamaların olduğu görünüyordu, maalesef, o dönemde Türkiye'de 15 Temmuz darbesi oldu, onlar Çin'de bu haberi duyunca çok korktu, annem banam hemen benim Çin'e geri dönmemi istedi. (K32)

Medyanın Etkisi

Kitle iletişim araçlarının yaydığı bilgiler her zaman insanların dünyaya bakışını inceden etkiler, insanlar sosyal medyada okuduklarından, gördüklerinden ve duyduklarından toplumsal gerçekliğe dair anlamlar geliştirebilir, böylece dünya hakkında bakış açısı ve anlayış şekilleri oluşturabilirler. Çoğu insanın ulus ötesi evliliklerle ilgili tasavvurları ve düşünceleri, kitle iletişim araçlarının verdiği mutlu ya da talihsiz aşk senaryolarından oluşur. K26'nın ebeveynlerinin onun bir Türk erkeğiyle evlenmesine karşı çıkmalarının nedenlerinden biri de ulus ötesi evlilikler konusunda iyimser olmamalarıdır.

Evlenmeye karar verdiğimde ailem çok karşı çıktı. Özellikle ebeveynlerim boşanmayla sonuçlanan ulus ötesi evlilikler hakkında pek çok haber okudular, mesela, bazı ünlüler yabancılarla evlendi ve sonunda boşandı, ya da bazı Çinli kadınların yabancılarla evlendikten sonra yurtdışında aile içi şiddet yaşamaları

veya kocaları tarafından pasaportlarının alıkonulması gibi haberler okuduktan sonra beni[m evliliğimden] çok endişelendiler. (K26)

Çinlilere Karşı Ayrımcılık ve Dışlanma Korkusu

Bazı Çinli kadınların aile üyelerinden bir kısmı yurt dışında yaşadıklarından dolayı dünya çapında birçok ülkede Çinli karşıtı olayların yaşandığını bilmektedirler. Bu nedenle Türkiye'den gelen bir erkekle evlenecek Çinli kadının evlendikten sonra ayrımcılık ve sosyal dışlanma ile karşılaşmasından endişe duydukları için bir Türk ile uluslararası evlilik yapmasına müdahale etmişlerdir. K26'nın ablası Avustralya'da çalıştığı ve yaşadığı için Avustralya'daki Çinlilerin çok fazla ayrımcılık ve sosyal dışlanma ile karşılaştıklarını görmüş ve ardından K26'nın da gelecekte Türk toplumunda benzer sosyal dışlanma ve ayrımcılıkla karşılaşmasından endişe etmiştir. Bu nedenle K26 bir Türk erkekle evlenmeye karar verdiğinde bu evliliğe anne ve babasının muhalefetine yanı sıra ablası da muhalefet etmiştir.

Eşimle evlenmeye karar verdiğimde, ablam ailemde bana en çok karşı çıkan kişiydi. Ablam uzun süredir Avusturalya'da yurtdışında yaşıyor ve Çinlilerin yurtdışında hala nispeten düşük bir statüye sahip olduklarını anlayabiliyor. Buradaki hayatımdan rahatsız olacağımdan, sosyal dışlanma ve ayrımcılık gibi sorunlarla yaşayacağımdan endişelenmiştii. (K26)

4.2.3.2. Eşlerinin Ailelerinin Bu Evliliğe Yaklaşımı

Bu araştırmada görüşülen Çinli kadınların çoğunun evlendikleri zaman Türk eşlerinin ailelerinden herhangi bir engel ile karşılaşmadıkları ve herhangi bir itiraz duymadıkları tespit edilmiştir. Türk erkekleriyle evlenmiş bazı Çinli kadınlar kayınpeder ve kayınvalidelerinin evliliklerine çok destek olduklarını, onlarla ilk kez tanıştıklarında mükemmel bir nezaketle karşılanmış olduklarını ifade etmişlerdir. Birçok Çinli kadın da Türk kayınvalidelerin Çinli gelinleri çok sevdiğini ve tanışır tanışmaz onlara sarıldığını, evlendikten sonraki hayatlarında onlara kendi kızları gibi davrandığını ve yeterince yardım ve destek verdiğini anlatmıştır. Çünkü kayınvalideleri gelinlerinin ailesinden, anne babasından ve tanıdık yaşam ortamından ayrılıp uzaktaki bir Türk erkeğiyle evlendiğini ve artık eşinin Türk ailesinin Çinli kadının kendi ailesi ve evi olduğunu, bu yüzden Çinli gelinlere gerekli bakımı ve desteği vermeleri gerektiğini düşünmüşlerdir. Türk eşlerinin ailelerinin bu tutum ve davranışları Çinli kadınların Türk toplumuna

girmeleri ve yerel yaşamla bütünleşmeleri için önemli sosyal ve duygusal destek sağlamıştır.

Türk erkeğiyle evlilik yapmış bazı Çinli kadınlar Türk eşlerinin ailelerinin bu tavırlarını Türk eşlerinin bu evlilik konusunda çok kararlı oldukları, onarın kararlarını değiştirmenin zor olmasına ve anne babasının itirazlarını geçersiz saymasına bağlamaktadır. Aynı zamanda bazı Türk eşleri evliliğin kendi tercihleri olduğuna ve aile üyelerine danışılacak ve onlarla tartışılacak bir şey olmadığına inanmışlardır. Örneğin, K14'ün evlendikten sonra eşiyle yaptığı bir konuşmadan edindiği intiba budur. Ayrıca, bazı Çinli kadınlar da Türk toplumunda erkek ve kadın arasındaki sosyal statü farklılığı yüzünden ailede bir erkeğin ne yapacağına karar vermesinden sonra, ebeveynlerinin görüşlerinin onu etkilemeyeceğini düşünmektedir. Örneğin, K3, kayınpederinin bu sebepten dolayı evliliklerine karışmadıklarını düşünmüşlerdir.

Onlarla dil bilmediğim için konuşmadım. Onlarla ilk görüşmemde hepsine eşim tercümanlık yapmıştı. Aldığım bilgilerin hepsini eşimden duydum ve eşimden duyduğuma göre eğer eşim seviyorsa ve birbirimizi seviyorsak, onlara fark etmezmiş ve evliliğimiz hakkında nispeten daha açık ve aydınlanmış bir tavırları vardı. Zaten onlarla ilk görüştüğümde beni çok kibar, çok sevimli karşıladılar ve bana memnuniyetsiz veya olumsuz tavırları olduğunu hissetmedim. (K3)

Türk eşlerinin ebeveynlerinin uluslararası evliliklerine karışmamalarının bir başka nedeni ise, evlenecek çocuklarının kızları değil, oğulları olması ve oğullarıyla evlenecek olan bu Çinli kadınların çoğunun evlenip Türkiye'ye gelmeleridir. Görüşülen birçok kadın, kayıinvalidelerinin, evlenecek olan kızı olmadığından oğlu olduğundan itiraz etmediklerini ve bu konuda daha az endişeli olduklarını düşünmüştür. K23 bu durumu "Eğer kızı evlenecek olsaydı, Türk ebeveynleri kesinlikle karşı çıkarlardı bence", diye açıklamıştır. Benzer bir şekilde, K26 da evlenecek olanın kızı değil oğlu olduğu için kayınpederinin itiraz etmediğini düşünmüş ve bu durum hakkında şunları söylemiştir:

Evlenmeye karar verdiğimizde eşimin ailesi bizi çok destekledi ve bana Çinli ebeveynlerin yabancı ebeveynlerden oldukça farklı olduğunu hissettirdiler. Ama belki evlenecek olan kızları değil, oğulları olduğu için çok düşünmeden kararını destekleyeceklerdir. Ama eğer evlenecek olan kızları olursa, onlar Çinli ebeveynlerimiz gibi yine de endişelendiği için engellemeler yapabilirler, Çinli ebeveynler gibi damattan ne kadar başlık parasına ihtiyaçları olduğunu, damadın bir ev satın alması gerektiğini, kendi evinin yakınında yaşamayı düşünebilirler,

eğer bizim gibi ulus ötesi bir evlilik yapan kız olursa, ailesi kızı için çok endişelenecektir, bence. (K26)

Bazı Türk ebeveynleri, oğullarının Çinli bir kadınla evlenip Çin'de yaşayacağını öğrenince mutsuz ya da üzgün hissetseler de yine de evliliklerine karışmamışlardır. Bunun sebebi ileride çocuklarının Türkiye'ye, yanlarına döneceğini düşünmeleri olabilir, çünkü çocuklarının Türkiye'ye geri dönmesi için bir yol bulmaları mümkündür. Örneğin K2'nin kayınvalidesinin, eşinin hangi ülkeden bir gelinle evleneceğini umursamadığını, ancak oğlunun kendi yanında kalmasını istediğini düşünmektedir. Kayınvalidesi ile ilk tanıştığında kayınvalidesi K2'ye gelecekte nerede yaşayacaklarını sorduğunda Çin'e yerleşeceklerini duyunca pek memnun olmamasına rağmen herhangi bir itirazı olmamıştır. Evlendikten sonra Çin'e yerleşmelerine rağmen, K2'nin kayınvalidesi sık sık Türk eşini arayıp Türkiye'ye ne zaman döneceklerini sormuş ve defalarca eşini Türkiye'ye geri dönmesi için KPSS'ye girmeye ikna etmiştir. Bu yüzden K2'nin eşi annesinin ikna etmesiyle KPSS'ye girmiş ve KPSS'yi kazanmıştır.

Bu örneklerle karşılık, az sayıda Çinli kadın evlendikleri zaman kayınvalidelerinin farklı görüşlerini ve tavırlarını görmüştür. Kimi Çinli kadının kayınvalideleri oğullarının bir Türk kıızıyla evlenebileceğini ve gelecekteki gelininin bir Türk olacağını umut etmiştir, çünkü onlar için Çin çok uzak olduğu için Çin'in nasıl bir ülke olduğunu, Çinli bir kızın nasıl bir insan olduğunu bilmiyorlardı. Örneğin K11'in kayınvalidesi kendi oğlunun eşinin bir Türk kıızı olmasını istediği için oğlunu Türk birisiyle tanıştırmak istemiştir.

Evlenmeye karar verdiğimizde eşimin ailesi de ilk başta endişeliydi. Evlendikten sonra annesi benimle konuşmuştu, oğlunun yabancı bir gelin getirdiğinde onların da çok endişelendiğini, Çinlilerin nasıl insanlar olduklarını bilmediğini söyledi. Aslında annesi kocamın bir Türk kıızıyla evlenmesini istemiş ve kocam Çin'deki işine gitmeden önce annesi onun için birkaç kere eş bulmaya çalışmış, ama kocam bu kızlarla tanışmak istememiş. (K11)

Aslında yapılan mülakatlarda, K11'in kayınvalidesine ek olarak diğer birkaç Çinli kadının kayınvalidelerinin de oğullarının Türk bir eş bulmasını istedikleri tespit edilmiştir. Örneğin, K16'nın kayınvalidesi eşine neden Türk bir kadınla evlenmediğini sormuştur; bunun dışında K12'nin kayınvalidesi de kendi oğlunun eş olarak bir Türk kıızı bulmasını ve gelecekteki gelinin ev hanımı olmasını istemiştir. K12 bu durumu şöyle açıklamıştır:

Eşimin ailesi Çin'in nasıl bir ülke olduğunu bilmediği için anne babasının ilk başta küçük bir itirazı olabileceğini söyledi ancak daha sonra bizi kabul ettiler. Özellikle, kayınvalidem oğlunun bir Türk kıızıyla evlenmesini istiyordu. Evleneceği kız ev hanımı ise onun için daha da iyiydi. Çünkü Türk kadınları ve bizim aramızda bazı farklılıklar var. Türk kadınları temizliği çok iyi ve detaylı yapıyor, yemekleri güzel pişiriyor. Kayınvalidem ev hanımı olduğu için hepsini iyi yapıyor. Türk kadınları bu konularda daha başarılı olabilirler. (K12)

K4'ün Türk kayınvalidesi kendisi çok dindar olduğu için oğlunun aynı dini inançlara sahip bir Türk kıızıyla evlenmesini umut etmiştir.

Evlenmeye karar verdiğimizde, eşimin ebeveynleri, özellikle kayınvalidem nispeten biraz muhafazakâr olduğu için bize karşı pek destekleyici olmadı. Görümceme göre ağabeyinin benim gibi dinsiz bir yabancıyla evlenmesi oldukça garipti ve onun eşinin başörtülü bir Türk kıızı olması gerektiğini söyledi. Ben sonradan öğrendim ki o sırada annesi eşime, inancımın nasıl olduğunu, dindar olup olmadığını ve dini hayatında ona olumlu bir etkim olup olmayacağına dair soruları dile getiriyordu, dinimden dolayı beni kabul etmemişti. (K4)

4.2.3.3. Akraba ve Arkadaşlarının Bu Evliliğe Yaklaşımları

Çinli kadınların uluslararası evlilik kararı aldıklarında, akrabaları ve /veya arkadaşları onları nadiren doğrudan ve olumlu olarak desteklemişlerdir. Mülakatlarda sadece 8 katılımcı arkadaşlarının onları doğrudan desteklediklerini söylerken, çoğunun (19 katılımcının) akraba ve arkadaşlarının kararlarına karışmadıklarını dile getirmişlerdir. Aslında bazen susmak ve karışmamak da bir nevi sessiz destektir. Türklerle evlilik yapmış Çinli kadınların akrabaları ve (veya) arkadaşları uluslararası evlilik kararına saygılarını ve anlayışlarını karışmama yoluyla ifade etmişlerdir. Örneğin, K19'un bir arkadaşı Türk eşini tanımış ve onun nasıl bir insan olduğunu ve onların ikisinin bu ilişkide neler yaşadıklarını iyice bildiği için kararında ona büyük destek vermiştir.

O sırada bizi tanıyan arkadaşlarım, özellikle üniversitedeki oda arkadaşım bana eğer onu bırakırsam ve ona üzersem benden nefret edeceğini söyledi. Ona göre eşim çok iyi ve dürüst bir adamdır ve onu bırakırsam pişman olacağım. (K19)

Bu Çinli kadınların bazı akrabaları ve arkadaşları, gelecek hayatları için çok endişeli olsalar, Türkiye'nin sosyal ve kültürel hayatına uyum sağlayıp sağlayamayacağından endişe duysalar da, uluslararası evlilik kararlarına saygı göstermişlerdir. Türkiye ve Çin birbirinden çok uzakta ve tamamen farklı kültürel sistemlere sahip iki toplumdur. Uzakta yaşamakta olan Çinli kadınlar ve ailelerinin yardıma ihtiyac duyduklarında

birbirlerine ulaşamayacaklarını düşünmüşlerdir. K23 bu durum hakkında şöyle yorum yapmıştır.

Akrabalarım ve arkadaşlarım dâhil olmak üzere çevrem evliliğimiz hakkında hiçbir şey söylemediler ve bana çok fazla karışmadılar. Zaten bu benim kendi seçimim, mutlu olacağımı umdular. Ama onlar burada iyi yaşayıp yaşamadığımdan endişeleniyor olabilirler. Ailemden uzakta yaşadığım için, eğer tehlikeli bir durumla veya başka bir sorunla karşılaşırsam ailem beni görmek için hemen Türkiye'ye gelemeyebilir ya da ebeveynlerime veya aileme bir şey olursa ben de hemen Çin'e geri gidemem diye düşünüyorlar. (K23)

Tek Çocuk Politikası nedeniyle, Çin'deki ailelerin çoğunun tek çocuğu vardır. Tek çocuk olan ailelerde büyümüş kadınlar gelecekteki yaşlılık ve emeklilik sorunu için ebeveynlerinin umududur ve ebeveynlerini desteklemenin tüm sorumluluklarını ve yükümlülüklerini üstlenmeleri gerekir. Bu nedenle, ailedeki tek çocuk olan bazı Çinli kadınlar bir Türk ile evlilik yapmaya karar verdiklerinde, bazı akrabaları ve arkadaşları ebeveynlerinin emeklilik sorunu için çok düşünmesi ve temkinli olması gerektiğini belirtmişlerdir. Hatta Türklerle evlenmiş kadınların bazılarının (örneğin K4) birkaç arkadaşı uzaktan gelen biriyle evlenmenin bencilce bir davranış olduğunu düşünmüşler ve onun evlilik kararını desteklememişlerdir.

O sırada, birkaç yakın arkadaşım (bazı akrabalarım) evliliğimizi desteklemiyordu. En yakın arkadaşım, ben evlenip ebeveynlerimden ayrıldıktan sonra ebeveynlerime gidip onları rahatlattı ve bir yabancıyla evlenip yurtdışında yaşamamın kendisi için bir ihanet gibi olduğunu, ebeveynlerim için çok üzüldüğünü ve benim bencil olduğumu söylemişti. Çünkü arkadaşım da tek çocuktur, babasının beklentisi nedeniyle ve ebeveynlerle ilgilenmek için yurtdışından Çin'e geri döndü. (K4)

Bu Çinli kadınların evlilik kararı aldıklarında bazı akrabaları ve arkadaşları onları “desteklemediğini” doğrudan ifade etmeseler de Türklerle evliliklerini anlamamışlar, Türk toplumunu ve Türk kültürünü tanımadıkları için uluslararası evlilik yapma konusunda iyice düşünmeleri gerektiğine ikna etmişlerdir. Örneğin, K28'in bazı yakın arkadaşları Türkiye'nin Müslüman bir ülke olduğu için oraya gittikten sonra birçok yaşam alışkanlığını değiştirmesi gerekebileceğini, belki Türk eşinin veya ailesinin onu Müslüman olmaya zorlayacağını söylemiştir. Benzeri bir şekilde, K3'ün birkaç akrabası Türk toplumunu ve kültürünü bilmedikleri için, onun gelecekteki kariyer gelişimi açısından Türk erkeğiyle evlilik yaptığını anlamamışlardır. O bu konuda şunlara değinmiştir:

Bazı akrabalarım ebeveynlerim gibi Türk kültürünü bilmedikleri için bana Türkiye'ye gideceğimi iyice düşünmem gerektiğini söylediler ve Türkiye bakış açıları hâlâ çok dar ve önyargılı bir durumdaydı. Çünkü onlara göre Türkler çok muhafazakâr, Türk erkekleri birden fazla (dört) kadınla evlenebilir. Türk kadınlarının hepsi başörtülüdür ve Türk toplumu çok muhafazakârdır. Önce ben Los Angeles'te yaşıyordum. Onlara göre, Los Angeles gelecekteki kariyer gelişimim için çok önemli bir yer, neden Türkiye'ye gitmek istiyorum. Los Angeles'tan ayrılmak Los Angeles'ta kurduğum bazı bağlantılardan, burada biriken tüm kaynaklardan ve elde ettiğim bazı başarılarından vazgeçmem, gelecekte sıfırdan başlamak gerektiği anlamına geliyor ve film yapmak için en iyi yerden vazgeçmişim gibi hissediyorlardı. (K3)

Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınların bazıları evlilik kararı aldıklarında onları caydırmak için ellerinden geleni yapan arkadaşları olmuştur. Örneğin, K2'nin birkaç arkadaşı ve tanıdığı Çin'de bazı Türk işadamlarının olumsuz davranışlarıyla karşılaştıklarından Türklere karşı bir önyargı geliştirmeleri nedeniyle evlenmeye karar verdiğinde onu vazgeçirmek için ellerinden geleni yapmışlardır.

Yaşadığımız Linyi'de yaban ticaret yapan yabancılar çok vardı ve orada Türkler tarafından aldatılmış çok sayıda kişi vardır. Türk iş adamlarının orada kötü bir ünü vardı ve hoş karşılanmazlardı. Bu yüzden arkadaşlarım ve tanıdıklarım Türkiyeli bir erkek ile evleneceğimi öğrendiklerinde, her gün benim iyi düşünüp düşünmediğimi sordular ve bir Türk ile evlenmemeye ikna etmeye çalıştılar. Hatta bazıları o bir ateş çukuru, atlamamalısın dediler. (K2).

Bununla birlikte, sosyal medyada, uluslararası evlilik yapan Çinli kadınların karşılaştıkları aldatma ve aile içi şiddet çoğu uluslararası evliliğin başarısızlığı gibi olumsuz haberler sıklıkla haberlerde duyurulduğu için, Çinli kadınlar Türk eşleriyle evlilik yapmaya karar verdiklerinde Türkiye hakkında hiçbir şey bilmeyen bazı tanıdıkları uluslararası evlilikler konusunda iyimser olmamışlardır. Örneğin, K10, evlendiğinde çevresindekilerin onu desteklemediğini şu şekilde düşünmüştür:

Onlar evliliğim hakkında ne düşünüyorlardı gerçekten bilmiyorum, ama her neyse, evliliğim hakkında farklı insanların farklı görüşleri var olabilir. Mesela, seni kıskanan insanlar olabilir, senin hakkında dedikodu yapanlar da olabilir, bazı insanlar bir oyunu veya dramı izleme zihniyetine sahiptiler ve onlara göre birkaç yıl içinde boşanacaktık. Bu yüzden bir yabancıyla evlenmek için, gerçekten daha cesur olmalı, etrafta daha çok dedikodu olacaktır. (K10)

4.2.4. Çinli-Türk Uluslararası Evliliklerinin Kuruluşu

Çin-Türkiye toplumları arasında uluslararası evlilikte bulunan Çinli kadınlar için evlilik kurma süreci, sadece Türk eşlerinin aile üyeleri ve çevredeki başka sosyal gruplar tarafından tanınmaları için vazgeçilmez bir bağ değil, Türk toplumuyla bütünleşmeleri için de önemli bir ön koşuldur. Evlilik ilişkisinin yasallaştırılması için bir tür kurumsal düzenleme olarak, evlilikle sonuçlanmasının bir dizi yasal veya geleneksel prosedür ve merasim yoluyla gerçekleştirilmesi gerekir.

Genellikle dünyadaki her milletin evlilik geleneklerinde evlilik töreni bulunmaktadır ve her milletin kendi özelliklerine uygun olarak kendine özgü evlilik merasimi vardır. Çin ve Türkiye, sosyal ve kültürel farklılıkları nedeniyle farklı evlilik sistemlerine sahiptir dolayısıyla evlilik geleneği ve kültürünün farklı içeriği ve tezahürleri vardır. Bu araştırmada, Çinli-Türk uluslararası evlilikleri yapanların çoğunun evlilik ilişkilerini hem Çin evlilik geleneklerine hem de Türk evlilik geleneklerine göre sonuçlandığını, kimi katılımcıların Türk evlilik kültürünü veya Çin evlilik kültürünü takip ederek tamamladığını, ancak sadece bir katılımcının yabancı bir ülkede evlilik yaptığı için ne Çin ne de Türk evlilik geleneğine uyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çinli- Türk uluslararası evliliği yapanlar ister Çin ister Türk evlilik kültürüne göre evlilik yapmış olsunlar genellikle ulusal yasal prosedürler aracılığıyla evliliklerini kaydettirmiş ve düğünler de yapmışlardır. Genel olarak, yasal evlilik prosedürleri ve düğün törenlerinin yapılma sırasına ilişkin katı düzenlemeler yoktur. Kimi uluslararası evlilik yapanlar önce ulusal yasal kayıt prosedürleri yapıp (yani evlilik cüzdanı alıp) ardından düğün yapmışlardır; kimi katılımcılar ise düğünü önce düzenleyip sonra evlilik cüzdanı almışlardır. Bu nedenle yasal evlilik prosedürleri ve düğün törenlerinin yapılma sırası bu uluslararası evlilik yapanların özel koşullarına bağlı olarak düzenlenebilmektedir.

Bu araştırmada Türk erkekleriyle Çinli kadınların düğünlerinin çoğunun görece basitleştirilmiş olduğu, genelde otellerde düzenlendiği ve bir gün sürdüğü tespit edilmiştir. Düğünler yapılırken Çinli kadınların çoğu beyaz gelinlik giymeyi tercih ederken Türk eşleri de siyah takım elbise giymişlerdir. Bu kadınlar nadir olarak gerdek

yapmışlardır. Çin-Türkiye uluslararası evliliklerinde düğünler günümüzdeki Çin düğünleri gibi genellikle otellerde yapıldığından sofranın kültürünün yanı sıra misafir ağırlamak ve misafir fotoğrafı çekirmek de önemli, ancak yorucu bir kısımdır. K15 düğününde misafir ağırlama hakkında şöyle bir açıklama getirmiştir:

Düğünümüz Çin'de yapıldı. Guangdong'da olduğu gibi Çin düğünlerinde bir ziyafet için otele girmeden önce gelin ve damat birlikte basın toplantısı gibi otel kapısı yanında ayakta durup düğüne katılan misafirlere hoş geldiniz diye söylemeleri ve ardından konuklarla kapıda fotoğraf çektirmeleri gerekiyor. Düğün çok yoğun ve yorucuydu ama ailemin bu töreni yapmayı sevdiğini hissediyordum. (K15)

Türk evlilik geleneklerine göre Türk erkekleriyle evlilik yapan Çinli kadınların çoğu sadece Türkiye'de düğün yapmışlardır. Çin ve Türkiye arasındaki kültürel farklılıklar ve mekansal mesafe nedeniyle kız isteme ve söz merasimi dâhil olmak üzere merasimler yapmamışlardır. Görüşülen az sayıda kadın Türkiye'de evlilik yaptığında dini nikah ve kına gecesi gibi evlilik merasimlerinden bahsetmiş iken, çoğu Türkiye'nin evlilik kültürü, örf ve adetlerini bilmedikleri için kına gecesi ve nişan töreni gibi evlilik merasimleri yapmadıklarını söylemişlerdir.

Bu Çinli kadınlardan sadece K11 Türkiye'de nişan töreni yapmıştır.

2008'de eşimin ailesini ilk görmek için Türkiye'ye geldiğimde burada nişanlandık. (K11)

Genel olarak kına gecesi evlenecek kızın evinde yapılmaktadır. Ancak bu Çinli kadınlar Türkiye'de düğün yaparken kendi evleri Türkiye'den binlerce kilometre uzakta yaşanan Çin'de olduğu için kına gecesi yapmamışlar, sadece 3 kadın kına gecesi yapmıştır. Örneğin, K20'nin kına gecesi Türkiye'de düğün yapmadan önce Türk eşinin ağabeyinin evinde düzenlenmiştir.

Türkiye'de düğün sırasında genellikle kadının evinde bir kına gecesi vardır. Türkiye'de düğünüm yapılırken ben tek başıyım, benim kına gecem eşimin yengesinin evinde yapıldı. Kına gecesi yapıldığında eşimin yengesi ve ablası ellerime, avuçlarıma ve başıma kına yakmıştır ve sonra birlikte eğlenme yapmak için şarkı söylemiş ve dans etmiştik. (K20).

Bu araştırmanın katılımcılarından çoğu Türkiye’de evlilik yaptığında dini nikâh kıymamış, Müslüman olmadığı ve yabancı olduğu için dini nikâh töreni yapmamıştır. Buna rağmen, az sayıda Çinli kadın ya kendiliğinden ya da Türk eşi ve onun ailesinin isteği üzerine dini nikâh kıymıştır. Örneğin, kendi Çin Müslümanı olan K13 ve Türk eşiyle evlendiği sırada İslam’a geçen K10 evlilikte dini nikâh olması gerektiğini düşündüğünden, K4 ve birkaç Çinli kadın da eşinin ve ailesinin isteğine göre dini nikâh kıymıştır. Örneğin,

O sırada evlenmek üzereyken eşim ve ailesinin istediklerine göre İslam'a geçmişim, sonra evlilik yaptığımızda istedikleri üzere camide bir imam aracılığıyla bir dini nikâh yaptık. (K4)

Evlendiğimizde gelecek hayatımızın biraz daha kolay ve rahat olacağını düşündüğüm için Şanghay'da dini nikah yaparken İslam'a geçtim. (K10)

Çin'deki Yunnan'da memleketimde düğün yaptık. Yunnan'daki Hui Müslümanlar evlendiklerinde düğünleri genellikle camilerde yaparlar. Camilerde yapılan düğünde ana ritüel dini nikahtır. (K13)

4.2.4.1. Düğün Töreni

Düğün evliliklerde çok önemli bir merasimdir. Genel olarak, insanlar evli oldukları sosyal gerçeğini düğünler aracılığıyla arkadaşları, akrabaları, tanıdıkları dâhil olmak üzere çevrelerindeki sosyal gruplara ve topluma beyan ederler. Türkiye’de düğünler gelin almak, yemekler yemek ve dans etmek gibi aşamaları da kapsamaktadır.

Çinli kadınlar için Türk kültüründe ve Çin kültüründe yapılan evliliklerde en büyük farklılık düğün merasimlerinde görülür. Onların gözünde Türk düğünlerinin en büyük özelliği dans demektir, Türk düğünlerinde herkes dans eder, Çin düğünlerinde genelde dans etmezse de, yemeklere daha çok önem verir. Bu Türk düğünlerinin Çin düğünlerinden en büyük farkıdır. Örneğin, bu konuda K17 şunları söylemiştir.

Bence Türkiye'deki düğünlerde herkes çok iyi dans edebiliyor ve Türkler için en büyük zevk dans etmektir. Ama bizim Çin düğünlerinde Çinliler için en büyük zevk yemek yemektir. Buradaki düğün ağırlıklı olarak şarkı söylemek ve dans etmek gibi eğlencelerdir ve Çin'de en önemli şey yemeklerin iyi olup olmadığıdır ve düğünde yemek iyi olması için çok para harcanabilir, düğünün mekân seçimi önemli değil ama düğünde yemek menüsü iyi olmalıdır. Özellikle Kantonluyuz, iyi yemek yiyemiyorsak, o düğünden ömür boyu pişmanlık duyarız. (K17)

Türk düğünlerinde sürekli dans etme, çok mutlu ve canlı, coşkulu olsa da düğünü de çok yorucu bir hale getiriyor ki bu da iyi dans edemeyen Çinli kadınlar için zor bir şeydir. Bu durumu K25 şöyle dile getirmiştir:

Türk düğünlerinin en büyük özelliği dans etmektir. Düğünlerde herkes dans ediyor ve çok eğlenceli, düğünlerin atmosferi oldukça güzel, coşkulu, dans etmekten herkes çok mutlu. Genellikle akşam saat 6.00 ya da 7.00'de herkes düğünde dans etmeye başlıyor, geceleri 12:00-1:00'e kadar dans ediliyor. Bence Türk düğünü gerçekten çok yorucu oluyor. Türk düğünlerinde müzik çok gürültülü herkes dans ediyor, gelin olarak her zaman dans etmelisiniz, ama dans etmeyi sevmiyorum ve beceremiyorum, bu benim için oldukça zordur. (K25)

Bazı Çinli kadınlar, Türkiye’de ve Çin’de düğüne katılan misafirlerin yeni evlilere hediye verme şeklinin ve miktarının farklı olduğunu dile getirmişlerdir. Türk düğünlerinde misafirler yeni evlilere doğrudan nakit para, takılar veya altın verirken, Çin düğünlerinde kırmızı bir zarf içine para koyup verirler. Miktar açısından Türkiye’de bir belirleme yoktur, istediği kadar verebilir, ama Çin’de bu miktar daha fazladır. Bu konuda örneğin K20 ve K25 şu şekilde anlatmışlardır.

Hem Türkiye’de hem de Çin’de düğüne katıldığınızda aynı da [aynı şekilde] evlilik yapan çiftlere para veya hediye verirsiniz, ama verildiği hediye formu farklı olabilir. Burada[Türkiye’de] genelde nakit ya da altın doğrudan veriliyor, ama Çin’de kırmızı zarflar veriliyor, kırmızı zarfın içinde nakit para vardır. (K20)

Burada [Türkiye’de] düğünlerin güzel bir kültürü var. Yani yeni çiftlere hediye verme konusunda düğüne gelen misafirler için bir baskı yok gibi görünüyor, 50 lira, 100 lira, 200 lira gibi istediklerini verebilirler, böyle bir ekonomik baskı yok. Ama Çin’deyse, yeni çiftlere verilen hediye veya para daha fazladır. (K25)

4.2.4.2. Başlık Geleneği

Evlilik sözleşmesinin bir işareti olan başlık parası Çin evliliklerinde önemli yer almaktadır, erkeğin kadına ve kadının ailesine ödediği belirli bir miktar para veya mülkü ifade etmektedir. Ancak ilginç olan şu ki, bu araştırmada Çinli kadınların çoğunun başlık parasını alamadığı tespit edilmiştir. Bu durum hakkında K11 şunları dile getirmiştir:

Evliliğe hazırlanıldığı sırada erkeğin kız tarafına gidip kızı vereceği şeyler hakkında konuşması gerekir, başlık parası Çin’de çok önemli bir şeydir. Bizim yaptığımız evlilik Çin’in kültüründe yapılan evlilik gibi, ama bizim başlık paramız

yoktu. Burada yaşamakta olan bazı Çinli gelinlerle sohbet ettiğimde, çoğu Çinli gelinin evlendiğinde başlık parası almadıklarını öğrenmiştim. (K11)

Çinli kadınların evlilik yaparken başlık parasını almamalarının birçok nedeninin bulunduğunu söylemek mümkündür. Türk eşleri başlık parası konusuna değinmemiş, aynı zamanda Çinli kadınlar ve ailelerinin başlık parası hakkında bir talebi olmamıştır. Tıpkı K27'yle yapılan görüşmede belirtildiği gibi:

Çin evlilik kültüründe başlık parası geleneği vardır. Ama o sırada ailem kocamdan başlık parasını istemediler ve başlık parasının olması gerektiğini hiç söylemediler, bu şarttan hiç bahsedilmedi. (K27).

Bununla birlikte, birkaç Çinli kadın evlenmeden önce başlık parası konusunu Türk eşiyle konuşmuş ve tartışmıştır. Ancak daha sonra evlendiğinde o ve ailesi bu şartı koymadığı için hiçbir başlık parası almamıştır. Örneğin, K28 evlenmeden önce Türk eşiyle başlık parası hakkında bir konuşma yapmıştır.

Biz evlilik yaparken ...başlık parası almadım. Evlenmeden önce eşim bana Çin'deki evliliğimizin ve düğünümüzün nasıl olacağını sorduğunda ben başlık parası konusundan bahsetmiştim ve ona Çin'deki bazı yerlerde başlık parası uygulamasının olduğunu söyledim. Eşim bu paranın kimin için olduğunu sordu ve bana: "kızma, açık konuşacağım, eğer seninle evlenmek için ailene bir miktar para vereceksem, bu ailenin seni para karşılığı sattığı anlamına gelmiyor mu? Sanki aslında, ailenin bir üyesi değilsin, malı gibisin, eğer bu parayı istiyorsan, ben vereceğim, sorun değil, ama sadece ne düşündüğümü söylemek istiyorum." dedi. Ben de aslında seninle tamamen aynı düşünüyorum, eğer sen bir kadın olsaydın ve ben bir erkek olsaydım, seninle evlenmek için, ailene para verecek olsam, ben de senin gibi düşünürüm, başlık parası almak benim için doğru değil, ailemde kimsenin başlık parası hakkında böyle bir talebi yok dedim. (K28)

Tıpkı K32'nin Türk eşinin düşündüğü gibi, günümüzde Türk toplumunda birçok yerde başlık parası olmadığı için çoğu Türk eşleri başlık parasını isteme konusunu anlamadığı için evlilik yaptıklarında Çinli kadına (veya ailesine) başlık parası vermemiştir. Ancak bazı Çinli kadınların ailesinin Türk damadı Çinli kadına bir miktar başlık parası vermeyi istemiştir. Türk eşinin başlık parası ödemek istememesi ile Çinli anne babanın başlık parası istemesi arasındaki anlaşmazlığı gidermek için bazı aileler (örneğin K25) "evlenen her iki tarafın kendi düğünün tüm masraflarından da sorumlu olması, gelecekte onların çocuklarından en az bir çocuğunun Çinli kadının soyadını taşıması ve Çin uyruklu olmasını şart koşması" gibi bir çözüm bulmuşlardır. Çocuklarının onların

ebeveynlerine büyükbaba ve babaanne diyeceklerini ve böylece ebeveynlerinin damada kızını vermedikleri gibi hissettikleri için bu düzenlemeyi kabul ettiklerini söylemiştir.

Ancak, birkaç Çinli kadın evlendikleri zaman kendi anne ve babası Türk eşinden başlık parası istemekte ısrar ettikleri için Türk eşi kadına bir miktar başlık parası vermiştir. Fakat evlenip Türkiye'ye geldikten sonra Çinli kadın kendi ebeveynlerinin haberleri olmadan eşinin verdiği başlık parasını eşine iade etmiştir. Mesela, K23 böyle yapmıştır.

Bizim Çin'de evlilik yaptığımızda başlık paramız vardı, ama aslında başlık paramızın olmadığına eşdeğerdir. O zamanlar ailem başlık parasının gerekli olduğunu söylediği için eşim bana 100.000 Yuan verdi ama başlık parası ödeme konusunu anlamadı, sonra bu konuda tartışmak istemiyordum. Evlenip Türkiye'ye döndükten sonra bana verdiği parayı tekrar eşime verdim, ama ailem ona verdiğimi hâlâ bilmiyor. (K23)

Günümüzde Türk toplumunda çoğu yerlerde evlilik yapıldığı zaman başlık parası ortadan kalksa bile erkek tarafının kadına hediye olarak altın küpeler, altın kolyeler ve altın bilezikler de dâhil olmak üzere birkaç altın takı veya bir miktar altın vermektedir. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'de erkeğin evlilik esnasında kadına altın takı takması geleneği bulunmaktadır. Bu araştırmada kimi Çinli kadınlar Türk eşleriyle evlilik yaparken Türkiye'nin bu evlilik kültürünü ve geleneğini bilmedikleri için eşlerinden hediye olarak altın veya takı istememişler, ancak birkaç Çinli kadın evlilik yaptığında Türk eşi ve ailesi ona Türk evlilik kültürüne uygun olarak birkaç takım altın takı ve para gibi hediyeler vermiştir. Örneğin, K22 Çin'de evlilik yaparken başlık parası istemese de Türk eşi ve ailesi ona birkaç takım altın takı vermiştir.

Başlık parası konusunda, evlenmeden önce eşim bana başlık parası vermesi gerekip gerekmediğini sordu. Aslında ben istemedim, çünkü çocukluğumdan beri başkalarının hiçbir kuruşunu almıyordum. Ama sonra düğün yaparken eşimin ailesi bana küpeler ve kolye gibi birkaç takım altın takı verdi (K22).

4.3. ÇİNLİ KADINLARIN AİLE, AKRABALIK ve SOSYAL İLİŞKİLERİ

Çinli kadınların aile, akrabalık ve sosyal ilişkileri 6 başlık çerçevesinde işlenecektir: Çinli kadınların ve Türk eşlerinin ev içi rol ve sorumlulukları.

4.3.1. Çinli Kadınların ve Türk Eşlerinin Ev İçi Rol ve Sorumlulukları

Aile temel evrensel bir toplumsal kurumdur; çünkü bireyler olarak insanlar her zaman aile içinde doğar ve yaşarlar. Aile, ana-baba-çocuklar ve tarafların kan akrabalarından meydana gelmiş ekonomik ve toplumsal bir kurumdur (Gökçe, 2013:187). Aile, "toplumun hücresi" olarak adlandırılır, insanların en temel yaşam birimi ve "toplumun mikro kozmosu" olarak nitelendirilir. Temel bir toplumsal kurum ve toplumun temsil edici küçük bir birimi olan ailede karı koca, anne ve baba, oğul ve kız dahil olmak üzere her birey, belirli sosyal rolleri oynarlar ve buna karşılık gelen sosyal sorumlulukları taşırlar. Burada temel olarak Çinli-Türk uluslararası aileleri kuran Çinli kadınların ve Türk eşlerinin evde oynadıkları roller ve taşıdıkları sorumluluklar tartışılmıştır.

4.3.1.1. Çinli Kadınların Ev İçi Rol ve Sorumlulukları

Türk erkeği ile evli olan Çinli kadınların gözünden farklı bir kültürde yaşamaya bağlı olarak evlilik ile kurdukları ailede özellikle eşlik, annelik, akrabalık odaklı toplumsal cinsiyet rollerini nasıl anlamlandırdıkları ve bu çerçevede hangi sorumlulukları üstlendikleri eşlik rolü, annelik rolü ve akrabalık rolü olmak üzere üç başlık altında incelenebilir.

Eşlik Rolü

Araştırmaya katılan bir Çinli kadının dediği gibi, aile yüz yüze ilişkilerin yaşandığı bir birincil gruptur; “*Hayatta birlikte yaşayan karı koca bir insanın iki eli gibi, sol el sağ elden ayrılamaz, sağ el de sol elden ayrılamaz. İki kişi, sen bana yardım edersen, sana ben yardım ederim, iki kişi birlikte olduğunda yaşamak daha güzel olacak*” (K6). Bu nedenle, ister bir koca olarak bir erkek, ister bir eş olarak bir kadın olsun, ailedeki kendi eşlik rolünü gereği gibi oynamak için elinden geleni yapmaya çalışır. Evlilikte, bir erkek için kadın öncelikle bir eş olarak bir sosyal rolü ve aile sorumluluğunu üstlenir. Araştırmada "Siz aile içinde hangi rol ve sorumluluklarınızın olduğunu düşünüyorsunuz?" şeklindeki soruya kadınların hemen hepsi ailede bir eş olarak rol oynadıklarını ve ailenin iyi bir yöneticisi olduklarını, eş olarak aileye bakma, yemek pişirme, ev işleri yapma, aile hayatını yönetme dahil olmak üzere asıl ailevi sorumlulukları olduğunu düşünmüşlerdir.

Şu anda çocuğumuz yok, bu bakımdan evdeki rolümüz ve sorumluluklarımız daha basit. Aile içinde bir eş gibi bir rol ve sorumluluğum olduğunu sanırım. Şimdi Koronavirüs salgını nedeniyle geçici olarak işsizim ve evde kalıyorum. Evde kaldığımda yemek yapmak, ev düzenlemek, temizlik yapmak, çamaşır yıkamak gibi çoğu ev işlerini ben kendiliğinden yapıyorum. Bir ailede erkek çalışıyorsa ve kadın geçici olarak çalışmıyorsa, kadın eve bakmalı ve evdekilerle ilgilenmelidir. Ancak kadın da işe gidiyorsa, erkeğin de aileye bakma sorumluluğu vardır, yani evdeki işleri çiftler birbirleriyle paylaşmalıdır, bir kişi bir şeyi tamamen yapamaz, çiftler karşılıklı birbirlerini anlamalı ve birbirleriyle paylaşmalıdır.(K8)

Aile, bir erkek ve bir kadın tarafından kurulan bir yaşam topluluğudur ve bu yaşam topluluğunda, ailenin iş bölümü bakış açısından, kadının kadınlığı ve cinsiyet özelliklerinin temelinde düşünüldüğünde, bir eş olarak kadınlar evde yemek pişirmek, çamaşır yıkamak, temizlik yapmak, aileyle ilgilenmek gibi ev işlerini daha çok üstlenseler de, araştırmaya katılan çoğu kadın artık evde itaatkar bir eş değil, Türk eşiyle görece eşit statüde bir eş olmuş ve Türk eşinin ev işlerini onunla paylaşmasını ve aile meseleleri hakkında ikisinin birlikte karar vermesini istediklerini belirtmişlerdir. Zira ev işlerinin bölünmesi, bir dereceye kadar sadece aile içindeki toplumsal rollerin yansımaları değil, aynı zamanda kadının ailedeki statüsünün bir göstergesi olarak kabul edilmiştir (Wang, 2009; Liu, vd.,2015). Örneğin, bu noktaya ilişkin K28 şöyle söylemiştir.

“İki kişi bir aile kurar, neden birbirleriyle ev işini paylaşmıyor, biri ev işleri yapıyor da, diğeri neden duruyor ve oturuyor, neden kadın her zaman böyle bir hizmet sunma durumunda? Benim için bu kabul edilemez, çünkü herkes bağımsızdır. Evlenmeden önce, bu konu hakkında eşimle açıkça konuşmuştum, ben senin aksesuarın değilim, biz iki ayrı bireyiz ve sonra bir aile kuracağız, umarım evdeki her şeyi beraber yaparız, ailenin her şeyinin benim üzerime kalmasını istemiyorum, dünyada hiçbir ülkenin kanunda ev işinin kadın tarafından yapılması gerektiği yazılı değil dedim. Evlendiğimizden itibaren ev işlerini birlikte yapıyoruz ve ailemizde hiçbir iş bir kadının işi değildir, bizim ailede sorumluluğumuz da bir paylaşım. Örneğin, elektrikli süpürge kullanıp yeri süpürüyorsam, eşim yerleri siliyor, aramızdan biri banyoyu yıkıyor ve biri de mutfakı temizliyor. Bu yüzden, evde hepimiz bağımsızız, evdeki her işi ikimiz beraber yapıyoruz”(K28).

Annelik Rolü

Daha önce bahsedildiği gibi Türk erkekleriyle evlenmiş olan Çinli kadınların büyük bir kısmı annelik rolünü oynamaktadır. Araştırmada, Türk erkekleriyle evlenmiş olan Çinli kadınların, ister ev hanımı olsun ister Türk eşi gibi para kazanan kadın olsun, ailedeki anne olarak rollerini ve sorumluluklarını, özellikle anne olduktan sonra anneliğin

önemini vurguladıkları görünmektedir. Örneğin, bir anne olarak K10 evdeki rolünü ve sorumluluklarını şu şekilde düşünmüştür:

“Bence evde bir anne olarak benim sorumluluğum çok önemli ve aile ile ilgilidir. Gerçekten bir ailede annenin olmadığına ailede her şey altüst olur ve aile tamamen dağınık olabilir. Çocukların hayatları da çok gevşek olur ve hiçbir şeyi yapamazlar. Evdeyken onlara iyice bakabiliyorum. Anne olmadığına evde hijyen, yemekler veya yaşam alışkanlıkları ve çalışma alışkanlıkları olsun, hayatımızın her alanında düzeni sağlamak zor olur, ancak anne olduğunda evdeki her şey düzenli ve temiz olur.” (K10)

Bazı kadınların çocuk sahibi olduktan sonra çocuk hayatlarında birinci sırada yer almaktadır, bu nedenle kadınlar annelik yaparken çocuklara bakmak ve aileyle ilgilenmek için, hayatta ve işte anne olarak kadınların uzlaşmalar yapması gerektiğine inanmaktadırlar. Araştırmaya katılan birkaç Çinli kadın çocuğa iyi bakmak için İnternet üzerinden uzaktan çalışmayı tercih etmişlerdir (K8, K10, K15, K28). Ayrıca, yapılan görüşmelerde, K11 gibi birkaç katılımcı kadın gelecekte iyi bir anne rolünü oynayabilmesi ve çocuklarına ve ailesine daha fazla zaman ayırabilmesi için İnternet üzerinden uzaktan çalışmayı seçtiklerini söylemiştir. Bunların dışında, birkaç kadın çocuğuyla ve aileyle iyice ilgilenmesi için işini değiştirmiştir. Örneğin, K32 anne olduktan sonra yüksek ücretli bir işten vazgeçip “sıkıcı bir ofis işi”ni yapmayı tercih etmiştir.

Ben doğum yaptıktan sonra bir süre evde çocuklarla ilgilendim. Bana göre kadınlar için, çocuklarla ilgilenmek çok önemli bir sosyal görev ve kadın değeri. Bir kadın olarak maddi olarak bağımsız olursanız, başkaları size saygı duyar, ben buna pek katılmıyorum. Bazı kadınlar, özellikle bazı Çinli kadınlar finansal bağımsızlığı ve ardından kişilik bağımsızlığını savunuyorlar, ama çocuklarını son sıraya koyuyorlar, aslında buna ben şahsen katılmıyorum. Doğurduğunuz çocuklar kendi çocuklarınız, başkalarını doğurduğunuz anlamına gelmez. Çocuklarınız varsa, çocuklar hayatınızda birinci sırada yer almalı ve ailede önce gelmelidir. Mesela eskiden ben mermer işleri yaptım ve o sırada gelirim çok yüksekti, ama çocuklara sahip olduğum için her zaman dışarı çıkamıyorum. Ailemle ilgilenmem ve çocuklarıma bakmam gerekiyor. Bu nedenle çok iyi iş fırsatlarından vazgeçtim ve sonra çok sıkıcı bir ofis işini seçiyorum ve onu yapıyorum. Aile açısından, kadınların bazen seçim yapması ve bazı ayarlamalar yapması gerekir. (K32)

Bununla birlikte, anne olarak, kariyer veya iş, aile ve çocuklar arasında bir çatışma olduğunda ve ikisi arasında birini seçim yapmaları gerektiğinde, kadınlar işten vazgeçip aileye dönmeyi ve evde çocuklarıyla birlikte eşlik ederek onları büyütmeyi seçmektedirler. Bu araştırmada K4, K10, K11 dahil birkaç kadının anne olduktan sonra

küçük çocuklarına bakmak için geçici olarak ev hanımı olmayı seçtiği gözlemlenmektedir. Örneğin, çifte yüksek lisans sertifikasına sahip olan K4, küçük çocuğuna bakmak için doğum yaptıktan sonra sevdiği işten ayrılmıştır.

Bence bir kadın olarak kariyer odaklı olsanız da olmasanız da, hamile olduğunuzda, çocuklara sahip olduğunuzda, çocuklara bakmanız ve çocuk yetiştirmeniz gerektiği sürece, ailedeki sorumluluğunuz çok önemli ve ailede ikinci sırada olamazsınız. Aile için çok şey yapmalısınız. Eğer size yardımcı olabilecek olanlar yoksa, ancak aileniz ve kariyeriniz bu ikisiyle de ilgilenenekseniz, bu imkânsız. Şu anda ben tek başıma çocuklara bakıyorum, işe gitmek istiyorum ama imkânsız. Bu yüzden çocuklara bakmak için işimi bıraktım. Benim için aile samimiyeti ve mutluluğu her şeyden daha önemlidir. Kısacası, kadınlar için aile ile ilgilenmek, çocukları yetiştirmek, çocukları eğitmek de dâhil olmak üzere bu sorumluluklar çok önemlidir.(K4).

Akrabalık Rolü

Evlilik yolu ile Türk aile hayatına girmiş olan Çinli kadınların Türkiye'deki aile hayatında çeşitli sosyal rollere sahip olduklarını, eş, anne olmanın yanı sıra gelin, yenge veya elti olmak gibi akrabalık rolleri oynadıkları söylenebilir. Bir gelin olarak bu Çinli kadınlar aile hayatlarında sadece kayınpederleri ve kayınvalidelerine saygı duymak ve nazik bir şekilde davranmak dahil olmak üzere gelin-kayınvalide ilişkisini yönetmeleri yetmez, aynı zamanda görümceleri ve epleri gibi diğer akrabaları ile de sağlıklı ilişkiler kurmaları gerekir. Zira evlilik iki kişi arasında olsa da, aile sadece iki kişilik bir grup değildir. İki kişi evlendikten sonra iki sade insan iki aile olmaktadır. Bu haliyle gelin olan bir kadın aile içinde yaşanan çeşitli ilişkileri iyi idare etmeli ve her bir aile üyesiyle dostça yaşamalıdır.

Gelin-kayınvalide ilişkisi perspektifinden bakıldığında, bu çalışmanın “4.3.2.3. Gelin-Kayınvalide İlişkileri” başlığı altında kendi ifadeleriyle açıklanacağı üzere, araştırmaya katılan bazı Çinli kadınlar ve kayınvalideleri arasında din kültürü, düşünceleri, kültürel farklılıkları veya yaşam tarzları v.b. sebeplerle yaşanan farklılıklardan dolayı küçük çatışmalar ve hoş olmayan olaylar yaşanmasına rağmen, bu kadınların çoğu kayınvalidesiyle arkadaşça yaşayabilmektedirler. Bu, Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınların çoğunun Türkiye'deki aile hayatlarında gelin-kayınvalide olarak aralarındaki ilişkide neredeyse hiç çatışmayla karşı karşıya gelmedikleri anlamına gelir, hatta bazı

Çinli kadınlar, kayınvalidelerinin onlara kendi kızları gibi davrandıklarını ifade etmişlerdir.

Çinli kadınların görümceleriyle ya da epleriyle olan ilişkileri dahil diğer akrabalık ilişkilerine baktığımızda, birçok Çinli kadın Türk eşinin akrabalarıyla uyumlu bir şekilde geçinmekte, bayramları kutlamak için birbirlerini ziyaret etmekte ve telefon görüşmeleri yapmaktadırlar. Özellikle Çinli kadınların büyük bir kesimi görümceleriyle ya da epleriyle iyi anlaşılmaktadırlar. Örneğin K4'ün küçük görümcəsi kendi kardeşine söyleyemediği sırlarını onunla paylaşmış, K6'nın görümcəsi bir sorunla karşılaştığında sıklıkla ondan yardım istemiş, K13'ün görümceleri ona kendi kız kardeşleri gibi davranmışlar, K14 ve K27, ailesiyle ve eşinin ablalarının aileleri ile birlikte tatile gitmişlerdir. K1'in epleri Türkçe pratik yapması için onunla sık sık konuşmuş ve Türkçeyi öğrenmesine yardım etmişler, K12 de eltiyle sık sık çay- kahve içmiş, sohbet etmiş; K18 zaman zaman epleriyle alışverişe gitmiş, K20'ye de epleri sık sık yardım etmiştir.

Bazen ben ve eşimin ailesi, akrabalarıyla kahve veya çay içiyoruz. (K12)

Eşimin akrabalarıyla ilişkilerimiz iyidir. Eşimin abları beni kendilerinin küçük bir kız kardeşi olarak görüyor. (K13)

Eşimin akrabalarıyla ilişkilerimiz iyidir, özellikle görümcelerim ve ailesiyle ilişkilerimiz iyidir. Her sene tatillerde Türkiye'ye gelip onları ziyaret ettik ve beraber tatile çıktık, sonra bir süre beraber kaldık. (K14)

Eşimin akrabalarıyla aramızdaki ilişki oldukça iyidir, özellikle onun ailesi, abilerinin ailesi ve ablasının ailesi gibi akrabalarıyla ilişkimiz çok iyidir. Pek çok konuda fikirlerimi dinlerler. (K20)

Bazen görümcemin evine gidip onlarla birkaç gün kalırım. Onunla beraber kaldığım sırada beni başka akrabalarının evine götürür ve sonra beni akrabalarıyla tanıştırılır. (K27)

4.3.1.2. Türk Eşlerin Ev İçi Rol ve Sorumlulukları

Toplum, her bir birey için, sosyal konumuyla tutarlı bir rol tanımlaması hazırlamıştır. Biyolojik cinsiyetin farklılığı nedeniyle kadınların ve erkeklerin toplumda oynadıkları sosyal roller ve yüklendikleri sorumluluklar farklıdır. Genel olarak geleneksel

toplumlarda kadınlar temizlik ve yemek yapan; çamaşır ve bulaşık yıkayan; çocuk ve hasta bakan kişiler olarak anlatılırken erkekler ise, hemen her zaman, ailenin başkanı ve evin giderlerini karşılamaktan sorumlu kişiler olarak görülmektedir (Vatandaş, 2007: 29-56).

Bu araştırmada Türk eşlerinin evdeki rolleri ve sorumlulukları konusuna gelince Çinli kadınların birçoğu ailede Türk eşlerinin babalık, eşlik ve ailenin ana aile reisliği rolünden bahsetmiş ve onların sadece bir baba ve eş olmadığına, aynı zamanda ailenin ana destekçisi olduğuna inanmışlardır. Ayrıca, bu Çinli kadınlar ailede bir eş ve /veya bir baba olan Türk eşlerinin çocuklarıyla ilgilenme, aileyi destekleme sorumluluğunu aldıklarını, bir ailenin direği ve aile gelirinin ana kaynağı olduklarını düşünmüşlerdir. Örneğin;

Eşimin bir koca olarak bir rol ve sorumluluğu var. Çünkü şu anda işe gitmiyorum ve ailemiz için para kazanmıyorum. O çalışıyor ve ailemizi destekliyor. (K3)

Bence bir koca ve bir baba olarak eşim evde çok büyük bir lider konumuna sahiptir. O, ailemizin ruhani yönünün hakimiyetinin yanı sıra bazı bilişsel hakimiyetidir, o, ailemizin üslubunun lideri olarak görülmeli, mesela çocukların eğitimi konusunda çocukların neler yapması ve nasıl davranmaları gerektiğini de söyler. Ayrıca, ekonomik açıdan eşim aileyi desteklemek için işe gidiyor ve para kazanıyor, o ailemizin direğidir. (K 10)

Aile içinde eşimin bir baba ve bir koca olan bir rol ve sorumluluğu vardır. Çocukların eğitimiyle ilgilenmek için elinden geleni yapar, işe gitmediğim ve para kazanmadığım için aile gelirinin ana kaynağı ve aileyi destekler verir. (K11)

Eski eşim ailemizin geçimini sağlayan kişiydi ve ailemizin mali kaynakları ona bağlıydı.(K29)

Artık Türkiye'de yaşamımızın ana geçim kaynağı kocamdan geliyor. Eşim ailemizi geçindirmek için para kazanan bir adamdır. (K 30)

4.3.2. Aile İçi İlişkileri

Çinli kadınların aile içi ilişkileri üç başlıkta ele alınacaktır: Eşleriyle ilişkileri, ebeveyn-çocuk ilişkileri ve gelin-kayınvalide ilişkileri.

4.3.2.1 Eşleriyle İlişkileri

Çinli kadınların eşleriyle ilişkileri konusunda beş tema bulunmuştur: Aile içi işbölümü, , aile içinde karar verme, çocukların eğitimi konusunda karar verme, aile bütçesinin yönetimi ve Çinli kadınların eşleriyle ilişkilerini etkileyen faktörler.

Aile İçi İş Bölümü

"Erkekler dışarıya, kadınlar içeriye hakimdir" şeklindeki iş bölümü sistemi geleneksel toplumda cinsiyete dayalı olarak önemli bir işbölümü modelidir. Bununla birlikte, modernleşme, sanayileşme ve kentleşmenin gelişmesiyle birlikte, günümüz toplumunda daha fazla kadın çalışmakta ve mali açıdan eşine bağımlı olmamaktadır. Bu haliyle, geleneksel "erkekler dışarıya, kadınlar içeriye hakimdir" şeklindeki toplumsal iş bölümü modeli de değişmeye başlamıştır. Böylece kadınların evdeki işleri azaldığı için ev işleri onların temel görevleri olmaktan çıkmıştır. Diğer taraftan erkekler de ev işlerini yapmaya başlamışlar ve ev işleriyle geçen zamanlarını arttırmışlardır. (Qing, 2017: 91-100). Dolayısıyla, karı-koca beraber ev işlerinde işbirliği yapması gittikçe toplumsal bir trend haline geldiği söylenebilir. Ancak, bazı araştırmacılara göre Türkiye'nin toplumsal cinsiyet kültürü hala geleneksel ve tutucudur. Türk toplumunda kadınlar çoğu zaman temizlik, yemek, turşu, salça yapmak; çamaşır ve bulaşık yıkamak gibi ev işleri yapan kişiler olarak anlatılmakta ve adlandırılmaktadır (Vatandaş, 2007: 29-56. En kadınsı işin çocuk ve aile için yemek hazırlamak yemek pişirmek, bulaşık ve çamaşır yıkamak, temizlik yapmak, ütü yapmak, çocuğu giydirmek v.b. olduğu anlatılmaktadır (Bingöl, 2014: 108-114).

Ev işleriyle uğraşma, aile içi işbölümünü yansıtan önemli bir boyuttur. Bu araştırmada Türk-Çin uluslararası ailelerinde ev işi yapma konusunda dört aile tipinden bahsedilebilir: 1. Ev işlerini Çinli kadınların tek başlarına yaptıkları aile, 2. Ev işlerini kadınların yaptıkları ve eşlerinin yardımcı oldukları aile tipi, 3. Ev işlerini kadınların ve erkeklerin birlikte yaptıkları aile tipi, 4. Erkek eşlerin Çinli kadınlardan daha fazla ev işi yaptıkları aile tipi.

Şekil 5. Katılımcıların Türk Eşleriyle Ev İşleri Yapma Konusunda İşbölümü Şeması

Bu araştırmada az sayıda Çinli kadın ev işlerini tek başlarına yapmakta ve eşleri hiç ev işi yapmamaktadır; bunlar çalışmayan kadınlardır. Örneğin K23 bu durumu şöyle açıklamıştır:

Ev işi açısından, bence Türk adamları çok maçodurlar. Mesela, şu anda işim yok, evdeki her şeyi yaparım, yemek yapmak, çamaşır yıkamak, bulaşıkları yıkamak evi süpürmek ve temizlik yapmak gibi ev işlerinin hepsi benim işimdir. O işten eve geri geldikten sonra sadece koltukta oturup çay veya kahve içiyor veya ayçiçeği tohumu gibi bir şey yiyor ya da koltukta yatarak TV izliyor, bundan başka hiçbir şey yapmıyor. (K23)

Bununla birlikte, araştırmaya katılan Çinli kadınların çoğu ev işi yaparken eşlerinin kendilerine yardım ettiklerini ifade etmişlerdir. Özellikle, evde çocuklarla ilgilenmek için veya başka sebepten dolayı işe gitmeyen bazı kadınlar, ev hanımı olduğu sürece, ev işleri yapmak onların ana sorumluluğudur, eşleri yardımcı konumdadır. Örneğin, çocuklara bakmak için işini bırakıp ev hanımı olmuş K4 işe gitmediğinden ev işlerinin çoğunu yapmaktadır.

Ev işleri hakkında, eğer çalışmıyorsam, temelde ben yaparım. Şu anda çocuklara bakmak için işe gitmiyorum, evdeki işlerin çoğunu ben yapıyorum, eşim yemek pişirmek, bulaşıkları yıkamak ve evi düzenlemek gibi normal ev işlerini yapmaya isteklidir. Çalışıyorsam ev işlerini de benimle beraber yapar, mesela ben yemek yaparsam, eşim bulaşıkları yıkar, çamaşırları yıkarsam, çamaşırları kurutur. Genelde hafta sonlarında, evde genel temizlik birlikte yaparız, hepsini ben yalnız yapmıyorum. (K4)

Araştırmaya katılan çok sayıda Çinli kadın Türk eşleriyle işbirliği yaparak ev işlerindeki sorumluluğu ortaklaşa üstlendiklerini dile getirmişlerdir. Zira onlar da eşleri gibi çalışmakta, evin geçimine katkıda bulunmakta ve ailedeki hiçbir işin yalnızca kadınlara ait olmadığına inanmaktadırlar. Örneğin, halen Türkiye'deki özel bir lisede İngilizce öğretmeni olan K28, evlenmeden önce ev işlerinin yalnız kadın tarafından mı, yoksa ortaklaşa mı yapılacağı konusunu eşiyile şöyle tartışmıştır:

Evlenmeden önce, eşimi ziyaret etmek için Türkiye'ye geldiğimde eşim beni arkadaşının ya da komşusunun evine misafir olarak götürdüğünde birçok Türk ailelerinde kadınların neredeyse ev işlerinin hepsini yaptıklarını gördüm. ... Mesela, bir gün onun bir arkadaşının evine gittik. Arkadaşının inşaat malzemeleri satan dükkânı vardı. Arkadaşı ve karısı gün boyunca dükkandaydı, öğleden sonra saat 5:30-6: 00 civarında karısı eve geri dönüp akşam yemeği hazırladı ve bu arada evi temizledi, sonra eşimin arkadaşı eve geldiğinde oturup karısından çay veya kahve istiyordu, sonra karısı onun için çay ve kahve hazırladı, ama o sadece oturdu ... evdeki bütün işler sadece karısı tarafından yapılıyordu. O sırada anlayamadım, sonra eşime “iki kişi bir aile kurmuş, neden birbirleriyle ev işini paylaşmıyorlar, biri ev işleri yapıyorken diğeri neden duruyor ve oturuyor, neden kadın her zaman böyle bir hizmet sunma durumunda” dedim. O zamanlar henüz evlenmemiştik, bu konuyu açtığımda, eşim, Türk erkeklerinin genel olarak biraz maço tavırlı olduğunu söyledi. Ben “umarım sende bu maçoluk yoktur, benim için bu kabul edilemez, çünkü herkes bağımsızdır, ben senin aksesuarın değilim, biz iki ayrı bireyiz ve sonra bir aile kuracağız, evdeki her şeyi beraber yapmalıyız, ailenin her şeyinin benim üzerime kalmasını istemiyorum, dünyada hiçbir ülkenin kanunda ev işinin kadın tarafından yapılması gerektiği yazılı değil” dedim. Evlendiğimizden beri ev işlerini birlikte yapıyoruz, bizim ailede sorumluluğumuzda bir paylaşım vardır. Örneğin, ben elektrikli süpürge kullanıp yeri süpürüyorsam, eşim yerleri siliyor, aramızdan biri banyoyu yıkıyor ve biri de mutfakı temizliyor. (K28)

Bu araştırmada K3, K26, K32 gibi bazı Çinli kadınların Türk eşinden daha az ev işi yaptıkları, Türk eşlerinin ise ev işlerinin çoğunu üstlendikleri ifade edilmiştir. Örneğin, K32'nin eşinin salgın yüzünden işsiz kalması, onun aileyi desteklemek için işe gidip para kazanmak zorunda kalması nedeniyle, evde Türk eşi K32'ye kıyasla daha fazla iş yapmaktadır:

Evdeki işlerin çoğunu eşim yapıyor. Şu anda salgın yüzünden eşim işsiz kaldı ve evde tam zamanlı olarak çocuklara bakıyor ve ev işleriyle ilgileniyor. Eşim ev işleri yapma konusunda sık sık şikâyet ediyor, ama evdeki işleri yapmak ve çocuklarla ilgilenmek için gerçekten elinden gelenin en iyisi yapıyor, mesela, o “Ben bir erkeğim ama evde yemek yapıyorum, iki çocuğumla iyice ilgileniyorum, büyük kızımızın internette derse girmesine yardım ediyorum ve onun ev ödevlerine bakmam gerekiyor, artık kendimi kadın gibi hissediyorum” der. Tabii ki ben işten eve döndükten sonra ev işlerini de biraz yapıyorum, ama o daha fazla yapıyor. (K 32)

Aile İçinde Karar Verme

Aile etkileşiminde, aile üyelerinin aile içinde farklı rolleri ve statüleri olduğu için onların etki ve kontrolleri de farklıdır. Dolayısıyla, aile üyelerinin aile içinde karar verme gücü de farklıdır. Karı-koca ilişkisi, aile ilişkilerinde en temel ilişkidir, aile içinde karar verme bir dereceye kadar karı- koca arasındaki güç yapısını yansıtabilir.

Bu araştırmada, elde edilen görüşme verilerine dayanarak, bu esas olarak aile yönetimi, aile içinde önemli konularda karar verme ve çocukların eğitimi dahil olmak üzere üç açıdan Çin-Türk uluslararası ailelerinde bulunan Çinli kadınların ve Türk eşlerinin aile içinde karar vermeleri ve aile güç yapısı incelenmektedir.

Aile Yönetimi Konusunda Karar Verme

Aile yönetimi aile işlevlerinin yerine getirilmesine, aile ilişkilerinin uyumuna ve aile yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yardımcı olur (Deng, 2006: 132). Günlük yaşamdaki harcamalar, tatil yapma, mobilya seçimi, vb dahil olmak üzere günlük aile hayatı yönetimi, aile yönetiminin önemli içeriklerinden biridir. Bu araştırmada Çinli kadınlar ve Türk eşlerinin günlük yaşam yönetimi konusunda karar vermeleri incelendiğinde, karı-koca beraber karar vermenin bu Çin- Türk uluslararası ailelerinde temel karar verme modeli olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan 32 kadının 19'u günlük yaşam yönetimi konusunda karı koca tarafından birlikte konuşulup karar verildiğini belirtmiştir. Bundan başka, 7 Çinli kadın (şu anda 1 kadın boşanmıştır) ise gündelik hayat yönetimi konusundaki kararların Türk eşleri tarafından verildiğini belirtirken, 6 Çinli kadın (2 boşanmış kadın dahil) ailenin günlük hayatında karar verme gücünün kesinlikle kadınların kendilerine ait olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin, bu konu hakkında K19 böyle açıklamıştır:

Eşim ve ben bu aileyi birlikte oluşturuyoruz ve ikimiz de bu ailenin bir parçasıyız. Bu aile içinde her şey ikimiz tarafından birlikte yapılıyor. Bir karar verirken ben ve eşim ikimiz karşılıklı bir münazara yapıp karar veriyoruz. Mesela evde bir mobilya satın alırken biz bunu satın alıp almayacağımızı konuşup tartışıyoruz ve sonra ikimiz birlikte karar veriyoruz. Tatil yaparken, nasıl bir tatil yapacağız, nerede tatil

yapacağız gibi konular için önce yine de ikimizin de konuşmamız gerekiyor. ... Zaten ikimiz de çok demokratik bir durumdayız. (K19)

Aile günlük yaşam yönetimi karar vermede, Çinli kadınlar ve eşlerinin müşterek mi yoksa esas olarak sadece Çinli kadın mı yoksa Türk eşi tarafından mı karar verileceği genellikle karar verilen konulara bağlı olduğunu söylenebilir. Saha araştırmasında çok sayıda Çinli kadın günlük aile yaşamlarına genellikle Türk eşleriyle birlikte konuşup kararlaştırmış olsalar da, çocuk bakımı ve ev işleri konusunda Çinli kadınlar ana karar verici ve sorumlu kişilerdir. Mesela, K14 bu durumu şöyle dile getirmiştir:

Genelde ikimiz beraber tartışıp karar veririz. Şu anda bir anneyim, ailede çocuğa bakım ve günlük yaşamı yönetme gibi konularda temel olarak ben yapıyorum ve bunları nasıl yapacağımı da karar veriyorum, eşim gündelik hayatımızın nasıl gittiğine hiç karışmıyor ve bunların onunla ilgisi yok gibi görünüyor. (K14)

Türkiye, Çinli kadınlar için yabancı bir ülke olduğu ve Türk kültürü hakkında pek bilgiye sahip değillerdir. Bu yüzden bazı Çinli kadınlar, tatil ve mobilya seçimlerinde karar vermeyi Türk eşlerine devretmişlerdir. Örneğin, bu durumu K6 şöyle söylemiştir:

Ailede günlük hayatımızın yönetimi konusunda karar verirken genelde önce biz konuşuyoruz, sonra eşim karar veriyor ve onu dinliyorum, o bir Türk olduğu için Türkiye'nin yerel durumu hakkında daha fazla bilgi sahibidir bence(K6).

Elektrik faturası, su faturası, İnternet faturası ve doğalgaz faturası dahil olmak üzere ailedeki faturaların ödenmesi ailenin günlük giderlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bazı Çinli kadınlar Türkçeyi bilmedikleri için bu faturaları öderken iletişim engelleriyle karşı karşıya gelebilirler. Türk eşleri Türkiye'deki hayatlarının zorluğunu azaltmak için kendiliğinden bu sorumlulukları üstlenmişler ve onlar aile yaşam giderlerinin ana sorumluları ve karar vericileri durumundadırlar. K25'in söylediği gibi, elektrik faturası, su faturası, İnternet faturası ve doğalgaz faturası dahil evdeki tüm geçim işlerinden Türk eşi sorumludur, K25 kendisi ailenin günlük harcamalarının neler ve ne kadar olduğunu hiç bilmemektedir.

Ailede gündelik hayatımızda karar verirken birlikte konuşuruz. Ancak Türkçeyi iyice bilmediğim için elektrik faturası, su faturası, internet faturası ve doğalgaz faturası gibi faturaların hepsini eşim idare ediyor. Mesela, nerede tatil yapacağız, nasıl gideceğiz, nerede kalacağız gibi her şey onun tarafından yapılıyor, ama genelde bir karar vermeden önce fikrimi sorar. (K25)

Çocukların Eğitimi Konusunda Karar Verme

Bir sosyalleştirme aracı olan ailede ebeveynler çocukların eğitimi konusunda çok önemli roller oynamaktadır. Farklı aileler, çocuklarının eğitiminde farklı seçimler ve kararlar alacaktır. Araştırmaya katılan Çinli kadınların ve Türk eşlerinin yaşadıkları sosyal ve kültürel çevreler ve aldıkları eğitim farklı olduğu için eğitim anlayışları ve çocuklarının eğitiminden beklentileri farklıdır. Çinli-Türk uluslararası ailelerinde çiftlerin çocuklarının eğitimi ile ilgili aldıkları kararlar incelendiğinde, araştırmaya katılan 20 çocuklu aile arasında, 10 ailede karı koca tarafından karşılıklı bir şekilde konuşulup karar verilmiş, 6 ailede temel olarak Türk eş tarafından karar alınmış ve diğer 4 ailede esas olarak Çinli kadın tarafından karar verilmiştir.

Çocukların eğitiminin karı koca tarafından birlikte konuşulup kararlaştırılan ailelerde, Çinli kadınlar ve Türk eşleri büyüdüğü ve yaşadıkları sosyal ve kültürel çevrelerin ve aldıkları eğitim modellerin ve kavramların farklı olduğu için çocukların nasıl bir eğitim alacağı, çocuklarını devlet mi yoksa özel mi hangi okula ve neredeki okula gönderecekleri, aile eğitimi konusunda çocuklara daha çok Çin kültürünü mü yoksa Türk kültürünü mü verecekleri, aile içinde konuşulan diller hakkında Çince mi yoksa Türkçe mi konuşacakları, çocuklara nasıl bir eğitim verileceği ve çocuğu nasıl eğitileceği dahil olmak çocukların eğitimi konusunda düşünceleri farklı olmasına rağmen, onlar çocukların eğitimi konusunda ortak fikiri oluşturulabilir ki çocukların eğitimi konularını konuşup müzakere etmiş, sonra çocuğa en uygun eğitim modelini seçip benimsemeye karar vermişlerdir. Bu konuda K28 ve Türk eşi iyi bir örnek oluşturmuştur.

Çocuğun eğitimi konusuyla, ben ve eşim birlikte ilgileniyoruz ve karar alıyoruz. Çocuğun eğitiminde aileler arasında farklılıklar olduğuna inanıyorum. Çocuğun eğitimi konusunda düşünce farklılıklarımız olsa, kendi görüşlerimi ve onun görüşlerini listeleyip, ona neden yanlış olduğunu düşündüğümü ve kendi fikirlerimi anlatırım. Mesela, eşim bir gün bana çocuğumuzun üniversiteye gitmek yerine başka bir yoldan ilerlemek istediğini bize söylemesi durumunda, ona üniversiteye gitmesi, yüksek öğrenim görmesi, gelecekte doktor veya avukat ya da prestijli bir meslek sahibi olması gerektiğini söylemeyeceğim, dünyada bu kadar çok üst düzey ve yetenekli insanlar var mı, böyle bir hizmet sektörü veya başka herhangi bir sektör yoksa, bu üst düzey ve yetenekli insanlar nereden gelebilirler, herhangi bir sektöre, herhangi bir işe karşı ayrımcılık yapmamalıyız demişti. Ancak ben Çin'de aldığım eğitimden kaynaklı olarak, oğlumun yüksek öğrenimi reddetmesine izin

veremeyeceğimi düşünüyordum, benim için bu kabul edilemez, çocuğumuzun öğrenebilme kapasitesi varsa onu neden bu konuda daha ileri taşımak istemeyelim ki? Her zaman en iyi eğitimi alması için desteklemeliyiz. Aslında bu konuda eşimle aramızda böyle bir anlaşmazlık vardır. Çin'de gençken aldığımız eğitim... Okula gitmek zorundasın, sonra üniversiteye gitmelisin. Sanki çocuklar için üniversiteye gitmek tek yolmuş gibi. Birçok insan çevrelerindeki yetişkinler tarafından kontrol edilip bunu veya şunu yapmak zorunda kalıyor. Mesela, çocukluğum büyük ölçüde okul-sınav-ödev üçgeninde geçti, çok rahat bir çocukluk hiç yaşamadım, ama yine de oğlumun iyi bir eğitimi görmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu yüzden çocuk eğitimi konusunda eşimin düşünceleri benimkinden biraz farklı olsa da, çocuklara uygun eğitim verilmesi konusunda aynı fikiriz (K28).

K28'nin dile getirdiği gibi, günümüzde Çinliler çocukların eğitimine büyük önem vermektedirler, Çinli kadınlar küçüklüklerinden beri daha titiz bir eğitim almalarından dolayı çocukların da titiz ve sıkı bir eğitim alması ve üniversiteye gitmesi gerektiğine inanmışlardır. Ancak baba olan Türk eşlerin gördükleri eğitim modeli nispeten rahat olduğu için çocukların eğitiminde nispeten gevşek ve kayıtsızdırlar, bu durumda anne olan Çinli kadınlar çocukların eğitiminden sorumlu ana kişi ve karar vericiler haline gelmişlerdir. Evlendikten sonra birkaç sene Çin'de yaşamış olan K14'ün düşündüğü gibi, evde olmasaydı Türk eşinin çocuğuna iyi ve düzgün bir eğitim vermesi zor olacaktı.

Oğlumun eğitimi konusunda, esas olarak ben sorumluyum, ben ilgileniyorum, ben karar veriyorum, özellikle Çin'deyken oğlumun eğitimindeki her şeyde hemen hemen ben karar veriyordum, kocam işi nedeniyle nadiren çocuğun eğitimi umursuyordu. Türkiye'ye geldikten sonra bu konuyla yine de daha çok ilgileniyorum. Şöyle söylüyorum ki bazı Türk erkekleri çocukların yönetimi ve eğitiminde nispeten daha gevşek ve kayıtsızdır, çocuklara nasıl öğreteceklerini bilmiyorlar ve genellikle çocuklarının eğitimi üzerinde sorumluluğu annelere bırakıyorlar. Evde ben yoksam bence oğlumun eğitiminde sorunlar çıkabilir, babası kesinlikle ona iyi ve düzgün bir eğitim veremez. (K14)

Bazı Çinli kadınlar Türkçelerinin iyi olmadığı ve Türkiye'nin eğitim ortamını ve eğitim modelini tanımadıkları için çocuklarına okul eğitiminde yardımcı olamamış ve iyi bir danışmanlık verememişlerdir. Bu durumda ise çocukların eğitimine esas olarak Türk eşleri tarafından karar verilmiştir. Örneğin K7'ye göre çocukların eğitimi konusunda, Türk eşinin daha çok söz hakkı ve karar verme gücü vardır.

Genelde eşim çocukların eğitimiyle ilgileniyor ve karar veriyor. Ben sadece önerilerde bulunuyorum, eşimin çocukların eğitimi, özellikle okulun eğitimi denetlemesi gerektiğini söyleyebilirim. Türkçem yeter değil ve çocuklarımla eğitimlerine yardım edemiyorum. Aslında çocuklarımla eğitimi konusunda yüksek

beklentilerim var. Ama onların Türkçe kursları ya da eğitim ve düşünme biçimleri biz Çinlilerden farklıdır, düşüncelerinin benimkiyle biraz çarpıştığını hissediyorum, sonuçta burada yaşıyorlar, fikirlerine göre yaparlar ve onları zorlayamam. Mesela, bana göre, Türk devlet okullarının eğitim sistemi gerçekten iyi değil, büyük oğlum liseye gittiğinde, Türk devlet okullarının eğitim sistemine güvenmediğim için onun daha iyi ve sorumlu bir liseye gidebileceğini umduğumu söyledim. Sonra eşim söylediğimi kabul etti ve en sonunda büyük oğlum özel bir liseye gitti. Çünkü lise çok önemli, özellikle üniversiteye gitmesi için daha önemli.
(K7)

Aile Bütçesinin Yönetimi Konusunda Karar Verme

Ailede karı-kocanın gücü üzerine yapılan araştırmalarda, aile bütçesinin yönetimi konusunda karar verme en önemli referans göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır (Chen ve Yang, 2012; Tao, 2012). Bu araştırmada “Ev ve /veya araba satın almak, yatırım yapmak ve kredi çekmek gibi önemli ailevi konularda kararları genellikle kim verir” sorusuna, araştırmaya katılan 32 kadından 19'u karı-kocanın birlikte konuşup karar verdiğini, 9'u ağırlıklı olarak Türk eşinin karar verdiğini ve 4 kadın ise kendi başlarına karar verdiklerini belirtmişlerdir.

Çinli-Türk çiftlerin aile bütçesinin yönetimi konusunda karar vermelerini etkileyen faktörlere bakıldığında, Çinli kadınların eğitim düzeyi, işe katılım durumu ve gelir düzeyi, Türk erkeklerinin toplumsal cinsiyet bilinci, Çinli kadınların ve Türk eşlerinin sosyal ve kültürel geçmişleri onların aile bütçesinin yönetimi konusunda karar vermeleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Daha önce de belirtildiği gibi, araştırmaya katılan Çinli kadınlar ve Türk eşlerinin aldıkları eğitim düzeyi yüksektir, aynı zamanda Türk eşlerin birçoğunun yurtdışında eğitim veya yaşam geçmişi vardır. Bu nedenle diğer Türk erkeklerine kıyasla, onlar daha fazla toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığına sahiptirler, toplumsal yaşamda cinsiyetler arası eşitliğe ve saygıya daha fazla dikkat etmektedirler. Tıpkı İngiltere'de okurken Türk eşiyle tanışmış K18'nin söylediği gibi, eşi 20-30 yıldır İngiltere'de yaşadığı için kadınlara daha saygı duyar ve o, tam olarak Türk erkekleri gibi değildir, önemli bir aile kararı verilmesi gerektiğinde ikisi birlikte tartışıp karar vermiş, hatta eşi kendi meselelerinde kararı verirken K18 ile tartışır ve düşüncelerine saygı duymuştur.

Çinli kadınların mesleki durumları incelendiğinde 23'ü çalışmış tam veya yarı zamanlı olarak iş hayatında yer almışlardır. Türk eşleri gibi Çinli kadınlar da aile ekonomisine

katkıda bulunmuşlardır, bu nedenle Türk eşleri ile ev ve /veya araba satın alma, yatırım yapma gibi önemli aile meselelerinde birlikte karar vermişlerdir. Yapılan görüşmelerde, çok sayıda Çinli kadın, özellikle çalışanlar aile bütçesinin yönetimi konusunda Türk eşleriyle birlikte karar aldıklarından bahsetmiştir. Mesela, bu konuda K21 şunları söylemiştir:

Bu konularda genelde birlikte tartışıyoruz ve kararlar alıyoruz, çünkü ben de çalışıyorum ve bir şey satın alırken ben de parasını ödüyorum. Mesela, bir araba satın almak istiyorsak önce o da bana soruyor, sonra konuşuyoruz, birlikte görmeye ve seçmeye gidiyoruz. Eşimin benim sevmediğim [beğenmediğim demek istiyor] bir arabayı alması imkânsız. (K21)

Eşlerin aile bütçesine yaptıkları katkı düzeyi veya eşlerin gelir düzeyleri etkileyici olmanın ötesinde belirleyici faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Bazı ailelerde Çinli kadınlar, Türk eşlerinden daha yüksek gelire sahiptirler ve ailenin ana gelir kaynağıdır. Bu durumda aile bütçesinin yönetiminde karar vermede daha fazla söz sahibi olmuşlardır. Örneğin K9, aile ekonomisinin ana katılımcısı olduğu için aile ekonomisinde daha fazla söz hakkına sahip olduğunu düşünmektedir.

Genelde ikimiz birlikte kararları alıyoruz. Mesela bir ev veya araba gibi şeyler satın alırken genelde kararı ben veriyorum, tabii tartışıyoruz, ancak çoğu zaman son karar bana aittir, çünkü ailemizin ekonomik gücü bendedir. (K9)

Bazı Çinli kadınlar Türk eşlerinin aile ekonomisinin ana kaynağı olduğu için aile bütçesinin yönetimi konusunda karar vericinin eşleri olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin K7 aile bütçesinin yönetiminde, Türk eşinin daha çok söz hakkı ve karar verme ygücü olduğunu belirtmiştir. Ona göre, bir ev hanımı olarak, kendisinin aile ekonomisine katkıda bulunamaması, aile bütçesinin yönetiminde karar verme gücünün olmamasının temel nedenlerinden biridir.

Evde genelde kararı veren kocamdır. Çünkü o ailede ana ekonomi kaynağıdır ve ailemizin ekonomisinin ana kontrol edicisidir. Ben karar veremem, sadece fikirlerim varsa söyleyebilirim, ama o kabul etmeyebilir (K7).

Çinli Kadınların Türk Eşleriyle İlişkilerini Etkileyen Faktörler

Aile içi etkileşime bakıldığında karı-koca ilişkisi en önemli ilişki olarak ortaya çıkmaktadır. Çinli-Türk uluslararası ailelerinde karı-koca ilişkileri, “tamamlayıcı karı-koca ilişkisi”, “eşitlikçi, demokratik ve karşılıklı saygıya dayalı karı-koca ilişkisi”, “işbirliğine ve yardımlaşmaya dayalı karı-koca ilişkisi” ve “karşı tarafı kendi hayatının bir parçası olarak gören bütünsel ilişki” olmak üzere sınıflandırılabilir.

Uluslararası evlilikler üzerine çalışmalarda bu türlü evlilikte karı-koca ilişkisini etkileyen faktörlere bakıldığında, din en ağırlıklı faktördür. (Lin ve Zhou, 2007; Hu, 2015; Li, 2015; Mao, 2015; Li, 2016; Lu, 2017, Liu, 2018). Dini inanç (Deng, 2006; Chen ve Hu, 2015; Lu, 2017; Liu, 2018) , çocuk eğitimi ve yetiştirme (Hu, 2015; Li, 2015; Guan, 2016; Lei ve Wang, 2016; Li, 2016) diğer aile üyeleri ve akrabalarla ilişkiler (Deng, 2006; Li, 2015; Guan, 2016; Li, 2016) v.b. faktörler de karı koca arasındaki ilişkiyi değişen derecelerde etkilemektedir.

Çin-Türk uluslararası evliliklerinde karı-koca ilişkisini etkileyen faktörler incelenirken, en önemli faktörün din kültürü olduğu görülmüştür. Çinli kadınların çoğunun dini inanca sahip olmadıkları veya gayrimüslim oldukları, ancak çoğu Türk eşlerinin Müslüman olduğu ve bir kısmının da dindar Müslüman olduğu görülmüştü. Müslüman olan Türk erkekleri, özellikle dindar Türk erkekleri aile hayatlarında sürekli olarak gayrimüslim eşleri ikna etmeye çaba göstermişler, ancak Çinli kadınlar çocukluktan itibaren dini inancı olmayan gayrimüslimler oldukları için ikna olmamışlardır. Bu durum karı koca arasında sorun yaratabilmektedir. Bazı kadınlar dini nedenlerle Türk eşiyle sık sık tartışıklarını, hatta sürekli kavga ettiklerini söylemişlerdir. K24 boşanmasına neden olan faktörlerden birinin de din olduğuna işaret etmiştir.

Dini inanç eski eşimden boşanmamın nedenlerinden biri olabilir. Din doğrudan ve önemli bir neden olmasa da, aramızda bazı sorunlar ortaya çıktığında ve eski eşimle açıkça konuşmanın bir yolu olmadığında, dini kurallara ve onların Türk yerel hukuklarına göre benimle tartışmaya devam ederdi, bu yüzden o dini kurallara göre benim mantıksız biri olduğumu hissetti. (K24)

Bu araştırmada çocuk konusu çiftler arasındaki ilişkiyi etkileyen önemli bir faktör olmasa bile, Çinli kadınların çoğu, çocukların eğitimi ve yetiştirilmesi dahil olmak

üzere çocuk konusunun, Türk eşlerinden gelen görüşlerdeki farklılıklar nedeniyle sıklıkla tartışıldığını, ancak bunun karı koca arasındaki ilişkiyi etkilemeyeceğini değerlendirmişlerdir. Bazı Çinli kadınlar çocuklarının eğitime çok önem vermek ve çocuklarına iyi bir eğitim vermek için ellerinden geleni yapmak isterken, Türk eşleri eğitim konusunda çocukların daha rahat ve daha eğlenceli olmaları gerektiğine inanmışlardır. Bu konuda K14 şuları anlatmıştır.

Oğlumun eğitimi konusunda eşimle farklı düşünüyoruz ve bunu sık sık tartışıyoruz. Mesela, biz Çinliler çocukların iki üç yaşlarında erken eğitime başlamak istiyoruz ve ardından çocukların İngilizce dersleri, erken eğitim dersleri, beden eğitimi dersleri ve ilgi [hobi] dersleri almalarını istiyoruz. Ama Türkiye'de durum böyle değil. Mesela, oğlum için bir basketbol veya futbol spor kursu bulmak istiyorum, ama kocam aynı fikirde değil, ona göre şu anda basketbol oynamak için oğlum çok küçük ve böyle bir şey yaparsak oğlumun en azından 7 yaşında olması gerekiyor. (K14)

Farklı kültürel ortamlardan ve hayat hikayelerinden dolayı Çin ve Türk ailelerinde küçük çocukları beslemede de farklılıklar vardır. Çinliler küçük çocuklarının yiyeceklerine çok dikkat ederler. Genellikle Çin'de insanlar çocukların mamasına veya yiyeceklerine hiç baharat ekmez, onlara çok yağlı yemekler ve soğuk şeyler yedirmezler. Ancak bu konuda Türkler çok dikkat etmezler, çocuklara soğuk şeyler, çikolata, bisküvi, hatta cips gibi her türlü yiyecekleri yedirebilirler. Mesela, görüşülen K32 düşüncesini şu şekilde belirtmiştir.

Mesela, çocuk yetiştirmede "daha az yağ, daha az tuz" şeklinde ifade edilen Çin geleneksel yetiştirme geleneğini takip ediyorum, ama o bunu umursamıyor, mesela, çocuğa çikolata gibi her şeyi verebilir, çocuk ağlamadığı sürece ona çikolata, bisküvi gibi her türlü yiyecekleri yedirebilir. Örneğin, çocukların beslenmesi söz konusu olduğunda, biz Çinliler süt tozu yaparsak, biraz sıcak suyla yapıyoruz, değil mi? Ama o genellikle ılık suyla yapar, süt tozu yaparken hepsinin böyle yaptığını söyledi. Meyveyi buzdolabından çıkarıp doğrudan çocuğa yedirir. Ben ona katılmıyorum ama yapılacak şey yoktur. (K32)

Literatürde çok önemsenmesine rağmen bu araştırmada konuşulan dilin karı-koca ilişkisini etkileyen faktörlerden biri olmadığı gözlemlenmiştir. Bazı Çinli kadınlar konuşulan dillerin günlük hayatlarında Türk eşleriyle anlaşmalarında güçlükler yol açtığını, ancak dilin hiçbir zaman karı koca ilişkisini etkileyen unsurlardan biri olmadığını belirtmişlerdir. Çinli kadınlar Türk eşleriyle genellikle birden fazla dilde iletişim kurmuşlar ve hepsi farklı derecelerde Türkçe konuşabilmekteler, Bazıları

Türkçeyi çok iyi konuşabilmekte, çoğu (20 kadın) Türkçeyi düzgün ve iyi konuşmasalar da, eşleriyle ortak dilleri olan İngilizce vasıtasıyla rahat iletişim kurabilmişler, bazıları da (12 kadın) Türk eşleri Çince bildiği için Çince ile iletişim kurmuşlardır. Tabii burada uluslararası evliliklerde dilin eşler arası iletişimdeki önemsizliğinden değil, buradaki Türk ve Çinli eşlerin eğitim düzeylerinin yüksekliğinden dolayı Türkçe ya da Çinceyi bilmemenin onlar için problem teşkil etmediğinden söz edilebilir. Örneğin,

Eşimin İngilizcesi de gayet güzel, ikimiz her zaman İngilizce konuşuyoruz ve iyi anlaşıyoruz. (K3)

Eşimin İngilizcesi de iyi, ikimiz evde İngilizce konuşuyoruz ve iyi anlaşıyoruz. Ama kavga ederken veya tartışırken dil yüzünden orijinal anlamı anlamayabilir, sonra bazı yanlış anlamalar çıkmış olabilir. Ama bence bu aile içi ilişkilerinizi etkilemiyor. (K4)

Türkçeyi bilmeden önce, başlangıçta eşim ile İngilizce konuşuyorduk ama kocamın İngilizcesi çok azdı. Türkçe biraz öğrendikten sonra yavaş yavaş Türkçe ile konuşmaya başladım. Eşimin yanında olduğumda, eğer Türkçe bilmiyorsam veya konuşamıyorsam, çok sorun yok, çünkü neler konuşmak istediğimi biliyor. Mesela bir cümlede birkaç kelime eksik olsa bile ne demek istediğimi o anlıyor ve bunu söylemeye yardım ediyor. (K6)

Türkçe bilmeden önce eşimle Çince konuşuyorduk, sonra ailesiyle temas ederken eşim bizim için tercümanlık yapmıştı. Çalışmak için Şangay'a döndükten sonra ben Türkçe öğrenmeye başladım, sonra yavaş yavaş ailesiyle Türkçe konuşabilirim. (K26)

Çinli kadınların Türk eşlerinin diğer aile üyeleri ve akrabaları ile olan ilişkileri de karı koca arasındaki ilişkiyi etkileyen faktörlerden biri olarak görülmemiştir. Araştırmada, Çin-Türk ulus ötesi evlilik ailelerinin neredeyse tamamı çekirdek aile olarak yaşamaktadırlar. Çinli kadınlar Türk eşlerinin aile üyelerinden ayrı yaşadıkları için aile yaşantılarına müdahale edilmemektedir. Araştırmaya katılan kadınlardan sadece biri kayınvalidesiyle birlikte yaşamasına rağmen, kayınvalidesinin onların hayatlarına hiç müdahale etmediğini belirtmiştir. Aynı sebeple akrabalık ilişkileri de Çinli kadınların eşleriyle ilişkilerini etkilememektedir.

4.3.2.2. Ebeveyn-Çocuk İlişkileri

Çinli kadınların çocuklarıyla ilişkileri konusu evde çocuklarıyla konuştukları diller ve evde ebeveyn-çocuk ilişkisi üzerinden incelenmiştir. Çocuklarıyla kurdukları ebeveyn-çocuk ilişkisinde yakın-demokratik ilişki, otoriter ilişki, hem otoriter hem demokratik ilişki temalarına ulaşılmıştır.

Çinli Kadınların Evde Çocuklarıyla Konuştukları Diller

Uluslararası ailelerde büyüyen çocuklar için çift dille veya çok dillerle iletişim kurmak yaygındır. Bu araştırma, Çinli- Türk uluslararası ailelerinde büyüyen çocuklar için Türkiye’de yaşam ve Türkçe konuşma ortamı nedenleri ile yaygın olarak kullanılan dil olarak Türkçenin yanı sıra Çince ve İngilizcenin de kullanıldığını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan kadınlar ebeveyn olarak çocuklarıyla iletişim kurarken her zaman kendilerine en kolay, en basit ve en uygun olduğunu düşündükleri dilde iletişim kurduklarını, çocuklarının ana dillerini unutmalarını istemedikleri ve onların Çince konuşan büyükanne ve büyükbabalarıyla bir dereceye kadar iletişim kurabildikleri için bilinçli ve bilinçsiz olarak çocuklarıyla Çince ile konuştuklarını söylemişlerdir. Böylece çocuklar günlük hayatta Çinli annelerinden Çinceyi öğrenmişlerdir. Bazı çocuklar etraflarında Türkçe konuşulduğundan çevrelerine uymak ve arkadaşlarıyla rahat iletişim kurmak için Türkçe konuşmak, Çince konuşmamak konusunda direnç göstermelerine, evde Türkçeyi de öğrenmek/konuşmak istemelerine rağmen Çinli kadınlar bilinçli ve sistemli şekilde onlarla Çince konuşmakta ısrar etmişlerdir. Örneğin, bu durumu K28 şöyle anlatmıştır:

Başka bir örnek alıntı da verelim. (Hangi dille rahat iletişim kuruyorsa onu konuştuğunu anlatan)

Evde oğlumla hep Çince konuşuyorum, babası onunla Türkçe konuşuyor. Ama oğlum yaklaşık iki buçuk yaşındayken, bir gün, anne, artık Çince konuşmak istemiyorum dedi. Ona neden diye sordum. O dedi ki çevremdeki herkes Türkçe konuşuyor, senin dışında kimse Çince konuşamıyor ve ben de konuşmak istemiyorum dedi. Bunu söyledikten sonra gerçekten benimle Türkçe konuşmaya başladı. O bana Türkçe süt içmek istiyorum ya da su içmek istiyorum, lütfen bana bir bardak su ver, anne, acıktım veya bana bir yumurta haşlayabilir misin gibi şeyleri [isteklerini] hep Türkçe söyledi, aslında o sırada onu anlayabiliyordum.

Ama o benden süt istediğinde ona bir bardak su verirdim, tuz isteyince şeker verirdim, çikolata yemek istediğinde ona başka şeyler verdim, yani doğru anlamıyormuş gibi yapıyordum. O Çin yemeklerini, özellikle Çin mantısını çok seviyor. Bana Türkçe konuşarak Çin mantısı yemek istiyorum dedi, ben sonra onun için makarna pişirdim, ertesi gün o tekrar istediğinde ben bile bile onun için farklı yemekler pişirdim. Sonunda benimle tekrar Çince konuşmaya başladı ve bana anne sana mantı yemek istediğimi söyledim, pirinç yemek istemiyorum, erişte yemek istemiyorum ve tavuk yemekleri de istemiyorum dedi. Ama bunların hepsini Çince söyledi, o zamandan beri benimle Çince dışında başka hiçbir dilde konuşmuyor.(K28)

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi

Ebeveyn-çocuk ilişkisi, aile içinde ebeveyn ve çocuklar arasındaki ilişkiye atıfta bulunan çok önemli bir nesiller arası ilişkidir. Çocuk yetiştirilmesi konusunda farklı ebeveynler farklı eğitim tarzlarına sahip oldukları için, çocuklarıyla olan ilişkileri farklıdır. Bu çalışmada, Çinli kadınların kendileri ile çocukları arasındaki ilişkinin tanımlanması yoluyla, aralarındaki ebeveyn-çocuk ilişkisi üç türde özetlenebilir: “yakın ve arkadaşça bir dostluk ilişkisi”, “eşit ve demokratik bir ilişki”, “hem otoriteye hem demokrasi ve eşitliğe sahip olan bir ilişki”. Aynı zamanda, Çinli kadınlar ile Türk eşleri ve çocukları arasındaki ilişkide bazı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

“Yakın ve arkadaşça bir dostluk ilişkisi”, araştırmaya katılan bazı Çinli kadınlar tarafından Türk eşleri ve çocukları arasındaki ilişkiyi tanımlamak için kullanılmıştır. Onların görüşlerine göre günlük yaşam etkileşiminde baba olan Türk erkekleri genellikle çocukları ile bir arkadaş kadar yakındır. Örneğin, K6'nın kızı üvey babasıyla sık sık şaka yapabilir, ancak annesi olan K6' ile böyle şakalar yapamaz. K28 de öyle düşünmüştür ki oğul ve babası birbirine yakın bir arkadaş gibi davranmış, ancak oğlu ona o kadar yakın olamaz, babasıyla yapabildiği şeyleri onunla yapamaz. Türkiye'de ebeveynler ve çocuklar arasında sarılmalar, öpüşmeler dahil etkileşim biçimleri açısından daha yakın etkileşim bulunmaktadır. Ebeveynler çocuklarına sık sık "seni seviyorum", bir tanem", "canım" gibi ifadelerle hitap etmektedirler. Ancak Çin'de böyle bir durum çok azdır. Çinli ebeveynler ve çocuklar arasında sarılmak, öpüşmek gibi fiziksel temas da nispeten nadirdir, ebeveynler çocuklarına "seni seviyorum", "canım" gibi ifadeleri nadir olarak kullanırlar. Mesela, bu konuda K32 şunları anlatmıştır.

Türk ebeveynleri ve çocuklar arasında ilişki daha sıcak ve yakındır, birbirleriyle kucaklaşır ve öpüşürler. Ama Çinliler için böyle şey çok nadir, özellikle biraz yaşlı olan babalar böyle yapmıyorlar. Eşim bunun normal bir ebeveyn-çocuk ilişkisi olmadığını düşünüyor. Sık sık bana “Eve döndüğünde kızına sarıldın mı, kızını öptün mü?” diye sorardı. Sonra ben biraz şaşırırdım ve “Hâlâ böyle bir şey var mı, böyle yapmam gerekli mi?” diye sordum. (K32)

K22 kızıyla arkadaş gibi iyi geçinmek istemiş, ancak Türk eşi ve kızı daha fazla olmuş, kendisi ve kızı arasındaki sıkı aile eğitimi nedeniyle o kadar yakın olamamışlar. Zira K22 günlük yaşamında kızının iyi bir yaşam alışkanlığı geliştirmesi için her zaman kızına otoriter bir şekilde davranmıştır.

Eşim ve kızımın arasında ilişki arkadaş ilişkisinden daha iyi ve yakındır. Eşim kızımı çok şımartıyor. Bazen eşime diyorum ki onu çok fazla şımartma, onu çok fazla şımartırsan, onun için kötü olabilir. Ama eşim beni dinlemiyor ve istediği gibi kızımı şımartıyor. Ama ben kızıma gerçekten titizlikle davranıyorum. Benim için kendi başına bir şeyler yapabilir, benim kuralım ve alt çizgim altında her şey yapabilir, sorun yok, ama kuralımı ve alt çizgimi bozarsa, olmaz. Sanırım ben ve çocuğum arasında demokratik bir ilişki kurmaya çalışıyorum. (K22)

Modern toplumda çoğu çekirdek ailede, sağlıklı bir ebeveyn-çocuk ilişkisi demokratik/eşit bir ilişki modelidir. Araştırmada görüşülen bazı kadınlar da çocuklarıyla ebeveynler olarak “eşit ve demokratik bir ilişki” kurduklarını ve ideal ebeveyn-çocuk ilişkisinin bu olduğunu belirtmişlerdir. Ancak realitede durum böyle değildir. K9'un dediği gibi kendisi ve çocukları sadece görece eşit ve demokratik olabilir, çünkü çocuklar ve ebeveynler arasında eşit ilişki kurmak zordur ve aslında eşit değildirler. Sonuç olarak ebeveynler ve çocuklar arasında hem otoriteye hem de eşitliğe ve demokrasiye dayalı olan bir ebeveyn-çocuk ilişkisi vardır. Bu durumu K9 şöyle dile getirmiştir:

İkimiz de oğlumuzla nispeten demokratik ve eşitlikçi bir ilişki kurmaya çalışıyoruz. Umarım bizim ebeveyn-çocuk ilişkimiz eşittir. Ama aslında bu eşitlik çok eşit değildir. Çocuğun ebeveynlerine saygı duyması gerekir. O yüzden, Çin'deki ebeveynler gibi onun üzerinde az da olsa bir otorite sahibi olmayı da umuyorum, ama bunu veya şunu yapması için onu zorlamayacağız. Zaten eşit olmak istiyoruz(K9).

Hem otoriteye hem de eşitlikçi/demokratik nitelikte bir ebeveyn-çocuk ilişkisinde, ebeveynler çocukları için otorite ve demokratikliği koruyabilirler. Çocukların katılması gereken her şey onlarla uygun şekilde tartışılabilir ve görüşleri alınabilir. Evde

ebeveynler hala öncü rol oynasalar da, çocuklar her an kendi fikirlerini ortaya koyabilirler, kendi bağımsızlıkları ve inisiyatifleri vardır. Anne-babalar ve çocuklar arasında hem ebeveyn-çocuk sevgisi hem de arkadaşlar arasındaki dostluk vardır. Örneğin, K10 bu noktada şöyle düşünmüştür:

Bana göre bizim ilişkimiz nispeten eşitlikçi ve demokratiktir. Ama çocuklarımıza sorarsanız onlar kesinlikle eşit olmadığını söyleyecektir. Aslında ebeveynler olarak, çocukların hayatlarında sapmalardan kaçınabilmeleri için yaşam deneyimlerimizi kesinlikle onlara aktarmak istiyoruz. Çocuklar pek bir şey bilmediği ve sosyal deneyime sahip olmadığı için onlara bizim kişisel yaşam deneyimlerimizi, sosyal deneyimlerimizi ve tüm deneyimlerimizi vermeyi umuyorum, böylece sapmalardan kaçınabilirler. Bazen insanlar insanları eğitmez, ama olaylar insanlara çok şey öğretebilir. Bu yüzden çocuklar için ebeveynlerin belirli bir yetkiye sahip olmaları gerekir. (K10)

4.3.2.3. Gelin-Kayınvalide İlişkileri

Çinli kadınların evlenip Türkiye'deki evlilik ve aile hayatlarına girmeleriyle, kayınvalide-gelin ilişkisi de evlilik ve aile hayatlarında önemli yer işgal eden ilişkilerden biri haline gelmiştir.

Kayınvalide-gelin ilişkisi sorununun dünyadaki her ülkede kadınlar için kaçınılmaz sorunlardan biri olduğu görülmektedir. K32'nin bu sorunu şöyle dile getirmiştir:

Bence kayınvalide ile gelin arasındaki ilişki sorunu küresel bir sorun, dünya çarpında her yerde var, Türkiye'de de bir istisna değil, bu sorun yine vardır. (K32)

Kayınvalide- gelin etkileşimi Türk toplumunda da yaygın olarak gözlenen ve Çinli kadınlar için de yüzleşilmesi gereken önemli bir konudur. Ancak bu araştırmada ilginç bir bulgu vardır ki Çinli kadınların çoğu (23 kadın) aile hayatlarında kayınvalide-gelin ilişkisinde bir sorunla karşılaşmadıklarını, kayınvalideleriyle aralarında herhangi bir çelişki veya çatışmanın olmadığını ifade etmişler, sadece az sayıda kadın kayınvalidesiyle sosyal ve kültürel geçmişlerinde, yaşam anlayışlarında, düşünce kalıplarında ve davranış biçimlerinde var olan farklılıklar nedeniyle değişik derecelerde kayınvalide-gelin sorunuyla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Problemsiz İlişkilerle Yaşayan Gelinler ve Kayınvalideler

Ancak araştırmaya katılan Çinli kadınların çoğu Türkiye'deki hayatlarında kayınvalide-gelin ilişkisi meselesiyle karşı karşıya gelmediklerini, bazılarının Türk kayınvalidelerinin onlara kendi kızı gibi davrandıklarını söylemişler ve bu sorunla karşılaşmamalarının birkaç nedeni olduğunu düşünmüşlerdir. Bu nedenlerden başlıcaları kayınvalideleriyle ayrı yaşamaları ve Çinli kadınların Türkçelerinin zayıf olmasıdır.

Gelin ve Kayınvalidelerin Ayrı Evde Yaşamaları

Çekirdek ailenin egemen olduğu çağdaş toplumda çiftlerin evlendikten sonra anne babadan ayrı evde yaşamaları temel yaşam biçimi haline gelmiştir. Araştırmada Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınların çoğu evlendikten sonra eşlerinin anne ve babalarından ayrı yaşadıklarını ve sadece üç kadın evlendikten sonra bir süre kayınvalideleriyle birlikte yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Kayınvalideleriyle beraber yaşamış kadınlardan biri (K5) çocukları için yardım gereken bir sürede kayınvalidesiyle beraber yaşamış ve çocuklar okula başladıktan sonra ayrılmıştır. K4 evlenip bir süre eşinin ailesiyle birlikte yaşamış, ancak evlilik sonrası Türk eşinin iş değişiklikleri nedeniyle, eşiyle ailesinin bulunduğu şehrin dışına taşınmış ve bundan sonra çekirdek aile hayatına başlamıştır. Şu anda sadece bir kadın (K26) pandemi yüzünden Türk kayınvalidesi ile birlikte yaşamaktadır. Dolayısıyla, Çinli kadınların çoğu kayınvalideleriyle ayrı yaşamının evlilik yaşamlarında kayınvalide-gelin sorunuyla karşılaşmamalarının önemli nedenlerinden biri olduğunu belirtmişlerdir. Kayınvalidelerle farklı yerlerde, özellikle farklı şehirlerde yaşamaları dolayısıyla aralarındaki uzak mesafe kayınvalideler ile gelinlerin görüşme fırsatlarını azaltmış ve birlikte olma zamanları ve imkanları çok az olduğundan her buluştuklarında, birbirleriyle buluşma fırsatını değerlendirmişler ve kayınvalideler gelinlerine bir misafir kadar kibar davranmışlardır. Bu konuda K3 şunları dile getirmiştir.

Şimdiye kadar ben hiç kayınvalide-gelin sorunuyla karşı karşıya gelmedim. Ben kayınvalidemlerle beraber yaşamadım, biz farklı şehirde yaşıyoruz, onlar Adana'dalar ve biz Ankara'dayız. Biz sadece bayramlarda ve tatillerde eşimin

memleketine gidiyoruz. Her defa onlara gittiğimde bana bir misafir gibi çok iyi ve nazik davranıyorlar(K3).

Kayınvalideleriyle ayrı yaşamak bazı Çinli kadınların hayatta kayınvalide-gelin sorununu azaltması ya da önlemesi için tercih ettikleri bir ikamet şeklidir. Örneğin K4 kayınvalidesi ile birlikte yaşadığında birbirlerinin yaşam tarzları, dini kültürleri ve düşünce biçimleri gibi konularda farklılıklarından dolayı aralarında sürekli çatışmalar çıkmış, ancak ayrı yaşamaya başladıktan sonra bu sorunlar ortadan kalkmıştır. Ayrıca, K16 çocuğuna bakması için kayınvalidesi ile birlikte yaşadığı süre boyunca onunla sık sık sorunlar yaşadığını, kayınvalidesinin hayatlarına müdahale etmek istediğini için belirtmiştir. K16 bu konuyu şöyle açıklamıştır:

Kayınvalidem oğluma bakmaya ve bana yardım etmek için yarım yıl bizimle yaşamaya geldi. Ama Türklerin başkalarının kişisel alanına saygı duymadığını düşünüyorum. Mesela kayınvalidem bize geldikten sonra bizim hayatımızla çok fazla ilgileniyordu ve hayatımıza çok fazla müdahale ediyordu. Aslında bizim ideolojimiz ve yaşam tarzımız farklı, çocukları eğitim yöntemlerimiz farklıdır. Mesela, bir kadın olarak, çocuklarına iyi bakman, ailenle ve kocanla iyi ilgilenmen, evini çok temiz tutman ve ev işlerini yapman gerektiğini düşünüyor. Eğitimim ve yaşam ortamım nedeniyle düşüncelerini kabul etmiyorum, benden yapmamı istediği şeyi yapamam çünkü bu benim hayatım, bu benim ailem ve sen benim hayatımı anlayamıyorsun. Sonra evime gelmeyebilirsin diye düşünüyordum. Sonra kayınvalidem evimden ayrıldı ve bu sorunu da düzelttik. Kayınvalidelerimizle aramızda küçük problem veya anlaşmazlıklar olabilir, ama bu sadece hepimizin düşünceleri farklı olduğu içindir. (K16).

Çinli Kadınların Türkçelerinin Zayıf Olması

Bu araştırmada Çinli kadınların yabancı kimliği ve Türkçe anlamamaları kayınvalide ile gelin arasındaki çatışmayı engelleyen unsurlardan biri olmuştur. Örneğin K7 Türkiye'deki evlilik yaşamında kayınvalide-gelin sorunuyla karşılaşmamasının nedenlerini izah ederken bir yabancı olmasından ve Türkçe anlamamasından bahsetmiş ve bir yabancı olduğu ve Türkçe anlamadığı için kayınvalidesiyle beraber iken sorunlarla karşılaşmadığını düşünmüştür. Türkçeyi anlamadıkları için, Çinli kadınlar kayınvalideleriyle beraber iken genelde daha az konuşur ancak daha çok şey yaparlar. Yapılan görüşmede K7'nin söylediği gibi, Türk kayınvalidesiyle arasında anlaşmazlıklarla karşılaştığında bile, kayınvalidesinin ne konuştuğunu anlamadığı için sadece kayınvalidesini dinler ve onlar birbirleriyle tartışamaz veya kavga edemezler.

Evlendikten sonra kayınvalidemlerle aynı şehirde yaşamadım, bu yüzden kayınvalidemler hayattayken onlarla hiç anlaşmazlığım olmadı, ayrıca bir yabancı olduğum ve Türkçe anlamadığım için kayınvalidem her zaman bana misafir gibi çok nazik davranıyordu. Çünkü ben kayınvalidemlerin bana söylediklerini anlamadım ve benimle de çok az konuştular (K7).

Gelin ve Kayınvalide Arasındaki Anne-Kız İlişkisi

Uzak mesafeli evlilikleri nedeniyle katılımcı Çinli kadınlar orijinal ailelerinden uzaklaşıp Türk eşleriyle Türkiye'ye gelmişlerdir. Orijinal aileden uzaklaşıp Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye'de yaşamakta olan Çinli kadınlar için Türk eşi ve ailesi her şeydir. Bu haliyle bu düşünceden hareketle, bazı Türk kayınvalideleri Çinli gelinlere çok iyi davranırlar ve onlarla geçinirken onlara kendi kızları gibi davranırlar. Örneğin K5'in kayınvalidesi ona kendi kızı gibi davranmış, kayınvalidesiyle birlikte yaşadığı için hayatta ev işleri yapmak ve çocuklara bakmak gibi konularda kayınvalidesi ona çok yardımcı olmuştur.

Kayınvalidemler bana kendi kızı gibi sevgi dolu bir şekilde davrandılar. Biz evlendiğimizde Çin (Tayvan) kültüründe, birçok çocuğa sahip olan bir aile için, çocuklar evlendikten sonra, ebeveynler genellikle en büyük oğlu veya en küçük oğlu ile yaşarlar. O zamanlar, eşimin iki abisi zaten evlenmiş ve ayrılmıştı, eşim ailesinin en küçük oğludur, kayınvalidemlerle yaşama yükümlülüğüm olduğunu hissettim. Bu yüzden evlendikten sonra kayınvalidemlerle on yıldan daha fazla kayınvalidemlerde yaşadık. Birlikte yaşadığım süreçte kayınvalidem ev işlerini yapmama ve çocuklarıma bakmama yardım etti, aramızda hiç hoş olmayan şeyler olmadı. Kayınvalidem bana kendi kızı gibi sıcak davrandı ve sık sık bana sarıldılar, bu beni çok duygulandırdı(K5).

Bunun dışında uzun yıllardır boşanmış olan K1, eski kayınvalidesi ile olan ilişkisini konuşurken eski onu minnet duygularıyla anmış ve hala ondan "Anne" olarak bahsetmeye devam etmiştir. Uzun senelerdir eşiyle boşanmış olmalarına rağmen, bayramlarda tatillerde ya da doğum günlerinde birbirlerini kutlamak için telefon ettiklerini veya mesajlaştıklarını söylemiştir. K1 bunu şöyle açıklamıştır:

İlk Türkiye'ye geldiğimde eski eşimin annesi, kayınvalidem beni çok sevdi ve bana Kızım dedi. Ben de ona Anne de dedim. Şimdi boşanmış olmamıza rağmen yine kayınvalideme anne diyorum ve sık sık konuşmalarımız da oluyor. Mesela tatillerde, bayramlarda veya doğum günlerinde de telefonda konuşuyoruz ve sık sık hayatımda eksik olan bir şey olup olmadığını, yardıma ihtiyacım olup olmadığını soruyor bana. (K1)

Problemli İlişkilerle Yaşayan Gelinler ve Kayınvalideler

Aralarında Küçük Anlaşmazlıklar Yaşayan Gelinler ve Kayınvalideler

Aile üyelerinin farklı kişilikleri nedeniyle her ailenin yaşam felsefesi ve yaşama biçimi farklı olacaktır. Çinli kadınlar arasında kayınvalide- gelin arasındaki yaşam tarzı, düşünce tarzı ve kişilik farklılıklarından dolayı küçük sorunlar veya anlaşmazlıklar yaşayan aileler vardır. Örneğin, K16 çocukların eğitim yöntemi, yaşam ortamı, yaşam tarzı ve düşünce biçimi dahil olmak üzere çeşitli konularda farklılıklar nedeniyle beraber yaşarken kayınvalidesi zengin yaşam deneyimine sahip olan biri olarak her zaman hayatına müdahale etmek istemiş, bu yüzden aralarında kaçınılmaz olarak çatışmalar ortaya çıkmıştır. K30 da kayınvalidenin farklı eğitim ve yaşam tarzı nedeniyle bazı ufak tefek sorunlar yaşadığını ancak birlikte iletişim kurduktan sonra bu sorunun çözüldüğünü ifade etmiştir. Bu konuyu K30 şöyle açıklamıştır:

Eşimin ailesiyle ve annesiyle ilişkimiz iyidir, aramızda küçük sorunlar var olabilir ama büyük sorunlar yoktu ve olmadı. Aramızda eğer küçük sorunlar varsa, bence bu çok normal ve sıradan şikayetler, küçük uyumsuzluklar ve sürtüşmeler hep normaldir. Annemle bile küçük anlaşmazlıklar yaşayabiliriz. Türkçe konuşabilirim, hayatta sorunlarla karşılaştığımda onlarla konuşuyorum. Kayınvalidemle aramızda ne varsa, her şey hakkında konuşabiliriz .(K30)

Bunun dışında, K2, K8, K12 gibi birkaç Çinli kadın Türkiye'ye ilk geldiğinde Türkçe konuşmamasının da kayınvalidesiyle günlük iletişimde bazı yanlış anlamalara neden olduğunu, ancak eşinin tercümesi ve açıklamasından sonra bu yanlış anlamaların ortadan kaldırıldığını dile getirmiştir.

Ciddî Anlaşmazlıklar Yaşayan Gelin ve Kayınvalideler

Görüşmelerde az sayıda Çinli kadın, kayınvalideleriyle aralarında uzlaşılmaz büyük çelişkiler olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin K4 kayınvalidesiyle birlikte yaşarken kayınvalidesinin dini hayat konusunda ondan beklentisi olduğunu, hayatına çok fazla karışmak istediğini, bağımsız ve bireyci bir kişiliğe sahip olduğu için kayınvalidesinin karışmasına tahammül etmesi zor olmuş, dolayısıyla aralarında sürekli çatışmalar çıkmıştır.

Kayınvalidemle ilişkimizde bazı problemler vardı. Çünkü onun benden beklentileri vardı. Örneğin, din konusunda, iyi bir Müslüman olmamı istiyor ama ben böyle değilim. İnancım onun beklentilerini karşılamıyor. Sonra eşimle iyice ilgilenmemi de istiyor. İstanbul'dayken kayınvalidem bizim hayatımıza hep katılmak istedi. Şimdi biz farklı şehirde yaşadığımız için onunla belli bir mesafeyi koruyorum. Hayatımıza çok fazla girmesini istemiyorum. Birbirimize saygı duymak daha iyi. İkimiz de çok yakın olursak aramızda problemler çıkabilir (K4).

K2, K4, K22 dahil az sayıda kadın, kayınvalidesinin çocuklara bakmasına yardım etmemesi nedeniyle onunla tatsız şeyler yaşadığından bahsetmiştir. Çin'de, kayınpeder ve kayınvalideleri genellikle kızlarının/gelinlerinin çocuklarına bakmalarına yardımcı olurlar. Türkiye'de çocuklara bakmak annelerin kendi sorumluluğunda düşünülüyor. Bu Örneğin, Türk kayınvalidesinin çocuğuna bakmasına yardım etmemesi nedeniyle onunla çatışma yaşayan ve tek başına çocuğunu Çin'e getirip kendi ailesiyle bir süre yaşamış olan K2 bu konuyu şöyle dile getirmiştir.

Kayınvalidemle ilişkim önce iyi değildi ve aramızda büyük bir çatışma vardı. Kayınvalidem benim çocuğuma kendim bakmam gerektiğini düşündü ve çocuğuma bakarken hiç bana yardım etmedi, sonra ben kızdım. Biliyoruz ki Çin'de büyükanne ve büyükbabalar torunlarına bakmakta kesinlikle yardımcı olacaklardır, ancak kayınvalidelere göre ben çocuğuma kendim bakmalı ve ilgilenmeliydim. Bu konudaki düşünceler farklı olduğu için aramızda çok ciddi bir tartışma çıktı ve boşanmayı düşündüm. Sonra kendimi sakinleştirmek için tek başıma çocuğumla Çin'e dönüp memleketimde üç yıl yaşadım. Çünkü oğlum çok küçüktü ve ben de genç ve acemi bir anneydim, pek çok şeyi anlamıyordum. İlk kez anne olmuştum ve bana rehberlik edecek ve yardım edecek tecrübeli birine ihtiyacım vardı. O zamanlar, gerçekten çaresizdim. Şimdi bakıldığında çocuğa bakma konusunda kayınvalidelerin bana yardım etmemesinin yanlış olmadığını düşünüyorum. Çünkü kayınvalidemin üç oğlu var, oğulları küçükken hepsine kendisi bakmış, yorulmuş, artık çocuğa bakmak istememiş olabilir. Böyle düşününce onu da anladım ve anlıyorum. (K2)

K28 çocuğun beslenmesindeki farklılıklar nedeniyle kayınvalidesiyle büyük bir anlaşmazlık yaşamıştır. K22, kayınvalidesi ile davranış kalıpları ve kişilik farklılıkları gibi faktörler nedeniyle sık sık anlaşamadığını söylemiştir.

4.3.3. Akrabalarıyla İlişkileri

Çinli Kadınların akrabalarıyla ilişkileri kendi akrabalarıyla ilişkileri ve eşlerinin akrabalarıyla kurdukları ilişkiler üzerinden incelenmiştir.

4.3.3.1. Kendi Akrabalarıyla İlişkileri

Türk erkekleriyle evlenmiş olup Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınlar günümüzdeki iletişim teknolojileri yardımıyla Çinli kadınlar Çin’deki kendi aileleriyle iletişim kurmakta bir sıkıntı çekmediklerini ifade etmişlerdir. İnternet ve iletişim teknolojisinin gelişmesi insanlar arasında bağlantı kurmayı kolaylaştırmaktadır. Çin’de Facebook, WhatsApp, Instagram gibi sosyal medya uygulamaları sıkça kullanılmamasına rağmen, QQ ve WeChat gibi sosyal medya uygulamaları yurtdışında yaşamakta olan Çinli kadınların aileleriyle iletişim kurmaları için daha fazla olanak ve fırsat yaratmaktadır. Özellikle Çin’de WeChat’in yaygınlaşmasıyla çoğu Çinli kadınlar aileleri ile bu uygulamayı kullanarak birbirleriyle görüntülü veya sesli olarak konuşmakta ve hayatlarını paylaşmaktadırlar. Görüşülen kadınlardan 5’i neredeyse her gün en az bir kere, 17’si haftada iki veya üç kez, 4’ü haftada en az bir defa aileleriyle iletişim halinde olduğunu dile getirmişlerdir. Çocuklu ve/veya evhanımı olan kadınlar annelerine danışmak için ve vakitleri olduğu için bu teknolojiler vasıtalarıyla aileleriyle her gün görüntülü olarak görüştiklerini dile getirmişlerdir. Örneğin, K4 ve K7 bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

Çocuk olmadan önce sık sık Çin’e ziyarete giderdim ama çocuk doğurduktan sonra çok az gittim, özellikle ikinci çocuğumu doğurduktan sonra yaklaşık üç yıl Çin’e gidemedim, ama geçen sene (2019’da) ebeveynlerim beni ziyaret etmek için Türkiye’ye geldiler. Türkiye’ye ilk geldiğimde her hafta sonu annemle konuşuyordum, çünkü ailemin tek çocuğuyum. ... Bu yüzden hemen hemen her gün ebeveynlerimle Wechattan görüntülü konuşuyoruz, hem birbirimizle görüşebiliyoruz, hem de çocuğa bakma konusunda problemlerimden anneme bahsedebiliyorum. Çocuklara bakmak gerçekten çok sıkıcı, bu yüzden daha fazla onlarla iletişim kuruyorum. (K4)

Şu anda WeChat artık çok kullanışlı ve aramızdaki mesafeyi kısaltıyor. Bu yüzden teknoloji ve internetin gelişmesi sayesinde ben her gün bir kere kendi ailemle WeChat’tan görüntülü konuşuyorum. (K7)

Çinli kadınların büyük çoğunluğu salgın döneminden önce yılda en az bir kez ebeveynlerini ziyaret etmek için Çin’e dönüp kısa ya da uzun süre kalmışlar. Özellikle Türkiye’nin yaz tatili nispeten uzun olduğu için, çocuklu bir çok kadın yaz tatilinde çocuklarıyla bir buçuk/iki buçuk aya kadar ebeveynlerinin yanında kalmayı tercih etmişlerdir. Örneğin K5, K9 ve K16’nın bu konudaki görüşleri şöyle:

Tayvan'daki aile üyeleriyle ilişkim oldukça iyi ve hâlâ bir Tayvan pasaportum var, bu yüzden zamanım varsa, ara sıra Tayvan'a geri dönerdim. Geçen yıl (2019'da) Tayvan'a geri döndüm ve bir kaç ay annemle yaşadım.(K5)

Ebeveynlerim Hong Kong'da yaşıyorlar, daha önce bu salgın yokken, yılda en az iki kez Hong Kong'a geri dönmeye çalışırdım ve sonra Hong Kong'da bir iki ay geçiriyorduk, özellikle Bahar Şenliği zamanlarında. Şu anki yaz tatilinde salgın nedeniyle Hong Kong'a geri dönmedim, çünkü oğlum çok küçük, sadece bir buçuk yaşında. Ama yine de İnternet üzerinden haftada bir kaç kere görüntülü konuşuyoruz. (K9)

Şu anda babam, annem ve ablam Çin'de değil, Kanada'da yaşıyorlar. Her gün onlarla telefonla konuşuyoruz. Her yıl en az bir kez onları görmek için çocuklarımla Kanada'ya giderim, ayrıca onlar da beni görmek için ara sıra Türkiye'ye gelirler(K16).

Bazı kadınlar uzaktan yaptıkları evliliklerin aile bireyleri ile olan ilişkilerini etkilemediğini düşünürken, bazıları ise uzaktan yapılan evliliklerin aile bireylerini birbirlerine daha yaklaştırdığını düşünmektedirler. Mesela K25 Çin'deyken annesiyle sık sık kavga ettiğini ama Türkiye'ye geldikten sonra özlem duygusu yaşadığından olacak ki aralarında hiç tartışma olmadığını ve sık sık birbirleriyle görüşmek ve konuşmak istediklerini belirtmiştir.

Ailem ve akrabalarım ile ilişkilerimiz iyi. Kendi ailem ve akrabalarım ile çok sık iletişim kurmasam da uzak oluşumuz aramızdaki ilişkiyi etkilemiyor. Çünkü daha önce ben de her zaman tek başıma dışarıda okumuştum ve çalışmışım. Şimdi uzakta yaşamama rağmen, WeChat uygulanması sayesinde istediğimiz zaman sohbet edebiliriz ve görüntülü konuşabiliriz. İnternet mesafeyi daralttı ve sanki internet sayesinde artık ne kadar uzağa giderseniz gidin ailenizin yine de etrafınızda olduklarını hissediyorsunuz. Ayrıca ailemle biraz mesafeli olmak daha iyi. Annemle daha az kavgam çıkıyor. Daha önce bir günden fazla bir süredir görüştüğümüzde sık sık kavgalar yaşıyordum ama şu anda aramızda artık kavga yok. (K25)

Bazı Çinli kadınlar akrabalarıyla çok sıklıkla görüşmemekte ve aralarında nispeten mesafeli bir ilişki kurmaktadır. Çin'de yaşayan akrabalarıyla olan ilişkilerinden bahsederken, görüşülen çoğu Çinli kadın, sadece ebeveynleri ve kardeşleriyle daha çok iletişim kurmalarının dışında memleketlerindeki akrabalarıyla çok az iletişim kurduklarına değinmişlerdir.

Kendi akrabalarıyla az iletişim kurmalarının nedenlerini bazıları uzaktan evliliğinden dolayı uzun süredir Türkiye'de yaşadığını söylerken, bazıları ise küçükken eğitim

görmek veya işe gitmek için genç yaşta memleketlerinden ayrılmalardan dolayı akrabalarıyla temaslarının çok az olduğunu ve birbirlerine çok yakın olmadıklarını ifade etmiştir. 1980 sonunda evlilik yapıp Türkiye'ye yerleşen K5 şu anda sadece Tayvan'daki annesi ve kardeşleri ile iletişim kurmakta, fakat diğer akrabaları (özellikle genç nesil olan akrabaları) pek tanıdık gelmediği için onlarla hemen hemen iletişim kurmamaktadır. Görüşülen kadınların önemli kısmı küçükken memleketlerinden ayrıldıkları için akrabalarıyla yakın ilişki içinde değillerdir. Bunu K17 şöyle dile getirmiştir:

Akrabalarımınla çok sıklıkla konuşmuyorum, ilişkimiz çok yakın değildir. Zaten Ben Lisans yaparken memleketimden uzak olan bir şehre gittim. Üniversiteden beri akrabalarımınla aynı şehirde yaşamadım ve uzun zamandır hayatımız birbirinden ayrılmış durumda (K17).

Bazı Çinli kadınlar ise Türkiye'deyken kendi akrabalarıyla çok az iletişimleri olsa bile aralarında yapılacak bir iş olduğu zaman WeChat üzerinden birbirleriyle iletişime geçmekte, Çin'e her gidip anne babalarını ziyarete gittiklerinde amcaları teyzeleri, hâlâları gibi nispeten daha yakın akrabalarını ziyaret etmektedirler. K23 bu durumu şöyle anlatmıştır:

Ailemle sık sık konuşuyorum, ama akrabalarımınla temasım çok azdır. Bir şey varsa, WeChat üzerinden birbirimizle temasa geçiyoruz ve konuşuyoruz, yoksa hemen hemen konuşmuyoruz. Ama ben her Çin'e geri döndüğümde teyzeler, hâlâlar ve amcalar gibi yakın akrabalarımı ziyaret etmeye giderim. (K23)

4.3.3.2. Türk Eşlerinin Akrabalarıyla İlişkileri

Evliliğin kurulmasıyla birlikte dünürlük adı verilen bir tür akraba ilişkisinin oluştuğu bilinmektedir. Bu tür akrabalık, bir çifte odaklanmakta olup, eşin ebeveynleri ve ebeveynlerinin kardeşleri ve onların eşleri ve çocukları, kardeşleri ve onların eşleri ve çocukları dahil etmektedir ve genişletilmiş bir akrabalıktır (Fei, 1998: 267). Çinli kadınlar Türklerle evlenip Türk toplumunda yaşamaya başladıktan sonra Türk eşlerinin akrabası haline gelmişlerdir. Araştırmada, Çinli kadınların eşlerinin akrabalarıyla ilişkileri konusunda şu temalara ulaşılmıştır:

Mesafeli ve Kibar Bir İlişki

Türkiye'deki Türk eşinin akrabalarıyla olan ilişkiden bahsederken, Çinli kadınların önemli bir kısmı eşlerinin akrabalarıyla kibar ve mesafeli ilişkileri olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan kadınların önemli bir kısmı eşinin akrabalarıyla farklı şehirlerde yaşamaktadırlar. Onlar bayramlarda veya tatillerde eşiyile onun memleketine gidip akrabalarını ziyaret etmekte; bayramlar ve tatiller dışında genellikle onlarla daha az iletişim kurmaktadırlar. Örneğin, K10 Türk eşinin akrabalarıyla aynı şehirde yaşasa bile, herkesin kendi işi olduğu için birbirlerini sık sık ziyaret etmeleri imkansız olduğunu ve böylece ilişkilerinin de iyi olduğunu şöyle değerlendirmiştir:

“Eşimin kardeşleri bayramlarda ebeveynlerini görmeye geldiklerinde evimize geliyorlar ve biraz oturuyorlar. Genelde herkesin kendi işi olduğu için birbirimizi sık sık ziyaret etmiyoruz. Onlarla iyi bir ilişkim var, ama çok yakın değiliz”(K10).

K18'in üvey oğluyla olan ilişkisini şöyle açıklamaktadır:

“Herkesin düşünceleri ve yaşam tarzları farklı olduğu ve ortak konuşabilecek konuları çok fazla olmadığı için birbiriyle biraz mesafeyi koruyarak dostça ilişki kurmak herkes için iyi olur”.

Mesela, evlendikten sonra birkaç sene Çin’de yaşayıp Türkiye’ye yerleşmiş olan K22’nin bu konuda benzer fikri vardır ve “Eşinizin akrabalarıyla ilişkileriniz nasıldır?” sorusuna şöyle cevap vermiştir:

Eşimin akrabaları arasında, en çok iletişim kurduğum kişi teyzesidir. Ama halaları ve kuzenleriyle çok fazla iletişim kuramadım. Çünkü herkesin kendi işi vardır, yani bayramlarda ve tatillerde veya ailece beraber yemek toplantılarımızda birbirlerimiz ile görüşürüz. Normal zamanlarda nadiren telefon görüşmesi yaparız. Ama bazen bana buluşmayı teklif ederlerse biz de buluşuruz. Ancak görüşmemiz hala çok azdır, aramızda bir mesafe duygusu olduğunu hissediyorum. (K22)

Dil konusu Çinli kadınlar ile eşlerinin akrabaları arasındaki ilişkiyi etkileyen önemli faktörlerden biri haline gelmiştir. Çinli kadınların Türkçesi çok iyi olmadığı için günlük hayatta Türk akrabalarıyla derinden bir iletişim kuramamakta, yüzeysel düzeyde

iletişimde bulunmaktadırlar. Bu nedenle Çinli kadınlar eşlerinin akrabaları ile birlikte olduklarında onlarla bütünleşmeleri çok zordur. Örneğin, şu anda Türkçe ile sadece çok basit düzeyde iletişim kurabilen K3, dilin eşinin akrabalarıyla yakın bir ilişki kurmasını engellediğini, eğer Türkçesi daha iyi olursa, aralarındaki ilişkinin farklı olacağını düşünmektedir.

Türkçeyi bilmediğim için eşimin akrabalarıyla pek etkileşimde bulunmuyorum, bayramlar ve tatillerde memleketini ziyaret ettiğimizde eşim bana [konuşmaları]çok tercüme eder. Dil yüzünden onlarla doğrudan konuşamıyorum. Eğer Türkçeyi bilsem ve konuşsam onlarla doğrudan ve daha sorunsuz bir şekilde konuşabilirim, o zaman onlarla iletişimimiz daha fazla olur ve onlarla da daha yakın olabilirim (K3).

Benzer bir şekilde, K8 de aynı şeyi hissetmiş, Türkçesi iyi olmadığı için eşinin akrabalarıyla mesafeli, kibar ve nazıkçe bir ilişkisi olduğunu belirtmiştir:

Bence, çok yakın değiliz. Aramızda nazıkçe ve kibar bir şekilde mesafeyi koruyoruz, Çünkü onların çoğu eşimin memleketinde, ama biz Ankara'dayız. Mesela, bayramlarda ve tatillerde eşimin memleketine gideriz, sonra onunla ve ailesiyle akrabalarını ziyaret ederim. Onların yanındayken ben sadece onları dinliyorum, genelde konuştuklarını anlamıyorum. Onlar hepsi Türk, Türkçe konuşuyorlar, ne dediklerini anlamıyorum, konuştukları konularına da katılamıyorum. Böyle bir durumda biraz utanıyorum tabii, çünkü içlerine dahil olamıyorum(K8).

Sık Etkileşimli Dostluk İlişkisi

"Samimi", "iyi", "aramızda hiçbir çelişki veya anlaşmazlık yaşamadık", "sık sık çay, kahve içip sohbet ediyoruz", "sık sık birlikte alışverişe gidiyoruz" gibi ifadeler bazı Çinli kadınların Türk akrabalarıyla ilişkilerini değerlendirirken sıklıkla kullandıkları cümlelerdir. Mesela, K13'ün eşinin ablaları onu kendilerinin küçük bir kız kardeşi olarak görmüştür. Bu demektir ki sık etkileşim, bu Çinli kadınlar ve Türk akrabaları arasındaki iletişim şeklidir. Örneğin, K12, Türkçesinin iyi olmadığı için eltileriyle çok derin sohbet etmemesine ve arkadaşlık ilişkisi kuramamasına rağmen sık sık onlarla çay içmiştir. Bir daha örnek olarak, K18'in üvey oğluyla mesafeli bir ilişkisi olsa bile, eşinin yeğeniyle sık sık birlikte alışverişe gittiğini söylemiştir.

Birkaç Çinli kadın hayatında Türk akrabalarının sık sık ona danıştıklarını dile getirmiştir. Örneğin K20'nin eltisi ve görümcəsi yaşamsal sorularını sık sık ona

danışmış ve onun yardımı ile daha önce yalnız dışarı çıkmamış, ancak şimdi tek başına dışarı çıkmış olabilirler. K20 bu durumu şöyle anlatmıştır:

Eşimin ailesi, abilerinin ailesi ve ablasının ailesi gibi akrabaları ile ilişkimiz oldukça iyidir. Pek çok konuda fikirlerimi dinlerler. Fikirlerimin nispeten yeni ve modern olduğunu düşünüyorlar. Örneğin, burada evli kadınlar nadiren yalnız çıkıyorlar ve sık sık kocalarıyla çıkıyorlar. Sonra ben görümcem ve eltilerime, neden kocalarınızdan sizi dışarı çıkarmasını istiyorsunuz? Tek başınıza dışarı çıkabilirsiniz dedim. Sonra arabaları olmadığını veya araba kullanamadıklarını söylediler. Sonra ben arabanız yoksa otobüs veya tramvay kullanabilirsiniz veya sizi oraya götürebilirim dedim. Söylediğim [Sözlerim]onları gerçekten değiştirdi. Mesela, bir elim şimdi yapmak istediğini kendi dışarıya çıkıp yapıyor(K20).

Benzer bir şekilde, K6'nın üvey kızı ve görümcəsi, bir sorunla karşılaştığında eşine danışmak yerine sık sık onun fikrini sormuştur. Üvey kızı ona "abla" diye hitap etmiş, görümcəsi sık sık onu başkalarıyla "yengem" diye gururla tanıştırmıştır.

Aramızda hiç çatışma yoktur. Eşimin kız kardeşi ve kızı dahil olmak üzere aile üyelerinin sorunları varsa, onların çözülmesine yardım ederim ama eşim bu meselelerle ilgilenmiyor. Eşimin kız kardeşi ve kızı bana çok saygı duyuyorlar ve çok kibar bir şekilde davranıyorlar. Onlar benimle gurur duyuyorlar. Mesela onların yanında olduğumda, her zaman beni bu benim yengem, bu benim ablam gibi başkalarına tanıtıyorlar. Ailelerinde bir yerim vardır. Kızı bana "abla" diyor. Babasına ve annesine söylemek istemediği şeyi bana söyler. Yani ikimiz yeniden evlenmiş aileler olmamıza rağmen, aramızda büyük bir çatışma yok, zaten benim eşimin eski eşiyle ilişkimiz kardeşler arasındaki ilişki gibi, çok yakındır. Bazı bayramlarda eşimle kızını görmek için eski karısının evine giderdim ve şimdi eski karısı bana kız kardeşi gibi davranıyor. Ben insanlara karşı toleranslıyım ve insanları iyice anlayabiliyorum. Düşünüyorum ki insanlara yardım edebilirim ve bu şekilde onların övgü ve güvenlerini kazanacağım ve iyi bir arkadaş olacağım (K6).

Yardımlaşmaya Dayalı Yakın Bir İlişki

Araştırmada bazı kadınlar Türkçe öğrenme sürecinde ve günlük hayatlarında eşlerinin akrabalarından sıklıkla yararlandıklarını belirtmişlerdir. Daha önce bahsedildiği gibi, K20, görümcésinin ve eltilisinin yaşamında daha bağımsız olmasına yardımcı olurken, görümcəsi ve eltilisi de onun sık sık Türkçe telaffuzunu düzeltmesiyle ve Türkçe konuşma pratiği yapmasıyla Türkçeyi öğrenmesine de yardım etmişlerdir.

Eltilerinin Türkçeyi öğrenme sürecinde kendisine yardımcı olduklarını belirten K2 bu durumdan şöyle söz etmiştir.

Türkiye'ye ilk geldiğimde biz ve eşimin ağabeylerinin aileleri aynı apartmanda oturuyorduk. O sırada Türkçe öğrenme konusunda onlar bana çok yardım ettiler, özellikle eşimin yengeleri, boş zamanlarında sık sık benimle konuşuyorlardı, benimle konuşmayı sevdiler. Çoğu zaman onların yardımı ile Türkçemi gerçekten geliştirdim (K2).

Yabancılaşmaya Giden Az ve Yüzeysel İletişimli Bir İlişki

Birkaç Çinli kadın ve Türk eşinin akrabalarıyla olan ilişkilerinin farklı şehirde oturmaları ve farklı yaşam tarzlarına sahip olmalarından dolayı o kadar yakın olmadığı dile getirilmiştir. Ayrıca kayınvalidelerinin vefatı da onların diğer akrabalarıyla ilişkilerinin kopmasına sebep olmuştur. Mesela, bu durumda K7 şöyle söz etmiştir.

Biz evlendiğimizden beri onun akrabalarına hiç yakın değilim çünkü onlar Eskişehir'de yaşıyorlar ancak biz Ankara'da yaşıyoruz. Mesafe açısından biz yakın değiliz. Önce onun ebeveynleri hayatta olduklarında her bayramda ebeveynlerini ziyaret ettiğimizde birkaç gün orada kalıyorduk. Sonra eşimin ebeveynleri de vefat ettiler, memleketine pek dönmüyoruz. Şimdi onlarla çok fazla temasım yok (K7).

Birkaç Çinli kadın eşinin akrabalarından uzaklaşmalarının sebebinin kendi eşleri olduğunu belirtmişlerdir. Zira eşinin kendi akrabaları ile arasındaki ilişki iyi olmadığı için bu durum doğal olarak Çinli kadının onlarla ilişkilerine de yansımış olabilir.

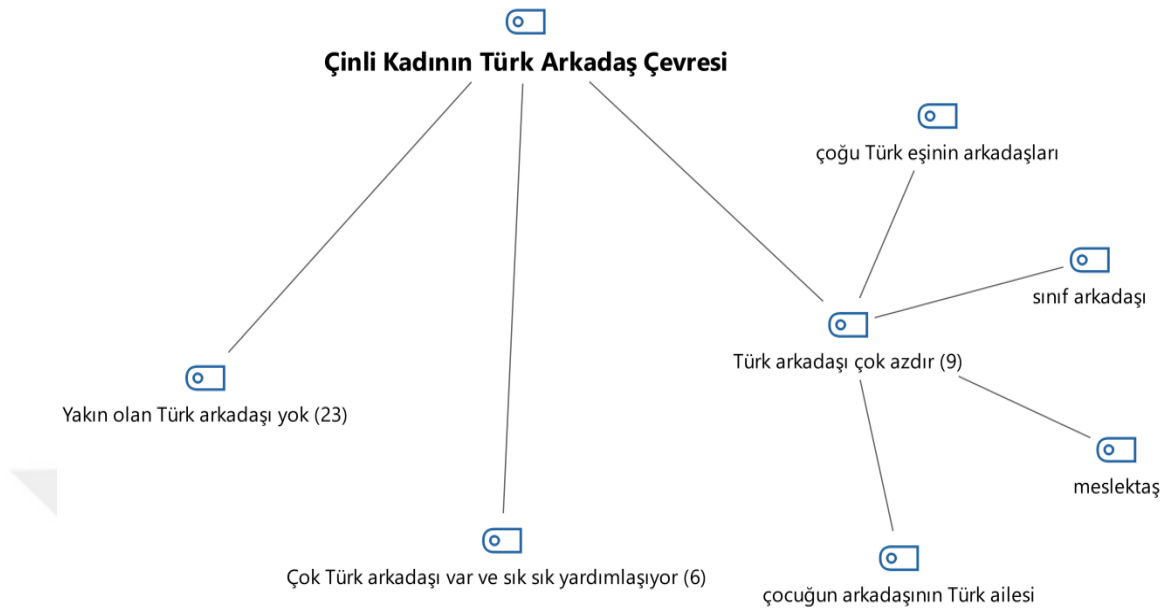
Örneğin beş yıldır evli olan K32 eşinin kardeşleriyle ilişkilerinin iyi olmamasından dolayı onlarla hiç tanışmamış, hatta görümcesiyle kalan yaşlı kayınvalidesiyle bile görüşmemiş, tanışmamıştır. Çünkü evlendikten sonra K32, eşi ve çocuklarıyla İstanbul'da yaşarken kayınvalidesi çok yaşlı olması nedeniyle görümcesiyle Ankara'da yaşamıştır. K32'de kayınvalidesi ve görümcesinin telefon numarası bile yoktur.

Eşimin iki ablasıyla ilişkileri pek iyi değil, bu yüzden benimle hiçbir ilgileri bulunmamaktadır. Ben onlarla, iki görümcemle, hiç iletişim kurmadım ve telefon numaraları bende yok. Onun babası vefat etmiş, annesi şimdi büyük ablasıyla birlikte Ankara'da yaşıyor. Bu yüzden kayınvalidemi hala görmedim ve tanışmadım bile (K32).

4.3.4. Arkadaşlarıyla İlişkileri

Türk erkekleriyle evlenmiş olup Türkiye'de yaşayan Çinli kadınların arkadaşlarıyla ilişkileri üç başlıkta incelenmiştir: 1) Türkiye'deki arkadaşlarıyla ilişkileri, 2) Çin'deki arkadaşlarıyla ilişkileri ve Türkiye'deki diğer Çinli kadınlarla ilişkileri.

4.3.4.1. Türkiye’deki Türk Arkadaşlarıyla İlişkileri

Şekil 6. Çinli Kadınların Türk Arkadaş Çevreleri

Çinli kadınların arkadaş çevreleri incelendiğinde çok sayıda kadın (23 kişi) neredeyse kendilerine yakın Türk arkadaşlarının olmadığını ifade etmişler; sadece komşular, meslektaşlar, çocuklarının sınıf arkadaşlarının ebeveynleri, eşinin arkadaşları dahil olmak üzere kendilerine yakın olmayan birkaç Türk arkadaşına sahip olduklarını dile getirmişlerdir.

Sahadaki görüşmelerde bazı katılımcılar Türkçelerinin iyi olmadığından dolayı Türkiye’de Türk arkadaş edinmenin zor olduğunu düşünmüşlerdir. Örneğin, K8 Türklerin konuştukları konuları anlamadığı için onlarla sadece yüzeysel düzeyde iletişim kurabildiğini, daha derin konularda iletişim kurmasının zor olduğunu belirtmiştir:

Türkçem iyi değil, şu anda sadece çok basit bir şekilde konuşabilirim, Türkler biraz derin bir konu hakkında konuşurlar ise ben onları anlayamıyorum ve onlarla konuşulabilecek bir şeyim yok. Dil yüzünden burada (Türkiye’de) samimi ve yakın Türk arkadaşım hemen hemen yok (K8).

Çinli kadının kişiliğinin de Türklerle arkadaşlık kurup kurmamasında etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bazı Çinli kadınlar kendileri sosyal biri olmadıkları için Türk

sosyal yaşamında Türklerle arkadaşlık kurmakta istekli olmadıklarını, bu nedenle kendi sınıf arkadaşları, meslektaşları ve çocuklarının sınıf arkadaşlarının ebeveynleri dışında başka Türk arkadaşları bulunmadığını söylemişlerdir. Fakat çocukların sınıf arkadaşlarının ebeveynleri ve meslektaşlar gibi insanların sadece onların Türkiye'de tanıştıkları Türkler olduğu, yakın arkadaş olmadıklarını düşünmektedirler. K32'nin dediği gibi onların gözünde, meslektaş ilişkilerine arkadaş ilişkileri denilemez.

Türk arkadaşım yok gibi hissediyorum. Türk arkadaşım varsa, benim öğrencilerim ve meslektaşımıdır. Ama açıkçası, onlar beni arkadaş olarak görmüyorlardır. Bu yüzden burada Türk arkadaşım yok gibi (K32)

Bunun yanında, bazı Çinli kadınlar, Türk eşinin kendilerine Türklerle arkadaşlık kurarken çok dikkat etmesi gerektiğini, yoksa kendisini aldatabileceklerini belirtmesi üzerine Türk eşi yüzünden Türkiye'de Türk arkadaşı edinmediğini belirtmişlerdir. K26 bu konuyu şöyle açıklamıştır:

Türkiye'deki arkadaşlarımın çoğu Çinli, Türk arkadaşım hemen hemen yok gibi. Kocam dışarıda yalancılar veya güvensiz kişilerle karşılaşacağımdan çok endişeleniyor. Mesela, geçen sene dışarıda yürürken çok güzel kıyafet giyen bir kıızı gördüm, sonra ona sorup sohbet etmek için onun WhatsApp numarasını ekledim ve onunla iletişim kurarsam, en azından ben Türkiye'de bir Türk arkadaşım var olabilir diye düşündüm, bu yüzden onunla yavaş yavaş iletişime geçmeye başladım, ama sonra eşim bana yeni arkadaş edinmen konusunda sorun yok, ama birlikte yemek yemeliyiz dedi. Çünkü onlar Türkler sohbet yoluyla bir kişinin ne tür bir insan olduğunu hissedebilir. [Eşim]İster Türk erkekleriyle, ister Türk kadınlarıyla kendi başıma arkadaşlık kurmama müdahale edecektir. Ayrıca, bu yıl salgın yüzünden sık sık dışarı çıkmıyorum. Bu yüzden hiç kendi Türk arkadaşım yok, tanıdığım bazı yerel Türkler, temelde eşim tarafından tanıtılan onun arkadaşlarıdır, kendi tanıdığım Türk arkadaşım yok (K26).

Bununla birlikte, sadece az sayıda kadın Türk sosyal hayatında çok sayıda yakın olan Türk arkadaşlar edindiğini, birbirleriyle çok sıklıkla iletişim kurduklarını ve hatta birbirlerine yardım ettiklerini dile getirmiştir. Daha önce bahsedilen Türkiye'de Türk arkadaşı edinmeyen Çinli kadınlarla karşılaştırıldığında, Türkiye'de çok Türk arkadaş edinen Çinli kadınların özelliklerine bakıldığında, Türkiye'de daha uzun süredir yaşamakta, Türkçeyi çok iyi ve düzgün konuşmaktadırlar, kişilikleri daha dışa dönüktür ve tanıştıkları Türklerle iletişim kurmaya görülmüştür. Örneğin 1980'lerin sonunda Türk eşiyle evlenip Türkiye'ye yerleşmiş olan K5 birçok Türk öğrencisi ve komşusu ile yakın arkadaş olmuş ve birbirleriyle sık sık çay veya kahve içerek sohbet etmişlerdir. Örneğin,

dışa dönük ve yardımsever olan K6 Türkiye'ye yerleştiği 20 yıl boyunca çok sayıda Türklerle arkadaşlık kurmuş ve Türkiye'de Türk arkadaşlarının da Çinli arkadaşları kadar fazla olduğunu söylemiştir. Buna başka bir örnek verilirse, örneğin, yaklaşık 30 yıldır Türkiye'de yaşayan K1 çok sayıdaki Türk arkadaşların onun Türkiye'deki sosyal hayatındaki önemini vurgulamış ve onlarla sadece çay veya kahve içip sohbet etmekle kalmamış, fikir alışverişinde bulunmuş, aynı zamanda birlikte seyahat etmiş ve sık sık birbirlerine yardım etmişlerdir. Bu noktada K1 şunlar dile getirmiştir.

Yabancı bir ülkede yaşarken arkadaşlar gerçekten çok önemlidir. Benim çok Türk arkadaşım var ve onlar benim gerçek dostum, bana maddi ve manevi yardımda bulunuyorlar. Birçok Türk arkadaşım, benimle ailem gibi, hatta ailemden daha yakındır. Biz sık sık birlikte seyahat ederiz ve bir sorun ya da zorlukla karşılaştıklarında benden yardım almak isterler. Bazı arkadaşlarım ailesiyle paylaşamayacağı bazı özel konuları benimle paylaşmayı tercih eder. Ben birçok Türk arkadaşımın aile sağlık Çin doktoruyum. Türk arkadaşlarımın teşvik ve yardımıyla 57 yaşımdayken ehliyet ve araba aldım. Araba alırken yapılması gereken tüm işlemlere de tamamen bu Türk arkadaşım yardım etti. Mesela, bir gün bir arkadaşım beni ziyaret ederken evdeki televizyonun biraz eski olduğunu gördü ve televizyonu değiştirmem gerektiğini, bana yeni bir televizyon alacağını söyledi. Ben bunu duyunca arkadaşımın şaka yaptığını düşündüm, ama iki üç gün sonra gerçekten bana yeni bir televizyon satın alıp kargo ile gönderdi. Bazı arkadaşlarımla seyahate giderken, otel rezervasyonu yaptıktan sonra bana haber verirler (K1).

Ayrıca, bir iki Çinli kadının Türk eşi onları Türk arkadaşlar edinmeye teşvik etmiştir ve bundan dolayı Türkiye'de daha fazla Türk arkadaşları vardır. Örneğin, K10'un ailesiyle birlikte Türkiye'ye geri dönüp yerleştikten sonra Türk eşi ona Türklerle tanışması ve arkadaşlık kurması gerektiğini, Türklerle arkadaşlık yapıp sohbetlere katılmakla Türkçeyi daha kolay öğrenebileceğini, Türk toplumunu ve kültürünü daha hızlı tanıyabileceğini ve Türkiye'nin sosyal ve kültürel hayatına uyum sağlayabileceğini söylemiştir. K10 bu kadınlardan biridir.

Türkiye'de çok Türk arkadaşım var, onlarla iyi ilişkiler kuruyorum ve çok zaman geçiriyorum, çünkü eşim beni Türklerle arkadaş olmaya teşvik ediyor ve o sık sık bana diyor ki Türkiye'de Türkçeyi iyi öğrenmek istiyorsan, Türklerle arkadaşlık kurup onlarla daha çok konuşmalısın, sık sık onlarla buluşabilirsin, Çinli arkadaşlarıyla buluşabilirsin, ama her zaman değil, çünkü her zaman aynı insanlarla temas edersen, hiçbir şey öğrenemezsin, farklı insanlarla ilişki kurduğunda, diğerlerinden farklı şeyler öğrenebilirsin (K10).

4.3.4.2. Çin'deki Arkadaşlarıyla İlişkileri

Uzaktan evlilik yapan kadınların şartları gereği kendi ülkelerindeki arkadaşlarıyla teması azalmakta ya da kopmaktadır. Kendileriyle görüşülen 20 katılımcı Çin'de çok az arkadaşlarının olduğunu ve çoğunlukla sadece yakın arkadaşlarıyla temas ettiklerini söylerken, az sayıda kadın Çin'deki arkadaşlıklarının devam ettiğini dile getirmiştir. Çinli kadınların Çin'deki arkadaşlarıyla ilişkileri sorulduğunda üç temaya ulaşılmıştır: 1) Sadece yakın arkadaşlarıyla iletişim kuran kadınlar, 2) Çin'deki arkadaşlarıyla hemen hemen iletişimi olmayan kadınlar, 3) Çin'deki arkadaşlıkları devam eden kadınlar

Sadece Yakın Arkadaşlarıyla İletişim Kuran Kadınlar

Uluslararası evlilik yapan kadınların evliliklerinin genellikle kendilerini daha önce kurdukları arkadaş çevrelerinden uzaklaştırdığını söylemek mümkündür. Çinli kadınların Türkiye'ye yerleştikten sonra yaşam ortamları, koşulları ve yaşam tarzları ile Çin'deki arkadaşlarının arasında büyük değişiklikler ve farklılıklar olacaktır. Çin'den ayrıldıktan sonra Çin-Türkiye arasında saat farklılığı, özellikle evlilikten sonra herkesin kendi kariyeri ve ailesiyle ilgileri nedeniyle Çin'de eski dostlukları yavaş yavaş azalmış, birçok arkadaş artık birbirleriyle iletişim kurmamış ve sonunda sadece bir kaç yakın arkadaşlarıyla iletişime devam etmişlerdir. Evlendikten sonra üç yıl Çin'de yaşamış olup yaklaşık on yıldır Türkiye'de yaşayan K2 bu durumu şöyle ifade etmiştir:

Çin'de arkadaşım çok az, bazı arkadaşlarımla uzun süredir konuşmadım. Bizim yaşam ortamlarımız çok farklı, onlar konuştuğumla ilgilenmiyorlar ve ben [de onların] konuştuklarını merak etmiyorum, zaman geçtikçe konuşmuyoruz, ama yine de bir kaç yakın arkadaşım ile konuşuyorum. Bazen hayatlarımızı birbirimizle paylaşıyoruz ve sık sık Wechat'tan mesajlaşıyoruz veya görüntülü konuşuyoruz. (K2)

Türkiye'ye yaklaşık 13 sene önce yerleşen ve birçok yerel arkadaşına sahip olan K28, şu anda Türkiye'de yaşadığı için buradaki yerel arkadaşlarına daha yakın olduğunu hissetmiştir:

Şu anda Çin'deki arkadaşlarımla çok az temasım var ve benimle en çok iletişime geçen sadece üç-dört arkadaşım kaldı, çünkü aramızda konuşacak ortak konular azaldı, yaşam ortamı farklı olduğu için ortak bir frekansımız yok. Bazen konuşmanın ortasında konuşmaya devam edemeyeceğinizi, aranızda frekansın tutmadığını ve konuşacak hiçbir şeyinizin olmadığını, onların anlattıkları

konularla ilgilenmeme durumunuzun olduğunu veya tam tersi sizin anlattığınız konuyla onların ilgilenmeyebilme ihtimali olduğunu fark ediyorsunuz. Arkadaşlarımla aramızda zaman ve çevre farklılığından dolayı iletişimiz azaldı yani. Şu anda Çin’de, kimsenin kendine ait zamanı yok gibi, arkadaşlarımla ara sıra sohbet ederken, hepsinin çok endişeli yaşadığını veya her zaman bir şeylere yetişme derdiğinde olduğunu, kendilerine zaman ayıramadıklarını hissediyorum. Bu nedenle şimdi Türkiye’deki arkadaşlarıma biraz daha yakın olduğumu hissediyorum, çünkü Türkiye’de yaşıyorum(K28.)

Çin’deki Arkadaşlarıyla Hemen Hemen İletişimi Olmayan Kadınlar

Uzun zamandır Çin’den ayrılmış ve Türkiye’de yaşamakta olan bazı Çinli kadınlar zaman geçtikçe ve yaşam ortamlarındaki değişiklikler nedeniyle Çin’de neredeyse hiç arkadaşına sahip olamamış ve Çin’deki arkadaş çevresiyle teması da hemen hemen kalmamıştır. Örneğin 1990’ların ortalarında eski eşiyle birlikte Türkiye’ye gelmiş, şu anda boşanmış ancak hâlâ Türkiye’de yaşamakta olan K1, 20 yıldan fazla süredir Türkiye’de yaşadığı için Çin’deki arkadaşlarıyla hemen hemen iletişimi kopmuştur:

Çin’deki eski arkadaşlarımla hemen hemen iletişimim yok, çünkü bazı arkadaşlarımla çok uzun süredir konuşmadım ve zamanla onlarla nasıl konuşmaya başlamalıyım bilmiyorum. 1996’da Türkiye’ye geldiğimde 6 yıl Çin’e hiç dönmedim ve onlarla hemen hemen konuşmadım ve zamanla onlarla iletişimim kalmadı (K1).

Kısacası, Çin’deki arkadaş çevresiyle ilişkisini kaybeden Çinli kadınlar, genellikle daha uzun bir süre evli kalmış ve yurtdışında yaşamış, Türkiye’de daha fazla Türk arkadaşına sahip olmuş, Türk toplumsal hayatına daha fazla katılmış ve Türkiye’ye daha çok aşına olmuşlardır.

Çin’deki Arkadaşlıkları Devam Eden Kadınlar

Bu araştırmada sadece az sayıda Çinli kadının Çin’deki arkadaşlarıyla iletişim kurmaya devam ettiği bulunmuştur. Çin’deki arkadaşlarıyla daha fazla temasları olan Çinli kadınlar, genellikle Türklerle yeni evlenmiş ve/veya Türkiye’ye yakın zamanda gelmiş, çocukları olmamış, Türkçe konuşma becerileri zayıf, dahası Türkiye’de hemen hemen Türk arkadaşı olmayanlardır. Bu Çinli kadınlar Türkiye’de kendi arkadaş çevrelerini kuramadıkları için Çin’deki arkadaşlarıyla aralarındaki ilişkileri nispeten daha yakın ve etkileşimleri nispeten daha fazladır.

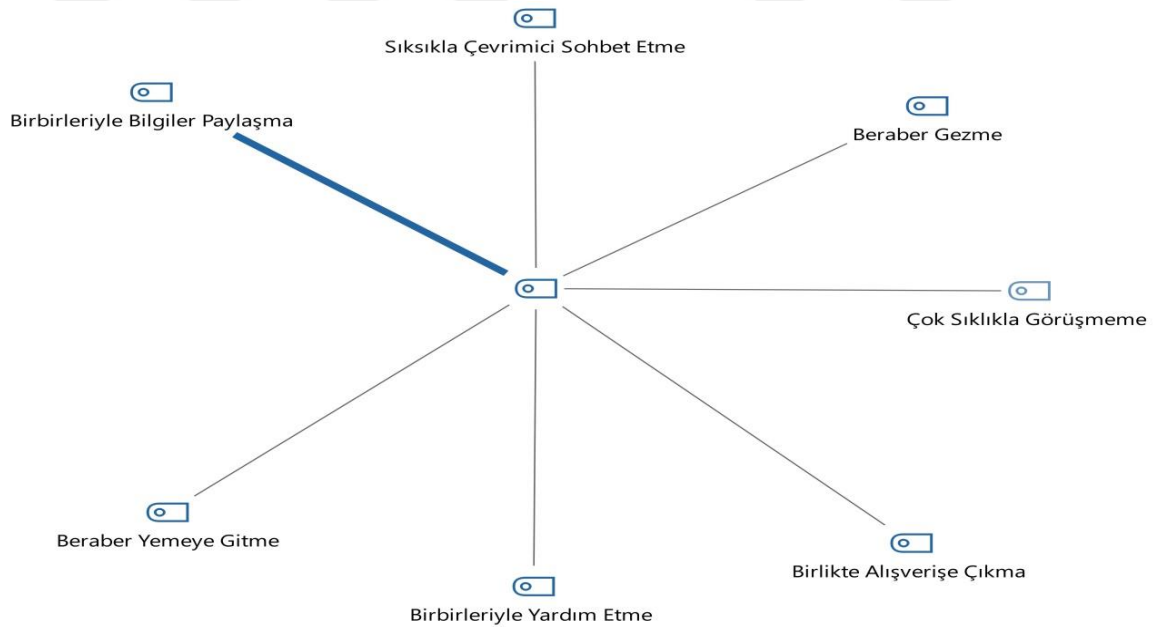
Şu anda Çin'deki arkadaşlarımla daha fazla konuşuyorum ve onlarla ilişkilerimiz daha yakındır.(K14)

Çin'deki arkadaşlarımla iletişimim var. Ben Türkiye'deyken onlarla genelde WeChat üzerinden iletişim kuruyorum. Her yıl da Çin'e döndüğümde onlarla da buluşurum, yemeğe giderim, sohbet ederim.(K26)

Şu anda Çin'deki bazı arkadaşlarımla yine de sık sık WeChat üzerinden konuşuyorum ve WeChat'ta birbirimizle hayatlarımızı paylaşıyoruz. Eskiden iyi arkadaştık, şu anda yine de iyi arkadaşız.(K31)

4.3.4.3. Türkiye'deki Diğer Çinli Kadınlarla İlişkiler

Görüşmelerde Türkiye'de yaşamakta olan çok sayıda Çinli kadının Türkçesinin yetersizliği, kişilik özellikleri, yaşadıkları çevre ve Türk eşlerinin etkileri gibi sebeplerle yakın Türk arkadaşlarının olmamalarına rağmen, diğer Çinli kadınlar ile sıklıkla temas kurdukları görülmüştür. Türkiye'de yaşamakta Çinli kadınlar grubu Çin'in farklı yerlerinden gelmelerine rağmen, Çinli vatandaşlarla benzer yaşamsal deneyime sahip olmalarından dolayı Türkiye'de yaşadıkları sürece bir arkadaş çevresi kurmuş veya internet sayesinde çevrimiçi olarak WeChat grubu oluşturmuşlardır.

Şekil 7. Çinli Kadınlar Arasında İletişim Biçimi ve Sıklığı

Yukarıdaki şemada görüldüğü gibi Çinli kadınlar kurdukları arkadaş çevresinde diğer Çinli kadınlarla Çince konuşmakta, sohbet etmekte, birbirleriyle yemeğe gitmekte, alışverişe çıkmakta, bilgileri paylaşabilmekte ve birbirlerine ihtiyaç duydukları duygusal desteği verebilmektedirler.

Örneğin aynı şehirde yaşayan ve evleri arasındaki mesafe nispeten yakın olan K11 ve K20 pandemi başlamadan önce sık sık birlikte gezmiş, spor salonuna gitmiş, kahvaltı yapmışlardır. Onlar yakın oturdukları ve sık sık beraber etkinlikler yaptıkları için birbirleriyle çok yakın arkadaşlık kurmuşlardır. Bu konuda K20 şunları söylemiştir.

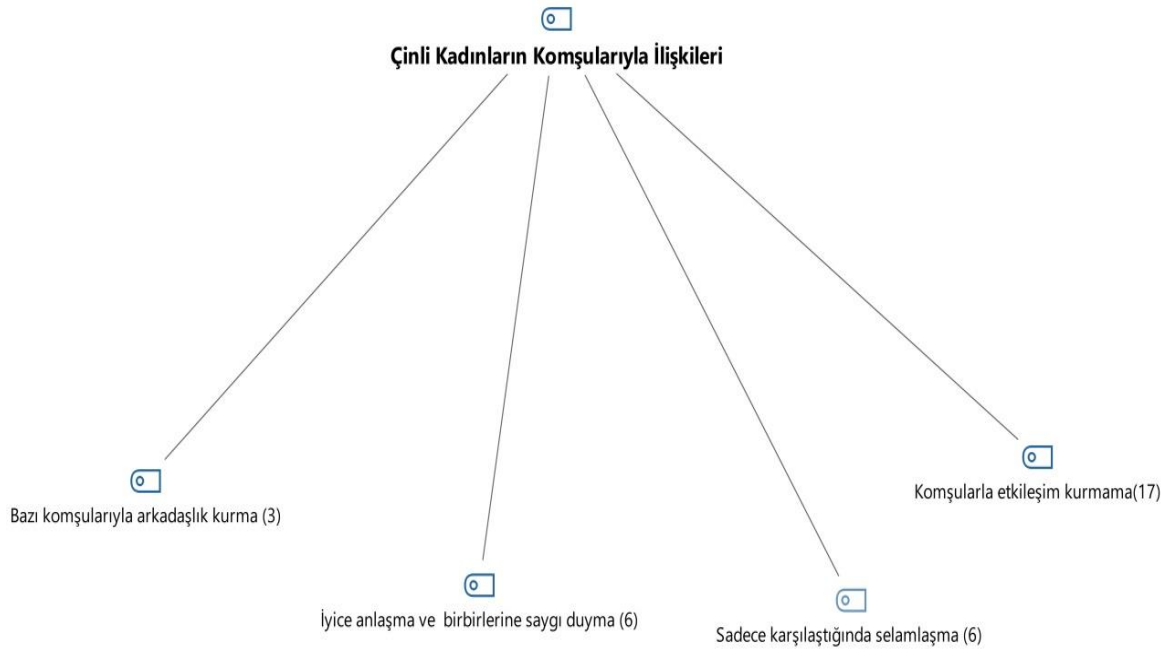
Buradaki Çinli gelinlerle sık sık görüşüyorum, aynı şehirde yaşayan K11 ile çok yakın arkadaşız, biz kankayız ve her hafta, hatta her gün buluşuyoruz. Biz sık sık birlikte spor yapmaya gidiyoruz, spor yapmayı bitirdikten sonra onun evine gidip yemek yiyoruz, sohbet ediyoruz, alışverişe çıkıyoruz, bazen birlikte seyahat ediyoruz. Çünkü siz tek başınıza buradasınız, Türkiye'desiniz, aileyle konuşulamaz birçok şey var olabilir. O zaman sadece arkadaşlarla sohbet edebilirsiniz ve benzer yaşam geçmişine sahip insanlarla sohbet edebilirsiniz, paylaşabilirsiniz veya konuşabilirsiniz. Çinli gelinlerle beraber olduğumuzda biz çoğu zaman duygusal alışverişler yaparız ve bilgi alışverişinde bulunuruz. (K20)

Bazı Çinli kadınlar aralarındaki duygusal alışverişleri ve psikolojik rahatlamaları dahil olmak üzere manevi yardımlaşmaları vurgulamışlardır. Mesela, saha araştırmasında K12'nin anlattığına göre COVID-19 salgını sırasında tanıdığı bir Çinli kadının Çin'de yaşayan babası hastalanmış, ancak salgın nedeniyle hem Türkiye hem de Çin gibi çoğu ülkeler giriş çıkışlarını kapatmış, Çin'e giden uçak biletlerinin fiyatı çok yükselmiş, bu Çinli kadın hasta olan babasını ziyaret etmek için Çin'e geri dönemediği için çok üzülmüş, K12 bunu duyduktan sonra psikolojik olarak rahatlaması için bu Çinli kadını evine davet etmiştir.

Birbirimizle bildiğimiz şeyleri paylaşıyoruz. Yardıma ihtiyacı olan varsa, yardım ediyoruz. Mesela burada yaşayan benim gibi bir Çinli gelin, yakın arkadaşım, babası hastalanmış ve durumu ciddiymiş ama bu pandemi döneminde Çin'e dönmesi çok zordu. Hem çocukları vardı ve çocuklarını bırakacak kimse yoktu hem de salgın yüzünden uçak biletleri çok pahalıydı. Bu yüzden Çin'e dönemedi. Eşinin işleri de ekonomi nedeniyle bozuldu ve ailesinin geliri de etkilendi. Çin'e geri dönemediği için çok üzüldü ve depresyona girdi. Bu süreçte ben onu evimize davet ettim. Hepimiz Çinliyiz, birbirimize bir şey olduğunda yardım etmeliyiz ve paylaşmalıyız. Umarım arkadaşım da daha iyi olur. (K12)

4.3.5. Komşularıyla İlişkileri

Türkiye'de yaşamakta olan Çinli kadınlar için komşularıyla iyi ilişkiler kurmaları, Türk toplumunu daha hızlı tanımalarına, Türk kültürünü anlamalarına ve yerel sosyal ve kültürel hayata daha hızlı uyum sağlamalarına yardımcı olacaktır. Ancak saha araştırmamız sırasında bazı Çinli kadın komşularıyla nispeten kayıtsız ilişkileri olduğunu, aralarında hemen hemen ilişki kuramadıklarını düşünürken, bazıları da komşularıyla çok az iletişim kurduklarını ve sadece birbirleriyle karşılaştıklarında selamlaşabildiklerini söylemiştir. Bununla birlikte, bazı Çinli kadınlar komşularıyla birbirlerini çok iyi anlayabildiklerini ve birbirlerine saygı duyduklarını düşünmüşler, sadece çok az sayıda Çinli kadın komşularıyla iyi bir ilişki kurduklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 8. Çinli Kadınların Komşularıyla İlişkileri

Yukarıdaki şemada görüldüğü üzere Çinli kadınların büyük kısmının komşularıyla hemen hemen hiç etkileşimi yoktur. Bu durumun nedenleri araştırıldığında Türkçeyi bilmedikleri ve konuşamadıkları için iletişim kuramadıklarını, birbirleriyle karşılaştıklarında sadece "merhaba", "selam" gibi ifadelerle selamlaşabileceklerini söylemişlerdir. Dolayısıyla dil bilmeme konusu burada da engelleyici bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir iki Çinli kadın modern toplumdaki yaşam biçiminin komşuluk ilişkilerini engellediğini, komşularıyla iletişim kurmanın gerekli olmadığını veya iletişim kurma fırsatlarının bulunmadığını düşünmüştür. Onlara göre günümüzde insanlar genellikle apartmanda oturur, işe gider ve işten eve gelince dinlenmek için herkes sadece kendi evinde kalmak ister, bu yüzden aralarında iletişim imkanı bulunmaz. Örneğin bu durumu K19 şu şekilde açıklamıştır:

Komşularımızla aramızda hiç iletişim yok. Bu, evde olmadığımız için olabilir, ben ve eşim ikimiz de çalışıyoruz. Biz apartmanda oturuyoruz, komşularla hiç etkileşimde bulunmadık. Annem çocuğuma bakmama yardım etmesi için bizimle birlikte yaşadığı sırada komşularla hiç etkileşim olmadığımızın durumuna oldukça rahatsızdır ve bir yıldır burada yaşamakta olduğumu ama karşıımızdaki oturan komşularımı sadece iki kere gördüğünü, karşıımızda nasıl birinin oturduğunu bilmediğimi söylemişti. (K19)

Birkaç Çinli kadın kendilerinin çok sosyal olmadıklarını ve önemsiz sohbetlerden hoşlanmadıkları için komşularıyla bağlantı kurmak için çok fazla zaman harcamak istemediklerini, sadece birbirlerine ihtiyaç duyduklarında yardımlaşmak amacıyla iletişime geçtiklerini ifade etmişlerdir. Örneğin, bu noktada K13 şunları dile getirmiştir:

Komşularımızla ilişkimiz hemen hemen yok. Ama günlük hayatımızda küçük sorunlarla karşılaşırsak yardımlaşırız. Sonra komşularımızın bir yardıma ihtiyacı varsa onlara yardım etmek için elimizden gelenin en iyisini yaparız, ama evlerine oturup sohbet etmek için gidiyorum diyemem. Sosyal bir insan değilim, onların düzenlediği partiye veya ev sohbetlerine katılmıyorum, Çünkü bazı sohbetleri benim için önemsizdir. (K13)

Türkiye nispeten geleneksel bir toplumdur ve birçok yerde komşuluk ilişkilerine büyük önem verilir. Zira insanlar onlarca yıldır aynı mahallede yaşar, komşular birbirini iyi tanır, birbirleriyle karşılaştığında selamlaşır, boş zamanlarında herkes bir arada oturup çay veya kahve içerek sohbet eder, bir zorlukla veya sorunla karşılaştığında birbirine yardım ederler. Böyle bir komşu kültürü K18'in Türkiye'ye ilk geldiği zaman gördüğü komşuluk ilişkisidir. K18, 2004 yılında halen eşi olan Türk erkek arkadaşıyla gezmek için Türkiye'ye gelmiş, Türk eşinin ailesiyle birkaç gün yaşadından sonra Türkiye'deki komşuluk ilişkisinin çocukluğunda Çin'deki komşuluk ilişkisine çok benzediğini ve komşular arasında çok yakın ve samimi ilişkilerin olduğunu hissetmiş, Türkiye'nin komşu kültürünü çok sevmiştir.

Türkiye'ye ilk geldiğim 2004 yılıydı, o sırada eşimin ablasının evine misafir olarak gittim, komşuları bir şeyler getirip, sohbet edip beraber çay içerlerdi, bana göre komşular arasındaki ilişki çok samimi, kardeş veya akrabalar gibiydi. Ben İngiltere'deyken insanlar çok soğuktu, İngiltere'de komşu ilişkisi böyle değildi, orada biraz yüksek sesle konuştuklarında komşular polisi çağırabilirdiler. Buradaki insanlar arasında sıcaklık İngilizlerin soğukluğuna hiç benzemiyor. Buradaki komşu ilişkisi çocukken 1980'lerde Çin'deki yaşadığım çevredeki komşu ilişkileri gibiydi, komşular arasında ilişki çok basitti ve sadelik içindeydi. Hepsi birbirinin çok iyi olduğunu düşünürdü. Ama şimdi maddi koşullar daha iyi hale geldiğinden bu tür bir sıcaklık ve samimiyetin özellikle eksik olduğu görülüyor. Çocukken yaşadığım o komşu ilişkilerini gerçekten özledim. Bence burada komşularımızla oturup çay içerek sohbet etmemiz çok iyi ve güzel bir şey, ama şu anda Çin'de bu durum çok çok nadir, bazı Çinliler komşularıyla birbirlerini pek tanımıyorlar. (K18).

Araştırmaya katılan bazı Çinli kadınlar komşularıyla çok fazla konuşmadıklarını, ancak aralarında iyi anlaştıklarını ve birbirlerine saygı duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu Çinli kadınlar ile komşuları arasında çok fazla temas olmamasına rağmen, zaman zaman komşularının daveti üzerine misafir olarak evlerine gitmişler, bu nedenle çoğu durumda komşularıyla birbirlerine saygı duymuş ve birbirlerini anlamışlardır ki komşulukları nispeten uyumlu bir ilişkidir.

Örneğin K7 Türkiye'ye ilk geldiğinde komşuları onu Doğu Asya'dan bir yabancı olarak görünce çok merak etmiş ve onunla sohbet etmek istemiş, sık sık çay içmeye ve sohbetlerine, hatta düzenledikleri bazı dini faaliyetlerine katılmaya davet etmişlerdir. Bu yüzden hakkında ne konuştuklarını anlamasa bile, onlarla çay içmiş ve sohbet etmiştir. Bazen K7 komşularının düzenlediği dini etkinliklere gitmiş, ne yaptıklarını bilmemesine rağmen onlara saygısından gitmeden önce evde banyo yapmış ve başörtüsü takmıştır. K7, komşularının daveti üzerine evlerine gitse de, komşularını kendi evine davet etmemiş, çünkü K7 yaptığı ev işlerinin Türk kadınlarındaki kadar iyi olmadığını düşünmüştür.

Türk komşular insanlarla konuşmaktan hoşlanıyorlar, sizden evde misafir olmanızı istemeyi seviyorlar. Bazen komşularım birlikte toplandıklarında beni de çağırırlar, ya da çay veya kahve içmek için beni de çağırırlar, işim olmadığında ben de onlara katılırım, konuştuklarını dinlerim. Böylece Türkçem de yavaş yavaş geliyor, çünkü komşularla iletişim kurarken Türkçe konuşmak zorunda kalıyorum, Türkçem kötü olsa bile. Bazen de dini toplantılar yaptıklarında Müslüman olmasam da beni de davet ederler, birlikte Kuran okurlar, Müslüman olmasam da davetlerine cevap vermeye çalışıyorum, saygı göstermek için abdest alıyorum, başörtüsü takıyorum, onlara gittikten sonra sadece sessizce Kuran okuyuşlarını dinlerim, çünkü hiç anlamıyorum. Türk kadınlarını ev işlerindeki hassasiyetlerinden dolayı çok takdir

ediyorum. Ama kendim onlar kadar titiz olamıyorum. Bu yüzden genellikle onları evime misafir olmaya davet etmem. Çünkü ev işlerini pek iyi yapmıyorum, utanıyorum. (K7)

Katılımcı Çinli kadınların çoğu komşularıyla mesafeli bir şekilde ilişki kurmuşlar, sadece az sayıda Çinli kadın Türk komşularıyla iyi arkadaş olmuş, sık sık çay veya kahve içmek, sohbet etmek gibi etkinliklerde birlikte vakit geçirmiş, bayramlarda birbirlerini ziyaret etmiş ve birbirlerine hediyeler vermişlerdir. Burada K28 iyi bir örnektir. K28'nin söylediği gibi, o nispeten dışa dönük biridir, Türkiye'de on yıldan fazla yaşamış ve Türkçeyi çok iyi ve düzgün konuşmuş, ayrıca onun komşuları da çok samimi ve arkadaş canlısı olduklarından onlarla çok yakın ve samimi bir dostluk kurmuştur.

Biliyoruz ki Türkler nispeten daha misafirperver. Komşularımız beni sık sık kahve veya çay içmeye ve atıştırmalıklar yemeye davet ederler. Benim komşularımla ilişkim çok iyi. Yani bazen bir yabancı olduğumu unutuyorum ve onlar da beni yabancı olarak görmüyorlar. Sık sık hafta sonları birlikte kahvaltı yapıyoruz ya da vakit geçirmek için birlikte bir yere gidiyoruz. Boş vaktim olduğu günler, onlara müsaitler mi değiller mi diye bile sormadan direkt onların kapılarını çalıp evlerine gidiyorum, sonra beraber bir fincan kahve içiyoruz, sohbet ediyoruz veya bir şey yapıyoruz. Genelde yemek falan bir şey yaparsak veya ilginç bir şeylerle karşılaşsak birbirimizle paylaşıyoruz. İlişkimiz gayet iyi. (K28)

Kısaca belirtmek gerekirse, bu Çinli kadınlar ile Türk komşuları arasındaki ilişki, esas olarak Çinli kadınların Türkçesinin seviyesi, kişilikleri ve şehirlerde mevcut yaşam örüntüsü ile ilgilidir. Araştırmada, Çinli kadınların zayıf Türkçeleri, sosyal biri olmaktan hoşlanmayan kişilikleri ve şehirlerdeki apartmanlarda yaşama şeklindeki yaşam biçimi nedeniyle onlar Türkler gibi değiller. Buna karşılık nispeten dışa dönük ve Türkçesi iyi olan Çinli eşlerin komşularıyla iyi bir ilişki kurdukları da tespit edilmiştir. Çinli kadınlar Türkçelerinin yeterince iyi olmadığı aşamada bile Türk komşuları ile temas kurmaya istekli olurlarsa, komşularıyla temas ettikçe Türkçeleri gelişmekte, aynı zamanda komşularından Türkiye'nin günlük aile hayatını ve sosyal kültürel geleneklerini öğrenebilmektedirler.

Komşular arasındaki ilişkinin, her iki tarafın kurduğu karşılıklı bir inşa süreci olduğu söylenebilir. Bu Çinli kadınlar komşularıyla grup yaşamına karıştıklarında, çevrelerindeki insanların bu Çinli kadınları kabul ettiğini de göstermektedir. Komşular dahil çevrelerinden gelen kabul, Çinli kadınların Türk toplumunu anlamalarına yardımcı

olmakla kalmamakta, aynı zamanda onların Türk kültürüne ve toplumuna yakınlık duymalarını ve Türk sosyal hayatına daha hızlı entegre olmalarını sağlamaktadır. Örneğin K28 komşularıyla olan ilişkilerinde kendini bir yabancı gibi hissetmemiş ve komşuları için artık "diğeri" değil, "biz" olmuştur.

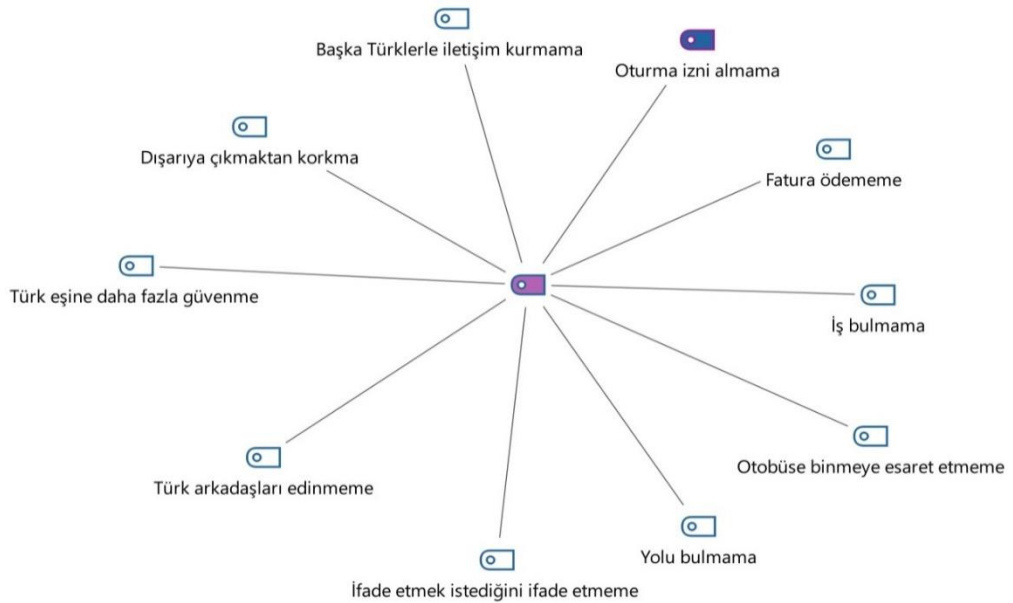
4.4. ÇİNLİ KADINLARIN TÜRKİYE’DE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER VE GELİŞTİRDİKLERİ UYUM STRATEJİLERİ

Türk erkekleriyle evlenerek Türkiye’de yaşayan Çinli kadınlar, doğup büyüdüğü toplumdaki farklı bir toplumda yaşamakta olmalarından dolayı birtakım güçlüklerle karşılaşmışlar ve bunlarla başa çıkma stratejileri geliştirmişlerdir. Bu bölümde bu konu sekiz başlık halinde incelenecektir:

4.4.1. Dil Öğrenmede Güçlükler ve Uyum Stratejileri

Bu alt başlıkta önce Çinli kadınların dil öğrenmede karşılaştıkları güçlükler, daha sonra bu güçlüklerle baş etme stratejileri incelenecektir.

4.4.1.1. Dil Öğrenmede Güçlükler

Şekil 9. Katılımcıların Türkçe Bilmemelerinden Dolayı Karşılaştıkları Güçlükler

Dil, insan iletişimi için önemli bir araçtır, sosyal bireyler olarak normal insanlar için vazgeçilmez bir iletişim aracıdır. İnsanlar dil olmadan birbirleriyle iletişim kuramazlar. Çinli kadınlar Türkiye'ye yeni geldiklerinde Türkçe bilmedikleri için kendilerini "dilsiz" ve "sağır" bir insan gibi hissetmişlerdir. Bu Çinli kadınlar Türkiye'ye yeni geldiklerinde Türk eşleri Çince konuşabildikleri için onlarla Çince veya İngilizce yahut da başka bir dilde iletişim kurabilmişlerdir, ancak, Türkçe bilmedikleri için günlük hayatta eşlerinin aileleriyle iletişim kuramamış ve duygularını ifade edememişlerdir, hatta bazen yanlış anlaşılmalara karşılaşmışlardır. Dolayısıyla Türkiye'ye ilk geldiklerinde dil bilmeme onların karşılaştıkları en büyük zorluklardan biri olmuştur. Katılımcı kadınların çoğu Türkçe konuşamadıkları için Türkiye'deki hayatta “oturma izni almak zor”, “yolu bulmak zor”, “Türk arkadaşına sahip olmak zor”, “otobüse binmeye cesaret edemedim”, “kendimi ifade edemedim” “dışarıya çıkmaktan korkuyorum”, “fatura ödemek zor” gibi ifadelerle birçok sorunlarla karşılaştıklarını dile getirmişlerdir. Burada K22'nin hikayesi bu gibi güçlükleri ifade etmektedir.

Mesela tek başıma dışarıya çıkamıyorum, çünkü dışarı çıkarsam, yolu bulamazdım; otobüs durağında ne yazıldığını anlamadığım için otobüse binemedim; günlük faturaları kendim ödeyemedim, bir şey konuşmak istediğimde konuşamazdım, iş bulamazdım gibi zorluklarla karşılaştım. O sırada eşime çok güvenmek ve ona çok bağlı olmak zorunda kaldım. Günlük faturaların ödenmesi gerekiyordu, eşim yoksa, tek başıma dışarı çıkamadım, dışarıdaki çoğu şeyi onunla beraber yapıyordum, anlamadığım ve bilmediğim şeylerin hepsi için beden dili kullanıyordum. (K22)

K22'nin belirttiği gibi, Türk erkekleriyle evlenmiş olan birçok Çinli kadın Türkçe konuşamamanın hayatlarına bazı zorluklar getirdiğini ve Türkçeyi iyi bilmedikleri için sosyal hayatlarının kısıtlanmış olduğunu düşünmüşlerdir. Bu nedenle, birçok Çinli kadın Türkçe konuşamadıkları için Türkiye'de Türklerle arkadaş olamadıklarına işaret etmişlerdir. Bu durum hakkında K19 şunları söylemiştir.

Türkçe bilmediğim için ev ve TÖMER dışında başka yere gitmeye cesaret etmezdim, aslında kendim evde kalmak istiyordum ve dışarı çıkmak istemiyordum, o sırada dışarı çıkmak için daha az fırsatım vardı, bu yüzden çok az sosyal hayat yaşıyordum, hatta sosyal hayatım yok gibiydi. O sırada hayatımın odak noktası sadece ev ve kocamdı, kocama daha fazla güvenmek zorunda kaldım, Türk arkadaşım yoktu, aslında başka arkadaşım da yok gibiydi. Çünkü konuşacak kimse yoktu. (K19)

Dil, iletişim kurmak ve anlamak için kullanılır, ancak insanlar konuşmak istediklerini konuşamadıklarında, kendilerini dil aracılığıyla ifade edemediğinde, diğerleriyle kişilerarası ilişkilerde sıkıntılar çıkabilir. Bir kısım Çinli kadınlar Türkçe dil engeli nedeniyle Türklerle iletişim kurmakta zorlanmışlardır. Aile içi iletişim açısından, Türk eşleri Çince veya İngilizce konuşabildiğinden dolayı onlarla Çince veya İngilizce aracılığıyla engelsiz olarak iletişim kurmuş olsalar da, Türkçe bilmedikleri için, Türk eşlerinin ailesiyle normal bir ilişki kuramamışlardır. Çinli kadınlar, eşlerinin aile üyeleriyle konuşmak istediklerinde eşlerinin onlar için tercüme etmesi gerekmiştir. Ancak eşleri yanlarında olmadığında, bu Çinli kadınlar ve eşlerinin aileleri normal iletişim kuramamışlardır. Örneğin, K21 ve K8 şunları anlatmışlardır:

Türkiye'ye ilk geldiğimde Türkçe hiç bilmiyordum. Eşim Çince ve İngilizce biliyor. Bu nedenle onunla İngilizce veya Çince konuşuyorduk, ama Türkçeyi bilmememden dolayı eşimin annesi ve babası ile iletişim kuramıyordum. Başlangıçta anlamadığım için ben ve eşimin ailesi arasında sık sık yanlış anlaşılmalarda oluyordu. (K21)

Eşimle iletişim kurmakta ve konuşmakta bir sorunum yok, İngilizcesi de oldukça iyi. İkimiz İngilizce ile engelsiz konuşabiliriz ve iletişim kurabiliriz. Türkçem iyi olmadığı için eşimin ailesiyle sürekli ve iyice sohbet edemem, derin şey konuşamam, bu yüzden eşimin bizim için tercümanlık yapması gerekiyor, ancak çoğu durumda onlarla hala yalnızca yüzeysel [düzeyde] iletişim kurarım ve daha derin bir düzeyde iletişim kuramam. (K8)

4.4.1.2. Dil Öğrenmede Uyum Stratejileri

Dil öğrenmede uyum stratejileri konusunda iki temaya ulaşılmıştır: Türkçeyi TÖMER'e giderek öğrenme, Türkçeyi kendi kendine öğrenme ve bol bol Türkçe Konuşma.

Yurtdışında yaşayan bireyler için yaşadıkları yerel dili öğrenmek ve kullanmak çok önemlidir. Dil onların yurt dışındaki tüm yaşamlarının anahtarı, yerel dili bilirlerse, hayattaki bazı rahatsızlıkları azaltabilir ve yerel yaşama daha hızlı ve daha iyi uyum sağlayabilir, yerel toplumla bütünleşebilirler. Ancak dil engelinin üstesinden gelemezlerse, yerel hayata uyum sağlamaları ciddi şekilde kısıtlanacaktır. Araştırmada pek çok görüşmecenin de belirttiği gibi, Türkçesi iyi olmadığı ve Türklerle sadece basit ve yüzeysel iletişim kurdukları için Çinli kadınların Türk arkadaşı çok azdır, hemen hemen yoktur. Ayrıca Türkçeyi bilmezlerse, Türkiye'de iş bulamazlar. Zira Türkiye'de çoğu işyerinde Türkçe konuşabilmeleri gerekmektedir, işyerinde çalışma dili Türkçe

dışında Çince veya İngilizce olsa bile, işverenin işe alım şartları da başvuranın Türkçe bilmesidir.

Türkiye'de hayatta karşılaşılan güçlükleri azaltmak ve Türk aile hayatına ve sosyal hayata daha iyi ve daha hızlı uyum sağlamak için, Çinli kadınların mümkün olduğunca Türkçeyi öğrenmeleri ve geliştirmeleri gerekmektedir. Bu Çinli kadınların bir kısmı Türkçeyi öğrenmek için TÖMER'e gitmişler, bir kısmı kendi kendilerine öğrenmişler, bir kısmı da eşiyle, kayınvalidesiyle, arkadaşlarıyla konuşarak öğrenmiştir.

Türkçeyi TÖMER'e Giderek Öğrenme

Türkçe ve Çince tamamen farklı iki dil ailesine aittir, çocukluğundan beri Çince öğrenen ve konuşan Çinli kadınlar için Türkçe öğrenmek gerçekten zordur. Bu durumda, bazı Çinli kadınlar, Türkçe bilmedikleri için dilsiz ve sağır olmak gibi zor bir hayattan kurtulmaları ve sistematik ve düzgün bir şekilde Türkçe öğrenmeleri için TÖMER'e gitmeyi tercih etmişlerdir. Örneğin, şu an basit düzeyde bir Türkçe konuşabilen K3, bir Türk ile konuşurken en azından onun neler dediğini anlaması için TÖMER'e gidip orada Türkçeyi sistematik ve düzgün olarak öğrenmeye karar vermiştir. K19 gibi bazı kadınlar Türkiye'de iş bulmak için TÖMER'e giderek Türkçelerini geliştirip orada ileri seviye olan C1 sertifikası almışlardır. Örneğin;

Türkiye'ye ilk geldiğimde bir dilsiz gibiydim, eşim dışında kimseyle iletişim kuramadım ve konuşamadım. Eşim ve ailesi bana TÖMER'e gidip Türkçe öğrenmemi tavsiye ettiler. Sonra ben de Türkçe öğrenmek için TÖMER'e gittim. (K2).

Türkiye'ye ilk geldiğimde, Türkçeyi hiç bilmiyordum ve burada İngilizce konuşan çok azdır. Sonra düşündüm ki eğer Türkiye'de yaşamak istiyorsam, biraz Türkçe öğrenmem gerek. Çünkü hayatımda her zaman eşimin çevirmesi gerekiyor ve ailesiyle doğrudan konuşamıyorum. Bir Türk ile konuşurken en azından onun neler dediğini anlamam gerek diye düşündüm ve Türkçe öğrenmek için TÖMER'e gittim. Şu anda basit bir şekilde [Türkçe] konuşabilirim, mesela, markette veya yerel pazarda bir şey satın alırken satıcılarla konuşabilirim. (K3)

Buraya ilk geldiğimde iş bulmak istedim, ama o sırada Türkçeyi bilmediğim için iş bulamadım. İş ararken ne yazık ki, dış ticareti, İngilizce veya Çince öğretme olsun, Türkçeyi bilmen gerekir. Bu yüzden Türkçe öğrenmeye karar verdim, Türkçe öğrenmek için Tömer'e gittim. Bir yıl Türkçe öğrendikten sonra ileri seviye Türkçe

öğrendim ve ileri seviye olan C1 sertifikası aldım. Sonra işe gittim, şu anda, Türkçeyi iyi konuşabilirim, benim için iletişim kurmakta hiç sorun yok(K19).

Türkçeyi Kendi Kendine Öğrenme ve Bol Bol Türkçe Konuşma

Kendi kendine öğrenmek, bu Çinli kadınların Türkçeyi öğrenme sürecinde en yaygın bir şekilde kullandıkları yöntemdir. Bazı kadınlar TÖMER'e gitmek için vakitleri olmadığından Türkçeyi kendi kendine öğrenmişlerdir. Ancak bazı kadınlar TÖMER'de Türkçe öğrenme maliyetleri yüksek olduğu için ekonomik kaygılarla TÖMER'e gitmeyip kendi kendilerine Türkçe öğrenmeyi tercih etmişlerdir. Hangi yolla öğrenirlerse öğrensinler bu Çinli kadınların temelde Türkçeyi idrak ettikleri ve Türkçenin artık hayatlarında bir engel olmadığı söylenebilmektedir. K10'un dediği gibi şu anda Türkçede iletişim kurması ve hatta Türkçe olan dini kitaplar okuması da sorun değildir. Örneğin, K1, K6 ve K10 başarılı bir şekilde, dile hâkim olacak bir seviyeye geldiklerini şu ifadelerle dile getirmişlerdir:

Türkçeyi öğrenme konusunda sadece iki ay TÖMER'de eğitim aldım. Türkiye'ye geldikten sonra onun [eşimin] ailesiyle beraber yaşamıştım. Biz beraber yaşarken Türkçeyi bana öğretti. Türkçe öğrenme konusunda ben çok yetenekli olduğum için çoğu zaman da ben kendi kendime çalışmıştım. Bana göre şu anda benim Türkçem iyi, Türklerle konuşurken iyi anlaşabiliriz ve şimdiye kadar, ben on yıldan fazla süredir bir okulda çalışıyorum ve Türkçem yüzünden hiçbir problemle karşılaşmadım. (K1)

Türkiye'de yaşamak için Türkçe öğrenmem ve konuşmam gerekiyor. Türkçeyi öğrenirken TÖMER'e hiç gitmedim. Tamamen kendi kendime öğrendim. Çünkü o zamanlar dil kursunun ücretleri çok yüksekti, dil ücreti ayda 200 dolar olması gerekiyordu. O zamanlar 100 dolar yaklaşık 800 Renminbi[Çin parası]'ye eşitti, ayda dil öğrenmenin ücreti 200 dolar benim için çok pahalıydı. Sonra kendi kendime öğrendim, bilmediğim kelimeleri sözlükten baktım. Türkçe hakkında her türlü Çince materyaller kopyalayıp her gün bir saat çalıştım. Tanıştığım insanlarla konuştum, ben konuşmayı seviyorum, doğru olsun ya da olmasın olabildiğince konuşuyordum ve kendimi ifade ediyordum. İki yıl sonra benim için dilde sorun yoktu. (K6)

Türkçeyi gerçekten kendim öğrendim. Evlendikten sonra Türkçe öğrenmek için Türkiye'ye geldim, sonra sadece bir ay gibi TÖMER'deki kursa gittim. O zamanlar kızım çok küçüktü sadece bir yaşındaydı, her gün kursa gittiğim için kızımı evde bıraktım ve kayınvadeliimler ona bakmama yardım ettiler, ama gittiğim kurs evden çok uzaktaydı, sonra kursu bıraktım ve kendi kendime çalışmak zorunda kaldım. Bence dil öğrenmek birikim gerektirir ve hayatta öğrenmeye devam edilebilir. Sonra eşimle dış ticaret toplantılarına yavaşça katılmaya başladım ve daha çok konuştukça daha çok şey öğrendim, Türkçemi yavaş yavaş geliştirdim. Şu anda

artık Türkçeyi engelsiz olarak konuşabiliyorum ve iletişim kurabiliyorum, bazen Türkçe olan dini kitaplar da okuyorum ve anlıyorum. (K10)

4.4.2 Dini İnanç Konusunda Yaşanan Sıkıntılar ve Uyum Stratejileri

Din, insanlık tarihinde ve hayatta evrensel sosyo-kültürel bir olgudur. Bir yaşama kuralı oluşturabilecek zihnî ve ahlakî tutumları kapsayan temel toplumsal kurum olarak din sadece insanların manevi dünyalarını yönlendiren bir inanç değil, bu inancın şekillenmesi ve kendi kurallarını yaratması ile ortaya çıkan bir yaşama biçimidir (Gökçe, 2013: 225). Çin çok dinli ve çok inançlı bir ülkedir. Günümüzde Çin'deki Huiler, Uygurlar, Kazaklar, Özbekler, Kırgız, Tacikler, Tatarlar, Salarlar, Bao'anler ve Dongxianglar olmak üzere 10 etnik grup İslam'a inanmaktadır. İslam'a inanan Müslümanların sayısı da nispeten azdır ve Çin'in 2020 yılında yapılan ulusal nüfus sayımına göre, Çin anakaradaki Müslüman nüfusu, yaklaşık 30 milyondur¹³ ve bu rakam toplam nüfusun yaklaşık %2,1'ini oluşturmaktadır.

Türkiye ise Müslüman nüfus çoğunluğuna sahip bir ülke olarak bilinmekte ve İslam'ın Türk toplumunda önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Ancak daha önce vurgulandığı üzere, Çin'deki insanların yaklaşık %90'ının dini inancı yoktur, özellikle Çin'in ana etnik grubu olan Han Çinlilerinin çoğunun dini inancı yoktur. "Katılımcı kadınların sosyo-demografik özellikleri" başlıklı bölümde Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınların çoğunun dini inancı olmayan Han etnik grubundan olduğunu, içlerinden yalnızca bir kadının Hui etnik grubundan Müslüman olduğunu ve az sayıda da Hristiyan veya Budist katılımcılar olduğunu belirtmiştik. Dolayısıyla, dini atmosferin Çin'e kıyasla yoğun olduğu, nüfusunun büyük çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu bir ülkede yaşamak bu Çinli kadınlar için bazı sıkıntılar doğurmuştur.

4.4.2.1. Dini İnanç Konusunda Yaşanan Sıkıntılar

Bu araştırmada bazı Çinli kadınların Türk eşlerinin ve eşlerinin ailelerinin dini inanç konusundaki düşünceleri nispeten açık fikirli ve hoşgörülü olduğu için onlara daha

13

<https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%AD%E5%9B%BD%E4%BC%8A%E6%96%AF%E5%85%B0%E6%95%99>, Erişim Tarihi: 11.02.2021.

hoşgörülü yaklaşabilmektedirler. Bu durumda bu gayrimüslim olan Çinli kadınlar, eşleri ve eşlerinin aileleri ile aralarında dini inançlardan dolayı tatsız olaylar yaşamamışlardır. Örneğin yaklaşık yirmi yıldır evli olan K7, hem Türk eşi hem de eşinin ailesi çok dindar olsa da, dini inançlarının çok açık ve fikirli olmasından dolayı İslam'a geçmemiştir. Buna rağmen evlilik hayatında dini farklılıklardan kaynaklanan anlaşmazlık yaşamamışlardır.

Eşim ve ailesi çok dindarlar. Kocam günde beş vakit namaz kılıyor ve Ramazanda oruç tutuyor. Bu onların hayatlarının bir parçası haline geldi. Onlar kendi dinî inançları hakkında çok ciddiler ama benim inancım hakkında benden hiçbir şey istemiyorlar. Eşim diyor ki dini inanç zorlamayla olmaz ve özgürdür, bana zorlama yapmaz, dinle ilgileniyorsam, bunu gönüllü olarak öğrenmek istersem, dini bilgiler bulmama yardım edebilir, ama ilgilenmezsem zorlamaz. (K7)

İslam'a Geçmek Zorunda Kalmış Kadınlar

Bu çalışmada, dini inançları olmayan bir kısım Çinli kadınların evlilik yaptıkları zaman İslam'a geçtikleri tespit edilmiştir. Bu durumda araştırmaya katılmış ve bazı dini inancı olmayan Çinli kadınlar bir Türk erkeğiyle evlilik yaptıklarında eşlerinin ve eşlerinin ailelerinin istekli olmasından dolayı İslam'a geçmişlerdir. Böylece İslam'a geçmiş bazıları bu durum neticesinde İslami kurallara göre yaşadıkları için Türkiye'deki hayatlarında dinden kaynaklanan sorunlarla karşılaşmamaktadırlar. Örneğin K10 evlilik aşamasında İslam'a geçmiş ve eşiyle yaşadıkça yavaş yavaş İslam dinini kabul etmiş, Müslüman olduktan sonra hayatında birkaç değişiklik olmuş ve İslami yaşam tarzını takip etmek, oruç tutmak ve namaz kılmakta ısrar etmiştir.

Eşimle evlilik yaptığımda Şanghai'da dini nikah yaparken İslam'a geçtim. İslam'a geçtikten sonra domuz eti yemeyi bıraktım, ruhsal ve manevi bir destek bulmak için bazı dini pratikleri yavaş yavaş gerçekleştirmeye başladım. Dini görüşleri kabul ettikten sonra çocuklarıma domuz eti kesinlikle vermem ve Müslüman olan bir yaşam alışkanlığına göre kendi çocuklarımı yetiştiririm. Ayrıca, son yıllarda oruç tutmaya ve namaz kılmaya başlıyorum. Annem babam yaşam alışkanlıklarımı ve dini inançlarımı anlıyor ve saygı duyuyorlar. Ben Çin'e geri döndüğümde sadece helal yemekleri yiyorum, onlar da domuz eti yemediler ve annem her zaman bana helal sığır eti, dana eti ve tavuk eti almaya çalışıyor (K10).

K10'un dışında, K4, K25 ve K31 dahil olmak üzere birkaç Çinli kadın dahil benzer şekilde eşleriyle evlilikleri neticesinde İslam'a geçmişlerdir. ... Örneğin, Şanghai'daki kıdemli bir entelektüel ailede büyümüş ve çocukluğundan İslam kültürünü hiç

deneyimlememiş K4 Türk eşiyle evlilik yaptığı sırada gönüllü olarak İslam'a girmiş, ancak İslam'a girdikten sonra eşi ve kayınvalidesi onun bir Müslüman gibi oruç tutmasını ve ibadet etmesini, İslami şartlara göre giyinmesini ve yemek yemesine dikkat etmesini istemişlerdir. K4 bir süre onarın istedikleri şekilde yaşamış ancak sonra içinden bu şekilde yaşamak gelmediğinden eşiyle arasında anlaşmazlık yaşadığından boşanmayı düşünmüş, evlilik danışmanı ile konuştuktan sonra eşiyle anlaşarak birlikte yaşamaya devam ettiğini şöyle anlatmıştır:

Evlendiğimizde eşim ve ailesinin istediklerine göre İslam'a geçtim ve o sırada İslam'ı kendimin içinde psikolojik bir isteklilikten kabul ettim. İslamiyet'e geçtikten sonra ben birkaç senedir gerçekten ciddi ve dindar bir Müslüman gibi yaşamaya çalıştım, dua etmememe rağmen oruç tutmuştum. Yemek konusunda ben de çok ciddiydim, Çin'e geri döndüğümde artık domuz eti ve alkollü yiyecekler hiç yemedim. Dini bayramları onlarla birlikte kutladım. İslam'ı kabul ettikten sonraki birkaç süredir kayınvalidemler ile beraber oturmuştuk. Beraber otururken öyle bir umut vardı ki, dua etmemi, kıyafet giyerken dikkatli olmamı, yemek yerken dikkatli olmamı istemiş, ona göre sen Müslümansın. Eşim de İslam'ın yaşam alışkanlıklarına göre yaşamam gerektiğini düşünmüştür. Böylece ben İslam'ı kabul ettikten sonra hemen tek tek dini dogmaya uymak zorundaydım, sanırım bu inanç değil, inanç yürekte gelen ve inanılan bir şeydir. Çünkü çocukluğumdan beri İslam hakkında bilgilerim hiç yoktu, bana göre, din konusunu yavaş yavaş öğrenmek ve gerçekleştirmek istedim. Hemen dindar bir Müslüman'ın yaşam alışkanlığına göre yaşamamı istediklerinde aslında hepsini kalbimden kabul etmedim, bu yüzden yavaş yavaş din konusunda çatışmalar çıkmış olabilir. Özellikle evliliğimizin yedinci yılına geldiğinde, bu çelişkilerin tümü ortaya çıktı. ... O sırada birbirimizi değiştireceğiz ve sonra birlikte yaşayacağımızı yoksa boşanacağımızı düşünüyorduk. Sonra evlilik danışmanımızın yardımıyla konuştuk, her şeyi yeniden düzenledik ve sonunda başarılı olmaya ve birlikte yaşamaya karar verdik. Bu yüzden evliliğimde dinin büyük bir etkisi olduğunu söyleyebilirim. (K4)

Farklı Dini İnançları Nedeniyle Eşiyle Tartışmış ve Çatışmış Kadınlar

Farklı dini inançlara sahip olan insanların yaptıkları evliliklerde, çiftler her biri kendi kabul ettiği değer sistemini ve yaşam tarzlarını sürdürdüklerinde zaman zaman aralarında çelişkiler ve çatışmalar meydana gelebilir. Türk erkekleriyle evlenmiş bazı Çinli kadınlar evlilik sonrasında farklı dini inançlar nedeniyle eşleriyle sıklıkla tartışmalar yaşamışlar, hatta tartışmaları zaman zaman kavga boyutuna varmıştır. Örneğin, Budizm'e inanan K2 sık sık eşiyle Kurban Bayramında kurban kesilmesi gibi dini konuları tartıştığını belirtmiştir, zira ona göre Kurban Bayramı'nda kurban kesme bir öldürme eylemidir. K2'nin bu konudaki görüşleri şöyledir:

Bazen din yüzünden, eşimle anlaşmazlıklar da olabilir. Örneğin, Kurban Bayramı, Müslümanlar için bir kültürel miras ve çok önemli. Eşim diyor ki Kurban Bayramı'nda kurbanları kesmek başkalarına yardım etme eylemidir. İçimde Budizm'i kabul ettiğim ve Kuran'ı iyice okumadığım için, Kurban Bayramı'nda kurban kesmenin bir öldürme eylemi olabileceğini düşünüyorum. ...Söylediğim onu kalbinde mutsuz etti ve benim mantıksız olduğumu hissetti. Bu yüzden aramızda din hakkında çatışmalar kolayca çıkabilecek şeyin Kurban Bayramı olduğunu düşünüyorum. (K2)

Araştırmada hiçbir zaman İslam'a geçmemiş ve İslami yaşam tarzını kabul etmemiş K19 da dini farklılıklar nedeniyle bir süre Türk eşiyle tartıştığına, anlaşmazlığa düştüğüne, kavgalar yaşadığına ve hatta boşanma aşamasına geldiğine işaret etmiştir. K19 ve eşi Çin'de evlenip Çin'e yerleşmeye karar vermişlerdir. Ancak Çin'de yarım yıldan fazla bir süre yaşadktan sonra eşinin işleri pek düzgün gitmediği için eşiyle birlikte Türkiye'ye dönmüştür. Çin'deyken K19 ve Türk eşi arasında dini farklılıklardan dolayı anlaşmazlık hiç yaşanmamış ama Türkiye'ye yerleştikten sonra eşi çok dindar olan arkadaş çevresine geri dönmüş, daha da dindar olmuş, K19'u çok dindar Müslüman arkadaşları ile tanıştırmış ve onlarla arkadaş olmasını umut etmiştir. Bu, İslam kültürünü hiç bilmeyen ve dini hayatı hiç deneyimlememiş olan K19 için oldukça zor bir durum oluşturmuştur. K19, o sıralarda dine karşı çok dirençli olduğunu, din hakkında konuşurken eşiyle hemen kavga etmeye başladıklarını belirtmiştir ve kavga etmelerinin en büyük sebebinin din olduğu kanaatinde.

Türkiye'ye ilk geldiğimde hiç arkadaşım yoktu, o sırada eşim din hakkında bir şey öğrenmemi istedi, sonra beni çok dindar arkadaşları ve eşleri ile tanıştırdı. Ama dindar arkadaşlarının karıları hepsi başörtüsü taktılar, çok kapalıydılar, onlarla birkaç kere buluştuktan sonra çok kırıldım, sonra onlarla beraber tekrar vakit geçirmek istemedim. Çindeyken benim de hiç inancım yoktu, ama Türkiye'ye gelince eşim adım adım bir şekilde değil, hızlı bir şekilde benden çok dindar bir dini çevrede ve dini inancı kabul etmemi istedi, beni çok geleneksel bir yaşamsal atmosfere götürdü. ... Din konusu konuşmaya başlar başlamaz ikimiz tartışmaya girdik, sonra boşanacağız diye düşünüyorduk. Aslında boşanma sözleşmesi yazmıştık, boşanmayı imzalamak için hükümete gitmeden önceki gün, ikimiz birlikte derin bir şekilde konuştuk ve sonra eşim aramızdaki mutsuzluğu unutuyoruz, boşanma sözleşmesini imzalama, daha önce birbirimizi çok seviyorduk, çok mutlu olduk, niye şu andaki boşanma durumuna geldik, boşanmak istemiyorum dedi. Son olarak boşanmaya gitmedik. Bana göre o sırada aramızda en büyük çelişki dindi, din kritik nokta oldu (K19).

4.4.2.2. Dini İnanç Konusunda Uyum Stratejileri

Daha önce belirtildiği gibi, Türkiye'de yaşamakta olan Çinli kadınların çoğu İslam dini kültürü olmayan bir yaşam çevresinden Müslümanların çoğunlukta olduğu bir ülke olan Türkiye'ye geldiklerinde dinî kültür ve bazı dini kurallar hakkında anlaşmazlıklar yaşamışlardır. Örneğin K4 ve K19 her ikisi Türkiye'de inançlarına müdahale edilmesinden kaynaklanan sorunlardan dolayı neredeyse boşanma aşamasına geldiklerinden bahsetmişlerdir.

Yukarıda açıklandığı gibi Çinli kadınlar Farklı dini inançları nedeniyle eşleri ve eşlerinin aileleriyle yaşadıkları anlaşmazlıklarla baş etmek için, K4 evlilik danışmanlığından yardım almış, K19 ise eşiyile konuşarak bu meseleyi çözmüştür.

4.4.3 Beslenme Konusunda Karşılaşılan Zorluklar ve Uyum Stratejileri

Bu alt başlıkta da önce Çinli kadınlar ile eşleri arasında beslenme konusunda karşılaşılan güçlükler, daha sonra da bu konuda geliştirdikleri uyum stratejileri üzerinde durulacaktır.

4.4.3.1 Beslenme Konusunda Karşılaşılan Zorluklar

Çin ile Türkiye'nin beslenme alışkanlıkları arasında büyük farklılıklardan dolayı görüşülen çoğu Çinli kadınlar Türkiye'ye ilk geldiklerinde psikolojik olarak Türk yemeklerine karşı dirençli ve onları yemeye isteksiz olmalarına rağmen hayatta kalmaları ve karınlarını doyurmaları için onları yemek zorunda kaldıklarına değinmişlerdir. Bu nedenle, bu Çinli kadınlar Türkiye'deki hayatlarında “bazen aç kalma”, “kilo verme”, “yetersiz beslenme”, “endokrin bozukluğu ve burun kanaması gibi fizyolojik hastalık” dahil birkaç problemle karşılaşmışlardır. Bu durumu görüşülen K25 "Türk yemekleri yemek sadece midemi doyurmak içindi" diye ifade etmiştir. K24 Türkiye'ye ilk geldiğinde, Türk yemeklerine alışamamış ve kabul edebildiği tek yemek tereyağlı ekmek imiş, hamilelik sürecinde bile sadece soya sosu ile pilav veya ekmek yemiş ve sık sık aç kalmıştır. K11, K16, K19, K24 ve K25 bu konuda şunları anlatmışlardır:

Hatırlıyorum, buraya geldiğimden [itibaren] sonra iki yıldır Türk yemekleri hala sevemedim, uzun zamandır sık sık aç kaldım. Ayrıca buradaki sebzelere alışkın değildim, bu yüzden sık sık burnum kanıyordu ve kanama çok ciddiye. (K11)

Türkiye'ye geldiğimde buradaki yemeklere alışamadım ve bir buçuk yıl içinde 10 kilo verdim. O zamanlar buradaki yemeklere alışkın olmadığım için yemeyi bıraktım, sadece çikolata ve patates cipsi yiyordum. (K16)

Ben çok seçici yiyiciydim, Türkiye'ye geldiğim ilk üç ayda, Türk yemekleri beni çok zorluyordu, salataları hiç yemezdim, çünkü salatadaki sebzelerin hepsi çiğdi ve ben çiğ sebzeler yemiyordum, o sırada bende ciddi bir şekilde vitamin eksikliği oldu. Her sabah uyandıktan sonra ağzımda birçok deri döküldü, doktordan buna vitamin eksikliğinin neden olduğunu öğrenmişim ve doktor bana vitaminleri çabucak yenilememi tavsiye etmişti. Sonra bir süre vitamin takviyesini içtim. (K19)

Türkiye'ye ilk geldiğimde hamileydim ama her gün yeterince yemek yiyemiyordum ve sık sık aç kalıyordum, kabul edebileceğim tek şey tereyağlı ekmek idi ve bir süre ben sadece tereyağlı ekmek yedim. Sonra eski eşim Metro Süpermarketinden bana soya sosu satın almıştı. Bundan sonra ben tereyağlı ekmeğe ek olarak soya sosu ile biraz bir şeyler yerdim. O sırada en önemli şey soya sosunun beni kurtarmasıydı. (K24)

Bence buradaki en büyük sorunum yemeklerdir. Özellikle buraya ilk geldiğimde Türk yemeği yemeye alışkın değildim, her yemeye başladıklarında ben o kadar acıkmıştım ki, ama sofradaki yemekleri görünce hiç yemek yiyemiyordum, Türk yemekleri yüzünden üzüldüm ki tek başıma gizli gizli ağladım. Bir gün buzdolabında bir şişe Lao Ganma [Çin Acı Biber Sosu] buldum, çok heyecanlandım ama üretim tarihinin bir yıl [önce]dolduğunu gördüm. Ama yine de tıpkı bir hazine gibi onu gözyaşlarıyla yiyordum. Türkiye'ye ilk geldiğimde yemek yemek sadece midemi doldurmak içindi. (K25)

Çin'de günde üç öğün yemek yemeye alışmış bazı Çinli kadınlar Türkiye'ye geldikten sonra günde iki öğün yemek yemeye alışkın değil, çünkü bazı Türk aileleri kahvaltıyı geç yaptıkları için öğle yemeği yemek yerine sadece akşam yemeği yerler. Örneğin K23 bu konuda şunları anlatmıştır:

Çin'deyken her zaman günde üç öğün yemek yiyordum ve buna alışmıştım. Ama Türkiye'de bazı Türkler günde iki öğün yemek yiyorlar. ...Uzun yıllardır buradayım, eşimin ailesi genellikle evde sadece iki öğün yemek yiyorlar. Türkiye'ye ilk geldiğimde ve evlenmeden önce eşimin ailesiyle beraber yaşıyordum. ... kayınvalideme acıktığımı söylemekten utandım, bu yüzden ben aç durumda kaldım. Kocama aç durumda kaldığımı söyledim. Kocam annesine de söylemişti, sonra bana acıktığında doğrudan anneme aç olduğumu söylersin, o sana yemek yapar dedi. Sonra acıktığımda kayınvalideme söyledikten sonra o bana yiyecek bir şeyler yapardı. Ben de yavaş yavaş onlara aşına olduktan sonra acıktığımda kendi kendime Çin yemeği pişirdim. Evlendikten sonra eşim ve ben kendi başımıza yaşamaya başladık, kendi kendimize Çin yemeği gibi istediğimiz yemekleri yaparım. (K23)

4.4.3.2 Beslenme Konusunda Uyum Stratejileri

Çinli kadınlar beslenme konusunda karşılaştıkları zorlukları yenmek için aşağıdaki stratejileri geliştirmişlerdir:

Farklı Yemekleri Deneme

Bir Çin atasözü kitlelerin yemekleri cennet olarak gördüğünü ifade eder, ne zaman ve nerede olursa olsun, yemekler insan varlığının temelidir. Beslenmenin insanoğlunun tüm sosyal faaliyetlerini destekleyen enerji temeli olduğunu söyleyebiliriz. Bireylerin yaşadıkları yerin beslenme alışkanlıklarına uyum sağlayamamaları yerel yaşamını da etkileyecektir. Bir birey yeni geldiği ülkede beslenme alışkanlıkları nedeniyle problemler yaşarsa, yerel sosyal hayata nasıl uyum sağlayabilir ki?

Beslenme alışkanlıkları konusundaki farklı alışkanlıklardan doğan problemleri çözmek için Çinli kadınlar bazı stratejiler geliştirmişlerdir: Bunlardan biri farklı yemek yapmayı denemektir. Bu konuda K3'ün çözümü örnek olabilir.

Bence yemek pişirmek çok ilginç ve eğlenceli bir şey ve yemek pişirirken başka şeyler de oluşturulabilir. Çoğu zamanımda evde olduğum için, bazen videoları izleyerek yemek pişiriyorum. ...Örneğin, internette birçok yemek tarifi bulup videoyu takip ederek Japon yemeği, Çin yemeği, Yunan yemeği, Kore yemeği, Tay salatası, İtalyan yemeği, Spagetti, İtalyan Provencal yahnisi ve Türk yemeği pişirdim. Ancak Türkçeyi bilmediğim ve tarifler ve videoları anlamadığım için aslında pek Türk yemeği yapmıyorum, ancak spagetti ve hamburger gibi batı yemeklerini pişirebiliyorum ve Japon veya Çin yemekleri gibi bir şeyler de pişirebiliyorum. Daha önce etli noodleler yaptım ve yaptığım yemekleri eşim de seviyor. Aslında Türkiye'ye geldikten sonra ... yemek pişirme becerilerim çok gelişti.(K3)

Yemek Pişirme Becerilerini Geliştirebilme

K15 ve K22 beslenme konusundaki sorunları çözmeleri için Çinli kadınların yemek yapma becerilerini geliştirmelerini önermektedirler:

Aslında buradaki yemeklere hala alışamadım. Burada hangi yemek isterseniz, sadece kendiniz pişirebilirsiniz. Türkiye'ye geldikten sonra ekmek, Çin etli mantısı (dumplings), Çin çöreği, Çin böreği, el yapımı erişte, baharatlı lahana gibi birçok çeşit Çin yemekleri yapmayı öğrenmiştim. (K22)

Bence, bir Çinli kadın bir Türk evlenmek istiyorsa, Türkiye'deyken aç kalmamak ve hayatta kalabilmek için bazı yemek pişirme becerilerini öğrenmeli. Yemek pişirme becerileri çok gerekli ve yemek yapmak gerçekten bir hayatta kalma becerisidir. (K15)

4.4.4. Aile Hayatında Uyum Stratejileri

Aynı ülkeden, aynı etnik gruptan gelen iki kişi bile, evlenip birlikte bir aile kurarak yaşarken orijinal yaşam ortamları, yaşam alışkanlıkları, kültürel farklılıkları ve hatta kişisel özellikleri nedeniyle küçük veya büyük çatışmalar yaşayabilirler. Görüşülen kadınlardan birkaçı bunu “bir evlilik ne kadar mutlu olursa olsun, çiftler hayatlarında en az 50 defa boşanmayı düşünürler”. K27’ye göre *"kavga etmeyen çift yoktur, karı koca arasında hiç tartışma olmaz düşüncesi gerçekçi değildir"*. Üstelik, katılımcıların yaptıkları evlilik uluslararası bir evliliktir. Ulus ötesi bir evlilikte iki tarafın farklı ülkelerden ve kültürlerden gelmelerinden dolayı yaşam çevreleri, yaşam alışkanlıkları ve eğitim deneyimlerinde bulunan kültürel farklılıklar daha da fazladır. Bu nedenle, uluslararası evlilik idare edilmesi kolay bir durum değildir, uluslararası bir evlilikte iki tarafın uyumlu bir aile kurmak ve aileyi sürdürmek için birçok stratejiler geliştirmeleri gerekir.

İlk, görüşülen K3, K4, K13 bu konuda çok önemli bir çözüm stratejisi olarak iletişim kurmayı önermişlerdir.

Aile içinde bir sorunla karşılaştığımızda, eşimle konuşmamız gerekiyor, konuşmak çok önemli her zaman. Eğer söyleyemiyorsan, senin için de rahat olmaz ve o senin ne düşündüğünü bilemez. Sonra ikiniz soğuk savaş'ta durursanız aslında bu ilişkinizi kötüleştirebilir. (K3)

Biliyoruz ki kültürlerarası bir evlilikte pek çok zorluk var. Sorunlarla başa çıkmanın çok olgun bir yolunu bulmak gerekir. Bir ilişkide ne istediğini biliyorsan ve çok mantıklı bir dille ihtiyaçlarını ortaya koyarsan, müzakere edici bir şekilde sorun hakkında konuşursanız, sorun çözülebilir. (K4)

Çinli kadınlar için Türk eşleriyle daha fazla iletişim kurmalarını ve konuşmalarını tavsiye ederim. Bu herkes için mümkün olmayabilir, çünkü bazı Türk eşleri iletişim kurmak istemiyor olabilir. Ama benim için, eşim iletişim kurmaya ve konuşmaya istekli bir kişi. Bu yüzden bir sorunla karşılaştığımızda, genelde onunla konuşurum ve ikimiz bu sorunu çözebiliriz. (K13)

Çinli kadınlar aile hayatlarındaki problemleri çözme konusunda ikinci olarak kayınvalidelerinden ayrı yaşamayı önermişlerdir. Önceki bölümde birçok Çinli kadının kayınvalidesiyle ayrı yaşadıkları için çatışma yaşamadıkları ifade edilmiştir. Gelin ve kayınvalide iki farklı yaşta olan insandır, dahası bu uluslararası evliliklerde gelin ve kayınvalide arasında büyük kültürel farklılıklar vardır. Birlikte yaşarlarsa, farklı yaşta olan iki kuşak arasındaki farklı düşünce ve yaşam alışkanlıkları nedeniyle, ayrıca, Çin ve Türk kültürleri arasındaki farklılıklardan dolayı büyük ya da küçük çatışmalar bulunabilir. Dolayısıyla görüşülen çok sayıda Çinli kadınlar kayınvalideleriyle aralarındaki çatışmaları azaltmak veya önlemek için onlardan ayrı yaşamayı tavsiye etmişlerdir. Kayınvalidelerden ayrı yaşamak, aralarındaki temas şansını azaltmakta ve bir dereceye kadar kibar, arkadaşça ve uyumlu bir ilişki sürdürmelerine yardımcı olmaktadır. Diğer bir deyişle, görüşülen Çinli kadınların kayınvalideleriyle belirli bir mekânsal mesafeyi korumaları aile içi çatışmaları azaltmak için akıllıca bir harekettir. Örneğin;

Eğer kayınvalide ve gelin arasında bir sorun varsa, bunun çözülmesi daha zor ve burada sadece kendinize güvenebilirsiniz. Bence bunu çözmek için en iyisi kayınvalidenizden ayrı yaşayabilmenizdir. (K11)

Mümkünse, kayınvalidenizle ayrı ayrı yaşayabilirsiniz. Siz daha az görüşecekseniz, aranızda daha az sürtünme ve çatışma çıkacaktır. Çünkü kayınvalideler için, ne kadar iyi yaparsanız, onların ideal gelini olmayabilirsiniz. Yani daha az görüşmeniz birbirinize karşı daha kibar olabilir ve aile çatışmaları daha az olacaktır. (K16)

Kayınvalideniz ile problemlerle karşılaştığınızda, aranızda gerçekten uyum sağlanamazsa, ayrı ayrı hayatta geçirebilirsiniz. (K19)

Çinli kadınlar aile hayatlarında sorunlarla karşılaştıklarında bir başka çözüm stratejisi olarak sakin olmayı önermektedirler. Mesela, K27, K12, K28 bu konudaki fikirlerini şu sözlerle dile getirmişlerdir:

Dürtü şeytandır, ne ile karşılaştığınızda, bir karar vermeden önce sakin olabilirsiniz. Her aile büyük veya küçük olan, önemli veya önemsiz olan bazı sorunlarla karşılaşabilir. Bu çok normaldir, ancak prensipte bir sorun yoksa, sakinleşebilir ve iyice düşünebilirsiniz. (K27)

Eğer bir problemle karşılaşırsanız önce sakinleşebilirsiniz, sonra duruma göre daha iyi düşünebilirsiniz. Örneğin, bazı aileler sadakatsizlik, ihanet veya büyük

sorunlar nedeniyle değil küçük sorunlar veya biriken önemsiz ailevi meseleler nedeniyle boşanıyorlar. Ailevi önemsiz bir meseleyi düzgün ve doğru bir şekilde ele almazsanız, bu küçük olaylar biriktikten sonra aile içi ilişkinizi etkileyebilir. Bence sakince halledebilirsiniz ve bütün duruma göre iyice düşünebilirsiniz. (K12)

Gerçekten bir sorunla karşılaşırsanız, her şeyden önce paniğe kapılmamalısınız ve hemen aşırı tepki vermemelisiniz. Bence, her durumda sakince ve sakin bir zihniyetle sorunlarla başa çıkmak en iyisidir. Duygusal durumda olduğunuzda, her şeyin özünü net bir şekilde göremezsiniz. Yani bir şeyle karşılaştığınızda sakinleşebilirsiniz ve bu sorunu çözmek için doğru zamanı bekleyebilirsiniz ve ardından sorunu çözenin en iyi yolunu bulabilirsiniz. (K28)

Araştırmaya katılan bazı Çinli kadınlar bir sorunla karşılaştığında veya haksızlığa uğradığında sessiz kalınmaması ve evlilik danışmanlığı gibi profesyoneller, arkadaşlar veya diğer Çinli kadınlar ve hatta Çin Büyükelçiliği dahil ilgili taraflardan yardım istenmesi gerektiğini teklif etmişlerdir. Örneğin, K4, K6, K17 dahil olmak üzere birkaç Çinli kadın bir sorunla karşılaştığında evlilik danışmanlığı gibi profesyonellerden yardım almaları gerektiğine işaret etmişlerdir.

Bence Çinli gelinler bir problemle karşılaştıklarında, bir evlilik danışmanına gidebilirler. Aslında danışma çok faydalı. Bir problemi çözmezsen ve bunun için kafan çok karışıkça çoğu zaman para harcayarak profesyonellerin görüşlerini dinlemek daha iyi olacaktır. Mesela, evliliğimizde birkaç problem ortaya çıktığında evlilik danışmanını görmeye gittik. Evlilik danışmanı ile görüşükten sonra eşimle bunun hakkında tekrar konuştuk ve sorunumuz yavaşça çözüldü. (K4)

Türkiye bir hukuk ülkesidir. Çinli gelinler olarak ev içi şiddet veya ekonomik anlaşmazlıklar gibi gerçekçi sorunlarla karşılaşırsanız mutlaka bunları çözmek için yasal yollar kullanabilirsiniz. Türk yasaları nispeten sağlamdır ve seni destekliyor ve sana insan hakları veriyor. Burada yaşadığım sürede bu tür davaları kazandığım için burada yaşayan Çinli gelinlere problemlerle karşılaştıklarında kendi hakları ve çıkarlarını savunmak için yasal bir yol tavsiye ediyorum. (K6)

Bence genç Çinli gelinler burada hayatta veya evlilikte bir sorunla karşılaştığında, eğer bunu çözemezse, psikolog gibi daha profesyonel kişilere gidip danışabilirler. (K17)

Bundan başka, bazı görüşmeciler sorunlarla karşılaştığında arkadaşlar ve/veya başka Çinli kadınlardan da yardım istenebileceğini düşünmüşlerdir. Çinli kadınlar sorunlarla karşılaştıklarında, arkadaşlarıyla konuşmaları sorunu çözmeyebilir ancak kötü ve gergin duyguları rahatlatabilir, ayrıca, arkadaşlarıyla konuştuklarında sorunu çözmek için yeni fikirler bulabilirler. Örneğin,

Burada ister aile hayatında ister işyerinde veya başka yerlerde sorunlarla karşılaştığımda önceden genellikle arkadaşlarıma şikâyet etmiştim. Aslında sorunun çözümü şikâyet etmek olmamasına rağmen, arkadaşlarımla konuştuktan sonra biraz rahatlayabilirsiniz ve arkadaşlardan yardım alabilirsiniz. Biraz rahatladıktan sonra oturup bu sorunu çözmek için mantıklı bir şekilde düşünebilirsiniz. (K2)

Bir sorun yaşarsanız, burada yaşayan diğer Çinli gelinlerden yardım alabilirsiniz, çünkü onlar da sizin gibi benzer bir yaşam ortamında yaşıyorlar, karşılaştığınız sorunlarla onlar da karşılaşmış olabilir. Bu konu belki onların tecrübeleri olabilir (K7)

Bence, bir sorun yaşarsanız, buradaki diğer Çinli gelinlerden yardım alabilirsiniz ve onlarla iletişim kurabilirsiniz. Çünkü birçok zorluklara karşı onlardan cevaplar bulabilirsiniz ve deneyimli insanların da önerilerini dinleyebilirsiniz. Sonuçta Çinliyiz ve uzun süredir burada yaşıyorlar ve burasının nasıl olduğunu daha fazla tanıyorlar. Dahası benzer bir kültürel geçmişe, yaşam ortamına ve evlilik deneyimine sahibiz, bu yüzden sorunları çözmede daha deneyimlidirler. (K14)

Buradaki başka Çinli gelinlere anlatabilirsiniz, çünkü bu Çinli gelinler ve bizim kendimizin benzer bir yaşam geçmişine sahipler ve benzer sorunlarla karşılaşmış olabilirler. Onların daha çok yaşam deneyimleri var olabilir. (K21)

4.4.5.Sosyal Hayatları ve Çevreleriyle Uyumları

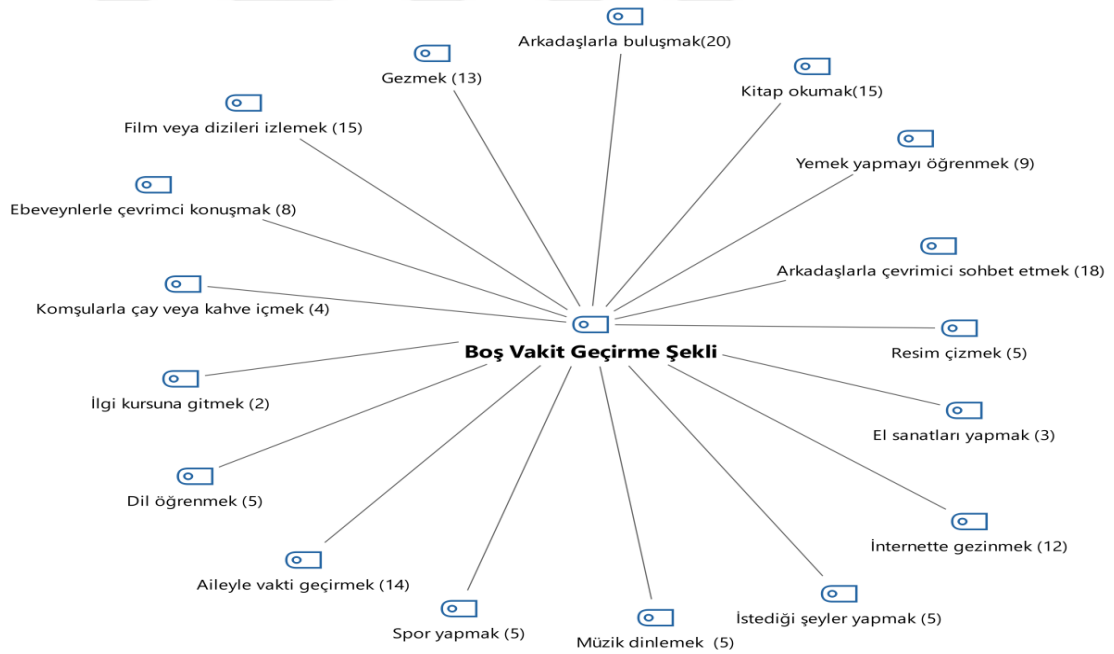
Bu alt başlıkta önce Çinli kadınların Türkiye'deki sosyal hayatları ve çevreleriyle yaşadıkları uyum sorunları, sonra bu sorunları gidermek için geliştirdikleri uyum stratejileri açıklanacaktır.

4.4.5.1 Sosyal Hayatları ve Çevreleriyle Uyum Sorunları

Sosyal bir varlık olan bir insan sadece farklı sosyal bireyler ve/veya gruplarla iletişim kurarak sosyal olabilir. Toplumsal hayatta, insanlar belirli kişilerarası etkileşimler yoluyla kendilerini gösterebilir ve aralarında fikir ve bireysel duygu alışverişini gerçekleştirebilirler. Ancak Türk erkekleriyle evlenmiş Çinli kadınların Türkiye'deki sosyal hayatla bütünleşme süreçlerinde sosyal çevreleriyle etkileşiminde birkaç uyum sorunlarıyla yüzleşebilmektedirler.

Öncelikle, Çinli kadınların Türkiye'de sosyal çevreleriyle ilişkilerine bakıldığında, önceki bölümlerde vurgulandığı gibi, bazı Çinli kadınların Türkçelerinin yeterli olmadığı ve kişiliklerin sosyal olmadığı için aile dışında diğer Türkler ve komşularıyla temasları nispeten azdır. Ayrıca, Çinli kadınların boş zaman faaliyetleri bakımından,

çoğunlukla internette gezinmek (12 kişi), kitap okumak (15 kişi), film ve dizileri izlemek (15 kişi), yemek yapmayı öğrenmek (9 kişi), müzik dinlemek (5 kişi), vb., bireysel etkinliklerle meşgul oldukları veya aileyle vakit geçirmek veya kendi ebeveynleriyle çevrimiçi konuşmak gibi aileyle ilgili faaliyetler yaptıkları görülmektedir. Bu Çinli kadınlar boş vakitlerinde arkadaşlarla buluşmak ve sohbet etmek gibi faaliyetlerden çok bahsetmelerine rağmen, çoğunlukla diğer Çinli kadınlarla görüştiklerini, ancak Türk arkadaşları ve/veya komşuları gibi diğer Türklerle nispeten az temasları olduğunu söylemişlerdir. Böylece Çinli kadınların boş vakitlerini geçirme şekillerinin yaşam ortamlarının nispeten kapalı olduğunu gösterdiğini söyleyebiliriz. Zira bireylerin boş zamanlarını nasıl düzenledikleri, bir dereceye kadar ev sahibi yerlerde inşa ettikleri sosyal ilişki ağının ve diğer sosyal gruplarla etkileşimin durumunu yansıtır. Aşağıdaki şama Çinli eşlerin boş vakitlerini nasıl geçirdiklerini göstermektedir.

Şekil 10. Çinli Kadınların Boş Vakit Geçirme Şekli

Bunların dışında, Çinli kadınlar Türk erkekleriyle evlenerek Türkiye'ye gelip Türk toplumundaki hayatlarına başlayınca, kaçınılmaz bir şekilde belediye ve göç idaresi dahil olmak üzere birkaç yerel ilgili resmî daire ile temas etmektedirler. Ancak bu Çinli kadınların kültürel geçmişleri, Türkçelerinin eksikliği vb. faktörlerden dolayı, resmî - idarî dairelerle etkileşimlerinde zorluğunu artırabilir ve böylece Türk toplumunu

tanımlarını azaltabilir. Örneğin K8 oturma izni başvurusunda bulunduğunda, yaşadığı adresi değiştiği için, yabancı kimliğinde ikamet adresini güncellemek istediğinde, defalarca Göç İdaresine gitmiş ve sormuş, ancak yine de ikamet adresini değiştirememiş, o yüzden ilgili dairelerde işlerin yapılış şeklinden rahatsız olmuştur.

Bence Türkiye’de idari departmanlarda pek disiplin yok gibi, biraz keyfi çalışıyorlar. Mesela, ben ikamet için ilk başvurduğumda, daha önce İzmir’deydim ve şimdi Ankara’ya taşındık. İkamet için adresi değiştirmek istedim ama adresi değiştirmek için Göç İdaresine defalarca gittik, sorduk, ama bu sorunu çözecek birini bulamadık, sonra değiştiremedim adresimi. Bir şey varsa, ilgili idari departmanlara ulaşmamız çok zor, gerçekten, onlarla uğraşmak da istemiyorum. (K8)

K3 ve K28 dahil birkaç Çinli kadının Türkiye’nin mahkemeleriyle temas ettiği öğrenilmiştir. Örneğin, Türk toplumunda evlendikten sonra kadına eşinin soyadının verilmesi gerekir, ancak K3 eşinin soyadını almak istememiş ve kendi soyadını kullanmak istemiş, soyadının kalmasını isterse mahkemeye gidip bir dava açması gerekmiş, bu yüzden soyadını korumak için çok şey yapmış, ancak bir dizi karmaşık prosedürler ve salgın nedeniyle mahkeme duruşma zamanı defalarca ertelenip değişmiş, bu süreçte bazı tatsız olaylar çıkmış ve şimdiye kadar onun davası mahkemede hala açılmamış. Bundan sonra K3 Türkiye’deki ilgili dairelerin çok verimsiz olduğunu, gelecekte yapılması gereken özel bir şey yoksa, mümkün olduğunca ilgili dairelere az ulaşacağını ve onlara ulaşmanın çok yorucu olduğunu düşünmüştür.

Biliyoruz ki Türkiye’de kadın evlendikten sonra eşinin soyadını taşıması gerekir. Benim için bu gerçekten anlaşılmaz bir şey, neden eşimin soyadını taşımalıyım? Doğduğumdan beri bu ismim ve soyadımı kullanıyorum, zaten ismim ister İngilizce ister Çince olsun çok basit, kendi ismimi çok beğeniyorum, kendi soyadımı istiyorum, eşimin soyadını taşımak istemiyorum. Eşimle konuştuktan sonra evlilik cüzdanımızda taşıdığım soyadını sildirilmesi gerektiğine karar verdik. Ama evlilik cüzdanımda taşıdığım soyadını silmek için mahkemeye gidip bir dava açmamız gerekiyor. Sonra Ocak 2020’de mahkemeye gidip temyiz başvurusu yaptık, dava açmak için randevu aldık ama salgın nedeniyle davamızın Haziranda gecikerek açılacağını söylediler, ancak Haziran’da mahkemeye gittiğimizde bizim hâkimimiz doğum izninde olduğu için tekrar değiştirdik dediler. Biz gitmeden önce hiç kimse bize söylemedi. Biz tekrar randevu alacağız belki Ekimde bu dava açılabilir. Bazen hükümet ve memurlar bir şey yaparken çok rahat ve çok ciddi olmayan bir şekilde davranıyor ve işler müşterilerimize haber vermeden değişti ve değiştikten sonra yine de haber vermiyorlar. Biz bunun için çok uğraştık ve çok fazla emeklerimiz

boşa gitti. Ben ve eşim çok sinirlenmiştik. Şimdiye kadar hala bitmedi. Bu dava açılacak mı açılmayacak mı, kim bilir¹⁴? (K3)

Benzer şekilde, K24, eski eşinden boşandığında çocuğun velayeti için yerel bir mahkemeye başvurmuştur. Ancak birkaç kez dava açtıktan sonra K24 hala çocuğun velayetini kaybetmiştir. Bu yüzden Türk hukukunun ve ilgili idarelerin Türk vatandaşları korumak amacıyla tarafı olduğunu, yabancılara dostça davranmadığını söylemiştir.

Boşandıktan sonra kızımın velayeti babasındadır. Ben kızımın velayetini almak için mahkemeye başvurdum, ama olmadı. Aslında ben bir avukata danıştım, avukatım bana umudumun çok olmadığını, Türk hukukunun Türk vatandaşlarının haklarını koruyabileceğini, çocuğumun Türk vatandaşı olduğu için daha avantajlı olanın babası olduğunu söyledi. Bu nedenle kızımın velayetini almak için tekrar dava açmak gibi başka yolları bulmaya çalışıyorum ve sonra bekliyorum, bundan başka çarem yok. (K24)

4.4.5.2. Sosyal Hayatları ve Çevreleriyle Uyum Stratejileri

Çinli kadınların az sayıdaki Türk arkadaşları ve nispeten daha küçük bir sosyal yaşam çevrelerine ilişkin uyum sorunlarıyla baş edilmek için aşağıdaki yönlerin ele alınması önerilebilir.

Kendi Arkadaş Çevrelerini Kurma ve Genişletme

Sosyal Hayatları ve çevreleriyle uyum konusunda ne gibi önerileri olduğunu sorduğumuzda bazı Çinli kadınlar bu durumda çözüm olarak “önceki yaşam çerçevesini ve düşünce kısıtlamalarını kırıp yeniden başlamayı öğrenmesi, mümkün olduğunca yerel Türklerle temasa geçerek bağlantılar kurması, hayatlarına entegre olmaya ve onlardan Türk toplumu hakkında daha çok şey öğrenmeye çalışması gerekir”, kısaca belirtmek gerekirse “kendi arkadaş çevrelerini kurma ve genişletme” fikrini önerdiler. Bu Çinli kadınlar kendi arkadaş çevrelerini kurarlarsa, sadece boş zamanlarında arkadaşlarıyla bir araya gelebilmek ve sosyal yaşamlarını genişletip zenginleştirebilmekle kalmayıp, aynı zamanda Türkiye’deki hayatlarında sorunlarla

¹⁴ Kasım 2021’de araştırmacı olarak K3 ile bu konu hakkında tekrar konuşurken K3’un davasının Eylül 2021’de açılmış olduğu tarafımdan öğrenilmiştir.

veya zorluklarla karşılaştıklarında kendilerine yardımcı olabilecek bir dosta sahip olacaklardır. Örneğin, K16 ve K20 düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

Bence, Türkiye'ye ilk geldiğinizde bir arkadaş çevreniz olmalı ve arkadaşlarınızla bağlantı kurmalısınız, arkadaşlarınızdan biraz manevi destek alabilir ve Türkiye hakkında daha fazla bilgiler öğrenebilirsiniz. (K16)

Bana göre Çinli gelinler olarak Türkiye'ye geldikten sonra kendi yaşam çemberinizi de oluşturmaya çalışmalısınız. Kendi yaşam çemberiniz ve arkadaş çemberiniz varsa, eğer kocanızla tartışırsanız gidecek bir yeriniz vardır. Hayatta bazı zorluklarla karşılaşırırsanız, arkadaşlarınızın yardımları altında kendiniz çözebilirsiniz. (K20)

İş Hayatına Katılma

Katılımcılardan bazıları sosyal hayata ve çevreye uyum konusundaki problemlerin çözümlenmesi konusunda *iş hayatına katılma*'yı uygun bir strateji olarak önermişlerdir. Araştırmaya katılan çoğu Çinli kadın işe gitmekte ve Türkiye'de yarı zamanlı veya tam zamanlı olarak birçok profesyonel alanda yer almaktadırlar. Ancak Türkçesinin yetersizliği, çocuk bakımı ve iş imkanlarının olmaması gibi çeşitli nedenlerle işe gitmeyen Çinli kadınlar da bulunmaktadır. İşe gitmeyen, özellikle ev hanımı olan Çinli kadınların yaşam çemberinin nispeten dar olduğunu ve yaşamlarının neredeyse ev işleri, çocukları veya eşlerine odaklandığı görülmektedir. Kadınların ücretli sosyal emeğe katılımı, topluma katılmaları ve toplumu anlamaları için önemli imkandır. Bu nedenle Çinli kadınların işe hayatına atılmak için şartlarını zorlamaları gerekir, böylece hayat alanlarını genişletebilirler. Ayrıca, Çinli kadınlar çalışmaya katılırken, Türk eşlerinin de ev işlerine katılmaları ve onlarla ev işlerini paylaşmaları teşvik edilmelidir ki, kadınlar sosyal hizmete katılmak için daha fazla enerjiye sahip olabilsinler. Örneğin, Buna K5, K9 ve K16 şunları dile getirmiştir.

Kadın olarak kendiniz işleriniz ve kariyerleriniz olmalı. Bir kariyer sahibi olmak size farklı bir dünya verebilir, böylece hayatınız daha bağımsız olacaktır (K5).

Evlendikten sonra bir eş veya anne olsanız bile kendi kariyerinize sahip olmalısınız. Eğer bir işiniz yoksa ve toplumla bağlantınız yoksa, bu kötü olur ve toplumla bağlantınızı koparırsınız ve bir dahaki sefere topluma geri dönmek daha zor olur. İşe gitmeyen diğer Çinli gelinlerle karşılaştırıldığımda bence en büyük özelliğim benim bir işim var. Bence iş kadınlar özellikle Çinli kadınlar için çok

önemlidir ve onların Türkiye'deki hayatlarında başarılarının ya da başarısızlıklarının temeli olabilir.(K9)

Bence, Çinli kadınlar olarak işe gidebilirsiniz, çalışma fırsatınız varsa, çalışmanız gerekir. Kadınların işi yoksa buradaki yaşam durumları kötü olabilir, o zaman kocalarını, hatta kayınvalidelerini dinlemek zorundalar. Başkalarına çok fazla güvenmemelisiniz, bazen kocanız güvenilmez [olabilecek] ve sizi de hayal kırıklığına uğratacaktır. İş sadece toplumla bağlantı kurma şekliniz değil, daha önemlisi işten sonra maddi olarak kendinize güvenebilirsiniz, ileride karşılaştığınız herhangi bir problem karşısında kendinizi destekleyebilirsiniz. (K16)

Topluluk İlgi/Hobi Kurslarına Katılma

Türkiye'de son zamanlarda belediyeler ve STK'(Sivil toplum Kuruluşları)'lar tarafından kadınların boş zaman faaliyetlerini desteklemek ve onların ileride iş hayatına katılmaları, maddi açıdan güçlenmeleri ve sosyal hayatlarını zenginleştirmeleri için ücretsiz ilgi/hobi kursları düzenlenmektedir. Türkiye'de yaşayan Çinli kadınlar için, bu çeşitli ilgi kurslarına katılarak hobilerini geliştirebilir ve boş zamanlarında hayatlarını zenginleştirebilir. Aynı zamanda bu ilgi kurslarında daha fazla Türk arkadaş edinebilir ve sosyal çevrelerini genişletebilirler. Bu imkanı ev hanımı olan K7 şöyle anlatmıştır.

Türkiye'deki yerel belediyeler, sakinler için bazı ücretsiz ilgi kursları sunmaktadırlar. Bu salgından önceydi, Mesela, 2013 yılında ev hanımlarının yaşamlarını zenginleştirmek için yaşadığımız çevrede birkaç tane ücretsiz ilgi kursu açıldı. Boş zamanlarımda çini porselenleri ve resim kursu gibi ilgi kurslarına katıldım. Ayrıca, resim her zaman benim bir hobimdir, ancak gençliğimdeki çalışmalarım nedeniyle tüm ilgi alanlar[ında faaliyet] yapamadım. Şimdi tekrar öğrenme fırsatım oldu, neden yapmayalım? Aynı zamanda amatör yaşamı da zenginleştiriyorum (K7).

Çin Büyükelçiliğinden Yardım İsteme

Görüşülen bazı Çinli kadın bir Çinli yurtdışında yaşarken haksızlığa maruz kaldığında veya kendi başına halledemeyeceği bir sorunla karşılaştığında Çin Büyükelçiliğinden yardım istenebileceğini tavsiye etmiştir. Onların gözünde yurtdışında yaşayan bir Çinli bir sorun yaşarsa, Çin Büyükelçiliğinden yardım alması iyi bir seçimdir. Örneğin, K21 ve K22 bu konudaki düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

Bence Türkiye'deyken bir sorun yaşarsanız, Çin Büyükelçiliğinden de yardım isteyebilirsiniz. Yurtdışında sorunlarla karşılaştığınızda Çin Büyükelçiliğinden yardım alabilirsiniz ve büyükelçiliğimiz bize genellikle yardımcı olacaktır. (K21)

Bana göre sorunlarla karşılaştığınızda, Çin Büyükelçiliğinden yardım almalısınız, arkanızda büyük vatanımız var ve her zaman yanınızdadır. (K22)

Bunların dışında, Çinli kadınlar Türkiye'deki yerel resmî-idarî dairelerle etkileşim kurduklarında karşılaştıkları sorunlarla baş etmek için Türkçelerini geliştirebilme, daha çok konuşabilme ve eşleri ve eşlerinin aileleri dahil yerel arkadaşlarından yardım isteyebilme gibi uyum stratejileri geliştirebilirler.

4.4.6. İş Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar ve Uyumları

Bu başlık altında önce Çinli kadınların iş konusunda karşılaştıkları problemler, sonra bu problemleri çözme konusunda geliştirdikleri uyum stratejileri açıklanacaktır.

4.4.6.1. İş Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar

Daha önce belirlendiği üzere, araştırmaya katılan 32 kadından çalışmayan veya ev hanımı olan 9 kadın dışında kalan diğer Çinli kadınlar tam zamanlı veya yarı zamanlı ücretli işlerde çalışmaktadırlar. Bu demektir ki Çinli kadınların Türkiye'de toplumsal katılma oranları nispeten yüksektir. Bununla birlikte, bu Çinli kadınlar Türkiye'de iş konusunda “zayıf Türkçeleri yüzünden işte yanlış anlaşılma”, “iş izni alamama”, “işverenin sağlık sigortası yapmaması”, “terfi etme şansının çok az olması”, “olası dışlanma”, “adaletsizlik problemi”, “maaş düşüklüğü” ve “iş bulma zorluğu” gibi bazı sıkıntılarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Örneğin şu anda bir yabancı dil okulunda Çince öğretmeni olarak çalışan K2 aşağıdaki ifadelerinde işinden memnun olmadığını söylerken işyerinde “Türkçesi yeterince iyi olmadığı için ders anlatırken zorlanması”, “maaşının çok az olması”, “iş izni ve sağlık sigortasının olmaması” gibi problemlere değinmiştir.

Şu anda Ben Kızılay'da bir yabancı dil okulunda çalışıyorum. İşimden memnun değilim, maaşı çok az ve bir saat sadece 20 TL, iş iznim ve sağlık sigortam da yok. Yabancı bir kadın olarak Türkiye'de çalışırken çok büyük ve çok fazla sorunla karşılaşmadım, ama yine de küçük problemler yaşadım. Türkçem yeterince iyi olmadığı için ders anlatırken zorlanıyorum çünkü bazı bilgileri öğrencilere

anlatırken Türkçe konuşmak zorundayız. Türkçem zayıf olduğu için bunu iyi beceremiyorum. Bir de Türkçemin kötü olması yüzünden meslektaşlarımla bir yanlış anlaşılma yaşadım. Örneğin, bir defa iş arkadaşımın söylediğini anlamadığım için ders yapılan saatleri karıştırdım. Çalıştığım yabancı dil okulunda yabancı dil öğretmenlerine verdikleri maaş çok az ama yakın zamanda bir şey duydum Almanca ve İspanyolca öğretmenlerinin aldıkları maaş benimkinden daha yüksekmiş. Bunun sebebi belki benim Türkçemin iyi olmaması olabilir, belki de dil öğrenme hakkında acemiyim ve tecrübem yeterli olmayabilir, Çinliyim, [bu yüzden] olabilir mi? Bilemiyorum. (K2)

Şekil 11. Katılımcıların İş Hayatında Karşılaştıkları Sorunlar

Türkçelerinin Yeterli Olmaması Nedeniyle İşte Zorlanma

Araştırmaya katılan bazı Çinli kadınlar Türkçelerinin yeterli olmaması nedeniyle işte sıkıntılarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Çünkü Çinli kadınlar Türklerin yaşadıkları ortamda çalıştıklarında iletişimleri ve çeşitli tartışmaları hepsi Türkçe olmalıdır. Bir yabancı olan Çinli kadın Türkçesi iyi olsa bile, işte anlamayacağı şeyler de var olabilir. Bazı Çinli kadınlar Türkçe dışında başka bir dilde çalışsalar da meslektaşlarının veya işlerinin Türkiye'ye ait olması nedeniyle işte Türkçelerinin zayıf olmasından kaynaklanan sorunlarla karşılaşmışlardır. Örneğin, K6 üniversitede Çince öğretmeniyken dil nedeniyle bazı sıkıntılarla karşılaşmış, bir ortaokulda İngilizce öğretmenliği yapan K8, Türkçesi zayıf olduğu için benzer sorunlarla karşılaşmıştır. K6 ve K8 bu konuda şöyle düşünmüşlerdir:

Ben Türkiye'ye geldikten sonra bir arkadaşımın tanıştırması yoluyla üniversitede Çince öğretmenlik yaptım. O zamanlar Türkçeyi öğrenmeye yeni başladım ve Türkçem iyi değildi, isteyken yarı Türkçe yarı İngilizce konuşuyordum. Başlangıçta Türkçem zayıf olması nedeniyle işte birkaç problemle karşılaştım. İsteyken Türkler bazı özel terminolojilerden bahsettiklerinde anlamadım ve üniversitede kullanılan bazı tablolarda bazı kelimeleri anlamadığım için tablo yapamadım veya tablo dolduramadım. İşte bunlar gibi problemlerle ilgili çok sorunum vardı. Bu sorunlar Türkçemin geliştirilmesiyle daha az oldu. Şu anda üniversitede değil, bir yabancı dil okulunda Çince öğretmenlik yapıyorum, Türkçede özel terminolojiler kullanmak gibi sıkıntılar yine de yaşıyorum. (K6)

Salgın başlamadan önce ben bir ortaokulunda İngilizce ders vermiştim. Okulda toplantılar, İngilizce dersleriyle ilgili toplantılar bile, hepsi Türkçe yapıyordu. Türkçem iyi olmadığı için ne hakkında konuştuklarını anlamıyordum. Sonra İngilizce takım liderimize gidip toplantının ne olduğunu sorarken bana bunun önemli olmadığını cevap verdi. Toplantıda onlar üç veya dört saat konuşurlardı, ama sonra kimse bana ne olduğunu anlatmazdı. O sırada kendimi tamamen bir "öteki" gibi hissediyordum. (K8)

Sağlık Sigortasız ve Az Maaşla Çalışma

“Türkçesinin iyi olmaması nedeniyle zorlanma”, “sağlık sigortası yokluğu” ve “maaş azlığı” gibi sorunlar K3, K8 gibi bazı çalışan Çinli kadınların yüzleşmeleri gereken sorunlardır. Mesela, K8, çalışırken maaşının çok düşük olmasının yanı sıra, işyerinde onun için sağlık sigortası satın alınmamıştır. K3 düşük maaş ve sağlık sigortası olmaması nedeniyle bir yabancı dil okulunda İngilizce öğretmeni olarak işini bırakmıştır.

Türkiye'ye geldiğim birkaç ay içinde Kızılay çevrelerindeki yabancı bir dil okulunda bir süredir İngilizce öğretmeni olarak çalıştım. O zamanlar maaşım çok düşüktü ve bir saat ders verirken sadece 25 TL kazanırdım. Ama evimden çalıştığım okul çok uzak ve bir kere gidiş dönüş metroyla yaklaşık 2 saatten daha fazla sürerdi. Sonra maaşım çok düşük olduğundan, sağlık sigortam ve çalışma iznim olmadığı için istifa ettim. (K3)

Çalıştığım ortaokulunda İngilizce öğretmenlerinin sayısı azdı, işim çok yoğundu ve işten çok yorgundum. O sırada maaşım düşkü olmanın yanı sıra da okul bana da sigorta yapmadı. (K8)

İşte Terfi İmkanlarının Azlığı

Saha araştırmasında K19 Türk kadınları veya Türklere kıyasla, yabancı kadınların Türkiye’de, yabancı sermayeli bir şirkette olduğunda bile, terfi etmeleri için çok az fırsat olduğuna değinmiştir. K19 yaklaşık dört yıldır yabancı sermayeli bir şirkette

çalışmış, çalışma ortamından çok hoşlanmasına rağmen terfi alamadığından işini bırakmıştır.

Daha önce Hollanda'ya bağlı olan bir şirkette çalışmıştım. Hollanda'ya bağlı olan bir şirket olmasına rağmen, şirketteki Hollandalı patron dışında meslektaşlarımın tamamı Türk'tü, tüm çalışanlar benim dışında hep Türk'tü. Örneğin Çin'de İseniz, yabancı bir şirkette üç veya dört yıl çalışıyorsanız, kesinlikle terfi edeceksiniz ve yüksek bir maaş alacaksınız. Ama ben yaklaşık 4 sene çalıştım, sadece maaşımın biraz artışı vardı, ancak terfiim yoktu, çünkü ben yabancıyım ve yabancı olarak lider olmanıza izin verilmesi imkânsız. Pozisyonun yükselmesi açısından, şirkette yönetici daha çok Türklere odaklanıyor, yabancıların terfiisi için aslında imkanlar var ama yabancılar için promosyon fırsatları çok az olabilir. Pozisyonumun yükselmesi tamamen mümkün değildi, bu yüzden işten ayrıldım, aslında oradaki çalışma ortamından hoşlandım. Çin'de veya kendi ülkenizde iseniz, bu kadar uzun süredir çalışıyorsanız, kıdemli olmalısınız ve yüksek bir promosyonu almalısınız, ancak buradaki şirketlerde ne kadar uzun süredir çalışırsanız çalışın, hala sadece bir işçisiniz. (K19)

İşyerinde Dışlanma Sorunu

Görüşülen bazı kadınlar işyerinde dışlanmışlık hissettiklerinden bahsetmişlerdir. Örneğin, daha önce bahsedilen bir ortaokulda İngilizce öğretmenliği yapan K8'in Türkçesi yeterli olmadığı için Türkçede yapılmış toplantıları anlamadığında Türkiye'deki çalışma ortamının yabancılar dostça olmadığını ve kendini tamamen bir "öteki" olduğunu düşünmüştür. K8'in iş yerindeki Türkçesinin zayıf olması nedeniyle dışlanmışlık hissetmesine ek olarak, benzer bir şekilde, bir ortaokulda bir İngilizce öğretmeni olan K28, işe başlarken meslektaşlarından gelen reddedilme ve kabul edilmeme ile de karşılaşmış, ancak bu sorunlarla karşılaştığında doğrudan meslektaşları ile iletişim kurmuş ve daha sonra meslektaşları ile arkadaş olmuştur. K28'nin zekice yolu sayesinde, çalışmasında artık reddedilme ve dışlanma gibi sorunlarla karşılaşmamıştır.

Kendi durumumda işte karşılaştığım sorunlara bir örnek vereyim, bazı Türkler, özellikle Türk kadınları, mesela meslektaşlarım bazen beni tuhaf bir şekilde görebilirler, sonuçta bir yabancı olarak kaynaklarımızı aldınız diye düşünebilirler, bunu anlıyor musun? Dahası, çalışma iznine sahip olan bir yabancı olarak maaşınız Türklerin maaşından daha yüksek olabilir, bunun haksızlık olduğunu da düşünenler oluyor, bu yüzden başlangıçta işte bazı problemler vardı. Mesela, bazı meslektaşlarım beni reddediyor ya da dışlıyorlardı, ama şimdi böyle bir durum yok. O sırada gerçekten dışlanmışlık ve yalnızlık duygusunu hissediyordum. Aslında, başlangıçta, ben de onları görmezden geldim. Ama sonra, sürekli karşılaştığın insanlara karşı bu tavrın doğru olmadığını düşündüm, bu yüzden bir

gün öğle yemeği yerken, beni çok dışlayan bir kadın meslektaşımın yanına gidip ona karşınızda oturabilir miyim dedim. Sonra o oturmak isterseniz oturun dedi, ama çok soğuk bir şekilde söyledi. Oturduktan sonra ona buradaki çalışma zamanım çok kısa değil, seni rahatsız edecek bir şey mi yaptım, sizin çok soğuk bir şekilde bana davrandığınızı hissediyorum diye sordum. Sonra o hayır dedi. Ben ona doğrudan aslında beni gerçekten dışlıyorsunuz, bunu inkâr etmeyin, ben de bir insanım, bir yabancı olsam da bana karşı ne kadar soğuk olduğunuzu hissediyorum dedim. Sonra o çok büyük bir sorun olmadığını söyledi. Ben vaktiniz varsa, bugün işten sonra kahve içmeye gidelim, sadece bana neden böyle davrandığınızı anlamıyorum, bana anlatın lütfen, eğer yanlışlarım varsa düzeltmeye çalışayım dedim, işten sonra kahve içmeye gittik. O, aslında başlangıçta seni gerçekten dışladım, sonra senin çok iyi ve neşeli biri olduğunu ve başkalarına zarar verme zihniyetinde olmadığını fark ettim, daha sonra seninle ilişkiyi de iyileştirmeyi düşündüm, ama ilk başta ben sana öyle davrandım, ilk adımı atıp sana yaklaşmanın ve seninle arkadaş olmaya çalışmamın bir yolu yok diye söyledi. Sonra ben bunu anladığımı, şimdi bu ilk adımı atacağım söyledim. Sonra o bu andan itibaren arkadaş olduk dedi. Bundan sonra meslektaşlarımdan gelen dışlanmışlık hissetmiyorum, Şimdiye kadar birbirimizle iyi anlaşıyoruz. Sonra Türklerde şöyle bir sorun fark ettim. Onlar birçok şeyle karşılaştıklarında arkanızdan konuşuyorlar, sorunları çözmek için adım atmaya pek cesaretleri olmuyor ve sorunlarla doğrudan yüzleşmekten kaçınıyorlar. (K28)

İşyerinde Haksız Muameleye Maruz Kalma

Bu araştırmada az sayıda Çinli kadının işyerinde haksızlığa uğradığı tespit edilmiştir. Örneğin özel bir ortaokulda Çince öğretmenliği yapmış olan K1, salgın sırasında Türk vatandaşlığına geçmesine rağmen okul personel çıkarmaya karar verince işten kovulmuştur. K1 Türkiye'nin temel milli eğitim sistemindeki Türk vatandaşlığına geçen yabancı kökenli öğretmenlerin diğer Türk vatandaşları gibi muamele yapmadıklarına değinmiştir. Türkiye'deki özel okullardaki öğretmenlerin belgeleri Eğitim Bürosu'na rapor etmesi veya kayıt yaptırması gerekirse bile, K1'nin Türk vatandaşlığına geçen yabancı kökenli olduğu için belgesi Eğitim Bürosu'na kayıt yapılmamıştır.

Türk vatandaşı olmama rağmen, işte benim için hala bir miktar adaletsizlik var. Ben özel bir okulda öğretmenim Çince dersi veriyorum. Çalışırken benim patronum bana emeklilik sigortası, sağlık sigortası ve diğer sosyal güvenlik sigortası almasına rağmen yine de bana Türk vatandaşı olarak davranmadı. Türkiye'nin temel milli eğitim sistemindeki öğretmenler yabancı olamazlar, bu yüzden bana işte sadece yabancı öğretmen muamelesi yapıyorlar, Türkiye'deki özel okullardaki öğretmenler olsa bile öğretmenlerin belgeleri Eğitim Bürosu'na rapor etmesi veya kayıt yaptırması gerekiyor. Ama ben yabancı olduğum için benim belgelerim Eğitim Bürosu'na kayıt yapılmadı. Ayrıca, bu sene COVID-19 Salgınının etkisi altında okulda öğrencilerin Çince öğrenme ihtiyaçlarından kaynaklanıyor olabilir, bu yüzden okul bir grup öğretmeni işten çıkarmak zorunda kaldı ve ben de onlardan biriydim. Şu anda Salgını nedeniyle işimi de kaybettim.(K1)

4.4.6.2 İş Konusunda Uyum Stratejileri

Yukarıda belirtildiği gibi, Türkiye'de yaşamakta olan Çinli kadınların işyerinde yaşadıkları iş bulamama, lıte zorlanması, dışlanmışlık hissetme vb. sorunların ortaya çıkmasının başlıca nedeni Çinli kadınların Türkçelerinin yetersiz olmasıdır. K10'un da belirttiği gibi Türkçe Türk çalışma ortamında çok önemlidir, bir yabancı Türkiye'de çalışmak isterse, her şeyden önce Türkçeyi bilmesi gerekir. Örneğin, Türkiye'ye ilk geldiğinde Türkçeyi bilmemesi nedeniyle iş bulamayan K19 TÖMER'de yaklaşık bir senedir Türkçeyi öğrenip C1 sertifikası aldıktan sonra bir iş bulmuştur. Dil engelinin Çinli kadınların iş konusunda yüzleşmeleri gereken sorunların en büyüklerinden biri olduğu söylemek mümkündür. Dolayısıyla, Türkçelerinin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlarla baş etmek ve bu sorunları azaltmak için Türkçe öğrenme ve Türkçe becerilerini geliştirme önemli uyum stratejilerindendir.

Bana göre, eğer Türkiye'de çalışmak isterseniz, önce Türkçeyi bilmeniz gerekir. Türkçe çok önemlidir. Bir Çinli gelin Türkçe bilmezse, Türkiye'de iş bulması çok zor, çünkü çoğu iş Türkçe gerektirir. (K10)

Türkiye'ye gelmeden önce Türkçeyi hiç bilmiyordum. Buraya [Türkiye'ye] ilk geldiğimde iş bulmak istedim, Türkçeyi bilmediğim için iş bulamadım, iş ararken ne yazık ki, dış ticareti olsun, İngilizce veya Çince öğretme olsun, Türkçeyi bilmenniz gerekir. Sonra Türkçe öğrenmeye karar verdim ve Türkçe öğrenmek için TÖMER'e gittim. Bir yıl Türkçe öğrendikten sonra Türkçenin ileri seviyesi olan C1 sertifikası aldım. Sonra bir işi buldum, işe gitmeye başladım, ama işyerinde çalışma dili İngilizce, Türkçe değildi. Bu yüzden Çinli gelinlerin Türkçe konuşup konuşamamaları iş bulmada önemli etkenlerden biridir. (K19)

İkincisi, işyerinde haksızlığa uğrama veya haksız muameleye maruz kalma sorunlarına ilişkin, araştırmaya katılan bazı kadınlar bu sorunlarla karşılaşlatında haklarını savunmak için yasaları kullanabildiklerini ve aynı zamanda çalışma yeteneklerini geliştirebildiklerini ve işyerinde kendilerini önemli yetenekler haline getirebildiklerini belirtmişlerdir. Örneğin, K21 Türk toplumunun da yeteneklere değer veren bir toplum olduğuna ve iş yerinde çalışanların yeteneklerine de önem verdiğine, bireylerin yetenekleri olduğu sürece toplumda belli bir iş edinebildiklerine inanmıştır.

Bence burada [Türkiye'de] çalışmak çalışanın kendi yeteneklerine dayanıyor. Yetenekleriniz varsa, işyerinde az problemler yaşayacaksınız ve belli bir yeri de kazanabilirsiniz. Yani çalışırken kendi yeteneklerinizi geliştirmeye çabalamanız gerekir. (K21)

4.4.7. Çinli Kadınların Siyasî Hayata Katılımları

Türkiye'de, bir yabancı evlenme yoluyla Türk vatandaşlığına girebilir. 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 16'ncı maddesi uyarınca, bir yabancı bir Türk vatandaşı ile evlilik yaptığında doğrudan Türk vatandaşlığına giremez, ancak Türk vatandaşı ile evlilik yapıp en az üç yıl evliliğini devam ettirdikten sonra Türk vatandaşlığına girmek üzere başvuruda bulunabilir¹⁵.

Araştırmaya katılan Çinli kadınlardan sadece 4'ü Türk vatandaşlığına geçmiş, bunlar dışında diğer Çinli kadınlar Türk vatandaşlığını kabul etmemiş ve Türk vatandaşı olmamışlardır. Bu haliyle bu bölümde Türk vatandaşlığına geçmiş Çinli kadınların Türkiye'de siyasi haklarını gerçekleştirmeleri ve siyasal hayata katılımları, Türk vatandaşlığını kabul etmeyen Çinli kadınların Türk siyasi kültürünü tanımaları ve siyasi hayata bakışları incelenmesi gereken konulardır.

4.4.7.1. Türk Vatandaşlığına Geçmiş Çinli Kadınların Siyasi Hayata Katılımları

Türk vatandaşlığını kazanmış bazı Çinli kadınlar, gerekli siyasi haklarını yerine getirirken Türk siyasetini umursamazken Türk siyasi kültürünün ve çeşitli siyasi partilerin tarihi geleneklerinin bilgilerine sahip olmadıkları için, oy hakkını kullanırken genellikle Türk eşlerinin tercihiyle göre karar vermişlerdir. Örneğin K6, Türk eşiyle evlendikten sonra, oturma iznine tekrar başvurmak istememiş, ancak Türkiye'ye yerleşmeye karar verdiği için Türk hukukuna göre Türk vatandaşlığına geçmiştir. K6'ın Türk siyasi hayatına katılmasının esas olarak seçimlerde oy kullanımı ve konuşma hakları dâhil siyasi haklarını kullandığını ve haksızlığa uğradığında yasal haklarını savunmak için de hukuk silahını kullanacağını belirtmiştir. Bununla birlikte, K6 siyasi haklarını kullanırken Türk siyasetini dikkatte alarak dört kere oy kullanmasına rağmen genelde Türk eşine göre seçim yapmıştır.

Türk vatandaşlığına geçtim. Türkiye'de siyasi hayatta Türk vatandaşları gibi katılabilirim ve siyasi haklar, konuşma hakları gibi her hakka sahibim. Ama siyasi partiler arasında savaşıma ben katılmıyorum. Her şeyden önce Türk vatandaşlığına geçmeme rağmen onlara göre ben yine de bir yabancıyım, ben de

¹⁵ <https://www.nvi.gov.tr/turk-vatandasliginin-kazanilmasi>, (2020 T.C. İçişleri Bakanlığı - Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü)

bir yabancı olduğumu hissediyorum. Çünkü siyasi partiler ve cumhurbaşkanları da dâhil olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti tarihini pek bilmiyorum. Türk vatandaşlığına geçtikten sonra ben 4 sefer seçime katıldım. Ama bu konuda temelde eşimden etkilendiğimi düşünüyorum. Her seçim yaparken ben de onun desteklediği partiyi seçtim. (K6)

Benzer şekilde, K7, beklemeden Türk vatandaşlığını almış, ancak yaklaşık yirmi yıldır Türkiye'de yaşamasına rağmen hala Türk siyasetini anlayamamış ve umursamamıştır. Onun siyasi hayatı ağırlıklı olarak her seçimde oy kullanmasına yansır ve oy kullandığı her seçimde Türk eşinin oy verdiği siyasi partiye oyunu vermiştir.

Şu anda Türk vatandaşı oldum, ama Türkiye'de siyasi hayat hakkında ben sadece her sefer seçimde oy verdim, başka hiçbir şeye katılmadım. Eşim mevcut iktidar partisini daha çok destekliyor ama bence bu partiler çok ideal değil. Oy verirken bir oy vermek zorundasın, her oy kullanımında eşimi takip ediyorum, o hangisine oy verecek, ben de ona oy vereceğimi. Oyların olup olmaması önemli değil, bence. (K7)

Bazı Türk vatandaşlığına girmiş Çin kökenli eşler ise seçimlerde oy kullanma gibi siyasal haklarını yerine getirirken, çeşitli partilerin savundukları siyasi politikaları dikkate alarak programını beğendikleri partiye oy vermişlerdir. Seçimlerde oy kullanırken diğer Türk vatandaşları gibi siyasetle ilgilenmiş, özellikle insanların geçimini ilgilendiren politikaları önemsemişlerdir. Bu konuda K1 şöyle görüş açıklamıştır:

Eski kayınpederim, 1980'lerde ve 1990'larda Türkiye'de belirli bir siyasi partiyi temsil eden bir avukat olduğu için siyasetle çok ilgileniyordu, sık sık siyaset hakkında gazete ve dergi okurdu ve onlar sık sık evde siyaset hakkında konuşturlardı. Eski kayınpederimin etkisi altında, bir partiye oy verirken, o hangi partiye destekliyorsa, ben de o partiye desteklerdim ve oy verirdim. Sonra bir partiye oy verirken, partinin sloganına bakmıyorum, ama bu partinin dürüst olup olmadığını, halkına gerçek şeyler yapıp yapmadığını ve bu parti tarafından uygulanan politikanın ülkeye ve halkına faydalı olup olmadığını düşünürüm ve karar veririm. Çünkü gelecekte de burada yaşamaya devam edeceğim. Mesela, Türkiye'nin mevcut iktidar partisinin İslam kültürel geleneğine geri dönmesine rağmen, bu parti halkın refahı için bazı gerçek ve pratik şeyler yaptı, Müslüman olmasam da onları destekliyorum. (K1)

4.4.7.2. Türk Vatandaşlığına Geçmemiş Çinli Kadınların Siyasi Hayata Katılımları

Türk vatandaşı olmayan ve Türkiye'de yaşayan Çinli kadınların çoğu, Türk siyasi hayatına nispeten çok kayıtsız ve katılma konusunda pek hevesli değiller. Bir yandan,

Çinli kadınların Türkiye'de yabancı olmaları nedeniyle siyasi hayata katılma zorunluluğunun olmadığını düşünürken, öte yandan Türk siyasi kültürü ve siyasi hayatına ilgisiz kalırken, ne siyasetle ilgilenmiş ne de siyasi hayata katılmışlardır. Her ne kadar arada sırada siyasetle ilgilenen birkaç Çinli kadın olsa bile ilgili politik tartışmalara katılmamışlardır.

Bazı Çinli kadınlar Türkiye'nin kendi ülkesi olmadığını, burada sadece yaşayan bir yabancı olduklarını, buradaki siyasetin ve hatta çevresindeki insanların onlarla hiçbir ilgisi olmadığını ifade etmiştir. K31 gibi birkaç Çinli kadın Türk eşiyle siyaseti konuşmayı sevmediği için siyasetten uzak bir insan olduğunu düşünmüştür. Dahası K31 Türkiye'de bir yabancı olduğu için Türkiye'nin siyasi hayatından uzak durmasının daha iyi olacağını söylemiştir. Başka bir deyişle, bir yabancı olarak geline ülkenin siyasetine katılmamak, bir nevi kendini korumaktır.

Ben ve eşim ikimiz [de]siyasetle ilgilenmiyoruz. Biz sadece sıradan insanlarız, siyasetin bizden çok uzak olduğunu hissediyorum, siyasetle ilgilenmiyorum, siyaset benimle ilgilenmiyor. Siyasi hayata katılsam bile siyaset benim yüzümden siyaset ve toplum değişmeyecek, ... bununla birlikte, ben yabancıyım, Türkiye'de siyasi hayattan uzaktan kalırsam, bana daha iyi olacaktır. (K31)

Bazı Çinli kadınlar tartışmaktan ve kavga etmekten kaçınmak için siyasetten uzak durduklarını ve diğerleri siyasetle ilgili konuları tartışırken sadece bir izleyici olduklarını ifade etmişlerdir. K18'in görüşleri bu konuda çok açıklayıcıdır.

Buradaki siyasi hayata katılmıyorum, çünkü bu konunun çok hassas olduğunu düşünüyorum ve bunu tartışsak savaşacağız. İster Çin hakkındaki siyasi hayat ister Türkiye hakkındaki siyasi hayat olsun, siyaseti asla konuşmam ve tartışmam, bu konuda benim için tartışılacak bir şey yok. Konuşursan, yabancı olduğun için, senin fikrin temsil olmaz ve başkalarının seni dinlemesi imkânsızdır. Ayrıca, Ben sadece sıradan bir insanım, fikrim doğru veya yanlışsa, bunun benimle ne alakası var? Öyleyse tartışmamın amacı nedir? Biliyorum ki tartıştığım şeyin bir sonucu olmayacaktır. Dahası, eğer tartışmam fazla olursa, bir yabancı olarak onların ülkesinin siyasetine katılmamın doğru olmadığını düşünebilirler. Bu yüzden burada asla siyasete katılmıyorum. Başkaları bu konu hakkında konuşursa veya tartışorsa, ben sadece bir dinleyici olarak dinliyorum, sadece hayatımda ne olduğunu ve hayatımla ilgilenen hangi politika değişikliklerinin olduğunu öğrenmek istiyorum. (K18)

Bazı kadınlar ise Türkiye'nin siyasi geleceği konusunda çok iyimser olmadıkları için Türk siyasetine katılmamışlardır. Örneğin K32 Türk siyaseti konusunda çok iyimser

olmamasından dolayı Türkiye'nin siyasetiyle ilgilenmemiş ve siyasetine katılmamış, sadece kendi hayatını önemsemiştir.

Buradaki siyasi hayata katılmıyorum, Türkiye'nin siyasetiyle ve siyasi partileriyle ilgilenmiyorum, ben sadece kendi hayatımla ilgileniyorum. Hangi partinin iktidarda olduğu umurumda değil, onları tanımıyorum, onlar çocuklarımın okul problemleri ve süt tozu problemleri gibi çeşitli problemleri çözmeyecekler. Bazen farklı partiler bazı sorunlar hakkında şiddetli bir şekilde tartışır ve kavga ederler, ancak tartışmadan sonra sorunu yine de çözemezler, hayatımızdaki birçok geçim sorununa çözüm getiremezler. (K32)

Bazı Çinli kadınlar böyle bir çağdaş toplumda yaşayan sosyal bireylerin siyasetlessiz olarak yaşayamayacaklarını, özellikle Türkiye gibi siyasetin günlük hayatın her yerinde olduğu ve herkesin siyaset hakkında yorum yapabileceği bir ülkede siyasetten uzakta yaşamının zor olduğunu düşünmüştür. K13'ün fikirleri buna örnektir.

Türkiye'de siyasi hayata hiç katılmadım. Çünkü ben Türk değilim ve bence burada siyaset çok karmaşık ve bazen gördükleriniz gerçek olmayabilir. Bir diğer nokta da ben buradaki siyasetin hayata çok yakın olduğunu hissediyorum, hayatın her yerinde siyaset var. Örneğin markette satılan malların birçoğu malların arkasındaki farklı sermaye operatörleri ve belki farklı siyasiler var. Örneğin, bir süt satın alırsanız bu süt üreticisi belirli bir politik partiyi destekleyebilir ve başka bir marka süt üreticisi başka bir politik partiye ait olabilir. Mesela bazı arkadaşlarım destekledikleri partinin olmadığını bildikleri için bu markanın veya şu markanın ürünlerini asla satın almıyor. Türkiye'de bu tür siyasetin hayatlarına tamamen nüfuz ettiğini söylenebilir. Bu benim anladığım ve gördüğüm Türkiye'nin siyasi hayatıdır. (K13)

Bu bağlamda, Türk vatandaşı olmayan bazı Çinli kadınların yabancı statüleri nedeniyle Türkiye'de seçimlerde oy hakkı gibi siyasi haklara sahip olmamalarından ve Türkçesinin zayıf olmasından dolayı, Türk siyasi hayatına daha derinlemesine katılmamalarına rağmen bazı mantıksız olan sosyal fenomenler veya insanların geçim kaynakları ile ilgili bazı politikalar hakkında ailesi gibi yakınlarıyla konuşabildiklerini söylemişlerdir. Örneğin, K4, Türkçesinin nispeten zayıf olması nedeniyle Türk siyaseti hakkında Türkçe dergi ve haberleri anlamadığı için Türk siyaseti hakkında çok az şey bildiğine ve Türk siyasi yaşamına daha fazla katılamadığına işaret etmiştir. Buna K4 bu şekilde dile getirmiştir.

Türkçem zayıf olmasından dolayı Türkçe haberleri ve gazeteleri okuyamıyorum. Türkçeyi anlarsam siyaset hakkında daha fazla öğrenmeye istekliyim, ancak yabancı olduğum için onların siyasetine katılamam. Ama eşimle sık sık çeşitli ülkelerin siyasi politikalarını konuşuruz ve tartışırız. Daha önce siyasete çok dikkat

etmedim, ama son yıllarda dünyada çok olay çıktı, bu yüzden siyasetle daha çok ilgileniyorum, her ülkenin siyasi politikaları, sadece Türkiye'ninki değil. Bu tarihsel çağdayız, politikaya dikkat etmezseniz olamaz gibi görünüyor. (K4)

Birkaç Çinli kadın siyasetle ilgilenmese de, işinden dolayı az ya da çok siyasi konuları konuşabilir. Örneğin bir üniversitede çalışan K17, bazen kendi araştırma alanı nedeniyle siyaseti profesyonel bir bakış açısıyla düşünmüş, aynı zamanda toplum ve insanların geçim kaynakları ile ilgili bazı politikalara da dikkat etmiştir.

Siyaseti anlamaya çalışıyorum, ama siyaset konularıyla ilgilenmiyorum, siyaset ekonomiyi etkileyecekse, ona dikkat edeceğim, sonra ekonomi perspektifinden analiz ederim. Yoksa politikalarla ilgilenmiyorum. Hangi siyasi parti iyi mi yoksa değil mi, bu konuyla ilgilenmiyorum, ancak belirli politika yönlerinden bahsediliyorsa, bu politikanın etkisinin doğru olup olmadığını veya büyük olup olmadığını veya politikasının kaynağının nerede olduğunu analiz ederim ve Türk arkadaşım ile tartışırım. Örneğin, bir politikanın Çin ile Türkiye arasındaki ilişkileri, Çin'e veya ABD'ye karşı bazı politika eylemleri ve ardından Türkiye'nin bu eylemlere nasıl tepki verdiğini analiz ederim ve tartışırım. Ama bu konuyu sadece iktisat bakış açısından, anlayabildiğim konu kapsamında tartışıyorum, bu yüzden siyaset konularında sadece anlamak, bilmek ve tartışmakla sınırlıyım, ama politika hakkında herhangi bir yargıda bulunmayacağım. (K17)

Özetle, bir Türk ile evlenmiş ve Türkiye'de yaşamakta olan hem Türk vatandaşlığını almış olan hem de Türk vatandaşlığına geçmeyen Çinli kadınların Türk siyasi hayatına katılımları nispeten düşüktür. Türk uyruklu olan Çin kökenli eşlerin çoğu sadece seçimlerde oy verme gibi siyasi haklarını yerine getirirken, Türk vatandaşlığına geçmeyen Çinli kadınların birçoğu Türk siyasi hayatına ne katılmış ne de aldırış etmiştir, sadece çok az sayıda Çinli kadın aile üyeleriyle toplumun ve insanların geçim politikaları üzerine konuşabilmiştir.

4.4.8. Türkiye’de Yaşadıkları Kültürel Şoklar ve Uyum Stratejileri

Kültür şoku (Cultural Shock), Amerikalı antropolog Kalvero Oberg 1958'de tarafından ortaya konulan bir kavramdır ve genellikle içinde doğup büyüdüğü kültürel ortamdan başka bir kültürel ortama giren bireylerin, yeni dâhil oldukları ortamı veya kültürü kendilerine yabancı görmeleri, ona uyum sağlamakta güçlük çekmeleri sonucu yaşadıkları durumu ifade etmek için kullanılmaktadır (Gelekçi, 2018: 254). Uzun süre tanıdık bir kültürde yaşayan birey, birdenbire yabancı, tamamen farklı yeni bir kültürel çevreye girdiğinde, genellikle bir süre bu tür kültürel şoklar yaşamaktadır. Bu demektir ki bireyler yurtdışında yaşarken yeni bir ortam ve farklı kültürlerden dolayı, daha önce

tanınmamış veya görülmemiş şeylerle ve olaylarla karşı karşıya geldiklerinde, ya da önce yaşamış olanlardan farklı alışkanlıklarla karşılaştıklarında, meraklı ya da şaşırmış tepkileri gösterebilmektedirler (Zhang, 2020:88).

Çinli kadınlar Türkiye’de yaşarken, farklı kültürlerden dolayı, buradaki bazı olaylar, kültürel gelenekler ve yaşamsal alışkanlıklar üzerinde meraklı olmaları, şaşırmaları, alışık olmamaları ve hatta anlamamaları gibi birkaç kültür şokları yaşamışlardır.

4.4.8.1. Türkiye’de Yaşadıkları Kültürel Şoklar

Kendilerine Yöneltilen Tuhaf/Garip Sorular

Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınları en çok şaşırtan şey, köpek, fare, yılan, kedi, böcek yiyip yememek gibi tuhaf sorularla karşılaşmalarıdır. Bu soru sadece Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların karşılaşacağı bir sorun değil, aynı zamanda Türkiye’de yaşayan hemen hemen tüm Çinlilerin karşılaşacağı bir sorundur. Çin’i veya Çinlileri tanımayan birçok Türk’ün (yabancılar da dâhil) bakış açılarına göre, Çinliler her hayvanı yiyebilen bir millettir. Bu nedenle, yurtdışında yaşayan Çinlilerin genellikle herhangi bir hayvanı yiyebilecekleri düşünülür. Aslında Çin’de belli birkaç yerde uzun yıllar önce köpek eti yemiş çok az sayıda Çinliler bulunmuştur. Güney Çin’in etnik azınlığın yaşadığı bölgelerde bazı yenilebilir böcekler vardır. Tarihte çevre ve etnik özelliklerden dolayı çok az sayıda etnik azınlık böcek yeme geleneğine sahiptir. Ancak Çin toplumunda maddi koşulların zenginleşmesi ve insanların yaşam koşullarının iyileştirilmesi ile beraber, böcek yemek artık yeme alışkanlığı olmaktan çıkmıştır. Yılan eti Guangdong, Hong Kong gibi birkaç yerlerde yenir. Yılan eti Çinlilerin yemeleri için en sevilen vahşi hayvanlardan biridir, ancak son yıllarda vahşi hayvanların korunması nedeniyle yılan eti dâhil vahşi hayvanların etleri Çinlilerin sofrasında nadiren yer almaktadır. Fare eti yemek bir hikâye gibi Çin toplumunda dolaşmaktadır, aslında çok az Çinlinin fare yediği görülmüş veya çok nadir insan fare yemeyi denemiştir. Bununla birlikte, Çin’de kedi eti yemek duyulmamış bir şeydir. Bu nedenle çoğu Çinli kadın, bu tür sorular sorulduğunda çok şok olduklarını ve Türklere Çinlilerin bu etleri yemediklerini ve yememenin nedenlerini açıklamak zorunda kalmışlardır. Örneğin, K19 bu konuda şunları söylemiştir:

Çin'i ve Çinlileri tanımayan bazı Türklerin Çin halkı hakkında çok derin bir yanlış anlamaları vardır ve onlara göre Çinliler her şeyi yiyebilirler. İlk başta Çinlilerin yemeleri konusunda çok duyarlıydım, ama sonra umursamıyorum. Çünkü onlar bana köpek eti, yılan eti, fare eti gibi etleri yiyip yemediğini defalarca soruyorlar. Bir kere taksideyken şoför bana hala timsah yiyor musun diye sordu. Aslında Çin'de bir timsahın yenilebileceği hakkında bir şey hiç duymadım, sonra ben tekrar defalarca doğru anlayıp anlamadığımı sordum. ...Çinlilerin yediği tuhaf şeyler gerçekten vardır. Elbette herkes bunları yemiyor, ancak onların gösterdikleri bir video kesin bir kanıttır ve senin için yapacak bir şey yok. Bunu kabul etmediğinizi söyleyemezsiniz. Bu durumda sadece eski zamanlardan beri bizler Çinliler yaşadığımız çevrelere göre ne var ki veya ne yetişebilir, neyi yiyorlar, bu tarihsel bir meseledir gibi söyleyebilirim. Mesela, bir kere evde uçan bir güve vardı, sonra güveyi kovmaya gittiğimde, kayınvalidem "Aman Tanrım, güveler yemek istemiyorsun, değil mi?" sordu. Sonra ben de "bu şey yenebilir mi " diye sordum? Daha sonra o da çok komikti ve bütün akrabalarına ve arkadaşlarına benim Çinli gelinim böcekler yemiyor diye söyledi, çünkü onların gözünde tuhaf bir türsünüz ve yaptığın her hareketi tabii bir şekilde tüm grubunuza yansıtabilirler. (K19)

Bu tür garip sorular sorulduğunda çinli gelinler genellikle önce, en azından kendisinin bu etleri yemediğini açıklamışlardır, ancak tekrar tekrar sorulduğunda şakaya vurup "Evet, bu eti veya şu eti yiyoruz" deyip aldırıyor görünerek çözüm stratejisi üretmişlerdir. K28 bu durumu şu ifadelerle anlatmıştır.

Bazı Türkler benim Çinli olduğumu öğrendikten sonra genellikle neredeyse her zaman "Köpek eti yiyor musun" veya "Kedi eti yiyor musun" veya "Böcek yiyor musun" gibi sorular soruyorlar. Başlangıçta bunları sorduklarında onlara hiç yemedim derdim. Şimdi biri "köpek eti yer misin" falan diye sorunca, ben ise şaka yapıyorum gibi diyorum ki "evet, yıyorum, baksana, bu sokakta hiç köpek yok, çünkü hepsini yedim". Böyle söylediğimde onlar da şaka yaptığının farkındayım diyorlar, ben de o zaman böyle deyince şaka olduğunu biliyorsunuz, niye hâlâ bu tarz sorular soruyorsunuz diyorum. Yani ben de şakaya vuruyorum. (K28)

Türkiye’de Sigara İçme Pratiği

Sigara içmek Türkiye’de çok yaygın bir davranıştır. Bazı ilgili istatistiklere göre, Türkiye’de sigara içme sıklığı 15 yaş üzeri nüfusta, kadınlarda %17,5, erkeklerde %41,8 ve toplamda %29,6’dır. Gençlerde (13-15 yaş) ise sigara kullanımı kadınlarda %12,1, erkeklerde %23,2’dir¹⁶. Bu yüzden Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların kültürel şok yaşadıkları alanların ikincisi Türklerin, özellikle kadınların sigara içmeleridir. Görüşülen Çinli kadınların 14’ünün Türkiye’deki sigara içenler çok fazla olduğundan ve her yerde bulunabildiğinden bahsetmiş ve bunlar arasında 5 kadın Türklerin her yerde

¹⁶ <https://www.skb.gov.tr/tutun-pandemisi-s37033k/>, erişim tarihi: 8 Mart 2021.

sigara içmesine dayanamadıklarına değinmiştir. Örneğin K3, Türkiye'nin sigara içenlerle dolu olduğuna ve özellikle sigara içilmeyen bir yer bulmak zor olduğuna inanmıştır.

Türkiye'de hem erkek hem de kadın çok fazla insan sigara içiyor. Sigara içmek özellikle açık yerlerde sigara içmek Türkiye'de en rahatsız edici şey benim için. Türk sigarasının kokusundan nefret ediyorum. Uzun zaman Amerika'da yaşadım, Amerikalılar da sigara içiyor ama genelde başkalarının duygularını düşünüyorlar ve açık yerlerde içmiyorlar. Çin'de de aynı gibi, özellikle Şanghay, Pekin gibi Çin'in büyük şehirlerinde açık yerlerde sigara içenler çok çok az. Ama burada mesela sokakta, her türlü restoran veya kafe gibi her yerde sigara içiyorlar. Sis [duman kastediliyor] çok rahatsız edici. ... Dahası, buradaki insanlar zayıf bir etik ve sivil sorumluluk duygusuna sahip gibi görünüyor, sigara içtikten sonra izmaritleri her yere atıyorlar.(K3)

Bu Çinli kadınlara göre Türkiye'de her yerde sigara içenler var ve çok sayıda kadın sigara içiyor, özellikle bazı başörtüsü takanlar da sigara içiyorlar. Buna çok şaşırmışlardır. Kadınların sigara içmesinin doğru ya da yanlış olduğu söylenemez, ancak çoğu Çinlinin geleneksel anlayışında sigara içenlerin çoğu erkek olmalı, kadın sigara içenlerin çok az olmalı, sigara içen kadın küçükken sorunlu bir kız çocuğu olmalı, ya da daha gösterişli bir kişilik olmalı, bununla birlikte, başörtüsü takan Müslüman kadınların geleneksel bir grup olması gerekir ve genellikle nadiren sigara içerler. Bu yüzden bazı Çinli kadınlar Türkiye'de başörtülü Müslüman kadınların sigara içtiğini gördüklerinde şok olmuşlardır. Mesela, K20 çok sayıda başörtülü Müslüman kadınlarının sigara içtiklerine şok yaşamakla kalmamış, aynı zamanda kadınların sigara içmelerinin nedenine de şaşırmıştır.

Türkiye'ye geldikten sonra Türkiye'de çok fazla kadının, özellikle birçok başörtülü Müslüman kadının da sigara içtiğini öğrendim ve gördüm. Kadınların sigara içmelerine gerçekten çok şaşırdım. Türk kadınların sigara içmelerini çok merak ediyordum ve sonra bazı Türk arkadaşlarıma da Türkiye'deki kızların çoğu neden sigara içiyor diye sordum, depresyonda olduğumuz için, ... sigara içiyoruz dediler. Bunu duyunca ben bir daha şaşırdım, çünkü bana göre sigara içmek sağlığı etkiler ve sigara depresyonu çözemez, depresyonu çözülmesinin iyi bir yolu dışarı çıkmaktır. (K20)

Türklerin Evlerinin Otel Kadar Temiz Olması

Çinli kadınlardan çoğu Türklerin evlerinin çok temiz olduğunu, evlerini her zaman otel gibi temiz ve düzenli tuttıklarını, bir Türk evine gittiklerinde ayaklarını nasıl koyacaklarını bilemediklerini dile getirmiştir. Örneğin, K7, Türklerin temiz olmayı çok

sevdikleri için bir Çinli kadın olarak temizlik yaptığı evin temizliğinin onların standartlarını karşılamadığını ve kendi temizlediği ev Türk komşularınki kadar temiz olmadığı için onları evine davet etmeye cesaret edemediğini belirtmiştir.

K19, bir kere dışarı çıkınca görüncesinin misafir olarak evine geldiğine, akşam eve döndüğünde evinin çok temiz olduğu için artık çıkmadan önceki gibi olmadığını fark ettiğini, aslında dışarı çıkmadan önce evi temizlediğine ve temizlediği evin zaten çok temiz olduğuna inandığına, ancak görüncesinin gözünde hala kirli olduğundan görüncesinin tekrar temizlemesine yardım ettiğine değinmiştir.

Türk kadınları çok iyi ve güzel temizlik yapıyorlar. Bazen Türklerin evlerine misafir olarak gittiğimde, sanırım evlerin bir otel gibiler ve çok çok temizdir ve oturmaya cesaret edemiyorum. Ayrıca onlar evdeki çeşitli dekorasyonları değiştirmeyi, mobilyaları değiştirmeyi, perdeleri değiştirmeyi severler, bunları sık sık değiştirdikten sonra bir misafir davet etmeyi severler. Bizler Çinliler ev temizliği yapıyoruz, ama bu aşırıyı başaramadığımızı ve gereksinimlerimizin o kadar ayrıntılı olmadığını düşünüyorum. ...Bir gün ben Türkçe kursuna gittiğimde, eşimin ablası misafir olarak evimize geldi ve sonra akşam ben eve geri döndüğümde evimizin tamamen farklı olduğunu ve çok aydınlandığını gördüm. Sonra ne olduğunu sorarken o, benim için temizlediğini söyledi. (K19)

Türk Kültüründeki Misafirlik Tarzına Alışamama

1.Önceden Haber Vermeden Gelen Ve Uzun Süre Kalan Misafirlerin Yadırganması

Bazen hayatımızda beklenmedik olayların ve kişilerin ortaya çıkmaları nedeniyle doğal yaşam düzenimiz bozulur. Bazı Çinli kadınlar misafirlerin önceden haber vermeden beklenmedik bir halde, özellikle akşam geç saatte evlerine gelmelerinden ve sonra uzun süre kalıp çok geç saatte ayrılmalarından hoşlanmadığına, çünkü bunun normal günlük rutinlerini ciddi şekilde etkilediğine değinmişlerdir. Onlara göre, Çinliler için akşam saat 8-9 üzeri dinlenme zamanıdır, özellikle erken yatmaya alışmış olanlar için bu saatlerde insanlar rahatsız edilmemelidir ve onlar da nadiren başkalarını rahatsız ederler, bu nedenle bu saatlerde misafir olarak başkalarının evlerine neredeyse asla gitmezler, ziyaretçileri de nadiren kabul ederler. Eğer bu saatlerde misafir olarak başkalarının evlerine gidecek olsalar evsahibini haberdar ederler ve geç saatte geldikleri için özür dilerler. Ancak bazı Türkler böyle değiller, akşam saat 8-9 gibi bir telefon görüşmesi yapıp ya da bir mesaj gönderip biraz sonra evinize misafir olarak geleceğini söylerler. Dahası, Türkler misafir olarak ev sahibinin evinde çay veya kahve içerek genellikle

uzun bir süre konuşup çok geç saatte ayrılabilir, bu ev sahibinin normal hayatını, özellikle uykusunu ciddi şekilde etkilemektedir. K25 bunu dert etmiş ve bu konuyu eşiyle de tartışmıştır.

Türkler misafir olmayı seviyorlar ve misafir olduğunda, ister akrabalarının evlerine gitmesi, ister misafirlerin onlara gelmesi, hepsi gece giderler, akşam saat 8-9 bir telefon görüşmesi yapıp veya bir mesaj gönderip biraz sonra evinize misafir olarak geleceklerini söylerler, ama bazıları hiç bir şey söylemeden aniden giderler. Sonra orada çay içiyor ve tatlılar yiyorlar, sohbet ediyorlar bazen gece 12.00'ye kadar ayrılmak istemiyorlar, ben buna dayanamıyorum. Çünkü ülkemizde başkasının evine misafir olduğumuzda dinlenmesini bozmamak için genellikle gece saat sekiz veya dokuzda ayrılmamız gerekiyor. Bizim için gece saat sekiz veya dokuz gibi çok geç olur ve ayrılmaktan utanırız. ... Bunu gerçekten anlayamıyorum. Ben hep eşimle onun akrabalarının evlerine misafir olarak gittiğimde, genelde saat 10'da sinirlenip eve gitmek istedim, bu saatte başkasının evinde olmaktan çok rahatsız oldum ve dinlenmek istedim. Ama onlar sohbet etmeye devam ediyorlar, sonsuza dek sohbet ediyorlar eve ne zaman gideceklerini bilmiyorlar. Bu nedenle bu konuda onunla çok tartıştım. Evlendiğimizden beri aramızdaki en büyük çatışma bu olmalı.(K25)

2. Bazı Çinli Kadınların Eve Misafir Davet Etmekten Hoşlanmamaları

Türklerin misafirperver bir millet olduğu bilinir, misafir kültürüne çok önem verirler ve misafir ağırlamayı severler. Bazı Çinli kadınlara göre Türkiye'de misafir ağırlamak çok yorucu bir şeydir. Örneğin K7, misafirlerin genellikle akşam geldikleri ve uzun süredir evde kalıp geç saatte ayrıldıkları için gece uykularını etkilediğinden bahsetmiştir. K27 bir zamanlar evde misafir ağırlamaktan hoşlanmamış, Türkiye'de evde misafir ağırlarken zengin ve lezzetli yemekler hazırlamakla birlikte, tatlılar, meyveler, çay ve kahveler de hazırlaması gerektiğine, ancak misafirlerin hazırladığı yemekleri beğenmeyebildiğini söylemiştir. Bazı Çinliler için misafire saygı duydukları için bir restoranda misafirleri ağırlamaları gerektiğine inanmıştır.

Benim için Türklerin misafir kültüründe biraz kabul edilemez şeyler var, ben buna pek alışkın değilim. Biliyorsunuz, onlar Türkler her zaman akraba ve arkadaşlarını eve yemek yemeye davet etmeyi ve misafirleri ağırlamayı seviyorlar. Bunu pek sevmiyorum çünkü misafirleri ağırlamak için çok hazırlık yapmam gerekiyor, bir aileyi davet etmemiz gerekirse, örneğin 4 misafir ağırlıyorsak, isterse kahvaltı isterse akşam yemeği için bütün gün mutfakta hazırlanmam gerekiyor. Mesela, biz Çin'de arkadaşlarımızı, hatta en iyi arkadaşlarımızı bile evde yemek yemeye nadiren davet ediyoruz. Bunun asıl nedeni, pişirdiğiniz yemeklerin restoran kadar iyi olmamasıdır, bu nedenle akraba ve arkadaşlarınızı samimi bir şekilde restoranda yemeğe davet ederiz. Ancak burada akrabalarınıza ve arkadaşlarınıza içtenlikle davranırsanız onları evde yemek yemeye davet etmelisiniz. ...Çin'de bu nadiren yapılıyor. Çin'de uzaktan bir akrabanız veya arkadaşınız size gelirse, onu

evde ağırlarsanız, o yine de onu küçümsemediğinizi, onu dışarıda yemeye davet etmeniz gerektiğini düşünüyor. Çin'de evde çok yemek pişirilmez, sadece restoranlarda pişirilebiliyor dedim. Çin'de böyle bir fikir vardır. Bu yüzden daha önce Türkiye'de konukları ağırlama konusunu biraz kabul edemedim, ama sonra yavaşça buna da alıştım.(K27)

3.Bazı Çinli Kadınların Misafirin Gece Kalmasından Veya Misafir Olarak Başkalarının Evinde Gece Kalmaktan Rahatsız Olmaları

Çin toplumunda, ev sahibinin evinde misafirin gece kalıp kalmaması meselesi vardır. Geleneksel Çin'in toplumunda, akrabalar arasında etkileşimlerin daha fazla olması nedeniyle akrabaları ziyaret ederken ara sıra birkaç gün kalabilme geleneği vardır. Günümüzün Çin'inde, özellikle şehirlerinde yaşayanlar akrabalar arasında etkileşimler olmasına rağmen çekirdek aile hâkim olduğu için misafir olarak gelen akrabalarını evde birkaç gece kalmalarına izin verebilirler. Zira Çin'in kentlerindeki konut fiyatlarının yüksek olması nedeniyle çekirdek aile olarak ailelerin evleri çok büyük değildir. Onların gecekemeleri gerekirse, ev sahibi onların bir otelde kalmaları için ödeme yapmakta, böylece hem misafirler hem de ev sahibi her iki tarafın da normal hayatı etkilenmez. Türkiye'de durum böyle değil. Misafir ziyarete geldiklerinde, gecekemeleri gerekirse, ev sahibinin misafirleri gece kaldırmazsa, misafirlere karşı kaba olduğunu ve saygısız davranacağını düşünülür. Aynı zamanda, biri başkasının evine ziyaret ettiğinde, ev sahibi misafirin gece kalmasını isterken misafir gece kalmak istemediğinde, bunun ev sahibine karşı bir saygısızlık olduğunu ve ev sahibini küçümseyeceğini kabul edilir. Görüşülen bazı Çinli kadınlar buna biraz şaşırılmış, fakat birkaçı birinin evinde gece kalmanın çok rahat edici olmamasına rağmen, bir Türk'ün evini misafir olarak ziyaret ederken, ev sahibinin gecelemesini istediği sırada Türk kültürüne saygı duymasından onun evinde gece kalmayı tercih edeceğini düşünmüştür. Buna K27'nin fikri iyi bir örnektir.

Türkiye'de arkadaşları veya akrabaları ziyaret ederken onların evlerinde birkaç gece kalabilme böyle bir gelenek vardır. Yani Türkler akrabaları ya da arkadaşları gelirse onları sıcak bir şekilde ağırlarlar ve birkaç gece kaldırırlar. Mesela bir zamanlar İstanbul'dan başka bir şehre gittik ve orada bir akrabamız (eşimin akrabası) vardır, sonra eşim bu akrabasının evinde kalmak istedi, ama ben istemedim. Çünkü onlar bize çok yakın değil, eşimin biraz uzak olan akrabaları, onları çok tanımadım, ayrıca ben bir yabancıyım. Ama onlar çok sıcaklardı, sonra eşim bana dedi ki, eğer evinde kalmazsak onları küçümseyeceğimizi düşünecekler, çünkü biz İstanbul'dan geldik, onların yaşadığı şehir nispeten küçük bir şehir, eğer evinde kalmazsak onu küçümsemediğimizi düşünecekler, bu yüzden onun evinde

kalmamız daha iyi. Buna duyunca biraz şaşırdım, ancak o durumda bir gece evinde kaldık. Türklerin çoğu, bir şehirden diğerine giderler, o şehirde akrabaları olursa, muhtemelen otel yerine akrabalarıyla kalacaklar. Akrabalarınız varsa, neden otellerde kalmak istiyorsunuz, değil mi? (K27)

K17 de K27 gibi düşünmekte; gelen misafirlerin evde yatırılarak ağırlanması ve kendilerinin de başkasının evinde gece yatılı kalmalarını yadırgamakta ve bunu bir uyum sorunu olarak algılamaktadır:

Bildiğime göre, bir Türk ailesinde mutlaka birçok insanın kullanabileceği bir kanepede olmalıdır, çünkü misafirlerin gece kalması için. Bu benim için inanılmaz bir şeydir. Benim için sadece çok çok yakın kız arkadaşım bana gelirse, bir veya iki gece evimde kalmasına izin verebilirim. .. Bu muhtemelen benim için bu topluma uyum sağlamamda en büyük sorun olabilir. ... (K17)

Türkiye'de Online Alışveriş Yapmanın Zorluğu

Bazı Çinli kadınlar Türkiye'de çevrimiçi alışveriş yaparken kargo teslim edilmek için en az bir hafta beklemek zorunda kaldıklarından şikâyet etmişlerdir. Dahası, kargo dağıtan personel kargoyu teslim edeceği müşteriyi bulamazsa kargoları şirket merkezine geri götürülerek tekrar teslim edilmesini söylemektedir. Kargo sahibinin kargosunu almak için Kimlik gibi belgeleriyle kargo merkezine gitmesi gerekiyor. Bu, bazı Çinli kadınlar için anlaşılabilir bir şeydir, Zira Çin'de kargo teslim edilirken personel bir telefon ederek önce kargo sahibine kargo teslim edileceği haberini verirler. Örneğin, K32, çevrimiçi alışveriş yaparken kargo teslim edilmenin çok yavaş olması ve kargoları alamaması nedeniyle çevrimiçi alışverişten vazgeçmiştir.

Türkiye'de çevrimiçi alışveriş yapmak rahat değil. Çin'de istediğiniz her şeyi çevrimiçi olarak satın alabilirsiniz, ancak burada çevrimiçi alışveriş yaparken aramak için uzun zaman harcamanız gerekiyor. Çevrimiçi alışveriş olmasına rağmen, çevrimiçi alışverişte ülkemiz ile (Çin'deki) Türkiye arasında hala büyük bir fark var, burada kargo göndermek de çok yavaş. Ne zaman çevrimiçi olarak bir şey satın alsam, kargom evime gönderilmiyor, ama teslim edilmek için imzalamayı reddettiğim ve kargo merkezine geri döndüğü söyleniyor. Sonra benim kargo merkezine gidip kargomu almam gerekiyor. Neden böyle? Belki bizim sokağımıza göndermek istemedikleri içindir. Sonra kargomu kendim almak için şubeye gittiğimde onlar da çok şey olduğu için kargomun bulunamadığını söylediler, bulunana kadar çok beklemem gerekiyordu. Bu yüzden bir şeyler satın aldığımda, çevrimiçi alışverişini seçmeyeceğim ve bir daha asla çevrimiçi alışveriş yapmayacağım. (K32)

Başkent Ankara’da Şehir İçi Ulaşımın Zorluğu

Çinli kadınlardan bazıları Türkiye'ye ilk geldiklerinde Ankara Türkiye'nin başkenti olmasına rağmen onların gözünde bir köy gibi görülüyordu. Bu haliyle onlar gibi Pekin, Şanghay, Guangzhou, Hong Kong gibi Çin'in mega şehirlerinde büyümüş ve (veya) yaşamış Çinli kadınlar Türkiye'deki belediye ulaşımına şaşırdıklarını söylemiştir. Örneğin, Hong Kong'dan gelen K9 Türkiye'nin başkenti olan Ankara'da sadece bir veya iki metro hattı olduğuna ve metro hattının az olduğu için metroda her zaman çok kalabalık olduğuna, ayrıca, bazı yerlere metro ve otobüsler ile ulaşamadığı için şehir içinde de ulaşmayı zorlandığına işaret etmiştir.

Türkiye'nin ulaşımının çok zor olduğunu düşünüyorum. Şu anda ehliyet alamadığım için Türkiye'de sadece otobüs veya metro ile seyahat edebiliyorum. Biliyorsun buradaki metro çok az ve metroda çok kalabalık, yerler arasında mesafe çok uzun, ama istasyon çok yakın değil. Burası Ankara, Türkiye'nin başkenti, onun ulaşımı bu böyle, Ankara'nın ulaşım beni şaşırttı ve benim için çok rahatsız edici. (K9)

4.4.8.2. Türkiye’de Yaşadıkları Kültürel Şoklara Uyum Stratejileri

Çinli kadınlar, tanıdık bir toplum ve kültürel ortamdan yeni ve yabancı bir ortama geldiklerinde kaçınılmaz olarak kültürel şoklar yaşayacaklardır. Araştırmacıya göre, bu Çinli eşlerin kültürel şoklarla karşılaştıklarında, öncelikle Türk toplumunu ve kültürünü açık bir zihinle anlamaları ve kabul etmeye çalışmaları önem kazanmaktadır. K23 şöyle bir strateji geliştirmiştir:

"Türk toplumunun gündelik hayattaki geleneksel adetlerine ve geleneksel kültürüne saygı duyuyorum. Türk gelenekleri ve örf ve adetlerine yavaş yavaş uyum sağlayabilirim". (K23)

İkinci olarak, Türkiye'deki Çinli eşler Çinlilerin kedi mi yoksa köpek eti mi yediğine dair garip soruları sorulduklarında, Çinlilerin bu şeyleri yemediğini sabırla açıklamaya çalışabilir. Ancak bir açıklama yaptıktan sonra yine de tekrar tekrar sorulursa, tek kelime etmeden gülebilir ya da görmezden gelebilirler. Örneğin, K3 şöyle söylemiştir.

Türkiye’deyken bazı Türkler bana köpek eti yer misin? Böcek yer misin? diye sorduklarında onlara açıkladım. Arkadaşım olsa bile böyle soruları bana soruyorlar ve ben de köpek, böcekleri hiç yemiyorum gibi onlara açıklama

yapıyorum. Ama eğer yabancılarsa bana böyle soru sorarken ben sadece gülüyorum ve gidiyorum.(K3)

Son olarak, Çinli kadınlar Çin'i ve Çinlileri, Çin yapımı mallar/eşyalar ya da dini meseleler üzerinden eleştirenlerle karşılaştıklarında tartışmayıp onlardan uzaklaşabilirler.

Yıllar önceki Sincan'daki kargaşayla ilgiliydi ve İnternette Çin hükümetimizin Uygurları vurduğu söylenmişti. Bir gün bir şeyler satın almak için evimin yakınındaki markete gittim ve sonra birisi bana geldi ve nereli olduğumu sordu. Ben Çinliyim dedim. Sonra Uygurlar ve Doğu Türkistan hakkında bir şey söyledi Çin hükümetimizin halklarını öldürdüğünü ve çok kötü olduğunu söyledi, sonra markette pek çok insanın önünde bana tükürdü. Türkler Uygurların onlar gibi aynı millet olduğunu düşünüyor. O zamanlar yalnızdım, sonra aceleyle ayrıldım, çünkü böyle bir durumda açıklayamıyorsun ya da cevaplayamıyorsun, yoksa, bir anlaşmazlık ve fiziksel çatışma yaşayabilirsin, bu yüzden eve döndüm. (K6)

4.5. ÇİNLİ KADINLARIN TÜRK VE ÇİN TOPLUMU AÇISINDAN OYNADIKLARI ROLLER

Türk erkekleriyle evlenip Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların Türk ve Çin toplumu açısından oynadıkları roller konusunda başlıca dört temaya ulaşılmıştır: 1) Kültür elçiliği rolü, 2) Türk ve Çin kültürünü öğrenmede kanal olma rolü, 3) Türklerin ve Çinlilerin birbirlerini anlamalarına yardımcı olma rolü, 4) Çin Büyükelçiliğinin faaliyetlerine katılma.

4.5.1.Kültür Elçiliği Rolü

Politik amaçlarla Çin tarihinde prensesler ve yabancılar arasındaki evlilik hakkında pek çok hikâye vardır. Yabancılarla evlilik yapmış olan prensesler, Çin ile sınır ülkeleri veya milletler arasındaki sosyal istikrar ve kültürel alışverişe önemli katkılarda bulunmuşlardır. Onlar barış elçisiydiler ve kendi evlilikleri kullanarak uzun yıllar iki millet veya iki ülke arasındaki barışı ve istikrarı korumuşlardır. Aynı zamanda, onlar kültür elçisiydiler. Onlarla evlenmiş olanların ülkelerine veya milletlerine Çin kültürünü getirerek ve yaşadığı yerin kültürünü Çin'e tanıtarak iki millet veya iki ülke arasındaki kültürel alışverişi ve bağları geliştirmişlerdir. Modern toplumda, ulus ötesi evliliklerin artık siyasi fonksiyonu olmamasına rağmen bir dereceye kadar iki ülke arasındaki kültürel alışverişi de geliştirebilirler. Uluslararası evlilikleri yapan bireyler sadece kendi

ülkelerinin diline ve kültürüne aşina olmakla kalmaz, öğrenmesiyle birlikte diğer ülkenin dilini ve kültürünü de anlarlar, bu nedenle evliliklerinden doğan kolaylıklar ve yararlar aracılığıyla iki ülke arasındaki kültür elçisi olarak roller üstlenmektedirler.

Dolayısıyla, Çinli kadınların Çin ve Türk toplumlarında oynadıkları rolleri araştırırken bir kaç görüşmeci, Türkiye'de yaşayan Çinli kadınları yeni dönem Zhaojun WANG¹⁷ olduğu şakasını yapmış ve Çin ile Türkiye arasındaki kültürel alışverişte kültür elçisi rolü oynadıklarını düşünmüştür. Özellikle Türkiye'de öğretmenlik yapan Çinli kadınlar, meslekleri ya da çalışmaları nedeniyle Çin kültürünü Türkiye'ye tanıtarak onlara Çin'i, Çinceyi ve Çinlileri anlatabilirler. Örneğin, görüşülen K5 ve Türk eşi ikisi de Türkiye'de tanınmış bir üniversitede Çince öğretmenliği yapmış, onlar sadece Çince öğretmekle kalmamış, aynı zamanda Çin ve Türkiye arasında kültürel alışverişleri geliştirmek için çalışmışlardır.

Bizim evliliğimiz gibi Türk-Çin evliliklerinin Türkiye-Çin arasında kültürel alışverişe belli bir etkisi olmalı diye düşünüyorum. Mesela eşim ve ben üniversitede Çince öğretmeniyiz. Şu anda öğrencilerimiz Türkiye'de çeşitli alanlarda çalışıyorlar, sonra tanıdıkları Çin ve Çin kültürünü çevrelerindeki insanlara tanıtabiliyorlar. Böylece bu etki daha büyük ve daha genişleyecektir. Ayrıca, eşim Sinoloji araştırmalarıyla uğraşıyor, şimdiye kadar Çin kültürü ve tarihi hakkında birçok kitap ve metin çevirdi ve yazdı, sonra araştırmalarıyla Çin kültürünü Türkiye'ye ve Türklere tanıtıyor. Şu anda eşim de emekli oldu ve bir Çin-Türk kültür değişim vakfı kurdu. Daha fazla Çin kültürüne ilgi duyan Türk gençleri bu vakıf aracılığıyla okumak için Çin'e gidebiliyor. Şu anda eşim onun çabalarıyla Wuhan Üniversitesiyle bir anlaşma yaptı, Wuhan Üniversitesi her yıl bir belirli sayıda Türk gençlerini Çince öğrenmeleri için kabul edebilir. Bu Vakıf Çin ile Türkiye arasındaki kültürel ve ekonomik alışveriş için büyük önem taşımaktadır çünkü sadece kültürel alışverişler değil, ticari işbirliği de vardır. Aynı zamanda gelecekte ekonomik işbirliğini genişletilebilecektir (K5).

Bazen Türk arkadaşlarıma Çin kültürünü tanıtırım, eğer onlar Çin kültürünü merak ediyorlarsa, bazen eşime Çin geleneksel tıbbını da biraz anlatabilirim. ...Çin'e geri döndükten sonra birçok arkadaşım da Türk kahvesi hakkında konuştum, sonra arkadaşlarıma Türk kahvesi yaptım ve onlara Türk kahvesi falı hakkında şeyleri anlattım ve bazı bununla çok ilgilenen arkadaşlarım Türk kahvesi içtikten sonra bana bardağın dibinin ne anlama geldiğini sorarken ben de onları yorumlamaya çalıştım ve onlara göre bu çok ilginç bir şeydi. (K3)

¹⁷ Not: Zhaojun WANG (MÖ.51-MÖ.15) Wang Zhaojun aslen Çin tarihinde Han Hanedanının bir saray hanımıydı, Hun Kralı ile evlenmek için bir prenses olarak seçilip kabul edilmişti. Zhaojun'un ve Hun kralının evlenmesi Han Hanedanı ve Hunlar arasında on yıllardır savaş çıkmamış ve huzura kavuşmuştu, aynı zamanda, Zhaojun Han Hanedanının kültürünü Hunlar'a getirmiş, Han Hanedanı ve Hunlar arasındaki kültürel alışverişini artırmıştı. Bu nedenle Zhaojun'un ve Hun kralının evlenmesi Çin tarihinde uluslararası barış yapma, ulusal birlik ve dostluğun sembolü haline gelmişti

4.5.2. Türk ve Çin Kültürünü Öğrenmede Kanal Olma Rolü

İnsanlar yaptıkları uluslararası evlilikler aracılığıyla, diğer taraftan gelenlerin ülkesini ve kültürünü daha iyi anlayabilirler. Görüşülen bazı Çinli kadınlar bir Türk ile evlilik yapmadan önce arkadaşları, aile üyeleri ve akrabaları dahil olmak üzere çevrelerindeki insanların Türkiye veya kültürü hakkında pek bir şey bilmediklerini, ancak bu böyle bir evlilik yaptıktan sonra çevrelerindeki bu insanların Türkiye hakkındaki haberlerle yavaşça ilgilenmeye başladıklarını, Türkiye'yi ve Türk kültürünü daha fazla bilmek istediklerini ifade etmişlerdir. Zira, bu Çinli kadınlar çevrelerindeki hem Çinlilerin Türk kültürünü öğrenmeleri ve anlamaları hem de Türklerin Çin kültürünü öğrenmeleri ve anlamaları için bir kanal olabilirler. Saha araştırmamız sırasında K13 *"Umarım benim sayemde meslektaşlarım, eşimin ailesi, akrabaları ve arkadaşları Çin, Çin kültürü hakkında daha fazla bilgi edinebilir, ben Çin kültürünü öğrenmeleri ve anlamaları için bir kanal olabilirim"* sözleriyle bu fikri ifade etmiştir. Bir yandan, bu Çinli kadınların Çin'e geri döndüklerinde çevrelerindeki Türkiye'yi ve Türk kültürünü bilmek isteyenlerle buradaki Türklerin yaşam durumları ve kültürel ortamları hakkında konuşabilir, diğer yandan Türkiye'deyken çevrelerindeki Çin ve Çin kültürü hakkında soru soran insanlara Çin kültürünü ve bazı gelenekleri anlatmak için elinden geleni yaparlar. K20 bu fikri şöyle dile getirmiştir:

Bana göre, bu Çinli gelinler sayesinde daha fazla Türk biz Çinlileri daha çok tanıyor ve daha fazla Çinliler de Türkiye'yi biliyorlar. Mesela Çin'e döndükten sonra, ... Onlara Türkiye'nin, Türklerin, Türk kültürünün, yaşadığım şehir Konya'nın nasıl olduğunu anlatırım. Aynı şekilde ben de Türkiye'de arkadaşlarıma ve Türk aileme Çin yemek kültürü, yemek çubuk kültürü, çay kültürü gibi Çin kültürünü tanıtırım. ... (K20)

4.5.3. Türklerin ve Çinlilerin Birbirlerini Anlamalarına Yardımcı Olma Rolü

Türk kültürü bir Doğu kültürü olarak kabul edilmesine rağmen, ırk ve dil açısından çok büyük farklılıklar nedeniyle Çinliler bu ülke hakkında çok az şey bilmektedirler. Diller, din kültürleri, yemek kültürleri dahil iki ülkenin kültürlerinin benzerlikleri çok fazla olmadığı ve ırklar da farklı oldukları için iki ülke arasında duygusal bağlılık çok zayıf olabilir. Araştırmada bazı Çinli kadınlar, Çin'i tanımayan pek çok Türk'ün gözünde Çin hâlâ kısmen fakir ve geri kalmış durumda olan bir ülke gibi görüldüğüne ve onların Çin hakkındaki izlenimlerinin geçen yüzyılda Çin'in çok fakir ve zayıf olduğu bir dönemden

kaldığına şahit olmuştur. Örneğin, K19 Türkiye'ye ilk geldiğinde onun kayınvalidesinin ona doğrudan Çin'deki ebeveynlerinin evinde buzdolabının, çamaşır makinesinin olup olmadığını sorduğuna ve bu soruları duyunca çok şaşırdığına değinmiştir. Benzer bir şekilde, çok sayıda görüşmeci kendi ailesinin evlenmeden önce Türk eşine Türk erkeklerin dört kadınla evlenip evlenmediklerini sorduğundan bahsetmiştir.

Uluslararası evlilik kişisel bir seçim olmasına rağmen bu tür evlilik yapan her iki taraf evlilik yoluyla birbirlerinin kültürünü anlayabilecektir. Farklı kültürler ve yaşam ortamları nedeniyle uluslararası evlilik yapan bir çift beraber yaşarken kesinlikle bazı kültürel görüşleri birbirine aktaracaktır. Bu, farklı kültürlerde yaşayan bireylerin karşılıklı bir etkisi ve karşılıklı uyum sürecidir. Dolayısıyla Çinli kadınlarla Türkler arasında evlilikleri yoluyla çevrelerindeki Çinlilerin ve Türklerin birbirlerinin kültürünü daha fazla tanıdıklarını ve anladıklarını söylemek mümkündür. Örneğin K11 Türklerin bilmedikleri için sık sık Çinlilere böcekler, köpekler, yılanlar yiyip yemediklerini sorduklarını, ancak bu Çinli kadınlar ve onların Türk ailelerinden Çinlilerin bu etler yemediklerini öğrendikten sonra artık böyle sorular sormadıklarını anlamıştır.

Genel olarak bakıldığında, daha fazla referanslara sahip olmayan insanların gözlerinde, birinin yaptığı her hareket büyük bir şekilde ait olduğu tüm gruba yansıtılabilir. Böylece Türklerin yanında sadece tek Çinlinin olduğunda onun gibi tüm Çinlilerin böyle yaptıklarını düşünebilirler. Örneğin, daha önce bahsedilen K19'un kayınvalidesi onun böcekler yemediğini öğrendikten sonra akrabalarına ve arkadaşlarına Çinli gelini K19'un böcek yemediğini anlatmıştır. K9'un şu ifadeleri de bu açıdan açıklayıcıdır:

Bence bizim evliliğimiz gibi Çin-Türk evliliği Çin kültürü veya Türk kültürü, ulusal veya dini yönlerdeki farklılıkları ve benzerlikleri daha fazla insanları bildirmek ve anlamak için bir pencere açıyor ve sonra daha fazla insan bu iki ülkenin kültürlerini daha derin ve fazla bilecek olabilir. (K9)

Günümüzde çok sayıda Türk Çin ve Çinliler hakkındaki görüşlerinin çoğu hâlâ sosyal ağlardan, görsel medyadan duydukları ve gördüklerinden gelmektedir. Çin hakkındaki Türkiye'deki medyalardaki haberlerin çok az kısmı olumlu olsa da çoğu nispeten olumsuzdur. Bilindiği üzere COVID-19 ilk Çin tarafından Dünya'ya ilan edilmiş ve sonra Türkiye'nin de içinde bulunduğu çoğu ülkenin medya araçlarında bu salgın hakkında çok fazla yanlış haberler çıkmıştır. Bazı Türk haber kaynaklarına göre, bu

salgın Çinliler yarasa yedikleri için Çin'den çıkmış ve sonra çoğu Türkler buna inanmışlardır. Bu haliyle Türkiye'de yaşayan bazı Çinli kadınlar (çocukları da dahil) dışlanma veya önyargı gibi sorunlar yaşamıştır. Bu durumda COVID-19 salgını özellikle Türkiye de dahil olmak üzere dünya çarpında yayılmaya başladığında, birçok Çinli kadın ve onun Türk eşi Türklerin Çinlileri yanlış anlamalarını azaltmak veya ortadan kaldırmak için fazla çaba sarf etmiştir. Örneğin, COVID-19 salgını Türkiye'de ilk yaygınlaşma sırasında salgın ile yarasa yemek arasındaki ilişkiye açıklığa kavuşturmak için, K28 Türk eşiyle birlikte, doğrudan yerel televizyon istasyonuna gidip buna yanıt vermiştir.

Bu salgın ilk başladığında dünya çarpında çoğu insanın Çin'e karşı tutumu çok düşmancaydı ve bu Korona virüsüne Çinlilerin yarasalar yemeleri neden oluyor gibi Çin'e karşı bazı olumsuz haberleri de duydum. O sıradaki Çin hakkında haberler çok kötüydü ve aleyhte haberlerdi ve haberler çok tek taraflı, hatta yalandı. O zamanlar çok kötü bir ruh halim oluyordu, sonra eşimle konuştum ve dedim ki son zamanlarda Çin gerçekten kamuoyunun eleştirisinin hedefi oldu, bütün dünya Çin'i eleştiriyor ve bunun için bir şey yapmalıyım, en azından medyaya bu konuya tek taraflı bakmaması gerektiğini söylemeliyiz, bir medya kuruluşuna ulaşmama yardım eder misin, sanırım bazı şeyleri açıklığa kavuşturmam gerekiyor, gücüm kısıtlı olsa da, kendi sesimi duyurmayı umuyorum. Bu konuda eşim de beni çok destekledi ve yaşadığım şehirdeki yerel bir medya kuruluşunu buldu, sonra bir görüşme yaptık. Çünkü eşim Türk halkının kuyuya oturup gökyüzünü seyretmesini, kuyunun dibindeki bir kurbağa olmasını, medyadan etkilenmesini ve kulaktan dolma bilgilerle dolmasını istemiyor. Yaptığımız görüşmenin süresi kısa olsa da, herkesin bu konuda farklı sesler duymasını da umuyordum. Neyse ki, Türklerin reaksiyonu oldukça iyiydi. Örneğin, daha sonra isteyken veya yolda yürürken başkalarının bu salgının Çin'den kaynaklanmadığını söylediklerini duyabiliyordum ve bunu duyunca çok sevinmiştim.(K28)

Türk halkı "Made in China" olan Çin ürünleri hakkında sık sık şüphe duyar ve onların gözünde Çin ürünlerinin kalitesi iyi değildir. Zira "Made in China"nın ilk oluştuğu zamanlarda yani Çin'in kendi ürettiği ürünleri ilk dünya piyasasına sürdüğü dönemde, Çin, komşu ülkelerin bulunduğu dünya çapında çoğu ülkelere düşük fiyat ile nispeten bazı kalitesiz ürünler satmıştı, ancak son yıllarda Çin'in üretip dünyaya sattığı ürünler yavaş yavaş kalitesiz ve düşük fiyat olan imajlardan kurtulmaktadır. Fakat Çin'i tanımayan bazı Türklerin gözünde Çin'de üretilen ürünler hala kalitesiz ve ucuzdur. Bu konuda pek çok Çinli kadın Türklerin Çin ürünleri hakkında şikâyet ettiklerini duyunca, özellikle Türk eşinin onlara Çin'de yapılanları anlatmak için bildikleri gerçekleri kullanacaklarını, Çin'de yapılan ürünlerin kötü olmadığını ve bunun ne kadar

ödeyebildiğine bağlı olduğunu söyleyeceklerini ifade etmiştir. Örneğin, bu konuda K28 ve Türk eşi ikisi de başkalarına gördüğü, duyduğu ve şahsen yaşadığı Türkiye'yi veya Çin'i ve Türk kültürünü ya da Çin kültürlerini anlatmak için elinden geleni yapmaktadırlar.

Bence Türk-Çin evliliklerinin Çin ve Türkiye iki ülkenin halklarının birbirlerini anlamaları üzerinde bir miktar etkisi var. Mesela, Çin'deyken Türkiye hakkında bazı yanlış anlamaları veya olumsuz yorumları duyunca onları düzeltiyorum, ya da bazı web sitelerinde Türkiye hakkındaki yanlış anlamaları veya olumsuz yorumları görünce, bunları da düzeltiyorum. ... Eşim de benim gibi aynı şeyleri yapıyor. En basitinden bir örnek vereyim, mesela, Çin malı (Made in China), Çin mallarının kalitesiz olduğu konusunda çok fazla şey duydum. Eşim bu böyle şeyleri duyduğu zaman, onlara eve gidip ... her şeyin arkasında "Made in China" yazar, ama "Made in China", Çin'de yapılan eşyalar, hangi bakış açısına baktığınıza bağlıdır, şu anda Çin, dünyanın fabrikası olarak kabul edilebilir, Çin ve Çinliler uçaklardan iğnelere, küçük şeylerden devlere kadar her şeyi üretebilirler. ...Made in China'nın kalitesi "Made in China" kelimelerine değil, alıcının cüzdanına bağlıdır. ...Bu kalite sorunu "Made in China"dan değil, cüzdanınızdan ve paranızdan kaynaklı.... Şu anda eşim ve ben ikimiz de birbirimizin kültürünü daha iyi anlamaya çalışıyoruz. Eşim Çin'e yalnızca üç kez gitmesine rağmen, Çin Seddi, Xi'an'daki Terracotta Savaşçıları ve Şaolin Manastırı'na gitti ve Türkiye'ye geri döndükten sonra gördüğü Çin'in yerel yiyeceklerini ve içeceklerini, duyduğunu Çin'in basit halk geleneklerini tanıdığı bazı insanlara anlattı. (K28)

4.5.4. Çin Büyükelçiliğinin Faaliyetlerine Katılım

Türkiye'deki Çin büyükelçiliği ve konsoloslugu, özellikle salgın öncesinde her yıl Bahar Şenliği ve Güz Ortası Şenliği gibi Çin halkının geleneksel bayramlarını ve Ulusal Gün ve Ordu Bayramı dahil olmak üzere Çin'in başlıca bayramlarını kutlamak için etkinlikler düzenlerler. Pandemi sürecine girildiği dönemde bile bu etkinlikler çevrimiçi olarak düzenlenir. Çin büyükelçiliğinin ve konsolosluğunun yaptığı faaliyetler denizaşırı Çinlilere birbirleriyle iletişim kurma ve buluşma fırsatı sağlar, bu haliyle bazı Çinli kadınlar bu faaliyetlerde diğer Çinli arkadaşlarıyla buluşabilir ve sohbet edebilirler.

Çinli kadınların bu faaliyetlere katılıp katılmadıklarına bakıldığında; bir kısmı (14 kadın) katılmak istediğini ancak katılma fırsatı bulamadığını, bir kısmı (12 kadın) şimdiye kadar fazla katılmadığını ama artık katılmak istemediğini haberdar olmadığı için katılmadığını, bir kısmı ise (6 kadın) genellikle katıldığını belirtmiştir. Örnekler:

Çin Büyükelçiliğinin düzenlediği faaliyetlere çok nadiren katılıyorum, çünkü bu alanda bilgim yok, ben ilgilenmiyorum ve kimse bana söylemiyor. Aslında ben çok sosyal değilim, yani sosyal etkileşim açısından da çok aktif değilim ve bu haberlerle ilgilenmiyorum. Çin Büyükelçiliğinin ne zaman faaliyetler düzenleyeceğini bilmiyorum. Genellikle bu etkinlikler bittikten sonra Büyükelçiliğin etkinliği düzenlediğini biliyorum, Sonra belki bir etkinlik olduğunu duyarsam, katılabilirim.(K22)

Bu böyle faaliyetlerine sık sık katıldığımı söyleyemem. Ama bazılarına da katıldım, çünkü Çin Konsoloslğunun düzenlediği faaliyetler genelde hafta içinde, hafta içinde çalışmam gerekiyor. İstanbul'da bir Çinli Kadın Federasyonu vardır, salgın öncesinde, Çinli Kadın Federasyonu Cheongsam Show ve Çin kültürü Show gibi aktiviteler de sık sık düzenlerdi. Ancak onların aktivitelerinin çoğu hafta içinde yapılırdı ve ben katılamazdım. (K 17)

Ben Çin Büyükelçiliğinin faaliyetlerine hiç katılmadım. Daha önce Çin Büyükelçiliği bir aktivite düzenlerken Konya'daki Çinli gelin olan grupta bu bilgiler paylaşıldı ve bize bildirilirdi, ama ben her seferinde gidemedim, çünkü iki çocuğumla ilgilenmem gerekiyor, ayrıca çalışıyorum. Gerçekten bu faaliyetlere katılamam, çünkü zamanım yok.(K16)

Ben hiç katılmadım ve böyle şeyler olduğunu bilmiyordum. Çin Büyükelçiliğimizin veya İstanbul'daki Konsoloslğumuzun etkinlikleri olduğu söyleniyor ama hiç katılma fırsatım olmadı. Burada çok fazla Çinli olabilir, belki onlar (Çin Büyükelçiliği ve Konsoloslğu) sadece iş insanlarıyla veya finans sektöründeki liderlerle ilgileniyordur ama bizim gibi sıradan olan insanlarla hiçbir ilgisi yoktur. En azından burada uzun zamandır Çin Büyükelçiliği ve Konsoloslğu faaliyet düzenlediğinde hiç davetiye almadım. Çin Büyükelçiliğinin veya Konsoloslğunun faaliyetlerinden sonra, bu faaliyetlere katılan iş dünyasındaki seçkinler, iş yapanlar veya büyük şirketler tarafından gönderilen iş insanları WeChat'teki "Anlar"da faaliyetler hakkında şeyler paylaştı ve "Anavatanımı seviyorum" gibi şeyler yazdılar. Tabii ki ben de anavatanımı seviyorum ama şimdiye kadar ilgili faaliyetlere katılma fırsatına sahip olmadım, ben sadece sıradan bir insanım. Ama eğer Çin Büyükelçiliğinin ve Konsoloslğunun faaliyetlerine katılma fırsatım varsa, tabii ki katılmak istiyorum. Bunu nasıl söylenir, bu bir ülkeye aidiyet duygusuyla ilgilidir ve çocukların da bu tür etkinliklere katılmalarını istiyorum, böylece böyle bir yaşam deneyimleri olur ve kendi anavatanının ve milli kültürünü hissedebilirler, ama maalesef böyle bir fırsatımız olmadı.(K32)

Ben Çin büyükelçiliği veya konsoloslğunun düzenlediği aktivitelere çok katılmıyorum. Artık katılmak istemiyorum. Neden? Çünkü, buradaki ilişkinin daha karmaşık olduğunu, bu faaliyetlere katılanların bazılarının ikiyüzlü ve çok yüzeysel olduğu için onlarla çok fazla temas etmek istemiyorum. Bu yüzden bu faaliyetlere katılmak istemiyorum. Aslında ben çok sosyal değilim, kalabalığa çıkmayı sevmiyorum, bana göre kendi hayatım yaşamak en iyisidir. (K10)

Daha önce İstanbul'daki Çinli Kadın Federasyonu'nun düzenlediği Cheongsam show ve Çin Konsoloslğu'nun düzenlediği Bahar Şenliği Galası gibi bazı aktivitelere katıldım. O sırada buraya ilk kez gelmişim. Çünkü bazı Çinli arkadaşları daha yakından tanımak ve buradaki Çinlilerin nasıl olduğunu görmek

istedim. Sonra işimle meşgul olduğum ve daha fazla Türkçe öğrenmek istediğim için bu tür faaliyetlere gitmeyi bıraktım. Türkçeyi yerel halkla iletişim kurarak ve insanlardan öğrenmek istedim çünkü burada yaşıyorum. O yüzden yerel toplumla daha çok kaynaşmam gerekiyor. Onların düşünce tarzlarını anlarsam benim için burada yaşamak daha kolay ve iyi olur.(K12)

4.6. ÇİNLİ KADINLARIN TÜRKİYE'DEKİ HAYATLARINI DEĞERLENDİRMELERİ VE GELECEK İÇİN PLANLARI

Bir Türk ile evlenerek Türkiye'ye yerleşen Çinli kadınların Türkiye'deki yaşam durumlarını ve evliliklerini kendilerinin nasıl değerlendirdikleri, gelecekteki hayatlarına yönelik planları Türk toplumuna uyum sağlayıp sağlamadıklarına verdikleri öznel tepkidir ve bir ölçüde Türk toplumsal yaşamına uyum sağlama durumlarını yansıtmaktadır. Bu alt bölümde, Çinli Kadınların Türkiye'deki hayatlarını değerlendirmeleri ve gelecek için planları konusunda dört temaya ulaşılmıştır: 1) Türk toplumuna aidiyet duyguları, 2) Türkiye'deki hayatlarından memnuniyetleri, 3) Bir Türk ile evlenme konusundaki görüşleri, 4) Gelecek için hayat planları.

4.6.1. Türk Toplumuna Aidiyet Duyguları

Aidiyet duygusu, bir bireyin belirli bir topluma veya gruba ve onun üyeliğine olan içsel bağlantısını ifade eder, basitçe söylemek gerekirse, "kim olduğumu" veya "hangi gruba ait olduğumu" hakkında bir algı ve anlayıştır. Aidiyet sosyolojide sosyal etkileşim bakış açısından bireylerin farklı insan gruplarıyla etkileşimlerinde bireysel kimliğin statü çıkmazı ve aidiyet duygusunu etkileyen temel faktörleri daha çok irdelenir. Bireyler bir sosyal gruptan veya mekândan çıkma ve diğer bir gruba veya topluma girişi deneyimlediklerinde, yeni çevrelerde devam eden sosyal etkileşim sürecinde yeni bağlantılar kurarak diğerlerine göre kendini yeniden konumlandırmakta(Rose,1995: 88-132), yeni çevrelerinden aldıkları mesajlar, şifreler bireysel kimliklerini, kim olduklarını, hangi topluma veya gruba ait olduklarını sorgulamaya başlamakta olup, kimlik algıları, ortak inançlar ve benzeri değerler, yaşamsal pratikler yoluyla belli bir topluma veya gruba ait aidiyeti göstermektedir(Turut ve Özgür, 2018: 153-180).

Aidiyet, bir birey ve toplum arasında oluşan sosyal bağları temellendirme ve güçlendirmede temel bir değişken olarak değerlendirilebilir (Hill, 2006:210-216). Bir birey belli bir topluma ya da gruba kişisel bağlılığı ve aidiyet duygusuna sahipse o

toplumun veya grubun üyesi olarak kendilerini algılamaktadır, karşılıklı olarak, bir birey topluma veya gruba aidiyet ve güvenlik duygusu geliştirmezse, kendisini bir grubun ve toplumun parçası olarak algılamaz. Bu haliyle bu bölümde Çinli kadınların Türkiye'de yaşadıklarında sosyal aidiyetlerine nasıl baktıklarını, "ben kimim?" veya "nereye ait olurum?" hakkında gibi sorularına nasıl cevaplar verdikleri ele alınmıştır.

Görüşülen Çinli eşlerin Türk toplumuna aidiyet duyguları ele alındığında çoğu kendilerinin Türkiye'de yaşayan bir yabancı olduğunu ve buraya ait olmadığını, çok az sayıda kadın buradaki hayattan hep kaçmak istediğini anlatırken, bir kaç kendilerini Türkiye'ye ait olduğunu hissettiğini ve burada yaşamaya devam edeceğini belirtmiştir.

4.6.1.1."Burası Beni Sahiplenir"

Bazı katılımcılar bir yandan Türkiye'de uzun yıllardır yaşadığı için hem Türk vatandaşlığını aldığını hem de birçok Türk arkadaşı edinip onlarla kaynaştığını, kendi ev ve araba gibi istediği şeylere de sahip olduğunu ifade ederken, diğer yandan Çin'den uzun yıllardır ayrılmasından dolayı Çin'de arkadaşı olmadığını ve günümüz Çin'indeki yaşam tarzına artık uyum sağlayamadığını, bu yüzden kendisini içinde yaşadığı topluma ait hissettiğini belirtmiştir. Örneğin K1 uzun yıllar Türkiye'de yaşamış, boşandıktan sonra bile Türkiye'de yaşamaya devam edeceğini belirtmiştir.

Boşandıktan sonra Çin'deki ailem beni Çin'e dönmeye ikna etmeye çalıştı ve Çin'e dönmemi istediler. Ama bana göre, burası beni daha çok sahiplenir. Bu yüzden Çin'e dönmeye isteksizim. Türkiye'de 20 yıldan fazladır yaşıyorum ve Türkiye'de yaşama çok alıştım. Buradaki hayat yavaş tempoda ve buradaki yavaş hayatı seviyorum. Çin'de yaşamın temposu çok hızlı ve Pekin gibi büyük bir şehirdeki yaşamın temposu daha hızlıdır... Burada ailem ve akrabalarım kadar yakın arkadaşlara sahibim ve sanırım bu arkadaşlarımdan ayrılmak istemem ama Çin'de arkadaşım yok şu anda. Bunlara ek olarak, burada gıdalar, meyveler ve sebzeler gibi yiyecekler sağlıklı ve güvenlidir. Bu yüzden benim evliliğim başarısız olmasına rağmen şu anki yaşam durumumdan çok memnunum diye söyleyebilirim ve sonra da Çin'e geri dönmeyeceğim.(K1)

4.6.1.2. "Türk Vatandaşlığı Almama Rağmen Kültürel Aidiyet Olarak Hâlâ Bir Çinliyim"

Bazı Çinli kadınlar ise Türk vatandaşlığı almalarına, bundan sonra Türk vatandaşları kadar Türk siyasi kimliğine ve seçimlerde oy verme hakkı gibi siyasi haklara sahip

olmalarına rağmen kültürel kimlik açısından kendilerini Çinli olarak kabul ederler. Mesela K6 Çinliler Doğu Asyalı sarı ırk mensubu olduklarından Türklerin yine de onları bir yabancı gibi gördüklerini belirtmiştir.

Şu anda Türk vatandaşlığına geçtim. Türkiye'de siyasi hayatta Türk vatandaşları gibi her şeye katılabilirim. Burada, siyasi haklar, konuşma hakları gibi her hakka sahibim. Aynı zamanda, temyiz hakkım var, mesela haksızlığa uğradım, haksız muameleyle karşılaştığımda hukukun silahını, vatandaşın silahını kullanarak kendimi koruyabilirim. Ama her dışarı çıktığımda, bana sık sık Japon ya da Çinli misin diye soranlar vardır, çünkü benim Asyalı sarı ırk yüzüm vardır, Türkler için benim bir Asyalı olduğum çok bellidir. Ayrıca, görünümce başkalarına beni tanıttığımda hâlâ bu benim Çinli yengem diyor benim için. Türkiye'de birçok Türk arkadaşım vardır, ama hayatımda Çinli arkadaşlarım eksik olamaz, neden? Çünkü Çinliyim, biz aynı milletiz ve aynı grubuz. Çince de benim ana dilim. Türklerle ne kadar kaynaşmış olursam olayım, Türkler geçmişimi ve kültürümü anlamıyor, bahsettiğim bazı şeyleri anlamıyorlar. Bu yüzden ben Türk vatandaşlığı almama rağmen kültürel aidiyet olarak hâlâ bir Çinliyim diye düşünüyorum. (K6)

4.6.1.3. “Ben Sadece Türkiye’de Yaşayan Bir Yabancıyım”

Görüşülen bazı Çinli kadınlar, özellikle Türk vatandaşlığına alınmayan, Türkçeyi iyi konuşamayan ve çok az Türk arkadaş edinebilmiş olan Çinliler kendilerini Türkiye’de yaşayan bir yabancı gibi hissetmektedirler. Örneğin, K22 buradaki insanların kendisiyle pek ilgisinin olmadığı, sadece eşi ve çocuğunun Türkiye’de olduğu için burada kalmak zorunda kaldığını ve kendisini Türkiye’de yaşayan bir misafir olarak düşünmüş ve Türk toplumuna hiçbir aidiyet duygusuna sahip olmadığını dile getirmiştir.

Türkiye’de ben sadece bir yabancıyım, burası başka bana bir ülke gibi geliyor. Bence çevremdeki şeyler ve insanların benimle hiçbir ilgisi yok ve şimdi burada bir misafir olarak yaşıyorum gibi. Çünkü ben sadece eşim ve kızım için burada kalmak zorundayım. (K22)

Bununla birlikte, Türkiye’de on yıldan daha fazla yaşayan, Türkçeyi iyice konuşan, bir çok Türk arkadaşına sahip olan ve çalışan Çinli eşler bile, Türkiye’de yaşarken kendilerini burada yaşayan yabancılar gibi hissettiklerini, Türkiye’ye ait olmadıklarını belirtmişlerdir. Aynı şekilde, ne kadar uzun yıllardır Türkiye’de yaşarlarsa yaşasınlar, Türkler de onları bir Türk olarak kabullenmezler ve Türklerin gözünde bu Çinli eşler ne de olsa hâlâ yabancıdırlar. Bu yüzden Türkiye’de sık sık Japon, Koreli veya Çinli oldukları sorulur. Örneğin yaklaşık 12 yıldır Türkiye’de yaşayan K28, Türk vatandaşı olmadığı için Türkiye’de siyasi konulardaki tartışmalara hiç katılmamış ve ona göre

Türk siyasetini daha fazla konuşursa, Türkler bir yabancı olarak onların ülkesinin siyasetine katılmaması gerektiğini düşünebilirler.

Türkiye'de ben sadece bir yabancıyım, mesela, etrafımdaki insanlar siyaset tartışıyorsa, ben sadece dinliyorum, konuşmaya asla katılmıyorum, bir yabancı olduğum için burada herhangi bir siyasi katılımım yok, siyaseti tartışmamayı tercih ediyorum. Biliyorum ki tartıştığım şeyin bir sonucu olmayacak ve eğer tartışmam çok fazla olursa, bir yabancı olarak onların ülkesinin siyasetine katılmamın doğru olmadığını düşünebilirler. Sonuçta burada ben sadece bir ötekiyimdir. (K28)

4.6.1.4. “Buradaki Hayatımdan Her An Kaçmak İstiyorum”

Araştırmada K15 gibi birkaç Çinli eş, kendilerini Türkiye'de bir yabancı ve öteki gibi hissetmekle kalmadığını, aynı zamanda sürekli mevcut hayattan kaçmak istediğini, çocukları olsa bile, asla buraya ait olmadığını anlatmıştır. Bu konuda K15'nin hikayesi tipik bir örnektir ki Türkiye'ye hiçbir aidiyet duygusu yoktur. Yapılan görüşmelerde Türkiye'deki hayatını hapisanede kalmaya benzetmiştir.

Aslında Türkiye'de bu bir kaç yıldır gerçekten hapis durumunda gibiyim, çok kapalıyım. Burada temelde başkalarıyla hiçbir zaman etkileşime girmedim, arkadaşım yok, diğer Çinli gelinlerle pek iletişimim yok gibidir. Onlarla bir temasım varsa, Wechat grubunda birbirimize şikâyet etme olasılıklarımız daha yüksektir. Türkiye'ye hiç ait değilim, Türkiye'deki hayatımdan kaçmak üzere evliliğimden kaçmak istedim, çok yoruldum, boşanmak istedim, ama çocuklarımdan dolayı çok çaresizim, eğer boşanırsam çocuk eşime ait olacak, ben onları ziyaret haklarını bile kaybedeceğim. Bence boşandıktan sonra çok kötü olabilir ki çocuklarımı gelecekte göremeyeceğim. Bu nedenle şu anki yaşam durumum çok tatminsiz olmama rağmen boşanmam, çocuklarımı terk etmem. (K15)

Yukarıda belirttiği üzere, Türkiye'de yaşamakta olan Çinli eşlerin çoğunun Türk toplumuna güçlü bir aidiyet duygusuna sahip olmadıkları ve kendilerini yalnızca Türkiye'de yaşayan yabancılar olarak konumlandıkları söylenebilir.

Çinli eşlerin Türkiye'ye aidiyet duygularının zayıf olmasının veya aidiyetsizliklerinin nedenleri konusunda dört temaya ulaşılmıştır: 1) Türkçelerinin yetersizliği, 2) Sosyal hayatlarının nispeten kapalı olması, 3) Türk vatandaşı olmamaları, 4) Türk halkının Çin ve Çinlilere bakış açısı.

Türkçelerinin Yetersizliği

Bireyler için dil, bilgiyi iletmek ve başkalarıyla etkileşimi gerçekleştirmek için önemli bir araçtır. Araştırmada birçok görüşmeci, Türkçesinin çok zayıf olduğunu, Türkçede sadece basit düzeyde günlük iletişim kurabildiğini, evde eşi ve çocuklarıyla da Türkçenin dışında Çince ve İngilizce ile iletişim kurduğunu, işyerinde bile İngilizce ve Çince kullandığını, derinlemesine bir etkileşimi gerçekleştirmesinin zor olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla bu Çinli eşlerin kendilerini Türk toplumuna ait hissetmemelerinde dilin önemli bir etken olduğu söylenebilir. K8 bu konudaki duygu ve düşüncelerini şöyle belirtmiştir:

Türkçem iyi olmadığı için eşimin akrabalarıyla beraberken onlarla düzgün ve iyi bir sohbet edemem, derin şey konuşamam, yalnız hissediyorum, onların konuştukları konulara katılamıyorum, sadece dinliyorum ama ne dediklerini anlamıyorum, yani biraz utanıp sıkılıyorum. Çünkü içlerine dahil olamıyorum. (K8)

Sosyal Hayatlarının Kapalı Olması

Türkiye'de birçok Çinli eş nispeten kapalı bir şekilde yaşamaktadır ki neredeyse hiç Türk arkadaşı yoktur ve Türk komşularıyla temasları da çok nadirdir. Bununla birlikte, hayatları daha homojen olduğu ve karşılaştıkları sorunlar çok benzer olduğu için çoğunlukla Türkiye'deki diğer Çinli eşlerle daha fazla iletişim kurmakta ve birlikteyken birbirlerine karşılaştığı sorunlarla ilgili konuşmaktadırlar. Bu Çinli eşler genelde eşine ve/veya çocuklarına odaklanmakta, ailesi dışında başka sosyal hayatları bulunmamaktadır. Örneğin, K3, K18 ve K25 şunları dile getirmişlerdir:

Türkiye'deki Çinli gelinlerle konuşurken çoğu buradaki hayatımız hakkında, mesela, çocuk yetiştirme, eşleriyle ilişkileri, eşinin ailesiyle ilişkileri, özellikle kayınvalideleriyle ilişkileri hakkında çok fazla şikâyet ediyoruz. (K3)

Türkiye'ye taşınıp burada yerleştikten sonra komşularımla nadiren çay içiyorum veya sohbet ediyorum, çünkü Türkçem iyi değildir. Ayrıca, buradaki Türk arkadaşım çok az, hemen hemen yok, çoğu arkadaşım benim gibi Çinli gelinler. Şu anda işe gitmiyorum ve çoğu zaman tek başıma evdeyim. (K18)

Şu anda işim yok ve bir ev hanımıyım. Her gün evdeyim ve çoğu zaman evde boşta kalıyorum. Burada çok az Türk arkadaşım var. Türkiye'deki arkadaşlarım benim gibi Çinli gelinler, mesela, Yang en çok temas kurduğum kişidir, sen de onu da

tanyorsun galiba. Çünkü sonuçta o benim gibi bir Türk ile evlendi, yaklaşık aynı yaşıyız.(K25)

Türk Vatandaşlığını Almamaktan Dolayı Kenilerini “Öteki” Olarak Hissetmeleri

Görüşülen Çinli eşlerin çoğu Türk vatandaşlığını almadığı için Türkiye'de sadece bir yabancı olduğunu dile getirmiştir. Türk vatandaşlığı olmadan seçimlerde oy verememe dahil olmak üzere Türkiye'deki siyasi hayata katılamamakta ve kendi hayatı dışında Türk toplumunu da umursamamaktadırlar. Bu konuda K32 ve K22 şöyle düşünmektedirler:

Ben sadece kendi hayatımla ilgileniyorum (K32)

Her zaman burası bana başka bir ülke gibi geliyor. Buradaki hayatların benimle hiçbir ilgisi yok gibi olduğunu hissediyorum. Çevremizdeki insanların benimle hiçbir ilgisi yok ve ben sadece şimdi burada bir misafir olarak yaşıyorum.(K22)

Türklerin Çinlilere Karşı Bakış Açıları

Dünyada çoğu basın organlarında Çin ile ilgili çıkan haberlerin çoğunlukla olumsuz olması nedeniyle, Çin'i ve Çinlileri tanımayan bir çok Türk, Çinlilerin her şeyi yediğini düşünmektedirler. Bu nedenle Türkiye'deki Çin eşlere sık sık köpek eti, kedi eti, fare eti, yılan eti yiyip yemedikleri gibi tuhaf sorular sorarlar. Salgın yayıldıktan sonra yarasa çorbası içip içmedikleri bazı Çinli eşlerin sık sık karşılaştıkları sorunlardır. Dahası, Türkiye'de "Made in China" konusu çoğu zaman bazı Türklerin Çin'i ve Çinlileri eleştirdiği konuların başında gelmekte, ayrıca Dünyada çoğu yabancı medyanın Çin'in Sincan konusuyla ilgili olumsuz raporları nedeniyle birçok Türk, Çin hükümetinin Müslümanlara çok kötü davrandığına inanmaktadır. Böylece burada yaşayan Çinli eşler, Çin'i eleştirmeleri için onlara potansiyel bir günah keçisi haline gelmişlerdir. Bunlara ek olarak, Çinli eşlerin küçük gözleri ve sarı tenleri gibi Doğu Asyalıların kendine has özellikleri olması nedeniyle, Türklerin gözünde Çinli eşler onlardan farklı bir gruptur. Bu yüzden Çinli eşlerle karşılaştıklarında bu Çinli eşlere sık sık nereli olduklarını ya da Doğu Asya tarafında hangi ülkeden geldiklerini bilmedikleri için, "Japon, Koreli veya Çinli misin" diye sorurlar. Böylece, çoğu Türkler Çinli eşlerin kendi gruplarına nadiren ait olduklarını kabul ederler ve onların gözünde bu Çinli eşler yine de bir "öteki"dir. Örneğin, K3, K4, K11, K18, K22, K28 şöyle düşünmektedirler:

Türkler her zaman bana yabancı olarak davranıyorlar. Zaten benim yüzüm de yabancı gibi gösteriyor. Türkiye'deyken bazı Türkler bana köpek eti yer misin? Böcek yer misin? diye sordular, çünkü çoğu Türklere göre Çinli olarak bizler köpekler, kediler ve böcekler falan yiyoruz. Türk arkadaşım olsa bile böyle soruları bana soruyorlar.(K3)

Dışarıya çıkarken, Türkler beni görünce yine yabancı diyor zaten burada ben bir yabancıyım ve onlardan çok farklıyım. (K4)

Bazı Türkler bana Çin hükümetinin Sincan'daki Müslümanlara iyi davranmadığını söylerler. (K11)

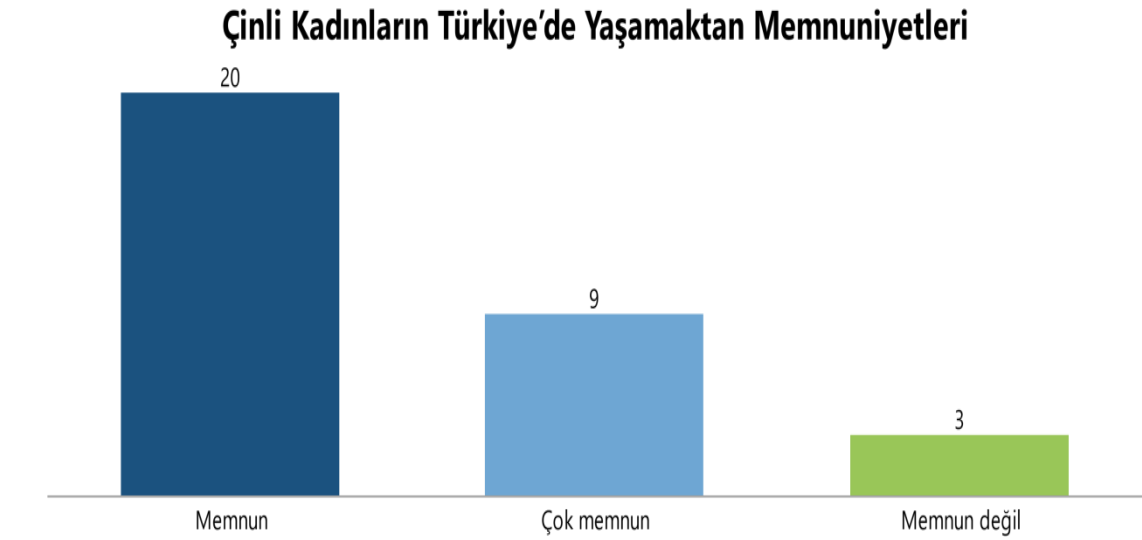
Daha önce bize ziyaret eden ve biraz yaşlı olan eşimin akrabaları belki de Çin'i çok iyi tanımadıkları için bir defasında bana sizin Çinliler Müslümanlara katliam yapıyor mu diye sordu. (K18)

Bazen sokaktayken bazı Türkler bana bir kaç kez daha bakabilirler, belki yüzümden dolayı. (K22)

Türkler bana sık sık Japon veya Koreli misin diye soruyor, çünkü sonuçta biz Asyalıyız ve Asya tarafında hangi ülkeden olduğumuzu bilmedikleri için, üç ülkeden biri olduğunu tahmin ediyorlar. Sonra bazı insanlar benim Çinli olduğumu öğrendikten sonra genellikle neredeyse her zaman "Köpek eti yiyor musun?" veya "Kedi eti yiyor musun?" veya "Böcek yiyor musun?" gibi sorular soruyorlar. (K28)

4.6.2.Türkiye'deki Hayatlarından Memnuniyetleri

Shin ve Johnson (1978: 475-492), yaşam memnuniyetinin bir bireyin yaşam kalitesini kendi standartlarına göre öznel değerlendirmesi olduğunu belirtmektedir. Bu alt bölümde Türklerle evli olan Çinli kadınların yaşam memnuniyetleri araştırılarak Türkiye'deki yaşam koşullarını öznel olarak nasıl değerlendirdikler incelenmiştir.

Şekil 12. Çinli Kadınların Türkiye'deki Hayatlarından Memnuniyetleri

Araştırmaya katılan Çinli kadınların “Türkiye’de yaşamaktan memnun musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplardan onların Türkiye’deki yaşam memnuniyetlerinin derecesinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yukarıdaki şemada görüldüğü gibi, bu soruya 20 kadın "memnunum", 9 kadın ise "çok memnunum" cevabı vermişler; bu soruyu sadece 3 kadın "memnun değilim" diye cevaplamıştır. Diğer bir ifadeyle, görüşülen Çinli kadınlar Türkiye’deki yaşam koşullarından genel olarak memnun olduklarını düşünmektedirler.

Araştırmada mevcut yaşam koşullarından çok memnun olduğunu hisseden kadınlar, Türkiye’de mutlu bir evliliğine sahip olduklarını, eşlerinin onlara çok iyi davrandıklarını, daha önceki Çin’deykenki yaşam koşullarına göre mevcut yaşam koşullarından daha çok keyif aldıklarını ve mevcut yaşam çevrelerini daha çok sevdiklerini, Türk toplumsal hayatlarında hiç tatsız bir şey ile karşılaşmadıklarını ve kendilerinin şanslı olduklarını düşünmüşlerdir. Mesela, K6, K13 ve K28 vb. kadınlar mevcut hayatlarını şöyle değerlendirmiştir.

Eşim benimle tatlı tatlı konuşmuyor ama çok düşünceli. İkimizin güneş ile su arasındaki ilişki gibi ilişkimiz var. Onsuz yaşayamam. Bir defa hastadayken eşim elimi tuttu ve şöyle dedi: sensiz, yaşamam. Her yıl Anneler Günü, Kadınlar Günü, doğum günü, evlilik yıldönümlerinde bana hediyeler hazırlar. Hazırladığı bu hediyeler küpe, kolye gibi çok pahalı olan altın ve gümüş takılar değil ama çok

hatıra niteliğinde ve değerlidir. Bu yüzden Türkiye’de yaşamaktan oldukça memnunum ve çok mutluyum. (K6)

Türkiye’de mevcut hayatımın durumundan çok memnunum. Çünkü eşim benim çalışmalarımı, mesleğim de dahil olmak üzere birçok yönde beni çok destekliyor. Eşim daha sosyal bir insan ve her zaman beni dışarı çıkıp başkalarıyla iletişim kurmaya ve daha fazlasını öğrenmeye teşvik ediyor. Bazen işte meşgul olduğumda veya benim tarafımdan halledilmesi gereken daha fazla şey olduğumda, eşim kendi yemeklerini pişirmesi, ev işlerini yapması de dahil çok fazla şey yapıyor ve beni suçlamıyor. Neden bu şeyi yapmadığım konusunda asla şikâyet etmiyor. Kendisi yapması gerektiğini düşünüyor. Bu bakımdan çok şanslı olduğumu düşünüyorum. (K13)

Buradaki hayatımdan çok memnunum, buradaki insanları da seviyorum, coğrafı ortamı ve yaşam ortamını çok seviyorum, şu anki yaşamım beni eskiden sürekli dönen bir dışlı gibi olan bir durumdan kurtardı. (K28)

Bununla birlikte, bireylerin yaşam beklentileri ile bulundukları mevcut statüko arasında bir boşluk olduğunda, yaşam memnuniyeti artık o kadar yüksek değildir. Görüşülen kadınların bir kısmı Türkiye’de sağlıklı çocuklara, bir işe, eve ve arabaya, karı koca arasında ahenkli bir ilişkiye sahip olmak olmalarına rağmen, Türkçelerinin zayıf olması nedeniyle hayatları sınırlı olmasından, ailelerinden uzakta yaşamalarından ve ailelerini özlemelerinden ya da bazı nesnel sosyal çevresel faktörlerden dolayı Türkiye’deki mevcut yaşamlarından o kadar çok memnun olmadıklarını düşünmektedirler. Örneğin,

Burada yaşamaktan memnunum, eşim her zaman gereksinimlerimi karşılıyor. İstedğim şey yapabilirim ve istediğim şeyi bana satın alıyor. Ailemi desteklemek için işe gitmem gerektiğini söylemiyor. Türkçem iyi olmaması nedeniyle Türkiye’deki hayatım biraz zordur ama bu bana bir avantajı var, yani kayıinvalidemle ilişkimiz o kadar karmaşık olmuyor, çünkü konuştuğu şeyleri anlamıyorum, o zaman tartışma, kavga falan çıkmıyor. Düşünüyorum ki her evliliğin sorunları vardır, ancak evliliğimde ortaya çıkan sorunlar kabul edilebilir. Sanırım Çin’deysem, kayıinvalid ile gelin arasındaki veya karı koca arasında sorunlar yaşayabilirim. Bu yüzden bu evliliğimden oldukça memnunum, ama ailemden uzaktayım. (K2)

Hayatımdan memnunum. Eğer memnuniyet 1’den 10’a kadar farklı seviyelere bölünürse, sanırım şu anki memnuniyet düzeyim 8-9 puan olabilir. (K9)

Hayatta bazı şikayetlerim olmasına rağmen hayatımdan yine de memnunum. Hayatta pek küçük sorun vardır ama ailemle birlikte yaşamaktan mutluyum. Konya’daki evimiz iyi, çocuklarım da sağlıklılar ve iyiler, eşim beni düşünür. (K11)

Bir birey mevcut durumu ile idealize ettiği durum veya beklediği durum arasında büyük bir boşluk olduğunda hayat memnuniyeti duygusuna sahip değildir (Boniwell, 2009: 53) Başka bir deyişle, memnuniyetsizlik, gerçeklik ile ideal veya beklenti arasında önemli farkın bir sonucudur (Nakipbayeva, 2020: 13) ve ayrıca bireyin şu anki durumu önceki durumu ile karşılaştırmasından kaynaklanabilir. Araştırmada, Şu anki mevcut hayat koşullarından memnuniyetsizlik duyan Çinli kadınlar, mevcut yaşam durumlarının bekledikleri ya da istedikleri gibi olmadığını, ayrıca, bu salgının etkisiyle Türkiye'nin sosyo-ekonomik koşullarının iyi olmamasından dolayı hayatları hakkında daha ciddi şekilde endişe verici hale getirdiğini düşünmektedirler. Örneğin, K15 ve K32 bu durumlarını şöyle dile getirmişlerdir.

Şu anki hayatımdan memnun değilim. Tekrar bekâr olmak ve özgürlüğüme geri dönmek istiyorum, ama çocuklarımdan dolayı bu kararı veremiyorum ve kesin bir karar veremem. Şimdi sadece çocuğumla vakit geçirmek istiyorum. Bu durumda ne kadar zaman dayanacağımı bilmiyorum. Belki gerçekten dayanamayacağım da belki boşanmak ve tekrar bekâr olmak istediğim konusunda oldukça kararlı olacağım. Şu anda salgın nedeniyle gelecekteki yaşamım hakkında kafamın daha çok karışık olduğunu hissediyorum. (K15)

Önceden Türkiye'deki hayatımdan çok memnundum ama şimdi pek memnun değilim. Türkiye'nin ekonomik durumu yüzünden, şu anda ekonomik sorun zor bir sorun. İşsiz kaldıktan sonra eşim iş bulmak istiyor ama iş bulamadı. ... Şu anda Türkiye'deki işsizlik oranı hala oldukça yüksektir. Bu yüzden çok zor, benim tatminsizliğim ekonomik durumdan kaynaklanıyor. (K32)

4.6.3. Bir Türk ile Evlenme Konusundaki Görüşleri

Çinli kadınların evliliklerinin mutlu olup olmaması Türk toplumsal hayatına uyumlarını etkileyecektir ve evliliklerine ilişkin kendi algıları, evliliğin statükosunu en iyi değerlendirmeleridir. Bu alt bölümde, kadınların Türk erkeğiyle evlilikleri konusundaki görüşlerini öğrenmek için “Yeniden evlenmek durumunda olsanız böyle bir evliliği yapar mıydınız? Neden?” sorusu sorulmuştur. Zira onlar mevcut evlilik durumlarından memnun değillerse gelecekte yeniden böyle bir evliliği seçmeyecekler, ancak evlilik durumlarından memnunsalrsa tekrar tercih durumunda olsalar yine bu tür evliliği seçeceklerdir. Araştırmada, görüşmecilerin çoğunun temelde mevcut evliliklerini kabul ettiklerine, mevcut evliliklerinin mutlu olduğuna ve temelde beklentilerini karşıladığını düşündükleri bulunmuştur. Aşağıdaki şema görüşülen Çinli eşlerin evliliklerine ilişkin görüşlerini göstermektedir.

Şekil 13. Çinli Kadınların Kendi Evlilikleri Hakkındaki Görüşleri

Yeniden evlenmek durumuna geri dönebilselerdi, bu tür bir evliliği yine yapmak isteyen kadınlar bunu uluslararası bir evlilik olduğu için değil, eşleri onlarla evlenmiş olan biri olduğu için [eşleriyle evli oldukları için] bir Türk ile evlenmeyi seçtiklerini düşünmüşlerdir. Başka bir ifadeyle, bu görüşülen kadınlar için en önemli şey istedikleri biriyle evlenmeleri, şu anki evliliklerinin beklentilerini karşılayan bir evlilik olmasıdır. Örneğin K6, K11, K19 bu konudaki düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir.

Yeniden evlenmek durumunda olsam, böyle bir evliliği yaparım ve yine de onu seçeceğim. Eşim benden 10 yaş büyük eğer benden önce vefat ederse yeniden evleneceğimi sanmıyorum. Çünkü ikimizin ruhunun birlikte olduğunu düşünüyorum. Sanki kimse onun gibi değil, o benim hayatım gibi ve ben de onun hayatı gibiyim Biz birbirimizin bir parçasıyız. (K6)

Tekrar seçme şansım olsa, o yaşa dönseydim kesinlikle aynı şekilde davranırdım. Aslında o sırada başka seçeneğim de vardı ama eşimle evlenmekte hiç tereddüt etmedim. Şimdi o durumda hâlâ haklı olduğumu hissediyorum. Çünkü ben çok iyimserim ve eşim de çok iyimser. İkimiz ara sıra küçük tartışmalar yaşasak da birbirimizi anlayabiliyoruz ve ayrıca her yıl kendimize küçük bir hedef koyuyoruz, mesela, bu yıl ne için çabalayacağız, gelecek yıl ne yapacağız vs... Her zaman hayatımızın mutlu olduğunu hissediyoruz. (K11)

Aslında benim evlilik amacım ulus ötesi bir evlilik değil, bu kişi olmalıdır. Daha önce söylemiştim ki evlenmeden önce üç senedir sadece bir kere Çin'de buluştuk, ama üç sene boyunca her gün beni arardı veya e-mail yazardı, Çin'de bana karşı bu kadar ısrarcı biriyle hiç tanışmadım. Ayrıca, ailesi, tanıdığımın en hoşgörülü ve aydınlanmış bir ailesidir. Yani eğer o ise, yine de onunla evlenmeyi seçerim, ama onunla tanışmasaydım, gerçekten bilmiyorum, bu sadece şansım ve kaderim olabilir.(K19)

Bununla birlikte, K2, K25 dahil olmak üzere üç görüşülen kadın yeniden evlenme durumuna geri dönerlerse şu anki evliliklerini seçeceklerini, ancak ailelerinden çok uzakta yaşadıkları ve ailelerine eşlik etmek için fırsatlarının çok az olmasından dolayı Türkiye'ye gelmeyeceklerini belirtmişlerdir. Örneğin K2 uzaktan gelen bir Türk ile yaptığı evliliğin aileleri için çok adil olmadığından, neyse ki anne babasıyla birlikte yaşayan bir ağabeyi olduğundan bahsederken, ailesinde tek çocuk olan K25 ise mümkünse, Çin'de ailesinin yanında yaşamak istediğine, böylece ailesine bir şey olursa zamanında onların yanlarına yetişeceğine ve destekler vereceğine değinmiştir. Mesela, şu anda COVID-19 dünya çapında her yere yayılmaktadır. Salgının yayılmasını önlemek için, daha önceki zamanlar çoğu ülke giriş çıkışlarını kapatmış ve yabancıların girişini kısıtlamıştı, şu ana kadar bile Çin devleti Çin'e gitmek isteyen yabancılara vize vermemektedir. Yani COVID-19 salgını yayılma sırasında böyle özel bir anda, Çin'den çok uzakta bulunan Türkiye'de yaşayan bu Çinli kadınların ailelerine bir şey olursa ve zamanında Çin'e geri dönemezlerse ve onların yardımlarına yetişemezlerse, ömür boyu sürecek bir pişmanlık duyacaklardır. Örneğin, K2 ve K25 bu durum hakkında şu şekilde düşünmektedirler:

Evliliğimden ve buradaki hayatımdan memnun olmama rağmen, yeniden evlenmek durumunda olsam böyle bir evliliği yapardım ama buraya gelmeyi seçmezdim. Yaşlandıkça gerçekten yavaş yavaş anladım ki, evlenmeyi seçerken ebeveynlerimi de daha fazla düşünmeliyim. Evlilik memnuniyeti açısından, yine de böyle bir evliliği seçerim, evliliğimden hoşlanıyorum. Ama ebeveynlerim açısından böyle bir evliliği seçmem, bence bu ailem için adil değildir. Şu anda ailemden çok uzakta yaşıyorum. Neyse ki bir ağabeyim var, yoksa ölümünden kesinlikle pişman olurum. (K2)

Bence bunun insan ile ilgili olmalı. Şöyle diyebilirim ki bana yeniden evlenme şansı daha verseler kocam oldukça iyi olduğu için onu seçeceğimi düşünüyorum. Ama eğer mümkünse, Çin'de yaşamak istiyorum, ailemin yanında yaşamak istiyorum. Ailemde ben tek çocuğum, ebeveynlerim giderek yaşıyor, sonra onlara bir şey olursa zamanında onların yanına yetişemezsem buna pişman olurum, bu yüzden onlarla birlikte olabilmek hakkında daha çok düşünürüm. (K25)

Araştırmaya katılan çok az sayıda kadın evlenme durumunun başına geri dönseydi böyle bir evliliği tercih etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Örneğin K15 bu evliliğin kendisini çok yorduğunu hissetmiş ve tekrar bekar olmak istemiş, bu nedenle o sonraki duruma geri dönerse bu tür bir evliliği tercih etmeyeceğini söylemiştir, Bununla birlikte, K14 gibi diğerleri Türk eşi iyi olmasına ve mutlu bir evlilikte yaşamalarına rağmen,

yeniden evlenmek durumunda olsaydı, uluslararası evlilikler yapanların, özellikle yeni ortama uyum sağlamada sadece kendisi değil, aynı zamanda Türk eşleri ve hatta çocukların bazı sorunla karşı karşıya kaldıkları için bu tür bir evliliği tercih etmeyeceklerini ifade etmişlerdir. Örneğin, K14 ve K15 bu konuda şöyle düşündüklerini ifade etmektedirler.

Bence eğer yeniden evlenmek durumunda olsam böyle bir evliliği yapmayacağım. Ne kocam iyi değil ne de evliliğimiz mutsuz, aslında evliliğimiz çok mutlu. Sadece uluslararası evlilikte düşünmemiz gereken şeyler çok fazla ve birkaç sorun olabilir. Mesela eşim Guangzhou'da yaşarken kendisi yeni şeyleri kabul edebilmesine rağmen çok sorunla da karşılaşır, çok yalnız hisseder ve hiçbir arkadaşı yok gibi. Çin ve Çin Kültürü hakkında hiçbir şey bilmiyor. Şimdi buraya geldim, ben de onun gibi birkaç sorunlarla karşılaşabilirim. Sonra çocuğun Türkiye ve Çin her iki tarafın kültürünü kabul etmesi ve her iki tarafın dilini konuşması gerektiği için biraz yorulacağımı düşünüyorum. Oğlum şu anda dillerini veya yaşam ortamlarını yeniden kabul edecek. Bu yüzden, tekrar seçersem bu böyle bir evlilik yapacağımı sanmıyorum. Hayatımız çok karmaşık olabilir ve dikkate alınması gereken çok şey vardır. (K14)

Hayır, hayır. Bence eğer tekrar olursa, böyle bir evliliği yapmayacağım. Söylediğim gibi, bu evlilikten gerçekten çok yorgunum ve her zaman evliliğimden kaçmak istedim, çok yoruldum, şimdi yine de kaçmak istiyorum. (K15)

K1 ve K29 gibi boşanmış Çinli kadınlar artık bu tür evlilikleri tekrar yapmayı tercih etmediklerini, ancak Türkiye'ye gelebileceklerini belirtmişlerdir. Onlara göre, evlilikleri başarısız olsa ve onlara acı getirse de, Türkiye'deki yaşamları onları hızla büyütmiş, geliştirmiş ve bunun çok değerli bir hediye olduğunu düşünmektedirler. Aşağıdaki ifadelerinden görüldüğü üzere K1 Türkiye'deki hayatının, hayat yelpazesini genişlettiğini, K29 ise boşanmasına rağmen hala genç bir zihniyete sahip olduğunu düşünmektedir:

Benim evliliğim başarısız olmasına rağmen, bu seçimimden pişman değilim ve bir daha yaparsam kesinlikle yine bunu seçerim. Bu evlilik bana acı verici bir deneyim olmasına rağmen eski eşimden nefret etmiyorum. Beni Türkiye'ye götürdüğü için ona minnettarım. O olmasaydı Türkiye'ye gelemezdim ve bu tecrübeleri yaşayamazdım. Evliliğimiz hayatımı tamamen değiştirdi ve aslında şu anki yaşam durumumdan çok memnunum. Onun sayesinde burada öğretmen oldum ve çok iyi, ilginç ve sevimli arkadaşlarla tanıştım ve birçoğu çok yakın ve iyi arkadaşlarım oldular. Hayatımı ve yaşamımın genişliğini [bu evliliğim] sağladı. (K1)

Madem boşandım, ben kesinlikle bu evliliği bir daha seçmeyeceğim. Ama sanırım Türkiye'ye gelmeyi seçebilirdim, çünkü Türkiye'ye geldikten sonra kendimi sevdiğim bir kişi oldum. Çin'de yaşamaya devam edersem[etseydim demek istiyor]

şu anda kesinlikle orta yaşlı bir kadın da olabilirdim. Ama Türkiye'de genç zihniyetimi sürdürüyorum, kendimin daha olgun ve daha entelektüel olduğumu hissediyorum. Ayrıca, bana göre Türkiye'deki hayatım beni hızla büyütüyor, Türkiye gibi zaten çok yabancı bir ortamda birçok şey yaşadım ve yaşadığım şeyler zihnimi daha olgun rafine hale getiriyor. (K29)

Eğer evlilik durumunda olsaydı, bu tür bir evliliği tekrar seçip seçmeyeceğinden emin olmayan kadınlar evlilik hayatları oldukça mutlu ve zamanla yavaş yavaş Türkiye'deki hayata uyum sağlamalarına rağmen, Türkçeyi kullanmayı yeterince beceremedikleri için Türkiye'deki yaşamlarının biraz kısıtlı olduğunu hissetmektedirler. Ayrıca, Türkiye'de hem kendi çocuklarına bakmaları hem de çalışmaları gerekir, bu yüzden daha önce bahsedilen K4 çocuklarıyla ilgilenebilmek için işini bırakmış. Onlar için kendi ailelerinden uzakta yaşamının kendileri için bir meydan okuma olduğunu söylemek mümkündür. Çin'de olsalardı, kendi ebeveynleri veya kayınvalideleri gibi yaşlılar çocuklara bakmalarına yardım edeceklerdi, ancak Türkiye'de çocuklara bakmalarına yardım edecek kimse yoktur, kendi çocukları ile kendileri ilgilenmek zorunda kalmaktadırlar. Dahası Türkiye'nin son yıllarda yaşadığı ekonomik durumun durgun olması da onların hayata dair kaygılarını artırmaktadır. K32'nin yaşantısı bu görüşlere iyi bir örnek teşkil etmektedir.

Bu soruya cevap vermek çok zor. Eski durumda bence öyle yapabilirdim, ama şimdi benim zihniyetime ve yaşam durumuna göre, uluslararası evlilik yapmamalıydım, çünkü ikimizin iki çocuğu yetiştirmemiz gerçekten çok zor. Şimdi salgın yüzünden eşim işsiz kaldı ve evde çocuklara bakıyor. Büyük kızım haftada iki gün okula gidiyor ve kızım okula gittiği günlerde eşim küçük kızımı kucaklayıp büyük olanı okula gönderiyor ve akşamları dersten sonra eşim okula gidip onu alıyor. Bunu duyunca çok basit geliyor gibi, ama aslında o kadar da kolay değil ve bir dizi sorun var, çünkü ailemizde onlara bakmamıza yardımcı olacak büyükler yok. Eğer Çin'de olsaydık, ailem yanımda olurdu ve çocuklara bakmamıza biraz yardım ederdi. Şimdi her şeyi tamamen kendi başımıza yapmak zorundayız ki, bu çok zor, bu yüzden bu yolu seçtiğim için pişmanım. (K32)

4.6.4. Gelecek İçin Hayat Planları

Şekil 14. Katılımcıların Gelecekteki Hayatları Hakkındaki Planları

Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların gelecek için planları konusunda dört temaya ulaşılmıştır: 1) İleride Türkiye’de yaşamaya devam edeceğini planlayanlar, 2) İleride Çin’e geri dönmeyi planlayanlar, 3) İleride Çin ve Türkiye dışında başka bir ülkede yaşamayı planlayanlar, 4) İleride nerede yaşayacaklarına duruma göre karar verecekler.

İleride Çin’e ya da başka bir ülkeye yerleşmeyi düşünüyor musunuz?” diye sorulduğunda mevcut yaşam koşullarına göre gelecekteki yaşamlarını tahmin ettikleri görülmüştür. Katılımcılardan 18 kadın Çin’de yaşamayı da istemelerine rağmen Türkiye’de yaşamaya devam edeceklerini, 6’sı Çin’e döneceklerini, 4’ü duruma göre Türkiye’de, Çin’de veya başka bir ülkede yaşayabileceklerini, 3’ü Çin ve Türkiye dışında başka bir ülkede yaşamayı planladığını belirtmiştir.

4.6.4.1. İleride Türkiye’de Yaşamaya Devam Edeceğini Planlayanlar

Uzun yıllardır Türkiye’de yaşayan ve Türk vatandaşlığına kabul edilen Çinli kadınlar genellikle ileride Türkiye’de yaşamayı tercih etmektedirler. Uzun süredir Türkiye’de yaşadıkları için Türk sosyal yaşam ortamını tanımakta ve Türk yaşam tarzına uyum sağlamaktadırlar. Türkiye’de kendi yaşam çevreleri vardır, Çin ile tek bağlantıları anne-babaları ve kardeşleriyle olan iletişim kurmalarıdır. Uzun Süre yurt dışında yaşayan, özellikle memleketi ile bağlantılarını uzun süredir kaybetmiş olan bir insanın memleketine geri dönüp yaşamaya devam etmesi oldukça zordur. Zira şu anki memleketi artık onun geri dönmek istediğinde devam edebileceği hayat şartlarına sahip değildir. Örneğin, K1 boşandıktan sonra bile, ailesi onun Çin’e geri dönmesini isterken ve ümit ederken, artık memleketinin eskisi gibi değil, yaşamının kolay olmayacağı bir yer olduğu için geri dönmek istememiştir. Bir başka örnek K5 emekli olduktan sonra Çin’in Tayvan kentine geri dönüp orada yaşamayı planlamış, bir keresinde Tayvan’a geri dönüp annesiyle birkaç ay birlikte yaşamış, ancak Tayvan’ın hayatına artık uyum sağlayamadığı ve orada tanıdık arkadaşlara sahip olmadığı için Türkiye’ye tekrar geri dönüp Tayvan’daki emeklilik planını bırakmıştır. K5 bu durumu şu şekilde ifade etmektedir.

Artık emekli oldum, emeklilik meselelerini düşünüyorum. Gelecekte ciddi hastalıklar yaşayacaksam, bir ameliyat olmak veya hastaneye gitmek için Tayvan’a dönebilirim. Ayrıca, gelecekte yaşlı hayatım için geri dönebileceğimi düşündüm, bu yüzden geçen Tayvan’a geri döndüm, orada birkaç ay kaldım, ve annemle birkaç süredir beraber yaşadım. Bir yandan kendi orijinal aileme karşı biraz sorumluluk vermek istedim, diğer yandan da gelecekte geri döneceksem oradaki hayata adapte olup olamayacağımı da denemek istedim. Birkaç ay orada yaşadıktan sonra oradaki hayattan gerçekten biraz rahatsız olduğumu hissettim. Oradayken kardeşlerim bana çok sıcak ve çok iyi davrandılar, ama her birinin kendi ailesi ve kariyeri vardı. Orada annem ve kardeşlerim dışında artık başka arkadaşlarım yok. Genç nesli olan akrabalarımınla çok tanıdık gelmedi. Bu yüzden gelecekte yaşlı bakımım için Tayvan’a geri dönme düşüncelerimi ortadan kalkıyorum. Çünkü Türkiye’de kendi bir yaşam çevrem vardır, çocuklarım ve ailem, arkadaşlarım hepsi burada. Bence bu da ileride Tayvan’a geri dönmememin de bir nedenidir. Belli bir yaşa gelenler için aile çok önemli. Bence ileride yaşlı bakımım için Türkiye’de huzurevlerine gideceğim ve çocuklarımı rahatsız etmeyeceğim. buradaki yaşam tüketim seviyesi nispeten düşük, insanların yaşam mutluluğu nispeten yüksek ve insanların tatmin olma olasılığı daha yüksek.(K5)

Türkiye’de kendi yaşam çevreleri, kariyerleri ve belirli bir yaşam temeli olan bazı Çinli kadınlar de Çin’e geri dönmek istemediklerini dile getirmişlerdir. Çünkü Çin’e geri

dönerlerse, onlar için hayat, uzun süredir Türkiye'de yürüttükleri kariyerlerini ve yaşam çevrelerini bırakıp Çin'de sıfırdan başlayacakları anlamına gelmektedir. Örneğin, buna K21 şu şekilde değinmiştir.

İleride, Türkiye'de yaşamaya devam edeceğiz, çünkü burada her şey var, işimiz, evimiz, arabamız da vardır, zaten buradaki hayata alıştım, ancak Çin'e dönersek çok fazla ve çok büyük baskıyla karşılaşabiliriz. Şu anda Çin'deki hayatta ekonomik baskılar, çeşitli sosyal baskılar vardır. Mesela, Çin'e dönersek, arkadaş ve yaşam çevresi dahil olmak üzere kişilerarası ilişkiler yeniden inşa etmeliyiz, yeniden iş bulmalıyız, ama şimdi Çin'de iş bulmak çok zor. Aslında uzun süre yurtdışında yaşadığım için Çin'deki hayatlara ve yerli kültürel atmosfere adapte olamayabileceğimi hissediyorum, sonra her türlü baskıdan ve kamuoyunun baskısından rahatsız olduğumu hissediyorum. Ayrıca, Benim için, Türkiye'deki yaşamda çok fazla baskı yoktur. Mesela, buradaki konut fiyatları, çocuğun gittiği okullar, eğitim ücreti, tıbbi ücret dahil çoğu yaşam alanlarında çok fazla baskı yoktur. (K21)

Türkiye'de yaşamakta olan birçok Çinli kadının Türkiye'de yaşamaya devam etmesinin temel nedenlerinden birinin düşük maliyetli yaşam standartları olduğu söylenebilir. Örneğin, boşandıktan sonra tek başına çocuklarını yetiştirmekte olan K29 bile, Türkiye'de kalmaya karar vermeyi etkileyen başlıca faktörlerden birinin Türkiye'nin düşük maliyetli yaşam standartları olduğunu belirtmiştir.

İleride yine de Türkiye'de yaşamaya devam ediyoruz. Oğlum üniversiteye gitmeden önce Türkiye'de olmalıyım. Çünkü oğlumun uyuğu Türk ve Çin'de okula gitmek zordur. Çin'de bir uluslararası okulun maliyeti çok yüksek ve sıradan ailelerin karşılayamayacağı kadar aşırı yüksektir. Bence buradaki hayat çok stresli değil. Hayatınız çok zengin olmasa bile, kendi hayatınızda rahatça yaşayabilirsiniz. Burada tüm yaşam baskısı Çin'inkinden daha azdır. Bence bana en çekici olan budur. Şu anda ben bir bekar anneyim, Çin'de isem, tek başıma bir çocuk yetiştirsem, benim için çok çok zor, ama burada ben tek başıma oğlum yetiştiriyorum, bu benim için o kadar zor değildir. Bu nedenle oğlumun üniversiteye girmesine kadar Türkiye'de yaşayacağım. (K29)

Bundan başka, görüşülen Çinli kadınlardan bazıları eşinin ve /veya kendi ailesi yüzünden Çin'e geri dönmek istese bile geri dönemediğini, Türkiye'de kalmak zorunda kaldığını, Türk eşlerinin yabancı oldukları için Çin'de iş bulmalarının çok zor olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin, K25 gelecekte Çin'e geri dönmesinin mümkün olmadığına, eşinin burada kendi şirketleri, kendi bağlantıları, arkadaşları, akrabaları ve geliri olduğu için sahip olması gereken her şeye ve yüksek bir yaşam standardına sahip olduğuna, ancak Çin'de hiçbir şey olmadığı için Çin'e geri dönecekse, hayatlarının çok zor olacağına ve yaşam kalitesinin de çok daha düşük olacağına inanmaktadır.

Araştırmada, görüşülen Çinli kadınlar için Türkiye'nin yavaş tempolu, düşük maliyetli ve düşük baskılı yaşam ortamının onları Türkiye'de kalmaya çeken önemli faktörler olduğunu ve Türkiye'de yaşamaya devam etmelerini düşündüren bunun gibi birçok faktörün olduğu tespit edilmiştir.

Birincisi, Çinli gelinler için Türkiye'deki kişiler arası ilişkiler nispeten daha basit olabilir. K7, K18, K30 ve K32 gibi birkaç katılımcıya göre, Türkiye'de etraflarında başkalarıyla mukayese atmosferi o kadar düşünülmesi gereken bir mesele değil, burada insanlar başkalarıyla karşılaştırmaya gerek olmadan herkesin kendi hayatını yaşamasının yeterli olduğunu kabul edebilir, dolayısıyla buradaki hayatları daha bkolaydır. Ancak Çin'deki insanlar, özellikle akrabalar arasında mukayese atmosferi çok fazla; evler, arabalar ve çocuklar dahil çoğu şeyleri diğerleriyle karşılaştıracaklar. Bu nedenle Çin toplumunda insanlar basit bir şekilde yaşamak istiyorlarsa bile, yaşadıkları çevreler nedeniyle basit bir şekilde mümkün olmuyor, sosyal çevre ve yaşam ortamı onları karmaşık ve gergin hale getiriyor ve yoruyor.

İkincisi, Türkiye'deki gıdalar daha güvenlidir. Çin'de yemeklerin sahtekârlıkları veya güvensizlikleri hakkındaki haberler sık sık duyulabilir, ancak Türkiye'de böyle haberler çok nadiren çıkar. Dolayısıyla K1, K4, K6 dahil birkaç Çinli kadın Türkiye'de yemeklerin daha güven verici olduğuna ve gıda konusunda Türkler onları daha rahatlatmalarına değinmiştir.

Üçüncüsü, Türkiye'nin havası daha temiz ve tazedir ve buradaki hava kirliliğinin durumu Çin'dekinden daha düşüktür. Örneğin, K6, K12 ve K22 Türkiye'nin temiz havasından dolayı Türkiye'ye geldikten sonraki ruhsal durumlarının daha iyi olduğunu ve vücutlarının da daha sağlıklı olduğunu gözlemlemiştir. Ayrıca, K6 bir şeyden bahsetmiştir ki erkek kardeşi onu ziyaret etmek için Türkiye'ye gelip Türkiye'de kaldığında kardeşinin buranın havasının çok taze olmasından onun rinit problemi iyileşmişti, ancak Çin'deyken çok şiddetli rinit problemi yaşamıştır.

Dördüncüsü, bazı görüşülen kadınlar, özellikle gezmeyi sevenler için Türkiye'nin manzaraları da çok çekici, Türkiye'de her yerde güzel ve doğal manzaralar bulunmaktadır. Aslında Çin de birçok doğal güzelliğe sahiptir, ama turistlere gezerken daha çok kolaylık sağlaması için pek çoğu doğal güzelliklerin üzerine yapılmış olan

tahta yol ve merdiven gibi çok yapay izler de bulunmakta, ayrıca, Çin'de çoğu turist yeri ücretli geziliyor ve bazı gezme ücretleri de çok pahalıdır. Ancak Türkiye'de, çoğu doğal manzaralar oldukça saf doğal ve çok orjinaldir, dahası, burada turistler hemen hemen ücretsiz olarak gezebilir. Örneğin, gezmeyi çok seven K6 Türk eşiyle Türkiye'de 81 ilin çoğunun gezilecek yerlerinin neredeyse hepsini gezmiştir.

4.6.4.2. İleride Çin'e Geri Dönmeyi Planlayanlar

Türkçeyi düzgün olarak kullanamayan ve Türkiye'deki hayata adapte olmakta hala zorlanan K2 ve K15 gibi görüşülen bazı Çinli kadınlar ileride Çin'e geri dönmeyi düşündüklerini dile getirmişlerdir. Türkiye'de hava taze olsa, hayatın temposu yavaş olsa, yaşam baskısı düşük olsa da, gelecekte yine de Çin'e dönmek istemektedirler. Zira Çin'de yemek istediği yemekler, konuşmak istedikleri bir dil vardır. Ayrıca, K13, Çin'deyse, kendi ebeveynlerine daha yakın yaşayacağını düşünür. Bundan başka, Türk toplumuna ve hayatına iyi bir şekilde uyum sağlayan K28 bile Türkiye'de yaşamaya devam etmek istediğini düşünmesine rağmen burada kalamayacağı bir gün gelirse, Çin'e dönmeyi tercih etmiştir ki çünkü Çin memleketi ve orada onun kökleri vardır. Örneğin onlar düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir.

Çin'e dönmeyi gerçekten düşünüyorum. Buranın havası iyi olmasına rağmen buradaki hayatıma çok alışamadım özellikle yemeklere, yine de alışmaya çalışıyorum. Çin'de her zaman söylemek istediklerimi söyleyebilirim. Çince konuşmak çok iyi ve rahat. Ama burada Türkçe konuşmak zorundayım. Bu yüzden umarım gelecekte Çin'e geri dönüp orada yaşayabilirim. (K2)

İleride nerede yerleşeceğimizi aslında düşündük. Çok büyük ihtimalle Çin'e geri döneceğiz. Sanırım Çin'deysem, ebeveynlerime eşlik etmem için daha fazla fırsat bulabileceğim. Ayrıca, eşim Çin kültürünü çok iyi biliyor ve Çin ortamına adapte oluyor. Bu yüzden Çin'e de geri dönmek de istiyor (K13).

İlerde buradaki hayatımız devam etmezse, Çin'e dönmem gerektiğine inanıyorum. Sonuçta Çin'de benim köklerim var, orası kendi ülkem, anadilimin konuşulduğu ülke, büyüdüğüm yer. Türkiye'de kalabilirsek yine uzun süre burada kalmayı ve yaşamayı umuyorum. Çünkü, Türkiye benim ikinci memleketim, burası eşimin ülkesi, çocuğum da burada doğdu, Türkiye'den ayrılmam gereken gün gerçekten geliyorsa, bir sığınak seçmek zorunda kalacaksam, ilk tercihim Çin'e geri dönmek olacaktır. Ülkemizin Avrupa ve Amerika ülkelerinden daha kötü olmadığına, şimdi daha geliştiğine ve güçleneceğine inanıyorum. (K28)

4.6.4.3. İleride Çin ve Türkiye Dışında Başka Bir Ülkede Yaşamayı Planlayanlar

Görüşülen K8, K16 birkaç Çinli kadının Çin ve Türk toplumunun mevcut durumu veya gelecekte çocuklarının eğitimi göz önüne alındığında ileride Çin ve Türkiye dışında başka bir ülkeye taşınmayı planladığını ifade etmiştir. Örneğin, K8 ve eşi, yaşam baskısının nispeten düşük olduğu ancak manevi yaşayışın yüksek olduğu bir Avrupa ülkesinde yaşamak istemiştir, K16 Türkiye'nin mevcut eğitim sisteminden memnun olmadığından ve Türkiye'nin mevcut eğitimine güvenmediğinden dolayı çocuklarının eğitimi için gelecekte Kanada'ya geri dönmeyi planlamış, ayrıca, kendi ebeveynleri ve ablasının ailesi Kanada'da yaşamaktadırlar. Onlar şu şekilde fikirlerini söylemiştir.

Eşim ve ben daha az stresli ve daha yüksek bir manevi arayış olan bir ülkede yaşamak istiyoruz. Biz evlenmeden önce, aslında Avrupa ülkelerinde, Hollanda'da çalışmak için başvurduk ama reddedildi. Çin ve Türkiye'deki durumu ve kişiliklerimizi analiz ettikten sonra, Türkiye'nin ekonomik durumu çok iyi değil, bu yüzden Türkiye'den ayrılmak istiyoruz, ancak Çin'de yaşamak da istemiyoruz, özellikle eşim istemiyor, onun için ana sebep memleketimin havası çok sıcak, buna dayanamıyor, ayrıca, Çin'de yaşam maliyetleri çok yüksek, bu yüzden başka ülkelere gitmek istiyoruz. Zaten hala gençiz ve fazla şey denemeliyiz, bu fikirden henüz vazgeçmedik, eğer şans varsa, yine de başka bir ülkeye gitmek istiyoruz. (K8)

Eşimle konuştum ki çocuğumuz 7-8 yaşına geleceği zaman, çocuğumuzun gelecekte iyi bir eğitim alması için Kanada'ya geri döneceğiz. Çünkü Türkiye'nin eğitimine inanmıyorum. (K16)

4.6.4.4. İleride Nerede Yaşayacaklarına Duruma Göre Karar Verecekler

Dünya sonsuz ve karmaşık bir yerdir, her zaman birçok değişken ve belirsizlikle doludur. Bu haliyle insanların geleceğin toplumu için eksiksiz bilgi elde etmeleri zor veya imkansızdır, hayatta çok fazla belirsiz faktör vardır. Bundan ötürü, görüşülen bazı Çinli kadınlar hayatın belirsizliği nedeniyle, gelecekte nereye yerleşeceklerine karar vermelerinin zor olduğuna, sadece gelecekteki işlerine ve Türkiye'nin sosyo-ekonomik çevresine göre karar vereceklerini düşünmektedirler. Örneğin, K3 gelecekte nereye yerleşeceğine eşinin işine ve kendi kariyer planına göre karar vereceğini ifade etmiştir. Bundan başka, K17 de iş durumuna göre bir karar vereceğini ancak nerede olursa olsun ailenin bir arada olmasını umduğunu dile getirmiştir.

Gelecekte nerede yaşayacağımız bilemiyorum, bu zaten işime ve Türkiye'deki duruma bağlı. Hayalimi gerçekleştirmek ve gelecekteki kariyerim için belki başka ülkeye

taşınabiliriz. ABD'ye, Kanada'ya, Almanya'ya veya Çin'e geri dönmeyi düşünüyöruz, ama şu anda hala belirsiz. (K3)

İleride nerede yerleşeceğiz, bu bizim işimize göre değişebilir, işimiz nerede olursa olsun, zaten bu yere ne kadar bağlı olduğumu söylemedim. Bence her şey yolunda olursa, aile birlikte olabildiği sürece iyidir, nasıl olursa, olsun. (K17)

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bilindiği gibi, Çin ve Türkiye, Doğu ülkelerine dahil olsalar da halkların ırkları, dilleri, beslenme alışkanlıkları, dini kültürleri, siyasetleri, hukuki özelliklerindeki farklılıklar nedeniyle Çin kültürü ile Türk kültürü arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Halkların ırkı açısından bakıldığında, Çinliler sarı Asyalı ırka, Türkler ise Beyaz Avrupa ırkına benzeyen insanlardır. Dil açısından bakıldığında, Çin-Tibet ailesine bağlı olan Çince ile Altay dil ailesine bağlı dillerden Türkçe çok farklıdır. Din kültürü açısından bakıldığında, Türkiye'nin ana dini İslam'dır ve nüfusunun çoğu Müslümandır. Çin'de Budizm nispeten yaygın bir din olmasına rağmen, Çinlilerin çoğu dinî inancı olmayan Han uyruğudur. Ülkenin kalkınma derecesi açısından, Çin ve Türkiye, Asya'daki iki gelişmekte olan ülke olsalar da toplumun kalkınma derecelerinde de farklılıklar vardır. Bu nedenle Çinli kadınların Türk erkekleriyle evlenerek Türkiye'ye gelip yerleştikleri süreçte, kendi kültüründen çok farklı bir sosyal ve kültürel ortam olan Türkiye'deki yaşam koşullarını ve Türk toplumuna uyum sağlamalarının incelenmesi bu çalışmanın temel amacıdır.

Sosyal uyum veya sosyal bütünleşme, kültürler arası araştırmalarda her zaman tartışılan konulardan olmuştur. Bu çalışmada, Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye'de yaşamakta olan 32 Çinli kadınla (Türk vatandaşlığına alınmış olan Çin kökenli kadınlar dahil) derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu Çinli kadınların bir Türk ile evlilik yapma nedenleri, Türkiye'ye yerleşme sebepleri ve dil öğrenme, dini inanç, beslenme alışkanlığı, aile hayatı, sosyal hayat, meslek hayatı ve siyasi hayata katılım açılarından Türk toplumuna uyum sürecinde karşılaştıkları uyum sorunları ve bu uyum sürecinde yaşadıkları kültürel şoklar ele alınmış ve Türk toplumuna uyum sağlamaları için benimsemiş oldukları ve benimsenmesi teklif edilen uyum stratejileri, mevcut yaşam durumlarını değerlendirmeleri ve gelecek için yaşam planları tartışılmıştır.

Çalışmada elde edilen verilerin analizi MAXQDA 20 programı ile gerçekleştirilmiş ve katılımcı kadınların sosyo-demografik özellikleri şöyle tespit edilmiştir: Araştırmaya katılan kadınların yaşına bakıldığında, nispeten genç, esas olarak 1980'lerde doğmuş kadınlar oldukları görülmektedir. Bu katılımcılar nispeten yüksek eğitilmiş, çoğu bir işte çalışmakta ve ailelerinin mali durumu iyidir. Türkiye'de yaşama deneyimleri bakış

açısından, görüşülen kadınların nispeten kısa süre ve ortalama olarak yaklaşık 8-9 yıldır Türkiye'de yaşadıkları görülmektedir. Bu kadınlar arasında en uzun 39 yıldır, en kısı 1 yıldır Türkiye'de yaşamaktadır. Evlilik süresi bakımından onların evlilik süreleri ortalama 8,5 yıldır. Bunlar arasında en az olanın 1 sene, en çok olanın ise 38 yıllık evlilik süresi vardır. Dini inanç bakımından, görüşülen kadınların çoğu dine inanmayan Han halkındandır. Sadece bir görüşmeci evlenmeden önce Hui Müslümanlarındandır ve ayrıca birkaçı evlenince İslam'a geçmiştir.

Araştırmada görüşülen kadınların aşk nedeniyle bir Türk ile evlenip Türkiye'ye yerleştikleri tespit edilmiştir. Onlar, Türk eşleriyle ya sınıf arkadaşı ya iş arkadaşlığından başlayarak sevgili olmuş ya da ortak arkadaş çevreleri yoluyla veya internet üzerinden tanışıp âşık olup evliliğe gitmişlerdir. Modern uluslararası evliliklerin oluşması için sınıf arkadaşları veya arkadaş çevresi önemli bir koşuldur. Bu sadece bazı Çin-Tayland (Chen, 2017), Çin- Amerika (Hu, 2015), Çin- Güney Kore (Quan, 2012b; Cui, 2017) uluslararası evliliklerin oluşması için bir koşul değil, aynı zamanda bir Türk ile evlenen bazı Rus ve Kazak kadınlarının eşleriyle tanışma şekillerinden biridir (Altun ve Dinç, 2016; Nakipbayeva, 2020). Ayrıca, bu Çinli kadınlar bir Türk ile evlenme kararı alırken evlilik, yaparken "aşk"a daha çok önem verirler ve dolayısıyla, bu Türk'ün kişiliğine, ailesinin uyumlu olup olmamasına, birbirleriyle ortak konular ve benzer bir yaşam felsefesine sahip olup olmadıklarına bakmaktadırlar. Bunlara ek olarak "evde kalan" olmak istememek ve "kadere inanmak" da bu evliliklerin oluşturulmasında belli bir rol oynamış olsa da, bu tür bir evliliğin kurulmasının en önemli unsurunun "sevgi" ve "duygu" olduğunu söyleyebiliriz. Bu bulgular bazı Kazakistanlı kadınların bir Türk ile evlenme sebepleriyle benzerlikler göstermektedir (Nakipbayeva, 2020). Aslında bir Türk erkeğiyle evlenmiş Çinli kadınların evliliklerinde önem verdikleri "sevgi" ve "duygu" sadece Türkler ile evli olan bazı Kazakistanlı kadınların evliliklerine (Nakipbayeva, 2020) değil, aynı zamanda Türk erkekleriyle evlenen bazı yüksek vasıflı Alman kadınların (Pusch, 2013: 123-149) ve Vietnam, Filipin, Çin (Tayvan dahil), Güney Kore ve Tayland gibi Uzak Doğu ülkelerinden gelen bazı kadınların (Chan, 2017) evliliklerine de yansımıştır. Bununla birlikte, bu daha önce yapılmış olan uluslararası evliliklerde ekonomik unsurların önemli bir faktör olduğuna inanan araştırmalardan (Knight, 1995; Piper, 2003; Rosario, 2005; Lauser, 2006; Yılmaz, 2009;

Luo, 2010; Gernsheim, 2011; Gökmen, 2011; Wang, 2011; Yang, 2012; Wan vd., 2013; Yıldırım, 2015; Lei ve Wang, 2016; Chen, 2017; Erkeç, 2017; Tao, 2017) ve hatta uluslararası evlilikleri bir ticaret olgusu olarak kabul eden çalışmalardan (Tapales, 1990; Xia, 2002; Pan, 2004) farklıdır. Bunun yanında, görüşülen bazı kadınlar evlenip Türkiye dışında Çin'de veya başka ülkelerde bir süre yaşadktan sonra ya bulundukları yaşam ortamlarından kaçmak istedikleri ya ailesiyle bir araya gelmek istedikleri ya çocuklara nispeten rahat bir eğitim ortamı vermek istedikleri için veya Türk kültürünün çekiciliği nedeniyle Türkiye'ye yerleşmeye karar vermişlerdir.

Araştırmanın önemli bir diğer bulgusu, görüşülen Çinli kadınların Türkçe konuşma dereceleri, kişilik özellikleri ve Türkiye'de yaşama süreci dahil olmak mikro faktörler Türk toplumuna uyum sağlamalarında etkili olduğu söylenebilir. Örneğin, uzun bir süre önce evlenmiş, Türkiye'de uzun süreli yaşayan, Türkçeyi iyi konuşan, dışa dönük bir kişiliğe sahip olan Çinli eşlerin Türk sosyal hayatına daha iyi uyum sağlayabildikleri ve uyum sürecinde daha az zorluklarla karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. Ancak Türkçesi zayıf olan, Türkiye'de kısa zaman yaşayan ve içe dönük kişiliğe sahip olan Çinli eşlerin Türkiye'deki hayatlarına uyum sağlamakta zorlandıkları ve daha fazla sorunlar yaşadıkları söylenebilir.

Mezo açıdan bakıldığında, Çinli kadınların sosyal destekleri ve Türkiye'de arkadaş ağları Türk toplumuna entegrasyonunu etkileyen kilit faktörlerden biridir. Birçok yerel Türk arkadaş edinen ve işe giden Çinli eşlerin Türk sosyal hayatına daha fazla uyum sağladıkları ve uyum sürecinde karşılaştıkları zorlukların daha az olduğu, fakat çok az Türk arkadaşına sahip olan Çinli eşlerin Türk toplumuna uyum sağlamakta zorlandıklarını söylemek mümkündür. Bu da bir bireyin sosyal desteklerinin ve arkadaş ağlarının kültürler arası iletişimde uyumlarına yardımcı olduğunu doğrulamaktadır (Zhao, 2008: 135).

Makro açıdan bakıldığında, Türkiye'nin kurumsal faktörlerin Çinli eşlerin Türk toplumuna uyumlarında bir rol oynamasa da, yerel Türklerin Çin halkına, Çin ürünlerine ve kültürüne yönelik tutumları bir dereceye kadar Çinli eşlerin Türk toplumuna aidiyet duygularını etkileyebilmektedir.

Araştırmada, bu Çinli kadınların çoğunun Türkiye'nin sosyal ve kültürel hayatına uyum sağlamalarına rağmen, uyum süreçlerinde yine de bazı sorunlarla karşılaştıklarını tespit edilmiştir. Bu sorunlardan ilki, Türkçeyi öğrenmenin görüşülen Çinli kadınların Türkiye'deki hayatlarında büyük bir zorluk içermesidir. Türkçeyi iyi öğrenip öğrenememelerinin Türkiye'deki sosyal yaşamlarının anahtarı olduğu ve Türkiye'deki yaşamlarının başarıları veya başarısızlıklarıyla çok ilgili olduğu söylenebilir. Aynı zamanda Türkçe yetersizliği bu Çinli eşlerin Türkiye'de aile hayatları, sosyal hayatları ve çevreleriyle olan ilişkileri, meslek hayatları ve siyasi hayatları üzerinde bir kısıtlayıcı faktör haline gelmiştir. Türkçeyi düzgün bir şekilde konuşamadıkları için yerel Türklerle derin bir iletişim kuramadıkları görülmüştür. Bundan ötürü, birincisi, aile hayatlarında Türk eşlerinin akrabalarının hayatlarına entegre olmaları zordur ve onlarla sadece mesafeli bir iletişim kurabilmişlerdir. İkincisi, Türkiye'de Türk arkadaş edinmeleri zor olmuştur ve bazı görüşülen kadınların neredeyse hiç Türk arkadaşı yoktur. Bunlara ek olarak, Türkçeyi iyi öğrenememek Türkiye'de iş bulmalarına da engel olmaktadır. Türkçe olan haberleri okumakta ve anlamakta zorlanmışlar, sosyal ve siyasi haberleri başkalarıyla tartışmaları zorlaşmış ve böylece siyasi katılımları bir dereceye kadar etkilenmiştir. Dil engeli sadece Çinli kadınların değil, Türk erkekleriyle evlilik yapmış olan Rus kadınların ve Doğu Asya ülkelerinden gelen yabancı gelinlerin de Türk sosyal hayatında karıştıkları en büyük sorunlarından biridir (Altun ve Dinç, 2016; Erkeç, 2017; Chan, 2017).

Türk erkeklerle evlenmiş olup Türkiye'de yaşayan Çinli kadınların karşılaştıkları sorunlardan ikincisi, inanç faktörünün görüşülen kadınların Türkiye'deki topluma uyum sağlamalarını etkileyen önemli bir faktör olmasıdır. Önemli bir kısmında bir olumsuzluk yaratmamış olmasına rağmen, çocukluktan itibaren İslam dinini hiç bilmeyen bazı Çinli eşler için din faktörü de Türk toplumuna uyum sağlamalarında önemli bir faktör haline gelmiş, özellikle evlilikleri ve aile hayatlarını olumsuz bir şekilde etkilemiş, görüşülen birkaç kadın dini inanç nedeniyle Türk eşlerinden neredeyse boşanma aşamasına gelmişlerdir.

Bu sorunlardan üçüncüsü, beslenme alışkanlıkları bazı görüşülen kadınların Türk toplumuna uyum sağlamalarını etkileyen bir faktör olmuştur. Çinlilerin ve Türklerin beslenme alışkanlıklarındaki büyük farklılıklar nedeniyle bazı görüşmeciler hala Türk

yemeklerine uyum sağlayamamaktadırlar. Farklı mutfak kültürü ve beslenme alışkanlığından kaynaklanan sorunlar Türkiye'deki Rusya ve Doğu Asya ülkelerinden gelen yabancı gelinlerin de karışlaştıkları sorunlardan biridir(Altun ve Dinç, 2016; Chan, 2017).

Sorunlardan dördüncüsü aile içi ilişkilerinden kaynaklanmıştır. Çinli kadınların eşleriyle ilişkilerine bakıldığında, nispeten uyumlu ve olumludur, ancak dini inançlarındaki ve çocukların eğitim ve yetiştirilmeleri konularındaki farklılıklardan bir dereceye kadar etkilenmişlerdir. Çinli kadınların kayınvalideleriyle ilişkileri açısından bakıldığında, çoğu Türk kayınvalideleriyle nispeten iyi geçinmiş ve aralarında kayınvalide-gelin sorunu ile nadiren karşılaşmışlardır. Ancak, az sayıda Çinli kadın yaşam tarzı, düşünce ve değerler, çocuk yetiştirme tarzı ve dini inanç vb., konulardaki farklılıklar nedeniyle kayınvalidesiyle küçük veya büyük anlaşmazlıklar yaşamıştır.

Sorunlardan beşincisi, görüşülen birçok Çinli eş, Türkiye'de bir işe sahip olsalar ve onların işe katılım oranları nispeten yüksek olsa da, sigortasız veya çalışma izni olmadan yasadışı çalışma, düşük ücret, yabancı kadınların terfi etme fırsatlarının daha az olması ve dışlanma gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Sigortasız olarak veya yasadışı olarak çalışmak ve dışlanmak Türkiye'deki yabancı gelinlerin en sık karşılaştıkları sorunlar arasında yer almaktadır. Daha önce yapılmış çalışmalarda Rus gelinler ve Alman kadınların da Türkiye'deki işyerlerinde sigortasız olarak veya yasadışı olarak çalıştıkları (Deniz ve Özgür, 2013; Pusch, 2013), ayrıca, Rus gelinlerin iş yerinde dışlanma ve ayrımcılığa maruz kaldıkları keşfedilmiştir (Deniz ve Özgür, 2013: 151-175).

Altıncı olarak, siyasal yaşam açısından, ister Türk vatandaşlığına kabul edilmiş olan Çin kökenli kadınlar ister Türk vatandaşlığına alınmamış Çinli kadınlar olsun bu kadınların Türkiye'nin siyasi hayatına katılımları yüksek değildir.

Bunlara ek olarak, bazı Çinli kadınlar Kazakistanlı kadınlar gibi yalnızlık ve dışlanma hissetmiş ve çocuk yetiştirme konusunda Türk eşleriyle anlaşmazlıklar yaşamışlardır (Nakipbayeva, 2020). Bunları dışında, görüşülen bazı kadınların, kendi köken kültürlerinden ve yaşadıkları çevreden tamamen farklı bir ortama girdikleri için

Türkiye'deki bazı olaylar, kültürel gelenekler ve yaşamsal alışkanlar hakkında şaşırdıkları, alışık olmadıkları ve hatta anlamadıkları için kaçınılmaz olarak bazı kültürel şoklar yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Sosyal uyum sürekli bir sosyalleşme sürecidir; yeni bir sosyo-kültürel çevreye giren bireylerin kendilerini yeni çevreye uyum sağlamayı gerçekleştirmek için bireylerin sürekli sosyalleşme yoluyla davranış kalıplarını ve psikolojik durumlarını ayarladıkları ifade edilmiştir (Hao ve Feng, 2005: 62-67,77). Bu bakış açısından, bu Çinli eşlerin Türkiye'de yaşarken Türk yerel sosyal çevresine, sosyo-kültürel hayata daha iyi ve daha hızlı entegre olabilmeleri için davranış kalıplarını sürekli olarak ayarlayıp uyum stratejileri geliştirmeleri gerekmektedir. Çinli kadınlar yukarıda bahsedilen sorunlarla başa çıkmak için aşağıdaki bazı uyum stratejilerini geliştirmişlerdir.

Tablo 2. Çinli Kadınların Türk Toplumuna Uyum Sürecinde Geliştirdikleri Bazı Uyum Stratejileri

Konular	Uyum Stratejileri
Türkçe Öğrenme	Türkçe yeteneklerini geliştirilebilirler
Beslenme Konusu	1. Farklı yemekleri deneyebilirler. 2. Yemek pişirme becerilerini geliştirilebilirler.
Aile Hayatı	1. Fazla iletişim kurabilirler. 2. Kayınvalideleriyle ayrı yaşayabilirler. 3. Sorunlarla karşılaştıklarında sakinleşebilirler. 4. Sorunlarla karşılaştıklarında gerekli yardımları isteyebilirler.
Sosyal Hayat	1. Kendi arkadaş çevrelerini oluşturabilirler. 2. İşe/Çalışma hayatına girebilirler. 3. Mümkün olan hobi kurslarına katılabilirler.
Meslek Hayatı	1. Türkçeyi öğrenebilir ve Türkçe becerilerini geliştirebilirler. 2. İşyerinde haksızlığa uğrama veya haksız muameleye maruz kaldıklarında haklarını savunmak için yasaları kullanabilirler. 3. Çalışma yeteneklerini geliştirebilirler.
Kültür Şokları	1. Türk toplumunu ve kültürünü açık bir zihinle anlamaya ve kabul etmeye çalışabilirler. 2. Çinli eşler Çinliler ve Çin kültürüne dair garip sorularla karşılaştıklarında, sabırla açıklamaya çalışabilir veya tek kelime etmeden gülebilir ya da görmezden gelebilirler. 2. Çin'i ve Çinlileri, Çin yapımı ya da dini meseleler üzerinden eleştirenlerle karşılaştıklarında tartışmayıp onlardan uzaklaşabilirler.

Berry (2005: 697-712)'in önerdiği entegrasyon, asimilasyon, ayrılma ve marjinalleşme dahil olmak üzere dört kültürel uyum stratejisine göre araştırmada, Türk toplumu

tarafından tamamen asimile edilmiş veya marjinalize edilmiş görüülen Çinli eş bulunmamış, bu Çinli eşlerin Türk toplumsal hayatına uyum sağladıklarında genelde entegrasyon ve ayrılma ile birlikte var olan çeşitlendirilmiş bir uyum stratejisi benimsedikleri tespit edilmiştir. Bu katılımcılardan birçoğu Türk toplumuna uyum sağladıkları süreçte kendi kültürlerini sürdürürken, Türkçe, din kültürü, yemek kültürü dahil Türk kültürünü öğrenmeyi ve yerel Türklerle iletişime girmeyi de seçmektedirler. Bununla birlikte, bazı Çinli eşlerin Türkiye'de yaşarken Türk toplumundan belirli bir dereceye kadar ayrıldıkları görülmekte ki esas olarak kendi yaşamları ile ilgili olurken, yerel toplum ve gruplarla iletişim kuramamaktadırlar. Sosyo-kültürel hayatta iletişim kurdukları dilleraçısından bakıldığında onlar Çinli arkadaşlarla birlikteyken Çince, Türklerle beraber iken Türkçeyle iletişim kurmaktadırlar.

Aynı zamanda, görüülen kadınların farklı zaman dilimlerinde ve farklı durumlarda benimsedikleri uyum stratejilerinin de farklı olduğu söylenebilmektedir. Bazı kadınların Türkiye'ye yerleştikleri ilk yıllarda Türkçelerinin yetersizliği nedeniyle yerel Türklerle kaynaşmaları zor olmuş, bu nedenle kadınlar kendilerinin Türkiye'de bir 'öteki' olduğunu hissettiklerini belirtmişlerdir. Türkiye'de yaşadıkça Türkçeyi de öğrendikten sonra zaman içerisinde Türk arkadaşı edinebilmiş ve Türk toplumsal hayatına da adım adım uyum sağlayabilmişlerdir. Bu Çinli eşlerin Türkiye'deki yaşamlarına uyum stratejileri bağlamında ayırma stratejilerinden entegrasyon stratejilerine geçtikleri söylenebilir. Başka bir örnek verilirse, beslenme alışkanlıkları konusunda, Çinli ve Türk yemek kültürlerindeki nispeten büyük farklılıklar nedeniyle, bazı Çinli eşlerin beslenme alışkanlıklarına uyum stratejileri de ayrılma stratejilerinden entegrasyon stratejilerine geçmektedir ki, bazıları başlangıçta Türk yemeklerini denemeye isteksiz olmuş, ancak Türkiye'de yaşadıkça sadece Türk yemekleri yemeye başlamakla kalmamış, aynı zamanda evde yemek hazırlarken Türk yemekleri yapmayı tercih etmişlerdir. Dolayısıyla, genel olarak konuşursak, bu Çinli eşlerin Türkiye'de Türk toplumsal hayatına uyum sağladıklarında entegrasyon ve ayrılma ile birlikte var olan çeşitlendirilmiş, sentezci bir uyum stratejisini benimsedikleri söylenebilir.

Sosyal bütünleşme, kültürlerarası iletişim yapanların sosyal uyum sürecinde yerel toplumun kültürünü yavaş yavaş kabullenip uyum sağladığı, buna dayalı olarak iyi bir iletişim kurduğu yerel halkların karşılıklı birbirlerini tanıdıkları ve kabul ettikleri bir

hali ve süreci vurgulamaktadır (Zhou, 2012: 27-37). Bu haliyle, bireyler için sosyal uyumun amacı, yerel toplumla bütünleşmektir. Çinli kadınların Türk toplumu ile bütünleşme durumları araştırıldığında, Türkiye'deki yerel sosyal ve kültürel hayata sağlıklı bir şekilde entegre olabilmelerine rağmen, Türk toplumuna aidiyet duygularının zayıf olduğu görülmüştür. Çinli kadınların Türk toplumuyla bütünleşmeleri sadece kendi özelliklerinden değil, aynı zamanda yerel sosyal gruplardan da etkilenir. Bu demektir ki yerel Türklerin, Çinli kadınlar hakkındaki görüşleri, bu Çinli kadınların Türk toplumuna aidiyet duygularını da etkileyecektir. Bu nedenle bu Çinli kadınların Türk toplumuyla iyice bütünleşmeleri ve Türkiye'ye aidiyet duygularını güçlendirmek için, yerel sosyal gruplarla etkileşim sürecinde ister göçmen olarak Çinli kadınlar ister yerel Türkler olsun, kendi kültürünün diğerinin kültüründen daha üstün olduğuna dayalı etnosentrizmi terk etmeli, hoşgörülü ve açık bir zihniyetle birbirlerinin kültürünü ve yaşam alışkanlarını görmeli ve anlamalıdır.

Etnosentrizm üzerine önceki çalışmaların çoğu tek taraflı olarak, ana akım kültürel grupların, alt kültür gruplarına veya dezavantajlı kültürel gruplara karşı küçümseme veya önyargısını vurgulamıştır (Sumner, 1940; Robert ve Campbell, 1972). Fakat burada bahsedilen etnosentrizm iki yönlüdür. Zira aynı alanda etkileşime giren ana akım kültür grubu ile alt kültür grubu, birbirlerinin statüsünü bildiklerinde kendi etnosentrizmlerini korumaları ve mümkün olduğu kadar kendi kültürlerinin üstün olduğunu kabul edip diğerinin kültürünü küçümsemeleri nedeniyle her iki tarafın iyi niyetli ve sürekli bir etkileşim kurmaya elverişli olmadığı görülmektedir. Bu bakış açısından, Çinli kadınlar ve yerel Türkler kültürel hoşgörülü bir zihniyetle karşılıklı anlama ve hoşgörü gösterirlerse bir yandan Çinli kadınlar Türk toplumunda bazı kültürel şoklarla karşılaştıklarında bunlarla sakin bir şekilde başa çıkabilirler, diğer yandan Türkler Çinlilerin her şeyi yiyen bir millet olduğu hakkında bir genelleme yapmak yerine Çin, Çinliler ve Çin kültürü hakkında daha kapsamlı bir anlayışa ve bilgiye sahip olabilirler. Böylece, Çinli kadınlar, Türklerle olan etkileşimlerinde, az sayıda ve sınırlı konuda da olsa, Çinlileri ya da Çin toplumunu tanımayan bazı Türklerin Çin'i eleştirenlerin hedefi ya da günah keçisi olmayacaklardır.

Görüşülen Çinli kadınların, Türkiye'deki mevcut yaşamlarını değerlendirmeleri ve gelecek yaşam planları Türk toplumuna uyum durumlarını da bir ölçüde yansıtılabilir.

Bu araştırmada görüşülen kadınlar, Türkiye toplumuna uyum sürecinde birkaç zorlukla karşılaşmış olsalar da genel olarak bu kadınların mevcut yaşam durumundan memnun oldukları ve şu anki yaşam memnuniyeti değerlendirmelerinin de nispeten yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, gelecekte Türkiye'de kalmaya devam etme veya Türkiye'den ayrılma seçenekleri arasından, çoğu Çin'e dönmek yerine Türkiye'de kalmaya devam etmeye istekli olduklarını belirtmiştir. Çünkü Çin'in yüksek tüketimi, hızlı temposu, gıda güvenliği sorunları ve çevre kirliliği sorunlarına kıyasla, Türkiye'de "Türkiye'nin havası temizdir", "Türkiye'nin her yerde güzel manzarası vardır", "Türkiye'de yaşamda stres daha azdır", "Türkiye'nin yaşam temposu daha yavaştır", "Türkiye'de yaşam maliyeti daha düşüktür", "Türkiye'de gıda güvenliği vardır" gibi tespitlerin onların Türkiye'de kalmalarını cazip hale getirdiği söylenebilir.

Tablo 3. Çinli Kadınların İleride Çin'e Dönmek Yerine Türkiye'de Kalmaya İstekli Olmaları İçin Çekici Ve İtici Faktörler

Türkiye'de yaşamaları için çekici faktörler	Çin'e dönmemeye istekli olmaları için itici faktörler
Türkiye'de hayatın temposu yavaştır.	Çin'de hayatın temposu çok hızlıdır.
Türkiye'de yaşam maliyeti daha düşüktür.	Çin'de yaşam maliyeti daha yüksektir.
Türkiye'nin havası daha taze ve temizdir.	Çin'in hava kirliliği durumu daha ciddidir.
Türkiye'de yaşam stresi daha azdır.	Çin'de yaşam stresi daha fazladır.
Türkiye'de gıdalar daha güvenlidir.	Çin'de gıdalar o kadar güvenli değildir.
Türkiye'nin tabii güzellikleri fazla ve bunlardan faydalanma kolaydır.	Çin'de çoğu turistik yer ücretli geziliyor ve bazı yerlerin ücretleri çok pahalıdır.
Türkiye'de hayat daha özgürdür.	Çin'de sosyal yaşam ortamında daha fazla sınırlama vardır.
Türkler daha iyimser ve onların hayat memnuniyeti daha yüksektir.	Çinlilerin yaşam stresleri daha yüksek olduğu için hayat memnuniyeti düşük olabilir.
Türkiye'nin çekici bir kültürü vardır.	

Kiminle evleneceği kişisel bir tercih ve karar olsa da, bir Türk ile evlenmeyi tercih eden bu Çinli kadınlar, Çin ile Türkiye arasındaki kültürel alışverişi ve iki halk arasındaki anlayışı bir ölçüde desteklemişlerdir. Küreselleşmenin derinleşmesi ve internet

teknolojisinin gelişmesi ve son yıllarda Türkiye'nin “Orta Koridor” girişimi, Çin'in “İpek Yolu Ekonomi Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz Yoluyla İpek Yolu” girişimlerinin derinleşmesiyle iki ülke arasında alışverişler de yıldan yıla güçlenmektedir. Bu bağlamda, kültürel alışverişin bir biçimi olarak uluslararası evlilikler de artacaktır. Dolayısıyla ileride Çin ve Türkiye arasında uluslararası evliliklerde artan bir eğilim olacaktır. Bununla birlikte, Türkiye literatüründe Doğu Asyalı kadınlar ile Türkler arasındaki evlilikler üzerine bir araştırmada (Chan, 2017) Çinliler ve Türkiye vatandaşları arasındaki evliliklerden bahsedilmiş olsa dahi, bu konu hakkında çok az araştırma bulunmaktadır. Ayrıca, Çin literatüründe bu konu daha önce ele alınmamıştır. Böylece bu çalışmanın hem Türkiye hem de Çin literatürüne katkıda bulunması umulmaktadır.

Aynı zamanda, bu çalışma ile gelecekte bir Türk ile evlenerek Türkiye'de yaşamayı düşünecek Çinli kadınların, Türk toplumuna uyum süreçlerinde karşılaşacakları zorlukları azaltmaları veya kaçınmaları için bazı referans noktaları sağlamak ümit edilmektedir. Bu bağlamda Türk erkekleriyle evlenecek olan Çinli kadınlara Türkiye'deki yaşamlarında problemle karşılaşmamaları için bazı öneriler getirilebilir: Uluslararası evlilik yapmadan önce evlenilecek kişinin, ailesinin ve ülkesinin tanınması bu evlilikteki uyumu kolaylaştıracaktır. Evlenmeden önce Türkiye'nin ve Türk kültürünün tanınması, Türkçe'nin öğrenilmesi evlilikteki ilişkileri kolaylaştıracaktır. Türkiye'de bir arkadaş çevresinin kurulması, Çin'deki arkadaşlıkların devam ettirilmesi de buradaki yaşamında Çinli eşlere maddi-manevi destek sağlayacak ve karşılaşılan sorunların çözülmesinde yardımcı olacaktır. Yine yeni girilen ülkede karşılaşılan zorluklar ve engeller karşısında resmi kurumlardan ve Çin Büyükelçiliğinden yardım alınması mümkündür.

Bunların dışında, bu araştırmanın sınırlılıkları düşünülerek ileride yapılacak araştırmaların planlanmasıyla ilgili bazı öneriler getirilebilir:

Her şeyden önce, bireylerin sosyal uyumu uzun vadeli, kademeli ve dinamik bir gelişim sürecidir. Bu nedenle, bireylerin sosyal uyumu üzerine araştırma yapılırken uyum süreçlerini derinlemesine anlamak için katılımlı gözlem ve derinlemesine görüşme gibi araştırma tekniklerini kullanmak en uygun araştırma tekniğı olacaktır. Ancak saha

araştırması sırasında, dünya çapında olduğu gibi Türkiye’de de COVID-19 salgını devam ettiğinden, araştırmacı, sağlık ve güvenlik sebebiyle katılımlı gözlem araştırma tekniğini kullanmamış, sadece çevrimiçi derinlemesine görüşmeler yapmıştır.

Ayrıca, sosyal uyum ve sosyal bütünleşme, bireyler ve yerel sosyal gruplar arasında sürekli bir etkileşim sürecidir. Ancak, bu çalışmada sadece Çinli kadınlarla görüşme yapılmış, Türk eşleri, çocukları dahil diğer aile üyeleri veya çevrelerindeki onlara yakın diğer Türklerle görüşülmemiştir. Eğer araştırmada bu Çinli kadınların Türk toplumuna uyum süreçlerine üçüncü kişilerin gözünden bakılabilirse daha ayrıntılı bulgular elde edilebilir.

Bunlara ek olarak, bu çalışma, Çin-Türk uluslararası evliliklerinde Çinli kadınların Türk toplumundaki sosyal uyum süreçlerine ilişkin nitel bir çalışmadır. Çalışmanın saha araştırması sırasında görüşmecileri bulmak için kartopu yöntemi kullanıldığından, yalnızca Ankara, İstanbul, Konya ve Antalya gibi Türkiye'nin büyük şehirlerinde yaşayan Çinli kadınlarla görüşülmüş, Türkiye'nin doğusunda veya daha küçük şehirlerinde yaşayan Çinli kadınlarla görüşülmemiştir. Bu nedenle, bu bölgelerde yaşayan Çinli kadınların uyum süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar, büyük ve gelişmiş olan şehirlerdeki Çinli kadınlarıki ile benzer mi farklı mı diye bilinmemektedir.

Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların sosyo-kültürel uyum süreçleri incelenirken, eşlerinin, çocuklarının ve diğer aile üyelerinin görüşleri de ele alınabilir. Ayrıca Türk erkekleriyle evlenip Çin’de yaşayan kadınların görüşleri de ele alınıp, eşleri, çocukları ve diğer aile üyelerinin görüşleriyle birlikte incelenebilir. Böylece uluslararası evliliklerde uyum süreçleriyle ilgili hem nesiller arasında hem ülkeler arasında karşılaştırmalar yapma imkânı doğabilir.

KAYNAKÇA

İngilizce Kaynakça

- Berry, J.W. (1980). *Acculturation as varieties of adaptation. Padilla, (Ed.). Acculturation: theory, Models, and Some New Findings*. Boulder: West view Press, pp. 9-25.
- Berry, J.W., Poortinga, Y.P. and Segall, M.H.(2002), *Cross-Cultural Psychology: Research and Applications(2nd ed)*, UK: Cambridge University Press.
- Berry, J.W.(2005). Acculturation: Living Successfully in Two Cultures, *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), pp. 697-712.
- Berry, J.W., Phinney, J. S., Sam, D.L and Vedder, P. (2006). Immigrant Youth: Acculturation, Identity and Adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 55(3), pp. 303-332.
- Berry, J.W. (2009). A critique of critical acculturation. *International Journal of Intercultural Relations*, Vol.33, No.5, 361-371.
- Chan, A. Y. and Smith, K. R. (1995). American Families: Race And Ethnicity. C. K. Jacobson (Dü.) İçinde, *Perceptions Of Marital Stability Of Black-White Intermarriages*. (pp. 369-386). New-York: Guilford
- Chan, O. T. (2017). “*Daughter (-in-law) of Turkey*”: *An Account of International Marriages from South East Asian Women in Istanbul*, Thesis of Master in Sabancı University.
- Chee, H. L., Yeoh. B.S.A. and Vu, T. K. D.(March, 2012). From Client to Matchmaker: Social Capital in the Making of Commercial Matchmaking Agents in Malaysia, *Pacific Affairs*, 85(1), pp. 91-115.

- Chu, J.J. and Sun, P. (2010). A Study of Social Exclusion : Vietnamese and Mainland Chinese Brides in Taiwan, *Journal of US-China Public Administration*, 6 (4), pp.12-23 .
- Chung, C., Kim, K. and Piper, N. (2016). Marriage migration in Southeast and East Asia Revisited Through a Migration-Development Nexus Lens, *Critical Asian Studies*, 48(4), pp. 463-472.
- Chung, E. A. and Kim, D. (Winter 2012), Citizenship and Marriage in a Globalizing World: Multicultural Families and Monocultural Nationality Laws in Korea and Japan, *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 19 (1), pp. 195-219.
- Constable, N. (2003). *Romance on a Global Stage: Pen Pals, Virtual Ethnography and Mail Order Marriages*. London: University of California Press.
- Donovan, S. (2004). *Stress And Coping Techniques In Successful Intercultural Marriages*, Thesis of Master in the Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Gernsheim, E. B. (2011). The Marriage Route To Migration of border artistes, transnational matchmaking and imported spouses, *Nordic Journal of Migration Research*, (2), pp. 60-68.
- Goldlust, J. and Richmond, A H. (1974). A Multivariate Model of Immigrant Adaptation. *International Migration Review*, 8(2), pp. 193-225.
- Gordon, M. (1964). *Assimilation in American life: The Role of Race,Religion and National Origins*, New York: Oxford University Press.
- International Organization for Migration(IOM) (2019). World Migration Report 2020.
- Irastorza, N. and Devoretz, D.J.(January, 2009). [Factors Affecting International Marriage Survival: A Theoretical Approach](#), pdfs.semanticscholar.org

(<https://pdfs.semanticscholar.org/f50f/17725676d85565fff340a26426ca467e7828.pdf>)

Jones, G. and Shen, H. (2008, February). International Marriage In East And Southeast Asia: Trends And Research Emphases. *Citizenship Studies*, 12(1), pp. 9-25.

Junger, T. J.(2001). Ethnic Minorities, Social Integration and Crime, *European Journal on Criminal Policy and Research*,(9), pp. 5-29.

Knight, J.(Apr., 1995), Municipal Matchmaking in Rural Japan, *Anthropology Today*, 11(2), pp. 9-17.

Kim, H. M. (Winter 2007), The State and Migrant Women: Diverging Hopes in the Making of “Multicultural Families” in Contemporary Korea, *Korea Journal*, 47(4), pp.100-122.

Kim, H.K. (2012). Marriage Migration Between South Korea and Vietnam: A Gender Perspective, *Asian Perspective*, 36(3), pp. 531-563.

Kim, M.(2013), Citizenship Projects for Marriage Migrants in South Korea: Intersecting Motherhood with Ethnicity and Class, *Social Politics*, 20(4), pp. 455-481.

Kim,Y.Y.(1980). *Intercultural Adaptation In Handbook of Intercultural Communication*, USA: Beverly Hill Sage Press.

Lauser, A. (2006). Philippine Women on the Move A Transnational Perspective on Marriage Migration, *Internationales Asienforum*, 37(3-4), pp. 321-337.

Lee, H.K. (2003), Gender, Migration and Civil Activism in South Korea, *Asian and Pacific Migration Journal*, 12(1-2), pp. 127-153.

Lee, H.K. (2008). International Marriage and the State in South Korea: Focusing on Governmental Policy, *Citizenship Studies*, 12(1), pp. 107-123.

- Lee, H. (2009). On the Cross-border Class Effect and Gender-based Class Structure of International Marriage---Korean International Marriage as An Example, *Journal of Yanbian University (Social Science Edition)*, 42(4), pp. 48-53.
- Lee, H., Williams, L. and Arguillas, F.(2016). Adapting to Marriage Markets: International Marriage Migration from Vietnam to South Korea, *Journal of Comparative Family Studies*, 47(2), pp. 267-288.
- Lee, M., Chan, A., Bradby, H. and Green,G. (2002). Chinese Migrant Women and Families in Britain, *Women's Studies International Forum*, 25(6), pp. 607-618.
- Lee, Y. J., Seol, D.H. and Cho, S. N. (2006), International Marriages In South Korea: The Significance of Nationality And Ethnicity, *Journal of Population Research*, 23(2), pp. 165-182.
- LeVine, R. and Campbell, D.(1972). *Ethnocentrism*. New York: Wiley Press.
- Hill, L. H. (2006). Sense Of Belonging As Connectedness, American Indian Worldview And Mental Health. *Archives of Psychiatric Nursing*, 20 (5), pp. 210–216
- Lockwood, D. (1964). Social Integration and System Integration, in G. K. Zollschan and W. Hirsh (eds). *Explorations in Social Change*. London: Routledge, pp. 245
- Nomura, T. (2007). *Perceptions Of Marriage: Recent Japanese Immigrant Women In The Greater Toronto Area*, Thesis of the Master In University of Toronto.
- Morgan, C.V and Hoffmann J. P. (Spring 2007). International Marriages In Japan: A Prefecture-Level Analysis, *International Journal of Sociology of the Family*, 33(1), pp.157-182.
- Morris, A. (2015). *A Practical Introduction To In-Depth Interviewing*. California: Sage Publications Ltd.

- Piper, N.(1997), International Marriage in Japan: ‘Race’ and ‘Gender’ Perspectives, *Gender, Place and Culture*, 4(3), pp. 321–338.
- Piper, N.(1999). Labor Migration, Trafficking and International Marriage: Female Cross-Border Movements into Japan, *Asian Journal of Women's Studies*, 5(2), pp. 69-99.
- Piper, N.(2003). Wife Or Worker? Worker Or Wife? Marriage And Cross-Border Migration İn Contemporary Japan, *Int. J. Popul. Geogr*, (9), pp. 457–469.
- Redfield, R., Linton. R. and Herskovits.M. (Jan. - Mar., 1936). Outline for the Study of Acculturation, *American Anthropologist*, 38(1), pp. 149-152.
- Rose, G. (1995). Place and Identity: A Sense of Place. D. Massey ve P. Jess (Eds.). *A Place in the World? Places, Cultures and Globalization* içinde, Oxford: The Open University, pp. 88-132.
- Rosario, T.C.D. (2005). Bridal Diaspora: Migration And Marriage Among Filipino Women, *Indian Journal Of Gender Studies*, (12), pp. 253-273.
- Seah, M. (2012), “The Family” As An Analytical Tool: Cases From International Marriages And Marriage Migration İn East Asia. *International Journal Of Sociology Of The Family*, 38(1), pp. 63-84.
- Shim, Y. H. and Han, S. J. (2010), "Family-Oriented Individualization" and Second Modernity: An Analysis of Transnational Marriages in Korea, *Soziale Welt*, 61(3/4), pp. 237-255.
- Shin, D.C. and Johnson, D.M.(1978). Avowed Happiness As An Overall Assessment Of The Quality Of Life, *Social Indicators Research*, (5), pp. 475-492 .

- Shipper, A. W.(Spring 2010), Introduction: Politics of Citizenship and Transnational Gendered Migration in East and Southeast Asia, *Pacific Affairs*, 83(1), pp. 11-29.
- Solsberry, P. W. (1994). Interracial Couples In The United States Of America: Implications For Mental Health Counselling, *Jurnal Of Mental Haelth Counselling*, (16), pp. 304-317.
- Strauss, A.L. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Sumner, W.G.(1940). *Folkways*, Boston: Ginn & Co. Press.
- Tan, E.K.B. (2008), A union of gender equality and pragmatic patriarchy: international marriages and citizenship laws in Singapore, *Citizenship Studies*, 12(1), pp. 73-89.
- Tapales, P. D(1990).Women, Migration, and the Mail-Order Bride Phenomenon: Focus on Australia, *Philippine Journal of Public Administration*, 34(4), pp.311-322.
- Wang, H.Z. (2007). Hidden Spaces of Resistance of the Subordinated : Case Studies from Vietnamese Female Migrant Partners in Taiwan, *International Migration Review*,41(3), pp. 706-727 .

Türkçe Kaynaklar

- Adiloğlu, S. (2018). Kosovalı Kadın Göçmenler ve Sosyal Motivasyonları, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), ss. 830-857.
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E.(2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), ss.58-83.

Altun, N. ve Dinç, A.(2016). Yabancı Gelinlerin Türk Ailesi İçindeki Yerine Sosyolojik Bir Bakış(pdf.), Mart 25-27, Halk Kültüründe Aile Uluslararası Sempozyumu: <https://www.academia.edu/25173459/>.

Aksoy, M. (2007). *Doğu Anadolu Kültürü Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Artun, E.(2008). *Türk Halk Bilimi*, İstanbul: Kitapevi Yayınları.

Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı I), ss. 108-114.

Çolakoğlu, S. (Eylül, 2012). Türkiye-Çin İlişkileri: Tek Taraflı Aşk mı? *Ortadoğu Analiz*, 4(45), ss. 53-66.

Demir, Ö. ve Acar, M. (1993). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, İstanbul: Ağaç Yayıncılık.

Deniz, A. ve Özgür, E. M.(2013). Antalya’daki Rus gelinler: Göçten evliliğe, evlilikten göçe, *Sosyoloji Dergisi*, 3(27), ss. 151-175.

Doğan, İ.(2016).*Türk Aile Sosyolojisi (Tarih- Gelenek- Modern Zamanlar)*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Erkeç, Ü.F.(2017). Evlilik Yoluyla Kadın Göçü ve Türkiye’de “Rus Gelin”lerin Durumu, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(2), ss. 21- 43.

Gelekçi, C. (2018). “*Kültür: Kültür, Kültürel Alanlara İlişkin Kavramlar Ve Kültürel Değişme*”, *Sosyoloji*, (Ed., Sağlam, E.B. ve diğerleri), Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gençöz , F. (1998). Uyum Psikolojisi. *Kriz Dergisi*, 6(2), ss. 1-7.

Gökmen, Ç. E. (2011).Türk Turizminin Yabancı Gelinleri: Marmaris Yöresinde Turizm Sektöründe Çalışan Göçmen Kadınlar, *Çalışma ve Toplum*,(1), ss.201-232.

Kırpık, C. (2009). Şehzade Evliliklerinde Değişim. Asosindex.Com/Cache/Articles/Article-1423910754.Pdf Adresinden Alınmıştır, ss.167-192.

Nakipbayeva, Z.(2020). *Umutların ve Hayal Kırıklıkların Sosyo-Kültürel Arka Planı: Türk Erkekleriyle Evlenen Kazakistanlı Kadınların Evlilik Memnuniyeti Üzerine Nitel Bir Çalışma* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara:Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Neuman,W.L. (2008). *Tophumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar (Cilt.2)* (Çev., Özge, S.), Ankara: Yayınodası Ltd(Yayıncılık Hizmetleri San. Tic. Ltd.)

Örnek, S.V. (1995). *Türk Halkbilimi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay. 1629.

Özcan, N. (2016). Midyat'ta Evlenme Geleneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya: T.C.Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özçetin, S.(2013). *Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyraklı Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Parlaz, S. (2013, Eylül). Osmanlı Hanedan Evlilikleri Üzerine Bazı Notlar. *Tarih Okulu Dergisi* (15), ss. 57-89.

Pusch, B. (2013). Karşı İstikametten Göç: Türkiye'deki Yüksek Vasıflı Alman Kadınlar, *Sosyoloji Dergisi*, 3(27/2), ss. 123-149.

Sağlam, B. E.(2018). *Araştırma Yöntem Ve Teknikleri, Sosyoloji*, (Ed., Sağlam, E.B. ve diğerleri), Ankara: Siyasal Kitabevi.

Sağlam, F. (2006). Türk - Alman Örnekleminde Karma Evli Çiftlerin Çocuklarındaki Dilsel Gelişim Üzerine. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 23(1), ss. 231-241.

Şahin, B.(Güz 2010). Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme. *Bilig Dergisi*, (55), ss. 103-134.

Turut, H. ve Özgür, E. M. (2018). Bir Kente Göçün Hikâyesi: Süreçler, Bütünleşme ve Aidiyet, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 16(1), pp. 153-180.

Yıldırım, A. (2015). Sınır-ötesi Evlilikler ve Sınır Çokkarınlılığı: "İthal Kumalar", *Antropoloji*, (29), ss.132-159..

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı, *Sosyoloji Konferansları*, (35), ss. 29-56.

Çince Kaynakça:

Babbie, E.(2005). *Sosyal Araştırma Yöntemleri/社会研究方法*, (Çev., Qiu, Z. Q. 邱泽奇), Pekin: Huaxia Yayınevi (10. Baskı) /北京：华夏出版社(第 10 版).

Bao, J. 鲍静 (Temmuz 2013). *Kadınların Siyasete Katılımı: Toplumsal Cinsiyete Bir Sorgulanma/女性参政：社会性别的追问*, Pekin: Renmin University of China Press/北京:中国人民大学出版社.

Chen, M.T 陈敏台(2017). *Çağdaş Döneminde Çinli ve Taylandlı Gençler Arasındaki Uluslararası Evlilik Üzerine Bir Araştırma --- Guangxi İlindeki Yaşanan Çin-Tayland Uluslararası Evlilik Bir Örneği/当代中泰青年跨国婚姻研究-----以广西中泰跨国婚姻为例*, Guangxi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi/广西大学硕士学位论文.

- Chen, X. 陈讯(2017). Tamamlayıcı Kaynaklar, Benzer Evlilik Gelenekleri ve Yapısal Gücün Korunması Altındaki Çin-Vietnam Sınırında Sınır Ötesi Evliliğin Araştırması: Guangxi İlindeki Chongzuo Şehrinde G Köyünün Örneği/资源互补、婚俗类同与结构性力量保护下的中越边境跨国婚姻研究---以广西崇左市 G 村为例, *Yunnan Kamu Yönetimi Enstitüsü Dergisi/云南行政学院学报*, (4), ss. 5-11.
- Chen W. 陈文(2010). Tayvan'da Yaşayan Güneydoğu Asyalı Gelinler Üzerine Bir Analiz/台湾地区的东南亚新娘问题分析, *Tayvan Çalışmaları/台湾研究集刊*, 108(2), ss. 72-86.
- Chen, X. 陈雪(2019), Yunnan'da yaşanan Sınır Ötesi Evlilik Göçmenlerinin Sosyal Yönetişimi Üzerine Araştırma/云南跨境婚姻移民的社会治理研究, *Hubei Milliyetler Enstitüsü Dergisi (Felsefe ve Sosyal Bilimler)/湖北民族学院学报(哲学社会科学版)*, (4), ss. 45-53.
- Chen, Y.Z. 陈燕祯(2008) Tayvan'ın Yeni Göçmenlerinin Kültürel Kimliği, Sosyal Uyumu ve Sosyal Ağları/台湾新移民的文化认同、社会适应与社会网络, *Devlet ve Toplum/国家与社会*, (4), ss. 43-99.
- Cui, J. H. 崔金海(2017). Uluslararası Evlilik ve Ailede Kadınların Hayatına Uyum Türleri Üzerine Bir Araştırma— Çin ve Kore arasında Uluslar arası Evlilikleri Bir Örnek/跨国婚姻家庭中女性生活适应类型研究——以中韩跨国婚姻为例, *Shanxi Üniversitesi Dergisi (Felsefe ve Sosyal Bilimler Baskısı)/山西大学学报 (哲学社会科学版)*, 40(6), ss. 125-131.
- Dai, B. ve Zhao, D. G.戴波, 赵德光(2016), Çin-Myanmar, Çin-Laos ve Çin-Vietnam Arasındaki Etnik Azınlıkların Sınır Ötesi Evlilik Davranışları Üzerine Ekonomik

Yansımalar/中緬、中老、中越少数民族跨境婚姻行为的经济思考, *Dünya Ulusları/世界民族*, (2), ss. 54-65.

Deng, W.Z. 邓伟志(2006). *Aile Sosyolojisine Giriş (Çev., Xu, X.)*/家庭社会学导论(徐新译), Şanghai: Şanghai University Press/上海: 上海大学出版社.

Dong, J.Z.董建中(2013). Çin Yunnan İlindeki Sınır Ötesi Etnik Bölgelerindeki Sınır Ötesi Evliliklerin Sorunları Üzerine Bir Araştırma/云南边境民族地区跨境婚姻问题研究, *Güneybatı Milliyetler Üniversitesi Dergisi (Beşeri ve Sosyal Bilimler Basım)* /西南民族大学学报(人文社会科学版), (5), ss. 38-43.

Dong, Z.L. ve Zhang, P.董章琳, 张鹏(2011). Şehirdeki Köylü Göçmen İşçilerin Toplumsal Bütünleşmesinin Etkileyen Faktörler Üzerine İncelenme---Chongqing'deki 1032 Köylü Göçmen İşçi Örnek Olarak/城市农民工社会融合的影响因素分析——重庆市 1032 名农民工的调查, *Chongqing Teknoloji Üniversitesi Dergisi(Sosyal Bilimler Sürümü)*/重庆理工大学学报(社会科学版), (2), ss.19-25.

Durkheim Émile (2008). *Sosyal Çalışma Bölümü/社会分工论* (Çev., Qu,D. 渠东), Pekin, Sanlian Kitabevi Yayınları /北京, 三联书店出版社.

Fan, R.L. 范若兰(2002). Modern Çin'de Kadın Nüfusunun Uluslar arası Göçü (1860-1949)/近代中国女性人口的国际迁移(1860—1949 年), *Denizcilik Tarihi Çalışmaları/海交史研究*, (1), ss. 108-122.

Fang, M. 方明(2018). Çin'de Ulusötesi Evlilik Göçmenlerinin Adaptasyonu Üzerine Bir Çalışma---Zhejiang Eyaletinin Qingyuan İlçesindeki Ulusötesi Evlilik Göçmenleri Örneğin/中国跨国婚姻移民的融入适应研究---以浙江省庆元县为例, *Dünya Ulusları/世界民族*, (3), ss. 82-89.

- Fei, X.T. 费孝通(1998). *Kırsal Çin, Doğum Sistemi/乡土中国 生育制度*, Pekin: Pekin Üniversitesi Yayınları/北京：北京大学出版社.
- Feng, X. T. 风笑天(2001). *Sosyolojik Araştırma Yöntemleri/社会学研究方法*, Pekin, Çin Renmin Üniversitesi Yayınları/北京:中国人民大学出版社.
- Guan, R.S. 关日昇 (2016). *Çin-Japon Ulus Ötesi Evliliği ve Bu Evlilikte Çinli Kadınların Kültürel Uyumları Üzerine Çalışma/中日跨国婚姻与中国女性在其中的文化适应性研究*, Heilongjiang Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi//黑龙江大学硕士学位论文.
- Guan, S.J.关世杰(1995). *Kültürlerarası İletişim/跨文化交流学*, Pekin: Pekin Yayınevi/北京：北京出版社.
- He, Y.Q. 和煜乾(2017). “Üç Kapılı” Teori Altında Yunnan Sınır Bölgesinde Yasadışı Evlilik Göçü Üzerine Çalışma/ “三道门”理论视域下的云南边境地区非法婚姻移民问题研究, *Hubei Polis Memuru Akademisi/湖北警官学院学报*,(4), ss. 57-62.
- Hu, Y. 胡瑛 (2015). *Ulus Ötesi Evlilikte Kültürel Uyumlar ve Sosyal Destekler——Amerika Birleşik Devletleri'ne Göç Eden Çinli Kadın Evlilik Göçmenleri olarak bir Örnek /跨国婚姻的文化适应和社会支持-----以移居美国的中国女性婚姻移民为代表*, Çin, Wuhan :Wuhan Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi/武汉大学博士学位论文.
- Hu, Y 胡雨 (2013). Müslüman Göçmenlerin Almanya'daki Yaşamları ve Sosyal entegrasyonları/穆斯林移民在德国及其社会融入, *Alman Çalışmaları/德国研究*, 28(3), ss. 69-80,126.

- Lei, G.M ve Wang, B.T. 雷光明,王保同(2016), Çin Sınırında Yaşayan Ailelerin Sınır Ötesi Evlilik Hakkında İkilem ve Düşünceleri- Bir Örnek Olarak Yunnan ve Guangxi Sınır Bölgeleri /我国边民跨境婚姻家庭的困境与思考---以云南、广西边境地区为例, *Zhongyang Minzu Üniversitesi Dergisi (Felsefe ve Sosyal Bilimler)/中央民族大学学报(哲学社会科学版)*, (2), ss. 72-78.
- Li, B. 李冰(2016), *Çin'de Yaşayan Kuzey Koreli Kadın Evlilik Göçmeninin Sosyal ve Kültürel Adaptasyonu Üzerine Araştırma/来华朝鲜女性婚姻移民的社会文化适应研究*, İç Moğolistan Normal Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi//内蒙古师范大学硕士论文.
- Li D. M. ve Lü, H. 李冬梅, 吕汇(2006). Çin ve Japonya Arasındaki Ulus Ötesi Evliliğin Yasal Meseleleri Üzerine Araştırma/中日跨国婚姻法律问题研究, *Jiangxi Gençlik Meslek Yüksekokulu Dergisi/江西青年职业学院学报*, (6), ss. 36-41.
- Li, J.李娟(2007). Çin-Vietnam Sınırında Uluslar arası Evliliklerinde Kadınların Kimliği Üzerine Düşünceler - Guangxi'de Daxin İlçesindeki Bir Köy Örneğin/中越边境跨国婚姻中女性的身份认同思考—以广西大新县 A 村为例,*Guangxi Etnik Çalışma /广西民族研究*, (1), ss. 76-82.
- Li, J., Luo, L.N. ve Long, Y. 李娟,罗柳宁,龙耀(2007). Antropoloji Perspektifinde "Vatansız Kadın": Guangxi İlindeki Daxin İlçesinde Bir Köy Örneği/人类学视野中的"无国籍女人" ---以广西大新县 A 村为例, *Baise Koleji Dergisi/百色学院学报*, 20(1), ss. 7-14.
- Li, L.Y. 李丽媛(2010). *Çin-Amerikan Uluslar arası Evliliklerinin Kültürlerarası Bir Bakış Açısıyla Bir Analizi/从跨文化视角分析中美跨国婚姻*, Dalian: Liaoning

Normal Üniversite Yabancı Diller Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisansı Tezi/大连:辽宁师范大学外国语学院硕士论文.

Li, H.F.李海芳(2013). "*Long Cun Jingpo Milletinin Uluslar arası Evliliği Üzerine Bir Çalışma/龙村景颇族跨国婚姻研究*, Yunnan Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi/云南大学硕士学位论文.

Li, M. H. 李明欢(2000). 20. Yüzyılda Batı Uluslar arası Göç Teorisi/20 世纪西方国际移民理论, *Xiamen Üniversitesi, Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi/厦门大学学报哲学社会科学版*, 144(4), ss. 12-18.

Li, M. H. 李明欢(2001). "Çokkültürlülük" Üzerine Tartışmanın Gözden Geçirilmesi/ “多元文化”论争世纪回眸, *Sosyolojik Araştırma/社会学研究*, (3), ss. 99-105.

Li, Q.M.李巧梅(2015). *Ulus Ötesi Evlilikte Kadın Göçmenlerin Kültürel Adaptasyon: Henan Eyaleti, Qi Kasabasındaki Çin- Vietnam Ulus Ötesi Evliliği ve Ailesi Örneği/跨国婚姻女性移民的文化适应：以豫北淇镇中越跨国婚姻家庭为例*, Shangdong Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi//山东大学硕士学位论文.

Liang, J. H. 梁景和(2012). *Evlilik? Aile? Cinsiyet Araştırması/婚姻?家庭?性别研究*, Pekin: Sosyal Bilimler Edebiyatı Yayınları/北京: 社会科学文献出版社.

Lin, K.Z. 林开忠 (2006). Sınır Ötesi Vietnamlı Kadınlar Etnik Sınırların Bakımı: Gıda Rolü Sorgulaması/跨界越南女性族群边界的维持：食物角色的探究, *Tayvan Güneydoğu Asya Çalışmaları/台湾东南亚学刊*, (1), ss. 63-81.

Lin, Y.F. ve Zhou, H.L. 林月凤, 周慧玲(2007). Yeni Yerleşik Eğitim: Güneydoğu Asyalı Yabancı Eşlerin Yaşam Uyum ve Okuryazarlık Eğitimi Üzerine Bir

Araştırma/新住民教育：东南亚外籍配偶生活适应与识字教育之研究，
Öğrenme Bilgi /研习资讯, (6), ss. 125-138.

Liu, D.D 刘丹丹(2018). *Sınır Ötesi Evlilik Yapan Gruplarının Kimliği Üzerine Bir Araştırma --- Çin'nin Guilin Şehiri ve Vietnam arasındaki "Vietnamlı Gelin" olarak bir örnek/跨境通婚群体的身份认同研究----以桂越边境地区“越南新娘”为例*, Chongqing Teknoloji ve İşletme Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi/重庆工商大学硕士学位论文.

Liu, A.Y., Tong, X ve Fu, W. 刘爱玉, 佟新, 付伟(2015), Çift Ücretli Ailelerde Ev İşinin Cinsiyete Göre Bölünmesi: Ekonomik Bağımlılık, Cinsiyet Algısı veya Duygusal İfade,双薪家庭的家务性别分工：经济依赖、性别观念或情感表达, *Toplum Dergisi/社会*, 35(2), ss. 109-136.

Liu J.F. 刘计峰(2011). Çin-Vietnam Sınırında Yapılan Uluslar arası Evlilikler Üzerine Bir Araştırma/中越边境跨国婚姻研究述评, *Kuzey Batı Nüfusu /西北人口*, (6), ss. 64-68.

Lu H.F. 陆海发(2016). Sınırdaki Ulusötesi Evlilik Göçünün Yönetişimi: Zorluklar ve Çözümler/边境跨国婚姻移民治理：挑战与破解之道, Güneybatı Milliyet Üniversitesi Üniversitesi (Beşeri Bilimler ve Sosyal Bilimler Baskısı)/西南民族大学学报(人文社会科学版), (3), ss. 48-53.

Lu H.F. 陆海发(2017). Sınır Kontrolünde Ulusötesi Evlilik Göçmeni: Özellikleri, Motivasyonları ve Etkileri ---Yunnan İlindeki İki Sınır Bölgesi'nde Yapılan İncelemeler ve Düşünceler/边境治理中的跨国婚姻移民：特征、动力及其影响---基于对云南两个边境县的调查与思考, *Yunnan Minzu Üniversitesi Dergisi (Felsefe ve Sosyal Bilimler)/云南民族大学学报 (哲学社会科学版)*, 34(5), ss. 62-70.

- Luo, L.N. 罗柳宁(2010), Çin-Vietnam Sınırında Ulus Ötesi Evliliklerin Temeli --- Eşzamanlı Olarak "Vatansız Kadınların" Durumu Üzerine Araştırma/例论中越边境跨国婚姻建立的基础-----兼论“无国籍女人”的身份", *Guangxi Etnik Çalışmaları/广西民族研究*, No.5, ss. 57-61.
- Luo, W.Q. 罗文青(2006). Barış ve İletişim: Guangxi'nin Sınır Bölgelerindeki Sınır Ötesi Evlilik Üzerine bir Çalışma/和平与交往：广西边境地区跨国婚姻问题初探, *Guangxi Normal Üniversitesi Dergisi: Felsefe ve Sosyal Bilimler/广西师范大学学报(哲学社会科学版)*, 42(1), ss. 52-56.
- Luo, W.Q. 罗文青(2013). Asya Evlilik Göçmenlerinin Perspektifinden Çin-Vietnam Ulusötesi Evlilik Sorunları Üzerine Bir Araştırma/亚洲婚姻移民视角下的中越跨国婚姻问题研究, *Yangtze Normal Üniversitesi Dergisi/长江师范学院学报*, (3), ss.1-6.
- Mao, Y. F. 毛艳枫(2015). "Uluslar arası Çiftlerin" Kültürel Kimlikleri Üzerine Bir Araştırma - - Anlatım Görüşmelerine Dayalı Bir Örnek Çalışma/“跨国夫妻”的文化认同研究——基于叙事访谈的个案分析, *Jimei Üniversitesi Dergisi (Felsefe ve Sosyal Edition)/集美大学学报(哲社版)*, 18(1), ss.108-113.
- Meng, X. 孟霞(2010). *Yurtdışında Okuyan Kadın Yüksek Lisans Öğrencilerinin Sosyal Uyum Çalışmaları, ABD'deki D Üniversitesi'nden Çinli Kızdan Öğrencileri Örneğin/留学女研究生社会适应研究——以美国 D 大学中国女留学生为例*, Wuhan Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi/ /武汉大学博士学位论文.
- Nie, Y.G., Lin, C.D., Zheng, X., vd., 聂衍刚, 林崇德, 郑雪, 丁莉, 彭以松, (2008). Ergenlerin Sosyal Uyumları ile Büyük Beş Kişilik Arasındaki İlişki/青少年社会适应行为与大五人格的关系, *Psikoloji/心理科学*, 31(4), ss.774-779.

- Pan, S.M. 潘淑满(2004). Evlilik Göçmen Kadınlar, Vatandaşlık ve Medeni Şiddet/婚姻移民妇女、公民权与婚姻暴力, *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Dergisi/社会政策与社会工作学刊*, (1), ss. 85-131.
- Qing, S.S. 卿石松(2017). Cinsiyet Rolü Kavramları, Aile Sorumlulukları ve İşgücü Katılım Modelleri Üzerine Bir Araştırma/性别角色观念、家庭责任与劳动参与模式研究, *Sosyal Bilimler/社会科学*, (11), ss. 91-100.
- Quan, X.Z.全信子(2007). Çinli Chaoxian Kadınların Yabancı Evliliğinin Temel Modeli Üzerine Bir Çalışma: Güney Koreli Erkeklerle Evlenen Çinli Chaoxian Kadınlarla İlgili Bir Örnek Çalışma/关于朝鲜族女性涉外婚姻基本模式的探讨:以嫁到韩国的朝鲜族女性为个案研究, *Yanbian Üniversitesi Doğu Dergisi/延边大学东疆学刊*, 24(4), ss. 99-105.
- Quan, X.Z.全信子(2012a). Uluslar arası Etnik Kimliğin Sahneleri ve Farklılıkları Üzerine Bir Araştırma--- Çinli Chaoxian Evlilik Göçmen Kadınları Bir Örnek Olarak/论跨国民族认同的场景与差异——以中国朝鲜族婚姻移民女性为例, *Yanbian Üniversitesi Dergisi (Sosyal Bilimler Baskısı)/延边大学学报 (社会科学版)*, 45(5), ss. 87-94
- Quan, X.Z.全信子(2012b). *Homolog Kökenlerden Farklı Kültürel Duygu---Çin- Güney Kore Arasındaki Uluslar arası Evlilikte Çinli Chaoxian Kadınların Evlilik Gücü Üzerine Bir Analiz/同源异流的文化情结——中韩国际婚姻中朝鲜族女性婚姻移民现象探析*, Pekin: Xueyuan Yayınevi/北京：学苑出版社.
- Qiu, S.W. 邱淑雯(2007), Göç Alanı Patolojisi ve Ağ Toplama Noktalarının Çatışması ve Üstesinden Gelmesi: Tayvan'daki bir Vietnam Kadın Mağazası Örneği/ 移民区病理与网络集结点的冲突与克服：以在台越南女性的店家为例, *Eğitim ve Sosyal Çalışmalar/教育与社会研究*, (13), ss.95-120.

- Saihan, Z.N. 赛汉卓娜(2014). Başka Bir Hareket: Çinli Chaoxian Kadınların Evlilik Göçleri ve Ailelerinin Stratejileri/另一种移动：朝鲜族女性婚姻移民及其娘家的家庭战略, *Yanbian Üniversitesi Dergisi (Sosyal Bilimler Baskı)/延边大学学报 (社会科学版)*, 47(4), ss. 55-63.
- Shen, K.Q.沈凯琪(2018). Sosyal Bütünleşme Ölçümü Boyutları Üzerine Bir Araştırma/社会融合测量维度研究综述, *Öğrenme Teorisi/学理论*, (12), ss. 106-108
- Shen, Y. F. 沈奕斐(2005). İnşa Edilen Kadın--- Çağdaş Toplumsal Cinsiyet Teorisi/被建构的女性——当代社会性别理论, Şangay: Şangay Halk Yayınevi/上海: 上海人民出版社.
- Shi, Y. R.师艳荣(2009). Çin-Japon Ulus Ötesi Evliliği Üzerine Bir Analiz/中日跨国婚姻问题分析, *Teori ve Modernleşme/理论与现代化*, (4), ss. 17-21.
- Su, Z.Q., Zhang, D.J. ve Shao, J.J.苏志强,张大均,邵景进(2015).Sosyoekonomik Durum ile Evde Bırakılmış Çocukların Sosyal Adaptasyonu Arasındaki İlişki: Ayrımcı Algının Aracı Rolü/社会经济地位与留守儿童社会适应的关系：歧视知觉的中介作用, *Psikolojik Gelişim ve Eğitim/心理发展与教育*, 31(2), ss. 212-219.
- Tan, L., Susan, S. ve Liu, H. 谭琳,苏珊•萧特,刘惠(2003). "Çift Yabancılar" ın Hayatı - Kadın Evlilik Göçmenlerinin Yaşam Deneyimleri Üzerine Bir Analiz/“双重外来者”的生活—女性婚姻移民的生活经历分析, *Sosyolojik Araştırmalar/社会学研究*, (2), ss.75-83.
- Tan, Y. 丹山雅也(1986). Kayınvalidelerin Geline Davranmalarına İlişkin 77 Stratejiler/婆婆对待儿媳 77 计, 长春:吉林出版社/ Changchun: Jilin Yayınevi.

- Tao, T. 陶涛 (2012). Çin Kırsal Kadınlarının Ailede Önemli Karar Alma İşlemlerine Katılım Hakkını Etkileyen Faktörler Üzerine Araştırma /中国农村妇女家庭重大决策参与权的影响因素研究, *妇女研究论丛/Kadın Çalışmaları Koleksiyonu Dergisi*, (5), ss.17-22.
- Tao, Z.X. 陶自祥 (2017). Çin-Vietnam Sınırındaki Uluslar arası Evliliğin Sosyal Temelleri- Bir Örneği Olarak Guangxi İli Longzhou İlçesindeki G Köyü /中越边境跨国婚姻产生的社会基础---以广西龙州县 G 村为例, *Nüfus ve Toplum i/人口与社会*, 33(3), ss. 90-103.
- Tong, X. 佟新(Eylül, 2011). *Toplumsal Cinsiyet Çalışmalarına Giriş (2. Baskı)/社会性别研究导论(第2版)*, Peking: Peking University Press/北京：北京大学出版社.
- Wang, B.B. ve Li, K.D. 王彬彬,李凯冬(2017), Çin-Vietnam Arasındaki Sınırötesi Evliliğin Sınır Köylerin Yönetişimi Üzerindeki Etkisi: Gejie Köyündeki Hani Azınlığının Örneği/中越边境跨国婚姻对边境村落治理的影响—以隔界村哈尼族为例, *Honghe Üniversitesi Dergisi/红河学院学报*, 15(4), ss.16-18.
- Wang, D.F. ve Cui H. 王登峰,崔红(2007), Çin Cinsiyet Rolü Ölçeğinin İnşası ve Psikososyal Uyum ile İlişkisi/中国人性别角色量表的建构及其与心理社会适应的关系, *Güneybatı Üniversitesi Dergisi (Sosyal Bilimler Baskı)/西南大学学报(社会科学版)*, 33(4), ss.1-9.
- Wan,H., Zhu, H. ve Tang, X.Q. 万蕙,朱竑,唐雪琼(2013). Kadınların Uluslar arası Evlilikleri Üzerine Bir İnceleme--- Tayvan'da Yabancı Gelinleri Örneğinin/女性跨国婚姻移民研究述评——以台湾外籍新娘为例, *Kadın Çalışmaları Forumu/妇女研究论丛*, (3), ss. 106-114.

- Wang, H. ve Huang, J.H. 王晖,黄家信(2007), Vatansız kadın: Gelenek ve Modernite Arasında Çaprazlayan Etnik Gruplar/无国籍女人：在传统与现代之间徘徊的族群, *Baise Koleji Dergisi/百色学院学报*, 20(1), ss. 1-6.
- Wang, H.R. ve Zhang, S.M. 王宏仁,张书铭(2003). Ticarileştirilmiş Ulusötesi Evlilik Piyasası:Tayvan-Vietnam Evlilik Aracılığı Örneğinin/商品化的跨国婚姻市场：以台越婚姻中介业运作为例, *Tayvan Sosyolojisi/台湾社会学*, (6), ss. 47-52.
- Wang, L.M.王鹿鸣(2014). Çin-Amerikan Uluslararası Evliliğinde Değer Çatışmasının Sebebiyle Ortaya Çıkan İletişimin Engelleri/中美跨国婚姻中价值观冲突引起的交流障碍, *Heilongjiang Bilimi/黑龙江科学*, 5 (12), ss. 169,191.
- Wang, S.B. 王思斌(2010). *Sosyoloji Kibabı(3. Baskı) /社会学教程(第3版)*, Peking: Peking University Press 北京：北京大学出版社.
- Wang, W. 王伟(2014), Sınır Ötesi Millet Konusunun Oluşumu, Performansı ve Etkisi/跨界民族问题的形成、表现及影响, *Heilongjiang Ulusal Dergisi/黑龙江民族丛刊*, (1), ss. 75-82.
- Wang, X.D. 王晓丹(2011). Çin-Vietnam'da Sınır Ötesi Evliliğin Kadın Göçünün Nedenleri ve Etkileri: Yunnan İlindeki Wenshan Eyaleti Örneği/中越边境跨国婚姻中女性婚姻迁移的原因和影响——以云南省文山州为例, *Chuxiong Öğretmenleri Koleji Dergisi/楚雄师范学院学报*, 26(8), ss. 91-95.
- Wang, Y.H. 王翊涵(2011). Çok Zorun Ama Üzgün Değilim!” Tayvan'daki Güneydoğu Asya Yeni Göçmen Kadınların Avantajlarının Analizi/“我很辛苦，可是我不可怜！”东南亚新移民女性在台生活的优势观点分析, *Tayvan Üniversitesi Sosyal çalışma Dergisi/台大社工学刊*, (23), ss. 93-135.

- Wang, Z. ve Cui C. 王战, 崔璨(2013) . Çin-Fransız Ulusötesi Evliliğinde Kültürel Engeller ve Karşı Önlemler/中法跨国婚姻中的文化障碍与对策研究, *Nanjing Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Dergisi(Science Edition)/南京理工大学学报(社会科学版)*, 26(4), ss. 89-92.
- Wang, Z.H. 王志弘(2006). Yerinden Kimlik ve Uzay Siyaseti: Taoyuan Tren İstasyonu Çevresindeki Etnik Manzara Araştırma/移置认同与空间政治 : 桃园火车站周边消费族裔地景研究, *Tayvan Sosyal Araştırmaları Çeyrek Dergisi/台湾社会研究季刊*, (61), ss. 149-203.
- Wang, Z.H. 王志弘(2008). Etnik Kültür Ekonomisi, Yaşamın Stratejisi, Kimlik ve Müzakere: Taipei Metropol'daki Güneydoğu Asya Restoranı Örneği/族裔文化经济、谋生策略与认同协商 : 台北都会区东南亚风味餐饮店个案研究, *Ulusal Zhengzhi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi/国立政治大学社会学报*, (39), ss. 76-85.
- Wu, W.P. 伍伟萍(2011).Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden "1980'li Yıllarda Doğan Yetişkenlerin" Ev içi İşbölümü Modellerine Bir Araştırma - Zhejiang Eyaletindeki J Şehri Olarak Bir Örnek/社会性别视角下“80 后”家庭分工模式的研究—以浙江省 J 市为例 , Şangay: Doğu Çin Normal Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 上海 : 华东师范大学硕士学位论文.
- Wu, Y. H. 武艳华 (2011). *Hukuk, Akıl ve Duygu Arasındaki İlişki: Sosyoloji Perspektifinde "Kuzey Koreli Gelin"/法律.理性与情感之间: 社会学视野中的“朝鲜新娘”*, Xia Men Ünivesitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi/厦门大学 硕士学位论文.
- Wu, Y. H. 武艳华(2019). Çin'deki Myanmar Evlilik Göçmenlerinin Zaman ve Mekan Açısından Sosyal Bütünleşmesi: Yunnan İlinin Dehong Eyaletindeki Mi

Kasabadaki Yaşanan Myanmar Evlilik Göçmenler Örnek Olarak/时空视角下的在华缅甸婚姻移民的社会融合问题研究——以云南省德宏州米镇为例, *Sosyal İnşaat/社会建设*, (1), ss. 30-38.

Xia, H. 夏寒 (2018), *Sosyal Yönetişim Açısından Dehong Eyaleti, Mangshi'deki Sınır Ötesi Evlilik Üzerine Bir Araştırma/社会治理视角下德宏州芒市跨境婚姻研究*, Yunnan Finans ve Ekonomi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi/云南财经大学硕士学位论文.

Xia, X. J. 夏晓鹃 (2000), Sermayelendirme altında Ulus Ötesi Evlilik: Tayvan'ın "Yabancı Gelinler" Fenomeni Örneğinin/资本化下的国际婚姻：以台湾的“外籍新娘”现象为例, *Tayvan Sosyal Araştırma Çeyrek/台湾社会研究季刊*, (7), ss.45-92.

Xia, X. J. 夏晓鹃 (2002), *Uzaktan Kıyıya Gelenler: Sermayenin Uluslar arasılaşması altında "Yabancı Gelin" Olgusu/流离寻岸:资本国际化下的“外籍新娘”现象*, Taipei: Tayvan Sosyal Araştırma Dergisi/台北：台湾社会研究杂志社.

Xiao, Z. J. 萧昭娟 (2000) . *Uluslar arası Göçün Üzerine Adaptasyon Araştırması: Zhonghua İlçesindeki Shetou Kasabası'nın Yabancı Gelini Örneği/国际迁移之调适研究:以彰化县社头乡外籍新娘为例*, Ulusal Tayvan Normal Üniversitesi, Coğrafya Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi/国立台湾师范大学地理研究所博士学位论文.

Yang, J. H. 杨菊华 (2009). İzolasyondan, Seçmeli Bütünleşmeden, Bütünleşmeye: Göçmenlerin Sosyal Bütünleşmesi Üzerine Teorik Düşünceler/从隔离、选择融入到融入:流动人口社会融入问题的理论思考, *Nüfus Araştırması/人口研究*, (1), ss. 17-29.

- Yang, Y. C. 杨耀程(2012). Yunnan İlindeki Baoshan'da Sınırı Kişinin Dış Evlilik İlişkisi ve Sınır Toplumunun İstikrarı/保山边民涉外婚姻与边境社会稳定, *Yunnan Ekonomi Üniversitesi Dergisi/云南财经大学学报*, 27(2), ss. 13-17.
- Ye, S.K.叶肃科(2004), Yabancı Eş Ailesi: Sosyal Sermaye ve Sosyal Uyum Öncesi Bir Araştırma/外籍配偶家庭：社会资本与社会凝聚力初探, *Toplumsal Gelişim Çeyrek/社区发展季刊*, (105), ss. 133-149 .
- Ye, X.Q. 叶响裙(1996), İki Sosyolojik Metodolojinin Karşılaştırması/两种社会学方法论的比较, *Huazhong Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Dergisi(Sosyal Bilimler Baskısı)/华中理工大学学报社会科学版*, 29(19), ss. 91-93.
- Yu, J. 郁捷(Nisan, 2013) "Evde Kalan Kadın" Olgusuna İlişkin Sosyolojik Analizi/"剩女"现象的社会学分析, Changchun Teknoloji Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi/长春工业大学硕士论文.
- Zhang, A. H. ve Sun, J. X.张藹恒, 孙九霞 (2016). Yangshuo'da Ulusötesi Evlilikte Yabancı Eş ve Yerel Topluluk Arasındaki İki Yönlü Kültürel Uyum Üzerine Çalışma/阳朔跨国婚姻外籍配偶与东道主社区双向文化适应研究, *Sosyal Bilimler/社会科学家*, 232(8), ss. 94-98.
- Zhang, Q.H. 张秋红 (2011).Yabancı Öğrencilerin Kültürlerarası Psikolojik Adaptasyonunun Analizi ve Karşı Önlemleri/外国留学生跨文化心理适应问题的探析与对策, *Yükseköğretim Araştırması/高教研究*, (5), ss.71-74.
- Zhang, W.H. ve Lei, K.C. 张文宏, 雷开春(2008). Yeni Kentsel Göçmenlerin Toplumsal Bütünleşmesinin Yapısı, Statükoyu ve Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Analiz/城市新移民社会融入的结构、现状与影响因素分析, *Sosyolojik Araştırmalar/社会学研究*, (5), ss. 117-141.

- Zhao, L.L. 赵丽丽(2008). *Kentsel Bölgelerdeki Kadın Evlilik Göçmenlerinin Sosyal Uyum ve Sosyal Destek Üzerine Araştırma/城市女性婚姻移民的社会适应和社会支持研究*, Şanghai Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi/上海大学博士学位论文.
- Zhou, H. 周皓(Mayıs, 2012). Göçmen Nüfusun Sosyal Entegrasyonu Üzerine Ölçme ve Teorik Düşünce/流动人口社会融合的测量及理论思考, *Nüfus Araştırmaları/人口研究*, 36(3), 27-37
- Zhou, H. ve Bao, Y.P. 周宏, 保跃平(2015), Sınırdaki Sınır Ötesi Evlilikleri: Yapısallık ve Etkileşim Birleştiren Yönelimliğine Doğru /边民跨境婚姻: 走向结构论和互动论相融合的研究取向, *Guangxi Etnik Çalışmalar/广西民族研究*, 2 (122), ss. 78-84.
- Zhou, J.X. 周建新(2002). *Çin-Vietnam, Cin-Laos Arasında Uluslararası Etnik Grupları ve İlişkileri Üzerine Araştırmalar/中越中老跨国民族及其族群关系研究*, Pekin: Ulusal Yayınevi /北京:民族出版社.
- Zhou, J. Y.周嘉懿(2009). Şanghai'daki Kadın Evlilik Göçmenlerinin Sosyal Uyumuna Üzerine Bir Vaka Çalışması/上海女性婚姻移民社会适应个案研究, *Hukuk Sistemi ve Toplum/法制与社会*,(4), ss. 149-157.
- Zhu, L. 朱力(2008). *Çağdaş Çin'deki Sosyal Sorunlar/当代中国社会问题*, Pekin: Sosyal Bilimler Edebiyatı Yayını/北京:社会科学文献出版社.
- Zou, H., Liu, Y., Zhang, W. J. vd., 邹泓, 刘艳, 张文娟, 蒋索, 周晖, 余益兵 (2015).Ergenlerin Sosyal Uyumuna: Kavramsal bir model, Değerlendirme ve Çoklu Koruyucu ve Risk Faktörleri/青少年社会适应的保护性与危险性因素的评估, *Psikolojik Gelişim ve Eğitimi/心理发展与教育*, 31(1), ss. 29-36.

EK 1. GÖRÜŞME SORULARI

Sosyo-demografik Bilgiler:

- 1.Yaşınız/Doğum Yılıınız:
- 2.Doğum Yeriniz:
3. Çin’de yaşamınızı en çok nerede geçirdiniz?(Kırsal kesim-Kentsel kesim):
- 4.Etnik Grubunuz:
- 5.Dini mensubiyetiniz:
- 6.Evlilik Süreniz (kaç yıllık evlisiniz?):
- 7.Eğitim Düzeyiniz:
- 8.Çalışıyorsanız İşiniz /Mesleğiniz:
- 9.Gelir Düzeyiniz:
- 10.Çocuk Sayınız:
- 11.Ebeveynlerinizin halen yaşadıkları yer:
- 12.Eşinizin Yaşı:
13. Eşinizin Doğum Yeri:
14. Eşinizin yaşamını en çok nerede geçirdiği (Kırsal kesim-Kentsel kesim):
15. Eşinizin Dini Mensubiyeti:
16. Eşinizin Eğitim Düzeyi:
- 17.Eşinizin Mesleği:
18. Eşinizin Gelir Düzeyi:
- 19.Eşinizin ebeveynlerinin halen yaşadıkları yer?

- 20.Hanenizdeki Kişi Sayısı:
- 21.Evlenmeden önce Çin’de nerede oturuyordunuz?
- 22.Annenizin öğrenim düzeyi ve mesleği:
- 23.Babanızın öğrenim düzeyi ve mesleği:
- 24.Kardeş sayınız:
- 25.Ailenizin gelir düzeyi:
26. Evlenmeden önce işiniz/ mesleğiniz:
- 27.Evlenmeden önce Eşiniz nerede oturuyordu?:
- 28.Eşinizin annesinin öğrenim düzeyi ve mesleği:
- 29.Eşinizin babasının öğrenim düzeyi ve mesleği:
- 30.Eşinizin kardeş sayısı:
- 31.Eşinizin ailesinin gelir düzeyi:
32. Sizin, eşinizin ve çocuğunuzun çifte vatandaşlığınız var mı?

Görüşme Soruları

1. Bu sizin ilk evliliğiniz mi? Değilse ilk eşinizin uyruğu (Türk, Çin, başka) nedir?
2. Evlenmeden önce bir yabancı ile ya da bir Türk erkeği ile evlenmeyi düşündünüz mü?
3. Eşinizle nerede (Çin, Türkiye, başka), ne zaman, nasıl tanıştınız?
4. Neden bir Türk erkeğiyle evlenmeyi ve Türkiye’ye gelmeyi tercih ettiniz?
- 5.Çevrenizde sizin gibi Türk erkekle evlilik yapan tanıdığınız/arkadaşınız/akrabanız var mıydı? Onlar sizin bu evlilik kararınızda etkili oldular mı?

6.Evlenmeye karar verdiğinizde ailenizin, özellikle ebeveynlerinizin bu evlilikle ilgili düşünceleri ne oldu?

7.Evlenmeye karar verdiğinizde eşinizin ailesinin/özellikle ebeveynlerinin bu evlilikle ilgili düşünceleri ne oldu?

8.Sizin evliliğinizi çevreniz (akrabalarınız, arkadaş grubunuz) nasıl karşıladılar?

9.Evlendiğinizde siz kaç yaşında idiniz, eşiniz kaç yaşındaydı?

10.Ne tür bir merasimle evlendiniz? (Nikâh, Düğün, Her ikisi?)

11.Evlilik konusunda Türk ve Çin kültüründe/örf ve adetlerinde ne gibi benzerlik ve farklılıklar var? Sizin evliliğinizde hangileri uygulandı?

12.Sizin ve çocuklarınızın dil öğrenme/Türkçeyi öğrenme konusunda bir probleminiz oldu mu?

Bu durum aile içi ilişkilerinizi nasıl etkiledi/etkiliyor?

13. Türkiye'deki yemek kültürü konusunda ne düşünüyorsunuz? Daha çok Çin yemeklerini mi, Türk yemeklerini mi yapıyorsunuz? Neden?

14. Evlendikten sonra din/inanç konusunda bir problem yaşadınız mı? Bu konuda hayatınızda bir değişiklik oldu mu? Dini bayramlarda neler yapıyorsunuz. Bu konuda eşinizle ve diğer kişilerle problem yaşadınız mı? Kendi inanç ve pratiklerinizi ne kadar gerçekleştiriyorsunuz?

15. Türkiye'de siyasi hayata ne kadar katılıyorsunuz

16.Eşinizle olan ilişkileriniz evlilik öncesi ve sonrası nasıl? Neler değişti?

17.Farklı dilden/dinden olmanız eşinizle ilişkilerinizi nasıl etkiledi/etkiliyor?

18. Eşinizle olan ilişkilerinizde kimler, nasıl etkili oldu/oluyor?

19. Çocuk sahibi olma, çocuk sayısı, cinsiyeti ve çocukların eğitimi (gelenekler vs.) konusunda Türk ve Çin kültürleri arası bir farklılık var mı, bu durum evliliğinizi ve çocuklarınızla ilişkilerinizi nasıl etkiliyor?

20. Çocukların eğitimi konusu ile kim ilgileniyor, bu konuda kararları kim alıyor, bu konuda Türk ve Çin aile yapısının benzerlik ve farklılıkları nelerdir?

21. Çocuklarınız devlet okuluna mı, özel okula mı gidiyorlar? Evde Türkçe mi, Çince mi, her ikisini de mi kullanıyorlar? Çocuklarınızın eğitiminde Türk kültürü mü, Çin kültürü mü etkili oluyor? Bu konuda bir sorun yaşıyor musunuz?
22. Doğduğunuz ailede kız çocuk-erkek çocuk tercihi/ayrımı var mıydı? Sizin ve eşinizin bu konuda bir tercihiniz var mı?
23. Çocuklarınızla ne tür ilişki kuruyorsunuz? (Otoriter, demokratik, eşitlikçi, mesafeli) Bu konuda eşinizle aranızda farklılık var mı?
24. Çocuklarınızla olan ilişkilerinizde kimler, nasıl etkili oluyor?
25. Kendi akrabalarınızla ilişkileriniz nasıl? Evliliğiniz akrabalarınızla ilişkilerinizi etkiledi mi? 26. Eşinizin akrabalarıyla ilişkileriniz nasıl?
27. Farklı dilden ve dinden olmanız sizin eşinizin akrabalarıyla olan ilişkilerinizi nasıl etkiliyor?
28. Eşinizin kendi aile ve akrabalarıyla ilişkileri nasıl? Bir Çinli kadınla evlenmesi aile ve akrabalarıyla ilişkilerini nasıl etkiliyor?
29. Eşinizin sizin aileniz ve akrabalarınızla ilişkileri nasıl? Bir Çinli kadınla evlenmesi ve Çince bilmemesi onun sizinle, aile ve akrabalarınızla ilişkilerini nasıl etkiliyor?
30. Siz aile içinde hangi rol ve sorumluluklarınızın olduğunu düşünüyorsunuz? Doğduğunuz ailede bu nasıldı? Bu işbölümünde kadına yüklenen rollerden hangilerinin olmamasını isterdiniz?
31. Eşinizin aile içinde hangi rol ve sorumlulukları var?
32. Bu işbölümü sizin ülkenizden farklı mı? Bu işbölümünden memnun musunuz? Hangilerinin değişmesini isterdiniz?
33. Ailenizde evin yönetimi, gündelik hayat (tatil yapma, mobilya seçimi vb.) kararları kim verir?
34. Komşularınızla ilişkileriniz nasıl? Onlar sizin evliliğinizle ilgili ne düşünüyorlar?
35. Çin'deki ve Türkiye'deki arkadaşlarınızla ilişkileriniz nasıl? Daha çok hangileri ile iletişimde bulunuyorsunuz? Onlar sizin evliliğinizle ilgili ne düşünüyorlar?
36. Size göre çocuk bakımı/egitimi konusunda Çin ve Türk aile yapısı arasında ne gibi benzerlik ve farklılıklar vardır?

37. Aile içi ilişkiler konusunda Türk ve Çin aile yapısı arasında benzerlik ve farklılıklar neler?

38. Türk ve Çin ailesinde akrabalar arasında ilişkiler konusunda ne gibi benzerlikler ve farklılıklar var?

39. Kadının çalışması/çalışmaması konusunda Türk ve Çin kültürlerinin benzer ve farklı yanları neler? (Çalışıyorsa) Türkiye’de bir Çinli kadın çalışan olarak bir sorunuz oldu mu?

40. Türkiye’de yaşamamanın sizin için cazip yanları neler?

41. Türkiye’de yaşamamanın sizin için zor/sıkıntılı yanları neler?

42. Türkiye’de dil bilmemekten dolayı ne gibi sıkıntılar yaşadınız? Bunları nasıl çözdünüz?

43. (Çalışıyorsa sorulacak) Yabancı bir kadın veya Çinli bir kadın olarak, Türkiye’de iş hayatı konusunda ne düşünüyorsunuz?

44. Çin Büyükelçiliğinin düzenlediği faaliyetlere katılıyor musunuz? Neden?

45. Burada Çinli kadınlarla ne sıklıkta görüşüyorsunuz? Onlarla yardımlaşıyor musunuz?

46. Boş vakitlerinizi nasıl geçiriyorsunuz?

47. Türk toplumunun gündelik hayattaki örf ve adetleri konusunda ne düşünüyorsunuz?

48. Türk- Çin evliliklerinin Türkiye -Çin ilişkilerine etkisi konusunda ne düşünüyorsunuz?

49. Türkiye’de yaşamaktan memnun musunuz? İleride Çin’e ya da başka bir ülkeye yerleşmeyi düşünüyor musunuz?

50. Evlenmeden önce evlilikten beklentileriniz nelerdi, evlendikten sonra ne kadarı gerçekleşti?

51. Yeniden evlenmek durumunda olsanız böyle bir evliliği yapar mıydınız? Çocuklarınızın böyle bir evlilik yapmalarını ister misiniz?

52. Bir Çinli gelin olarak bir Türk erkeğiyle evlenmenizden dolayı Türkiye’de hayatınızda önyargı, ayrımcılık, dışlanma gibi sorunlar yaşadınız mı? Yaşadıysanız nasıl çözüm ürettiniz? Türkiye’de size bir yabancı gözüyle bakılıyor mu?

53.Bir Çinli gelin olarak bir Türk erkeğiyle evlenmenizden dolayı Çin’de önyargı, ayrımcılık, dışlanma gibi sorunlar yaşadınız mı? Neden? Yaşadıysanız nasıl çözüm ürettiniz?

54.“Gelin olma” Türk kültüründe ve Çin kültüründe kadına hangi rolleri yüklüyor?

55.Türk erkekleriyle evlenecek olan kadınlara evliliklerinde problemle karşılaşmamaları için neler önerirsiniz?

56.Türk erkekleriyle evlenecek olan kadınlara problemlerini çözme konusunda ne gibi stratejiler önerirsiniz?

EK 2. ORJİNALLİK RAPORU

 HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA
Tarih: 23/02/2022
Tez Başlığı : TÜRK ERKEKLERİYLE EVLENMİŞ VE TÜRKİYE'DE YAŞAMAKTA OLAN ÇİNLİ KADINLARIN SOSYAL UYUM SÜREÇLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 293 sayfalık kısmına ilişkin, 23/02/2022 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Tumiün adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 3'tir. Uygulanan filtrelemeler: 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☐ Alıntılar hariç 4- ☒ Alıntılar dâhil 5- ☐ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim. Tarih ve İmza 23/02/2022 Adı Soyadı: LİPİNG HU Öğrenci No: N16143544 Anabilim Dalı: SOSYOLOJİ Programı: SOSYOLOJİ DOKTORA Statüsü: ☒ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.
<u>DANIŞMAN ONAYI</u> UYGUNDUR. PROF. DR. NEVİN GÜNGÖR ERGAN

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
Ph.D. DISSERTATION ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
SOCIOLOGY DEPARTMENT**

Date: 23/02/2022

Thesis Title : A RESEARCH ON SOCIAL ADAPTATION PROCESSES OF CHINESE WOMEN MARRIED TO TURKISH MEN AND LIVING IN TURKEY

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 23/02/2022 for the total of 293 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 3 %.

Filtering options applied:

1. ☒ Approval and Declaration sections excluded
2. ☒ Bibliography/Works Cited excluded
3. ☐ Quotes excluded
4. ☒ Quotes included
5. ☐ Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature
23/02/2022

Name Surname: LIPING HU

Student No: N16143544

Department: SOCIOLOGY

Program: DOCTOR OF PHILOSOPHY IN SOCIOLOGY-PhD

Status: ☒ Ph.D. ☐ Combined MA/ Ph.D.

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

PROF. DR. NEVİN GÜNGÖR ERGAN

EK 3. ETİK KURUL RAPORU

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172-300
Konu : Liping HU (Etik Komisyon İzni)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11.08.2020 tarihli ve 12908312-300/00001189796 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyoloji Anabilim Dalı Doktora programı öğrencilerinden **Liping HU**'nun **Prof.Dr.Nevin GÜNGÖR ERGAN** danışmanlığında hazırladığı **"Türkiye'de Yaşayan Türk Erkekleriyle Evlenen Çinli Kadınların Sosyo-Kültürel Uyum Süreçleri Üzerine Bir Araştırma"** başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **25 Ağustos 2020** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://belgedogrulama.hacettepe.edu.tr> adresinden **298c0566-6606-4049-8f59-cc290da27819** kodu ile erişebilirsiniz. Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon:0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992 E-posta:yazindig@hacettepe.edu.tr İnternet
Adresi: www.hacettepe.edu.tr

Sevda TOPRAK

